

Notes

I. Textual

We are not going to discuss in these notes the difference among the various commentators. This has been done by Buhler in his translation of Manu, in the '*Sacred Books of the East*' Series. We shall, however, take note of those cases where Buhler has either misread or mistranslated Medhātithi's views.

Nor are we going to *discuss* the various readings ; as, from the very nature of our work, we are pledged to the readings adopted by Medhātithi. We are, however, going to *note* these readings here. Though this also has been done by Jolly in the notes appended to his edition of the text in *Trübner's Oriental Series*, we have decided to include these, chiefly because it has been thought desirable to bring out prominently the different readings noted by Medhātithi ; and also because Jolly has not noted many rather important readings ; and lastly, because no one has yet noted the readings of Manu's texts as quoted in the *Digests*. This is what we shall try to do here.

As regards the readings of the *Bhāṣya* itself, it would be a sheer waste of time to even note the 'readings.' The Mss. are so hopelessly corrupt that those 'readings' would, in ninety cases out of a hundred, be a mere jumble of meaningless syllables. Yet we have not omitted the more important variations, specially where they are really different readings - not mere corruptions.

The page-references up to Adhyāya VII apply to Gharpure's Edition of Medhātithi's Manubhāṣya ; from Adhāya VIII onwards they apply to Mandlik's Edition.

Notes not preceded by these references appertain to the Text of Manu ; those preceded by references to Page and Line appertain to the text of Medhātithi.

Discourse I

VERSE I

(1) Several manuscripts, and commentators of the text, begin it with the verse स्वायम्भुवे नमस्कृत्य ब्रह्मणेऽमिततेजसे । मनुप्रणीतान् विविधान् धर्मान्वक्ष्यामि शाश्वतान् । This verse, if genuine, would, according to Buhler (Intro. p. xiii), indicate that 'some pupil of Bhṛgu recites the work.' We fail to see the point of this. The verse might very well proceed from Bhṛgu himself.

After verse 2, and before 3 some people have the following two verses—जरायुजाण्डजानां च तथा संस्वेदजोद्भिदाम् । भूतग्रामस्य कृत्स्नस्य उत्पत्तिमग्रलयं तथा ॥ आचाराणां च सर्वेषां कार्याणां च विनिर्णयम् । यथाक्रमं यथायोगं वक्तुमर्हस्यशेषतः ॥ 'The origin and death of the entire host of creatures, born from wombs and eggs, or from moisture and germinating shoots, rules regarding practices and duties, please to expound in their entirety, in their due order and according to their applicability.'

Burnell notes : 'Medhātithi says, these laws refer to only the Brāhmanas, Ksatriyas and Vaishyas ; not to the Shudras.' It will be found that this is not what Medhātithi says ; he distinctly declares that the epithet 'Sarva,' 'all,' has been added for the inclusion of the Shudra also.

Page 4, line 4—for प्रमाशान्तरागोचर read प्रमाशान्तरागोचर as found in N.

Page 4, line 9—for आनुपूर्वी read अनुपूर्वः as in T.

Page 5, lines 3-4—अग्निहोत्रं जुहुयात् is corrupt. The right reading is supplied by N. अग्निहोत्रं जुहुयादयं सहस्रमानव इत्येतया आहवनीयमुपतिष्ठते इति प्रत्यक्ष एव वेदोऽयं होमं विधत्ते एतयेति च तृतीयया प्रत्यक्षस्यैव मन्त्रस्य आहवनीयस्थाने विनियोगः ।

Page 5, lines 19-20—for शब्दागममूलत्वात् read as follows : शब्दागममूलत्वाच्छब्द एव । उभावपि शब्दादग्नि.

Page 5, line 14—for अन्यतो वैरूप्यं read अतो द्वैरूप्ये विधानस्य सर्वस्येति पदं as in N.

Page 6, line 17—for वस्तु read यस्तु as in Mand.

VERSE IV

(1) अमितौजा महर्षिभिः—V. L. अमितौजमहर्षिभिः ।

(2) प्रत्युवाचाच्यं—On account of the grammatical anomaly involved in the form अच्यं, which, however, has been explained as standing for आच्यं—Medhātithi has suggested the reading प्रत्युवाचाच्यित्वा तान्

P. 8, l. 8—for सूत्रं read मूलम् as in N.

P. 9, l. 6—for तर्कप्रकार read सर्वप्रकार as in T.

P. 9, l. 15 for कस्य read कस्यचित् as in S.

VERSE VI

(1) अव्यक्तः—V. L. अव्यक्तम्, in which case the term qualifies 'this' (world). Medhātithi, though adopting the former reading, would prefer the latter.

(2) महाभूतादिवृत्तौजाः—V. L. महाभूतानुवृत्तौजाः, noted by Medhātithi, who says that the variation does not change the meaning.

P. 9, l. 25—for वृत्ताद्यात्मना read वृद्धाद्यात्मना as in J and S.

VERSE VII

(1) योऽसावतीन्द्रियग्राह्यः—V. L. ०तीन्द्रियोऽग्राह्यः, which becomes tautological.

(2) स एष—V. L. स एव.

(3.) सर्वभूतमयः—explained by Medhātithi as सर्वाणि भूतानि मया स्रष्टव्यानीत्येवम्भावितचित्तो भूतात्मा । एवं सम्पन्नः

VERSE VIII

(1.) वीर्यम्—V. L. बीजम्.

(2.) अवास्टजन्—V. L. अथाक्षिपन्.

P. 11, l. 3. -for स्वं तस्य read स्वस्य as in J, or स्वतः as in M.

VERSE IX

P. 11, l. 13 - for नागममिकः read चागमिकः

VERSE X

(1.) नराः—This is the reading adopted by both Medhātithi and Govindarāja; though all others read नाराः Medhātithi explains the prolongation of the vowel in 'ना' in the name नारायण, in several ways.

P. 12, l. 4 - for स भवेत् भगवान्नरः read स तावद् भगवान्नरः as in S.

VERSE XI

(1.) नित्यम्—V. L. लोके .

P. 12, l. 13 - for नित्यमुक्ता read नित्यमुक्तम् as in J.

P. 12, l. 13 - for विरुद्धस्य... उच्यते read सदसदात्मकम् । सचासच्च सदसती । ते आत्मा स्वभावो यस्य तदेवमुच्यते । कथम्पुनरेकस्य विरुद्धभावाभावरूप-धर्मद्वयस्य योगः । उच्यते as in S. and N.

P. 12, l. 1 - for प्रतिपत्तृणि अभेदात् read प्रतिपत्तृत्वभेदात् as in M, S and A.

P. 12, l. 25 —for यथाबुद्धस्य M reads यद्यबुधस्य which gives no sense.

P. 13, l. 2—-for पिण्डीकार्यं read पिण्डाः कार्याः as in J.

P. 13, l. 8 —for मनोह्यवचनीयम् read मनोश्च वचनीयम् as in N.

P. 13, l. 13 —for यथेच्छम् read यस्येच्छाम् as in J.

P. 13, l. 15 —for दधीभवति read दृढीभवति as in J.

P. 13, l. 18— for अर्थशब्दा read पुरुषशब्दा.

VERSE XII

P. 14, l. 3 after उपित्वा read as follows तदण्डमकरोद् द्विधा । तावता कालेन गर्भः परिपच्यते । तस्मिन्नण्डे स्थितः .....ध्यानवान् । अण्डमपि as in J.

VERSE XIII

(1) ताभ्यां सशकलाभ्यां च—V. L. ताभ्यामण्डकपालाभ्याम्

P. 14, l. 11—for पृथिवी पातालगता the right reading is पृथिवीपातालगतम् -supplied by Jolly's मनुटीकासंग्रह ।

P. 14, l. 10— for पृथिवीमध्य read पृथिवीं मध्ये as in S.

P. 14, l. 15 —for स्वस्माद्गूपात् read आत्मनः स्वस्वरूपात् as in M (App).

P. 14, l. 20 for ऽनुरूप read ऽनुस्यूत

VERSE XVI

(1) मात्रासु—V. L. मात्राभिः preferred by Medhātithi.

P. 15, l. 6—for तद्विकारः read तद्विकारान् as in J.

P. 15, l. 7—the stop after सृष्टिम् should be after चकारात्

VERSE XVII

(1) तानीमानि—V. L. तस्येमानि.

VERSE XIX

P. 16, l. 9—for अथ यावत् read अव्ययात् as in M (App.)

P. 16, l. 16—for प्रभूरिति read प्रकृतिरिति as in J.

VERSE XX

For आद्याद्यस्य Jolly reads आद्याद्यास्य which is apparently a misprint.

P. 16, l. 24—for च तानि read वचनानि as in M (App.)

P. 16, l. 26 for यदाद्यन्तवत्तस्य read यद्यत आद्यन्तस्य as in M (App.)

P. 17, l. 7—for द्विवचनेन read द्विर्वचनेन to be construed with भवितव्यम्

VERSE XXI

P. 17, l. 21—भाति च वेदे is to be taken as an absolute construction. A and B drop भाति, which is retained in N.

P. 17, l. 30—for यथाशरीरं...निर्ममे read च यथाशरीरं तत्त्वसमुदायरूपमेवं निर्ममे as in N.

VERSE XXII

Both Jolly and Burnell note कर्मात्मानं as a v. l. mentioned by Medhātithi. No mention, however, of any such reading is found in the Mss.

P. 18, l. 4—the right reading is ब्रह्मोपासनास्वनभिरताः

P. 18, l. 12—वेनोस्तुनीतिरित्यादीनां—This is a likely reference to R̥igveda, 8-3-18, where वेनु is the deity addressed.

P. 18, l. 14—for लम्भो read भो as in J.

P. 18, l. 21—for नाचादय इतिहास दर्शनाः.....प्रपञ्चः read नाचादयः । इतिहासदर्शनाश्रयश्चायं सर्वः सर्गादिप्रपञ्चः as in S.

VERSE XXIII

P. 19, l. 6—for प्रमाणाविरोधी etc. read प्रमाणाविरोधी न मनःपरितोषमाधत्ते as in N.

VERSE XXIV

विभक्तीश्च—V. L. विभक्तिं च (Kalāmādhava, P. 45).

VERSE XXVI

विवेकाय V. L. विवेकार्थं

P. 20, l. 16—for एवं तयो.....न वा read एवं तपो धर्मः तदेव दम्भेनासमर्थेन वा

VERSE XXVII

P. 22, l. 2—for ' त्येतदपि ' read त्येतदक्षि as in S.

VERSE XXIX

P. 22, l. 15—for आद्यत्वे read अद्यत्वे as in N.

VERSE XXX

P. 22, l. 26—for सकृदनुग्रहणम् read सकृदनुग्रहणम् as in A.
It is अनु that is repeated thrice, not अनु.

P. 23, l. 1—for सर्वो हि स्वकृतावपि read सेवा हि सुकृताऽपि as in A.

VERSE XXXI

P. 23, l. 23—for पशुरूपं read पशून्

VERSE XXXII

तस्यां स—V. L. तस्यां तु

P. 24, l. 2—Jolly wrongly omits तं

VERSE XXXIII

P. 24, l. 7—for तन्मध्ये शुद्धिं read जन्मशुद्धिं as in J.

VERSE XXXIV

सुदुश्चरम्—V. L. (a) सुदुष्करम्—(b) सुदुस्तरम् (*Hemadri Dana* p. 242).

आदितः—construed by Medhātīthi with तप्त्वा

VERSE XXXVI

मनून्—V. L. मुनीन् ।

VERSE XXXVII

P. 25, l. 2—for वृक्षकरणेन केचित् read केनचिच्छ्रयना as in M.

VERSE XXXVIII

P. 25, l. 10, for मेवोदरं दृश्यं read मेवोदरदृश्यम् as in J and M.

P. 25, l. 11—for हिमकणिका सूक्ष्मदृश्यश्च read हिमकणिकाः सूक्ष्म-
दृश्याश्च as in J.

VERSE XL

पतङ्गान्—V. L. पतङ्गं

P. 25, l. 25—for शलभपञ्चकादयः read शलभादयः as in J. and M.

VERSE XLI

P. 26, l. 3—for प्रत्ययपरामर्शः read प्रत्ययमर्शः (as in footnote), or परामर्शः as in J and M (App.)

VERSE XLII

येषां—V. L. (a) एषां, (b) तेषां.

P. 26, l. 12—for चयनाद्रक्षांसि read चयनाद्रक्षणाद्वा रक्षांसि as in M (App.)

P. 26, l. 13—अप्सरसः—cf. Vālmiki Rāmāyana—अप्सु निर्मथनादेव रसात्तस्माद्भरस्त्रियः । उत्पेतुर्मनुजश्रेष्ठ तस्मादप्सरसोऽभवन्.

VERSE XLIII

मनुष्याश्च—V. L. मानुषाश्च.

VERSE XLIV

मत्स्याश्च कच्छपाः—V. L. मत्स्याः सकच्छपाः

VERSE XLV

यश्चान्यत्किञ्चिदीदृशम्—V. L. ये चान्ये केचिदीदृशाः, suggested by Medhatithi.

उपजायते—V. L. उपजायन्ते, noted by Medhātithi.

P. 27, l. 1—for उपजायन्तेति वा पाठः । ये read उपजायन्त इति पाठे ये.

VERSE XLVI

उद्भिज्जाः स्थावराः—V. L. उद्भिज्जास्तवः Buhler remarks that he reads तवः 'with Medhātithi.' But there is nothing in Medhātithi to show that he reads तवः

ओषध्यः—This form, as the Bhāṣya has pointed out, is not right, the right form being ओषधयः; though it seems to justify the other form also.

VERSE XLVII

तु विविधं—V. L. (a) च विविधं, (b) तु विज्ञेयं

—रहाण्येव—V. L. रहाश्चैव

P. 27, l. 26 भूमेर्वद्वाः—J. reads भूमेर्वद्द्वयः, which gives better sense.

VERSE XLIX

P. 28, l. 5—निर्वेदः.....वत्,—J. reads निर्वेददुःखात्मिकादियुक्तधर्म-फलमनुभवन्तः; and S. निर्वेददुःखात्मिकादियुक्ताधर्मफलमनुभवन्तः, which is better than J.

P. 28, l. 8 अन्तःसंज्ञा—Read अन्तःसंज्ञेति संज्ञा बुद्धिः as in J, A and N.

VERSE L

नित्यं V. L. नित्ये

P. 28, l. 16—स्तच्छरीर—Read स्तसच्छरीर as in N.

VERSE LI

एवं सर्वं स—V. L. एवं च सर्वं

P. 28, l. 27—स्वेऽन्तरे is rightly dropped in J.

—l. 28 for स्टष्टा read जष्टा as in J.

P. 29, l. 3—for सर्वग्यापार read सर्गग्यापार

—l. 4 शस्तांद्द्वयः—A reads शतुर्द्द्वयः

VERSE LII

तदेवं—V. L. तदेवं—adopted by Medhātithi.

निमीलति—V. L. प्रलीयते adopted by Govindarāja and Kuluka.

P. 29, l. 8—for यदेत read यदित (J) or यदैत

VERSE LIII

कर्मात्मानः—Buhler says, according to Medhātithi this word means—‘who in consequence of their actions became incorporate.’ As a matter of fact, however, this is the explanation that Medhātithi gives of the two-termed phrase कर्मात्मानः शरीरिणः :

P. 29, l. 20—for व्यापाराक्षिःशक्त read व्यापारेऽशक्त as in M.

VERSE LV

तमोऽयं तु—V. L. तमो यदा

P. 30, l. 15—for विन्ध्यवास read विन्ध्यवासि as in M and J.

——l. 17 निरूपयोगि—M and S read तदानीशुपभोगः, which also gives good sense ; but the best reading is निरूपभोग, as is clear from what follows.

VERSE LVI

संसृष्टस्तदा—V. L. संसृष्टौ तदा

P. 30, l. 28—for वाऽत्मानः । सूक्ष्माः read वात्मानः सूक्ष्माः

VERSE LVIII

Cf. in this connection, Bhāṣya, (p. 7, printed text) on verse 4; also Buhler’s Introduction, XV.

P. 31, l. 13—for नित्यं read नित्य as in J and M.

VERSE LIX

सर्वभेषोऽखिलं—V. L. सर्वमेवाखिलं

P. 32, l. 7 for मागमनपरंपर, read मागमपरंपर as in S.

VERSE LXI

महौजसः V. L. ऽमितौजसः

P. 32, l. 22—for तं read तेषां as in J.

VERSE LXII

श्चोत्तमश्च—V. L. श्रौत्तमिश्र.

VERSE LXIII

P. 33, l. 5,—for सम्पद्यन्ते read पठ्यन्ते as in M (App.)

After verse 63, M adds a half-verse कालप्रमाणं वक्ष्यामि यथावत्सन्निबोधत.

VERSE LXV

त्रिंशत्कला V. L. त्रिंशत्कलो.

तावतः V. L. तावता

P. 33, l. 15—for तावदिति read तावत इति as in J.

For this method of reckoning time see the Purāṇas ; specially the Viṣṇu Purāṇa.

P. 33, l. 18—for नैसर्गिकं कम्प read नैसर्गिककम्प as in J.

—l. 19 for कालेनाविकृत it is better to read कालेन व्यक्त as in J and M (App.)

VERSE LXVII

रात्रिः स्वप्नाद्य etc.—According Medhātithi this line is not meant to be descriptive of the ordinary day and night ; what it means

is that in regions not reached by the sun's rays, what is called 'day' is the period of activity, and the period of repose is called 'night'.

VERSE LVI

कर्मवेद्यासु—V. L. suggested by Medhātithi कर्मवेद्याभ्यः

VERSE LVIII

P. 34, l. 15—for प्रतिज्ञापनं.....र्थम् read प्रतिज्ञानं प्रकरणात्तरत्वेज्ञाप-
नार्थम् as in S.

VERSE LIX

P. 34, l. 23—for तत्रा read यत्रा

VERSE LXX

P. 34, l. 28—for कापायने read कापायेन

P. 35, l. 6—for शतं परिमाणमस्य read तत्परिमाणमस्य as in S.

P. 35, ll. 4 to 9 belong to verse LIX ; but all Mss. have it here after LXX.

VERSE LXXI

P. 35, l. 13—for देकस्य read देतस्य

—l. 15 द्वादश.....विग्रहः—Better reading द्वादश सदृशाणि
यस्मिन्निति परिमाणे विग्रहः as in S.; better still.....परिमाणे यस्मिन्निति
विग्रहः, as in A.

VERSE LXXIII

तद्वै V. L. एतद्

VERSE LXXIV

P. 36, l. 6—for ततश्च प्रागुक्तम् + महाविति read ततश्च न प्रागुक्त-
महाविः, as in N. The प्रागुक्तम् is what has been described under

verses 14-15 above. S, J and M. (App.) read तत्पश्चात् प्रागुक्तक्रमहानिः ; under 14-15 मनस् has been described as coming first ; so that if we take मनस् there as standing for *mind*, and here as *mahat*, then there is certainly प्रागुक्तक्रमहानि. But Medhātithi has interpreted 14-15 differently, making it out to mean that *mahat* comes first. Thus, according to this explanation, there would be *no* प्रागुक्तक्रमहानि. Hence the reading of N—न प्रागुक्तक्रमहानिः—is the best.

VERSE LXXV

चोद्यमानं—V. L. नोद्यमानं

P. 36, l. 11—for पुनरुच्यते । ब्रह्मणा read पुनरुच्यते । विकुरुते विशेषतः करोति । ब्रह्मणा as in J and M. (App.)

P. 36, l. 12 for ओदिता read ओदिता as in J.

VERSE LXXVI

Medhātithi forces the Sāṅkhya doctrine on Manu, whose words clearly favour the Vaiśeṣika view of the origin of things here described.

P. 36, l. 19—for वायुर्मणः read वायुर्मणः as in S.

VERSE LXXVIII

ज्योतिषश्च—V. L. (a) ज्योतिषस्तु ; (b) ज्योतिषोऽपि

VERSE LXXX

सर्गः संहार—V. L. सर्गसंहार

P. 37, l. 15—for सर्गसंहारवत् read सर्गसंहारावत् as in J.

P. 37, l. 16—for कौतुकेनाऽपि J and M (App.) read निष्प्रयोजनापि ब्रह्मविद् : This refers to Brahmasutra लोकवत्तु लीलाकैवल्यम्

VERSE LXXI (?)

नाधर्मेश्यागमः कश्चित्—V. L. नाधर्मो नागमः कस्मिन्—adopted by Nandana.

प्रतिवर्तते—V. L. उपवर्तते

P. 38, l. 3—for नेङ्गयन्ति..... स्तरितम् read नेङ्गयन्ति न प्रकाशयन्ते । तुरीयं वाचं मनुष्या वदन्ति । चतुर्थं भागं वैदिका मनुष्या वदन्ति । एतदुक्तमभवति । आदौ न वेदवाक्यं किञ्चिदन्तरितम् ।

VERSE LXXXII

P. 38, l. 10—for हेतुत्वेन नेष्यते read हेतुत्वेनानेनेष्यते as in J.

P. 38, l. 17—after यथासंख्यं read सम्बन्धः

VERSE LXXXIII

ह्येषामायुः—V. L. त्वेषां वयो

P. 38, l. 23—for वयो J reads वयोऽवस्था

P. 38, l. 25—for युक्तायां read युक्तायां as in J.

VERSE LXXXIV

P. 39, l. 5—दीर्घसत्रेषु etc. This refers to *Pū. Mimāṃsā-sūtra* 6. 7. 31-40. Cf *Shabara-bhāṣya* on 6. 7. 37 : यदि पञ्च पञ्चाशतः त्रिवृतः न संवत्सराः । यदि संवत्सरास्त्रिवृतः न पञ्चपञ्चाशतः तस्माद्विरोधादन्यतमद् गौणम् । And between the two words पञ्चपञ्चाशतः and संवत्सराः it is best to take the latter as गौणम् ।

VERSE LXXXV

युगहासानुरूपतः—V. L. (a) तत्तद्धर्मानुरूपतः; (b) युगहासानुरूपतः

P. 39, l. 20—for उक्तस्य M and S read युक्तोऽस्य; J, A and N read युक्तस्य.

The sense demands उक्तस्य

P. 39, l. 23—for मय्यपरि read पितृवपरि as in J.

VERSE LXXXVI

ज्ञानमुच्यते—V. L.—ज्ञानमुत्तमम् ।

यज्ञमेवा—V. L. यज्ञमित्या ।

P. 40, l. 4—for विद्वतो read विद्वत्तो as in J and M ;

and for सुसंपादना read सुसंपादता as in J.

After this verse Rāmachandra reads an additional verse—

ब्राह्मं कृतयुगं प्रोक्तं श्रेता तु क्षत्रियं युगम् ।

वैश्यो द्वापरमित्याहुः शूद्रः कलियुगः स्मृतः ॥

VERSE LXXXIX

सक्तिश्च—V. L. सक्तिं च (Viramitrodaya, Paribhāṣā, p. 45).

क्षत्रियस्य समासतः—V. L. (a) क्षत्रियस्य समादिशत् adopted by Parāsharamādhava ; (b) क्षत्रियाणामकल्पयत् ; (c) क्षत्रियस्य समासतः ; (d) क्षत्रियाणां समासतः ।

VERSE XCI

P. 40, l. 25—for वित्तानुपालनम् J reads वित्तानुपालनम् ।

VERSE XCII

Cf. 5. 132.

VERSE XCIV

वाह्याय—V. L. वाहाय

P. 41, l. 16—for जुह्वस्य तत्कव्यम् read पितृजुह्वस्य यत् क्रियते तत् कव्यम् as in M (App.) For कव्यम् J wrongly reads कर्तव्यम् ।

VERSE XCV

P. 41, l. 25—for देवानुह्वस्य read विश्वेदेवानुह्वस्य as in J and M.

VERSE XCVI

P. 42, l. 2—प्राणिनः rightly omitted in J.

—l. 4—for आतपे read आतपं as in J and M.

VERSE XCVII

ब्रह्मवेदिनः—V. L. ब्रह्मवादिनः ।

P. 42, l. 11—after तेषामपि read ब्रह्मवेदिनः as in J.

” ” For ब्रह्मस्वरूपस्वात्तत्र अस्ययानन्दः J reads अस्ययानन्दः
and M (App.) has ब्रह्मस्वरूपपरिज्ञाने ब्रह्माद्ययानन्दः ।

VERSE XCVIII

उत्पत्तिरेव—V. L. उत्पत्तिरेषा ।

P. 42, l. 14—for विशेषे दर्शिते J reads विशेषदर्शने

P. 42, l. 17—for श्रुतिः read स्मृतिः as in M (App.)

After 98 M. has three more lines : तेषां न पूजनीयोऽन्यस्त्रिषु लोकेषु
वेद्यते । तपोविद्याविशेषेण पूजयन्ति परस्परम् । ब्रह्मविद्यः परंभूतं न किञ्चि-
देह विद्यते ।

This is also admitted by Nandana.

VERSE C

श्रेष्ठेन—V. L. श्रेष्ठेन (Kulluka).

VERSE CI

P. 43, l. 5—for परपाकेन M (App.) reads परपाक

P. 43, l. 6—for स्वकृत्या read स्वकस्या as in J and M (App.)

—l. 7 for प्रभूतं read प्रभुत्वं as in S and M (App.)

VERSE CII

शेषायामनु—V. L. शेषायां चानु ।

स्वायम्भुवः being the proper name of a particular 'Manu,' it is not right to translate it as Buhler has done.

P. 43, l. 13—for सर्वस्याः...भुतेः read सर्वस्यास्या...स्तुतेः ; J reads सर्वस्या...स्तुतेः and M (App.) सर्वास्यास्य...स्तुतेः ।

VERSE CIII

P. 43, l. 20—राजभोजनाः शालयः—This shows that Medhātithi was the resident of a country where rice was a rare commodity.

P. 43, l. 28—for त्रैवर्णिकाधिकारः M (App.) reads त्रैवर्णिकार्थं ।

VERSE CIV .

संशित—V. L. शंसित

P. 44,—l. 6 after दोषैः read पापैः as in M (App.)

VERSE CV

After 105 M has an additional verse.

यथा त्रिवेदाध्ययने धर्मशास्त्रमिदं तथा ।

अध्येतव्यं ब्राह्मणेन नियतं स्वर्गमिच्छता ॥

VERSE CVI

यशस्यं सततं—V. L. यशस्यमायुष्यं ।

निःश्रेयसं—V. L. नैःश्रेयसं ।

P. 44, l. 19—for विवृद्धिः J reads सिद्धिः ।

VERSE CVII

अखिलेनोक्तो...कर्मणाम्—V. L. अखिलः प्रोक्तो...कर्मणाम् ।

P. 44, l. 27—for योक्तौ read योक्तो as in J.

P. 45, l. 1—for यदि read यत् as in M (App.)

—— l. 2 for गुणपदेन read गुणदोषपदेन as in M (App.), which is more in keeping with the context.

VERSE CIX

भागभवेत्—V. L. भाक् स्मृतः ।

VERSE CXI

P. 46, l. 1—for तस्वभावभेदो J reads तस्त्वभावभेदो ।

VERSE CXIII

P. 46, l. 20—for भृत्यादीनां M (App.) reads जात्यादीनां, and J ऋतादीनां, which latter is better.

VERSE CXIV

P. 46, l. 26—for स्व्वेतत् read वस्व्वेतत् as in J.

—— l. 29—for मृयादीनां read मृयादानादीनां as in J and M (App.)

VERSE CXV

P. 47, l. 4—for देशः read देश्यः as in M and J.

VERSE CXVI

P. 47, l. 6—for चत्रिय read चतृ as in J.

VERSE CXVIII

पाषण्ड—V. L. (a) पाषण्डि (b) पाखण्ड (c) पाखण्डि

P. 47, l. 20—for आवाह्य० read वाह्य० as in J.

Notes

Discourse II

VERSE I

P. 48, l. 4—for शैक् J reads शास्त्रार्थ ।

P. 48, l. 26—प्रवर्तयन्ति; 'प्रवर्तन्ते' would appear to be the right reading. But all mss. read प्रवर्तयन्ति; the only construction possible is to take 'जनाः' as the nominative understood.

P. 49, l. 1—for 'आत्म...रक्ताः' read आत्मनि भोगोपायास्तेषु रक्ताः as in S.

— l. 2—for 'तुं समर्था' read 'तुमसमर्था' ।

— l. 9—for 'चोच्यते' read 'चोद्यते' as in A.

— l. 14—for 'रागद्वेषः' read 'द्वेषः' as in M.

— l. 25—for 'स्वप्रहात्' M (App.) and S read स्वमोहात्

VERSE II

'कामता'—V. L. 'कामतः' ।

Burnell regards verses 2—5 to be 'an interpolation.'

P. 50, l. 10—for सिद्धार्थं read सिद्धयर्थं as in J.

— l. 23—for लाभ S reads लभ

— l. 27—for यदापि read यदपि; S reads यद्यपि, but we have had one यद्यपि already in line 26.

— l. 27—for the विश्वजिन्याय see *Pu-Mi-Su*, 4, 3, 15-16.

— l. 28—for तथाम्यथा read तस्याम्यथा as in M, S and A. तस्या is another reading.

P. 51, l. 3—न चैवेहास्त्यकामता; this is superfluous here.

VERSE III

P. 51, l. 27—for निश्चिनेमि read निश्चिनेमि as in M.

P. 52, l. 1—for कारण read करण as in M.

VERSE IV

P. 52, l. 11—for किंचि read क्रिया काचि as in J.

—— l. 13-15—read punctuated thus: चेष्टितं हेतुत्वात् ।
चेष्टितं का.....द्यानमस्ति ॥४॥ अत्र प्रतिविधत्ते—।

VERSE V

श्चेह—V. L. श्चैव

P. 52, l. 20—for श्रुतकारणं read श्रुतकरणं as in A.

P. 53, l. 7—for प्यनुद्यानं read यामनुद्यानं as in S.

VERSE VI

आत्मनस्तुष्टिरेव च—V. L. वेदविस्मृतिशीलता (Aparārka, p. 82.)

Buhler remarks—‘Though the commentators try to find a difference between शील and आचार, it may be that both terms are used here, because in some Dharmasutras, *e.g.* Gautama 1-2, the former, and in some *e.g.* Vasiṣṭha 1—5, the latter, is mentioned.’ But Medhātithi has taken शील as qualifying स्मृति, the compound स्मृतिशीले being taken to mean ‘conscientious’, ‘honest’, ‘disinterested’ recollection.

P. 54, l. 19—देशास्तम्भव read देशासम्भव as in S.

P. 55, l. 27-28—for पुनश्च वेदः कृत्स्न इति read न पुनः कृत्स्नं वेदमिति as in M. S reads न पुनश्च कृत्स्नो वेद इति ।

P. 56, l. 5—for दायवर्णानामप्यस्ति read दायवर्णानामाप्यस्ति

—— l. 22—for प्रामाण्यपरिज्ञाने read प्रमाणं परिज्ञाने as in S.

—— l. 24—for वगम्यं विलङ्घ्येन.....भवति तस्य च, read वगम्यविलङ्घ्येन ..... भवति पुरुषस्य कर्तव्यम् । तस्य च ।

P. 58, l. 2—for *ध्येयम्* read *धेयम्* as in M.

—— l. 3—for *सोमस्य चाव्यक्त* read *सोमस्य वा व्यक्त* as in S.

P. 59, l. 3—*अन्ये तु* etc.—construe thus: *अन्ये श्येनादिवाक्यानां..... निषेधानां च । धर्मोपस्तिमस्वाभावमाशङ्कमाना अखिलग्रन्थमन्यन्ते*

P. 59, l. 28—for *वदन्ति* J reads *वदन्तः*, which is better.

P. 60, l. 27—for *कर्मतः* read *कर्तुतः* as in M.

—— l. 29—*तदुक्तं*; this refers to Pu. Mimā. Su 1.3.2.

P. 61, l. 8—for *विरोधद्वय* read *विरोधिद्वय* ।

—— l. 10—*ऐकाग्रम्यं*— *Vide* Gautama III. 35 *et seq.*

—— l. 20—for *लिङ्गा* read *लिङा* as in M.

—— l. 21—for *लिङ्ग* read *लिङ्* as in M.

P. 62, l. 2—*यथा ऽघारे* etc. *cf.* Shābara on Pu-Mi-Su. II.2.16 (आघारे) *मान्त्रवर्णिको देवताविधिः । 'इत इन्द्र ऊर्ध्वोऽध्वरो दिवि...इन्द्रवान् स्वाहा' इत्याघारमाघारयति । एवमसौ आघारो यद्यस्येन्द्रो देवता ।*

P. 62, l. 6—for *मूलत्वे* read *मूलत्वेन* as in M.

—— l. 8—*तुल्ये श्रौतत्वे* etc. Medhātithi accepts Kumāṛila's view on this point, not Shābara's.

P. 62, l. 13—for *सम्प्रदायाविच्छेद* M reads *सम्प्रदायविच्छेद*; but in view of what has gone before in p. 60, l. 20, *सम्प्रदायाविच्छेद* is the right reading.

P. 62, l. 20—for *प्रकीर्ण* read *प्रकीर्णे* as in M.

P. 63, l. 1—for *सिद्धरूप* read *सिद्धे रूप* as in M.

—— l. 1—for *क्रिया* read *रूपा* as in M.

—— l. 1--*विश्वजित्यधिकारवद्*—see Shābara on 6.7.18-19.

—— l. 3—for *लिङ्गा* read *लिङा* as in S and A.

—— l. 5—for *प्रतिष्ठाः साकांक्षा* read *प्रतिष्ठासाकाङ्क्षा*

—— l. 8—for *नास्तस्य* read *नास्तस्य* as in S.

P. 64, l. 7—for *सर्वाश्रमधर्मैश्च । तैः* read *सर्वाश्रमधर्मैश्चातः* as in S.

—— l. 13—for *यदेतत्पराणां* read *यदतत्पराणां*

—— l. 21—for *विप्रतिपाद्येत* read *विप्रतिपद्येत* as in S.

- P. 65, l. 2—for बोधकारणं M reads आसबोधकारणम्
 — l. 12—for समर्पयन्तः S reads संसर्पयन्ति
 — l. 14—for प्रियेत्युपलक्षितं read प्रियमस्येत्युपलक्षितं as in S.
 — l. 20—for मूलत्वप्रमा read मूलत्वं प्रमाण्येनैव

VERSE VII

- P. 66, l. 12—for यत्कार्यं read सत्कार्यं ।
 — l. 13—for जेतोः । आगतः read द्वेतोरागतः ।

VERSE IX

धर्म—V. L. सर्व ।

- P. 67, l. 3—for प्रवर्तेत read प्रवर्तते as in M.
 — l. 8—for आस्ति कस्य read आस्तिकस्य
 — l. 9—for पयुक्ते read प्रयुक्ते as in J and M.

VERSE X

- P. 67, l. 15—for स्यस्त read स्तस्य
 — l. 15—for यत्कार्यं धर्मप्राप्त्यर्थं तद्धर्मशास्त्रम् A reads तत्कार्य-
 प्राप्त्यर्थं यद्धर्मशास्त्रं, which is better. The sense requires some such
 words as यत् कार्यधर्मशास्त्र्यर्थं तद्धर्मशास्त्रम् ।

P. 67, l. 28—for किञ्चपि read किञ्चपि ।

- P. 68, l. 2—for वेदस्यस्याद्यः read वेदस्याद्यः as in M.
 — l. 11—for आगमविरुद्धादिश्च read आगमविरुद्धश्च, the con-
 struction being सोऽयं पक्षः स्ववचनविरुद्धः आगमविरुद्धश्च ।

P. 68, l. 14—for वृष्टिस्तस्यादौ न भवेत्फलम् read वृष्टिस्तस्या गोमारकः
 फलम् as in the foot note.

— l. 21—सर्वशास्त्राप्रत्ययमेकं कर्मेत्यभ्युपगमः ; this refers to Pu.
 Mi. Su. 2. 4. 8-32.

P. 68, l. 25—for स्वर्थफलं read स्वर्थः फलं

VERSE XI

ते मूढे—V. L. (a) तूमे, (b) तदुभयं (Smṛtichandrikā-Samskāra, p. 4.)

•अयाद्वि•—V. L. •अयो द्वि (Smṛtichandrikā-Vyāvahāra, p. 4.)

Cf. with this verse, 4. 30, where the हेतुक is decried, and 12. 111 where he is extolled.

P. 69, l. 12—for असत्य S reads असत्या, which gives better sense.

P. 69, l. 14—for शिवर्त्येत read शिवर्त्यते as in S.

— l. 15—for किन्नाम वेदे read किंनाम as in J and S.

— l. 16—for किं तयोः read नहि किञ्चित्तयोः as in J.

— l. 17—for शिष्यै read शिष्टै as in S.

— ll. 17-18—for सत्तकार्येभ्यो read स्तिरस्कार्यो as in S and J.

— l. 18—for हर्भ्यः read हर्भ्यः as in J.

— l. 20—for यतस्तद्व read यस्तद्व as in S.

— l. 21—for ननु यतस्त read ननु यस्त

— l. 23—the number 11 should come between हेतु कथन and वेदनिन्दक ।

P. 69, l. 26—for विहितं read विहित as in M.

VERSE XII

P. 70, l. 5—for अयान्द्विजः read अयाद्विजः as in S.

— l. 12—for नैरुक् read तैरुक् as in S.

VERSE XIII

प्रमाणं—V. L. प्रामाण्यं ।

P. 70, l. 25—for धा आधार read धीड् आधान, which is in accordance with the धातुपाठ.

P. 70, l. 26—for सकाना भवति read सकानां न भवति as in J M & S.

P. 70, l. 26—for यथा लक्ष्यं read यथाक्षयं as in S.

P. 71, l. 5—for र्थकाम इष्टफलैविण read र्थकामा इष्टफलैविण
— l. 9—for लक्ष्यते read लभ्यते as in S.

VERSE XIV

P. 72, l. 3—for न वचनात् read वचनात् as in S and J.

VERSE XV

यज्ञ—V. L. होम (Sanskāraratnamālā, p. 605).

P. 72, l. 9—for अनन्तर read समनन्तर as in J.

— l. 16—for यष्टव्यस्य read द्रव्यस्य as in S.

— l. 24—for प्रतिकालत्रये.... विरोधः read प्रतिकर्मकालत्रयविधानाच्चास्ति विरोधः

— l. 25—for सम्भवः । तस्मा read सम्भावात्स्या

— l. 26—for पीति एवम read पीत्य ।

The difference among याग, दान and होम is thus explained in the Shābarabhāṣya (p. 484)—‘The *relinquishing of one’s proprietary right* is the factor common to all the three; the difference is only this; in याग there is merely verbal relinquishment: the thing offered is not actually taken away by the recipient; in दान the thing is actually made over to the recipient; and in होम the thing offered has got to be thrown into some suitable receptacle (water or fire).

VERSE XVI

Read with this verse, II.66 and X.127.

P. 73, l. 2,—for निवर्तत read निवर्तेत as in J and S.

— l. 4—for व्याचक्षरे read व्याचक्षिरे as in J and M, or व्याचक्षते as in S.

— l. 12—for तदर्थश्रवणे read श्रवणे as in S.

— l. 13—for नचा read नन्वा as in F. N.

P. 73, l. 16—for अनुष्ठानं read अर्थानुष्ठानं as in M (App.) and S.
 —l. 18—The two 'च' s are superfluous; S rightly omits them.

—l. 26—for ध्ययनं वि read ध्ययनवि as in S.

P. 74, l. 6—नहि मन्त्रा विधिं वदन्ति—"From the very nature of *mantras* it is clear that they cannot be taken as injunctions,—being, as they are, entirely devoid of any kind of injunctive word; also because all *mantras* are found, either syntactically or by direct declaration, or by indirect implication, construed along with other passages which are injunctions; so if the *mantras* themselves were to enjoin another action, there would be two actions enjoined by what is practically only one 'sentence' (Bṛhatī on I—II.—31 to 53)"—*Prabhākara Mīmāṃsa*, pp. 125-126.

P. 74, l. 9—for द्योतिषिद्ध read सप्रतिषिद्ध as in M, or उप्रतिषिद्ध as in S.

VERSE XVII

प्रचक्षते—V. L. विदुर्बुधाः ।

VERSE XVIII

तस्मि—V. L. अस्मि (Vīramitrodaya Paribhāṣā, p. 55.)

P. 74, l. 20—for वोपाधि S reads चोपाधि; but the former gives better sense.

P. 75, l. 27—for जातीताना read जातीना as in S and M.

P. 75, l. 11—for दिष्टकारणे read दृष्टकारणा as in S.

VERSE XIX

पञ्चालाः—V. L. पाञ्चालः

नन्तरः—V. L. नन्तरम् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 17).

Second line—V. L. एवं ब्रह्मर्षिदेशोऽयं ब्रह्मावर्तादनन्तरम् ।

P. 75, l. 17—for चेन्ने read चेन्न

——l. 17—for समन्त read स्यमन्त as in S.

——l. 18—for कुरुत read कुरु as त, though found in several manuscripts, spoils the metre.

P. 75, l. 21—for जुष्या read जुष्यां as in S.

——l. 22—for यानम read यानाम as in S.

VERSE XXI

मध्य—V. L. मध्यो, which, it may be noted, is more in keeping with Medhātithi's idea that this verse does not explain the proper name मध्यदेश, but only points out the tract of land which is of 'middle' quality.

प्रकीर्तितः—V. L. स कीर्तितः

P. 76, l. 4—for नवधीकृत्वा read नवधीकृत्य (S), which is better.

VERSE XXII

आर्यावर्तं विदुर्बुधाः—V. L. (a) आर्यावर्तं प्रचक्षते (b) आर्यावर्तः प्रकीर्तितः (Aparārka, p. 5).

For a map according to these texts, see Numismata-Orientalia, Pt. I, (new edition.)

VERSE XXIII

यज्ञियो—V. L. याज्ञिको

P. 76, l. 17—for सारङ्गो read साराङ्ग्यो as in S and J.

——l. 26 एतद्धि etc.—This is a quotation from Shābara-bhāṣya (on I.II.26), which says एतद्धि [शक्यते कर्तुमिति] 'क्रियते' इत्युच्यते, न च वर्तमानकालः कश्चिदस्ति (in the case of Vedic declarations which are eternal) यस्यायमप्रतिनिर्देशः ['क्रियते' इति].

- P. 77, l. 4—for यक्षु read यक्षुः as in S.
 —l. 6—for वैद्या read वैविद्या as in S.
 —l. 10—for वक्ष्य—read लक्ष्य as in S.
 —l. 12—for आक्रमेयुः.....कुर्युः S reads आक्रम्य निवसेयुः
 स्वं चैव चावस्थानं कुर्युः ।
 P. 77, l. 16—for कृष्ट read कृष्ण as in S.

VERSE XXIV

तस्मिन् वा—V. L. कस्मिंश्चित्

- P. 77, l. 23—for रेऽप्यधि read रेऽधि as in S, or रेऽवधि as in F. N.
 —l. 24—for कस्या read कस्या
 —l. 28—for सत्त्व... रीत्या । एत read सत्त्व...रीत्यैत
 P. 78, l. 5—for वचनं लिङ्गम् read वचनलिङ्गम् as in N, the sense being द्विजातय इत्येव 'वचनं लिङ्गं (सूचकं) यस्य' ।
 —l. 11—for अर्थं हा read अर्थ हा as in S.
 —l. 14—for वा द्विजातियमा read वायं द्विजातिमा as in S.
 —l. 19—for यथा वर्ष...व्यपदिश्यते S reads वर्षाकृते सुभिन्नदुर्भिन्ने वर्षाभावकृतं दुर्भिन्नं वर्षाकृतत्वेन व्यपदिश्यते, which is better.
 —l. 21—for जिति अतिनिय read जित्यनिय

VERSE XXV

धर्मस्य—V. L. सर्वस्य
 वर्णधर्मान्—सर्वधर्मान्

- P. 78, l. 27—for विशेषः read शेषः as in S, F. N. and M.
 —l. 29—for न वयोविभागा S reads न च विभागेना
 P. 79, l. 2—for तदा read यदा as in S.
 —l. 5—for उपनयनं धर्मो read उपनयनधर्मो as in S, M and N.
 —l. 5—for वाऽऽश्न read चा श्र
 —l. 8—for नेत्येवाव read तत एवाव as in S, or आनस्यान्नाव

VERSE XXVI.

पेकादि०—V. L. पेकाद्ये० (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 36).

P. 79, l. 19—for तन्न...कानि read तन्न निपेको निर्वर्तकोऽन्यानि विशेष-जनकानि as in S.

VERSE XXVII

P. 80, l. 4—for तानीदा read तानिदा as in S and J.

P. 80, l. 10 मेखला बध्यते—*Vide* Gautama I.15.

—l. 17—for जन्म S reads जनन

—l. 24—for संस्कार एव निर्वर्त्यः S reads संस्कारा एव निर्वर्त्याः

—for S सति read सति as in S.

—l. 26—for शत्रू read सक्तू as in A.

—l. 27—for पेक्ष्यं read पेक्षं as in S.

P. 81, l. 4—for दितो read दिता as in S.

VERSE XXVIII

P. 81, l. 21—for चारी read चारि as in S and J.

P. 82, l. 22—for यदुच्येत read यद्युच्येत as in S.

—l. 24—for कामनानुष्ठानात् । read काममनुष्ठानं

P. 83, l. 3—for विधिः स्तु read विधिस्तु

P. 83, l. 8—for हापिसं read हाप्यसं

VERSE XXIX

पुसो—V. L. पुसं (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 49).

P. 83, l. 21—for सर्वत्ता० read सर्व० as in J, M and S.

—l. 22—for उपाया read उपात्ता as in J, M and S.

—l. 24—for चन्ते read चयन्ते

— „ —for द्रष्टव्य read द्रष्टव्य as in S.

- P. 83, l. 26—for प्रतिगृह्य read प्रतिसंगृह्य as in M and S.
 — „ —for ग्रन्थाऽपि...व्यता S reads ग्रन्था भिन्ना चेति कर्तव्यता
 —l. 29—for द्रष्टा read द्रष्टा as in S.
- P. 84, l. 3—for तद्विबद्ध read तद्विबद्ध as in S.
 —l. 7—for कठो S reads काठो
 —l. 9—for केऽव्यूहः read कौधुमा
- P. 84, l. 20—for न प्रमाणं read प्रमाणं as in S.
 —l. 22—for समानपदार्थः read समानः । एष पदार्थः , and
 construe this with what follows in the next
 line.
 —ll. 23-24—यद्ये...धीतं read तदेव स यदधीते यदर्थः शब्दोऽनु-
 छातुं तेन स्वाधीतां as in S.
 —l. 25—for न तस्य read तस्य as in S.
- P. 85, l. 11—for सर्वस्व read सर्वत्र as in S.
 —l. 15—for उपदिश्य read उद्दिश्य
 —l. 23—for प्राप्तिं read प्राप्तः as in S.
 —l. 24—for वाक्यशेषको read वाक्यशेषगतो विशेषको
 — „ —for निर्दिष्टे read निर्दिष्टो as in M and S.
- P. 86, l. 1—for द्रव्यत्व read द्रव्यत्वं

VERSE XXX

वाऽस्य—V. L. वाऽथ—noted by the Madanapārijātā (p. 355).
 तिथौ—V. L. ऽहनि

- P. 86, l. 13—for तदुक्तं read तदुक्तम् as in M and S.
 —l. 19—for पात read व्यतीपात as in S.

VERSE XXXI

Some manuscripts and commentaries have dropped the first line of this verse.

मङ्गल्यं—V. L. माङ्गल्यम्—in Parāsharamādhava (Achāra, page 441 and Aparārka, p. 27).

- P. 86, l. 25—for धारविष्यम् S reads धारयन् ।
 — „ —for माङ्गल्य read मङ्गल्य as in J and S.
 —l. 27—‘साधुत्वं’ is omitted by S and M.
 —l. 28—for समासादायु M reads समासाद्यायुः, which is wrong ; S reads समासाद्वायु, which is better.

- P. 87, l. 1—for त्यादेः read त्यादिः as in S.
 —l. 5—मत्या is rightly omitted by M and S.

- P. 87, l. 6 for मङ्गल्य S rightly reads मङ्गल
 —l. 10—for साधनम् read साधनत्वम् as in S.
 —l. 14—for तद्येन येन S reads तद्येन
 —l. 18—for प्रतिपत्तिः read तत्प्रतिपत्तिः as in S.
 — „ —for दर्शं read दर्थ
 —l. 20—for लार्थ read लाद्यर्थ as in S.

VERSE XXXII

For the first half the Nirṇayasindhu (p. 178) reads ‘शर्मान्तं ब्राह्मणस्य स्याद् वर्मान्तं क्षत्रियस्य तु’

- P. 87, l. 25—for मेते read मन्ते as in J and S.
 —l. „ —for शब्दाः read शब्दः as in J.
 —l. 28—for शरण read शर्मशरण as in S.

VERSE XXXIII

सुखोद्यमकूरम्—V. L. च सुखमकूरम्—adopted in Viramītrodaya (Achāra, p. 243).

मनोहरम्—V. L. मनोरमम् adopted by Parāsharamādhava (Achāra, p. 441).

मङ्गल्यं—V. L. माङ्गल्यं (Aparārka, p. 27).

P. 88, l. 8—for इत्यधिकु read इति विवक्षि as in M (App.), J and S.

- l. 10—for कारण read करण as in S.
 —l. 11—for तच्च read न तु as in S.
 —l. 16—S reads करी for कारी
 —l. 17—रुद्रवती rightly omitted in S.

VERSE XXXIV

चतुर्थे मासे—V. L. (a) मासे चतुर्थे; (b) चतुर्थे मासे

यद्वेष्टं—V. L. यच्चेष्टं

‘This is an example of Kuladharmā alluded to in 1.118’ (Burnell).

P. 88, l. 26—Before मङ्गल्यं S adds किञ्चित्

—L 27—for संस्कार read सर्वसंस्कार as in S.

—l. 28—for इन्द्रभूमिः S reads इन्द्रभूतिः

VERSE XXXV

श्रुतिचोदनात्—V. L. (a) श्रुतिनोदनात्—adopted by Medhātithi;

(b) स्मृतिचोदनात्—as quoted by the Smṛitattva (p. 653).

प्रथमे—V. L. प्रथमा (Smṛtichandrikā Samskāra p. 58).

P. 89, l. 8—for...ते च...प्रकाशयन्ति read, with N and A, ते च
रूपात् चूडाकर्म याजना इति वदष्टकाम्प्रकाशयन्ति, which construe thus:
यथा याजना इति मन्त्रः स्वरूपादेव अष्टकाम्प्रकाशयति तथैव मन्त्राः स्वरूपादेव चूडा-
कर्माख्यं कर्म प्रकाशयन्ति ।

VERSE XXXVI

Hemadri (Kāla, p. 748) reads the verse as—

गर्भाष्टमेषु कुर्वन्ति ब्राह्मणस्योपनायनम् ।

एकादशे चत्रियस्य वैश्यस्य द्वादशे स्मृतम् ॥

P. 89, l. 14—for आरभ्यते read आरभ्य as in S.

— „ —for शब्दे सा S rightly reads शब्दे न सा

—l. 19—for कुर्वन् read न कुर्वन् as in S.

—l. 26—for राजशब्दं प्रति प्रकृतित्वं M and F. N. read
राज्यशब्दं; N and S read राजशब्दं प्रकृतिं, which
is right.

VERSE XXXVII

ईदार्थिनः—V. L. अर्थार्थिनः (Nirṇayasindhu, p. 184).

P. 90, l. 6—for स्येत...व्यते—S wrongly reads, एतदप्युपान्त शब्द-
प्रमाणं न्यायमर्यादयैवमुच्यते

——l. 12—for न्ववापरो S rightly reads न्वयत्यागे

——l. 15—सर्वस्वारे etc. The reading of this passage is corrupt in all the manuscripts. The right reading is यथा सर्वस्वारे मृतस्यार्भवापवमानात् पराङ्मुः etc.

The 'Sarvasvāra' is a sacrifice laid down as to be performed by one who is desirous of bringing about his own death, with a view to go to heaven without having to die through disease and decay. During the third part of this sacrifice, the 'sacrificer' enters the fire, after having recited the 'Ārbhava—pavamāna' hymn and requested the Brāhmanas to finish the remaining details of the sacrifice for him. These latter details are what are referred to in the Bhāṣya. (*Vide* Pu Mi Su. XII 56—57).

P. 90, l. 19—for चेतदा read चेत्येतदा as in S.

——l. 21—for दिसंख्या S reads दिःसंख्या

VERSE XXXVIII

P. 90, l. 27—for निवृत्ते यथा read निवृत्तेः । यथा as in S.

P. 91, l. 4—for यस्त्वं...विति S reads यस्त्वं कथं वेत्स द्रष्टवन्धविति

——l. 6—द्रव्यवचनो &c. On the Sutra quoted, the *Siddhāntakarmudī* says, जातेर्गर्भजं द्रव्यं बन्धु ।

VERSE XXXIX

In face of the definition of 'Vrātya' in the present verse, one finds it difficult, until authority is adduced, to believe that it is 'an old term for Aryans not Brāhmanised', as Burnell says.

P. 91, l. 23—for पूर्वेषु च सिद्धमुक्तम् read पूर्वेष्वेव सिद्धम् । उक्तं as in S.

——l. 23—for निम्नितः S reads निम्न्यस्ते ।

VERSE XL

This verse has been omitted by Rāghavānanda ; but this may only mean that, while admitting it to be a part of the text, he had nothing to say on it.

सम्बन्धाश्चाचरेत्—In view of the न in the beginning of the verse, this is wrong reading—the right reading is **सम्बन्धानाचरेत्** ।

ब्राह्मणैः—V. L. (a) **ब्राह्मणः**—adopted by Parāśharamādhava (Achāra, p. 446) ;—Viramitrodaya (Samskāra, p. 349) has **ब्राह्मणैः** :

सह—V. L. **सदा**

P. 91, l. 28—for **प्रायश्चित्ते शास्त्रे** read **प्रायश्चित्तशास्त्रे** as in S.

P. 92, l. 2—for **प्रतिग्रहान्** J wrongly reads **प्रतिग्रहाः**, though retaining the preceding **सम्बन्धान्** ; S is more consistent : **तद्धिमित्तः सम्बन्धाः.....प्रतिग्रहाः** :

— l. 3—for **र्थं विदुः** J reads **र्थंविदुः** ; which is better.

— l. 4—S omits **अस्माच्च दोषदर्शनात्**

— l. 5—S omits **आत्मना**

— l. 6—Between **प्रतीयते** read **तथा च** ; S has an additional passage—**काम्यो ह्ययमाचार्यस्य विधिः । तन्नाचार्यमकामयमानो यदि कश्चित् प्रवर्तते तदा माणवकेन प्रार्थयितव्यो दक्षिणादिना**

VERSE XLI

P. 92, ll. 13—15 for **शय्यक्षुप्तो.....पया** S reads **शय्यक्षौमाविकान्त**

— l. 16—for **स्थानस्थेन** S reads **स्थानपठितेन**

— l. 21—**ग्रीणि चर्माणि वस्त्राणि**—defective reading ; S and N read **ग्रीणिवस्त्राणि** ; neither of these readings is in keeping with the preceding phrase **पट्टबुद्देशिनः** , which requires the reading **ग्रीणि चर्माणि ग्रीणि वस्त्राणि**

— l. 21—for **आनुपूर्वं** S rightly reads **आनुपूर्वम्**

VERSE XLII

शय्यतान्तवी—V. L. **शय्यतान्तवी ।**

P. 93, l. 3—before मौञ्ज्या S rightly reads a न ।

P. 93, ll. 6-7—for विकृतेर्विकारः शयतान्तवी प्रकृति । S rightly reads प्रकृतेर्विकारः प्रकृति

— l. 8—S omits the last sentence गृह्य.....एवोक्तः ।

VERSE XLIII

कर्तव्याः—V. L. कर्तव्या as quoted in Parāsharamādhava (Achāra, p. 447), as also in Madanāparijāta (p. 20), and the Viramitrodaya (Samskāra, p. 437).

मुआलाभे—V. L. मुआभावे

रमन्तक—V. L. रमातक (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 80).

बएवजैः—V. L. बिल्वजैः

P. 93, l. 16---for कौशी read कौश्या as in M.

VERSE XLIV

शयसूत्रमयं V. L. शयसूत्रमयं ।

वृत्तं—V. L. वृत्तं found in all mss. of Medhātithi, except N. The double form चं spoils the metre.

आविकसूत्रिकम्—V. L. (a) आविकसूत्रिकम् (adopted by Medhātithi who would prefer the form अविकसूत्रिकम्; (b) आविकसूत्रकम्, as quoted in Parāsharamādhava (Achāra, p. 448); (c) आविकसुत्रयते (Samskāramayūkha, p. 38).

P. 93, l. 26—for त्रिगुणी.....विधीयते read त्रिगुणीकृतस्येदमूर्ध्व-विधर्तने विधीयते as in S and N.

P. 93, l. 28—for बीताख्यं read बीताख्यां as in S.

P. 94, l. 2—for सोमसेव्या S wrongly reads सामसेव्या

— l. 3—for पञ्चसूत्राभावे read पञ्च । सूत्राभावे

— l. 4—for अविको मेघः S reads अविर्मेघः ।

VERSE XLV

अर्हन्ति—V. L. अर्हन्ति as quoted in the Madanapārijāta, (p. 22).

वाटसादिरो—वटसादिरो (Aparārka, p. 57).

पैलवौ—V. L. वैप्यलौ (Sanskāramayūkha, p. 37).

P. 94, l. 8—for शान्तक read शान्तिक

—— l. 10—for दण्डसत्ता S and J read दण्डनीतिः

—— l. 11—for द्रव्यचोकं read द्रव्यचोकं as in S.

—— l. 14—for दुम्बर वृक्ष read दुम्बरा वृक्ष as in J and S.

—— l. 15—for यज्ञिया read यज्ञियो which is the reading in Gautama I.1.24.

VERSE XLVI

राज्ञः—V. L. राज्ञां as quoted in Madanapārijāta (p. 22).

केशान्तिको—V. L. (a) केशान्तिको ; (b) केशान्तगो

P. 94, L. 18—for काण्ड S rightly reads काष्ठं

VERSE XLVII

नाम्नि—V. L. नाम्नि, as quoted in Parāsharamādhava, (Achāra, p. 438), and in the Vīramitrodaya (Samskāra, p. 436).

प्रतिगृह्य—V. L. परिगृह्य (Aparārka).

VERSE XLVIII

उपस्थाप्य—V. L. अभिवाद्य—as quoted in the Vīramitrodaya, (Samskāra, p. 481); (b)—उपस्थाय

P. 95, l. 6—for भास्कर.....स्थेयः। अभि S rightly reads भास्करमादित्यमुपस्थाप्य अभि

—— l. 7—for दित्य.....धान, read दित्यदैवतमन्त्रैरुपस्थान as in J and S.

VERSE XLIX

- P. 95, l. 15—for रथस्य, F. N. and S read रत्नस्य
 — l. 20—for तथैव S rightly reads यथैव ।
 — l. 25—for समासार्थः read समर्थ as in S.

P. 96, l. 1—for न प्रत्य read भूतप्रत्य as in S.

VERSE L

या चैनं—V. L. या च तां

नावमानयेत्—V. L. न विमानयेत् (adopted by Medhātithi and Aparārka p. 59).

प्रथमं—V. L. प्रथमां (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 109).

VERSE LI

तु—V. L. अथ as quoted in Parāśharamadhava, (Achāra, p. 454).

भैवं—V. L. भैदयं do. do. do.

यावदर्थं—V. L. यावदन्नं

अमायया—V. L. समासुयात् as quoted in the Vīramitrodaya (Samskāra p. 486).

P. 96, l. 15—for नृसाख्य read नृस्याख्य as in J.

— l. 16—for तदन्नं read कदन्नं as in S.

— l. 17—for अगृहीते S rightly reads गृहीते

— l. 20—for यत्क्वचिच्छूयते S reads यत्क्वचिद्गृह्ये श्रूयते, which is better.

VERSE LII

भुङ्क्तेषु—V. L. (a) भुङ्क्त उ ; (b) इच्छन् इत्यु as quoted in Madanapārijāta (p. 35).

श्रियं—V. L. श्रियन् adopted by Medhātithi.

cf. Mahābhārata, XIII 104. 5012.

After 52 some mss. have an additional verse :

सायम्प्रातर्द्विजातीनामशनं स्मृतिचोदितम् ।

नानुरागेण तं कुर्यादग्निहोत्रसमो विधिः ॥

P. 96, l. 28—for अङ्के S reads अङ्गीत

P. 97, l. 5—for तथा कृतं read तथा कृतं as in M and S.

P. 97, l. 5—for प्राण्यङ्गत्वात् S reads प्राण्यङ्गं

—l. 16—वचनानि—Pu. Mi. Sū. 3.5.21; it means that 'passages laying down what has not been laid down elsewhere must be taken as independent sentences.'

P. 97 l. 19—गोदोहेन—Vide—Pu. Mi. Sū. VIII.1.23¹et seq.

The use of the milking vessel having been laid down with a view to the special result, in the shape of the obtaining of cattle, it does not become admitted into all the ectypal sacrifices. Similarly with the '*Khādira*,' which is prescribed with a view to the obtaining of *vigour*.

VERSE LIII

P. 97, l. 24—for यद्युप S rightly reads यद्यपि

P. 98, l. 1—for श्येति read श्येत्यस्यापि

—l. 7—for चारी धर्मभोजनता read ब्रह्मचारी भोजनधर्मो as in S.

P. 98, l. 11—for वेद्यमाद्यः S reads वेद्यमाद्यः

—l. 11—for वादादि read विदादि as in S.

—l. 21—for यदि वा read यद्वा as in S.

VERSE LIV

पुतद्—V. L. (a) पुनम्; (b) अन्नम्; (c) इदम् as quoted in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 486).

सर्वशः—V. L. सर्वदा (noted by Medhātithi).

P. 98, l. 28—for सक्तु read सक्त

P. 99, l. 1—for ध्यानं यजन्मम read ध्यायन्मम as in S.

VERSE LV

तद्भुक्तं—V. L. यद्भुक्तं

नाद्यायेदिदम्—V. L. तुहिनस्तितव as quoted in the Vīramitrodaya (Samskāra, p. 486).

P. 99, l.—for फलविधौ read फलविधौ as in J and S.

——l. 14—for मुखता नि read मुखतावत् नि as in J and F. N.

——l. 16—for बलश्च J reads बलत्वं च

VERSE LVI

नाद्यादेतत्तथान्तरा—V. L. (a) नाद्याच्चैव तथान्तरा; (b) नाद्याच्चैतदथान्तरा; (c) नाद्याच्चैतत्तथान्तरा adopted by Nandana (d) नाद्यादेनमथान्तरा (Aparārka).

ब्रजेत्—V. L. भवेत्, as quoted in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 488).

P. 99, l. 20—for शुद्धविषयः F. N. reads तद्विषयः, which is better.

——l. 21—for प्रकल्पं read न प्रकल्प्यं as in S.

——l. 22—for परिपूर्णस्व read परिपूर्णः स्व

——l. 27—for अनुग्रह S reads अनुपग्रह

VERSE LVII

अस्वर्ग्यं—V. L. अस्वास्थ्यं as quoted in the Vīramitrodaya (Samskāra, p. 488).

P. 100, l. 7—for मूलतानस्य read मूलतानस्य

——l.—for त्पत्तिर्ज्वरोद J reads त्पत्तिर्द्वारोद

VERSE LVIII

नित्यकाल—V. L. सर्वकाल (Āchāramayūkha, p. 27).

P. 100, l. 15—for स्तुत्या वा S and F. N. read स्तुत्या च, which is better,

P. 100, l. 22—for मावातेष्वपि S reads मापक्षेष्वपि

——l. 23—for ननु चविधानादेव S reads ननु च विधानादेव
The right reading is ननु चाविधानादेव

P. 100, l. 24—for तयोरित्यव read तयोरथ इत्यवर्यं as in S.

——l—for जाय read जाया as in S.

VERSE LIX

ब्राह्मं तीर्थ—V. L. ब्राह्मतीर्थ

P. 101, l. 5—after अंगुलीनाम् add दैवम् as in J and S.

—— „ —for शब्दस्य S rightly reads शब्देन

—— l. 8—तथा च शंखः—Is this a quotation from *Shankha-Smṛti*? The Smṛti at present known by this name describes these 'tirthas' in the following words, which are totally different from what Medhātithi appears to have quoted. They are—

कायं कनिष्ठिकामूले तीर्थमुत्कम्पनीचिभिः ।

अङ्गुष्ठमूले च तथा प्राजापत्यं विचक्षणैः ॥

अङ्गुल्यग्रे स्मृतं दैवं पित्र्यं तर्जनिमूलके ।

P. 101, l. 9—for पूर्व्याम् S reads पूर्व्य पर्वण्याम्, which is the form in which this passage has been quoted in the *Viramītrodaya* (Āhnika, P. 78).

VERSE LX

त्रिराचामे—V. L. त्रिःप्राशये (Hemādri, Shrāddha, p. 992).

स्नानिचैव स्पृशेत्—V. L. स्नानिचोपस्पृशेत्

Cf. Mahābhārata XIII 104; 39.

P. 101, l. 14—for यान्तरं read यादन्तरं as in S.

VERSE LXI

रद्भिर्लोयेन धर्मवित्—V. L. रदुष्टानिधर्मतः (Hemādri, Shrāddha, p. 983).

एकान्ते—V. L. आसीनः—as quoted in the *Viramītrodaya* (Āhnika, p. 66); but on p. 77 and p. 79, the same work reads एकान्ते

P. 102, l. 2—for नेतरो वि read रेवोवि as in S.

— l. 10—for दिगर्थे S reads दिगर्थं

— l. 13—for चिदहः रहःसु S rightly reads चिदहःसु

— l. 15—for र्थमाह J and S read र्थमिदमाह

VERSE LXII

भूमिपः—V. L. भूपतिः as quoted in Parāsharamādhava, (Āchāra, p. 221).

P. 102, l. 25—for अस्य read कस्य as in S.

P. 103, l. 3—for अवश्यप्राप्तौ read अवध्यप्राप्तौ as in M; S reads अवैधप्राप्ता

VERSE LXIII

प्राचीन आवीती—V. L. प्राचीनावीती

P. 103, l. 11—for विशायते read विज्ञायते

— l. 12—for चमनं परिपूर्णमेव (न) स्यात् read चमनं कृतमप्यपरिपूर्णमेव स्यात्

— l. 15—for निर्वि' read निदि' as in S.

— l. 21—for सङ्गस्थापनं read सङ्गःस्थापनं as in J and S.

VERSE LXIV

मन्त्रवत्—V. L. मन्त्रतः, as quoted in the Viramitrodaya (Samskāra, p. 423) and Nirṇayasindhu (p. 190).

P. 103, l. 25—for प्रासन S wrongly reads प्राशन

P. 104, l. 9—for कमण्डलुना । चो read कमण्डलुभ्यो; S reads कमण्डलुभ्यो; A and N read कमण्डलुना चो

— l. 11—for अङ्गत्वमे S rightly reads अङ्गमे

VERSE LXV

P. 104, l. 17—after ऽधिके S reads अतिरिक्ते

VERSE LXVI

अमन्त्रिका—V. L. (a) अमन्त्रका (Nirṇayasindhu p. 183); (b) अमन्त्रिता (*Madanapārijātā* (66) p. 362)

कार्येयं—V. L. (a) कर्तव्या (b) कार्या च (do).

P. 104, l. 23—for परिपाटी—read परिपाटी

— „ —for पौस्नमेव read पुसासिव

—l. 25—for नतिवृत्तौ read नतिपत्तौ

, VERSE XLVII

संस्कारो वैदिकः स्मृतः—V. L. औपनायनिकः स्मृतः as quoted in the *Madanapārijāta* (page 37), and adopted also in the *Mitākṣarā* as referred to in the *Viramītrodaya* (Samskāra, p. 404).

परिक्रिया—V. L. परिष्क्रिया

P. 105, l. —तदापत्तिवचनं विवाहस्य—This is out of place where it stands ; its right place is after विहितत्वात् in l. 6 below.

—l. 8—for भूद्भवदुभ S and J rightly read भूत् । एतदुभ

P. 105, l. 10—for पारिणह्य read पारिणाह्य which is the form of the word found in Manu 9. 11.

—l. 13 after दुक्तं S rightly adds भवति

— „ —for नयनापत्यं S reads नयनात्या. The right reading is नयनापत्या

— „ —for मनुष्यायो S reads मनुष्यस्ये, which gives better sense.

l. 14—for कामचारवाद्भवत् read कामचारः कर्माचमत्त्व

VERSE LXVIII

P. 105, l. 22—for नानिर्वृत्ते read नातिवृत्ते as in S.

— „ प्रकरणेऽपि. &c. This is in accordance with the principle enunciated in Pu. Mī. Sū. 3. 3. 14. See Prābhākara Mimāṃsā, pp. 187-195

VERSE XLIX

P. 106, l. 4—for शौचस्येव्यते read शौचस्य नेव्यते as in S.

— l. 6—for विधीयते read विधीयेत

— „ —for तदवशिष्टं read तदवश्यं as in F. N. S, J and M.

P. 106, l. 9—for वादनादिभिः read वादनादि as in J and S.

VERSE LXX

स्वाध्यास्तो—V. L. स्वाध्यास्तो as quoted in the Madanapārijāta (p. 99).

For the second line the Viramitrodaya (Samskāra, p. 523) reads ब्राह्मजलिस्तु कृतापोशो लघुवाग्विजितेन्द्रियः

.. ब्रह्माजलिकृतोऽध्यायो—V. L. कृतब्रह्माजलिश्चैव (Samskāraratna-mālā, p. 315).

P. 106, l. 15—for रोमादि S reads रोमशादि, which is better.

VERSE LXXI

P. 107, ll. 10, 11—for उपसङ्गाः समाध्ययनायेति S reads उपसङ्गोऽस्य-
ध्ययनायेति

—l. 17—Before अन्यारम्भणीया read यथा as in S.

—l. 18—for न मासिकप्रयोगारम्भे । न मासिकप्रयोगारम्भे प्रातः प्रात-
रारभ्य read न मासिकप्रयोगारम्भे प्रातरारभ्य as in S.

—l. 22—for कच्छपकणं इति read कच्छप इव as in S.

VERSE LXXII

येन च V. L.—येन तु (Samskāramayūkha, p. 46).

व्यस्तपायिना—V. L. विव्यस्तपायिना—noted by Medhātithi.

P. 108, l. 4—for न कर्तव्य read कर्तव्य as in A.

VERSE LXXIII

अध्येष्यमाणं तु गुरुः—V. L. (a) अध्येष्यमाणस्तु गुरुं, which Buhler remarks, is in keeping with Gautama 1. 46; (b) अध्येष्यमाणस्तु गुरुः—as quoted in Madanpārijāta (p. 100).

अतन्निद्रतः—V. L. (a) अतन्निद्रतः as quoted in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 136); (b) उपस्थितम्—as quoted in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 514).

P. 108, l. 9—for अभिद्वयितः S reads अभिप्रेतः

—— „—for आमन्त्रयितव्यः S reads आवेदयितव्यः

——l. 12—for एवं च तटाख्यायते S reads एवं चेदं व्याख्यायते, which is better.

——l. 16—for स्वस्तीति.....सामसु S reads स्वस्तीति बभूवुस्तु ब्रूयाद् विस्पष्टमिति सामसु, which is better.

VERSE LXXIV

ब्रह्मणः—V. L. ब्राह्मणः—as quoted in Vidhānapārijāta (p. 521).

सर्वदा—V. L. सर्वतः

विशीर्यति—V. L. विशीर्यते—as quoted in Madanapārijāta (p. 99).

P. 109, l. 2—for ओमितिकृतं S rightly reads ओमा कृतं

——l. 3—for ॐकृतमित्युच्चारितो read ॐकृतः उच्चारितो as in S.

——l. 7—for तच्च पाकस्य read तच्चपाकस्य as in J and S.

VERSE LXXV

प्राक्कूलान्—V. L. (a) प्राक्कूलान् (b) प्राञ्जलिः as quoted in Vi-
dhānapārijāta (p. 521). Gautama 1. 50 has प्राक्कूलेषु

पर्युपासीनः—V. L. पर्युपासीत—as quoted in Vidhānapārijāta
(p. 521) and in Viramitrodaya (Samskāra, p. 522).

कारमहति—V. L. कर्तुमहति as read in Vidhānapārijāta
(p. 521).

पूतः—V. L. पूर्व as read in Viramitrodaya (Samskāra, p. 522).

P. 109, L. 11—for कूल S reads चूल

— l. 11—for पूविष्ट S reads rightly पूपविष्ट

— ll. 11-12—अधिशोऽस्यासां &c. Pānini 1. 4. 46. Accord-
ing to the *Vṛtti*, this Sūtra prescribes the use of the *Ātmanepada*
with the roots, *shin*, *sthā* and *ās* ; but in order to meet
the case of the term पर्युपासीतः in the text, Medhātithi takes the
'*ās*' of the Sūtra as standing for *ā* + *ās*, and deriving पर्युपासीत
as परि + उप् + आ + आस, makes it fall within the purview of the
Sūtra.

— l. 14—for दमैः S reads मन्त्रैः which is not right, as all
the commentators are agreed in explaining 'पवित्रैः' as दमैः

P. 109, l. 14—for मादितः read पावितः as in S.

— l. 14—for दिष्टु read दिस्तु as in S.

— l. 24—for निवर्तते read निर्वर्तते

— l. 27—Before चाहुः S rightly reads ह्ययं

VERSE LXXVI

निरहुद्वत्—V. L. (a) निरहुद्वत्; (b) निरवद्वत्, (Aparārka, p. 33);
(c) निरहुद्वत्

P. 110, l. 9—for व्युत्पत्ति read उत्पत्ति as in S.

VERSE LXXVII

P. 110, l. 17—for त्रिपदैव S reads त्रिपदा च, which is better.

VERSE LXXVIII

पूर्विकाय—V. L. पूर्वकम् (Aparārka, p. 50).

वेदवित्—V. L. उभयोः (Aparārka, p. 50).

P. 110, l. 23—for प्रकरयैकवाक्यात् A reads प्रकरणे वाक्यात्, which is better.

— l. 27—for नित्यस्य read नित्यश्च as in N.

P. 110, l. 29—for ध्ययनस्याद्यस्य read ध्ययनाद्यु as in S.

P. 111, l. 6—for S म्वेति read S म्वेति as in S.

— l. 11—for वेदविदि read वेदविदिति as in S.

— l. 11—प्राप्ते कर्मणि &c.—This is a paraphrase of Kumārila's dictum प्राप्ते कर्मणि नानेको विधातुं शक्यते गुणः ॥

— l. 14—for नित्यश्चायं S rightly reads नित्यश्च

— l. 17—for अध्येतुरचैत read अध्येतुश्चैत as in S.

— l. 18—फलानामवगमे;—from what has gone before (p. 110, l. 28), the right reading should be फलानवगमो. S reads फलानुगमो

— l. 22—for पठ्यमाना S reads अधीयमाना

— l. 24—after यागादयो read अपि as in S.

P. 111, l. 26—for ताया S reads तया

VERSE LXXIX

स्वेचेवा—V. L. स्वचो वा

Burnell represents Medhātithi as explaining the term 'vahiḥ' as 'on river-island and the like.' As a matter of fact however, the term used by Medhātithi is 'nadi-pulīnādau,' which means 'the sandy-bank of the river' and not 'island.'

In the same note the Doctor renders the well-known saying 'अस्के चेन्मधु विन्देत किमर्थम्पर्वतं दूजेद्' as—'If honey is found in the sun-beam, what use to go to the mountain?';—as if the 'sun-beam' were easier to be got at than the 'mountain!' He has apparently read 'अर्के' ('in the sun') in the place of 'अस्के' (generally mis-spelt as अक्के and explained as 'under the house eaves'), which means 'a much-frequented place',—being derived from the root 'at' 'to go frequently.'

P. 112, l. 15—यानि वा संवेत्ति S reads यानि च सञ्चिनेति न कृता.....; N and A read यानि वा संवेत्ति तत्कृता.....As printed, the passage makes sense if we construe it as यानिवा कृतानि न संवेत्ति

—— l. 18—for च । प्राय read वत् । प्राय as in S.

—— l. 18—for दैववशप्राप्तो S reads दैवशप्तो, which is better.

—— l. 22—for उच्यते read उच्येत

—— l. 27—for ग्रहादौ स्थि read ग्रहदौस्ति as in S.

P. 113, l. 1—for दौशचर्मादि S rightly reads दौशचर्मादि

VERSE LXXX

This verse is read as follows in the Viramitrodaya (Samskāra, p. 429)—एतयश्चापि संयुक्तः कालेचक्रिययाऽमुया ।

विप्रचन्त्रियविहयोनिप्राज्ञातां याति साधुषु ॥

गर्हयां याति—V. L. (α) ग्रहणं याति; (b) गर्हणीयो हि

P. 113, l. 7—क्रीदशीं &c. This question has been omitted in S.

VERSE LXXXI

सावित्री—V. L. गायत्री as quoted in Madanapārijāta (p. 71) and also in Viramitrodaya (Āhnikā, p. 253), though in the Samskāraprakūsha, p. 522, it reads सावित्री

अम्यवाः—V. L. अखिलाः—as read in Viramitrodaya (Samskāra, p. 522); though the Āhnikaprakāśha reads अम्यवाः
cf. Viṣṇu-purāṇa 55. 15.

विज्ञेयं—V. L. ज्ञेयं च as read in Viramitrodaya (Āhnikā, p. 253).

VERSE LXXXII

समूर्तिमान्—V. L. च मूर्तिमान् as read in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 286).

तांस्त्री—V. L. तांस्त्री (Samskāraratnamāla, p. 236).

P. 113, l. 26—for न चावु S reads न चान्नावु which is better.

VERSE LXXXIII

प्राच्यायामाः—V. L. प्राच्यायामः as read in Viramitrodaya (Āhnikā, p. 321).

P. 114, l. 11—for अन्तर्दानमनुसृतिः read सन्तर्दानमनुसृतिः as in A.

— l. 12—for तदादीनि read एतदादीनि. This is part of Āpastamba Su. 1.4.13.9, which reads लोके च भूतिकर्मस्वेतदादीन्येव वाक्यानि श्रुयंथा पुण्याहं स्वस्त्ययनमिति

P. 114, l. 13—उपनिषद्भाष्ये &c. This refers to the comment of Shankarāchārya, which runs thus: अकारेण ब्रह्मणा परमात्मनः प्रतीकभूतेन सर्वावाक् शब्दजातं सन्तुण्या; that is, 'all speech is interspersed with the syllable om, which is the symbol of the Supreme All pervading Brahman.'

P. 114, ll. 16-17—तस्यच नियमे उच्यते यत्फलं read तस्य च यत्फलं as in J and S.

VERSE LXXXIV

स्वचरं—V. L. (a) नचयं; (b) दुष्करं; read only by Haughton, which, Burnell remarks, is 'unintelligible'; (c) स्वचयं read by Kullūka.

ज्ञेयं—V. L. ज्ञेयं (Viramitrodaya, Paribhāṣā, p. 79).

ब्रह्म—V. L. ब्रह्मा as read by Nārāyaṇa and Nandana.

P. 114, l. 26—for क्रिया प्र read क्रियाः प्र

P. 115, l. 1—for अथ युक्ता read अत्रोक्ता

—— l. 2—for गायत्र्या S reads गायत्री, also Shābā

17. What is here said in regard to Vaishvānara is
Pu. Mī. Su. 1.4.17 *et seq.*

VERSE LXXXV

साहस्रो—V. L. (a) सहस्रो; (b) सहस्रं

P. 115, l. 11—for ब्राह्मेण S rightly reads बाह्येन

—— l. 20—for व्यापार read मनोव्यापार as in S.

VERSE LXXXVI.

पाकयज्ञाः—The main classification of Sacrifices is based upon the difference in the substances offered. On this basis they have been classified under the following three heads :

(A) *Iṣṭi*—sacrifices performed by the sacrificer and his wife, helped by four priests,—consisting in offerings of milk, butter, rice, barley and other grains ; the Darshapurnamāsa is the *archetype* of this class of sacrifices, which has been described in detail in the *Shatapatha Brāhmaṇa*, I and II ; and this with the following six are the seven forms of the *Iṣṭi* : *Agnyādhāna* (described in Kātyāyana—Shrautasutra, 4. 179 &c.), *Agnihotrā* (described in the Shatapatha, 1.7.1. &c., and Kātyā. Shrautā-Sū. 4), *Agrayaṇeṣṭi* (Shatapatha, 4. 2), *Chāturmāsya* (Shrauta Sutra 5), *Pashubandha* (Shrauta Su. 6, and Shatapatha 11.7.1) and *Sautrāmaṇi* (Shatapatha, 11).

These are mentioned by Gautama also.

(B) *Pākyajña*—consisting of the offering of cooked substances, not into the consecrated fire, but in the ordinary domestic fire. The 'five great Sacrifices' are the archetype of this class, enumerated and described in *Shatapatha Brāhmaṇa* 10.5. The

other six forms of this are—the *Aṣṭakās*, the *Pārvaṇa Shrāddha*, the *Shrāvaṇī*, the *Agrahāyaṇī*, the *Chaitrī* and the *Āshvayujī*.

Though the number of these 'Pākayajña-archetypes' is *five*, the text speaks of four only ; and the commentators make this latter number by omitting the *Brāhmayajña* or Vedic Study.

(C) *Somayajña*, consisting of offerings of Soma-juice ; the seven forms of this are—*Agniṣṭoma*—which is the archetype, *Ukthya*, *ṣodashin*, *Vājapeya* (Shatapatha 5, Shrautasūtra 14), *Atirātra* and *Āptoryamā*, (Prabhākara-Mimāṃsa, pp. 250-253.)

VERSE LXXXVII

अप्ये—V. L. अपे (Yatidharmasaṅgraha, p. 127).

P. 116—नित्यं—ज्योतिष्टोमादि is not नित्य ; they are अनित्य, *not* compulsory ; अनित्य is the right reading.

VERSE LXXXVIII

विचरतां—V. L. हि चरतां

P. 116, l. 12—for अग्रवृत्तिः परि read अग्रवृत्तिपरि as in S and M.

—— l. 14—for वस्तुशक्त्या S reads स्वशक्त्या, which is better.

—— l. 15—for दयन्ति । पुरुषापहा read दयन्ति पुरुषम् । तेषपहा as in J and S.

—— l. 19—for नियन्तेव read यन्तेव as in S.

—— l. 20—for न तदा read तेन तदा० as in S.

—— ll. 20-21—for विष्कृया read स्वेष्कृया

VERSE LXXXIX

मनीषिणः—V. L. विचक्षणाः

P. 116, l. 27—for जानतो नागमिक इति । लोकैरपि हस्यते हस्यतो वे वेदितव्याः read जानन्तो नागमिका इति लोकैरप्यहस्यन्ते हस्यतोऽयं वेदितव्यः

VERSE XC

नासिका चैव—V. L. (a) नासिका चेति; (b) नासिकेति च.

पायूपस्थं—V. L. पायूपस्थौ (Aparārka, p. 982).

हस्तपादं—V. L. हस्तपादौ (Aparārka, p. 982).

P. 117, 4—for अवस्त read रजस्त

—— l. 5—for तास्वादि read तास्वादिः as in M.

—— l. 6—for वयववचनः । नाम S and J read वयवनाम,
which is better.

VERSE XCI

पञ्चैवां—V. L. पञ्चैव

P. 117, l. 9—for बुद्धेरिन्द्रियाणि M and S read बुद्धीन्द्रियाणि ;
A reads बुद्धीन्द्रियाणि जनकानि । The best reading is बुद्धीन्द्रियाणि
बुद्धेरिन्द्रियाणि

—— l. 10—कार्यकरयानि—omitted by S, but found in J,
M, A and N.

VERSE XCII

P. 117, l. 18—after भवतः S and J add तत्स्वाख्यानमेतत्

VERSE XCIII

वियच्छति—V. L. निगच्छति adopted by Medhātithi.

P. 117, l. 21—for भूतेन दृष्ट read भूतेन दोषं दृष्ट

VERSE XCIV

P. 118, l. 5—for द्रोहिषव read द्रोहिषवं, which is the reading
of the verse as found in the Mahābhārata.

VERSE XCV

वरचै—V. L. वरचै

विशिष्यते—V. L. विधीयते.

P. 118, l. 9—for निगमरलो S rightly reads निगमनरलो

VERSE XCVI

प्रजुष्टानि—V. L. (a) प्रजुष्टानि; (b) प्रजुष्टानि, (c) प्रसक्तानि.

P. 118, l. 16—for न सेवया read नासेवया as in J.

— „ —for अयोच्यते read मयोच्यते as in S.

— ll. 17-18 असंनिहिताश्च... ..नियन्तव्यानीति—all this is rightly omitted in S.

— l. 18—for पूर्वाह्ण—read न पूर्वाह्ण as in S, and in Gautama, p. 46, which is as quoted here.

P. 118, l. 19—for सत्याऽपि सेवया S reads सत्यामपि सेवायां, which is better.

— l. 20—for स्थूयास्नायु read स्थूयं स्नायु as in S, and Manu 676, which is as quoted here.

— l. 22—for कर्तुं read किंतु

— l. 23—for दोषत्वात् प्रजुष्टान्येवप्रवृत्तान्युच्यन्ते read दोषत्वात् प्रवृत्तान्येव प्रजुष्टान्युच्यन्ते as in S.

— l. 23—for अयमंशस्तत्रतत्र । नि read अयंशस्तत्रतत्रनि as in S.

VERSE XCVII

त्यागरच—V. L. त्यागरच.

Though the Bhāṣya has asserted (p. 116, ll. 11-12) that in Discourse II, up to verse 101, all is mere Arthavāda, yet here it makes a distinction in favour of this verse, which it says has the character of an Injunction.

VERSE XCVIII

P. 119, l. 14—for कुतपञ्च S reads कृतं च which is better.

— l. 17—for इत्यपर्यन्तः S reads इत्यर्थे मनः

VERSE XCIX

तेनास्य—V. L. ततोऽस्य

पादा—V. L. पात्रा

Cf. Mahābhārata 5. 32. 1047.

P. 119. ll. 20-21—ननु.....आह—This should precede the verse, as its अवतरण.

VERSE C

वशो कृत्वे—V. L. वशीकृत्वे.

संयम्य च—V. L. (a) सन्नियम्य; (b) सन्निवेश्य

P. 120, l. 2—for विधेहि कृत्ये read विधेयीकृत्ये as in J and S.

— l. 4—for प्रावरण read प्रावरणात्पीडा as in S.

— „ —for सुकुमारत्वात् read सुकुमारप्र as in S.

— l. 8—S rightly omits 'तृतीयायोगः'

VERSE CI

सदाऽसीनः—V. L. (a) समासीनः ; (b) सदाऽऽसीत (adopted by Medhātithi); (c) समासीत

सम्यगृह—V. L. सम्यगर्ह

P. 120, l. 14—for वादाः read वादः as in S.

— l. 16—for किमप्रविधिना S rightly reads किमविधिना

— l. 25—for उभयत्र read यत्र as in S.

— „ —for सत्यं read स as in S.

P. 120, l. 27—for सन्ध्याप्राप्त्यर्थं S reads सन्ध्याकाढाप्राप्त्यर्थं

— „ —for कर्तव्यः S reads कर्तुः, which gives better sense.

P. 121, l. 1—श्रोत्रियस्यापि—rightly omitted in S.

— l. 3—for नामोच्चासावलक्ष्यपौर्वापर्यावधिनिवाऽसोद्धारच read नामो-
च्चासौ अवलक्ष्यपौर्वापर्यौ रात्रेर्विरामोऽद्धारच प्रारम्भः as in S.

— l. 4—for क्रमणं तु read क्रमणं as in S.

— l. 10—for नोदना S reads चोदना

— l. 16—for सीतवेति read सीतेति as in S.

— l. 25—after उदितहोमिनां S adds प्रदोषहोमिनां

P. 122, l. 3—for श्रुतौ read श्रुता as in S and M.

VERSE CII

P. 122, l. 15—for यदसेवित' read यदनुचितं

P. 122, l. 16—for यदा read यथा as in S.

— l. 17—for कर्षणे read कर्षणं as in J.

— „ —for मेतस्का read मतस्का as in S.

— l. 15—for कृताशौ S rightly reads कृतशौ

— l. 20—for भाषणे read भाषणं as in S.

VERSE CIII

न तिष्ठति तु—V. L. नोपतिष्ठति as quoted in Viramitrodaya (Āchāra, p. 258.)

P. 122, l. 25—for द्विजातिक read द्विजक as in S.

— l. 26—for समानता S reads समानधर्म

VERSE CIV

अरण्यं—V. L. अपर्यये (Aparārka, p. 70).

नैत्यकं—V. L. (a) नैत्यिकं—as quoted in the Parāsharamādhava (Āchāra, p. 312); (b) नैत्यिकीं as quoted in the Madanapārijāta (p. 281).

आस्थितः—V. L. आश्रितः (Aparārka, p. 70).

P. 123, l. 3—for ग्रहणार्थात् J, M and S read प्रकरणात्

—— l. 11—for ध्ययनवि read ध्ययने वि

P. 123, l. 15 for—ध्याय...न प्रसज्येत read, as in S, नाध्ययन-निषेधस्तत्रैव प्रसज्येत

VERSE CV

नैत्यके—V. L. (a) नित्यके as quoted in Pārāsharamādhava (Āchāra, page 149); also in Madanapārijāta (p. 105); (b) नैत्यिके as read in the same on p. 314.

नानुरोधो—V. L. (a) न विरोधो; (b) न निरोधो—(noted by Medhātithi); (c) न निषेधो as read in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 537) (d) निरोधोना (Samskāraratnamālā, p. 338).

रोधोऽस्य—V. L. रोधस्त्व as quoted in Madanapārijāta (p. 105).

होममन्त्रेषु चैव हि—V. L. होममन्त्रणेषु च (Samskāraratnamālā, p. 338).

P. 123, l. 18—for येऽप्य read येव as in S.

—— l. 19—for अनध्याये read स्वाध्याये

—— l. 22—for मिश्रत्वबुद्धिः read मिश्रत्वात्तद्बुद्धिः

—— l. 25—for स्वाध्यायन read साध्यायाध्ययन

VERSE CVI

ग्रहसूत्रं—V. L. ग्रहमन्त्रं (Aparārka, p. 137).

नैत्यके—V. L. नैत्यिके as read in Madanapārijāta, page 282.

P. 124, l. 7—for तिरनिवृत्तौ read तिर्निवृत्तौ

— l. 9—for याज्यान्त read याज्यान्ते as in S.

VERSE CVII

दधि—V. L. मेधो

P. 124, l. 15—for संयोगः पृ read संयोगपृ, as in Mi. Sū. 4. 394, which is as quoted here.

VERSE CVIII

नाद—V. L. नै (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 118).

भैक्ष्यचर्या—V. L. भैक्ष्यचर्य—as quoted in the Vīramitrodaya (Samskāra, p. 489).

P. 125, l. 15—for उत्तरेषां.....दिति read हृत्तरेषां चैतद्विरोधीति . which is the form of Gautama's Sūtra.

— l. 6—for मात्र read मन्त्र as in S.

VERSE CIX

आप्तः शक्तो—V. L. आप्तशक्तो (Samskāraratnamālā, p. 312).

सोऽध्याप्या दश—V. L. स्वध्याप्यः स्यात्तु do. do.

साधुःस्वोऽध्या—V. L. साधुरध्या as quoted in the Vīramitrodaya (Samskāra, p. 517).

P. 125, l. 11 तद्वक्ष्यति—S rightly omits तद्

— l. 13—for कर्म करणं read कर्मकरणं (compounded).

— „ —for ज्ञानाद् read ज्ञानदः as in J and S.

— l. 16—for अर्थशुद्ध read अर्थद

— „ —for त्रयस्य पुनरुक्तं read त्रयमपुनरुक्तं

— l. 17—for पूर्वः read पूर्वे as in J.

— l. 20—for कल्पमिति read कल्पनेति as in S.

VERSE CX

लोक मा—V. L. लोकमा

VERSE CXI

वापि—V. L. वाऽधि

cf. Mahābhārata, 1. 3.755.

VERSE CXII

वक्तव्या—V. L. (α) वसव्या; (b) दातव्या as quoted in Viramītrodaya (p. 523).

शुभं—V. L. (α) उत्तं—as quoted in Viramītrodaya (Samskāra, p. 515), also in Madanapārijāta (p. 103); (b) न्युत्तं (Samskāraratnamālā, p. 312).

P. 126, l. 16—for—लक्षणा J and S read लक्ष्य which is better.

— l. 21—for द्यूसा read न्युसा as in J.

— l. 26—for चयः read चयम् as in S.

VERSE CXIII

घोरायां—V. L. कष्टायां as quoted in Madanapārijāta (p. 503), and in the Vidhānapārijāta (p. 523).

P. 127, l. 3—for अर्जिततया read अर्जितया

— l. 9—for वदन्तीति read वदन्ती as in A.

— l. 12—for निवृत्तिः read निर्वृत्तिः as in S.

— l. 15—for ये तु read ग्रन्थे तु

VERSE CXIV

मेत्याह—V. L. मित्याह

शेवधि—V. L. सेवधि—as quoted in Madanapārijāta (p. 103).

चिह्ने—V. L. चिस्ते

P. 127, l. 23—for करी S reads कारिणी

—— l. 24—for निवृत्तौ read निवृत्तौ as in S.

VERSE CXV

विद्याञ्चि—V. L. विद्या नि

नियतं ब्र—V. L. नियतब्र

The Madanapārijāta (p. 103) reads this verse as follows—

यमेवतु शुचिं विद्याञ्चियतं ब्रह्मचारिणम् ।

तस्येमां ब्रूहि विप्राय निधिपायाप्रमादिने ॥

VERSE CXVI

P. 128, l. 7—for एवं मय्यह read एवमह as in J and S.

VERSE CXVII

च—V. L. वा (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 97).

आददीत यतो—V. L. यो ददाति यतो as quoted in Vidhānapārijāta (p. 501).

P. 128, l. 15—Between गीत and वादित्र S has नृत्य

—— „ —for यनविशाखि S and J read यनस्य विशाखादि

—— l. 17—for वैदिकम् read वैद्यकम्

—— l. 20—for दयिताऽभिवा read दयिता भवेत् । अभिवा
as in S.

—— l. 22—for योगि S read योगि

VERSE CXVIII

मात्रसारो—V. L. सारमात्रो

VERSE CXIX

P. 129, l. 10—for आसीद्गुरु read आसीत् गुरु as in S.

P. 129, l. 15—for अग्रत्यक्षं प्रतिषेधः S reads अग्रत्यक्षमप्रतिषेधः

—— l. 18—for गुरुविषय S rightly reads गुरुहिट

VERSE CXX

हि—Omitted in the verse as read in Vīramitrodaya (Āchāra, p. 150).

आयति—V. L. आगते (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 97).

VERSE CXXI

धर्मो—V. L. (a) प्रज्ञा, as quoted in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 460); (b) विद्या as quoted in Vidhānapārijāta (p. 501).

VERSE CXXII

अभिवादयन्—V. L. अभिवादयेत् as quoted in Madanapārijāta (p. 25).

स्वं नाम—V. L. स्वनाम (Aparārka, p. 52).

P. 130, l. 8—for अभिवाद् J reads अभिवादन

—— „ ——अन्यवहितपूर्वम्—As it stands, this term means *immediately preceding*; the word in the text is *param* which means *succeeding*; and the Bhāṣya itself later on, line 19, puts down the exact formula of the salutation where the same occurs *after* 'अभिवादये.' This अन्यवहितपूर्वं must be explained as 'immediately succeeding'.

P. 130, l. 8—after पूर्वं S rightly adds इमं

—— l. 11—for प्रयोज्य read प्रयुज्य as in S.

—— l. 13—for स्वनाम S reads स्वं नाम

—— l. 19—for श्लोक S rightly reads श्लोकद्वये

VERSE CXXIII

Nandana reads this verse after 126.

P. 131, l. 12—for वमहं S rightly reads उवमहं

VERSE CXXIV

स्वरूपभावो—V. L. स्वरूपभावे noted by Medhātīthi.

भोभाव—V. L. भोःशब्द as read in the Madanapārijāta (p. 26), which notes the other reading also.

P. 131, l. 17—एष refers to what has been said in verse 122.

— l. 18—for करणं प्रयो A and N read करणप्रयो which is easier of construction. तत्रेति करण प्रयोगावधारणार्थं एष एवमेव प्रयोक्तव्यः

VERSE CXXV

नाम्नोऽन्ते—V. L. नाम्नोऽन्तः (Aparārka, p. 53).

पूर्वाक्षरः प्लुतः—V. L. (a) पूर्वाक्षरप्लुतः ; (b) पूर्वाक्षरं प्लुतम् suggested by Madanapārijāta (p. 26); also referred to in the Viramitrodaya (Samskāra, p. 452) as adopted by Haradatta.

P. 132, l. 3—for क्षरएव read क्षर इति

—l. 4—for तन्न read तच्च

P. 132, l. 4—for पूर्वस्मिन्त्यस्मिन् शिल्पः A reads पूर्वस्मिन् श्लिष्टः

— l. 6—for स्पृशति सामर्थ्येन read स्मृतिसामर्थ्येन ; A reads स्मृतिः । सामर्थ्येन

— l. 17—स च प्रत्यभिवादे—Pāṇini's Sūtra is अचोऽन्त्यादि टि (1.1.64) which means अचान्मध्ये योऽन्त्यः स आदिर्यस्य तत् टिसंज्ञं स्यात्. The example cited in the *Siddhāntakauṃudī* under sū. प्रत्यभिवादे शब्दे is आयुष्मान् भव देवदत्ता ३, the अ in त्त being regarded as टि, and it has been held to be तदादि ending in itself, on the ground that the letter is its own अवयव. This has been made clear in the *Shabdendruśhekhara* which says: ननु मार्तण्ड इत्यत्र मार्तशब्दान्त्याच् तकाराकारः, स आदिर्यस्येत्यन्वपदार्यो दुर्लभ इति चेन्न । एकस्मिन्नेव समुदायत्वारोपेय तदवयवत्वारोपेय च तदुपपत्तेः ।

P. 132, l. 10—after आयुष्मान् S rightly adds भव

VERSE CXXVI

P. 132, l. 15—for नाम्ने read नामो as in S.

VERSE CXXVII

P. 132, l. 26—for विशेषे जि S rightly reads विशेषजि

VERSE CXXVIII

अवाच्यो—V. L. न वाच्यो

P. 133, l. 4—after अवभृथात् S reads स्नानात्

VERSE CXXIX

त्येवं—V. L. त्येव (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 101).

च—V. L. वा

असम्बन्धा—V. L. असम्बद्धा as quoted in the Vīramitrodaya (Samskāra, p. 467).

P. 133, l. 18—परं rightly omitted in S.

—— l. 17—for आचार्यतायां—S reads आचार्यतायां ; A अकार्यतायां

VERSE CXXX

—— l. 27—~~गौतमीये~~—Gautama says—ऋत्विक्स्वशुरपितृभ्यमातु-
लानां तु यवीयसां प्रत्युत्थानं नामिवाद्याः (6.9), and again वित्तबन्धुकर्मजातिविद्या-
वयांसि मान्यानि परवलीयांसि (6.20).

P. 134, l. 3—for नमभिवाद्य—read नञाभिवाद्याः as in A, which is the reading of Gautama (6.9).

VERSE CXXXI

P. 134, l. 8—for पतितवयसः read परिवयसः as in S.

VERSE CXXXII

आतुर्भा—V. L. आतुभा as read in the Vīramitrodaya (Samskāra, p. 458).

सम्बन्धि—V. L. सम्बन्ध as read in the Vīramitrodaya (Samskāra, p. 458).

VERSE CXXXIII

इति—V. L. वृत्ति (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

ताभ्यो—V. L. स्वाभ्यो (do).

P. 135, l. 2—for शैशवात्वासस्येन F, N read शैशवाद्वास्तस्येन, which is better.

— l. 5—for निवृत्ति read निर्वृत्ति.

VERSE CXXXIV

अयम्—V. L. अय—as quoted in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 466).

स्वल्पेनापि—V. L. अल्पेनापि.

P. 135, l. 14—for सान्तभूतो S reads सान्तभूतो.

— „ —for वर्षाणां read वर्षाणि as in S.

— l. 16—for सन्ति S reads वसन्ति

— „ —for तान्यःकरिषत् S reads तावत् यस्मिन्

— l. 19—for तावदयः read तावत् अयः

P. 135, l. 25—for निवर्ति...भितम् read निवर्तितमापेक्षिकमाभितं as in A.

VERSE CXXXV

P. 136, l. 13—for त्यायामि S reads त्यानानि

VERSE CXXXVI

मान्यस्थानानि—V. L. मानस्थानानि as adopted by Medhātithi, who notes the other reading also.

Cf. Gautama 6. 20.

P. 136, l. 19—for (न) विशिष्टता बन्धु read न विशिष्टबन्धुतैव as in S and J.

— l. 22—for सान्ता सेप read साङ्गसेप as in S and J.

P. 137, l. 6—for शास्त्ररूपत्वं भिन्नं read शास्त्ररूपं त्वभिन्नं

P. 136, l. 7—for विद्यन्ते read भिद्यन्ते as in S and M.

—— l. 10—for मभूद् भेदः read 'माभूद्भेदः' as in S.

—— l. 13—for मश्रुतकथं तद्विदितानि read मश्रुतं कथं तद्विदितानि as in A.

—— l. 20—for द्भिद्यते read धिगतः as in S.

P. 137, l. 27—for तरंगुरु read गुरुतरं

P. 138, l. 2—for रूपिणी read गुरुणी.

—— „ —for सरीयस्य read तरस्य.

VERSE CXXXVII

सोऽप्रमानार्हः—V. L. (a) स्यात्स मानार्हः ; (b) सोऽपि मानार्हः (Aparārka, p. 159).

P. 138, l. 10 समान्यः S reads तत्सर्वं मान्यम्

—— l. 11—for माहर्तव्यम् read अतीव नाहर्तव्यम् as in S.

—— l. 14—for पूर्वतरतया read पूर्वपरतया as in A.

—— l. 17—for विद्यावानाप read विद्यावानप as in S.

—— l. 21—for माने हेतू read माने न हेतू as in S.

—— l. 27—for गुणस्य N reads गुणतो which is better.

—— „ —for बाध्यते read बाध्येत as in S.

VERSE CXXXVIII

P. 139, l. 5—for पथिप्र S reads पथाम्.

—— l. 12—for बलादिवाक्ये read बलाबलादिवाक्ये as in S.

VERSE CXL

P. 140, l. 9—for सर्वेण सर्वस्वाध्यायविधिरनुष्ठापकः which is the reading of N also, S reads सर्वेण सर्व...कः, which is not right. The sense requires the reading: सर्वस्य सर्वः स्वाध्यायविधेरनुष्ठापकः

—— l. 15—for धेरप्र read धेः प्र.

VERSE CXLI

वेदस्य—V. L. यो वेदं (Samskāramayūkha, p. 45).

अपि वा—V. L. अथ वा—as quoted in Prāsharamādhava (Āchāra, p. 304).

VERSE CXLII

चान्नेन—V. L. चैवेन—noted by Medhatithi..

VERSE CXLIII

पाकयज्ञान्—V. L. पाकयज्ञम् as quoted in Madanapārijūta (p. 31).

P. 141, l. 5—for चैवेन read चैवेन as in A.

— l. 7 तानि यः करोति should come after निर्देशत एव.

VERSE CXLIV

आवृणोति—V. L. आतृणोति.

Mahābhārata 12. 108. 4010.

P. 141, l. 29—for निष्पन्नमपि ग्रन्थ read निष्पन्नग्रन्थ.

P. 142, l. 3—for अर्थकयौ read अर्थात् कयौ as in S.

VERSE CXLV

P. 142, l. 10—for पितुरिति S rightly read पितृनिति.

— l. 12 S has only one 'अतिक्रम्य'.

— l. 17—for दर्शनेनाध्याय the right reading is दर्शनेन नाध्यायकः, as is clear from the context. Even as it is, the construction may be दर्शने नाध्याय.

P. 142, l. 23—for तत्र read कः as in S.

VERSE CXLVI

दात्रो—V. L. पित्रो as read by Nandana and Nārāyaṇa.

ब्रह्मजन्म हि—V. L. ब्रह्मजन्मनि as read in Madanapārijāta (p. 31).

VERSE CXLVII

नावभि—V. L. (a) नावधि, (b) नावपि.

VERSE CXLIX

P. 143, l. 33—for सामानाधिकरण्ये read समानाधिकरण्ये.

VERSE CL

P. 144, ll. 2-3 तर्ककलाशास्त्रस्य वा यदुत्पन्नं वा बहु वा तेन—These words are wrongly printed here; they belong to l. 24, p. 143.

—— l. 5—for मंत्रं read मन्त्र as in M, A and S.

—— „ —for ब्रह्म read ब्राह्म as in S.

P. 144, l. 8—for विधीयते read विधीयन्ते as in S and F, M.

—— l. 9 after 'तद्यमिति' S rightly adds यथा

VERSE CLI.

परिगृह्य तान्—V. L. परितोषितान्

VERSE CLIII.

बालम्—V. L. बालः—adopted by Medhātithi.

P. 144, l. 24—for यस्माच्च read न as in S, J and A.

—— l. 27—for बालमि read बाल इ, as from what follows it is clear that बाल इति is the reading adopted by Medhātithi.

P. 145, l. 2 छान्दोग्ये शैशवं &c. This story is not found in the 'Chhāndogya' *Upaṇiṣad*; is it found in the *Bāhmaṇa* of the Sāmaveda—the Ṣaḍvimsha or the Tāṇḍya?

VERSE CLIV

वित्तेन न—V. L. वित्तैर्न च (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 93).

P. 145, l. 7—for न्यापयन्ते, निपद्यन्ते would be better.

VERSE CLV

ज्यैष्ठ्यं—V. L. श्रैष्ठ्यं

शूद्राणामेव—V. L. (α) शूद्राणाम्नेव (b) शूद्राणां चैव

Cf. Viṣṇupurāṇa 32-18, and Mahābhārata 2.37.1386.

वैश्यानां धान्यधनतः—V. L. धनधान्येन वैश्यानां as read in the Madanapārijāta (p. 32).

VERSE CLVI

दृढो भवति—V. L. (α) स्थविरो ज्ञेयो as read by Kūlluka ; (b) स्थविरो भवति as read by Nārāyaṇa and Nandana.

VERSE CLVII

नाम विभ्रति—V. L. (α) नामधारकाः, (b) नामधारिणः

P. 145, l. 25 वारणो यः क्रियते क्रकचादिना—J reads दारुमयःक्रियते चक्रवादिना; S reads दारुणायः क्रियते क्रकचादिना, which is best.

VERSE CLVIII

चाफला—V. L. निष्फला

VERSE CLIX

P. 146, l. 10—for याद्यमस्यर्थं S reads यादि अर्थप्राप्तं

— l. 13 रज्ज्वा वेणुदलेन वा—This refers to Manu 8.299, and to Gautama 2.42-44, where we read—शिष्यशिष्टिरवधेन—अशक्तौ—रज्जुवेणुदलाभ्याम् तनुभ्याम्—अन्येन मन्त्रं राज्ञा शास्यः

VERSE CLX

वाङ्मनसे—The right form is वाङ्मनसी
वेदान्तोपगतं—V. L. वेदान्ताधिगतं

P. 146, l. 28 न प्राप्नोति—S omits the न

VERSE CLXI

Cf. Mahābhārata, Vidura's advice to Duryodhna—नारुन्तुदः
स्यान्न नृशंसवादी न हीनतः परमभ्याददीत

VERSE CLXII

P. 147, ll. 19-20 for अधीतास्वर्यमाकाङ्क्षेः read अधीगर्थत्वमाकाङ्क्षेः
and construe thus—अधीगर्थत्वं (as mentioned in Pāṇini's Sutra
2.3.52, अधीगर्थदयेशां कर्मणि आकाङ्क्षेः (आकाङ्क्षधातोः) आरोप्य &c., &c.

— l. 20—अनर्चितमभोज्यम्—This refers to Gautama
नित्यमभोज्यम् (16.8)... अनर्चितं च (16.21.)

VERSE CLXIII

P. 147, l. 28, after चरति read यस्त्ववमानस्य कर्ता स तेन पापेन
विनश्यति, as in S and A.

VERSE CLXIV

धिगमिकं—V. L. धिगमनं

P. 142, l. 4—for तस्य तेनेति read तस्यानेनेति

VERSE CLXV

चोदितैः—V. L. नोदितैः as quoted in Viramitrodaya (Sams-
kāra, p. 505.)

P. 148, l. 13—for रक्षोप...भिः read रक्षोपनिषम्महा..भिः as in J.

P. 148, l. 21—for **अ संस्का** A reads **अ चेत् संस्का**

—— l. 27—for **यद्यन्येक** read **यद्यन्येक**

P. 149, l. 3—for **योगादर्थादर्श** read **योगदर्श** as in S.

—— l. 4—for **देकैक** read **ए । अनेक** as in S.

P. 149, l. 16 **ग्रहं सम्मार्ष्टि**—See Mi. Su. 2. 1. 9 *et seq* and 3. 1. 13.

P. 149, l. 17—for **तथा** S rightly reads **यथा**

—— l. 25—for **स्वकाल** A read **सकाल** and S **सकल** which is best.

P. 150, l. 1 S rightly omits **अथ**

—— l. 3—for **लक्षणात्वे** read **लक्षणात्वे** as in A.

—— l. 10—for **कारणे** read **करणे** as in A and S.

—— l. 15 **नचाध्यापन** etc.—**नचाध्ययनमन्तरेणाध्यापनसिद्धिः** would give better sense.

P. 150, l. 22—for **विधिः, विधेः** would be better.

P. 151, l. 16—for **देवनिवृत्त** read **दनिवृत्त** as in S.

—— „ —for **द्ग्रहव** M and F, N read **द्ग्रहयाव** N and A **द्ग्रहव**

P. 151, l. 29—for **शब्द उपपद्यते**, S reads **शब्देनोपपद्यते** which also gives good sense.

P. 152, l. 1 **सत्यपि वेदत्वे** under verse 140 above, Medhātithi has provided a somewhat different explanation of **रहस्य**

VERSE CLXVI

सद्ग्रहस्येव—V. L. **समग्रस्येव** as quoted in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 307).

तपस्तप्यन् द्विजोत्तमः—V. L. (a) तपस्तप्यन् यदि द्विजः; (b) तपस्तप्यन् द्विजोत्तमः as quoted in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 307) (c) तपस्तप्यन् द्विजोत्तमः as quoted in the Viramītrodaya (Samskāra, p. 509).

P. 152, l. 5—for निरोधादिषु वर्तते M (App.) rightly reads निरोधादिषु शास्त्रीयेषु वर्तते

P. 152, l. 6—for तत्तपस्तप्यन् S reads soundly तपस्तप्यन्

—— l. 8—for श्लोकार्थवादः S rightly reads श्लोकार्थोऽर्थवादः

VERSE CLXVII

P. 152, l. 18—for त्यागं S reads भङ्गं

P. 152, l. 20—for त्यागेऽप्य S reads त्यागेनाप्य

VERSE CLXVIII

वेदम्—V. L.: वेदान् as quoted in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 140); though on p. 49, the same work reads वेदं; and in प्रायश्चित्तप्रकरण again (p. 15) it reads वेदान्

P. 152, l. 24—for वेदस्यैवा—साकल्याशङ्का, A reads वेदस्यैवास्य कल्याशङ्का, and S वेदस्यैवार्थकल्याणशङ्का. The right reading is वेदस्यैवासाकल्याशङ्का

P. 152, l. 25 अगृहीतेऽपि etc. A, M and N read as in Gharpure; the context requires the reading अगृहीते वेदऽङ्गानामध्ययनश्चाभ्यनुज्ञायते

P. 153, l. 1—for तन्निषेधायोगात् A reads तन्निषेधाच्च योगात् S तन्निषेधाच्च योगान्त and N as in Gharpure.

P. 153, l. 6—for पित्रा यः read पित्राऽयं संस्कर्तव्यः as in A; S reads पित्रा संस्कर्तव्य एव

P. 153, l. 22—for तथा ह्यनूक्त्या...भवति, another reading found quoted in Viramītrodaya (Samskāra, p. 335) is तथा ह्यनुक्त्या तच्च निष्पन्नम्भवति

VERSE CLXIX

श्रुतिचोदनात्—V. L. (a) श्रुतिचोदितम् (b) विधिचोदितम्

Hopkins remarks ironically—‘So the *twice-born* has *three* births!’ He forgets however that the third is not meant to be incumbent upon all; it refers to only one who undertakes the performance of a sacrifice.

Cf. Aitareya Brāhmaṇa l. 1.

VERSE CLXXI

नद्यास्मिन्—V. L. नद्यस्य

P. 154, l. 6—for सर्वेहि^१जा read सर्वे द्विजा as in S.

VERSE CLXXII

जायते—V. L. युज्यते

P. 154, ll. 16-17—न ब्रह्मामि etc. Gharpure reads this quotation as it is found in Strenzl’s edition of Gautama; but if this passage in Gautama also contained the causal form अभिव्याहारयेत्, there would be no point in Medhātithi citing it against the view of केचिद्. The reading, at least as known to Medhātithi, must be न ब्रह्माभिव्याहरेत्. It is thus found in A, S, J and M.

P. 154, l. 22—for यंकं read यंके as in A.

VERSE CLXXIII

क्रमेण—V. L. तथैव

विधिपूर्वकम्—V. L. विधिपूर्ववत्

VERSE CLXXIV

तत्तदस्य—V. L. (a) तत्तत्तस्य (b) तत्तस्यैव

Cf. Viṣṇupurāṇa 27.28.

P. 155, l. 5—for भागं वा...इत S reads भागं कश्चित् कृत्वा ; A, J and N read as in Gharpure.

—— l. 7—for देशेषु A and J reads देशः

—— „ —for प्रासनम् A reads प्राशनम्, which is wrong.

—— l. 10—for कृतत्वात् । अ read प्रकृतत्वाद् आ

VERSE CLXXV

इमांस्तु—V. L. इमांश्च (Aparārka, p. 62).

P. 155, l. 16—for आसीत्किं S reads किं, which is better.

—— l. 19—for वसन् । नियमानाह read वसन्निति नित्यसन्निधानमाह.
S reads वसन्निति नित्यानिधानमाह

—— l. 20—for मध्याय S rightly reads मध्ययन

VERSE CLXXVI

यैव—V. L. कुर्यात् (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 117.)

समिदाधान—V. L. सन्धोपासन

P. 155, l. 26—for यदि.....तदा read यदि पुनः शुचिर्न तदा as in A.

—— l. 27—for परिप्लवते read परिप्लवेत as in S.

P. 156, l. 7—for सति read असति

——l. 17—for श्यमानं स्वा read श्यमानस्वा as in S.

——l. 21—for वा कृताः करि read चाकृताकरि

——l. 28—for पुस्तक read फलक

VERSE CLXXVII

मधुमांसं च—V. L. मधुमांसानि (Aparārka, p. 62.)

गन्धं मास्यं रसान्—V. L. (a) गन्धं मास्यरसान् (b) गन्धमास्यरसान् (Aparārka, p. 62); (c) गन्धमास्यं रसान् (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 125.)

यानि—V. L. चैव—as read by Parāśharamādhava (Āchāra, p. 456.)

चैव द्विं—V. L. चविहिं (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 125.)

P. 157, l. 15—for तद्व्यं प्रति read तस्याप्रति as in S.

—— l. 18—for द्रव्यान्तर्गति read द्रव्यान्तरगत as in N.

—— l. 19—for न्तमसं...उक्ति read न्तरसिनः संस्कृतस्य सक्ति as in S.

—— l. 21—for वक्तव्या read वर्तव्या as in S.

—— l. 22—before प्रतिषेधो S rightly adds पृथक् कृतस्य

—— l. 28—for प्राप्तास्वर read प्राप्ताम्बर as in S.

P. 158, l. 4—for वचासि read वचांसि

—— l. 9—for पुरुषार्थः प्रति read पुरुषार्थप्रति as in S.

VERSE CLXXVIII

धारयन्—V. L. धारये as read in Madanapārijāta (p. 39).

गीतवादनम्—V. L. (a) गीतवादने, (Samskāramayūkha, p. 42);
(b) गीतवादितम् (Aparārka, p. 62).

—— l. 17 after कामो S rightly adds रागः

—— l. 19—for प्रयोगश्च A reads प्रयोगाश्च

VERSE CLXXIX

लम्भ—V. L. लाप quoted by Madanapārijāta (p. 39.)

P. 158, l. 27—for शोभते S reads शोभनं

—— l. 29—for प्रयोग्य read अयोग्य

VERSE CLXXXI

अर्चयित्वा त्रिः—V. L. (a) अर्चयेद्विप्रः as quoted in the Madanapārijāta (P. 39); (b) अर्चयित्वाऽपि (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 127).

पुनर्मासितृचं—V. L. (a) पुनर्मेतितृचं (b) पुनर्मासितृचं

P. 159, l. 10—for लोपो नाव S rightly reads लोपेनाव

VERSE CLXXXII

कुम्भं—V. L. कुम्भान् as read by Nandana.

काकुशान्—V. L. (a) कां कुशान् (Aparārka, p. 59); (b) कास्तथा,
(c) काः कुशान्

वदर्थानि—V. L. वदर्थं

P. 159, l. 20—for नैकान्तादि read नैकान्तादीति, this being a clear reference to verse CLXXX.

VERSE CLXXXIII

प्रशस्तानां—V. L. प्रसक्तानां as read in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 453) and Viramitrodaya (Samskāra, p. 481).

मैत्रं—V. L. मैत्र्यं as read in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 453) and Viramitrodaya (Samskāra, p. 481).

कर्मसु—V. L. कर्मणि as read in the Vidhānapārijāta (p. 496).

VERSE CLXXXIV

P. 160, l. 12—for नैव सन्तो read नैव सन्ति निवसन्तो as in S.

VERSE CLXXXV

विचरेत्—V. L. अपिचरेत् (Samskāramayūkha, p. 60.)

P. 160, l. 18—for कृतवक read कृतपातक as in S.

VERSE CLXXXVI

दूरा—V. L. पुरा (Samskāramayūkha, p. 43).

विहायसि—V. L. विहायसे
ताभिरग्निम्—V. L. आहिताग्निः } as quoted in the Smṛtitattva,

P. 160, l. 27—for विहायस S rightly reads विहायसि

—— l. 28—for प्रकारा read प्राकारा as in N.

VERSE CLXXXVII

P. 161, ll. 3-4—नियम्य...तयोरपि; this is rightly omitted in S and J.

—— l. 4—for अनानुरस्याव्याधितस्य read अनानुरः अन्याधितः सन् as in S.

—— l. 5—for स्वेतदन्न प्रा read स्वेतन्न प्रा

VERSE CLXXXVIII

एकाङ्गादी—V. L. एकाङ्गाशी as read by Viramitrodaya (Sanskāra, p. 484), also in the Vidhānapārijāta (p. 498).

P. 161, l. 15—after येन, the context requires a न

—— l. 17—for—तस्य S reads तन्न

—— l. 18—for—जीवितः read जीवित as in A and S.

—— l. 22—for—प्रतिशब्दोऽर्थवादः read प्रतीशब्दः । तत्रार्थवादः

VERSE CLXXXIX

प्रतवद्देवदैवस्ये—V. L. (a) प्रते वा वेददैवस्ये as read in the Vidhānapārijāta (p. 498); (b) वृते वा देवदैवस्ये (Sanskāraratnamālā, p. 291).

अथर्षिवत्—V. L. जभस्यन् as read in the Vidhānapārijāta, p. 498; (b) अथापि वा (Sanskāraratnamālā, p. 291).

P. 162, l. 1—for तस्य read तच्च as in S.

—— „ —for वृताविरुद्ध read वृतविरुद्ध as in F. N.

—— l. 3—for वैष्णवम् read वैष्क as in Gautama, 3. 31, which is as quoted here.

P. 162, l. 5—स्वाभ्नातं, rightly omitted in S.

—— l. 15—for विध्यर्थप्रधानः S reads विध्यर्थसम्पादना प्रधानः

P. 126, l. 17—for स्वसम्ब S reads सम्ब

—— l. 27—for न विषयो नहि सम्बन्धः S reads न विषयत्वेन सम्बन्धः, which gives better sense.

P. 163, l. 8—for कर्माख्ये read कर्मन्त्यः to be construed as तेषां (पितृणां) शरीरसम्बन्धः कर्मभ्यो जायते

—— l. 8—the words 'प्राधान्यमुपाध्यायाय गान्ददाति' are superfluous.

—— l. 13—after कर्ता S rightly adds पितृषु

—— l. 14—for परस्परकर्मादीनि read परस्य फलदानि

—— l. 15—for दृष्टादृष्टमुपकारं S reads दृष्टादृष्टकलसाधनं

—— l. 17—for प्रैष्यं read प्रैष्य as in S.

See Mi. Sū. 10. 2. 55-56.

—— „ —for सूत्रा read तन्ना as in S.

—— l. 19—for अधिकारा S rightly reads अधिकारो

—— l. 23—for तस्मिन् read यस्मिन् as in S.

—— l. 25—for यावज्जी...क्रियते S reads यावज्जीविको न कर्तुर्वैदिकम्फलं परिह्रियते, which gives better sense.

P. 164, l. 3—for आद्येन S rightly reads आद्ये

—— ll. 4-5—for उपदिश्यन्ते read उद्दिश्यन्ते as in S.

—— l. 10—for न च यागो . . .कारः S. reads योगोन.....; N reads न च यागो न वेदार्थः.....The sense requires some such words as न च आद्यज्ञ यागो यत इदं देवतार्थः स्वाहाकारः

—— l. 11—for निरोस्यते read विरोस्यते as in S and A.

—— l. 15—for न यागो read न यागो पूजा

—— l. 19—for पूजा...स्यात् read पूजाकर्मत्वे हि यागसम्प्रदानता न स्यात् as in N and S.

P. 164, l. 20—for विभिद्यते S rightly reads भिद्यते

—— l. 25—for नहि मुद्दिश्य S reads नहि देवतार्थः सिद्धो यमुद्दिश्य; N is somewhat better न हि देवता सिद्धा यामुद्दिश्य

—— l. 26—for च्छागलेया read च्छावलेया

—— l. 27—for नार्थो S rightly reads देवतार्थो

P. 165, ll. 5-6—for नायं...तार्थः read नायं देवताशब्दः सामान्यवचनः

—— l. 8—for तच्च S rightly reads आ

—— „ —for ऋचावकाशे read ऋचौ देशे as in S.

—— l. 10—for शेषाभावे read शेषभावे as in S.

—— l. 11—तानि द्वैधं etc. See Mī. Sū. 2. 1. 6 and 7.

—— l. 12—न्यायं तु etc. See Mī. Sū. 2. 1. 13.

—— l. 15—for मृदादि तद्दे S reads मृदादिवद्दे

P. 166, l. 1—for शुक्लो read शुक्ले as in S.

—— l. 5—for प्रति read प्रतिपाद्यमानाः as in S.

—— l. 7—for दैवदेवत्य read देवदैवत्य

—— l. 8—for क्रतो...वगति S rightly reads कुतो विशेषावगतिः

—— l. 9—for साहचर्यादिवत् A reads साहचर्यादिति च

—— „ —for यदि च S reads यदि न; the right reading appears to be साहचर्यादिति चेत् यदि न

—— ll. 9-10—for असति...भेदे S reads सति...भेदे; N and A read असति विषयाभेदे; the sense requires सति विषयभेदे

VERSE CXC

त्वेवं नैतत्कर्म विधीयते—V. L. त्वेव नैतत्कर्म प्रचक्षते

P. 166, l. 16 for—चिकारं read चिकारः as in A and S.

VERSE CXCI

चोदितो—V. L. नेदितो adopted by Medhātithi; also quoted in the Vidhānapārijāta (p. 521) and the Madanapārijāta (p. 100).

प्रचोदित—V. L. प्रयोदित

यत्—V. L. योग adopted by Medhātithi; also quoted in the Vidhānapārijāta (p. 521) and the Mandanapārijāta (P. 100) and Aparārka (p. 64).

P. 166, l. 24—for हूतोऽधीत read हूतोऽधीयीत as in S.

This refers to Gautama, 2. 29—‘आहूताभ्यामी’

VERSE CXCH

वीक्षमाणो—V. L. ईक्षमाणो

P. 167, l. 5—for श्रोत्रादीन्यपि S reads श्रोत्रादिव्यपि

—— l. 7—for शक्ति (which is the reading of A, S and N also) read सक्ति

—— l. 8—for कपोतः S reads पुटकः

VERSE CXCHH

साध्वाचारः—V. L. स्वाध्यायार्थः as read by Madanapārijāta (p. 100).

सुसंयतः—V. L. (a) सुसंयतः read by Nārāyaṇa and Kullūka;
—(b) समाहितः read by Nandana.

अभिमुखं—V. L. अभिमुखो—adopted by Medhātithi.

P. 167, ll. 12-13—for साध्वनिभ्यः read साधुरनिभ्यः as in J.

—— l. 14—for न कर्तव्यम् S reads परिहरेत्

VERSE CXCV

P. 167, l. 22—for संस्कृत... घटित S reads संस्कृतमात्रं दक्षिणीरादि

P. 167, l. 25—S drops the न before कार्यासादि

—— l. 26—for चर्यापरोऽपि read चर्यापरेणापि as in A and S, and F. N.

—— l. 27—for उत्तिष्ठन्प्रथमं read उत्तिष्ठेत्प्रथमं as in S.

VERSE CXCV

P. 168, l. 8—after मुखः add दिशि

VERSE CXCVI

अभिगच्छन्—V. L. पश्चाद्वावन्

अभिगच्छंस्तु तिष्ठतः—V. L. अभिगच्छेत् गच्छतः (Aparārka, p. 56).

प्रत्युद्गम्य त्वावृजतः—V. L. (a) प्रत्युद्गमित्वा वृजतः ; (b) प्रत्युद्गम्याथ वृजतः quoted in Madanapārijāta (p. 106).

P. 168, l. 13—for भिमुखः S reads भिमुखं

P. 168, l. 15 पश्चाद्वा वसतस्तथा—This is rightly omitted in J and S.

VERSE CXCVII

स्यैत्य—V. L. (a) स्यैव ; (b) स्येत्य as read in the Madanapārijāta (p. 106).

निदेशे—V. L. निर्देशे as read in Madanapārijāta (p. 106).

VERSE CXCVIII

नित्यं स्यात्—V. L. सर्वदा (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 120).

चास्य—V. L. चैव

नीचशय्या—V. L. (a) नीचशय्या as read in Vīramitrodaya, Samskāra, p. 491; (b) नीचःशय्या (Samskāramayūkha, p. 40).

न यथेष्टासनो—V. L. कश्चित्तेष्टाऽस्यनो—as read in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 491).

VERSE CXCI

गति—V. L. मति (Samskāramayūkha, p. 40).

गति मा—V. L. गतिं मा as read in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 412).

परोक्षं—V. L. परोक्षेय as read in Madanapārijāta (p. 106).

VERSE CCI

परिवादात्स्वरो भवति—V. L. (a) परिवादात्स्वरो भवति; (b) परिवादात्स्वरः स्यात्; (c) परिवादात्स्वरो हि स्यात्; (d) परिवादात्स्वरः स्यात्; (e) भवेत् स्वरः परिवादात् (Samskāramayūkha, p. 42).

मत्सरी—V. L. मत्सरः as read by Vīramitrodaya (Samskāra, p. 491).

कृमिर्भवति—V. L. (a) कृमिश्च स्यात्; (b) कृमिरचैव.

P. 169, l. 14—for पूर्वप्रतिषेधे शे S rightly reads पूर्वप्रतिषेधो

— l. 16—for ऽवघातकः S reads चोपहर्ता च घातकः; the right reading is चोपहर्ता च घातकः as this is a clear reference to Manu 5. 51—अनुमन्ता विशसिता निहन्ता क्रयविक्रयी ।

संस्कर्ता चोपहर्ता च खादकारचेति घातकाः ॥

— l. 17—for कुसुल्याऽनुवर्तते read कुसुल्या वा वर्तते as in N.

VERSE CCII

नार्थमेव—V. L. नाश्रमेव as read in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 461).

क्रुद्धो—V. L. क्रुद्धं. Burnell represents Medhātithi as reading क्रुद्धं; as a matter of fact, however, Medhātithi notes it only as a reading adopted by some people—क्रुद्धमित्यन्ये पठन्ति

P. 170, l. 1—for येन चि read येन केन चि as in S. —

VERSE CCIII

प्रतिधाता—V. L. प्रतिधाते

असम्भवे—V. L. असम्भवे as read in Madanapūrijāta (p. 107).

P. 170, l. 17—for सम्बन्धि वाजानाति read सम्बन्धिना जानाति

VERSE CCIV

प्रस्तरेषु—V. L. अस्तरेषु as read in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 462).

P. 170, l. 25—S rightly omits the न after कटः

VERSE CCV

चानिष्ट—V. L. चातिष्ट (Yatidharmasaṅgraha, p. 34).

VERSE CCVI

श्वेतदेव—V. L. श्वेधमेव (Yatidharmasaṅgraha, p. 34).

VERSE CCVII

तथाऽचाये—V. L. (a) स्वयार्थेषु—noted by Medhātithi; (b) तु चार्थेषु—quoted by Vīramitrodaya (Samskāra, p. 462).

P. 171, l. 27—for थाचार्ये । आचार्य read थार्थेषु । चार्थ as in J.

P. 172, l. 1—for यद्वाचार्ये । read यद्वाचार्ये

—— l. 2—for न च सर्वस्मिन् S reads तेन सर्वस्मिन्, which gives better sense.

—— „ —for वंश्यर्थि read वंश्यर्थम् as in S.

VERSE CCVIII

P. 172, l. 6—for मध्यापयितरि read जनमध्यापयितरि,

VERSE CCIX

वत्सादनं—V. L. उन्मर्दनं as quoted in Vidhānapārijāta (p. 495.)

आपनो—V. L. जपनो as quoted in Vidhānapārijāta (p. 495).

VERSE CCX

प्रतिपूज्याः—V. L. सम्प्रपूज्याः (Smṛtichandrikā, Samskāra p. 103).

अवादनैः—V. L. मिभाषणैः as read in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 300).

सवर्णा गु—V. L. सवर्णगु (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 103).

VERSE CCXI

गात्रोत्सादनं—V.L. गात्रोद्धर्तनं as read in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 493).

P. 173, l. 10—for वक्ष्यति यं हेतुं S reads वक्ष्यति च and J वक्ष्यति हेतुम्. The right reading is वक्ष्यति च हेतुम् as in A.

VERSE CCXII

P. 173, l. 16—for न्यायो read कालो as in S and J.

VERSE CCXIII

नरायामिह—V. L. नरायामेव

अतोऽर्थात्—V. L. अतोऽर्थं

Cf. *Māhabhārata* 13. 48. 38.

P. 173, l. 21—for व्यावर्त read व्यावनम् as in S and J.

— „ —for उवाच read उवाच

VERSE CCIV

P. 174, l. 2—for सर्वे मुख्यमार्गं read सर्वमुख्यमार्गं as in S and J.

— l. 5—for स्थिताः read स्थिताः as in S.

VERSE CCXVII

विप्रोष्य—V. L. (a) विप्रस्य; (b) विप्रस्तु (Śmṛticchandrikā, Samskāra, p. 104).

VERSE CCXVIII

तथा गुरुगतां—V. L. एवं गुरुतरां (Śmṛticchandrikā, Samskāra, p. 139).

पुर्वधि—V. L. पुर्वधि as quoted in Vīramitrodaya (Samskāra, p. 525.)

P. 174, l. 25—for विध्यर्थता S reads विध्यर्थवादः as in S.

VERSE CCXIX

शिखाजटः—V. L. (a) शिखान्वितः; (b) शिखाजटी (Samskāra-mayūkha, p. 42).

P. 175, l. 3 इतरेतर is rightly omitted in S.

VERSE CCXX

कामचारतः—V. L. कामकारतः as quoted in the Parāshara-mādhava (Prāyashchitta, p. 44).

P. 175, l. 14—for निद्रावगत S rightly reads निद्रावशंगत

—— l. 15 after कुर्यात् read अभिरभाग इतिकर्मप्रवचनीयत्वम् । ततो द्वितीया शयानमिति । इत्यम्भूतं सुप्तमिति लक्ष्यं वा । स्वापकाले यद्युपेत जपन्नुपवसे-दिनम् । केचिदाहुः, this long lacuna being supplied by S.

—— l. 23—for पेक्षते reads पेक्ष्यते

P. 175, l. 27—for अथवाक्यम् S reads अथ वाचाकाम

VERSE CCXXI

निम्बुकः—V. L. (a) निम्बुकः ; (b) निम्बुकः .

P. 176, l. 5—for अदृष्टपाप read अदृष्टं पाप as in S.

VERSE CCXXII

P. 176, l. 9—for चित्ततत्कर्मा विज्ञेयः read चित्तकर्मविज्ञेयः as in S.

VERSE CCXXIII

वाऽस्य—V. L. चास्य—adopted by Medhātithi.

—— l. 17—for कर्मादिना read धर्मादि as in J and S.

—— l. 18-19—for चारजनक read चार्यभृतक as in S.

—— l. 21—for पूर्वः सृष्टिः S rightly reads पूर्वमसृष्टिः

—— „ —for राद्युत्पाद्य read राद्युपपन्न as in S.

—— l. 22—for जानीतः S rightly reads जानीत

—— l. 25—for तथा विधिपूर्वं च S rightly reads यथाविधिपूर्वकं

—— l. 26—for गुरुगृहादलो read गुरुगृहे लो as in S.

—— l. 27—for समाचार्यं read समाचर्यं as in S.

P. 177, l. 2—for एवं तर्हिप्रमाणं यद्ग्रहण्येन read स एव तर्हि प्रमाणं किं ग्रीहण्येन

VERSE CCXXIV

धर्म एव च—V. L. धर्म एव वा

शेषः—V. L. शेषान् (Aparārka, p. 158).

P. 177, l. 16—for मुख्यः S reads साधार

—— l. 18—अर्थत is the reading in A, S, N and J also ; but the right reading would be अर्थ

VERSE CCXXV

मन्तव्या—V. L. मन्तव्यो

VERSE CCXXVI

स्वो मूर्तिः—V. L. स्वा मूर्तिः

VERSE CCXXVII

न तस्य—V. L. तस्य नो

P. 178, l. 10—for संवरणयोगः S rightly reads संवर्धकयोगः

—— l. 11—after नात्र read न

VERSE CCXXVIII

कुर्या—V. L. कुर्या (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 94).

तेष्वेव—V. L. तेषु हि Do.

P. 178, l. 18—for पुरुषेषु read तुष्टेषु as in S.

VERSE CCXXIX

तैरनभ्यनुज्ञातो—V. L. तैरभ्यननुज्ञातो (Kullūka).

P. 178, ll. 25-26—for यत्ते मनः प्रतिषेधकृतो read यतोऽवमान-
प्रतिषेधःकृतः as in S.

—— ll. 26-27—for व्यापृच्छ्य माता च मत्तं मत्या read मुह्यमानाऽ-
वमन्तव्या as in S.

—— l. 27—for स्वाज्ञा S rightly reads स्वमुज्ञा

VERSE CCXXXI

पत्यो—V. L. पत्या (Prāyashchittaviveka, p. 128).

नीयस्तु—V. L. नीयोगिनः Do.

For an account of the *three fires*, see Prābhākara Mimāṃsā, pp. 254—256.

VERSE CCXXXII

ग्रील्लोकान्विजयेत्—V. L. देववद्विचरेत्

VERSE CCXXXIII

षया चैव—V. L. (a) षयाप्येवं ; (b) षया स्वेवं

VERSE CCXXXV

P. 180, l. 6—for तदा read तत् as in S.

VERSE CCXXXVI

P. 180, l. 12—तत्रैर्नापयितव्यम् read तत्रनैवानुशां दापयितव्यः as in S.

VERSE CCXXXVIII

दधी—V. L. दधी (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 144).

P. 180, ll. 26—27—for विद्याविभूषिता मंत्रविद्या वा न धर्मोपयोगिनी
S reads विद्याविषयभूता शिनिविद्या वा धर्मोपयोगिनी

P. 181, l. 1—for या च शुभा शाश्वती read यावदशुभा शाश्वती as in S.

—— l. 5—after चाण्डालं S adds जारमं

—— l. 11—for स्त्रीसंख्या S reads स्त्रीकान्तिसंख्या

—— l. 3—for रथमपवादो S reads रथमुपोद्घातो

VERSE CCXXXIX

P. 181, ll. 16—17—for **एहं न किं** read **दृष्टान्तीकिं** as in S.

—— l. 17—for **असतस्तदु** read **असतस्सदु** as in S.

—— l. 20—for **न द्वेषहने** read **न त्वेषा ते** as in S; **न द्वेषस्ते** is another reading giving good sense.

—— „ —for **न्यायात्-न्याय्यः** would be better; S reads **पूजयं**

—— „ —for **सिद्ध** read **प्रसिद्ध**

—— l. 21—for **अयात्प्राप्यते तथा गृहयते** read **अयादप्येते यथा गृह्यन्ते** as in S.

VERSE CCXL

विविधानि च शिल्पानि—V. L. **शिल्पानि चाप्यदुष्टानि**

P. 181, l. 24—for **शम्बर** S reads **शबर**

—— l. 25—for **पटजनक** read **पटरजन**

—— l. 27—for **वाक्याद्वा** read **वाक्यत्वात्** as in S.

VERSE CCXLI

अनुग्रज्या च—V. L. (a) **अनुग्रज्य तु** (Samskāramayūkha, p. 52).

(b) **अनुग्रज्यादि** (Samskāraratnamālā, p. 325).

आपत्काले—V. L. **आपत्कल्पे** noted by Medhātithi.

च शुभ्र्या—V. L. (a)—**तु शुभ्र्या** as read in Vīramitrodaya, Samskāra, p. 513; (b) **दिशुभ्र्या** as quoted in the Vidhāna-pārijāta (p. 579).

P. 181, l. 30—for **तत्र** read **त्वन्न** as in S.

—— „ —for **आपन्न** S and J read **आपद्**

P. 182, l. 4—for तदा ब्राह्मणः read तदा ब्राह्मणात् as in S.

—— l. 7—for तस्याध्यापना read तस्याध्ययना as in S.

—— l. 9—for न चेदं.....मीयते read ततो दण्डमहत्वात् महदेतदकार्यमनुमीयते as in S.

P. 182, l. 10—for पतना.....वेधात् read पतनं तत्संसर्गाच्च ब्रह्मचारियो-
त्यस्तदुद्धता स्यात् । इन्नियंवैश्ययोर्ध्यापकत्वनिवेधात्

VERSE CCXLII

कारुण्यं गतिमुत्तमाम्—V. L. कारुण्यंस्तु गतिमुत्तमाम् as quoted in
Viramitrodaya (Samskāra, p. 549).

P. 182, l. 19—for विशेषे S rightly reads विशेषेण

P. 182, l. 21—for विषयो read विषये

—— ll. 25—26—for यतो ननु.....भावा read यतोऽननु वक्तव्यार्था-
भावा

VERSE CCXLIII

(a) The first part is read as follows in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 458) यदिवात्यन्तिको वासो रोचेतास्य; (b) in Vidhānapūrijāta (p. 504) as—यदिवात्यन्तिकः कालो रोचतेस्य; (c) in Viramitrodaya (Samskāra, p. 551) as—यदिवात्यन्तिको वासो रोचेतास्मै; (d) . . . रोचेतास्य (Samskāramayūkha, p. 62).

VERSE CCXLIV

शुभ्रपते—V. L. शुभ्रपयेत् as read in Viramitrodaya (Samskāra, page 550).

सप्त शाश्वतम्—V. L. शाश्वतं पदम् as quoted in Viramitrodaya (Samskāra, p. 550).

P. 183, l. 8—for तिर्यक्येन read तिर्यक्येन as in J and S.

VERSE CCXLV

P. 183, l. 14—for **सर्वं** read **सर्वं** as in J and S.

VERSE CCXLVI

नहमन्ततः—V. L. (a) **नमासनम्** (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 178); (b) **नमावहेत्** (Samskāraratnamālā, p. 368).

शाकं च वासांसि—V. L. **वासांसि शाकं वा**—favoured by Medhātithi and adopted by the Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 178).

माहरन्—V. L. (a) **माहरेत्** noted by Medhātithi and adopted by Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 178; (b) **मावहेत्**—(Samskāraratnamālā, p. 368).

P. 183, l. 30—for **नविच** read **विच** as in S.

—— „ —for **पूर्वं सम्बन्धः** read **पूर्वसम्बन्धः** as in N.

—— l. 31—**मावहेत्** J and A read **माहरेत्**

P. 184, l. 1—for **दर्शनार्थं** read **प्रदर्शनार्थं** as in S.

—— l. 2—for **प्रीतिजनकं** S reads **प्रीतियुक्तं**

—— l. 2—for **गन्त्री** S reads **तरी**

—— l. 5—for **दद्यान्नावेद्यान्नादिना** read **नचेद्यान्नादिनाऽर्जयेत्**

VERSE CCXLVII

P. 184, l. 11—for **धर्मप्रवासयत्ने** read **धर्मप्रजासम्पन्ने** as in S.

VERSE CCXLVIII

एतेष्वविद्यमानेषु—V. L. **एषु त्वविद्यमानेषु** as read in Parāshara-mādhava (Āchāra, p. 458).

मात्मनः—V. L. **मात्मवाक्**

P. 184, l. 15—for यमाद्वृत्त read यमाद् भृत्य

—— l. 17—for तद्वाञ्च.....विहरेत् read यद्वा कदाचित्तिष्ठेत् कदा-
चिदासीत् चेति विहरेत्

—— l. 18—न्यो—omitted in S.

VERSE CCXLIX

न चेद् जा—V L. न चेद्वा जा

“ Rules in regard to the different rites as limited by caste in still older literature will be found in Vol. X of *Indische Studien* collected by Weber.”—Hopkins.

Discourse III

अधिकं—V. L. आधिकं (Vīramitrodaya, Samskāra, p. 537).

VERSE I

षट्त्रिंशदादिकम्—V. L. षाट्त्रिंशदादिकम्

चर्ये—V. L. कार्ये (Madanapārijāta, p. 97).

त्रैवेदिकम्—V. L. (a) त्रैवेद्यकं (Madanapārijāta, p. 97); (b)

त्रैविद्यकं (Vīramitrodaya, Samskāra, p. 557 and Aparārka, p. 67).

मेव वा—V. L. मेव च (Madanapārijāta, p. 97).

P. 185, l. 18—for ग्रहण्योक्तकालं read ग्रहणानन्तरकालं as in A.

P. 186, l. 5—for स्वतोदृत read स्वभावत as in S.

—— l. 6—before स्वर्गादि S adds अथ किं

—— l. 10—for प्रभृति read प्रकृति as in S.

—— l. 11—for संस्कार्यस्वमन्य S rightly reads संस्कार्यं नान्य

—— l. 16—for तथा S reads तत्र, which is better.

—— l. 27—for देश वेत्यादि read देवेत्यादि as in S.

—— ll. 27-29—for अनुष्ठिते.....कारकत्वम् N and A read अनुष्ठिते चास्मिन् विधौ स्वसामर्थ्याद्भवतु ज्योतिष्टोमाद्युपकारकत्वम्, which is better.

P. 187, l. 2—for अथवा S reads यथाऽयं

—— l. 6—for सत्यधिकृ.....कारः read अधिकृतस्याप्ययनं त्याज्याधी-
तवेदस्याधिकारः

दारकर्मणि मैथुने—V. L. (a) दारकर्मण्यमैथुनी (adopted by Medhātithi); (b) दारकर्मण्यमैथुने (noted by Medhātithi); (c) दारकर्मण्यमैथुना noted as Medhātithi's, V. L. by Jolly; but no such reading is noticed by Medhātithi; (d) दारकर्मणि मैथुने—adopted by Kullūka, and Parāsharamādhava (Āchāra, p. 468).

P. 193, ll. 1-2—for सापिण्ड्यभावः read सपिण्ड्यशब्दः as in S.

—— l. 3—for मातामहीमातामह read मातामहप्रमातामह as in S.

—— l. 4—for सन्ततेर्बान्धवसामीप्यात् A reads सन्ततौबाधश्च

—— l. 11—before यतः add तदयुक्तम् as in A.

—— l. 22—for सन्ततिः समा read सन्ततिसमा as in S.

—— „ —for ब्राह्मणाराज्यविशाम् read ब्राह्मणानां न राजन्यविशाम्

—— l. 25—for ऽपि read पितृ

P. 194, l. 2—after स्मर्यन्ते add यतः सम्भव एव । अत्र कैश्चित्पञ्चमी-सप्तम्यौ नानुज्ञाते सप्तमी पञ्चमी चैव मातृतः पितृतस्तथेति । अन्यैस्तु ऊर्ध्वं सप्तमात्पञ्चमाश्च । तत्र विकल्पलभ्यमाना पञ्चमी न विवाद्या । असम्भवे तु न दोषः, which are wrongly printed as lines 20-23 on p. 200.

—— l. 3—for अन्यतु N reads अन्यत्र

—— l. 6—for ऐतिहासिकेन.....समर्थयन्ते S reads ऐतिहासिकेन दर्शनेन तत्समर्थयन्ति, which is better.

—— l. 11—for त्वाश्च read त्वास्त, which is the right reading, as is clear from what follows.

—— l. 15—for समान read समाने as in S.

—— l. 18—for पितृतः add पञ्चमान्मातृतः as in S.

—— l. 19—for मैथुनी read अमैथुनी, as it is apparently the प्रतीक of the text.

VERSE VI

एताभिः—V. L. इमाभिः as read in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 477).

संश्रयानि—V. L. समर्थानि

VERSE VII

श्वित्रिं—V. L. श्वित्र

VERSE VIII

नातिलोमां—V. L. नातिलोम्नीं (Aparārka, p. 78).

वाचाटां—V. L. वाचालाम् (Samskāraratnamālā, p. 510).

P. 195, l. 15—for असुवर्णाः J reads कसुवर्णाः; A सुवर्णाः, the former being better.

— l. 19—J rightly omits कपिल

VERSE IX

न विभीष०—V. L. न च भी (Samskāramayūkha, p. 74).

VERSE X

तनुलोमकेशदशनां—V. L. (a) तनुलोमकेशदन्तां; (b) तनुरोमकेशदशनां (c) तन्वोष्ठाकेशदशनां (d) तनुलोमकेशदशां (Aparārka, p. 78); (e) तनुलोमकेशदन्तीं (Samskāraratnamālā, p. 509).

तन्वज्जी—V. L. मृदज्जी (Samskāramayūkha, p. 74).

चारुभाषिणीम्—V. L. (a) बृहदेवस्त्रियम् (Aparārka, p. 78); (b) स्त्रियमुद्बृहदेव (Samskāramayūkha, p. 74).

P. 196, l. 7—for गतिर्यस्याः read गतिः सा यस्याः as in S.

— „ —for किन्तहयानुपरिभावे S reads किन्ताहनुपमे, which is better.

— l. 15—for किमप्ये read किमप्ये as in S.

VERSE XI

वापिता—V. L. वैपिता as quoted by Madanapārijāta (p. 131) and indicated by the explanation of Medhātithi.

P. 196, l. 25—for यद्यपि read यदि as in S.

P. 197, l. 4—for एवमस read एवं स

VERSE XII

वराः—V. L. ऽवराः—as quoted by Madanapārijāta (p. 143) and also Parāsharamādhava (Āchāra, p. 493).

P. 197, l. 13—for भार्याः.....विवाहस्य N reads भार्याप्रधानत्वे च विवाहस्य

—— l. 14—for अनुवादगतोद्देश्यत्वात् N reads दानयागोद्देश्यत्वात्; अनुद्देश्यगत्वात् of S is the best reading.

—— l. 18—विवक्ष्यते सङ्ख्या—*Viḍe* Mimā. Sū. 3.1.13 *et seq.*

—— l. 24—for प्रथमतः कृत read प्रथमतोऽकृत as in J.

—— l. 25—for कृतावपत्यार्थो read अयत्यार्थो as in J.

—— l. 26—for वक्ष्यमाणाः.....ज्ञातव्याः read वक्ष्यमाणा असवर्णा .....राज्ञानुज्ञातव्याः as in A and J.

VERSE XIII

स्मृते—V. L. स्मृता

राज्ञश्च—V. L. राज्ञः स्युः (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 494; Aparārka, p. 88).

वाग्रज—V. L. चाग्रज (Aparārka, p. 88).

राज्ञश्च—V. L. राज्ञः स्युः

P. 198, l. 10—for ब्राह्मणस्य क्रमेण read ब्राह्मणस्य । ब्राह्मणक्रमेण as in A.

VERSE XIV

तिष्ठतोः—V. L. कर्हिचिद्

P. 198, ll. 24-25—for तदिदं.....विकल्पते read तत् इमेऽनुज्ञानं प्रतिषेधश्च स्वस्वविरुध्यमाने विकल्पिते as in S and A.

—— l. 27—for गरीयः स्यात् read गरीयसाः

VERSE XV

जाति—V. L. जातिं as quoted in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 495).

शुद्धताम्—V. L. शुद्धत्व as quoted in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 495).

P. 199, l. 5—for विमिश्रत्वा S reads विमिश्रा

VERSE XVI

P. 199, l. 11—for तावदर्थं J reads तावद्वत्

— l. 12—Before अनुज्ञाय read विवाहं

VERSE XVII

P. 199, l. 20—for सुतोत्पत्तेरित्यत्र read सुतोत्पत्त्येत्यत्र as in N, this being a reference to सुतोत्पत्त्या of Verse 16.

VERSE XVIII

नारनस्ति—V. L. नादस्ति

देवास्तत्र—V. L. देवाश्च न

पितृदेवास्तद्—V. L. पितरस्तस्य (Aparārka, p. 88).

P. 200, l. 2—for नैव read नैवम्

VERSE XIX

बृषकीफेनपीतस्य—V. L. बृषकीपीतफेनस्य noted by Medhātithi.

P. 200, l. 13—for पाठान्तरे S reads पाठान्तरं

— i. 16—for भावितेन read भावि तेन

— l. 18—for तस्माद्गच्छन्.....तिष्ठति read तस्माद्गच्छन् शुद्धां शुम्भनादिपरिवर्जनेन न किञ्चिच्छाकार्यमुद्धर्यते

— ll. 20-22—These lines belong to Verse 5.

VERSE XX

प्रेक्ष चेह—V. L. प्रेत्येह च

P. 200, l. 26—for पुनरेवं read पुनरर्थं as in J and S.

VERSE XXI

तथाचार्यः—V. L. तथैवाचार्यः—as quoted in Viramitrodaya (Samskāra, page 846).

ऽधमः—V. L. मतः as read in Parāsharamādhava, Āchāra, p. 483. also in Vidhānapārijāta, p. 758.

P. 201, l. 3—संख्यायाऽष्टौ न्युद्दिष्टानां read संख्यायाऽष्टावित्युद्दिष्टानां as in S.

VERSE XXII

धर्मो—V. L. धर्म्यो as read in Madanapārijāta (p. 155).

VERSE XXIII

परा—V. L. परा (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 231).

नराक्षसान्—V. L. (a) न राक्षसम्; (b) न राक्षसान् quoted in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 87).

VERSE XXIV

स्वैक—V. L. स्वैव (Samskāramayūkha, p. 100).

P. 201, l. 21—for परिणयनविवाह read परिणयनवद्विवाह as in S.

— l. 22—for निवृत्तिः read निर्वृत्तिः

VERSE XXV

स्तुता—V. L. स्थिता (Hemādri-Dāna, p. 682).

कदा—V. L. कथं do.

P. 202, l. 1—for तयोर्बिवाहौ धर्म्यौ read त्रयो विवाहा धर्म्याः as in S.

— l. 6—Before राक्षसो S has another न

— „ —for तद्वन्ना read तन्न न्ना as in S.

VERSE XXVI

पूर्वोदितौ—V. L. (α) पूर्ववेदिनौ as quoted in Madanapārijāta, p. 160 ; (b) पूर्वोदितौ (Hemādri-Dāna, p. 682).

P. 202, l. 19—for निरपेक्षाया read निरपेक्षयोः as in F. N., this term qualifying गान्धर्वराक्षसयोः ; but निरपेक्षायां—(qualifying इतरेषां) would be better.

—— l. 22—for कर्तव्याया read कर्तव्यायां as in S and A.

—— l. 23—for तत्रस्थे read तत्रस्थेन as in S.

—— l. 24—for इतराऽपि read तत्रताऽपि

—— l. 26—for गान्धर्वे रूपं read गान्धर्वरूपं as in S.

VERSE XXVII

अर्चयित्वा—V. L. अर्हयित्वा ; adopted by Medhātithi, also by Aparārka (p. 88).

श्रुत—V. L. श्रुति

P. 203, l. 9—for भावादुभ read भावादुभ as in S, J and N.

—— „ —for कार्यः read कार्ये as in S and J.

—— l. 12—for तत्वादस्य read तत्वाद् as in S.

—— l. 20—for वाचन read वचन as in S.

—— l. 25—for चैवं धर्मे read चैवन्धर्मे (compounded).

—— l. 29—for प्रकारकाः read प्रकाशकाः as in S.

P. 204, l. 1—Omit मन्त्राः

VERSE XXVIII

ऋत्विजे कर्म कुर्वति—V. L. कर्म कुर्वति ऋत्विजे (Hemādri-Dāna p. 684).

P. 204, l. 8—for प्रारब्धे तन्त्रे read प्रारब्धतन्त्रे as in J.

—— „ —for कारिण read कारियो

—— „ —for सुताय read सुताया as in S.

VERSE XXIX

कन्याप्रदानं—V. L. कन्यादानं तु

P. 204, l. 17—for स्त्री गवी read स्त्रीगवी (compounded).

VERSE XXX

V. L. भाष्य च—V. L. भाष्य तु (Hemādri-Dāna, p. 685).

V. L. प्रदान—V. L. दानं स do.

VERSE XXXII

संयोगः—V. L. संसर्गः

ज्ञातिभ्यो—V. L. ज्ञातये (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 229).

मैथुन्यः—V. L. मैथुनः

VERSE XXXIII

कन्याहरणं—V. L. कन्यां हरतो as quoted in Viramitrodaya, Samskāra, p. 856.

P. 205, l. 25—for प्राकारपुरदुर्गादि read प्राकारदुर्गादि as in S.

VERSE XXXIV

प्रमत्ता वा रहो यन्त्रोपगच्छति—V. L. रहरक्ष्म कृत्वा यन्त्रोपनीयते (Hemādri-Dāna, p. 685).

यन्त्रोपगच्छति—V. L. वा यदि गच्छति

कथितः—V. L. प्रथितः

अधमः—V. L. अष्टमः

कथितोऽधमः—V. L. (a) चाष्टमोऽधमः; (b) कथितोऽष्टमः (Aparārka, p. 91); प्रथितोऽष्टमः (Hemādri-Dāna p. 685).

P. 206, l. 12—for वञ्जितस्तु—read प्रसङ्गवञ्जितस्तु or मन्त्रादिवञ्जितस्तु

— „ —पैशाचे should go in with the next line.

— l. for च read न च as in M and S.

— l. 2 for वेराभितानां S reads वेराविशेषाद्याम्, which is clearer.

P. 206, l. 28—for चक्षते read चक्षेते

P. 207, l. 2—Before पैशाच add न च as in S.

—— l. 4—for दोषः read दोषाः

—— ll. 6-7—for संस्क्रियते...चेति read संस्क्रियते ज्ञाताऽज्ञातापि

वा सतीति

—— l. 7—After एव add न

—— l. 8—for यस्मा read तस्मा as in S.

—— l. 13—for सर्वविषयप्रतिषेधः read स विषयः प्रतिषेधस्य

—— l. 14—तेषामपि rightly omitted in S.

VERSE XXXV

द्विजाग्र्याणां—V. L. द्विजातीनां

विशिष्यते—V. L. प्रशस्यते, adopted by Smṛtitattva II, p. 138.

काम्यया—V. L. कारुण्यया

P. 207, l. 26—for नमे पूर्वं read नमःपूर्वं as in S.

P. 208, l. 1 —for कारयं read करयं as in S.

—— l. 3 —for यैव read यैवं as in S.

—— l. 6 —After तु add हृत्तरेतरकाम्यया परस्परैश्वर्या as in S and J.

—— l. 7 —for क्षिरेवे read क्षिरेव वे

—— l. 8 —for ब्राह्मणस्य read ब्राह्मण्य

VERSE XXXVI

सम्यक्—V. L. सर्व

—— l. 12—for वीं S reads वीं

VERSE XXXVII

पूर्वापरान् वंशान्—V. L. पूर्वापरान् वर्णान् (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 227).

एकविंशकम्—V. L. एकविंशतिम् as quoted in Viramitrodaya, Samskāra, p. 863).

मोचयेदेनसः—V. L. मोचयत्येनसः (Aparārka, p. 88).

P. 208, l. 22—for तेना गता read तेनानागता as in S.

VERSE XXXVIII

दैवोडाजः—V. L. (α) दैवोदजः adopted in Viramitrodaya, Samskāra, p. 487 ; (b) दैवोडायाः

आर्षोडाजः—V. L. (α) आर्षोदजः ; (b) आर्षोडायाः

P. 209, l. 3 —for विवाह read पूर्वविवाहा as in S.

VERSE XXXIX

वर्चसिनः—V. L. वर्चस्विनः as read in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 487).

P. 209, l. 12—for पूजाख्याति read पूजाख्याती as in S.

—— l. 14—for यावद्यत read यावन् । अत

VERSE XL

धनवन्तो—V. L. बलवन्तो

VERSE XLI

इतरेषु तु शिष्टेषु—V. L. (α) इतरेष्ववशिष्टेषु (Samskāramayūkha, p. 99) ; (b) इतरेष्ववशिष्टेषु ; (c) इतरेषु च शिष्टेषु

VERSE XLIV

सदा—V. L. द्युधिः (Hemādri—Kāla, p. 724).

सद्वतो—V. L. न न्तौ do. do.

P. 210, l. 16—मायासः read मायसः as in S.

VERSE XLV

P. 210, l. 25—for पतितं read पतिते as in S.

P. 211, l. 23—for अनुहीयमानं read अननुहीयमानं

—— l. 28—for परिसम्पद्यते read सम्पद्यते

P. 212, l. 5 —for श्रुत्यर्था read श्रुतार्था

—— l. 11—Before भोजनं add यद् as in S.

—— ll. 16-17—for कल्पनायाश्च...त्यति read कल्पनायाश्चाशक्यत्वाद्या-
पत्योत्यतिः as in F. N.

—— l. 18—परं omitted in S.

—— l. 22—for स्वातर्हिं read स्वात् । नहि as in F. N. and S.

P. 213, l. 2—for स्वत्रापेक्षते read स्वत्राप्यपेक्ष्यते as in S.

VERSE XLVI

सद्विगर्हितैः—V. L. सहगर्हितैः (Samskāraratnamālā, p. 680).

P. 213, l. 18—for संवर्तते J reads प्रवर्तते

VERSE XLVII

तासामाचारवतस्तु—V. L. तासामापञ्चतः सर्वा as read in the
Vidhānapārijāta II, p. 368.

तथा—V. L. तथा (Aparārka, p. 104).

शेषास्तु—V. L. शेषाः स्तुः adopted in Vīramitrodaya (Āhnika,
p. 559) and Nirṇayasindhu (p. 166) and Aparārka (p. 104).

P. 213, l. 26—for गमने read गमना as in A and S.

VERSE XLIX

श्रियाः—V. L. श्रियः (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 40).

शुद्धे—V. L. शुद्धे

समे—V. L. साम्ये—noted by Medhātīrī¹:

P. 214, l. 16—for नमिञ्चो read न मिञ्चो

— " —after केचिद् read अग्नये as in S and J.

— " l. 19—for विपर्ययोऽग्नयग्रह read विपर्ययोऽग्रह

VERSE LI

P. 215, l. 5—for ग्रहदोषज्ञः read ग्रहयदोषज्ञः

VERSE LII

नारी यानानि—V. L. नारीयानानि

P. 215, l. 12—पूर्वस्यैव शेषः—This should be before क्षीनिमित्तानि

VERSE LIII

अल्पोऽयेवं—V. L. अल्पो वापि as read by Parāsharamādhava (Āchāra, p. 48).

तावानेष स विक्रयः—V. L. (a) विक्रयस्तावदेव सः; (b) क्रियते तावतैव सः (Samskāraratnamālā, p. 479).

P. 215, l. 22—for अल्पसाधनोऽल्पः S reads अल्पमूल्यसाधनत्वादल्पः

VERSE LIV

च केवलम्—V. L. तु केवलम् (Samskāramayūkha, p. 100).

VERSE LVI

यत्रैतास्तु न पूज्यन्ते—V. L. यत्रैता न प्रपूज्यन्ते as quoted in Vivāda-ratnākara (p. 417).

VERSES LVII-LXVI

There is no Bhāṣya on these ten verses.

2 Mss. of the Bhāṣya contain the note स्वर्गं श्लोकद्वयकम्

VERSE LVIII

शपथप्रतिपूजिताः—V. L. संशपन्त्यप्रपूजिताः—as read in Vivādaratnākara (p. 417).

VERSE LIX

पूज्या...दनाशनै—V. L. भ्यर्था...दनादिभिः as quoted in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 506).

सत्कारेषु—V. L. (a) सङ्करेषु (Govindarāja); (b) सत्कारेण (Nārāyaṇa and Nāndana, and Vivādaratnākara (p. 418).

उत्सवेन—V. L. उत्सवेषु, Vivādaratnākara, p. 418).

VERSE LXIII

दुर्विवा—V. L. दुर्विवा (Smṛtichandrikā, Samskāra, p. 232).

VERSE LXIV

कृष्या राजोपसेवया—V. L. कृष्यारम्भोपसेवया, (Vidhānapārijāta, p. 676).

VERSE LXV

कुलान्याशु विनश्यन्ति—V. L. कुलान्यकुलतां यान्ति (Nārāyaṇa, Nāndana and Rāghavānanda, and also Vidhānapārijāta p. 676).

कर्मणां—V. L. कर्मणा (Vīramitrodaya, Samskāra, p. 589).

VERSE LXVI

कर्षन्ति—V. L. वर्षन्ति (Vīramitrodaya, Samskāra, p. 590).

VERSE LXVII

गृहं—V. L. गार्ह्यं (Shāntimayūkha, p. 4).

गृही—V. L. द्विजः (Nirṇayasindhu, p. 301).

P. 217, l. 22—for गृहधर्म read गृहयकर्म as in S.

— l. 23—for संकृत S reads सकृत

— l. 24—for दीप्यमान F. N. reads दश्यमान

P. 218, l. 7—for वद्गृह read वद्गृह as in S and F. N.

—— l. 10—for किञ्चित् read किञ्चित् as in S.

VERSE LXVIII

वध्यते—V. L. वाध्यते, quoted by Viramitrodaya (Āhnika, p. 389).

P. 218, l. 22—for कुर्यान्न S reads कुर्यात्, omitting न

P. 219, l. 2—for न युक्तं read युक्तम् as in S and A.

—— l. 8—for व्यापारणं read व्यापारणं as in F. N.

VERSE LXIV

P. 219, l. 16—for मेधि read मेध

VERSE LXX

अध्यापनं—V. L. अध्यायनं (Nandana).

P. 219, l. 22—Before अत' add च as in S.

—— l. 25—for दौघ । स भौतः read दौघ होमइति । सभौतः as in S.

—— l. 27—for मित्रा कृत्स्नमेव च पर्व read मित्राकृतमेवं च सर्व as in S.

P. 220, l. 5—for पूजयामिति चोक्तो read पूजयामपि भाक्तो

—— l. 19—for स्मृतिः S reads श्रुतिः

—— l. 20—for यथाऽऽधान read यथाधान as in S.

—— l. 22—for यद्यपि read यदपि

VERSE LXXII

देवतातिथिभूतानां—V. L. देवतातिथिभूतानां

पञ्चानां—V. L. भूतानां—as read in Viramitrodaya (Āhnika, p. 392).

For the first three quarters Medhātithi notices the reading देवतातिथिभूत्येभ्यः पितृभ्यश्चात्मने तथा । न निर्वपति पञ्चभ्यः

P. 221, l. 18—for जीयवृत्तिः Stenzler's edition of Gautama reads जीयोऽपि

P. 221, l. 19—for इति च वा read इव वा as in S.

— l. 20—for भूत्यानां पृथ read भूतानां न पृथ as in A and N.

VERSE LXXIII

ब्राह्म्यं—V. L. ब्राह्मं (Aparārka, p. 142).

पञ्चयज्ञान् प्रचक्षते—V. L. पञ्चयज्ञाः प्रकीर्तिताः (Aparārka, p. 142).

VERSE LXXIV

ब्राह्म्यं—V. L. ब्राह्मं Nārāyaṇa and Nandana, also Viramitrodaya, Āhnika, p. 393.

P. 222, l. 6—for मानसे व्यापारे read मानसो व्यापारः as in S.

— l. 7—for यद्ययं read यद्यप्ययं as in S.

VERSE LXXV

ब्राह्म्यं—V. L. ब्राह्मं as read in Viramitrodaya (Āhnika, p. 392).

P. 222, l. 14—for यदा S reads यदि

— „ —after पूजा S reads स्य

VERSE LXXVI

P. 222, l. 26—for तच्छ्रुतस्य read तच्छ्रुतम् as in A.

VERSE LXXVII

वायुं समाश्रित्य—V. L. मातरमाश्रित्य

सर्वे जीवन्ति जन्तवः—V. L. वर्तन्ते सर्वजन्तवः

तथा...श्रमाः—V. L. वर्तन्ते गृहिणं तद्वदाश्रित्येतर आश्रमाः
 इतराश्रमाः—V. L. सर्वआश्रमाः

VERSE LXXVIII

गृहस्थेनैव—V. L. गृहस्थैरेव adopted by Medhātithi.

उपेष्टा—V. L. श्रेष्टा

गृहम्—V. L. गृही—noted by Medhātithi.

उपेष्टाश्रमोगृहम्—V. L. उपेष्टोगृहाश्रमी as quoted in Vīramitrodaya (Āhnika, p. 457).

P. 223, l. 11—for उपरि read उप

— l. 15—for ग्रहयोनारम्भ read ग्रहयोरनारम्भ as in S.

— l. 16—for भावता read भावना as in S.

— l. 17—for ब्रह्मचारिणस्त्वार्थ read ब्रह्मचारिणस्त्वार्थ as in A.

VERSE LXXIX

स सन्धार्यः प्रयत्नेन—V. L. स सन्धार्योऽपि यत्नेन

नित्यं—V. L. सत्यन्तं—adopted by Medhātithi.

P. 223, l. 20—after मिच्छता add अस्यन्तं यस्य सुखस्यान्तो नास्ति as in S.

— l. 22—for शक्यं read शक्यो as in S.

— l. 24—for दोषेण किमुच्यते read दोषोऽन उच्यते

P. 224, l. 4—for कामेनेतरच्छक्यं read कामेनेत्येतरच्छक्यं as in A.

— l. 8—A omits तावत्

— „ —after अनुवादः add the sentence तुल्यत्वादयमप्यनुवाद एव, which is printed as Bhāṣya on verse 80.

VERSE LXXXI

धैर्ये तर्फीः—V. L. धैर्येहपी as read in Vīramitrodaya (Āhnika, p. 392).

आक्षेप—V. L. आक्षेप as read in Vīramitrodaya (Āhnika, p. 392) and Madanapārijāta (p. 305).

P. 224, ll. 17-18—for भवति.....ष्यते read यद्भवति भद्रादरेण पाद्यार्घ्यमास्यानुलेपनेन तदर्चोष्यते

—— l. 19—after मन्त्रा add न

—— ll. 21-26—Omitted by M and N.

—— l. 22—for नैतदुक्तं read तेनैतदुक्तं as in S.

—— l. 23—for तथा विद्याभ्यासात् read यथाविध्यभ्यस्येत् as in S.

—— l. 25—for नार्चयेत् read अर्चयेत् as in S.

VERSE LXXXII

दद्यात्—V. L. कुर्यात् (Smṛtisāroddhāra, p. 283).

प्रीतिमावहन्—V. L. वृत्तिमाहरन् (Hemādri-Shrāddha, p. 208).

आवहन्—V. L. आहरन् (Aparārka, p. 145).

पितृभ्यः प्रीतिमावहन्—V. L. मासवर्जमदैवतम् (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 372).

VERSE LXXXIII

कश्चित्—V. L. किञ्चित् (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 432).

VERSE LXXXIV

P. 225, l. 23—for सर्वार्थनिष्पन्नपाकेन read सार्वार्थे निष्पन्नपाके as in S and F. N.

P. 225, l. 25—for धिकारात् प्र read धिकारप्र as in J, M, A and S.

P. 225, l. 26—for शब्देन S reads शब्दे, which is better.

VERSE LXXXV

विरवेभ्यश्चैव देवेभ्यो—V. L. विरवेणां चैव देवानां

एव च—V. L. एव वा

VERSE LXXXVI

कृतेऽन्ततः—V. L. (a) कृतेऽपि च ; (b) कृते ततः (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 402).

P. 226, l. 12—for श्रुतः read श्रुतौ as in S.

— „ —for धिकारमाहुतीनां read अधिकानामाहुतीनां

VERSE LXXXVII

सानुगेभ्यो—V. L. सान्वयेभ्यो

P. 226, l. 21—for प्रतिदिवसम् read प्रतिदिशम्

VERSE LXXXVIII

मरुद्भ्य इति तु द्वारि—V. L. महद्भ्य इति तद्द्वारि (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 402).

हरेत्—V. L. क्षिपेत्

P. 227, l. 2—निर्देश.....युक्ता read आधारद्वयनिर्देशेगुणवृत्त्या

— l. 5—for निर्देशो read निर्देशे

VERSE LXXXIX

कुर्यात्—V. L. दद्यात्

P. 227, l. 10—for गृहशयनस्य read गृहस्थशयने

VERSE XC

नक्तं चारिभ्यः—नक्तंचरेभ्यः (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 403).

P. 227, l. 21—for कृतो read कृतो

— „ —for रैरेवेति read रैरेबमुक्तमिति as in A and S.

VERSE XCI

सर्वात्मभूतये—V. L. (a) सर्वात्मभूतये—adopted by Medhātithi;
 (b) सर्वात्मभूतये (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 403); (c) सर्वात्मभूतस्य;
 (d) सर्वनिभूतये; (e) सर्वात्मभूताय

P. 228, l. 3—for मन्त्र read मात्रं

VERSE XCII

निर्वपेत्—V. L. निर्वपेत् (Smṛtitattva, p. 424 and Aparārka, p. 143, Madanapārijāta, p. 316 and Vīramitrodaya, Āhnika, p. 403).

वायसानां—V. L. वयसां च

P. 228, l. 10—for आद्यः read आदिभ्यः as in S.

VERSE XCIII

तेजोमूर्तिः—V. L. तेजोमूर्ति (Kullūka).

गच्छति—V. L. गच्छेत (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 403).

P. 228, l. 14—for नुग्रहं read नुग्रहे

—— l. 15—for ब्रह्मप्राप्तिः S reads ब्रह्म प्राप्नोति

—— l. 22—for त्वेवं read त्वेतदपि as in S.

VERSE XCIV

P. 229, l. 2—for तस्माच्च इति read तस्माच्चित्ते इति as in A and N.

VERSE XCV

गुरोः—V. L. गुरौ

विचित्रगुरोः—V. L. (a) तु यथाविधि; (b) अगुर्यथाविधि; noted by Medhātithi; (c) अगुर्यथाविधि, (Nandana) which is not “mentioned by Medhātithi,” as asserted by Buhler.

P. 229, l. 11—for मावच्यो read म् । अवाच्यो as in S.

—— l. 12—for तस्माच्चः read कः प्राञ्चः

VERSE XCVI

तत्त्वार्थ—V. L. तन्त्रार्थ (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 434).

P. 229, l. 20—after ददाति A, N and S add संस्कृत्य पूजयित्वा

— ll. 22-23—for पूजापूर्वकमित्यर्थः । न्न read पूजापूर्वकमित्यर्थन्न

VERSE XCVII

भस्मीभू—V. L. भस्मभू—adopted by Medhātithi, also Vīramitrodaya (Āhnika, p. 434).

VERSE XCVIII

P. 230, l. 16—for पीडादि । जी read पीडादिजी

—,,—for संसृजयते S reads संसृजयते

Between verses 97 and 98 some manuscripts have the following—

अनर्हते यद् ददाति न ददाति यदर्हते ।
अर्हानर्हापरिज्ञानाद् धनी धर्मान्न हीयते ॥
काले न्यायागतं पात्रे विधिवत्प्रतिपादितम् ।
ददाति परमं सौख्यमिहलोके परत्र च ॥
प्रतिग्रहेण शुद्धेन शक्येण क्रयविक्रयात् ।
यथाक्रमं द्विजातीनां धनं न्यायादुपागतम् ॥

These are quoted in Hemādri-Dāna, p. 37.

VERSE XCIX

संस्कृत्य—V. L. संस्कृत्य adopted by Medhātithi.

Between verses 99 and 100, the Vīramitrodaya (Āhnika p. 441) reads the following two additional verses :

अन्नं हुत्वा विधानेन यत्पुण्यफलमश्नुते ।
तेन तुल्यं विशिष्टं वा ब्राह्मणे तर्पिते फलम् ॥
मन्त्रकर्मविपर्यासात् दुरिताद् दुर्गतादपि ।
तत्फलं नश्यते कर्तुरिदं न श्रद्धया हुतम् ॥

VERSE C

शिलानप्युच्छतो—V. L. (a) शिलोच्छ्रौ चरतो (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 355); (b) शिलादप्युच्छतो (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 441).

P. 231, l. 4—for स वृत्तिसंयमो read सवृत्तिसंयमौ as in S.

—— l. 8—for गृहागारा read गृहयागारात् as in F. N. and S.

—— l. 15—for तदति...कृते read तदतिथावनाराधिते विमुखीकृते

—— l. 17—for ये मन्यन्ते read ये न मन्यन्ते

VERSE CIV

अज्ञादि—V. L. अज्ञाय (Prāyashchittavivēka, p. 250).

Between verses 104 and 105 some editions have the following additional verse—

परपाकाक्षपुष्टस्य सततं गृहमेधिनः ।

दत्तमिष्टं तपोऽधीतं यस्यान्नं तस्य सद्भवेत् ॥

VERSE CV

गृहमेधिना—V. L. गृहमेधिनाम् (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 351).

P. 233, l. 8—for चेद्धि read चेद् द्विः

VERSE CVI

पूजनम्—V. L. भोजनम्

P. 233, l. 15—for धिकरणान्तर read धिकारान्तर

VERSE CVII

वसथौ—V. L. वसथे (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 354).

VERSE CVIII

निवृत्ते—V. L. निवृत्ते (Samskāraratnamālā, p. 924).

तस्माप्यन्नं—V. L. (a) तस्मै चान्नं; (b) तथाप्यन्नं; (c) तस्मादन्नं; (d) तस्मै दानं; (e) तस्मा चान्नं (Mitākṣarā on 1.103).

VERSE CIX

न भोजनार्थं—V. L. न भोजनार्थं

VERSE CX

न ब्राह्मणस्य त्वत्तिथिः—V. L. ब्राह्मणस्य त्वनत्तिथिः (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 354) and Vīramitrodaya, (Āhnika, p. 439).

P. 234, l. 16—for वचनक्रिया read पचनक्रिया, which is as found in Gautama (5.26).

VERSE CXI

भुक्तवत्सु च—V. L. (a) भुक्तवत्सु स; (b) भुक्तवत्सुषु; (c) भुक्तवत्सुक

P. 234, l. 24—for दिष्टः विशेष read दिष्टविशेष

VERSE CXII

प्रयोजयेत्—V. L. प्रकल्पयेत् (Parāsharamādhava; Āchāra, p. 354).

VERSE CXIII

प्रकृत्यान्नं V. L.—सकृत्यान्नं (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 354).

P. 235, l. 22—for स्यादग्नौ वा read स्यादग्नौ वा

VERSE CXIV

स्वावासिनीः—V. L. सुवासिनीः

कुमारीश्च—V. L. (a) कुमार्यश्च; (b) कुमारिश्च (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 455).

गर्भिणीः स्त्रियः—V. L. (a) गर्भिणीस्त्रियः; (b) गर्भिणीस्तथा, (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 455 and Aparārka, p. 147).

अतिथिभ्योऽग्र एवै—V. L. अतिथिभ्योऽम्बगोवै (adopted by Medhātithi).

एतान्—V. L. एवान् (Aparārka, p. 147).

VERSE CXVI

भुक्वत्स्वध—V. L. (a) भुक्वत्सु च ; (b) भुक्वत्स्वपि ; (c) भुक्वत्सु तु ;
स्वेषु भृत्येषु—V. L. बन्धुभृत्येषु

P. 236, l. 11—for जात्यादयः read शात्यादयः

—— l. 13—for नार्थमस्यार्धं read नार्थमिदम् । आद्योऽर्धं as in A.

VERSE CXVII

गृहयाश्च—V. L. आशाश्च (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 456).

पूजयित्वा—V. L. भोजयित्वा

P. 236, l. 18—after ततश्च read पूर्वं as in A and F. N.

—— l. 19—for एवं...भविष्यति read एवं च भोजयेत्तद् भार्यये-
त्येतदप्युपपन्नम्भविष्यति

—— l. 20—for तथा read यथा as in S and F. N.

—— „ —Before विधानं add न as in S and F. N.

VERSE CXVIII

एतत्—V. L. एव (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 457).

P. 237, l. 15—for विध्यन्तरेणाति read विध्यन्तरातिक्रमेण

—— ll. 26-33—(Footnote). The whole of this should come in line 16 after स्मृत्यन्तरविरोधात्

But in l. 33, for चैतद्दर्शनम् read चैतद्दर्शनम् as in S.

Between verses 118 and 119 some Mss. have the following additional verse:—

यद्यदिष्टतमं लोके यथास्य दयितं गृहे ।

तत्तद्गुणवते देवं तदेवायमभिष्कृता ॥

VERSE CXIX

परिसंवत्सरात्—V. L. ततः संवत्सरात् (Vīramitrodaya, Āhnika, p. 454).

संवत्सरान्—V. L. संवत्सरात् adopted by Kullūka and noted by Medhātithi.

राष्ट्रान्—V. L. (a) रागताम् ; (b) रोषिताम्

P. 238, l. 1—for अर्घ्यायाम् read अर्घ्याणाम्

— l. 5—for आयुष्यमिति read आयुर्वैधृतमितिवत् as in S.

— l. 12—for अर्चाहः read अर्चाहं न

VERSE CXX

उपस्थिते—V. L. उपस्थितौ

P. 238, l. 18—for यज्ञे...रात्रौ read यज्ञे निमित्ते संवत्सरात् प्रागपि प्रा as in S.

— l. 25—for निर्मिते read निमित्ते as in S.

P. 239, l. 2—for निमन्त्रा read निमन्त्रया as in A.

VERSE CXXI.

This verse has been omitted by Nandana, probably because he had nothing to say on it.

सायम्बलस्य—V. L. सायमबलस्य (Madanapārijāta, p. 315; Aparārka, p. 145).

मन्त्रबलिं—V. L. मन्त्रबलिं (Madanapārijāta, p. 315).

P. 239, l. 19—for पाकयज्ञियो read पाञ्चयज्ञियो as in S and F. N.

P. 240, l. 2—for द्वाष्टैवं read द्वाष्टैवं as in N and A.

— l. 3—for देशेनशब्द read देशशब्द as in A and S

— l. 4—for ननु read ननु as in A and S.

— l. 6—Before वैः add न च as in F. N.

— l. 10—for बागो read बागे as in S.

P. 240 l. 14—for शब्दैर्निषिद्धे read शब्दे निषिद्धे as in F. N. and S.

— l. 15—for नमस्कारेण...प्रत्याम्नातः read अनुज्ञातोऽस्य नमस्कारो मन्त्र इति नमस्कारेण प्रत्याम्नातः as in A and N.

— l. 16—for न च...स्त्युक्तम् read तत्र च देवताया विविचोगा-
त्सिद्धिरित्युक्तम् ।

— l. 17—for उक्तं read उच्यते as in A.

VERSE CXXII

चेन्दुक्षये—V. L. श्रन्द्रक्षये (Smṛtitattva, p. 157; Aparārka, p. 418).

पितृयज्ञं—V. L. पिण्डयज्ञं (Samskāraratnamālā, p. 956).

VERSE CXXIII

पितृणां—V. L. पिण्डानां (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 431).

तन्नामिषेण—V. L. तन्नामिषेण

Between verses 123 and 124 some Mss. have the following—

न निर्वपति यः श्राद्धं प्रसीतपितृको द्विजः ।

इन्दुक्षये मासि मासि प्रायश्चिती भवेत् सः ॥

VERSE CXXV

पितृकृत्ये—V. L. पितृकार्ये (Hemādri-Shrāddha, p. 159).

प्रवर्तेत (a) प्रसज्जेत (Shrāddhakriyākaumudī, p. 94); (b) प्रसज्येत (Madanapārijāta, p. 592).

P. 242, l. 18—for तावद्यजनीयाः read तावन्तो भोजनीयाः as in S.

— ll. 18-19—अत्राह...भोजनीयाः—rightly omitted in S, though found in Madanapārijātā, p. 592; Aparārka, p. 430).

VERSE CXXVI

सम्पदः—V. L. सम्पदम् (Nirṇayasindhu, p. 287; Aparārka, p. 463).

विस्तारम्—V. L. विस्तरे (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 511).

VERSE CXXVII

पिण्यं—V. L. पिण्यो

विधुक्षये—V. L. (a) तिथिक्षये (noted by Medhātithi); (b) विधिः क्षये, (approved by Medhātithi and adopted by Govindarāja).

P. 243, l. 8—for क्षये read क्षयः as in S.

—— l. 9—for विधुक्षय read विधिः क्षय

——,—for विधि read विधिः

VERSE CXXVIII

P. 243, ll. 20-21—for एवं...महाफलम् read एवं वा । अश्रोत्रियाय दानं निष्फलम् श्रोत्रियायाभिजनविद्यादिगुणरहिताय स्वल्पफलम् अहंक्षमाय महाफलम् । as in S.

VERSE CXXIX

भोजयेत् is a misprint for भोजयन्

P. 243, l. 24—for भोजयेत् read भोजयन्

VERSE CXXX

P. 244, l. 6—for वेदस्य...पारगः read वेदस्य पारः समाप्तिः तं गतो वेदपारगः as in S.

—— l. 10—for ब्राह्मणो यथातिथि read ब्राह्मणोऽतिथि as in S.

VERSE CXXXI

सहस्रं हि—V. L. सहस्राणि (Madanapārijāta, p. 556).

अनृचो—V. L. अनृतं (Madanapārijāta, p. 556).

प्रीतः—V. L. (a) युक्तः (Nārāyaṇa); (b) विप्रः (Nandana).

मन्त्रवित्—V. L. मात्रवित् (Madanapārijāta, p. 556).

P. 244, l. 19—after स्वीकरोति add आत्मसात्करोति

VERSE CXXXII

ज्ञानोत्कृष्टाय देवानि—V. L. (a) ज्ञानोत्कृष्टेषु देवानि (wrongly attributed to Medhātīthi by Jolly; (b) ज्ञानोत्कृष्टे प्रदेवानि

P. 244, l. 26—for उत्कृष्टा अधिकाः तेभ्यो read उत्कृष्टोऽधिकस्तस्मै

P. 244, l. 26, p. 245, l. 1—यदर्थं...रच्यते—This belongs to l. 8 (p. 245) after 'पिण्डः'

P. 245, ll. 3-4 —पाठान्तरं...कथ्यम्—all this should go to the end of Bhāṣya on 133, line 18.

VERSE CXXXIII

प्रेतो—V. L. प्रेत्य —noted by Medhātīthi.

यावतो—V. L. यावद्धि

प्रासान्—V. L. पिण्डान् (Aparārka, p. 449)

दीप्तशूल—V. L. दीप्ताञ्जल

गुडान्—V. L. हुलान् (Nandana).

P. 245, l. 8—for अयोलगुडः.....पिण्डः read अयोगुडः आयसः पिण्डः । यदर्थं श्राद्धमारब्धं स सन्दीप्तान् तसायःपिण्डान् यमपुरुषैराश्रयते as in S.

P. 245, l. 12—Before प्राप्नुयान् add न as in A, S and F. N

—— l. 13—स्यात् rightly omitted in S.

—— l. 16—for पकारालाभः read पकारलाभः as in S.

VERSE CXXXIV

तथापरे—V. L. तथैव च

P. 246, l. 1—for तास्मिन्निष्ठ read तन्निष्ठ as in S.

—— l. 2—for तत्र read एकत्र as in S.

—— „ —for ऽ स्येव read ऽ न्ये च as in S.

—— l. 3—for तेन read येन न as in F. N. and S.

—— l. 7—for अतश्च नाश्च read अतश्चानाश्च as in S.

VERSE CXXXV

हव्यानि तु यथान्यायं—V. L. वेदार्थवित्सु हव्यानि

VERSE CXXXVII

पूजनार्थ—V. L. पूजनार्थाय

P. 246, l. 23—for यद्यस्य read यस्य as in S.

VERSE CXXXVIII

यं विद्यात्—V. L. यो विन्यात्

VERSE CXXXIX

P. 247, l. 16—for उभयोरपि मित्र read उभयोररिमित्र

—— „ —for केवलयोर्ब्राह्मणयोर्भोजनं S reads केवलब्राह्मणभोजन,
which is better.

P. 247, ll. 16-17—for प्रायेण.....फलं read प्रेयः पुरुषः कर्ता श्राद्धकृत्
अस्तिताया नञर्योपहितायाः फलम् ।

P. 247, l. 19—for नियत read निपात as in F. N. and S.

—— „ —for प्रायेणापि read प्रेयांसि

VERSE CXL

श्राद्धेन—V. L. (a) श्राद्धानि ; (b) श्राद्धेषु

P. 247, l. 23—for भावाद्यः read भावान् यः

VERSE CXLI

साभिहिता—V. L. याऽभिहिता

VERSE CXLIII

P. 248, l. 25—for जैनः साधु read जनैः साधु as in S.

—— „ —for चैव धर्म्ये विविवति read चैव धर्म्ये विविवति as in S.

VERSE CXLIV

आद्धे—V. L. मास्ये

सुक्तं—V. L. वृत्तं

भवति प्रेत्य—V. L. प्रेत्य चेह च

VERSE CXLV

बह्वृचम्—V. L. ब्राह्मणम् (Nirṇayasindhu, p. 284).

तु—V. L. वा

समाप्तिकम्—V. L. समाप्तिगम्

P. 249, l. 15—for आध्वर्यवः S reads आध्वर्यव', which is better.

—— l. 18—after यस्य add स as in S.

—— „ —for—मौक्तिक्यं read मौक्तिक्यं

—— l. 19—तस्य rightly omitted in S.

—— „ —for बाह्वृचम् read बह्वृचम्

—— l. 20—for कास्त्न्यात्वि read कास्त्न्यवि

VERSE CXLVI

P. 250, l. 7—for यादानात् read यदानात् as in F. N. and S.

VERSE CXLVII

कल्पः—V. L. पक्षः—(Hemādri-Shrāddha, p. 441.)

P. 250, l. 11—for विंशति read पञ्चविंशति

—— l. 12—for प्रत्याख्याता read प्रख्याता as in S.

VERSE CXLVIII

P. 250, l. 19—for अतिथिमन्ये read अतिथिरन्ये as in J and A.

S and F. N. read अतिथिर्मान्यः

—— l. 20—for शालः read श्यालः as in S.

VERSE CXLIX

प्राप्ते—V. L. प्राप्तं

P. 250, l. 25—for अग्रे read अन्ये

—— l. 26—काणादिवर्जनार्थं omitted in S, retained in N.

VERSE CL

स्तेनपतितकलीबाः—V. L. स्तेनाः पतिताः क्लीबाः

P. 251, ll. 5-6—for नास्तिकवृत्ति read नास्तिकवृत्तिवृत्ति

—— l. 6—for वृत्तिद्वय read वृत्तिपद

—— l. 8—for मनुप्रति read प्रति

VERSE CLI

वानधी—V. L. वानधी

दुर्बालं—V. L. दुर्बलं

पूगान्—V. L. पूर्वान् as read in Parāsharamādhava (Āchāra p. 697), which is apparently a misprint, as under the explanations the work speaks of these men as '*pura-yājakāḥ*.'

न भोजयेत्—V. L. विवर्जयेत् (Aparārka, p. 450).

P. 251, l. 18—for प्रतस्थमित्यनेन read प्रतस्थमपि दौहित्रमित्यनेन as in S.

—— l. 20—for तस्य च read तस्य as in S.

VERSE CLII

चिकित्सकान्देवलकान्—V. L. चिकित्सका देवलका adopted by Me-dhātithi, also by Madanapārijāta (p. 560).

VERSE CLIII

P. 252, l. 15—for अभियोगवशात् read अभियोगविशेषात् as in S.

VERSE CLIV

P. 252, l. 21—for सम्बन्धविदस्तत read सम्बन्धविद् as in S.

—— l. 23—for केनापि read किनापि as in A.

—— l. 27—for भोज्याः read भोज्यः

—— „ —for रूपसम्पन्न read रूपसम्पन्नः as in S.

—— „ —for सन्निवेश read सन्निवेशसम्पन्नः as in S, which adds after this the phrase मुनिभिर्निषिध्यते

P. 253, l. 2—for ब्रह्मज्ञो read ब्रह्मापि as in F. N. and S.

VERSE CLV

P. 253, l. 8—for अप्रत्यक्षन्यायं च read असत्यामन्यस्यां चाक्ष as in S.

—— l. 11—for विध्यते । तत्र read विध्यतेऽत्र as in A.

VERSE CLVI

पकोयश्च—V. L. पकरचैव

वागुष्टः—V. L. वाग् दुर्वाक्

P. 253, l. 20—for अर्थवादे read अर्थदाने

—— l. 21—for ह्युत्पन्न read ह्युत्पन्नः as in F. N. and S.

VERSE CLVII

अकारणो परि—V. L. अकारणपरि (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 687).

P. 254, l. 4—for यत्तु read ये तु as in F. N.

—— l. 6—for प्रवर्तते read वर्तते as in S.

—— l. 12—for नावागयं read अवागयं as in A.

VERSE CLIX

कितवो—V. L. (a) केकरो noted by Medhātithi and read by Parāsharamādhava (Āchāra, p. 687); (b) कातरो (also noted by Medhātithi).

अभिशास्तः—V. L. अभिशस्तः (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 687.)

दाग्भिको—V. L. जातिको

P. 255, l. 4—for विरक्तान् read विभक्तान् as in J.

—— l. 8—for शेद्धा read श्रद्धा

—— l. 15—for वदति read चरति

—— „ —for पत्त्यर्थं S reads प्रतारणार्थं

—— l. 17—for वधिरशब्दः रसदः A and N read वधिरसदः; and S and J read विधिरसदः

VERSE CLX

घृतवृत्तिः—V. L. सूतवृत्तिः (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 88).

P. 255, l. 25—घृतज्ञः should be omitted.

VERSE CLXI

P. 256, l. 9—for द्विषः read द्वेषः as in S.

VERSE CLXII

पोषको यश्च—V. L. पोषिकश्चैव

VERSE CLXIII

भेदको यश्च—V. L. भेदकरश्चैव

वृक्षारोप—V. L. वृक्षरोप as read in Parāsharamādhava (Āchāra, p. 688).

VERSE CLXIV

वृषलवृत्तिः—V. L. वृषलपुत्रः noted by Medhātithi and quoted by Parāsharamādhava (Āchāra, p. 688).

P. 256, l. 27—for प्रायुक्त read प्रायुक्तः

VERSE CLXV

श्रीपदी च—V. L. (a) शिल्पजीवी; (b) शिल्पिजीवी, quoted by Parāsharamādhava (Āchāra, p. 688).

VERSE CLXVI

निर्यापकः—V. L. (a) निर्यातकः (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 688); (b) निर्हारकः

VERSE CLXVII

द्विजाधमान्—V. L. नराधमान् (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 688).

VERSE CLXVIII

ब्राह्मणस्त्व—V. L. ब्राह्मणोऽद्य (Shrāddhakriyākāumudī, p. 41).

P. 258, l. 1—for कस्यमिति read किमिति as in A and S.

—— l. 3—for अतो ये च वचनेन A reads अतस्ते

—— „ —for अन्ये तु read न तु as in S.

VERSE CLXIX

अयङ्कथ—V. L. अयाङ्कथ

हविषि—V. L. कर्मणि

तं—V. L. तद्

VERSE CLXX

P. 258, l. 19—for दत्तं read अन्नं as in F. N.

VERSE CLXXI

कुस्ते वो—V. L. यः करोति (Mitākṣarā, on 1.223).

तु—V. L. स (Aparārka, p. 445).

P. 258, l. 28—for अतरच...गृहयेते read अतरचापाङ्के वोऽपि गृह्यते

- P. 259, l. 1—for व्यपेक्षते read व्यपेक्ष्यते as in F. N.
 — l. 2—for प्रष्टव्यः read द्रष्टव्यः as in S and F. N.
 — l. 6—for स्वरिते S reads पुरिते
 — l. 9—for यद्यप्येवम् read यद्येवम् as in F. N and S.
 — l. 10—(व्या ४।१।१६४) should be omitted.

VERSE CLXXII

परिविन्दति—V. L. परिविद्यते (Vidhānapārijāta, p. 723).

VERSE CLXXIII

कामतः—V. L. रागतः

P. 260, l. 2—for अपूर्वकारिणां read कर्तव्यकारिणां

Between verses 173 and 174 some Mss. have an additional verse:—

उत्पन्नयोरधर्मेण हव्यकश्ये च नैत्यके ।

यस्तयोरन्नमश्नाति स कुण्डाशी द्विजः स्मृतः ॥

This is quoted in the Prāyashchittavivēka, p. 422.

VERSE CLXXIV

जायेते—V. L. जायते

पत्न्यौ जीवति—V. L. जीवे भर्तरि (Aparārka, p. 445).

कुण्डः स्यात्—V. L. कुण्डस्तु (Mitākṣarā on 1.222).

P. 260, l. 11—for अपोक्षते read व्युत्पाद्यते as in S and A.

VERSE CLXXV

अपङ्क्तयो—V. L. अपाङ्क्तयो

VERSE CLXXVIII

संस्पृशेत्—V. L. संस्पृशति

दानस्य पीतिकम्—V. L. दानसमुद्भवम्

VERSE CLXXX

नष्टे देवलके दत्तमप्रतिष्ठं तु वार्धुषै—V. L. अप्रतिष्ठं वार्धुषिके नष्टदेवलके भवेत् (Aparārka, p. 454).

VERSE CLXXXI

वायिजके—V. L. वायिजिके

द्रव्यं—V. L. हव्यं

VERSE CLXXXII

P. 262, l. 6—for यस्मिन् read येऽस्मिन् as in A.

VERSE CLXXXIII

पाठ्यते—V. L. पूयते

VERSE CLXXXIV

P. 262, l. 23—After यैर्वेदार्थः add तानि as in S and drop the तानि after ज्ञानि

— l. 25—for नेदानीं read येनेदानीं

— ll. 26-27—for सति श्रो...पेक्षम् read श्रोत्रियत्वे विहितम् । न चेह विद्वत्तोपास्ता । न च तथा पङ्क्तिपावनत्वोपपत्तिः । गुणविशेषापेक्षं हि पङ्क्तिपावनत्वञ्च गुणापचये युक्तम् । तस्माद्विद्वद्भावे केवलश्रोत्रियाय दानार्थमेतत् । असति विदुषि श्रोत्रियाय दानमुत्पत्यमेव, न गौणमित्युक्तम्भवति । बहुवचनं व्यक्त्यपेक्षम् । as in F. N.

VERSE CLXXXV

ब्रह्म—V. L. ब्राह्मण्य (Madanapārijāta, p. 557).

जुसन्तानो—V. L. त्ससन्तानो

ज्येष्ठसामग एव च—V. L. (a) छन्दोगो ज्येष्ठसामगः; (b) चर्मविज्येष्ठसामगः (Madanapārijāta, p. 557).

P. 263, ll. 3-4—for त्रियाचिकेतं.....पुरुषउच्यते read त्रियाचिकेताख्यो वेदविभागोऽध्वर्यूणां-पीतोदका जग्धनृणा इत्यादिः । तदध्ययनसम्बन्धात् पुरुषोऽत्र त्रियाचिकेत उच्यते । अन्ये च त्रियाचिकेतमधीयानानां व्रतमाप्नातम् । तेन तथेन चरितः स त्रियाचिकेतः । अत्रापि लक्ष्ययैव पुरुष उच्यते । as in A and S.

VERSE CLXXXVI

P. 263, l. 16—for प्राज्ञया read प्रज्ञया

VERSE CLXXXVII

उपस्थिते—V. L. अवस्थिते (Mitākṣarā on p. 225).

निमग्नयेत—V. L. (α) निमग्नयीत (Hemādri-Shrāddha, p. 1133);

(b) निमग्नयेत्

यथोदितान्—V. L. तथोदितान्

VERSE CLXXXVIII

नियतात्मा—V. L. (α) संयतात्मा ; (b) निवृत्तात्मा

P. 264, l. 12—Omit योऽसौ

VERSE CLXXXIX

P. 264, l. 23—for वायवोऽनु read वायुवदनु as in S.

— „ —for वायुप्रमा...गच्छति read वायुः प्राणः पुरुषं गच्छन्त-
मनुगच्छति as in S.

VERSE CX

हृष्ये कश्ये—V. L. हव्यकश्ये

हृष्ये कश्ये द्विजोत्तमः—V. L. ब्राह्मणो हव्यकश्ययोः (Madanapārijāta, p. 565).

अप्यतिक्रामन्—V. L. यद्यतिक्रामेत् (Madanapārijāta, p. 565).

शूकरः—V. L. शूकरः (Hemādri-Shrāddha, p. 1002).

P. 265, l. 8—for तत्रासत्यां read तत्रासत्यां as in S.

VERSE CXII

P. 265, l. 23—for परिहरति read परिहरन्ति as in S.

— l. 25—after रूपं add ते च as in S.

— l. 26—for कल्पान्तरेष तेऽप्येते read कल्पान्तरेऽप्येते as in S.

VERSE CXCI

उपचर्याः—V. L. परिचर्यन्ते

P. 266, l. 3—for य एते read यत एते

VERSE CXCV

पुत्राः—V. L. एते

P. 266, l. 12—for आत्मीयपितरः read आत्मीयाः पितरः as in F. N.

—— l. 15—for अत read यत as in A.

—— l. 20—for वेदेन read भेदेन न

—— l. 21—for वसिष्ठ read विशिष्ट

—— l. 22—for विधेयत्वे.....धकः read विधेयत्वेन न सन्निधिरस्ति
असन्निहितस्य न चरतिर्वाचकः as in A.

—— l. 25—for यथावर्ण read यथावर्ण्य as in A and S.

—— l. 26—for तावकत्वे read स्तावकत्वे as in A and S.

P. 267, l. 1—for मावमंस्थाः read मैवमंस्थाः as in A and F. N.

—— „ —for येन read ये as in S.

—— l. 4—Omit ऋषयश्च प्रथितप्रभावा, not found in S.

—— l. 10—for निर्देश read निर्देशे as in S and F. N.

—— l. 17—for मृगुर्गं read भृगुगर्ण्य as in S.

—— l. 18—for न तत्र read तत्र as in A.

—— l. 21—Omit गोत्रस्य, not found in S and A.

P. 268, l. 2—for आदिमत्ता read आदिमता as in S, or आदिपितृ-
नामधेयेन as in A.

VERSE CXCV

सोमसदः—V. L. सोमसुताः (Nārāyaṇa and Nandana).

मारीचा—V. L. मारीच्या

P. 268, l. 15—for कृतकरणीयतया read कृतकरणीया as in A and F. N.

— l. 17—for मसिद्धाः read प्रसिद्धाः as in A and S.

VERSE CXCVI

P. 268, l. 21—for नित्यं read विद्यं as in A and F. N.

VERSE CXCIX

अनग्निदग्धानग्निदग्धान्—V. L. (a) अनग्निदग्धानग्निदग्धान् ; (b) अग्निदग्धानग्निदग्धान् (Kullūka).

बर्हिषदस्तथा—V. L. (a) बर्हिषदोऽपि च ; (b) बर्हिषदोऽपरान् (c) बर्हिषदो-बहून् (Nārāyaṇa) ; (d) बर्हिषदोऽग्निजान् (e) बर्हिषदोवहान् (Nandana.)

P. 269, l. 20—for चैवं read वैवं as in S.

After 199 some Mss. have the following additional verse :—

अग्निष्वात्ताहुतैस्तृप्ताः सोमपास्तुतिभिस्तथा ।

पिण्डैर्बर्हिषदः प्रीताः प्रेतसुद्विजभोजने ॥

VERSE CCI

देवमानवाः—V. L. देवदानवाः

चरं स्थाण्वनुपूर्वशः—V. L. स्थावरं च चरिष्णु च

CCII

अथो वा—V. L. (a) अथवा (Madanapārijāta, p. 290); (b) अपि वा (Aparārka, p. 488).

राजता—V. L. रजता (Smṛtisāroddhāra, p. 277).

P. 270, l. 12—for सौवर्णेन read सौवर्णानि as in S.

— l. 16—for तच्च । अ read ना

— „ —for मल्यना read म् । अथाना

— „ —for भवतुवाद्ः read भवतु । अनुवाद्ः

— ll. 17-19—from हर्षये...रोधेन भवतु should be omitted.

VERSE CCIII

विशिष्यते—V. L. प्रशस्यते

P. 270, l. 26—for मुदिष्यते read मुपदिष्यते as in A and F. N.

VERSE CCIV

नियोजयेत्—V. L. निवेदयेत् (Aparārka, p. 476).

P. 271, l. 3—for आरक्षं तत्प्राप्तं read आरक्षः तत्प्राप्तं as in S and A.

P. 271, l. 4—after शब्दः add रक्षार्थमिव as in S and A.

VERSE CCV

तदीहेत—V. L. समीहेत (Hemādri-Shrāddha, p. 1045).

शिघ्रं—V. L. शीघ्रं (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 526).

P. 271, l. 12—for देवानां read दैवानां

VERSE CCVI

शुचिं देशं—V. L. शुचिदेशं (Nirṇayasindhu, p. 268).

P. 271, l. 16—for दैवो.....वृत्तिकेनैव read दैवोपक्रमता प्रावृत्तिकेनैव as in N.

VERSE CCVII

जलतीरेषु—V. L. नदीतीरेषु

P. 272, l. 15—for आदेनित्य read आदेनात्यन्त as in S A and F. N.

VERSE CCIX

देवपूर्वकम्—V. L. दैवपूर्वकम्, adopted by Medhātithi.

VERSE CCX

तिलानपि—V. L. तिलांस्तथा

P. 273, l. 12—for तेनहिते प्रा read नहितेऽप्रा as in S and A.

VERSE CCXI

अग्नेःसोमयमाभ्यां—V. L. अग्निःसोमयमानां (noted in Hemādri-Shrāddha, p. 1353).

VERSE CCXII

P. 274, l. 1—before प्रोषितेन add तत्र as in A.

—— l. 9—before प्राप्नोति add न

—— l. 12—for इदमु read यदिहि

—— l. 14—for धिकारा उच्यन्ते read धिकारः । उच्यते

—— l. 19—for भार्याविवाहे read भार्यादिर्दायादिर्वा ।

—— l. 23—for न चे.....त्यागोस्ति read न चेदग्न्याधानं श्राद्धाङ्गम् ।
तथा सति न तदर्वागस्योत्पत्तिः श्राद्धं वा वर्तते । न चाप्य-
त्यागोऽस्ति ।

P. 275, l. 6—for तत्तश्च read न च as in F. N.

—— l. 9—for तदा read तथा as in A.

VERSE CCXIII

पुरातनान्—V. L. पुरातनाः—adopted by Medhātithi, who notes the other also.

भाद्रे देवान्—V. L. भाद्रदेवान्

P. 275, l. 19—for वेदं read कथमेवं

VERSE CCXIV

कृत्वा—V. L. हुत्वा (Madanapārijāta, p. 601).

आवृत्परिक्रमम्—V. L. (a) आवृत्य विक्रमम्; (b) आवृत्परिक्रमः (Madanapārijāta, p. 601).

भुवि—V. L. शनैः—noted by Medhātithi.

VERSE CCXV

समाहितः—V. L. विशेषतः

P. 276, l. 15—for ततः पृथक् चरसाधनीयः read उत पृथक् चरः साधनीयः; A reads चरसाधनाच्च

VERSE CCXVI

ततस्तांस्तु—V. L. (a) पितृभ्यस्तु (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 754; Aparārka, p. 507); (b) पितृभ्यश्च (Hemādri-Shrāddha, p. 1449).

तांस्तु—V. L. तांस्त्रीन् Smṛtitattva, p. 177).

तेषु दर्भेषु तं हस्तं—V. L. (a) तेषु पिण्डेषु तौ हस्तौ; (b) तेषु पिण्डेषु तं हस्तं (Aparārka, p. 507).

निमृज्यात्—V. L. निमृज्यात् (Madanapārijāta, p. 601).

भागिनम्—V. L. भागिनौ

P. 277, l. 1—for उपमा च संक्रामति read उपमावसम्पर्कात् as in F. N.

VERSE CCXVII

पङ्क्तूँश्च—V. L. पङ्कृतून् (Hemādri-Shrāddha, p. 1451).

परावृत्य—V. L. परावर्त्य

मम्प्रवत्—V. L. मम्प्रवित्

P. 277, ll. 16—17—for यथावाक्यं प्राणानासिका read यथाशक्यं प्राणानासित्वा as in S.

VERSE CCXVIII

अवजिघ्रेत्—V. L. अविजिघ्रेत् (Aparārka, p. 508).

VERSE CCXIX

स्वल्पिकां—V. L. स्वल्पिकां (Shrāddhakriyākaumudī, p. 362).

तेनैव—V. L. (a) तानेव (do.); (b) ता एव (Hemādri-Shrāddha, p. 1476).

P. 278, l. 5—for ब्राह्मणोऽयं read ब्राह्मणो षं

——l. 17—for वचनैरेव read वचनम्

VERSE CCXX

श्राद्धं—V. L. श्राद्धे

P. 278, l. 24—for यथा ब्राह्मण read यथा ब्राह्मणा as in A and S.

P. 279, l. 1—for पितृभ्योऽहितं read पितुरचोदितं

——l. 2—for स्वाम्येदानोऽपजौ read स्वाम्योऽपसौ as in A.

——l. 5—for तस्माद्दृष्टा read तस्माद्दृष्टा as in A.

VERSE CCXXI

निवृत्तः स्यात्—V. L. (a) तु वृत्तः स्यात् (Shrāddhakriyākaumudī, p. 353); (b) तु वृत्तस्थः (Madanapārijāta, p. 542).

स नाम—V. L. स्वनाम (Madanapārijāta, p. 542).

P. 279, l. 13—for निवृत्ती S and A read निवृत्ती

VERSE CCXXII

कामं वा समनु—V. L. कामाद्वा तदनु (Shrāddhakriyākaumudī, p. 554).

स्वयमेव—V. L. यद्युक्तस्तत्

समाचरेत्—V. L. तदाचरेत्

P. 279, l. 16—for अनुज्ञात्वाऽपि मातामहम् read अनुज्ञां पितामहात् as in J and F. N.

——l. 17—for एष्व कामं read एषकामं as in J.

VERSE CCXXIII

प्रयच्छेत्—V. L. प्रयच्छेत

VERSE CCXXIV

तृपसं—V. L. सुपसं (Aparārka, p. 492).

उपसंगृह्य—V. L. उपसंवृत्य

निक्षिपेत्—V. L. संक्षिपेत्

P. 280, l. 2—for रसवत्यगारादीनां read रसवत्यागारादानीय

—l. 5—for तुभ्यमिदं S reads ऊर्जमिदं

VERSE CCXXV

उभयोर्हस्तयोर्मुक्तं—V. L. मुक्तं ह्युभयोर्हस्ताभ्यां (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 545).

VERSE CCXXVI

प्रयतः—V. L. यतः (Smṛtitattva, p. 229).

पूर्वं—V. L. (a) सम्यक् (Smṛtitattva, p. 229; Aparārka, p. 493); (b) विद्वान्, (Shrāddhakriyākāumudī, p. 158).

विन्यसेत्—V. L. विन्यस्य (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 545).

P. 280, l. 19—for एषामेतत् read एषामेव as in S.

VERSE CCXXVII

मूलानि च—V. L. सुरम्यानि

सुरभीणि—V. L. विविचानि

VERSE CCXXVIII

परिवेषयेत्—V. L. (a) परिवेषयेत् (Smṛtitattva, p. 230);

(b) परिवेषयेत् (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 546).

उपनीय तु तत्सर्वं—V. L. (a) उपनीय सर्वमेतत् (*Hemādri-Shrāddha*, p. 1368); (b) उपनीतं सर्वमेतत्

P. 280, l. 27—for भुज्यधिकरणोपादानमावर्जनम् read भुज्यधिकरणपात्राणामावर्जनम् as in S.

——l. 28—for अपेक्षितं read आपेक्षिकः as in N.

—— „ —for तेषामन्तिके read तादृशेऽन्तिके as in S and F. N.

Between the two halves of 228, the *Smṛtitattva* (p. 229) inserts another line—आमिषं पानपात्रं च भोक्तुर्दक्षिणतो न्यसेत् ।

VERSE CCXXIX

नास्त्रमापातये—V. L. (a) न चास्त्रमापातये; (b) न चाश्रु पातये

VERSE CCXXX

अक्षं—V. L. (a) अश्रु; (b) अश्रं

VERSE CCXXXI

ब्रह्मोद्याश्र—V. L. (a) ब्राह्मयाद्याश्र; (b) ब्रह्माद्याश्र noted by *Medhātithi* and adopted by *Hemādri-Shrāddha*, p. 231.

P. 281, l. 23—for सरमाद्रत्य read सरमाकृत्य as in S and A.

—— l. 24—for ब्रह्मोद्यं च read ब्रह्माद्याश्र

VERSE CCXXXII

पित्र्ये—V. L. पैत्र्ये (*Hemādri-Shrāddha*, p. 1069).

पुराणानि खिलानि—V. L. पुराणान्यखिलानि

VERSE CCXXXIII

भोजयेच्च शनैः शनैः—V. L. भोजयेच्चाशनं शनैः (*Hemādri-Shrāddha*, p. 1026).

परिबोधयेत्—V. L. परिबोधयेत्

P. 282, l. 7—for परियुक्तेन read परप्रयुक्तेन as in A and S.

— l. 9—for कतिचिद्ग्रासा ग्रहीतव्या ह्येतत्सम्यक् read कति-
चिद्ग्रासान् गृहीत साध्वेतत्सम्यक् as in A.

— l. 11—for मुच्यतै read मुद्ध्यतै

VERSE CCXXXIV

चासनं—V. L. चासने

तिलैश्चावकि—V. L. तिलैश्चावकि

VERSE CCXXXVI

स्तेच—V. L. शचैव (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 748).

P. 283, l. 5—for उच्छिष्टदानत्वात् read उच्छिष्टत्वात् as in S.

— l. 11—for सत्यमपि भया read सत्यमभिनया as in S.

VERSE CCXXXVII

दुष्मा . त्यन्ने—V. L. दुष्णं...त्यन्नं

पितरस्तावदभन्ति—V. L. तावदभन्ति पितरो (Smṛtitattva, p. 223).

VERSE CCXXXVIII

P. 283, l. 18—for यत्तु read ये तु as in S.

— l. 20—after हिते add प्राक्सूत्रादेस्तु न निषेधः । नहि तत्र
वेष्टनम्यवहारो लोके, which wrongly appears in l. 22 below.

— l. 22—transpose प्राक् सू (not पि) त्रा...लोके to line 20.

VERSE CCXXXIX

कुक्कुटः स्वा—V. L. वराहश्च

P. 284, l. 1—for ध्वस read स्वस as in N.

—— l. 5—for नपुंसकम् read नपुंसकः as in S.

VERSE CCXL

वीक्ष्यते—V. L. वीक्षितम् (Aparārka, p. 472).

कर्मणि—V. L. हविषि

तद्गच्छ—V. L. तद्भव (Shrāddhakriyākaumudī, p. 105).

VERSE CCXLI

वरवर्णजः—V. L. वरजस्तथा (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 521).

P. 284, l. 15—for जडप्रकृतित्वाद् read प्रकृतत्वाद् as in S.

—— l. 16—for स्वद्य read स्वाद्य

VERSE CCXLII

पुनः—V. L. ततः (Aparārka, p. 472).

VERSE CCXLIII

उपस्थितम्—V. L. उपागतम् (Aparārka, p. 500).

शक्तितः प्रतिपूजयेत्—V. L. यथाशक्ति प्रपूजयेत्

VERSE CCXLV

विश्वे—V. L. विश्वोः (Mitākṣarā, on p. 239).

P. 285, l. 13—after भागधेयम् add भागपव as in S.

—— l. 15—for स्वतन्त्राः अन्येऽपि read स्वतन्त्रे तु as in S.

VERSE CCXLVI

विश्वे—V. L. विश्वं (Aparārka, p. 504).

VERSE CCXLVII

आसपिण्ड—V. L. असपिण्ड (as quoted by Medhātithi in the next verse).

संस्थितस्य—V. L. संस्कृतस्य

P. 285, l. 25—for मृतस्या सह पिण्ड read मृतस्यासहपिण्ड

P. 286, l. 9—for पितृपिता read पित्रेपिता

VERSE CCXLVIII

P. 286, l. 14—omit न before सपिण्डी

— ll. 14-15—for पितृनावाहयेत् । तत्र पुनः प्रेतं read पितृ-
नावाहयेत्तत्र पुनः प्रेतं. This verse is quoted in Mitākṣarā (on
Yājñā, I. 253-54)—where it is found as follows:—सपिण्डीकरणं
श्राद्धं देवपूर्वं नियोजयेत् पितृनेवाशयेत्तत्र पुनः प्रेतञ्च निर्दिशेत्. But Medhātithi
later on (p. 289, l. 18) criticises the reading न निर्दिशेत् and
adopts च निर्दिशेत्

P. 286, l. 20—for विद्वानुद्दिश्य read बहुनुद्दिश्य

— „ —for वचनं गृहीतं read वचनमनुगृहीतं as in A.

— l. 22—for सर्वदेव read सर्वदैव

— ll. 25-26—यदि.....युक्तं read यदि तावत्सम्मिलितादर्घदानं
तद्युक्तं

P. 287, l. 10—for श्राद्धेकर्त read श्राद्धेनिकर्त as in A.

— l. 27—for अमावास्याद्यास्तःप्राप्तौ read अमावास्याया उत्पत्तौ
as in N and A.

P. 288, l. 16—after निश्चिप्यते add स as in A.

— l. 24—for जैनं read गैः तं च

— l. 25—for पूर्वप्रति read पूर्वं प्रति

— l. 26—for चतुर्थः शब्दः read चतुर्थशब्दः as in S.

P. 289, l. 2—for यथाऽयं read यस्यायं as in S.

—— l. 4—for तद्वाच्यं read तद्वाक्यं as in S.

—— l. 23—for यद्यनंतानि read यद्येतानि as in S.

—— „ —for किमयामावास्यायां read किममावास्याया as in A.

P. 290, l. 3—for नाश्रीयते read नाश्रीयते as in A and N.

VERSE CCXLIX

भुक्त्वा—V. L. कृत्वा (Gadādharapaddhati-Kāla, p. 539).

अवाकशिराः—V. L. अवाकमुखाः

VERSE CCL

P. 290, l. 21—for प्रकरणाथश्च read प्रकरणाच्च as in S.

VERSE CCLI

ततः—V. L. पुनः

अभिभो—V. L. अभितो (Medhātithi).

रम्यतां—V. L. गम्यतां (Rāghavānanda).

P. 290, l. 24—for स्वपानं read अपानं

—— l. 26—for यन्प्रणयाग्रं मृत्यते । सनिहितं गृह्णाति read यन्प्रणयान् मृगयते सनिहितं तु गृह्णाति as in A and S.

P. 291, ll. 1-2—for अभि—भो read अभितो

VERSE CCLII

स्वधास्त्वित्येव—V. L. (a) स्वधाइत्येव; (b) स्वधेत्येव तु (Medhātithi, Govindarāja, Nandana and Rāghavānanda).

VERSE CCLIII

अनुज्ञातस्ततो—V. L. (a) अनुज्ञातश्च तैः (b) अनुज्ञातस्तु तैः (Aparārka, p. 504)

P. 291, l. 10—for ज्ञातोऽननु read ज्ञातः । अनतोऽननु

VERSE CCLIV

स्वदितमित्येव—V. L. स्वदत्तित्येव—noted by Medhātithi.

सुश्रुतम्—V. L. (a) सुश्रुतम्; (b) सुश्रितम्

गोष्ठे तु—V. L. गोष्ठेषु (Shrāddhakriyākaumudī, p. 177).

रुचित—V. L. रोचित

P. 291, l. 15—for स्वादितम्—read स्वदितम्

— „ —for स्वदित read स्वदत्त

VERSE CCLV

अपराहस्तथा...तिलाः—V. L. अपराहस्तिला...स्तथा (Hemādri-Shrāddha, p. 1172).

P. 291, l. 21—for यितव्याः । अन्यानि read यितव्यान्वेतानि as in S and A.

—l. 22—for पराह्णे अतः read पराह्णे न as in A, S and J.

VERSE CCLVI

दर्भाः पवित्रं—V. L. दर्भः पवित्रं (Nandana).

सर्वशः—V. L. शक्तिः (Nandana).

P. 292, l. 4—for यच्चोक्तं पूर्वोक्तं वा read यच्च पूर्वोक्तं as in S.

VERSE CCLVII

सोमो—V. L. (a) सोमं (Aparārka, p. 500); (b) सोमी (Aparārka, p. 551).

P. 292, l. 11—for तद्विकारा read तद्विकारा

—l. 15—for महः read महम्

— „ —drop the किं before द्वन्द्व

—l. 16—for रनाश्रितविशेषेण तद् read रनाश्रिते विशेषे एतद् as in S.

VERSE CCLVIII

नियतो वाग्यतः शुचिः—V. L. (a) नियतो वाग्यतः शुचिः ; (b) प्रयतोविधिपूर्वकं.

VERSE CCLIX

धेयं—V. L. देयं .

After 259 some Mss. have the following verse :—

अन्नं च नो बहु भवेदतिथीश्च लभेमहि ।

याचितारश्च नः सन्तु मा च याचिष्म कं चन ॥

This occurs in Bauddhāyana quoted in Nirṇayasindhu (p. 330); others again have this second verse also—

श्राद्धशुक् पुनरश्नाति तदह्यो द्विजधमः ।

प्रयाति शूकरीं योनिं कृमिर्वा नात्र संशयः ॥

VERSE CCLXI

पुरस्ताद्—V. L. परस्ताद्

खादयन्त्यन्ये—V. L. खादयन्त्येतान् (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 563).

P. 293, l. 10—for पुरस्ताद् read परस्ताद्

— „ —for हविः A, S and J. read केचित्

— l. 11—for नुदितम् read नूदितम्

— l. 12—for पुरस्ताद् read परस्ताद्

VERSE CCLXII

— l. 17—for पतिकप्रता read पतिभक्ता

VERSE CCLXIII

प्रजावन्तः सात्त्विकं धार्मिकं तथा—V. L. धार्मिकं च सात्त्विकं च बहुश्रुतम् (Shrāddhakriyākāumūdī, p. 215).

सूते—V. L. (a) विन्देन् ; (b) विद्याद् (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 563).

यशोमेधा—V. L. यशोविद्या (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 563).

तथा—V. L. शुचिम् (Aparārka, p. 550).

VERSE CCLXIV

सत्कृतं—V. L. शक्तिता (Aparārka, p. 512).

भोजयेत्—V. L. पूजयेत् (Aparārka p. 512).

P. 294, l. 1—for चोच्यते read चोद्यते as in S.

VERSE CCLXV

विप्रा विसर्जिताः—V. L. विप्रविसर्जनम् (Puruṣārthachintāmaṇi, p. 426).

P. 294, l. 7—for तत्र read तन्न as in S.

VERSE CCLXVI

हविर्यश्चिरात्राय—V. L. यद्भविरिचरकाटाय—(Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 536).

कश्यते—V. L. कश्यते (Aparārka, p. 500).

P. 294, l. 19—for केनचि...नैवै read कश्यते दीर्घकाटवृत्तये जायते, केचिदनन्तैव

VERSE CCLXVII

तृप्यन्ति—V. L. प्रीयन्ते (Mitākṣarā on 1. 257); also Parāshara-mādhava, p. 705 and Aparārka, p. 552.

रङ्गि—V. L. रति (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 536).

VERSE CCLXVIII

शाकुनेनाथ—V. L. शाकुनेनेह (Parāsharamādhava, p. 705).

VERSE CCLXIX

ज्ञाग—V. L. शाश (Gadādhara-paddhati-Kāla, 536).

पार्षतेन च—V. L. (a) पार्षतेनेह—(Parāsharamādhava, p. 706)

(b) पार्षतेनाथ (Hemādri-Shrāddha, p. 586).

वेद्यस्य—V. L. (a) वैद्येयं; (b) वेनस्य

Between verses 269 and 270 some Mss. have the following—अष्टावैद्येयमासेन पार्षतेनाथ सप्त वै (V. L. रौरवेद्य नवैव तु), which is quoted in Hemādri-Shrāddha, p. 586.

VERSE CCLXX

शशकूर्मयोस्तु मांसेन—V. L. (a) शशकूर्मकमांसेन ; (b) शशकूर्मस्य मांसेन ;
(c) शशकच्छपमांसेन

VERSE CCLXXI

च—V. L. (a) तु ; (b) वा

वाध्री—V. L. वध्री (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 536).

VERSE CCLXXII

शल्काः—V. L. (a) शल्कः (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 536) ;

(b) शल्कं

खड्गलोहा—V. L. खड्गलोधा (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 536).

कल्पते—V. L. कल्पन्ते (Shrāddhakriyākaumudī, p. 14).

P. 295, l. 19—for कृष्णे वास्तुकभेदे read कृष्णवास्तुकभेदा as in J.

VERSE CCLXXIII

मधुना मिश्रं—V. L. (a) मधुसम्मिश्रं ; (b) मधुसंयुक्तं (Aparārka, p. 555).

P. 296, l. 7—for दस्य read दष्ट

VERSE CCLXXIV

कुले भूयात्—V. L. (a) कुले जाते ; (b) कुले जायात्

प्राक्छाये—V. L. प्राक्छायां (noted by Medhātithi). This verse is omitted by Govindarāja.

P. 296, l. 17—for यत्तु read ये तु as in S and A.

VERSE CCLXXV

नस्त—V. L. नस्त्य

VERSE CCLXXVI

प्रशस्ता—V. L. प्रसिद्धा

VERSE CCLXXVII

सर्वान्—V. L. अर्चन्

After verse 227 Nandana and some manuscripts read the following additional verses—which are quoted in *Puruṣārtha-chintāmaṇi* (p. 405),—in *Hemādri-Kāla*, p. 509,—and in *Smṛtisāroddhāra*, p. 193—

कुर्वन् प्रतिपदि श्राद्धं सुरूपान् लभते सुतान् ।
 कन्यकास्तु द्वितीयायां तृतीयायां तु बन्दिनः ॥
 पशून् रक्षदांश्चतुर्थ्यां च पञ्चम्यां शोभनान् सुतान् ।
 षष्ठ्यां द्यूतं कृषिं चैव सप्तम्यां लभते नरः ॥
 अष्टम्यामपि वाणिज्यं लभते श्राद्धदः सदा ।
 स्यान्नवम्यामेकसुरं दशम्यां चासुरं तथा ॥
 एकादश्यां तथा रूप्यं ब्रह्मवर्चस्विनः सुतान् ।
 द्वादश्यां जातरूपं च रजतं रूप्यमेव च ।
 ज्ञातिश्रेष्ठ्यं त्रयोदश्यां चतुर्दश्याम्युन्नप्रजाः ।
 प्रीयन्ते पितरश्चास्य ये शस्त्रेण रणे हताः ।
 पक्षाद्यादिषु निर्दिष्टान् विपुलान् मनसः प्रियान् ।
 श्राद्धदः पञ्चदश्यां तु सर्वान् कामानवामुयात् ॥

VERSE CCLXXX

चैवाचिरोदिते—V. L. चैव तिरोहिते (*Hemādri-Kāla*, p. 486).

P. 298, l. 5—for प्रतिषेधा read प्रतिषेधाद् as in N.

VERSE CCLXXXI

पाञ्चयज्ञिकम्—V. L. (a) पाञ्चयज्ञियम् ; (b) पञ्चयज्ञिकम् (*Aparārka*, p. 420).

VERSE CCLXXXII

पैतृयज्ञियो—V. L. पैतृयज्ञिको adopted by Medhātithi.

लौकिकेनौ—V. L. लौकिकामौ (*Nirṇayasindhu*, p. 111).

द्विजन्मनः V. L. विधीयते (Nirṇayasindhu, p. 111).

P. 298, l. 21—for प्रस्थभोजनो read प्रस्थभोजिने

— „ —for स्माभिरत्यमुक्तं read स्माभिर्मुक्तं

P. 299, l. 1—for पिण्डपितृयज्ञो read पिण्डपितृयज्ञः पितृयज्ञो as in N and F. N.

— l. 7—for दार्शं read दर्शं as in S.

VERSE CCLXXXIII

द्विजोत्तमः—V. L. समाहितः

कूरस्न—V. L. सर्वं (Hemādri-Shrāddha, p. 946).

VERSE CCLXXXIV

प्रपितामहांस्तथाऽऽदित्यान्—V. L. (a) प्रपितामहानादित्यान्; (b) प्रपिताम-
हांश्चादित्यान्; (c) प्रपितामहांस्त्वादित्यान्

पुरातनी—V. L. सनातनी (Hemādri-Shrāddha, p. 64).

तु—V. L. च (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 562).

P. 299, l. 16—for वस्थाया read वस्वाया as in A.

VERSE CCLXXXV

वाऽमृत—V. L. चामृत

विद्यसे—V. L. विद्यसे

भुक्तशेषं—V. L. भृत्यशेषं adopted by Medhātithi, who notes the other reading also.

तु—V. L. स्यात्

चंतथा—V. L. चमथा

P. 299, l. 27—for अन्यस्तु read अन्ये तु as in A and S.

P. 300, l. 2—for स्याप्रवृ read स्यापवृ as in A and F. N.

VERSE CCLXXXVI

पाञ्चयज्ञिकम्—V. L. पाञ्चयाज्ञिकम्

P. 300, l. 7—for सोपगते...प्रयोजनानि read सः । तौ...प्रयोजनौ

Adhyaya IV

VERSE I

गुरौ द्विजः—V. L. गुरोःकुजे (Samskāramayūkha, p. 64).

P. 301, l. 14—for वसेत् read वसन् as in A and S.

VERSE II

अद्रोहेयैव—V. L. अद्रोहेय च (Vidhānapārijāta II, p. 246 ; and Madanapārijāta, p. 215).

P. 301, l. 23—for सामान्यैः read सामान्यस्य as in S.

VERSE IV

जीवेत्—V. L. (a) जीवेत् (Parāsharamādhava, p. 309);
(b) जीवेच्च

अपि वा—V. L. जीवेत् (Vidhānapārijāta II, p. 246).

कदाचन—V. L. कथंचन (Parāsharamādhava, p. 309).

P. 301, l. 17—for प्रयोजनं वा read प्रयोजनं च as in S.

— l. 18—for जीव्यत read जीवितव्यम् as in S.

— „ —for स्तवनार्थः read सूचनार्थः

VERSE V

जैवं—V. L. प्रोक्तं (Parāsharamādhava, p. 309).

P. 301, l. 26—for मृतमिव read मृतमेव as in S.

P. 302, l. 17—for युक्तिमता read युक्तिमती as in S.

—— l. 20—for जात्यादिर्ना read जात्यादिना as in A.

—— l. 23—for स्थितिमेतद् S reads निश्चितमेतद्, which is better.

—— l. 25—for याजयित्वा read याचित्वा

VERSE VII

कुसूल—V. L. कुशूल

धान्यको—V. L. धान्यिको (noted by Medhātithi).

अग्नेहिको—V. L. द्व्यहैहिको (Nandana).

In place of this verse Vidhānapārijāta II (p. 247) has only one line—कुसूलकुम्भीधान्यो वा अग्नेहिकोऽथ्वस्तनोऽपि वा

P. 303, l. 12—for धान्यक read धान्यिक as in F. N.

—— l. 21—Before कुटुम्बस्य add ईहायाम्भवमैहिकम् अग्नेहिकी as in S.

VERSE VIII

चैतेषां—V. L. सर्वेषां (Madanapārijāta, p. 216).

अयायान्परः—V. L. यायावरः (Madanapārijāta, p. 216).

P. 305, ll. 3-4—for व्यवस्थामाह । परिग्रहो read व्यवस्था । महा-परिग्रहो as in S and N.

—— l. 4—Omit ' अग्रे पुत्रो '

VERSE IX

द्वाभ्यामेक—V. L. द्वाभ्यामन्य (Samskāramayūkha, p. 131).

P. 305, l. 10—after पुनस्तामि add प्रकृतानि

—— l. 11—for वायिज्याप्याप read वायिज्यान्वाप्याप

P. 306, l. 13—for अयायान्पर read यायावर

VERSE X

306, l. 24—for तद्धार read तद्धार as in N.

VERSE XI

वृत्तं—V. L. वृत्तिं

P. 307, l. 15—Before वर्तनार्ये add च as in S.

VERSE XII

सुखार्थी—V. L. सुखार्थं (Aparārka, p. 170).

हि सुखं—V. L. तु सुखं

VERSE XIII

“Nandana places verse 15 immediately after verse 12.”
—*Buhler*.

P. 307, l. 26—for युज्यते read लुप्यते

VERSE XV

विद्यमा—V. L. कल्पमा, adopted by Medhātithi.

यतस्ततः—V. L. समन्ततः

VERSE XVI

प्रसज्येत—V. L. प्रसज्जेत

VERSE XVII

P. 309, l. 6—for लाभो भवन्ति read लाभो भवति as in S.

VERSE XVIII

P. 309, l. 15—for नीयते read जीर्यते as in S.

— „ —for धर्मप्र read धर्मः प्र

— l. 16—for अवितर्क्यं read आवितर्क्यं as in A.

VERSE XIX

धन्यानि—V. L. धर्म्याणि (Viramitrodaya-Samskāra, p. 509);
but under Āhnika (p. 155) the same work reads धन्यानि
अनेच्छते—V. L. वीक्षते

P. 309, l. 24—Before रुद्धि add अचे

VERSE XX

P. 310, l. 3—for रुचेरनभि read रुचेरभि as in S.

Between verses 19 and 20 some manuscripts have the following additional verse:—

शास्त्रस्य पारं गत्वा तु भूयोभूयस्तदभ्यसेत् ।
तच्छ्लाघं शबलं कुर्यात् न चाधीत्य त्यजेत्पुनः ॥

VERSE XXI

च सर्वदा—V. L. तथैव च

P. 310, l. 11—for अहानि: read आहानि: as in A.

— „ —for अतो read न as in A.

— l. 12—for भेदहे read भेदेहे as in A.

— „ —for प्राप्तेन read आप्तेन as in S.

VERSE XXII

P. 310, l. 16—for द्यापार read व्यापार as in A and S.

— „ —for वेद read वेद

— l. 24—for सङ्गममेव read संयममेव

VERSE XXIII

P. 311, l. 7—for आत्मज्ञाया read आत्मज्ञाया as in A.

VERSE XXIV

पश्यन्तो—V. L. पश्यन्ति

P. 311, l. 17—for तुल्यं read कृतं as in F. N.

—— l. 19—for प्रेभिता read भिमेता

—— l. 25—for ज्ञायते न तत् ज्ञानं वेद read ज्ञायते वेन तज्ज्ञानं च न वेष्ट as in S.

VERSE XXV

होत्रं च—होत्रं तु

गुनिशोः—V. L. ऽहर्निशं

P. 312, l. 5—for सिकायां read सिकानां as in A and S.

—— l. 8—for प्रतिपत्ति read प्रतिपततृ

—— l. 9— do.

—— l. 17—for द्विशब्दो read शुशब्दो as in S.

—— l. 18—Omit दर्शेन यजेत् ; not in S.

VERSE XXVI

त्वयनादौ ते—V. L. (a) हययनादौ तु ; (b) त्वयनाम्ते तु ; (c) हययनस्याम्ते (Aparārka, p. 217) ; (d) त्वयनस्यादौ

P. 313, l. 4—for निमित्तस्योप read निमित्तत्वोप

—— l. 5—for प्रवर्त read वर्त

Between the two lines of verse 26 Aparārka has an additional line चतुर्षु चतुर्षु मासेषु चातुर्मास्यादियार्गैः

VERSE XXVII

P. 313, l. 26—for यद्यपि read यत्रापि as in A.

—— l. 27—for वेद्य read वेद्य as in S.

P. 314, l. 2—for कालतावाऽवगन्तव्या read कालएवावगन्तव्या as in S.

P. 314, l. 7—for यदुक्त read यत् उक्त as in S.

— l. 8—for एतं read एतान्

VERSE XXIX

शक्तितोऽनर्चितः—V. L. ऽनर्चितः शक्तितो

P. 314, l. 20—for प्रकल्पनाय read प्रकल्पयितुं as in S.

VERSE XXX

नार्चयेत्—V. L. वर्जयेत् (Aparārka, p. 170).

VERSE XXXI

गृहमेधिनः—V. L. गृहमागतान् (Nandana).

च वर्जयेत्—V. L. विवर्जयेत्

P. 315, l. 14—for विद्यार्थं...वन्तः read विद्यार्थजिज्ञासानिवृत्ताः as in S.

— l. 24—for सम्भवेऽपि read सम्भवे सति as in S.

VERSE XXXII

P. 316, l. 3—for तदुक्तं read तद्युक्तं.

VERSE XXXIII

स्नातकः—V. L. ब्राह्मणः (Prāyashchittavivēka, p. 403).

धनमन्विच्छेत्—V. L. धनमन्विच्छन्.

P. 316, l. 24—for शास्त्रान्त read शास्त्रान्तर as in S.

— l. 26—for दाहृतं read दाहृतं as in S.

P. 317, l. 1—for प्रतिविध्यते read प्रतिविध्येत् as in A.

— l. 7—Omit रक्षैकविंशत्यायोगः—not in S.

— l. 12—for वृत्ते read निवृत्ते as in S.

— l. 15—for धनवत्त्वे read धनबहुत्वे as in S.

— l. 16—for तिथ्य read तिथ्यं as in N.

VERSE XXXIV

शक्तः—V. L. युक्तः (Rāghavānanda).

P. 317, l. 21—for रूपयते read रूपयेत as in N.

—— l. 23—for नेयते read नेयेते as in 23.

VERSE XXXV

शुक्लाम्बरः V. L. शुद्धाम्बरः.

चैव युक्तः—V. L. नित्ययुक्तः.

P. 318, l. 3—for श्रुति read शुद्धि as in S.

—— ll. 4—5—for अजीर्णातिवेलगुरु read अजीर्णानि गुरु as in S.

VERSE XXXVI

P. 318, l. 8—for अस्य read यस्य

—— l. 11—for दिना read दीनां as in S.

—— l. 16—for दशुचिदवस्थानेन दोषः read दशुचित्वस्य नैष दोषः as in S.

P. 318, l. 17—for तर्येत read बाध्यातः

P. 318, l. 18—for सनिषेध्य read सनिवेश्य

Between verses 36 and 37 some Mss. read the following additional verse—पाने तथैव संयोगाद्विषं मेध्यः कमण्डलुः ।

ब्राह्मणाः सर्वतो मेध्यास्तेषां चैव कमण्डलुः ॥

VERSE XXXVII

नास्तं यान्तं कदाचन—V. L. अस्तं यान्तमपि कश्चित् (Vidhānapārijāta II, p. 476).

त्वं नास्तं यान्तं—V. L. (a) त्वं नास्तमेतं ; (b) त्वं नास्तं येतं ; (c) त्वं नास्तं यन्तं ; (d) त्वमस्तं यन्तं (Smṛtichandrikā-Saṃskāra, p. 124).

नोपखण्डं—V. L. नोपरकं (Vīramitrodaya-Saṃskāra, p. 494).

VERSE XXXVIII

स्वरूप—V. L. स्वं रूप

VERSE XXXIX

प्रदक्षिणानि कुर्वीत—V. L. प्रदक्षिणं प्रकुर्वीत (Aparārka, p. 176).

P. 319, l. 19—for अर्वा read अर्चार्थम्

—— l. 21—for महाचर्यान् read साहचर्यान् as in S.

VERSE XL

तथा सह—V. L. कदाचन

VERSE XLI

ह्युपगच्छतः—V. L. म्युपगच्छतः (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 562).

बलं—V. L. यशः (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 562).

VERSE XLII

चक्षुः—V. L. चैव.

विवर्जयतः—V. L. विपर्यस्यतः (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 562).

तेजोबलं—V. L. (a) यशश्चक्षुः; (b) लक्ष्मीयशः (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 562).

प्रवर्धते—V. L. विवर्धते

युरचैव प्रवर्धते—V. L. युरश्च परिवर्धते (Hemādri-Kāla, p. 726).

VERSE XLIII

चारन—V. L. वारन (Samskāramayūkha, p. 71).

वा न चास्तीनां यथासुखम्—V. L. च न यथासुखमास्थिताम्

P. 320, l. 13—for प्रतिषेधद्वय read प्रतिषेधः । द्वय as in A and S.

—— l. 15—for पारशेष्या read पारिशेष्या

—— l. 22—for गत्वोच्छि read गतोच्छि

P. 321, l. 5—for तेष्वरिष read तदस्ति

—— l. 9—for पूर्यमाणायां read पूर्यमाणाया

VERSE XLIV

प्रसवन्ती—V. L. (a) प्रसुवन्ती (Aparārka, p. 181) ; (b) प्रसवन्ती (V. L. noted in Madanapārijāta, p. 123).

तेजःकामो—V. L. श्रेयस्कामो

P. 321, l. 15—for अयन्ती read अयन्ती

—— l. 16—for स्पृहयन्ती read स्पृहयति as in A.

—— „ —for वक्ष्यमाणां read वीक्ष्यमाणां

—— „ —for सर्वासु संस्थाना read सर्वा सुसंस्थाना

—— l. 17—for वेक्षणीया read नेक्षणीया.

After verse 45 some Mss. have the following additional verse :

उपेत्य स्नातको विद्वान् नेक्षेन्नमां परस्त्रियम् ।

सरहस्यं ससंवादं परस्त्रीषु विवर्जयेत् ॥

VERSE XLVI

Verses 46 and 47 are omitted by Nandana.

कदाचन—V. L. न शाद्बले (Vidhānapārijāta II., p. 153).

P. 321, l. 26—for चित्या read चित्यां

P. 322, l. 1—इति चः प्रतिषेधः read च इतिप्रतिषेधे as in S.

VERSE XLVII

आसाद्या—V. L. आस्थाय

P. 321, l. 6—for चासने read चासन्ने

—— „ —for तथाऽऽसन्न read तदाऽऽसन्नं as in S.

VERSE XLVIII

गाः—V. L. गाम्

कदाचन—V. L. (a) कथंचन; (b) कदाचित् प्र (Madanapārijāta, p. 43).

P. 322, l. 11—for वर्णलो read पर्णलो as in S.

— „ —for वाक्यचक्रे read वायुचक्रे as in S.

The verse printed as 52 in Gharpure's edition should come after 48, as it is found in A, N and S. That this is its right place is shown by the *Bhāṣya* also.

VERSE XLIX (LII of Gharpure's).

प्रत्यग्नि—V. L. प्रत्यग्निं

मोदकद्विजः—V. L. मोदकं द्विजः

प्रतिगु—V. L. (a) प्रतिगुं (b) प्रतिगां

प्रतिवातं—V. L. प्रतिसन्ध्यं

VERSE L

काष्ठलोष्ठपन्नृत्यादिना—V. L. काष्ठं पन्नं लोष्ठं तृणानि च (Aparārka, p. 34 and Vīramitrodaya-Āhnika, p. 25).

VERSE LII

बाध—V. L. बाधा (Kullūka).

P. 322, l. 26—for रात्रिभूतो read रात्रिकृतो as in A and S.

— „ —for हि प्राक्मुखं read दिशा मुखं as in S.

VERSE LIII

P. 323, l. 16—After उल्लिख्य add पादौ

VERSE LIV

एनं—V. L. एवं

प्राज्ञाबाध—V. L. प्राणिवध

VERSE LV

प्रलिखेत्—V. L. विलिखेत्

स्पहरेत्—V. L. प्रहरेत्

VERSE LVI

P. 324, l. 9—for रागादि read गरादि as in S.

VERSE LVII

श्रेयांस—V. L. शयानं

VERSE LVIII

ब्राह्म्यानां च सन्निधौ—V. L. देवब्राह्मणसन्निधौ

VERSE LXI

गणा—V. L. (a) जना; (b) द्विजा (Smṛtichandrikā-Samskāra, p. 20).

आक्रान्ते—V. L. आकुले

P. 325, l. 14—for निवासतो read निवसन्तो as in A.

VERSE LXII

प्रगे—V. L. प्रातर्

P. 325, l. 21—for ऋतुः read क्रतु

— l. 25—for भर्गः read भर्गाः as in A and S.

— l. 26—for प्राह्णे read प्राह्णे as in A and S.

P. 326, l. 2—for अस्तमयमये read अस्तमयसमये as in S.

VERSE LXIII

भक्ष्यान्—V. L. (a) भक्षान्; (b) भक्ष्यम् (c) भक्षम्

P. 326, l. 8—for इतर S and F. N. read दूर, which is better.

VERSE LXIV

विराजयेत्—V. L. (a) विरोधयेत्—adopted by Medhātithi; (b) विचारयेत्; (c) अविरामयेत्; (d) विरामयेत्; (e) विराजयेत्; (f) विरागयेत्

P. 326, l. 18—for मयं प्रतिषेधाने S reads better मप्रतिषेधः

—— l. 19—for भूमौ बहुनिर्घातः read भूमेर्बाहुनिर्घातः as in S.

—— l. 21—for तुष्ट्य read तुष्टे as in S.

VERSE LXV

P. 327, ll. 1-2—for एतद्गृहादौ read पतद्ग्रहादौ

VERSE LXVII

चक्षुर्व्याधि—V. L. चक्षुर्व्याधि (Aparārka, p. 173).

P. 327, l. 12—Omit अविनीता अदान्ताः

—— l. 14—for प्रसिद्धम् read प्रतिषिद्धम्

VERSE LXVIII

After verse 68 some Mss. have the additional line—
श्रीकामो वर्जयेद्विष्यं मृगमये चैव भोजनम्

तुष्टन्—V. L. क्षिपन्

P. 327, l. 19—for कर्णशोभा read रुक्मशोभा as in S.

VERSE LXIX

बालातपः प्रेतभूमौ—V. L. बालातपं प्रेतभूमं (Aparārka, p. 183).

VERSE LXX

मृल्लोष्ठं च मृद्वनीयात्—V. L. (a) मृल्लोष्ठं विमृद्वनीयात् ; (b) मृल्लोष्ठानि मृद्वनीयात्

VERSE LXXI

P. 328, l. 18—for अस्तेन read हस्तेन as in A and S.

VERSE LXXII

विगृह्य—V. L. विगृह्यं

कथां—V. L. कथाः

न धारयेत्—V. L. विवर्जयेत्

VERSE LXXIII

वावृतम्—V. L. नावृतम् (Aparārka, p. 184).

VERSE LXXV

सम्बद्धं—V. L. सम्बन्ध

अस्तमिते रवौ—V. L. (a) अस्तमयं प्रति ; (b) अस्तमये रवौ

P. 329, l. 25—Before द्वितीया and कर्मणि as in S.

VERSE LXXVI

नार्द्रपादस्तु संविशेत्—V. L. संविशेन्न कदाचन

VERSE LXXVII

P. 330, l. 10 चौरादैर् read चौरादेर as in S.

— l. 11—for निरूपणं च चिरकाल.....अतएव read निरूपणं च । निरूपणं च चिरकालप्रेषण्येन भवतीति अतएव

VERSE LXXVIII

P. 330, l. 16—for ममस्य शक read ममशकलानि as in N.

After verse 78 some Mss. contain the following couplet:—

न कृतमैरनुद्युक्तैर्न महापातकान्वितैः ।

न दस्युभिर्नाशुचिभिर्नामित्रैश्च कदाचन ॥

VERSE LXXIX

संवसेच्च—V. L. (a) संवसेत्तु ; (b) संविशेत्तु ; (c) संविशेच्च

पुष्कसैः—V. L. (a) पुष्कशैः ; (b) पुष्कसैः ; (c) पुष्कशैः

P. 330, l. 23—for तथा read तस्य

VERSE LXXX

न चास्यो—V. L. न वास्यो

धर्म—V. L. धर्मान् (Aparārka, p. 220).

Between the two lines of verse 80 some Mss. contain the following—अन्तरा ब्राह्मणं कृत्वा प्रायश्चित्तं समादिशेत् ॥

P. 331, l. 16—for सम्बन्ध read सम्बद्ध

—— l. 17—After तदपि add सम्बद्ध as in S.

—— „ —for छिष्टमपि read छिष्टमन्नं as in S.

—— l. 18—for वृतामृत read वृतामृत

—— l. 25—After बहुवचनः add बाहुलकात्

P. 332, l. 1—for प्रतिशेषः read प्रतिषेधः as in A.

—— l. 3—for प्राकृतेन read प्राक् कृतेन

—— l. 11—for पानापपेत्तिः read पानोपपत्तिः as in N.

—— l. 16—for प्रत्ययो न न तन्न read प्रत्ययो न तन्न

P. 333, l. 7—for न चास्ति read ननु चास्ति as in A and S and N.

— l. 10—for प्रतिषेधाधिकृतक्रमा read प्रतिषेधातिक्रमा as in S.

— l. 14—for इदं तु read वदन्तु

— l. 16—for पदार्थानुसारेण न गह read पदार्थानुसरणेन गह as in A.

— „ —for हृत्यनेन read हृत्यनेना—

— l. 20—for र्थतयाऽन्विष्यत read र्थतया विष्यत as in S.

VERSE LXXXI

यश्च—V. L. यस्य

VERSE LXXXII

कण्डूयेत्—V. L. कण्डूयेत

P. 334, l. 5—for उपहस्तेन read ऽभ्येन

— l. 6—for तन्न read तन्न

VERSE LXXXIII

शिरस्येतान् विवर्जयेत्—V. L. सदा शिरसि वर्जयेत्

एतान्विव—V. L. एतानि व (Aparārka, p. 183).

VERSE LXXXIV

P. 334, l. 26—for मारणसंज्ञकपूर्वं read मारणं संज्ञपनपूर्वं

P. 335, l. 1—for ध्वजी read ध्वजो

VERSE LXXXV

वेशो...वेश...—V. L. वेश्या...वेश्या (Govindarāja).

VERSE LXXXVI

After verse 86 some Mss. have an additional couplet :

ततोऽर्धं राजमहिषी राजामास्यपुरोहितम् ।

अर्धेनार्धेन हीनाः स्युः सर्वे ते राजकर्मिणः ॥

VERSE LXXXVII

प्रतिगृह्णाति—V. L. प्रतिगृह्णीयात्

P. 335, l. 9—for अवयुव्यवादेन it would be better to read
अत्युक्तिवादेन

—— l. 12—for श्रुतशीलं read श्रुतशीले

—— „ —श्रुत...स्यादि should come after उच्छ्वासावर्ती

—— l. 14—for श्रवण...वचनः read केवल दुःखश्रवणार्थोऽयं
व्यपदेशविशेष एकवचनः as in S.

VERSE LXXXIX

संघातं—V. L. संघातं (Prāyashchittavivēka, p. 15).

तपनं—V. L. तापनं

प्रतिमृत्तिकम्—V. L. प्रतिमूर्त्तिकम् (Kullūka).

VERSE XC

ऋजीषं—V. L. (a) ऋजीषं; (b) ऋजीसं; (c) ऋजीसं; (d) ऋजीसं
(Aparārka, p. 185).

शास्मर्त्ती—V. L. शास्मर्त्तं (Prāyashchittavivēka, p. 15).

लोहदारकं—V. L. (a) लोहदारकं (Aparārka, p. 185); (b)
लोहाङ्गरकम्; (c) लोहभारकम्

VERSE XCI

ब्राह्मे—V. L. ब्राह्मणे (Madanapārijāta, p. 204.)

धर्माथी—V. L. धर्माथीन् (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 206).

क्लेशांश्च तन्मूलान्—V. L. क्लेशं च तन्मूलं
बुध्येत—V. L. चोत्थाय (Āchāramayūkha, p. 4).

P. 336, l. 13—after निरूपयेत् S reads हेतुत्वेन निरूपयेत्

VERSE XCIV

अवामुयुः—V. L. अवान्नुवन् (Govindarāja and Nandana).

VERSE XCV

युक्तः—V. L. युक्तं (Vidhānapārijāta, p. 512).
मासान्...पञ्चमान्—V. L. मासात्...पंचमात् (Madanapārijāta
p. 84).

VERSE XCVI

पुण्ये तु च्छन्दसां कुर्यात्—V. L. तिष्ये तु च्छन्दांसि कुर्यात्
द्विजः—V. L. बुधः (Mitākṣarā on l. 143).

VERSE XCVII

छन्दसां—V. L. विधिवत् (Aparārka, p. 187).
तदेवैक—V. L. तद्वाप्येक (Aparārka p. 187 and Mitākṣarā on
l. 143).

VERSE XCVIII

अत ऊर्ध्वं—V. L. अतः परं (Madanapārijāta, p. 95).
च सर्वाणि—V. L. (a) तु सर्वाणि ; (b) रहस्यं च (Madanapārijāta
p. 95).
वेदाङ्गानि च सर्वाणि—V. L. अङ्गानि च रहस्यं च (Puruṣārthachintā-
maṇi, p. 298).

VERSE C

P. 338, l. 10—Before यजूंषि add ब्रह्म ब्राह्मणम् । यजुर्वेदे ब्रह्म
as in S.

- P. 339, l. 11—for 'युक्ताश्च मन्त्राः ।' read युक्ताश्च मन्त्रान्
 —l. 14—for गुणवतः read गुणयतः as in N, C, S and A.
 — „ —for तस्माद्वाय read तस्माद्वाय as in S.

VERSE CII

श्रवे—V. L. श्रावे

VERSE CIII

- वर्षेषु—V. L. वर्षासु (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 194).
 महोत्कानां—V. L. महोष्ण्यानां (Hēmādri-Kāla, p. 761).

VERSE CIV

- एतास्त्वभ्युदितान्—V. L. (a) एतास्त्वभ्युदितान्—(Vīramitrodaya Samskāra, p. 530); (b) एतान्भ्युदितान्—(Hēmādri-Kāla, p. 74).

VERSE CVI

- शेषे—V. L.—शेषं noted by Medhātithi.
 सज्योतिः स्यादन—V. L. सज्योतिरस्यान (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 526).
 निःस्वने—V. L. सम्भवे (Varṣakriyākāumudī, p. 566).

P. 339, l. 27—for वर्षाः read वर्षा

P. 340, l. 1 प्रसिद्धतरं ज्योतिष्टोमादि should come after रात्रावपि in l. 2.

VERSE CVII

- नैपुण्य—V. L. नैपुण्य (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 534).
 सर्वशः—V. L. (a) सर्वदा—(Kullūka); (b) सर्वतः—(Smṛtichandrikā-Samskāra, p. 161).
 गन्धे च—V. L. गन्धेषु (Hēmādri-Kālā, p. 771).

VERSE CVIII

अन्तर्गतशवे—V. L. अन्तःशवगते (Gadādhara-paddhati-Kāla p. 194).

समवाये—V. L. समवायो

P. 340, l. 14—for समवायो read समवाये

VERSE CIX

भुक्चैव—V. L. भुक्तौ च (Hēmādri-Kāla, 773).

उदके—V. L. उदये noted by Medhātithi.

विण्मूत्रस्य विसर्जने—V. L. (a) विण्मूत्रे च विसर्जयेत्—(Vīramitrodaya, Samskāra, p. 535); (b) विण्मूत्रे परिवर्जयेत् (Hēmādri-Kāla, p. 773).

P. 340, l. 22—for आचम...वचन read आचमनाह्रापत्यमात्रवचनः as in A, C and S.

—l. 23—for नान्यत्राध्याये read तान्यत्रानध्याये

VERSE CX

एकोद्दिष्टनिकेतनम्—V. L. एकोद्दिष्टस्य केतनम् (Samskāramayūkha, p. 58).

राज्ञो राहोश्च—राहोरन्यत्र (Hēmādri-Kāla, p. 756).

VERSE CXI

यावदेकानुद्दिष्टस्य—V. L. यावदेकोद्दिष्टसन्धौ (Hēmādri-Kāla, p. 756).

गन्धो—V. L. स्नेहो

P. 341, l. 8—for विधी, विधेः would be better.

VERSE CXII

सूतकाश्चाद्यमेव—V. L. सूतकान् तथैव (Samskāraratnamālā, p. 335).

सूतक—V. L. सूतिका

एव च—V. L. एव वा

VERSE CXIII

रेवचोमपाः—V. L. रुभयोरपि (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 195).

वाय—V. L. वाय—noted by Medhātithi.

एकासु—V. L. एमीषु (Samskāramayūkha, p. 53).

VERSE CXIV

एका—V. L. एमी (Samskāramayūkha p. 53).

VERSE CXV

पंक्तौ च—V. L. त्रिसन्ध्यं (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 535).

विरुते—V. L. रुदिते (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 195).

VERSE CXVI

पि वा—V. L. (a) तथा ; (b) पि च (Hēmādri-Kāla, p. 770).

P. 342, l. 17—for निर्मितं read निमित्तं as in A and S.

VERSE CXVII

पाण्यास्यो हि द्विजः स्मृतः—V. L. पाण्यास्याहि द्विजाः स्मृताः—(Hēmādri-Kāla, p. 757).

VERSE CXVIII

उपप्लुते—V. L. उपप्लुते (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 531).

वाग्नि—V. L. वाग्नि (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 148).

द्वुतेषु च—V. L. द्वुते तथा (do.)

सम्भ्रमे—V. L. सम्भ्रासे—(Vīramitrodaya-Samskāra, p. 531).

VERSE CXIX

चेपयं—V. L. (a) चपयं ; (b) चिपयं (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 531).

VERSE CXXI

विवाहे—V. L. विवाहे

शुक्के—V. L. (a) सूक्के—(Vīramitrodaya-Samskāra, p. 535);
(b) सुक्के; (c) सूक्के—(Gadādhara-paddhati-Kāla p. 196); (d) सुक्के;
(e) शुक्के (Samskāramayūkha, p. 56).

VERSE CXXII

वाति वा भृशम्—V. L. (a) चातिवायति—(Vīramitrodaya-Samskāra, p. 536); (b) वातिवायति—(Hēmādri-Kāla, p. 774); (c) चाभिवाति वै (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 196).

P. 343, l. 14—for ध्येतव्यमधी महद्भिनानु read ध्येतव्यः । अथमह इति तेनानु as in S and A.

— l. 17—for वातस्य read वानः as in S.

— „ —for वात read धातु as in S.

VERSE CXXIII

वृग्यजुषी—V. L. वृग्यजूषि (Smṛtichandrikā-Samskāra, p. 160).

वाप्यन्त—V. L. चैवान्त (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 196).

VERSE CXXIV

P. 344, l. 14—for ऋग्यजुषः (षोः) प्रति read ऋग्यजुः प्रति as in N.

VERSE CXXV

P. 344, l. 21—Before पठ्यते add न

VERSE CXXVI

नकुलाक्षुभिः—V. L. नकुलादिषु

VERSE CXXVIII

P. 345, l. 16—for प्रयुज्यमाने read प्रयुज्यमानो as in S.

VERSE CXXIX

सहाजज्ञं—V. L. नवाजज्ञं (Kālavivēka, p. 340).

P. 346, l. 1—for मुन्युक्त read चतुर्मुहूर्तः as in S.

VERSE CXXX

तथा—V. L. अपि—(Mitākṣarā on 1, 152).

VERSE CXXXI

च—V. L. वा

च—V. L. तु

सर्धं—V. L. च (Aparārka, p. 193).

VERSE CXXXII

नाधितिष्ठेत्—V. L. (a) नाधितिष्ठेत (Smṛtisāroddhāra, p. 32);
(b) नाधितिष्ठेच्च

मपस्नानं—V. L. (a) मपस्थानं—(Aparārka, p. 183a); (b) मलस्नानं
(Smṛtisāroddhāra, p. 321).

विष्मूत्रे रक्तमेव च—V. L. (a) रक्तंविष्मूत्रमेव च (do.); (b) विष्मूत्रं
रक्तमेव च (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 576).

VERSE CXXXIII

सहायं—V. L. सहायान्—(Aparārka, p. 194).

चैव—V. L. नैव—(Vīramitrodaya-Samskāra, p. 576).

P. 347, l. 1—for ग्रहमानादि read गृहगमनादि

—— l. 3—after बोधितम् add स्त्रियम् as in S.

—— l. 5—Before पुनरेवं add न

VERSE CXXXVI

पुरुषं—V. L. पुरुषान्—(Aparārka, p. 194).

निर्दहेत्—V. L. निर्दहति—(Aparārka, p. 194).

P. 347, l. 18—for दृष्ट्या read दृष्ट्या

VERSE CXXXVII

अन्विच्छेत्—V. L. आकाङ्क्षेत्

P. 348, l. 1—for गृहस्थि read ग्रहस्थि as in S and A.

VERSE CXXXVIII

P. 348, l. 12—for ननु गर्भिण्या गर्भिणीति read ननु गर्भिण्यामगर्भिणीति as in J.

VERSE CXL

मध्यन्दिने स्थिते—V. L. मध्यं गते रवौ (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 523).

कल्पं—V. L. कार्त्तुं (Aparārka, p. 173).

समं गच्छेत्—V. L. च सङ्गच्छेत् (do.)

P. 348, l. 27—Before असहाय add एकः

VERSE CXLI

वयोतिगान्—V. L. वयोऽधिकान्—(Parāsharamādhava-Āchāra, p. 523).

द्रविणहीनान्—V. L. ग्रन्थविहीनान्

VERSE CXLII

स्वस्थः—V. L. सुस्थः

गयान्—V. L. गयं

P. 349, l. 12—for प्राणि read पाणि

— l. 13—for पोऽग्ने read पोऽग्नेः

VERSE CXLIII

अशुचिः—V. L. शुचिः (Aparārka, p. 231).

VERSE CXLIV

सर्वाण्येव विद—V. L. सर्वाणि परिव

VERSE CXLV

नित्यमग्निमतन्द्रितः—V. L. विनिपातो न विद्यते (Aparārka, p. 229).

P. 350, l. 6—विपरीत should be omitted ; not found in S.

VERSE CXLVII

अभ्यसेत्—V. L. जयेत्—adopted by Medhātithi and Aparārka, (p. 69) and Vīramitrodaya (Āhnika, p. 320).

यथाकालं—V. L. यथाकामं

तं हस्याहुः—V. L. (a) तमस्याहुः ; (b) तमेवाहु

VERSE CXLVIII

अद्रोहेण च—V. L. अद्रोहेणैव

पौर्वकीम्—V. L. पूर्विकाम्

VERSE CXLIX

पौर्विकीं V. L. पूर्विकाम्

अभ्यस्यते—V. L. अभ्यसते (Aparārka, p. 229).

द्विजः—V. L. पुनः (Aparārka, p. 229).

चाजस्रं—V. L. (a) सततं ; (b) चानन्तं—(Aparārka, p. 229).

आनस्यं—V. L. (a) अनन्त—adopted by Medhātithi ; (b) अजस्रं (Aparārka, p. 229) ; (c) अधिकं (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 320).

P. 351, l. 5—for एकतर—एकान्त better.

VERSE CL

सावित्रान्—V. L. सावित्र्या—(Nandana).

VERSE CLI

उच्छिष्टाह्ननियेकं—V. L. उच्छिष्टाह्नं नियेकं च (Vīramitrodaya Āhnika, p. 23).

VERSE CLII

स्नानं—V. L. चैव (Nityāchārapradīpa, p. 290).

P. 352, l. 5—for मैत्रः read मित्रः

Verses 153, 154 and 155 are omitted by Medhātithi.

VERSE CLIV

अभिवादयेद्बृद्धांश्च—V. L. (a) अभिवाद्य च बृद्धांस्तु; (b) अभिवादयेष्व बृद्धांश्च; (c) अभिवादयेत् बृद्धांश्च; (d) अभिवादयेत्तु तान् बृद्धान्—(Vīramitrodaya-Āhnika, p. 149).

VERSE CLV

This verse is read as follows in Madanapārijāta (p. 12).

अतिस्मृत्युदितः सम्यक् साधुभिर्यश्च सेवितः ।
तमाचारं निषेवेत धर्मकामो जितेन्द्रियः ॥

VERSE CLVI

ईप्सिताः प्रजाः—V. L. ईप्सितां प्रजाम्

P. 352, l. 24—for सनैरन्यलक्ष्यं read सनैरति अक्षय्यं

VERSE CLVII—CLVIII

सदाचार—V. L. स्यादाचार

यः सदाचार—V. L. सर्वदाचार (Aparārka p. 231).

These two verses have not been commented upon by Medhātithi.

VERSE CLIX

सेवेत यत्नतः—V. L. यत्नेन सेवयेत्—(Apararka, p. 224).

P. 353, l. 6—after स्वीक्रियते, bring in न चानेन...तस्मृते: of ll. 7-9 below.

VERSE CLX

P. 353, l. 16—for प्रसह्यते S reads प्रसज्यते

VERSE CLXI

ऽस्य स्वात्—V. L. ऽप्यस्य—(Parāsharamādhava-Āchāra, p. 524).

VERSE CLXII

ब्राह्मणान् गारच—V. L. (a) ब्रह्महंगां वा; (b) ब्राह्मणं गारच—(Aparārka, p. 223).

VERSE CLXIII

स्तम्भं—V. L. दम्भं

P. 354, l. 8—for ध्यवसाये read ध्यवसायो as in A and S.

VERSE CLXV

अवगुर्यं—V. L. अवगूर्यं—(Aparārka, p. 223).

काम्यया—V. L. कारुक्षया

VERSE CLXVI

P. 354, l. 12—for दुःखबलाः...पदार्थः read दुःखबहुलाः । तिष्ठतु तावद्दण्डादिः पीडाकरपदार्थः

VERSE CLXVIII

For the second line some Mss. read तावतोऽन्धसहजायि तत्कर्ता
नरके वसेत् ; also Aparārka (p. 223).

VERSE CLXX

हिंसारतिः—V. L. हिंसावर्ती

VERSE CLXXI

न सीदन्नपि—V. L. सीदन्नपि न (Vīramitrodaya-Paribhāṣā, p.
68).

VERSE CLXXIII

कृतोऽधर्मः—V. L. कृतं कर्म

VERSE CLXXV

आरमेत्—V. L. रमेत्

P. 357, l. 10—After वृष्टतः add तु

—— l. 12—for पीडनम् read अपीडनम् as in F. N.

VERSE CLXXVI

यो स्यातां धर्मवर्जितौ—V. L. स्यातां धर्मविवर्जितौ (Aparārka, p. 159).

संकुष्टं—V. L. विकुष्टं

P. 357, l. 20—for न सेवेत read सेवेत as in S.

—— l. 28—for निन्यते S reads मिन्यते

P. 358, l. 1—for गौरव read गोरव as in A.

—— l. 2—for वैद्यत read वैद्यत as in A.

VERSE CLXXVII

यायात्—V. L. गच्छेत् (Nityāchārapradīpa, p. 68).

नृजुः—V. L. तथा

VERSE CLXXVIII

रिष्यति—V. L. (a) दुष्यति (Vidhānapārijāta, p. 695); (b) रिष्यते

VERSE CLXXX

जामी—V. L. यामी

दासवर्गेण—V. L. वा स्ववर्गेण (Vīramitrodaya-Samskāra p. 523).

P. 359, l. 10—for भगिन्याः...नश्च read भगिन्यः सुवासिभ्यश्च

VERSE CLXXXI

एतैर्विवादान्—V. L. (a) एतान्विवादान्—(Vīramitrodaya-Samskāra, p. 573); (b) एतैर्विवादं

एतैर्जितैश्च—V. L. (a) एभिर्जितैश्च; (b) एताभिस्त्वा; (c) एतैर्जितश्च (Nirṇayasindhu and Vīramitrodaya-Samskāra, p. 573).

VERSE CLXXXIII

जामयो—V. L. यामयो

VERSE CLXXXIV

स्वका—V. L. स्विका (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 574).

VERSE CLXXXV

सहेतासञ्जरः—V. L. सहेतासञ्जरः—noted by Medhātithi.

For the first line Vīramitrodaya (Samskāra, p. 574) reads
—दायास्वादासवर्गस्तु दुहिता कृपयः परः ।

P. 359, l. 28—for नुकम्पा दया read नुकम्प्या

VERSE CLXXXVI

अपि—V. L. तु

इस्य—V. L. तस्य

इस्याशु—V. L. विप्रायां (Dānamayūkha, p. 6).

प्रशाम्यति—V. L. विनश्यति (do.)

VERSE CLXXXVII

P. 360, l. 14—for विज्ञायप्रतिग्रहमन्त्र read विना यत् प्रतिग्रहं सर्वं
as in S.

VERSE CLXXXVIII

प्रतिगृह्णन्निविद्वांस्तु—V. L. (a) अविद्वान् प्रतिगृह्णानो—(Hēmādri-
Dāna, p. 60); (b) अविद्वान् प्रतिगृह्णीयात् (Madanapūrijāta, p. 221).

VERSE CXCI

यस्मात्तस्मात्—V. L. यस्मात् कस्मात्—(Hēmādri-Dāna, p. 60).

VERSE CXCH

प्रयच्छेत्—V. L. प्रयच्छेत

पापे—V. L. (a) द्विजे; (b) विप्रे

P. 361, l. 23—for काम्य read साम्य

—— „ —Before पुन add क

—— l. 25—for प्रकार read प्रकरण

VERSE CXCHH

ऽप्यर्जितं—V. L. पार्जितं

VERSE CXCIV

प्रतीच्छकौ—V. L. प्रतीप्सकौ

VERSE CXCX

दम्भकः—V. L. (a) दम्भिकः (Aparārka, p. 170 and Mitākṣarā on 1. 130); (b) दाम्भिकः

मिसन्धकः—V. L. (a) तिसन्धकः; (b) मिसन्धिकः (Aparārka, p. 170).

Medhātithi notes that after verse 195 'some people' read the following additional verse—

यस्य धर्मध्वजो नित्यं सुराध्वज इवोच्छ्रितः ।

प्रच्छन्नानि च पापानि वैडालं नाम तद्व्रतम् ॥

P. 362, l. 20—for ख्यापयन्ति read ख्यापयति as in A and S.

— l. 24—for मुखज्जातमिति read अभिमुखे कथितमिति

— l. 25—ईदृशो...ज्ञेयः should come in the next line after षष्ठीसमासः

VERSE CXCVI

मिःकृतिकः—V. L. नैकृतिकः (Mitākṣarā on 1. 130 and Aparārka, p. 170).

वकप्रत—V. L. वकवृत्त

वकवृत्तचरोद्विजः—V. L. वकवृत्तिरुदाहृतः (Mitākṣarā on 1. 131 and Aparārka, p. 170).

P. 363, l. 15—for व्रतेन read व्रतानि

VERSE CXCVII

व्रतिनो—V. L. वृत्तिनो

VERSE CXCVIII

दम्भनम्—V. L. लम्भनम् (Aparārka, p. 1229).

VERSE CXCIX

यच्च—V. L. तच्च

P. 364, l. 4—for अर्थः स्वा read अर्थस्वा

— l. 7—for तदैत read तदैत

VERSE CC

तिर्यग्योनौ—V. L. (a) तिर्यग्योनिषु ; (b) तिर्यग्योन्यां

P. 364, l. 18—for धारयाद् read धारयस्य

VERSE CCI

न स्नायाद्धि—V. L. (a) स्नायान्नैव—(Viramitrodaya-Āhnika, p. 169) ; (b) न स्नायीहि ; (c) न स्नायाच्च

After verse 201, some people add the following :—

उद्घृत्य चतुरः पिण्डान् कामं स्नायीत पञ्च वा ।

(V. L.—सप्तोद्घृत्य ततः पिण्डान् कामं स्नायाच्च पञ्चधा)

उदपानात् स्वयं ग्राह्यं बहिः स्नात्वा न दुष्यति ॥

VERSE CCII

भुञ्जान—V. L. युञ्जान

VERSE CCIII

तद्भागेषु—V. L. हृदेषु च—(Aparārka, p. 234).

स्नवणेषु च—V. L. स्नवणादिषु (Do.)

P. 365, l. 9—for स्मर्यमाण read अस्मर्यमाण

VERSE CCIV

For the second line some people read यमानेतानकुर्वाणो
नियमान् केवलान् भजेत्

P. 365, l. 17—for नियमावा read नियमवा

— l. 21—for माचरला read माहारला

Between verses 204 and 205 some manuscripts read the following :—

आनृशंस्यं यमा सत्यमर्हिंसा दममस्पृहा ।

भ्यानम्प्रसादो माधुर्यमार्जवं च यमा दश ॥

अहिंसा सत्यवचनं ब्रह्मचर्यमकल्पता ।
 अस्तेयमिति पञ्चैते यमाश्चोपव्रतानि च ॥
 शौचमिज्या तपो दानं स्वाध्यायोपस्थनिग्रहौ ।
 व्रतोपवासौ मौनं च स्नानं च नियमा दश ॥
 अक्रोधो गुरुशुश्रूषा शौचमाहारलाघवम् ।
 अग्रमादश्च नियमाः पञ्चैवोपव्रतानि च ॥

(This last verse is quoted by Medhātithi).

VERSE CCV

तते—V. L. (a) हुते; (b) कृते—(Viramitrodaya-Āhnika, p. 494).

कृते—V. L. हुते—(Mitākṣarā on 3. 290).

ह्रीबेन—V. L. शूद्रेण (Nārāyaṇa).

VERSE CCVI

अश्लील—V. L. अश्रीक

VERSE CCVII

च न—V. L. तु न

पदा स्पृष्ट—V. L. पादस्पृष्ट

च कामतः—V. L. तु कामतः

VERSE CCVIII

P. 366, l. 25—for मपि । पातकिना read मपि पातकिनाम् ।

VERSE CCIV

विदुषा—V. L. विदुषां—(Kullūka and Prāyashchittavivēka, p. 260).

P. 367, l. 12—For गणसंघा read गणः संघा

VERSE CCX

गायन—V. L. गायक—(Mitākṣarā on 3. 290).

तक्ष्यो—V. L. चक्षुः (Madanapārijāta, p. 944).

निगदस्य—V. L. (a) विशदस्य; (b) निगदनेन (Nandana); (c) निगलस्य;
 (d) निगलेन

VERSE CCXI

शृङ्गस्योच्छिष्टमेव च—V. L. उच्छिष्टमगुरोस्तथा—noted by Medhātithi.

P. 368, l. 1—for प्रतिकादिः सोपधो धर्मचरणः read प्रतिकादिभ्य एषो-
ऽधमचरणः as in S.

— l. 11—for द्रमन्यदीयमपि read दं स्वकीयमन्यदीयमपि

VERSE CCXII

सूतिकान्नं—V. L. सूतकान्नं—noted by Medhātithi.

पर्याचाक्ष—V. L. पर्यायाक्ष (Mitākṣarā, on 3. 290).

P. 368, l. 24—for सूत read सूति

Between verses 212 and 213, Vīramitrodaya (Āhnika, p. 494) quotes an additional verse:—

समासमाभ्यां विप्राभ्यां विषमं समवेव च ।

पूजातो दीयमानं च न ग्राह्यं देयमेव च ॥

This is explained by it on p. 498.

VERSE CCXIII

नगर्यन्नं—V. L. (a) कदर्यन्नं; (b) अवार्यन्नं—(Mitākṣarā on 3. 290).

VERSE CCIV

चान्नं—V. L. चैव—(Mitākṣarā, 3. 290).

विक्रयकस्य च—V. L. (a) विक्रयिकस्य च; (b) विक्रयिणस्तथा—
(Mitākṣarā 3. 290); (c) विक्रेयकस्य च (Madanapārijāta, p. 945).

VERSE CCV

वतरकस्य—V. L. (a) वतारकस्य (Kullūka); (b) वतरणस्य—(Mitāk-
ṣarā, 3. 290).

वेशस्य—V. L. (a) वैणस्य—(Vīramitrodaya-Āhnika, p. 495).
(b) वेशस्य (Madanapārijāta, p. 945).

शस्त्र—V. L. सोम (Mitākṣarā, 3. 290).

P. 369, l. 17—for वेणु read वेणो as in N.

VERSE CCXVI

शौण्डिकानां—V. L. शौण्डिकाक्षं (Madanapārijāta, p. 945).

चैल—V. L. चेल (Madanapārijāta, p. 945).

P. 369, l. 24—Before वर्तते add यस्य as in S.

VERSE CCXVII

P. 370, l. 2—for नैवं read नैव

—— l. 5—for प्रेतान्नं कृतं read प्रेताक्षकृतं

VERSE CCXVIII

आदत्ते—V. L. आहन्ति

P. 370, l. 13—for चर्मावकृतं read चर्मावकृन्तति

VERSE CCXIX

प्रजां—V. L. प्रजा—(Vīramitrodaya-Āhnika, p. 507).

VERSE CCXXI

य एतेऽन्ये स्वभोज्यान्नाः—V. L. (a) य एभ्योऽन्येस्वभोज्यान्नाः; (b) य एतेभ्यो स्वभोज्यान्नाः

For verse 221 some Mss. note the following variant :—

अमृतं ब्राह्मणस्यान्नं क्षत्रियान्नं पयः स्मृतम् ।

वैश्यान्नमन्नमित्याहुः शूद्रस्य रुधिरं स्मृतम् ॥

VERSE CCXXII

भुक्त्वातो—V. L. भुञ्जानो (Parāsharamādhava-Prāyashchitta, p. 305).

सपथं अयहम्—V. L. तुभ्यहं सपेत् (Parāsharamādhava-Prāyashchitta, p. 300).

P. 371, l. 12—for यद्यपि read यदपि as in A and S.

After verse 222 some Mss. have an additional one :—

चन्द्रसूर्यग्रहे नाद्यादद्यास्नात्वा तु मुक्तयोः ।

अमुक्तयोस्तु तयोरद्यादिष्ट्वाऽपरेऽहनि ॥

VERSE CCXXIII

रात्रि—V. L. रात्र (Prāyashchittavivēka, p. 253).

श्रद्धिना—V. L. श्रद्धिना—noted by Medhātithi and in Vīramitrodaya (Āhnika, p. 490).

VERSE CCXXV

कृद्वं—V. L. कृध्वं

For the second line the Vīramitrodaya (Āhnika, p. 508) reads—हतमश्रद्धानस्य श्रद्धापूतं विशिष्यते

P. 372, l. 11—after देवा add न

VERSE CCXXVI

अतन्द्रितः—V. L. प्रयत्नतः (Aparārka, p. 290).

P. 372, l. 21—for चावन्न read चावन्तः

What are printed by Gharpure as verses 227, 228, 229, are not the verses of Manu. They are verses quoted by Medhātithi from other sources. They form part of the Bhāṣya on 226.

P. 373, l. 1—for दयागतं read तदा तस्मादागतं

— l. 20—Omit शौर्यातीति, and after अपिदु add दैर्घ्यातीति as in S.

— l. 25—for सन्न read सन्न

VERSE CCXXVII

नित्यमैष्टिकपौर्त्तिकम्—V. L. नित्यनैमित्त्यसंज्ञकम् (Parāsharamādhava-
Āchāra, p. 165).

VERSE CCXXVIII

अनसूयता—V. L. अनसूयतः (Aparārka, p. 385).

After verse 225 some Mss. insert the following :—

पात्रभूतोऽपि यो विप्रः प्रतिगृह्य प्रतिग्रहम् ।
असत्सु न नियुञ्जीत देयं तस्मै न किञ्चन ॥
सञ्चयं कुरुते यश्च प्रतिगृह्य समन्ततः ।
धर्मार्थं नोपयुञ्जीत न तं तस्करमर्चयेत् ॥

· VERSE CCXXIX

क्षय्य—V. L. क्षय (Aparārka, p. 385).

P. 374, l. 17—for स्वाज्ञो read स्वादज्ञो

VERSE CCXXX

भूमि—V. L. (a) स्वर्ग (Aparārka, p. 386); (b) सर्व (Smṛti-
tattva II, p. 364).

VERSE CCXXXI

पुष्टां—V. L. तुष्टां (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 177).

विष्टपम्—V. L. पिष्टपम्

P. 375, l. 7—for ऽनसो विशे read गोविशे as in S.

—— l. 10—for यादीनाम् read यादानम् as in S.

—— l. 11—for मुक्त्वा read मुक्ता as in S.

—— l. 14—before उभयतोमुखी add रोमतुल्यानि युगानि

—— l. 15—for स्वर्गः प्राप्यते read स्वर्गं प्रापयति as in S.

—— l. 17—for शिकस्वर्णपुर्यां दत्त्वा read शिकमथ स्वर्णं दत्त्वा
as in S.

VERSE CCXXXII

ब्रह्मसाष्टिताम्—V. L. ब्रह्म शाश्वतम्—(Parāśharamādhava-Āchāra, p. 133, and Aparārka, p. 386).

शाश्वतंसौख्यं—V. L. सर्वसौख्यं तु—(Smṛtitattva II, p. 364).

P. 375, l. 24—for तद्भवा read तद्भावः

VERSE CCXXXIV

For the second line Hēmādri-Dāna, p. 17 reads—तेन तेन हि भावेन तत्प्राप्नोति हि पूजितः

This verse is omitted by Nandana.

VERSE CCXXXV

तावुभौ—V. L. उभौ तौ—(Dānakriyākaumudī, p. 8).

VERSE CCXXXVI

च नानृतम्—V. L. (a) न चानृतम्—(Hēmādri-Dāna, p. 90); (b) न वानृतम्

नातौऽप्यवदेत्—V. L. नातौ विप्रवदेत्—(Hēmādri-Dāna, p. 90).

VERSE CCXXXVII

च परिकीर्तनात्—V. L. (a) तु परिकीर्तनात् (Hēmādri-Dāna, p. 90); (b) क्षरति कीर्तनात्

VERSE CCXXXVIII

पुत्रिकाः—V. L. (a) वल्मिकाः; (b) वन्निकाः; (c) वप्रिकाः (Aparārka, p. 232).

VERSE CCXXXIX

पुत्रदारा—V. L. पुत्रदारं (Vīramitrodaya-Paribhāṣā, p. 64).

VERSE CCXL

प्रलीयते—V. L. (a) प्रमीयते; (b) विलीयते—(Aparārka, p. 232).
च—V. L. तु (Vīramitrodaya-Paribhāṣā, p. 64).

VERSE CCXLI

उत्सृज्य—V. L. सन्त्यज्य (Aparārka, p. 232).
धर्मस्तमनुगच्छति—V. L. धर्मस्तिष्ठति केवलः

VERSE CCXLII

खशरीरि—V. L. स्वशरीरि, adopted by Medhātithi.
हतकिल्बिषम्—V. L. हतदुष्कृतम्

P. 378, l. 13—for शरीरी read स्वशरीरी as in A and S.

VERSE CCXLIV

उत्तमैरुत्तमैः—V. L. उत्तमैरुत्तमो (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 587).

सह—V. L. (a) सदा (do.); (b) इह (Samskāraratnamālā, p. 507).

VERSE CCXLV

उत्तमानुत्तमानेव गच्छन्—V. L. उत्तमानुत्तमान्गच्छन्

P. 378, l. 26—for सम्बन्धिनः read सम्बन्धेन

—— l. 27—for जातेरनयायस्तां तुल्यतां read जातेरनपायात्तुल्यतां as in S.

VERSE CCXLVI

तथाव्रतः—V. L. (a) तथाव्रतैः; (b) यथाविधि

P. 379, l. 5—for राचारैः read क्रूराक्रचारैः

VERSE CCXLVII

एधोदकं—V. L. गन्धोदकं (Mitākṣarā on 1. 214).

अभ्युद्यतं—V. L. अभ्युद्द्यतं (Aparārka, p. 406).

मध्वाथा—V. L. मध्वाज्या (Mitākṣarā on 1. 214), मधुचा
(Parāsharamādhava-Āchāra, p. 190).

सर्वतः—V. L. असतः (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 190).

VERSE CCXLVIII

आहूता—V. L. आहूता (Hēmādrī-Dāna, p. 56).

भ्युद्यतां—V. L. (a) भ्युदितां ; (b) मुद्यतां (Aparārka, p. 407).

अप्रवेदितां—V. L. अप्रवेदितां (Nandana).

ग्राह्यां—V. L. भोज्यां

VERSE CCXLIX

मन्यते—V. L. पद्यते (Aparārka, p. 407).

VERSE CCL

शय्यां गृहान्—V. L. शय्यासनं (Madanapārijāta, p. 220).

गृहान्—V. L. (a) गृहं ; (b) गृह (Prāyashchittavivēka, p. 412).

मणीन्—V. L. (a) मणिं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 190);
(b) महीं—(Hēmādrī-Dāna, p. 56).

धाना—V. L. धान्यं

धाना मत्स्या—V. L. मत्स्या धाना—(Hēmādrī-Dāna, p. 56).

निरुं देत्—V. L. (a) निरुं देत्—(Aparārka, p. 406); (b) निरुं देत्
(Hēmādrī-Dāna, p. 56).

अपः पुष्पं—V. L. (a) पुष्पं पत्रं (Madanapārijāta, p. 220);
(b) पयः पुष्पं—(Hēmādrī-Dāna, p. 56).

VERSE CCLI

सर्वतः—V. L. सर्वथा

VERSE CCLII

अन्विच्छन्—V. L. आकाङ्क्षन्

VERSE CCLIII

आर्धिकः—V. L. अर्धिकः

VERSE CCLIV

यथा चोपचरेदेनं—V. L. यो यथोपचरेदेनं

VERSE CCLV

तांस्तु—V. L. तां तु—adopted by Medhātithi.

VERSE CCLVII

आस्थितः—V. L. आश्रितः

P. 382, l. 21—Before सर्वेषां add न as in M.

VERSE CCLVIII

आत्मनि—V. L. आत्मनः

Adhyaya V

VERSE I

महात्माने—V. L. महाभाग

P. 384, l. 11—for उत्पत्तिस्तस्य read उत्पत्तिर्यस्य तम् as in S.

— l. 14—for भृष्टा read भ्रष्टा as in S.

— l. 19—for पूर्वं read पूर्वत्र as in S.

— „ —for इदं read इह as in S.

VERSE II

P. 385, l. 5—for पुरा मृत्युर्मरण read पुरापमृत्युना मरण as in S.

VERSE IV

अनभ्यासेन—V. L. अनभ्यासात् (Parāsharamādhava-Prāyashchitta, p. 8).

च!वर्जनात्—V. L. (a) विवर्जनात्; (b) च लङ्घनात् (do.)

P. 385, l. 15—Omit नास्नातक.....ऽयम्

VERSE V

पलाण्डुकं च—V. L. (a) पलाण्डुकव; (b) पलाण्डुं कर (Smṛtitattva, p. 448).

P. 385, l. 24—Omit पादप्रहारेण—not in A and N.

— l. 26—for यतो read अतो

P. 386, l. 2—Before कवकशब्दो add शाके

—— l. 8—for श्रुतेनवृत्तौ N and A read श्रुतेतरनिवृत्तौ

—— l. 10—for केवले.....सृष्टे read केवलेनामेध्यप्रभवत्वेन संसृष्टे
as in S.

VERSE VI

वृश्चन—V. L. वृश्चन (Aparārka, p. 247).

पीयूषं—V. L. पेयूषं

P. 386, l. 17—for सुतस्य read सृतस्य as in S.

—— l. 20—for अनाद्यं यदि तदग्निं read अनाद्यमग्निं as in A.

VERSE VII

पायसापूपमेव च—V. L. पायसापूपशङ्कुलीः

P. 387, l. 8—for तदुक्तम् read तदयुक्तम्

—— l. 23—for पदार्थं read परार्थं

—— „ —for पाक्षी read अपाक्षी

P. 388, l. 3—for अयज्ञे हुतस्य read अयज्ञाहुतस्य

VERSE VIII

ऐकशकं—V. L. एकशकं (Madanapārijāta, p. 929).

P. 388, l. 13—for उष्ट्र read औष्ट्र as in S.

—— l. 16—for सायः दुह्यते read सायमप्रदुग्धा प्रातर्दुह्यते

—— l. 19—for तेनैव read एतेनैव

VERSE IX

क्षीचीरं चैव—V. L. क्षीचीरमथ

माहिषं—V. L. (a) महिषी (Mitākṣarā, on 3.290); (b) महिषीः
(Parāsharamādhava-Āchāra, p. 712).

VERSE X

शुक्तेषु—V. L. शुक्ते तु

P. 389, l. 11—for यंवादः read पवादः as in A.

— l. 12—for स्वरस read सुरस as in F. N.

VERSE XI

कव्यादान्—V. L. कव्यादः (Kullūka).

शकुनीन्—V. L. शकुनान् (Kullūka).

शकुनीन् सर्वान्—V. L. शकुनींश्चैव (Smṛtisāroddhāra, p. 298).

दिट्ठिभं च विवर्जयेत्—V. L. (a) दिट्ठिभं परिवर्जयेत्; (b) दिट्ठिभांश्चैव
वर्जयेत्

P. 390, l. 4—for तत्रोभय read न तूभय as in S.

— l. 5—for नाभक्ष्य read न भक्ष्य

— „ —for स्तत्रैव read स्तेनैव as in F. N.

— l. 6—for अश्रीयान् read नाश्रीयान् as in F. N.

VERSE XII

रज्जुदालं—V. L. रज्जुवालं (Kullūka).

शुकसारिके—V. L. शुकसारिकम् (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 540).

P. 390, l. 23—for कस्माद्भ read कस्मान्न भ

P. 391, l. 2—for न-किञ्चि read किञ्चि

— l. 3—for भिन्नकर्तृकश्च read भिन्नकर्तृकत्वे तु or भिन्नकर्तृ-
कयोश्च

— l. 4—for विषयः read विषयम्

VERSE XIII

निमज्जतश्च—V. L. तथा निमज्ज्य (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 540).

सौन—V. L. शौन (Kullūka).

P. 391, l. 13—for तरत् नेच्छा read तरत्रेच्छा as in A.

—— l. 16—for स्वयं F. N. reads स्वयं, which is better. °

—— l. 17—for नूनं read ननु

—— „ —for त्वसति read ऽसति

—— l. 20—for अनापदि read जालपादादि as in S.

—— „ —for विवक्षते read विवक्षिते

—— l. 23—for बलाका read कुक्कुटा

VERSE IV

P. 392, l. 3—for कोला...दीनां read कोलादीनां as in S.

—— l. 6—for ज्ञायामप्रति read ज्ञाग्रामवासिप्रति as in S.

—— l. 10—for नामिति पक्षि read नामपक्षि as in S.

VERSE XV

P. 392, l. 16—for यो मांसा read योमांसा as in F. N. and S.

VERSE XVI

सर्वशः—V. L. सर्वदा

राजीवान्...सर्वशः—V. L. राजीवाः सिंहतुण्डाश्च सशल्काश्चैव सर्वशः ।
adopted by Medhātithi and also Mitākṣarā on l. 178.

VERSE XVII

मृगद्विजान्—V. L. मृगान् द्विजान्

P. 393, l. 3—for ज्ञातान्...तान् भवे read ज्ञाता...ता भक्ष्ये

VERSE XVIII

शल्यकं—V. L. शलुकं (Mitākṣarā on l. 177).

पञ्चनखेष्वा—V. L. पञ्चनखाना (Śmṛtisāroddhāra, p. 299).

P. 393, l. 7—for विक्तादयो read विद्यादयो as in S.

VERSE XIX

ग्राम—V. L. ग्राम्य (Parāsharamādhava-Prāyashchitta, p. 317).

VEESE XXI

वृत्त्यर्थ—V. L. भृत्यर्थ

पुरा—V. L. तथा (Mitākṣarā on 1. 179).

VERSE XXIV

यद्भवेत्—V. L. सर्वतः (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 523).

भक्ष्यं भोज्य—V. L. भक्ष्यभोज्य (Smṛtitattva, p. 542).

P. 395, l. 10—for शुक्कस्यापि read शुष्कस्यापि

—— „ —for भक्ष्यम् । काले read भक्ष्यकाले

P. 395, l. 13—Before स्नेह read तत्

—— l. 19—for नर्थनकत्वं read नर्थकत्वं

VERSE XXV

चिरस्थितमपि स्वाद्यं—V. L. चिरसंस्थितमप्याद्यं (Smṛtitattva, p. 452).

विक्रिया—V. L. (a) विक्रियाः ; (b) विक्रियाम्

पयसः—V. L. पयसां (Smṛtitattva, p. 452).

P. 395, l. 24—for सक्नुपूपादि read सक्त्वपूपादि

VERSE XXVI

P. 396, l. 4—for दिग्बय read दिग्बिव

—— l. 9—for केनचिदुच्यते read न किञ्चिदुच्यते

—— l. 12—for कारतः स्थितस्य read कारः स्थित एव

—— l. 17—for भुज्यते तत्त्वद् read भुज्जते तत्त्वाद्

—— l. 19—शुद्ध read शुद्धि

VERSE XXVII

ब्राह्मणानां—V. L. ब्राह्मणस्य

P. 397, ll. 1-2—Omit मांसं क्रियादिना

—— l. 2—for वादाश्चेति निःशेष read वादाश्च शेष

—— l. 8—After तत्र add न

—— l. 9—for गोचरैर्यः स read गोचरः स

—— l. 11—Before भवति add न

—— l. 18—for विशेषेण read अविशेषेण

—— „ —षेधः read षेधे

—— l. 23—for प्रोक्षितं न भक्ष्यते read प्रोक्षितं न भक्ष्ये

—— l. 27—Before कृतं add न

P. 398, l. 3—for भक्ष्यादयस्त read भक्ष्याय यस्त

—— l. 5—Before कामना read काम्या

—— l. 8—for वृत्ति read प्रवृत्ति as in A and S.

—— l. 13—for निमित्ते अभ्यनुज्ञाते read निमित्ताऽभ्यनुज्ञाना

as in C.

—— l. 14—for ननु read नतु as in C.

—— l. 26—for दृष्टं द्राष्टु read दिष्टं प्रीत्यु

P. 399, l. 4—for तानां भासतां read तानामासतां

—— „ —for क्रीतानविहि read क्रीताविहि

—— l. 5—for विहितंच read विहितश्च

—— l. 12—for व्रत...मेव read व्रतवदनुज्ञानादनशनमेव as in S.

—— l. 15—for मभक्षा read मनभक्षा

—— l. 17—ज्ञापितः read ज्ञापितम्.

—— l. 25—for ऋणं देवा read ऋणदेवा

VERSE XXVIII

स्थावरं जङ्गमं—V. L. जङ्गमं स्थावरं

भोजनम्—V. L. भोजने

VERSE XXIX

अत्यदंष्ट्रिणः—V. L. चाप्यदंष्ट्रिणः

VERSE XXXI

P. 400, l. 26—for मांसाशी यतः read मांसाशिनः

— „ —for पुण्ड्र्यर्थकमांसा read पुण्ड्र्यर्थे च मांसा as in S.

VERSE XXXII

परोपकृत—V. L. परोपहृत (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 527).

देवान्पितृश्चाचयित्वा—V. L. अचयित्वा पितृन् देवान्—(Prāyashchittavivēka, p. 276).

न दुष्यति—V. L. न दोषभाक्

P. 401, l. 8—for कृत्वा read कृता

— l. 9—for न कर्तव्यम् read कर्तव्यम्

— l. 10—for वाष्टकान् read व देवान्

VERSE XXXIII

जग्ध्वाहय—V. L. योऽद्याद (Smṛtisāroddhāra, p. 301).

प्रेतस्तैरघते—V. L. प्रेत्य तैरघते (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 531).

ऽवशः—V. L. च सः (do.)

P. 401, l. 19—for निमित्तान्तर read निमित्तान् अन्तर

— „ —for योविधि read सोऽविधि

— l. 22—for धानमाश read धानाश as in S.

— l. 26—for मश्नाति read मश्नन्ति

VERSE XXXIV

मृगहन्तुः—V. L. मृगहत्या

VERSE XXXVI

कदाचन—V. L. कथञ्चन

शाश्वतं विधिं—V. L. (a) शाश्वतं धर्मं ; (b) नैतिकं विधिं

P. 402, l. 13—for मांसमद्यान् read मांसमेषामश्रीत

VERSE XXXVII

कदाचन—V. L. कथंचन

P. 402, l. 18—for खण्डिका read चण्डिका as quoted in Vīra-mitrodaya-Āhnika, p. 539.

—— l. 19—for त्याज्यः read न्याय्यः

—— l. 23—for शिष्टानां read हिंसायां

—— l. 24—for न read तदा

VERSE XXXVIII

कृत्वोह—V. L. कृत्वेह

VERSE XXXIX

यज्ञस्य—V. L. यज्ञोऽस्य adopted by Medhātithi.

P. 403, l. 10—for यज्ञाङ्गभूते याभृतिस्त read यो वधो यज्ञाङ्गभूतस्त

VERSE XL

पुरः—V. L. पुरा (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 538).

P. 403, l. 23—for ऐहलोक read श्लोक as in A, N and C.

P. 404, l. 5—for स्मृष्ट read स्पष्ट as in S.

—— l. 10—for भीम read भार

VERSE XLI

यज्ञे—V. L. सोमे (Aparārka, p. 154).
 नान्यग्रेत्यब्रवीन्मनुः—V. L. नान्यग्न मनुरब्रवीत्

P. 404, l. 18—for स्वतन्त्र एव च । read स्वतन्त्रः । एवं च as in S.

VERSE XLII

पशुं—V. L. पशून् (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 538).

VERSE XLIII

आत्मवान्—V. L. आत्मने (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 538).

P. 405, l. 11—for तत्कृत read तत्कुत as in A.

—— l. 13—for नाय read ऽनाय

VERSE XLVI

वधक्लेशान्—V. L. (a) परिक्लेशान् ; (b) वधक्लेशं (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 539).

हित—V. L. सुख

सुखमत्यन्तं—V. L. सुखमानन्त्यं

P. 406, l. 7—for वित्ताशनादयः read विशसनादयः

—— l. 8—for वित्ताशन read विशसन

VERSE XLVII

ध्यायति—V. L. ध्यायते (Mitākṣarā on l. 181).

रतिं—V. L. धृतिं (Kullūka).

VERSE XLVIII

विवर्जं—V. L. न भङ्ग (Prāyashchittavivēka, p. 279).

P. 406, l. 21—for पदेश read पदेशे

—— l. 23—for हेतूनाम् read हेतुत्वम्

VERSE XLIX

P. 406, l. 26—for प्रभावः read प्रभवः

VERSE L

प्रियतां याति—V. L. प्रियतामेति

च न—V. L. नेप

VERSE LI

दक्षचेति—V. L. दक्षचाष्ट (Smṛtisāroddhāra, p. 301).

विशसिता—V. L. विनिहन्ता

P. 407, l. 18—for हन्तोच्यते read हन्तेत्युच्यते as in S.

—— l. 27—Before ब्रूमः add तदयुक्तमिति

P. 408, l. 2—for यदि read यदपि

—— l. 3—for स एव read चैव

—— „—for मुख्योऽपर read मुख्यो नेपचरन् पर

—— l. 7—for पनयमि read पनयनमि

—— l. 8—for ध्यापक read ध्यापन

—— l. 9—for पयति read पयत्यर्थः

—— l. 10—for योऽनर्था read यो तदर्थः

—— l. 11—for हस्यपि read हस्यथ as in A and S.

—— l. 15—for सर्वस्वं दद्यात् read सर्वस्वदानं

—— l. 19—for प्रयोजकस्मृतिशङ्कया च read प्रयोजकौ

—— l. 20—for मेक्षि read मेतक्षि

After this verse some Mss. have the following additional verses :—

अनुमन्ता विशसिता निहन्ता क्रयविक्रयी ।
 घातकः सर्व एवैते संस्कर्ता षष्ठ उच्यते ॥
 निदेशेनानुमन्ता च विशस्ता शासनास्तथा ।
 हननेन तथा हन्ता धनेन क्रयिकस्तथा ॥
 विक्रयी च धनादानात् संस्कर्ता तत्प्रवर्तनात् ।
 धनेन चोपभोगेन वधभद्रेण चाप्यथ ॥
 त्रिविधस्तु वधो ज्ञेयो भोक्ता तत्रातिरिच्यते ।
 घातकाः षट् समाख्याता भोक्ता ततस्तु सप्तमः ॥
 तेषाम्पञ्चसकाशास्तु ह्युपभोक्तातिरिच्यते ।
 क्रेतारं व्रजते पादः पादो भोक्तारमृच्छति ॥
 खादकं व्रजते पादः पाद ऋच्छत्यतस्तु यः ।
 यदि स खादको न स्यात् घातको न तथा भवेत् ॥
 खादको घातकः क्रेता ततस्तुल्या न संशयः ॥

VERSE LII

ततोऽन्यो नास्त्यपुण्यकृत्—V. L. (a) न ततोऽन्योस्त्यपुण्यकृत् (Smṛti-sāroddhāra, p. 301); (b) न ततोऽन्योऽस्ति पापकृत्

P. 408, l. 25—for स्त्वर्य read स्वर्य

VERSE LIII

पुण्यफलं समम्—V. L. पुण्यं समं स्मृतम् (Viramitrodaya-Āhnika, p. 533).

P. 409, l. 6—for वर्षे read वर्षे वर्षे

VERSE LV

एतत्—V. L. इति (Viramitrodaya-Āhnika, p. 531).

मनीषिणः—V. L. विपश्चितः

P. 409, l. 16—for मतिराकां read निराकां

VERSE LVI

P. 409, l. 20—for विषयार्थाः read विधेयार्थाः as in S.

—— l. 21—for न्दार्थाकरैरी read न्दार्थवादैरी as in A, N, and F. N.

—— l. 23—for किञ्चिदशि read किन्तु यद्यशि

VERSE LVIII

सूतके च—V. L. सूतकेषु—(Smṛtitattva II, p. 279).

P. 411, l. 3—for जातानुसा read जानुजातसा

—— l. 4—After स्टीतीय add वर्ष' as in S.

—— „ —for—यद्यपि read यदपि

VERSE LIX

अर्वाक् सञ्च—V. L. आ वा सञ्च (Aparārka, p. 893).

वा—V. L. च

VERSE LX

तु—V. L. च—(Nityāchārāpradīpa, p. 104).

P. 412, l. 22—for येभ्यः read येभ्यश्चास्य as in S.

—— l. 23—for पूर्वमन्वय read पूर्वान्वय as in S.

—— l. 27—for दान मध्युप read दानमवध्युप

—— „ — for च्छंर इव read च्छंस

P. 413, l. 19—for दासीनां read दासानां as in S.

—— l. 23—for राजानौ read राजाने

P. 414, l. 4—for द्वादशाहे नाञ्च read द्वादशाहेनाञ्च

—— l. 16—for ज्ञाने read ज्ञाते

VERSE LXI

निपुणं—V. L. विप्राणां (Hāralatā, p. 15).

Kullūka, Nārāyaṇa and Rāghavānanda have the following two verses in place of Medhātithi's verse 61 :—

यथेदं शावमाशौचं सपिण्डेषु विधीयते ।
जननेऽप्येवमेव स्यान्नपिण्डं शुद्धिमिच्छताम् ॥
सर्वेषां शावमाशौचं मातापित्रोस्तु सूतकम् ।
सूतकं मातुरेवस्यादुपस्पृश्य पिता शुचिः ॥

Some Mss. have the following additional verse :—

उभयत्र दशाहानि कुलस्यासन्न भुज्यते ।
दानं प्रतिग्रहो यज्ञः स्वाध्यायश्च निवर्तते ॥

P. 415, l. 1—for ध्यायादिष्वपाठ read ध्यायादिषु स्यात् । यदि वा पाठ

- l. 2—for शक्येनैव read एकैनैव as in S.
- l. 4—for विरुध्यते read विरुध्येत
- l. 16—for तदेव read तदैवम् as in S.

VERSE LXII

वैजुकादेव सम्ब—V. L. वैजिकादभिसम्ब

VERSE LXIII

शवस्पृशो—V. L. शावस्पृशो

P. 416, l. 10—for तत्र वै read तत्रैव

VERSE LXIV

शिष्यस्तु—V. L. शिष्यस्य

समाचरन्—V. L. समाचरेत् (Mitākṣarā on 3. 24).

समस्तत्र—V. L. समस्तत्र

दशरात्रेण शुष्यति—V. L. दशाहेन विशुष्यति—(Mitākṣarā on 3. 24).

After verse 65 some Mss. have the following additional verses :—

प्राक्संस्कारप्रसीतानां वर्णानामविशेषतः ।
 त्रिरात्रात् भवेच्छुद्धिः कन्यास्वहो विधीयते ॥
 अदन्तजन्मनः सद्य आ चूडान्नैशिकी स्मृता ।
 त्रिरात्रमावृता देशाद् दशरात्रमतः परम् ॥
 परपूर्वासु भार्यासु पुत्रेषु प्रकृतेषु च ।
 मातामहे त्रिरात्रं तु एकाहं स्वसपिण्डतः ॥

VERSE LXVI

मुण्डानाम्—V. L. (a) चूडानाम्—(Mitākṣarā on 3. 23); (b) चौलानाम्

विशुद्धिः—V. L. अशुद्धिः (Mitākṣarā on 3. 23).

निर्वृत्तमुण्डकानाम्—V. L. निर्वृत्तचूडकानां (do.)

VERSE LXVII

क्षिपेयुः (Smṛtitattva II, p. 271).

P. 418, l. 3—for एव तेन read एतेन

VERSE LXVIII

न च—V. L. (a) नापि—(Aparārka, p. 870); (b) नास्य—(Mitākṣarā on 3. 2).

क्षपेतशयहमेव तु—V. L. (a) क्षिपेत्तत्शयहमेव वा ; (b) क्षपेरंस्त्रयमेव च ; (c) क्षिपेयुस्त्रयहमेव च (Smṛtitattva II, p. 271); (d) क्षपयेत्त्रयहमेव तु ; (e) क्षपेयुस्त्रयहमेव च (Kullūka).

After verse 70 some Mss. have the following additional verse :—

परपूर्वासु पुत्रेषु सूतके मृतकेषु च ।
 मातामहे त्रिरात्रं स्यादेकाहं तु सपिण्डने ॥

LXXI

P. 419, l. 7—for अदत्ता read दत्ता as in F. N.

— l. 18—for तदुस्य read तदुपस्य

— l. 19—for स्पर्शनं read स्पर्शना

VERSE LXXII

निमज्जेयुः—V. L. निर्मज्जेयुः

अहम्—V. L. अम्बहम् (Nandana).

P. 419, l. 27—Before प्रतिषेधः add न

—— „ —for डागादौ च तीर्थं read डागादावतीर्थं as in N.

Between verses 73 and 74 some Mss. have the following additional verse :—

मासत्रये त्रिरात्रं स्यात् षण्मासे पक्षिणी तथा ।

अहस्तु नवमादर्वाक् ऊर्ध्वं स्नानेन शुध्यति ॥

VERSE LXXIV

यच्छेषं—V. L. तच्छेषं

P. 420, l. 12—for देशो read विदेशो

—— l. 14—for पेक्षा read पेक्ष्यम् as in S.

—— l. 15—for कल्पेन read कल्पो न as in A

VERSE LXXVIII

चेत्स्यातां—V. L. स्यातां चेत्

यावत्तत्—V. L. यावन्न

P. 421, l. 14—for पातन read पात as in S.

P. 422, l. 3—for मातुल read मातुले as in S.

VERSE LXXIX

रात्रमा—V. L. रात्रं प्रा (Hāralatā, p. 76).

VERSE LXXXI

गुरौ—V. L. अगुरौ (Nandana ; also noted by Medhātithi).

विषये स्थितः—V. L. (a) विषयेषु च ; (b) विषये स्थितिः (Hāralatā, p. 76).

P. 422, l. 10—for रात्रिप्रति read रात्रप्रति

— l. 15—for उपसन्ने read उपसम्पन्ने

VERSE LXXXII

भूमिपः—V.L. सत्रियः

P. 423, l. 2—for वाक्यं read वाक्यं

— l. 5—for ननु read न

— l. 8—Before विकल्पन्ते add तानि

— l. 11—for उपक्रान्तं read अपक्रान्तो as in S.

— „ —for विवक्षा यामा read विवक्षायामा

Before verse 82 some Mss. have the following :—

सत्रविद्शूद्रदायादाः स्युश्चेद्विप्रस्य बान्धवाः ।
 तेषामशौचं विप्रस्य दशाहास्तुद्धिरिष्यते ॥
 राजन्यवैश्ययोश्चैवं हीनयोनिषु बन्धुषु ।
 स्वमेव शौचं कुर्वीत विशुद्ध्यर्थमिति स्थितिः ॥
 विप्रः शुद्ध्येद्दशहानेन जन्महानौ स्वयोनिषु ।
 षडभिक्षिभिरथैकेन सत्रविद्शूद्रयोनिषु ॥
 सर्वे चात्मवर्णास्तु शौचं कुर्युरतन्त्रिताः ।
 तद्वर्णविधिदृष्टेन एवं तु शौचं स्वयोनिषु ॥

VERSE LXXXIII

P. 424, l. 10—for होमवै read होमावै

VERSE LXXXIV

P. 425, l. 2—for स्रदपि read स्तेनापि as in S.

— l. 6—for शवस्पृष्टिपदेन read केवलस्य शवस्य स्पृष्टिपदेन as in S.

— l. 7—for रैयुक्तं read रेतलयुक्तं as in S.

— „ —for पदान्त read पदान्तर as in S.

VERSE LXXXV

गामालभ्याकमीक्ष्य वा—V. L. गां स्पृष्ट्वा वीक्ष्य वा रविम् (Mitākṣarā on 3.30 ; Madanapārijāta, p. 25).

ईक्ष्य—V. L. पक्ष्य

P. 425, l. 24—for विकल्पेते read विकल्प्येते as in A.

VERSE LXXXVII

त्रिरात्रेयैव शुष्यति—V. L. त्रिरात्रमशुचिर्भवेत् (Aparārka, p. 876 and Mitākṣarā on 3.5).

कृत्वा—V. L. (α) दत्त्वा (Samskāraratnamālā, p. 285); (b) कुर्यात् (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 313).

VERSE LXXXVIII

निवर्ततेतोदकक्रिया—V. L. निवापो न विधीयते (Smṛtisāroddhāra, p. 217).

P. 426, l. 14—for संसर्गेण read संसर्गे न as in S.

— l. 16—for तदुक्तम् read तदयुक्तम्

— l. 17—for निर्देशाच्च read निर्देशात् as in C.

P. 427, l. 1—for नुज्ञानं read नुज्ञातं

— l. 14—for घादयति read घातयति

— l. 16—for प्रपतनम् read प्रपतनैश्चेच्छताम्

P. 428, l. 1—for सम्बन्धि read सर्वाधि

— l. 2—for येकेचन read येन

— l. 18—for शास्त्र read न शास्त्र

VERSE LXXXIX

P. 429, l. 7—Before कचिद्विज्ञं add यत्र as in S.

P. 429, l. 11—for तादर्थ्यताना read तादर्थ्याना as in S.

— l. 12—for गुणभावात् read गुणीभावः as in S.

— l. 20—for ब्राह्मणादिभिः read ब्राह्मणहनने

— „ —for तद्वेषा read तद्वेषा

— l. 22—for लभ्यते read न लभते

P. 430, l. 8—for विवक्षयानातञ्च read विवक्षायामतन्त्रम् as in S and F. N.

— l. 10—for सम्बध्यते । एते read सम्बद्धा तत्र ते as in S.

— l. 18—for यद्यर्थे read यज्यर्थे

— „ —for प्रमाणा read प्रमाणे

— „ —for विधिविदिति read विधिं वदन्ति

— l. 22—for निवृत्तिदिति read निवृत्तेति as in C.

— l. 23—for यथातु read यथा च

— l. 25—for निवृत्त read निवृत्ता

VERSE XC

प्रेतान्—V.L. प्रेतम् (Nirṇayasindhu, p. 391).

न व्रतेन—V. L. व्रतेन न (Samskāraratnamālā, p. 394).

VERSE XCI

यथायोगं—V.L. (a) यथासङ्ख्यं ; (b) यथायोग्यं (Smṛtisāroddhāra, p. 216).

यथायोगं हि जन्मनः—V.L. (a) यथावर्णं द्विजातयः (Aparārka, p. 170);
(b) यथासङ्ख्यं द्विजातयः (Nirṇayasindhu, p. 414).

VERSE XCII

P. 431, l. 26—for स्वयोऽनु read स्वयोऽनु as in A.

VERSE XCIII

माहात्मिके—V. L. (a) महात्मके ; (b) महात्मिके

चात्रका—V.L. (a) चात्रका (adopted by Burnell, but 'unauthorised' says Hopkins); (b) तत्र का (adopted by Parāshara-mādhava-Āchāra, p. 616).

P. 432, l. 10—for समेषु read आश्रमेषु as in S.

VERSE XCIV

दिम्ब—V. L. डिम्ब (Kullūka).

VERSE XCV

वपुः—V. L. मूर्ति

VERSE XCVI

लोकेश्यः प्रभवाप्ययौ (Medhātithi)—V.L. (a) लोकेश्यः प्रभवाप्ययम् (Kullūka); (b) लोकेशप्रभवाप्ययम्; (c) लोकेशप्रभवोदययम् (Nandana); (d) लोकेशप्रभवेऽप्ययम्; (e) लोकेशप्रभवेऽप्ययः (mentioned by Nārāyaṇa); (f) लोकेशप्रभवाप्ययौ (Wrongly attributed by Buhler to Medhātithi).

VERSE XCVIII

वाहनायुधम्—V. L. वाहनायुधैः (Nirṇayasindhu, p. 427).

शुध्यत्यपः—V. L. शुष्येदपः (Shuddhi-Kaumudī, p. 154).

रश्मीन्वा—V. L. (a) रश्मीश्च (b) रश्मिं वा (Shuddhi-Kaumudī, p. 154).

VERSE CI

अनदृक्छन्न—V. L. अनक्षन्न (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 320).

चेत्—V. L. चैत् (do).

VERSE CII

व—V. L. वा (Smṛtisāroddhāra p. 220).

सचेलं—V. L. (a) सचैलः (Mitākṣarā, 3.26); (b) सचेलः (Hārālatā, p. 86 ; (c) सचेलं

After verse 102 some Mss. have the following couplet :

अपरं चेत्परो वर्णो अपरे वा परो यदि ।
अशौचे संस्पृशेत्स्नेहात् तस्य शौचेन शुध्यति ॥

VERSE CIII

नाययेत्—V. L. हारयेत् (Mitākṣarā on 3.2) Madanapārijāta, p. 395).

VERSE CIV

निराहारो—V. L. ग्न्यनाहारौ (Smṛtisāroddhāra, p. 249).

वार्युपाजनम्—V. L. वासनाजनम् (do).

VERSE CV

शौचानां—V. L. वर्णानां

योऽर्थे—V. L. योऽन्तः (Smṛtisāroddhāra, p. 249).

VERSE CVI

तपसावेदवित्तमाः—V. L. नदी वेगेन शुध्यति (Shuddhi-Kaumudī, p. 360).

VERSE CVII

द्विजोत्तमः—V. L. द्विजोत्तमाः (Smṛtisāroddhāra, p. 249).

P. 435, l. 13—for नद्यः read नद्याः

— „ —for वेगगतायाः read वेगं गतायाः

— l. 14—Before यथा add न as in S.

VERSE CVIII

P. 435, l. 27—for करणम् read करणत्वम्

P. 436, ll. 1—3 यावाऽनु.....सा तु—should be transposed to line below, after बुध्यन्ती

P. 436 l. 10—for वदिति S reads वदन्ति

VERSE CIX

P. 436, l. 16—for प्रधानता read प्रधानतया

VERSE CX

P. 436, l. 22—for भस्मन read भस्मनेति

— l. 25—for स्वारूप्यं read पारूप्यं

— l. 27—for लोक read लोकत

— „ —for नैकसामान्यमात्रं लोकाज्जायते read नैवम् ।
सामान्यमात्रं लोकाज्जायते

P. 437, l. 2—for सनया read नानया

— l. 3—for विशेषः read विशेषं

— l. 14—for शुद्धेपात्रं read शुद्धपात्र

— l. 18—for मूलं read सिद्धेत्वर्ये as in S.

— l. 19—for र्थमेव read र्थविषयमेव as in S.

P. 438, l. 2—Before विभाग add किन्तु

— l. 4—for कवस्त्वं...ज्ञाप्येत read न कैकवस्त्वंशे स्वत्वं ज्ञाप्येत

— l. 6—for परिगृहा read परिग्रहा

— l. 8—for भजेर read विभजेर

— l. 12—for शुद्धि read अशुद्धि

VERSE CXI

P. 438, l. 26—for धावनादिष्टकादिभिः read धानापृथुकादिभिः

P. 439, l. 7—for स्वाकार read स्वाकर

— l. 8—for उद्दोनातीतानां read दादोकीतानां

P. 439, l. 9—for खर्णा read वर्णा.

— l. 10—for स्फोटनादि read स्फटिकादि as in S.

VERSE CXII

अपामग्ने—V. L. (a) अग्नेश्वापां; (b) अग्नेरपां

स्वयोन्यैव—V. L. सयोन्यैव—noted by Medhātithi.

गुणवत्तरः—V. L. बलवत्तरः

VERSE CXIII

कांस्यरैत्यानां—V. L. (a) कांस्यरौप्याणां; (b) कांस्यरूप्याणां; (c) कांस्यरूपाणां

अपुणः—V. L. अपुषः (Mitākṣarā, 1.190).

सीस—V. L. शीश (Shuddhi-Kaumudī, p. 305).

VERSE CXIV

उत्पवनं—V. L. (a) उक्तावनं; (b) उत्पुवनं (Smṛtitattva; II, p. 297),
(c) आपुवनं

P. 440, ll. 24-25—for खट्वाशय्यायादीनां read खट्वादीनां as in S.

VERSE CXV

After verse 115 some Mss. insert :

कमण्डलूनां च तथा विप्राणां ब्रह्मचारिणाम् ।

दुतेऽग्नौ ब्राह्मणस्यापि तस्वतः श्रूयते श्रुतिः ॥

VERSE CXVI

After verse 116 some Mss. insert the following :—

अथ हकृतशौचानां तु वायसी शुद्धिरिष्यते ।

पर्युषणाद्भूषणाद्वा मखिनामतिधावनात् ॥

VERSE CXVII

शौचं—V. L. एष (Shuddhi-Kaumudī, p. 310).

P. 441, l. 19—for पर्यवस्यतोऽपि read प्रच्छादितस्यापि

VERSE CXVIII

चैल—V.L. चेल

VERSE CXIX

ऊवैः—V. L. मावैः (Parāsharamādhava-Prāyashchitta, p. 138).

P. 442, l. 19—for मिश्रेण न read मिश्रितेन as in A.

VERSE CXX

उदकेन वा—V. L. उदकेन च (Aparārka p. 260).

P. 442, l. 26—for कलक S reads कल्प

VERSE CXXI

तृणकाष्ठं—V. L. तृणकाष्ठानि

पलालं—V. L. पलाशं (Nityāchārappradīpa, p. 100).

उपाञ्जनै—V. L. उत्क्षेपणै

P. 443, l. 6—for विकारणां read विकाराणां

—— l. 7—for गिनां S reads 'गिना'

What appears as verse 123 in Kullūka (Bühler and Burnell)—मथैर्मूत्रैः etc. is, according to Medhātithi and Govindarāja, not Manu's text; both quote it as from Vasiṣṭha (3-59). For छीवनैः पूयशोणितैः Aparārka, (p. 262) reads रत्नोष्म-पूयाशुशोणितैः.

VERSE CXXII

सम्मार्जनेनापाञ्जनेन—V.L. सम्मार्जनेनाञ्जनेन

VERSE CXXIII

मृत्प्रेषेण शुष्यति—V.L. मृत्प्रेषेण विशुष्यति (Madanapārijāta, p. 458).

P. 444, l. 3—for कृतशु read प्रकृत्याशु

—— l. 6—for अर्वाकतस्य जन्ति read अर्वाक् तु तत् त्यजन्ति as in A.

VERSE CXXIV

ध्याक्तात्—V.L. ध्याक्तो (Aparārka, p. 36 ; Madanapārijāta, p. 47; Parāsharamādhava-Āchāra, p. 217).

गन्धो लेपः—V.L. गन्धलेपः (Madanapārijāta, p. 47).

वादेयं—V. L. (α) देयं स्यात् (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 217); (b) चादेयं

VERSE CXXV

P. 445, l. 11—for दुष्ट read दष्ट

—— l. 24—for तस्पृश्य read तत् । स्पृश्य

VERSE CXXVI

वैतृष्ण्यं यासु गो—V. L. वितृष्णा यत्र गौ (Kṛtyasārasamuchchaya, p. 87).

P. 446, l. 3—for स्वर्गतो read संसर्गतो

VERSE CXXVII

पण्यं (Medhātithi and Madanapārijāta, p. 468)—V. L. पण्ये (Kullūka).

भैर्यं—V. L. भैर्यं (Smṛtisāroddhāra, p. 250).

P. 446, l. 18—for एवं.....तत्र read यश्चोक्तं एवैवोपप.....तत्र

—— l. 26—After संभाष्यते add मेध्यतया शुचित्वमाह

VERSE CXXVIII

P. 447, l. 3—Omit here भेतयाऽशुचित्वमाह

After verse 128 some Mss. insert the following:—

शुचिरग्निः शुचिर्वायुः प्रवृत्तो हि बहिश्चरः ।
जलं शुचि विविक्तस्थं पन्था सञ्चरणे शुचिः ॥

VERSE CXXIX

हतस्यान्यैश्च—V. L. हतस्यापि च (Shrāddhakaumudī, p. 356).

चण्डालाद्यैश्च—V. L. चण्डालैश्चैव

VERSE CXXX

मलाश्च्युताः—V. L. च्युता मलाः (Kṛtyasārasamuchchaya, p. 85).

अधस्तानि—V. L. अधस्थानि (Madanapārijāta, p. 50).

P. 447, l. 21—for न्द्रियाणि read न्द्रियाणां

— l. 22—After मेध्यानि add इति

VERSE CXXXI

P. 448, l. 5.—Transpose तथा...नाप to line 2 above, after भवन्ति, and in its place add मक्षिकाग्रहणं in l. 5.

VERSE CXXXII

P. 448, l. 20—for तेषामेव read तेषाम्मते as in N.

VERSE CXXXIII

मूत्र—V. L. मूत्रं (Aparārka, p. 271).

घ्राणकर्णविट्—V. L. कर्णविण्णखाः (Aparārka, p. 271 and Mitāk-
ṣarā on 1. 191).

VERSE CXXXIV

तिस्त्रयैकत्र करे दश—V. L. तिस्रो दश वामकरे तथा (Nityāchāra-
pradīpa, p. 255).

तथैकत्र—V. L. (a) तत्रैकत्र; (b) तथैकस्मिन्; (c) तथा वाम (Aparārka, p. 36).

शुद्धिमभीक्षता—V. L. शौचोपपादिकाः (Madanapārijāta, p. 46)

P. 449, l. 6—for भेदे read भेदे as in S.

— „ —for स्थानाच्चान्येत्यादि read स्थानादित्यादि as in A.

VERSE CXXXV

गृहस्थानां...ब्रह्मचारिणाम्—V. L. गृहस्थस्य...ब्रह्मचारिणः (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 215).

त्रिगुणं स्याद्ब्रह्मस्थानां—V. L. वानप्रस्थस्य त्रिगुणं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 215 and Madanapārijāta, p. 47).

स्यात्—V. L. तु

तु चतुर्गुणम्—V. L. तत्त्वचतुर्गुणम् (Shrāddhakaumudī, p. 336).

P. 449, l. 10—for मृद्वार्यदे read मृद्वार्यादे as in N.

VERSE CXXXVI

पाण्याचान्त—V. L. खान्याचान्त (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 223).

For the second half Parāsharamādhava (Āchāra, p. 223) reads पीत्वाऽपोऽध्येष्यमाणश्च वेदमग्निं च सर्वदा

मूत्रं पु—V. L. मूत्रपु

P. 449, l. 14—for मूत्रो...न्वात् read आचामेदयवा...न्वान् as in C and S.

— l. 18—for ऽन्यतोवा read ऽध्येष्यतो वा as in A.

VERSE CXXXVII

For the second line Aparārka (p. 40) and Madanapārijāta, (p. 50) read खानि चोपस्पृशेदङ्गिरास्मानं शिर एव च

त्रिराचामेत्—V. L. त्रिःप्राशयेत् (Hēmādri-Shrāddha, p. 992).

द्विःप्रमृज्यात्—V. L. द्विरुन्मृज्यात् (do.)

कीशदस्तु—V. L. (a) कीशदं तु ; (b) कीशदौ च ; (c) कीशदोऽपि

P. 449, l. 27—for स्पृशं read स्पर्शं

After verses 138 some Mss. insert the following :—

अजाशवं मुखतोऽमेध्यं गावोऽमेध्याश्च पृष्ठतः ।
 ब्राह्मणाः पादतो मेध्याः स्त्रियोऽमेध्याश्च सर्वतः ॥
 गौरमेध्या मुखे प्रोक्ता अजाऽमेध्या ततः स्मृता ।
 गोः पुरीषं च मूत्रं च मेध्यमित्यब्रवीन्मनुः ॥

VERSE CXXXVIII

चिह्नदंष्ट्र—V. L. चिह्नदृष्टस्य (Smṛtitattva, p. 111).

वैश्य—V. L. अर्यं (Vidhānapārijāta, II, p. 318).

VERSE CXXXIX

ऽङ्गं न पन्ति याः—V. L. (a) ऽङ्गे पतन्ति याः (Kullūka and Rāghavānanda); (b) अङ्गं न यान्ति याः (Hēmādri-Shrāddha, p. 972).

विहितम्—V. L. विहितम् (Shrāddhakaumudī, p. 353).

P. 450, l. 10—for व्योक्ता read व्योक्त्वा

—— l. 13—for मुखजा read मखिका as in N and C.

After verse 139 some Mss. insert the following :—

दन्तवहन्तलग्नेषु जिह्वास्पर्शेषु चेक्ष तु ।
 परिच्युतेषु तत्स्थानास्त्रिगिरन्नेव तच्छुचिः ॥

Others have the following two verses—

अजाशवं मुखतो मेध्यं गावो मेध्याश्च पृष्ठतः ।
 ब्राह्मणाः पादतो मेध्याः स्त्रियो मेध्याश्च सर्वतः ॥
 गौरमेध्या मुखे प्रोक्ता अजामेध्या ततः स्मृता ।
 गोः पुरीषं च मूत्रं च मेध्यमित्यब्रवीन्मनुः ॥

VERSE CXL

आचाम—V. L. आचम (Hēmādri-Shrāddha, p. 972).

मैमिकैस्ते—V. L. मूमिगास्ते (Nityāchārāpradīpa, p. 281).

VERSE CXLI

P. 451, l. 15—for तस्यैवाद्य शुद्धिः read तच्छौचाच्छुद्धिः

After verse 141 some Mss. add the following :—

अनृतौ तु मृदा शौचं कार्यं मूत्रपुरीषवत् ।
ऋतौ तु गर्भशङ्कित्वात् स्नानं मैथुनिनः स्मृतम् ॥

VERSE CXLII

आचामेदेव—V. L. आचामेच्चैव (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 199).

P. 452, l. 7—for मपवादः read मनुवादः

After verse 142 some Mss. have the following :—

अनृतौ तु मृदा शौचं कार्यं मूत्रपुरीषवत् ।
ऋतौ तु गर्भं शङ्कित्वा स्नानं मैथुनिनः स्मृतम् ॥

VERSE CXLIII

निष्टीव्योक्त्वानृतानि च—V. L. (a) छीविस्त्रोक्त्वाऽनृतं वचः (Mitākṣarā on l. 196 and Vīramitrodaya-Samskāra, p. 523); (b) निष्टीव्योक्त्वानृतं वचः (Vīramitrodaya-Āhnika, p. 115 and Parāsharamādhava-Āchāra, p. 224). But in Prāyashchitta (p. 423) the reading is as in Medhātithi.

पीत्वाऽपोऽभ्येक्ष्यमाणश्च—V. L. रथ्यां स्मशानं चाक्रम्य (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 224).

P. 452, l. 13—for स्नाना read स्वप्ना

VERSE CXLIV

धर्मान्—V. L. धर्म

VERSE CXLV

P. 452, ll. 27-28 should be transposed to p. 453 after line 2.

VERSE CXLVI

For the second half, Parāsharamādhava (Prāyashchitta, p. 286) reads पुत्रस्य स्वाविरे भावे न स्त्री स्वातन्त्र्यमर्हति
न भजेत् स्त्री स्वतन्त्रताम्—V. L. न भजेत् स्वतन्त्रताम्

P. 453, l. 5—Transpose लस्सपि...कर्तव्यम् to line 3, after verse 147. This, along with the two lines transposed from p. 452, is the Bhāṣya on 146.

VERSE CXLVII

For the second half, Madanapārijāta (p. 192) reads एतेषां विरहेण स्त्री गर्हिता स्यात्कुलद्वये

VERSE CXLVIII

कार्येच—V. L. कार्येषु (Madanapārijāta, p. 192).

P. 453, l. 10—for तये इति read तयेति.

—— l. 13—for अन्नः सं० read अन्नसं

VERSE CXLIX

त्येनां—V. L. (a) वैनां (Varṣakriyākaumudī, p. 579); त्येनां (Smṛtichandrikā-Samskāra, p. 223).

नुमते—V. L. (a) नुमतः (do.); (b) नुमतौ (do.)

P. 453, l. 26—for तदैव read सदैव as in S and A.

—— „ — for स्वामिकार read स्वाम्यकार

VERSE CL

यज्ञरक्षासां—V. L. यज्ञस्वासां.

विवाहेषु—V. L. विवाहे तु.

स्वाम्यकारकम्—V. L. (a) स्वाम्यकारकम्; (b) स्वामिकारकम्

P. 454, l. 6—for पतेः । प्रजागतेर्देवता read पतेर्देवता as in S.

VERSE CLI

P. 454, l. 14—for सर्वत्रैवा read सर्वत्रैव

After verse 151 some Mss. add the following:—

दानप्रभृति या तु स्याद्यावदायुः पतिव्रता ।
भर्तृलोकं न त्यजति यथैवाहन्वती तथा ॥

VERSE CLII

उपचार्यः—V. L. (a) पूजनीयः; (b) उपचर्यः (Madanapārijāta, p. 193); (c) उपचारैः (Samskāraratnamālā, p. 675).

After verse 152 some Mss. add the following:—

पत्न्यौ जीवति या तु स्त्री उपवासं व्रतं चरेत्—[V. L. स्यादुपोष्य व्रतचारिणी ।]
आयुष्यं हरते भर्तुर्नरकं चैव गच्छति ॥

VERSE CLIII

यज्ञो—V. L. धर्मो (Gadādhara-paddhati-Kāla, p. 52).

पतिं शुश्रूषते—V. L. (a) पतिः संसेव्यते (Madanapārijāta, p. 193);
(b) पतिं संसेवते (Vidhānapārijāta, II, p. 729).

पोषितम्—V. L. पोषणम् (Madanapārijāta, p. 193).

येन—V. L. (a) यत् (Aparārka, p. 102); (b) या तु (Vidhānapārijāta II, p. 729).

पतिं शुश्रूषते येन—V. L. शुश्रूषयति भर्तारं (Samskāraratnamālā, p. 675).

VERSE CLIV

P. 455, l. 11—for चाशक्य read वाशक्य as in S.

VERSE CLV

P. 455, l. 16—After तदपि add न

—— l. 17—for तथैव read यथैव

—— l. 20—for विरोधोऽयं read विरोधेऽयं as in C and A.

P. 456, l. 1—for प्रगोपोऽरुचि read प्रयोगोऽरुचि as in A and S.

VERSE CLVI

P. 456, l. 6—for तत्कृतं read दुःकृतं as in A and C.

VERSE CLVII

कुमार—V. L. कौमार (Mitākṣarā on 2. 127).

P. 456, l. 16—for चतुर्विधया read च गुर्विच्छया

— l. 20—for संख्या read संस्था as in S.

VERSE CLVIII

गच्छति—V. L. गच्छेत् (Madanapārijāta, p. 198).

VERSE CLIX

अतिवर्तते—V. L. अतिलङ्घयेत् (Parāsharamādhava-Prāyashchitta, p. 30).

परलोका—V. L. पतिलोका

VERSE CLX

प्रजाऽस्तीह—V. L. प्रजा स्तीयां

VERSE CLXI

पकृष्टं—V. L. पकृष्टं (Parāsharamādhava-Prāyashchitta, p. 30).

या निषेवते—V. L. योपसेवते (do.)

निन्द्यैव—V. L. निन्द्येह

सा भवेद्भोके—V. L. लोके भवति (do.)

P. 457, l. 10—This is *text*, verse (162). For प्राप्नोति V. L. प्राप्नोति। What is printed as verse 163 should be omitted as merely repeating what has gone before.

Verses 163 and 164 should come before line 12.

VERSE CLXII

निंम्रा—V. L. निम्रा (Varṣakriyākaumudī, p. 579).

VERSE CLXIII

देहसंयता—V. L. कायसंयता (Vivādaratnākara, p. 436); (b) कायकर्मभिः (Varṣakriyākaumudī, p. 579).

चोदयने—V. L. वर्ग्यते (Varṣakriyākaumudī, p. 579).

भर्तृलोकं—V. L. (a) पतिलोकं; (b) भर्तृलोकान् (Varṣakriyākau-
mudī, p. 579).

Verses 163 and 164 are repeated in 9. 29 and 30.

VERSE CLXVI

P. 458, l. 4—for वानप्रस्थ read वानप्रस्थे

—for स्याप्रति read स्यापिप्रति as in N and C.

VERSE CLXVII

हापयेत्—V. L. हापयन्

कृतदारो गृहे—V. L. गृहेषु ब्राह्मणो

Discourse VI

Some Mss. have the following additional verse in the beginning :—

अतःपरं प्रवक्ष्यामि धर्मं वैखानसाश्रमम् ।
पुत्रेषु भार्या निश्चिप्य वनं गच्छेत्सहैव वा ॥

VERSE II

चापत्यं—V. L. वाऽपत्यं (Mitākṣarā on 3. 45).

VERSE III

वनं—V. L. वने

VERSE IV

समादाय—V. L. समानीय
आमि—V. L. आय
निष्क्रम्य—V. L. निःसृत्य

VERSE V

एतान्—V. L. एतैः (Parāśharamīdhava-Āchāra, p. 528).

VERSE VI

चीरं वा—V. L. चीरं च
सायं स्नायात्प्रगेऽथवा—V. L. मार्गे वा वार्धमेव वा
नखानि च—V. L. नखास्तथा

VERSE VII

यद्भक्षः—V. L. यद्भक्ष्यं (Kullūka).

मिक्षां—V. L. मैक्ष्यं

गतम्—V. L. गतान् (Mitākṣarā on 3. 46).

P. 468, l. 1—for यदेवं read यदेव

— l. 5—for वक्ष्यति read पश्यति

VERSE VIII

For the first three quarters some Mss. read as follows:

स्वाध्यःयशीलो नित्यं स्याद्दान्तो मैत्रः समाहितः ।

त्यक्तद्वन्द्वोऽनिशं दाता—(this quarter being adopted by Govindarāja).

P. 461, l. 13—for पराधीनोऽपि read अपराधतोऽपि as in F. N.

VERSE IX

पर्व—V. L. पूर्वं (Aparārka, p. 941).

पौर्णमासं च योगतः—V. L. (a) पौर्णमासं प्रयोगतः (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 528); (b) पूर्णमासं च शक्तितः (Aparārka, p. 941).

दर्श—V. L. दार्शं (Mitākṣarā on 3. 45).

योगतः—V. L. शक्तितः (do.)

P. 461, l. 23—for धानादिना read धानाद् as in N.

P. 462, l. 19—for अग्नीस्वात्मनि read अग्नीनात्मनि

P. 463, l. 2—for सहाग्निभिर्वन S reads सहाग्निवन

VERSE X

For the first half some Mss. read as follows:—

नक्षत्रेष्टिं तथा दर्शपौर्णमासानि चाहरेत् ।

दर्शय्या—V. L. अक्षय्या (Kullūka).

अयण—V. L. आयणं (Aparārka, p. 941).

तुरायणं—V. L. (a) नारायणं; (b) उत्तरायणं (wrongly attributed by Buhler to Kullūka, who actually reads तुरायणं; it is adopted, however, by Aparārka, p. 914 and Parāsharamādhava-Āchāra, p. 528).

दाक्षसायनमेव—V. L. दक्षिणायनमेव (Govindarāja).

VERSE XI

वासन्तशर—V. L. वासन्तैः शर (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 528).

विधिवन्निर्वपेत् पृथक्—V. L. निर्वपेद्विधिपूर्वकं (do.)

VERSE XII

तु—V. L. च

P. 463, l. 24—After लवणं add न

VERSE XIII

स्थलजौदक—V. L. स्थूलौदकज (Aparārka, p. 924).

नद्यात्—V. L. नन्यान् (Aparārka, p. 924).

VERSE XIV

मधुमांसं च—V. L. मधुमांसानि (Aparārka, p. 942 and Parāsharamādhava-Āchāra, p. 529).

श्लेष्मातक—V. L. श्लेष्मान्तक

VERSE XVI

उत्कृष्टमपि—V. L. (a) उत्कृष्टमपि; (b) उत्कृष्टमपि (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 529).

पुष्पाणि—V. L. मूलानि (Kullūka).

न्यातौऽपि—V. L. न्यर्हाणि (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 529).

P. 464, l. 16—for महारात्रि read माहारम

VERSE XVII

कोऽपि वा—V. L. कस्तथा

VERSE XVIII

षण्मासनिचयो—V. L. षण्माससञ्चयो वा (Aparārka, p. 942).

प्रचालको—V. L. प्रचालितो (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 529).

वा स्यात् (second line)—वाऽपि (do.)

VERSE XIX

चान्नं—V. L. (a) चान्नं ; (b) यांचं (Aparārka, p. 943).

स्याद्वा—V. L. यद्वा (Mitākṣarā, 3. 50).

VERSE XXII

स्थानासनाभ्यां—V. L. स्थानासनैर्वा (Aparārka, p. 943).

VERSE XXIII

काशिकः—V. L. (a) काशकः ; (b) काशगः

P. 466, l. 4—for शाऽऽश्रयो read श आश्रयो यस्मिन्देशे

VERSE XXIV

उपस्पृशन्—V. L. उपस्पृशेत् (Aparārka, p. 944).

तर्पयेत्—V. L. तर्पयन्

VERSE XXV

अग्नीनात्मनि—V. L. (a) अग्नीरवात्मनि ; (b) अग्नीन्वात्मनि (Aparārka, p. 944) ; (c) अग्नीन्वात्मनि (Mitākṣarā on 3. 54).

VERSE XXVI

P. 466, l. 23 for तदुःखा read दुःखा as in A.

VERSE XXVII

तापसेष्वेव—V. L. तापसेषु च (Aparārka, p. 945).

आहरेत्—V. L. आचरेत् (Aparārka, p. 945).

VERSE XXIX

निषदीः—V. L. निषदः (Aparārka, p. 943).

संसिद्धये—V. L. संशुद्धये

P. 467, l. 14—for वा read या as in S.

VERSE XXX

शुद्धये—V. L. सिद्धये

VERSE XXXI

तावास्थाय—V. L. (a) तामास्थाय (Aparārka, p. 945); (b) तां चास्थाय (Hēmādrī-Shrāddha, p. 1660).

आनिपातात्—V. L. आतिपातात् (Hēmādrī-Shrāddha, p. 1660).

युक्ती वार्यनिलाशनः—V. L. ब्रह्मलोके महीयते (do.)

VERSE XXXII

ब्रह्मलोके महीयते—V. L. ब्रह्मभूषाय कल्पते (Nimāyasinḍhu, p. 398).

P. 468, l. 9—for ननु...क्तं read न च तद्युक्तम्

—— l. 13—for वासो read कामो

VERSE XXXIII

च—V. L. तु (Parāsharamādhava, p. 532).

त्यक्त्वा सङ्गान्—V. L. त्यक्तसङ्गः

P. 469, l. 22—for सीस्मृती read सी वृती as in S.

—— l. 27—for न वचनाहः read वचनाहः as in N.

VERSE XXXV

For the second line Vidhānapārijāta (II, p. 373) reads
अनपाकृत्य तान्येव मोक्षमिच्छन् प्रजत्यधः ।

निवेशयेत्—V. L. नियोजयेत्

VERSE XXXVI

P. 470, l. 16—for वा जायते read वाजायते as in F. N.

— l. 21—for न तु read तेन तु as in A.

— l. 26—After कर्म add यः

P. 471, l. 6—for मदाऽ read यदा as in A and S.

VERSE XXXVII

वेदान्—V. L. वेदं

तथा प्रजाम्—V. L. (a) तथा प्रजाः; (b) तथाऽमजान्; (c) तथा सुताम्;
(d) तथा सुतान्

VERSE XXXVIII

सार्धवेदसः—V. L. सर्ववेदस (Kullūka and Parāsharamādhava-
Āchāra, p. 538).

P. 471, l. 17—for पशुर्ब्रह्मा read पशुर्ब्राह्मणः, ब्रह्मा

— l. 22—for नावरथां read नावरथं as in N.

VERSE XXXIX

ब्रह्मवादिनः—V. L. ब्रह्मवेदिनः (Yatidharmasaṅgraha, p. 20).

VERSE XLI

P. 472, l. 10—After समुपोषेष्टु add उपहृतेष्टु as in N.

VERSE XLII

सिद्ध्यर्थमसहायवान्—V. L. (a) सिद्धार्थः ससहायवान् ;

सिद्ध०—V. L. सिद्धि (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 557).

P. 472, l. 16—for एकरामता read एकारामता as in A.

— l. 19—for ऽवधिहेतु read बन्धहेतु as in A and F. N.

— „ —for संप्रत्यते A reads सम्प्रत्यते, which is better.

VERSE XLIII

ऽसञ्चयिको—V. L. (a) ऽसंकुको (noted by Medhātithi); (b) ऽशंकुको ; (c) ऽसंकुतको ; (d) ऽसञ्चयिको (Aparārka, p. 953).

P. 472, l. 25—for गार्हस्थ्य read गार्ह as in A.

P. 473, l. 2—for तु सङ्ग read त्वसङ्ग as in (what reference?)

VERSE XLIV

चेल०—V. L. चेल० (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 569).

Between verses 44 and 45 some Mss. have the following additional couplets—

प्रेम्ण्यान् हैमन्तिकान् मासानष्टौ भिक्षुर्विचक्रमेत् (V. L. मित्राविदां प्रसेत्)

दयार्थं सर्वभूतानां वर्षास्वेकत्र संवसेत् ॥

(This verse is quoted in Aparārka, p. 953).

नासूर्यं हि व्रजेन्मार्गं नादृष्टां भूमिमाक्रमेत् ।

परिपूताभिरद्भिस्तु कार्यं कुर्वीत नित्यशः ।

VERSE XLV

निर्वेशं—V. L. (a) निर्वेशं (Kullūka and Parāsharamādhava-Āchāra, p. 559); (b) निदेशं

VERSE XLVI

वाचं—V. L. वाची (Aparārka, p. 953).

VERSE XLVIII

न वाचमनृतं वदेत्—V. L. न वाचं समुदीरयेत् (Aparārka, p. 954).
After verse 48 some Mss. have the following :—

सत्यां वाचमहिंसां च वदेदनपकारिणीम् ।
कल्कापेतामपरुषामनृतं साममैथुनाम् ॥

VERSE XLIX

निरामिषः—V. L. (a) निराश्रयः ; (b) निरेषणः (Aparārka, p. 954) ; (c) निरामयः (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 569).

VERSE L

चोत्पात—V. L. चोत्पत्ति (Yatidharmasaṅgraha, p. 86).

P. 474, l. 25—for गृहादौ read ग्रहादौ as in N.

VERSE LI

वाऽन्यै—V. L. चान्यै

उपसंभजेत्—V. L. उपसंविशेत्

VERSE LII

कलृप्त—V. L. कृत्त (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 569).

कुसुम्भवान्—V. L. कुटुम्बवान्

VERSE LIII

स्युर्निग्रयानि—V. L. स्युरग्रयानि

VERSE LV.

मैत्रं—V. L. मित्रं (Mitākṣarā, on 3. 59).

प्रसज्जेत—V. L. प्रसज्येत (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 562).

न प्रसज्जेत—V. L. प्रसज्जेन्न तु (Mitākṣarā on 359; Madana-pārijāta, p. 375).

व्यपिस—V. L. व्यतिस Mitākṣarā, on 3.59).

सज्जति—V. L. (α) सज्जते (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 562); (b) मज्जति (Madanapārijāta, p. 375).

VERSE LVI

भुक्तवज्रने—V. L. भुक्तवर्जिते (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 562).

VERSE LVII

अलाभे—V. L. नरागी

लाभे चैव—V. L. लाभश्चैनं (Aparārka, p. 963).

P. 476, l. 3—for मूल.....गृहीतैः read फलमूलोदकादिभिरप्यनन्य-
परिगृहीतैः as in S.

VERSE LVIII

Second line.—V. L. अभिपूजितलाभास्तु (V. L. लाभैश्च) भिक्षां
यत्नेन वर्जयेत्

VERSE LXI

P. 476, l. 23—for परिणमय्य read परिणय्य as in N and F. N.

VERSE LXII

संयोगं च—V. L. सम्प्रयोगं (Aparārka, p. 968).

P. 476, l. 6—for शत्रु.....दिभिः read शत्रुसङ्ग्रामादिभिः

VERSE LXIII

सम्भवम्—V. L. सम्भवः (Aparārka, p. 968).

चास्मात्—V. L. वास्मात्

P. 475, l. 19—for उपरि read उपि as in S.

— 1, 22—for समु read स व

VERSE LXIV

(This verse is omitted in some Mss.)

सुखसंयोगमक्षयम्—V. L. सुखमक्षयमेव च (Yatidharmasaṅgraha, p. 35).

VERSE LXV

चाप्यवेक्षेत—V. L. चाप्यवेक्षेत

चैवोपपत्तिं—V. L. च समुत्पत्तिं ।

Nandana omits verse 65.

VERSE LXVI

भूषितोऽपि—V. L. दूषितोऽपि (Kullūka, Nandana and Rāghavānanda).

रतः—V. L. वसन् (Mitākṣara on 3. 65).

P. 478, l. 16—for त्यागे न read त्यागेन

VERSE LXVIII

जन्तूनां—V. L. भूतानां (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 570).

चैव—V. L. (a) नैव ; (b) पीह

VERSE LXIX

P. 479, l. 3—for शुद्धर्थं read शुद्ध्यर्थं

After verse 69 some Mss. have the following additional couplet:—

ग्रैष्महैमन्तिकान् मासानष्टौ प्रायेण पर्यटेत् ।

द्वयार्थं सर्वभूतानां वर्षास्वेकत्र सेवसेत् ॥

It is quoted as Manu's in Aparārka, p. 954.

VERSE LXXI

निग्रहात्—V. L. संयमात् (Vidhānapārijāta, II, p. 176).

VERSE LXXII

P. 479, l. 26—for थोनुवा read थांनुवा

P. 480, l. 7—for समयमादिभिनियमाद्वि read यमनियमस्थानाद्वि
as in N.

—— l. 9—for शौर्यादयः read सौन्दर्यादयः as in N.

—— l. 11—for प्रल read प्रयत्न

—— l. 15—for धारणतया read धारणफलतया

—— l. 20—for रहितं read सहितं as in S and F. N.

—— l. 26—for योरनारम्भ read योरारम्भ

P. 481, l. 1—for विषय read विषये

—— „ —for उपघाते read उपघातेषु

VERSE LXXIII

P. 481, l. 24—for नैवंपरवाच्यः read नैवं परमात्मनोऽन्यः as in A.

P. 482, l. 1—for रनपावृतादि read रनपायामृतादि as in A.

VERSE LXXIV

कर्मभिर्न निबध्यते—V. L. कर्मणा न स बध्यते (Yatidharmasaṅgraha,
p. 42).

VERSE LXXV

तत्परम्—V. L. तत्परम् (Nārāyaṇa and Nandana).

P. 482, l. 72—for येषां read तेषां as in A.

—— l. 15—for सत्परम्नेन read सत्परम्नेऽन्यत्

P. 483, l. 6—for औषधेन read औषधे

VERSE LXXVI

स्नायुयुतं—V. L. स्नायुबद्धं (Yatidharmasaṅgraha, p. 91).

दुर्गन्धि—V. L. दुर्गन्धं (do).

P. 483, l. 17—for सूतकान नान्य read स्वेदजादीनामन्य as in S and F. N.

VERSE LXXVII

P. 483, l. 26—for वेक्ष्यम । त्य read वेक्ष्य त्य

—— l. 27—for स्तुसता शरीरेण read स्तुष्या शरीरेण

VERSE LXXVIII

P. 484, l. 7—for प्राप्तिपूर्वकस्य read प्राप्तविवेकस्य

—— l. 8—for कृच्छ्रपूर्वं read कृच्छ्रम् । पूर्वं

VERSE LXXIX

विसृज्य—V. L. विमृश्य

P. 484, l. 13—after कर्तुं add यन्ममायमप्रियं करोति तन्ममैव as in S and F. N.

VERSE LXXX

P. 484, l. 19—for स्पृहा कार्याऽभि read स्पृहाकार्याभि

VERSE LXXXI

त्यक्त्वा सङ्गान्—V. L. त्यक्तसङ्गान्

द्वन्द्ववि—V. L. द्वन्द्वैर्वि

VERSE LXXXII

P. 485, l. 9—for तयोः read स्वयोः as in S and F. N.

—— l. 18—for अन्नक्रि.....तुष्टः read स न क्रियाफलमुपाश्रुते as in A.

P. 485 l. 21—for पुण्यते read युज्यते as in S.

P. 486, l. 10—Omit छान्दोग्योक्त, which is not in A.

VERSE LXXXIII

आध्यात्मिकं—V. L. अध्यात्मिकं

P. 486, l. 18—for विधायकर्म read विधायक as in A.

— l. 19—for मनुरभमवमहं भवमहं ह्येभिः read मनुरभमहं ह्येभिः as in A.

VERSE LXXXIV

P. 486, l. 25—for अध्ययनवि read अध्ययने वि as in A.

— l. 26—for जापकानं read जापकानाम् as in A.

P. 487, l. 1—for शास्त्रादवगतात्मतत्त्वानव read शास्त्रादवगता as in S.

— l. 6—for प्रेक्षणीय....आत्म read प्रेक्षणीयरागादिदोषा ज्ञानात्म

VERSE LXXXVII

P. 488, l. 3—for गृहस्था read गृहे स्था

VERSE LXXXIX

सर्वेषा—V. L. वसुधा (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 563).

वेदश्रुति—V. L. वेदस्मृति (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 563).

P. 488, l. 12—for चैतान्द्विविधाने read चैतस्मिन् विधाने as in A and S.

— l. 25—for क्षीमात्रगमनं read क्षीमात्रे न गमनं

— l. 26—for युक्तैव read युक्तेव as in F. N.

P. 489, l. 3—for ह्येत.....केनांशेन read ह्येतदधिकृता विवाह-प्रयुक्तिचिन्ता तु केनांशेन as in A and C and F. N.

— l. 6—for सत्यपि वेदस्या read सत्यप्यवैयस्या as in F. N.

— l. 21—for विहितो read विहितो

— l. 23—for अवस्थाया read अवस्थाया as in F. N.

VERSE XC

नदीनदाः—V. L. नदीद्याः (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 563).

VERSE XCI

लक्ष्यको—V. L. लक्ष्यिको

VERSE XCII

धीः—V. L. द्वीः (Nārāyaṇa, Nandana and Smṛtichandrikā-Samskāra, p. 13).

P. 490, l. 26—for पौनरुक्त read पौनरुक्त्य as in S.

VERSE XCIII

दशलक्ष्यानि धर्मस्य—V. L. (a) दशलक्ष्यकं धर्मं । (b) दशलक्ष्यिकं धर्मं ; (c) दश सिद्धानि धर्मस्य

VERSE XCIV

For the last three quarters of this verse, *Aparārka* (p. 972) reads—येऽधीरग्निद्विजातयः । अधीत्य चानुवर्तन्ते ते यान्ति परमां गतिम् ॥

वेदान्तं—V. L. वेदान्तान्

श्रुत्वा—V. L. सेव्य

P. 491, l. 16—अजीर्ण read जीर्ण

VERSE XCV

अभ्यस्य—V. L. अभ्यस्यन् (Govindarāja, Nārāyaṇa and Nandana; also noted by Medhātithi).

After verse 95 some Mss. have the following additional couplet :—

सैन्यस्य सर्वकर्माणि वेदमेकं न सैन्यसेत् ।

वेदसैन्यासनाच्छूद्रस्तस्माद्देवं न सैन्यसेत् ॥

VERSE XCVII

राज्ञां धर्मं—V. L. (a) राजधर्मान्; (b) राज्ञां धर्मान्

Discourse VII

VERSE II

विद्रुते—V. L. ऽभिद्रुते (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 15).

सर्वस्य—V. L. धर्मस्य

रक्षार्थमस्य—V. L. चक्षुर्धर्मस्य (attributed to Medhātithi by Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 16).

P. 493, l. 18—for तत्कृतः read तत्र भुतः as in F. N.

— l. 22—for तदतिदेशो read तद्वदितरो as in S.

VERSE IV

निष्कृष्य—V. L. (a) निर्हृष्य (Kullūka); (b) आहृष्य (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 5).

इन्द्रानिल—V. L. चन्द्रानिल —(Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 5).

चन्द्रवित्ते—V. L. इन्द्रवित्ते Ditto.

VERSE V

एषां—V. L. एव (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 5).

अभिभ—V. L. अतिभ (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 15).

मात्राभ्यः—V. L. मात्राभिः (noted in do).

VERSE VI

एष—V. L. एव (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 392).

VERSE VII

स चेन्द्रः स्वप्रभावतः—V. L. स महेन्द्रः स्वभावतः (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 392).

VERSE VIII

P. 494, l. 27—for ऽदृष्टे read दृष्टे

VERSE IX

P. 495, l. 3—for प्रायो read यो as in F. N.

— l. 4—for न्तिक्को read न्तिकवर्ती as in S.

— „ —for सर्पि सर्पा as in S.

VERSE X

कार्यं सोऽवेक्ष्य—V. L. कार्याण्यवेक्ष्य (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 18), which notes the other reading also.

सोऽवेक्ष्य—V. L. चावेक्ष्य

VERSE XI

पद्मा श्रीः—V. L. पद्माऽऽस्ते (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 392).

च वसति—V. L. संवसति

VERSE XIII

धर्मं यमिष्टेषु—V. L. धर्ममभीष्टेषु (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 392).

स ज्यवस्येत्—V. L. सत्यम्यस्येत्

Ditto.

चाप्यमिष्टेषु—V. L. चाप्यमिष्टेषु

तं धर्मं—V. L. तद्धर्मं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 393).

VERSE XIV

तदर्थं—V. L. तस्यार्थं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 393).

मात्मब्रह्म—V. L. मात्मनः (do.)

P. 496, l. 20—for ब्राह्मण्यो read ब्राह्मण्यो

VERSE XV

बलमि च—V. L. बलमि ते

कल्पन्ते—V. L. कल्पने

P. 497, l. 1—for स्वागारी read स्वांगारी

VERSE XVI

तं देश—V. L. तद्देश (Vivādachintāmaṇi, 261).

तत्त्वतः—V. L. धर्मतः

वर्ति—V. L. वृत्ति (Vivādachintāmaṇi, p. 261).

P. 497, l. 8—मनुबन्धमनुशात्रापदि read मनुबन्धं पदि

VERSE XVII

स्युतः—V. L. कृतः (Vivādaratnākara, p. 646).

VERSE XVIII

एवामि—V. L. एव हि (Vivādachintāmaṇi, p. 261).

VERSE XIX

स घृतः—V. L. (a) सुघृतः (Vivādachintāmaṇi, p. 261); (b)

संघृतः ; (c) स्वघृतः (Vivādaratnākara, p. 647).

VERSE XX

शूले मत्स्यानिवापक्ष्यन्—V. L. जले मत्स्यानिवाहिंस्युः (noted by Kullūka).

शूले—V. L. जले.

अपक्ष्यन्—V. L. आहिंस्युः

P. 498, l. 7—for शूलपाक्रियन्ते read शूलाक्रियन्ते

VERSE XXI

श्याबलिहान्—V. L. श्या च लिह्यात् (Vivādaratnākara, p. 648).

VERSE XXII

शुचिर्नरः—V. L. नरः शुचिः (Vivādachintāmaṇi, p. 263).

VERSE XXIII

रक्षांसि पतंगोरगाः—V. L. पिशाचोरगराक्षसाः (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 286), but on p. 292 the same work has the other reading.

देवदानवगन्धर्वा रक्षांसि—V. L. देवदानवरक्षांसि गन्धर्वा

P. 499, l. 10—for नीपोऽपि नीचोऽपि would be better.

VERSE XXV

दण्डः—V. L. धर्मः (Vivādaratnākara, p. 646).

न मुह्यन्ति—V. L. विवर्धन्ते Do.

VERSE XXVI

P. 500, l. 2—for विद्याशक्त read विद्याशक्ती

VERSE XXVII

कामाग्धो—V. L. कामारमा (Vivādaratnākara, p. 647).

विहन्यते—V. L. निपात्यते

VERSE XXVIII

विचक्षितं—V. L. विचक्षितो

VERSE XXIX

मुनीन्—V. L. ऋषीन् (noted in Vivādaratnākara, p. 647, footnote).

VERSE XXX

लोऽसहायेन—V. L. असहायेन (Vivādaratnākara, p. 647).

मक्तेन—V. L. ऋक्षेभ्यु (Do.)

VERSE XXXI

प्रणेतुं शक्यते दण्डः—V. L. (a) दण्डः प्रणयितुं शक्यः (Vivādachin-tāmaṇi, p. 262) ; (b) दण्डः प्रणेतुं शक्यस्तु ; (c) दण्डः प्रणयितुं शक्तः (Vivādaratnākara, p. 647).

ससहायेन—V. L. सुसहायेन (Vivādaratnākara, p. 647).

P. 501, l. 15—for भक्त्यनु read भक्तानु as in F. N.

VERSE XXXII

न्यायवृत्तः—V. L. न्यायवृत्तिः (noted by Medhātithi).

भृशदण्डः—V. L. भृशदण्डः (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 121).

P. 501, l. 22—for प्रवृत्तिः read प्रवृत्तो as in N.

— „ —for न्याययोगाद्वृत्तन्यायः read न्याययोगाद्वृत्तः न्यायवृत्तः

— l. 24—for उपेक्षणीयम् read अपेक्षणीयम् as in N and S.

P. 502, l. 2—कार्ये प्रधाने read कार्यप्रधानः

VERSE XXXIII

शिलोच्छेनापि—V. L. शिलोच्छादपि

VERSE XXXV

स्वे स्वे धर्मे निविष्टानां—V. L. स्वेषु धर्मेषु निविष्टानां

P. 502, l. 16—for लिप्यते read लिप्यते

— „ —for मित्रादि read पित्रादि as in S.

— l. 20—for विज्ञायस्ते read विज्ञेया

VERSE XXXVI

तत्तद्गोऽहं प्रवक्ष्यामि—V. L. तद्गोऽहं सम्प्रवक्ष्यामि

VERSE XXXIX

P. 503, l. 22—for वस्य read अस्य as in S.

VERSE XL

नष्टा—V. L. भ्रष्टा (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 119).

सपरिमहाः—V. L. सपरिच्छदाः (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 119).

वनस्था अपि—V. L. (a) वनस्थाश्चापि; (b) वनस्थारचैव (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 119).

VERSE XLI

वेने—V. L. वेणो

सुदाः पैजवनरचैव—V. L. (a) सुदासो यवनरचैव (Kullūka); (b) सुदासः पैजवनश्च (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 119).

पैजवन—V. L. वैजवन (Nandana).

VERSE XLIII

आत्मविद्यां—V. L. आत्मविद्भ्यो (Mitākṣarā on l. 310 and Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 118).

विद्यात्—V. L. विद्यां (noted by Medhātithi).

शाश्वतीम्—V. L. तद्विदः (Mitākṣarā on l. 310 and Madana-pārijāta, p. 222 and Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 118).

P. 504, l. 19—for सद्योष read राज्योष

—— l. 21—for अथ read अथ

VERSE XLIV

जितेन्द्रियो हि—V. L. जितेन्द्रियस्तु

VERSE XLV

क्रोधजानि च—V. L. क्रोधजानि तु

VERSE XLVI

क्रोधजेष्वात्मनैव तु—V. L. क्रोधजे स्वात्मनैव तु (Parāsharamādhava-
Āchāra, p. 413).

VERSE XLVII

दिवास्त्रमः—V. L. दिवास्त्रापः (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 147).

परिवादः—V. L. परीवादः (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 413).

वृथाख्या च—V. L. (a) वृथाटाख्या (do.); (b) वृथास्यागः (Vīrami-
trodaya-Lakṣaṇa, p. 198); (c) वृथाचातः (Mitākṣarā on 1. 310).

ऽद्यो—V. L. ऽद्यः (Mitākṣarā on 1. 310).

P. 506, l. 9—दित्रायाम्—V. L. दित्रायि as in S.

VERSE XLVIII

वाग्दण्डजं च पारुष्यं—V. L. वाग्दण्डजनपारुष्यं

P. 506, l. 16—for करावरोधो read कारावरोधो

— ll. 17-18—सर्वसाधा...व्यावृत्तिः should come after हरणं
वा in l. 19.

— l. 18—for गुणिनां read गुणानां as in N and S.

VERSE XLIX

तज्जावेतानुभौ गणौ—V. L. (a) तज्जौ ह्येतानुभौ गुणौ ; (b) तज्जौ-
क्षेतौ गुणानुभौ ; (c) त्याज्या क्षेतौ गणानुभौ (Parāsharamādhava-
Āchāra, p. 413); (d) तज्जयेतानुभौ गणौ (Vīramitrodaya-Rājanīti,
p. 148).

VERSE LI

दूषणे—V. L. दूषणम् (Mitākṣarā on 1. 308).

सदा—V. L. तथा

VERSE LII

पूर्वपूर्व—V. L. पूर्वपूर्व (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 148).

आत्मवान्—V. L. आत्मनः (Nandana and Vīramitrodaya-
Rājanīti, p. 148).

P. 507, l. 18—for विषंभवति read विषीभवति as in N.

P. 508, l. 1.—for काले लक्षः परिचयः read काले लक्षपरिचयः as in S.

— l. 5—for विनाशादिश read विनाशादश

VERSE LIII

व्यसन्यधोधो—V. L. व्यसन्यधो हि (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 414).

P. 508, l. 19—for पानादीनामाशङ्क्यचेति read पानादीनामशङ्क्यं चेति

VERSE LIV

कुलोद्गतान्—कुलोद्भवान् (Mitākṣarā on l. 311).

चाष्टौ—V. L. वाष्टौ (Mitākṣarā on l. 311 and Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 177).

कुर्वीत सुपरीक्षितान्—V. L. प्रकुर्वीत परीक्षितान् (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 405 and Kullūka).

परीक्षितान्—V. L. परीक्षकान् (Nandana).

P. 509, l. 1—for नेनाहाः read नेनाह as in N.

— l. 7—for स्वल्पकार्ये read स्वकार्ये

— l. 8—for सर्वं मन्त्रि read सर्वमन्त्रि

— l. 9—for दक्षिणितः read दक्षिणितः

— „ —for दुपदे read दपदे

— l. 10—for रेकैकमाल्य read रेकैकममाल्य

— l. 11—for भवत read भवते

— „ —for इत्याख्या read प्रत्याख्या

— „ —for जिकान्तः read जिका अन्तः

— l. 13—for प्रमाद read प्रवाद

— l. 14—for प्रमाद read प्रवाद

— l. 21—for बुद्धिभेदो N reads बुद्धिभेदो

VERSE LV

किं बु—V. L. (α) किमु (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 177) ;
(b) किं बु

VERSE LVI

सामान्यं सन्धिविग्रहम्—V. L. सामादीन् सन्धिविग्रहान् (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 405).

P. 510, l. 9—for प्रति कर्म read प्रतिकर्म

—— ll. 14-16—for तस्मादायुध read तस्यादायुध

—— l. 15—for मुक्तदण्डः read शुष्कदण्ड

—— l. 16—for देवतासमं read देवताभ्रम

—— l. 17—for अदितानां N reads उदितानां, which is better.

VERSE LVII

आत्मनः—V. L. आत्मने

P. 510, l. 26—for त्यतीकं read त्यनीकं as in S.

VERSE LVIII

बाह्यगुण्यसंयुक्तम्—V. L. सामान्यसंयुक्तम् (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 406).

मन्त्रयेत् परमं V. L. मन्त्रयति परं (Nītimayūkha, p. 53).

VERSE LIX

समाचरेत्—V. L. समारभेत् (Kullūka and Parāsharamādhava-Āchāra, p. 406).

P. 511, l. 5—Before सह add तेन as in S.

VERSE LX

इदं न मात्यान्—V. L. इदं न सामास्यान् (Nītimayūkha, p. 53).

अवस्थितान्—V. L. कुलोद्गतान् (noted by Nārāyaṇa).

सम्यगर्थं—V. L. आज्ञानर्थं (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 185).

VERSE LXI

निर्वर्तित—V. L. निवर्तित (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 185).

P. 511, ll. 13-14—for भय.....साह read भयसन्निधाभवसादरे
तावप्युत्साह

VERSE LXII

तेषामर्थे—V. L. तेषाम्मध्ये (Nītimayūkha, p. 53).

अन्तर्निवेशने—V. L. अन्तरवेरमनि (Aparārka, p. 581).

VERSE LXIII

विशारदम्—V. L. कोविदम् (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 225).

चेष्टज्ञं—V. L. चेष्टाज्ञं (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 188).

P. 512, l. 3—for राज्ञे read राज्ञो as in S.

—— l. 5—for आकारशरीर read आकारः शरीर

—— l. 8—for शुचि read शुचिः

After verse 63 some Mss. have the following additional verses:

सन्धिविग्रहकालज्ञान् समर्थानायतिष्ठमान्
परैरहार्यान् वृद्धांश्च धर्मतः कामतोऽर्थतः ।
समाहर्तुं प्रकुर्वीत सर्वशास्त्रविपश्चितः ।
कुलीनान् वृत्तिसम्पन्नान् निपुणान् कोशवृद्धये ॥
आयस्ययस्य कुशलान् गणितज्ञानलोलुपान् ।
नियोजयेद्धर्मेनिष्ठान् सम्यक्कार्यार्थचिन्तकान् ॥
कर्मणि चातिकुशलान् लिपिज्ञानायतिष्ठमान् ।
सर्वविश्वासिनः सत्यान् सर्वकार्येषु निश्चितान् ॥
अकृताशांस्तथा भर्तुः कालज्ञानं च प्रसङ्गिनः ॥
कार्यकामोपधाशुद्धान् बाह्याभ्यन्तरचारिणः ।
कुर्यादासन्नकार्येषु गृहसरण्येषु च ॥

VERSE LXV

च दूते—V. L. तु दूते

P. 512, 15—उक्त....प्रयो read उक्तानां दूतगुणानां सम्पादनप्रयत्ने
प्रयो as in S.

VERSE LXVI

दूत एव हि—V. L. दूत एव च

मिद्यन्ते येन मानवाः—V. L. (a) मिद्यते येन मानवः ; (b) मिद्यन्ते येन बान्धवाः (Govindarāja); (c) येन मिद्यते बान्धवः (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 188); (d) मिद्यन्ते येन वान वा (Rāghavānanda).

VERSE LXVIII

तत्त्वेन—V. L. यत्त्वेन

VERSE LXIX

अनाविलम्—V. L. अनाकुलम्

आवसेत्—V. L. आविशेत्

VERSE LXX

धनुर्दुर्गं—V. L. धन्वदुर्गं

वार्षमेव वा—V. L. (a) वार्षमेव च ; (b) वार्षमेव च (Mitākṣarā on 1. 320).

समाश्रित्य वसेत्—V. L. (a) समाश्रित्यावसेत् (Nītimayūkha, p. 64); (b) समाश्रित्यावसेत् (Mitākṣarā on 1. 320).

VERSE LXXI

एषां हि—V. L. एतेषां (Nītimayūkha, p. 65).

सर्वेषां—V. L. सर्वेषां (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 203).

प्रयत्नेन—V. L. प्रकारेण

विशिष्यते—V. L. प्रशस्यते

VERSE LXXII

प्लराः—रूपाः (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 202).

VERSE LXXIV

तस्माद्दुर्गं—V. L. तस्माद्दुर्गाणि

विशिष्यते—V. L. (a) विशिष्यते (Rāghavānanda); (b) च कारयेत् ; (c) समाश्रयेत् (Nītimayūkha, p. 65).

VERSE LXXV

तस्यात्—V. L. तस्मात् (N) (Vīramitrodaya-Lakṣaṇa, p. 238).
 नेदकेन च—V. L. नेदकेन्धनैः (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 204 ;
 Parāsharamādhava-Āchāra, p. 407).

VERSE LXXVI

सुपर्वा—V. L. सु पर्व (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 407).
 सर्वतुङ्ग—V. L. सर्वतुङ्ग, noted by Medhātithi.

VERSE LXXVII

गुणान्विताम्—V. L. समन्विताम् (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 407).

P. 515, l. 10—for वचनकरणा read वचनाचरणा as in S.

VERSE LXXVIII

चरिर्वज्रः—V. L. चरिर्वज्रम् (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 407).
 तेऽस्य—V. L. तस्य

P. 515. l. 13—for देशे न read देशेन

VERSE LXXIX

चमार्थं—V. L. यज्ञार्थं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 407).

VERSE LXXX

स्यादवाज्ञायपरो—V. L. स्यादाश्रयपरो (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 187).

P. 516, l. 3—for करादे read करदे

VERSE LXXXII

ऽभिधीयते—V. L. विधीयते

P. 516, l. 16—for वक्ष्यमा read वक्ष्यमा

VERSE LXXXIII

ब्राह्मणोऽयं वयो—V. L. (a) ब्राह्मणोऽयं वयो ; (b) ब्राह्मणोऽयं वयो

VERSE LXXXIV

स्कन्दति—V. L. स्कन्दते

व्यवते—V. L. व्यवते (Kullūka).

VERSE LXXXV

आचार्ये शतसाहस्रे—V. L. (a) सहस्रगुणमाचार्ये (Aparārka, p. 286);
(b) सहस्रं ओत्रिये दानं ; (c) प्राचीते शतसाहस्रं (Kullūka); (d) ओत्रिये
शतसाहस्रं (Nandana).

P. 517, l. 24—for वक्तुं read वस्तुं

VERSE LXXXVI

तथैव च—V. L. तथापि च (Aparārka, p. 303).

दानस्य फलमश्नुते—V. L. दानस्यावाप्यते फलम् (Aparārka, p. 303).

P. 518, l. 18—for भावःप्रसाद read भावप्रसाद

— l. 19—for प्रत्येति read प्रेत्येति, which is the प्रतीक for प्रेत्य in 86.

What is printed by Gharpure as verse 87 is in reality only a verse quoted and explained in the *Bhāṣya* in the manner of several other quotations; it does not form part of the *text* of Manu, as is clear from the term प्रेत्येति (in line 19), which is the *pratīka* of the last quarter of verse 86.

The numbering of the verses therefore will not henceforth, tally with that in Gharpure's edition.

VERSE LXXXVII

पालयद् प्रजाः—V. L. समरे परैः (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 405).

Between verses 86 and 87 some Mss. have the following :—

एष एव परो धर्मः कृत्स्नो राज्ञ उदाहृतः ।
जित्वा धनानि सङ्ग्रामाद् द्विजेभ्यः प्रतिपादयेत् ॥
देशकालविधानेन द्रव्यं श्रद्धासमन्वितम् ।
पात्रे प्रदीयते यत्तु तद् धर्मस्य प्रसाधनम् ॥

VERSE LXXXVIII

चैव पालनम्—V. L. परिपालनम्

राज्ञां—V. L. राज्ञः (Parāśharamādhava-Āchāra, p. 413).

VERSE LXXXIX

P. 519, l. 11—Omit यथा

— „ —for त्वरेत्यस्य read त्वरेत्यस्य

P. 519, l. 25—for त्रियन्ते read क्रीयन्ते or द्वियन्ते

P. 520, l. 1—for समाख्या नितता read समाख्यानियता

— l. 4—for स्वतस्य read स्वतन्त्रस्य as in N.

— „ —प्रज्ञार्थे युद्धे प्राणत्यागो धर्मायैव should be transposed to l. 3, after अन्नोष्यते

VERSE XCI

कृताञ्जलिम्—V. L. पुटाञ्जलिम्

न मुक्कशेरां नासीनं—V. L. न मुक्कशेराभासीनं (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 406).

P. 521, l. 6—for त्याजितो read त्यामाजितो

VERSE XCII

वर्णनं—V. L. भर्णनं, noted by Medhātithi.

VERSE XCIII

व्यसनप्राप्तं—V. L. व्यसनं प्राप्तं (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 406).

P. 521, l. 19—for प्रतिषेधापेक्षः read प्रतिषेधपक्षे as in S.

— l. 20—for प्रतिषेधात् read प्रतिषेधः as in S.

VERSE XCIV

भर्तुर्व्यदुष्कृतं किञ्चित्—V. L. यत्किञ्चिदुष्कृतं भर्तुः (Nītimayūkha, p. 80).

P. 521, l. 25—for किञ्चन परावृत्तहते नेयं read किञ्च न परावृत्तहतेनेयं

P. 522, l. 1—Drop the stop after दर्शयति

VERSE XCV

यच्छास्य—V. L. यदस्य (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 408).

VERSE XLVI

P. 522, l. 15—for तथा...मिति read तथा च हीना धनं प्राप्य तद्धनं समार्धमिति as in F. N., S and N.

Between verses 96 and 97 some Mss. insert the following :—

भृत्येभ्यो विभजेदर्धान्नैकः सर्वहरो भवेत् ।

नाममात्रेण तुष्येत क्षत्रेण पृथिवीपतिः ॥

VERSE XCVII

राज्यम्—V. L. (a) राज्ये च ; (b) राज्यस्य

VERSE XCIX

रक्षेत्प्रयत्नतः—V. L. (a) रक्षेत्प्रयत्नतः (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 413 and Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 131); (b) रक्षेत् प्रयत्नतः; (c) रक्षेदपेक्षया

VERSE C

सम्यगनु—V. L. नित्यमनु (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 131).
नित्यं कु—V. L. सम्यक् कु (Do.)

VERSE CI

पात्रेषु निक्षिपेत्—V. L. (a) पात्रे निवेदयेत् ; (b) दानेन निक्षिपेत् ; (c) तीर्थेषु निक्षिपेत्

VERSE CII

संवृतसंवार्यो—V. L. (a) संवृतसञ्चारो ; (b) संवृतसम्भार्यो

VERSE CIV

नित्यं सुसंवृतः—V. L. (a) नित्यं स्वसंवृतः ; (b) नित्यमतन्त्रितः

P. 524, l. 16—for सुवधवर्गः read भीतवर्गः as in N.

— l. 17—for भीतवर्गः read सुवधवर्गः as in N.

Between verses 104 and 105 some Mss. insert the following :—

न विध्यसेद्विरवस्ते विरवस्ते नाति विरवसेत् ।
विरवासाद्भवमुत्पन्नं मूलादपि विकृन्तति ॥

VERSE CVI

सिंहवज्र पराक्रमेत्—V. L. पराक्रमेत् सिंहवत्

P. 525, l. 5—for सम्भार्यो read मत्वा च as in S.

VERSE CVII

वशं—V. L. वशे

VERSE CVIII

तिष्ठेयुः—V. L. तिष्ठन्ते सामाद्यैः

दण्डेनैव—V. L. दण्डेनाभि (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 404).

VERSE CIX

राज्ञाभि—V. L. राज्याभि (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 279).

VERSE CX

तथा रक्षेन्मृषो राज्यं—V. L. तथा रक्षन् हि राज्ञाभि

P. 526, l. 4 for यावन्तस्तेषां सुह read यावत्सुह as in F. N.

VERSE CXI

कर्षं—V. L. कर्षं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 409).

वेद्यया—V. L. वेद्यया

राज्यात्—V. L. स्वाम्यात् (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 254).

VERSE CXIII

P. 526, l. 19—for रक्षति धनं read रक्षाविधानं as in N and S.

VERSE CXIV

मधिष्ठितम्—V. L. मवस्थितम् (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 254).

सङ्ग्रहम्—V. L. गुप्तये (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 254).

P. 526, l. 24—for अधिकारि read अधिकारी as in S.

VERSE CXV

दशग्रामपतिं—V. L. दशग्रामाधिपं (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 428).

VERSE CXVI

विंशतीशिने—V. L. विंशतीशिनम्

VERSE CXIX

कुलानि च—V. L. कुलानि तु

P. 527, l. 14—for सर्वं read ग्रामं or एवं

VERSE CXX

पृथक्कार्याणि—V. L. (a) प्रतिपन्नानि ; (b) पृथक्कायानि (noted in Viramitrodaya-Rājanīti, p. 249).

VERSE CXXII

सर्वानेव सदा—V. L. सर्वानायुक्तकान् (Viramitrodaya—Rājanīti, p. 250).

सम्यग्ग्राह्येषु तत्परैः—V. L. सम्यग्रूपतया चरैः

VERSE CXXIII

राज्ञो हि—V. L. राह्येषु (Viramitrodaya-Rājanīti, p. 253 and Vivādaratnākara, p. 367).

P. 528, l. 3—for सम्य read असम्य

VERSE CXXIV

मेव—V. L. मेवं (Vivādaratnākara, p. 367).

VERSE CXXV

राजकर्मसु—V. L. राजा कर्मसु (Viramitrodaya-Rājanīti, pp. 251-252).

P. 528, l. 16—for स्वस्ये तद् read स्वस्येत्येतद् as in N.

VERSE CXXVI

कृद्—V. L. कुम्भ (Shuddhikaumudī, p. 140).

वेतनम्—V. L. भक्तकम्

धान्यद्रोणम्—V. L. धान्यद्रोणस्तु

VERSE CXXVII

योगधेमं—V. L. योगं धेमं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 404).

वशिष्ठः—V. L. वशिष्ठिभः (noted by Viramitrodaya-Rājanīti, p. 260).

P. 528, l. 26—for मूलम् read मूल्यम् as in N and S.

VERSE CXXVIII

दम्पत्यं—V. L. दम्पत्यं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 404).

P. 529, l. 10—for मूलाधेदो read मूलच्छेदो as in N.

VERSE CXXIX

तथावेक्ष्य—V. L. तथावीक्ष्य (Viramitrodaya-Rājanīti, p. 260).

P. 529, l. 13—परिमाणा read परिमाण

VERSE CXXX

पञ्चाशद्भाग—V. L. पञ्चाशो भाग adopted by Medhātithi, who notes the other reading also.

VERSE CXXXI

हुमांसमशु—V. L. हुमांसां मशु

गन्धीषधिरसानां—V. L. गन्धासधिरसानां

P. 529, l. 22—for हुमश read हुम

VERSE CXXXII

वैदलस्य—V. L. वैद्यवस्य (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 261).

VERSE CXXXIII

न च कुचाऽस्य संसीदेत्—V. L. न च गण्धेद्विषादं च

VERSE CXXXIV

For the second line some Mss read :

तस्य सीदति तद्वाङ् दुर्भिक्षव्याधिपीडितम्—so quoted also in Mitākṣarā on 3. 44.

अचिरैर्यौव—V. L. अचिरादेव (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 408).

VERSE CXXXV

प्रकलयेत्—V. L. च कल्पयेत्

चैनं—V. L. त्वैनं

संरक्षेत्सर्वतश्चैनं—V. L. भवेम्यश्च तथा रक्षेत्

VERSE CXXXVI

संरक्षय—V. L. स रक्ष्य (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 141).

VERSE CXXXVIII

आत्मोपजीविनः—V. L. अल्पजीविनः

VERSE CXXXIX

पीडयेत्—नाशयेत् (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 275).

VERSE CXL

तीक्ष्णरक्षेव सुदुरश्च स्यात्—V. L. न तीक्ष्णो न सुदुश्च स्यात्

P. 531, l. 2—for प्रेतम् read प्रेतः as in S.

VERSE CXLI

प्राज्ञं—V. L. शान्तं

कुबोद्गतम्—V. L. कुबोद्भवम्

VERSE CXLIII

मृतः स न तु—V. L. (a) मृतः स न स; (b) मृतः स न च; (c) मृतः स स न; (d) मृतस्तु न स; (e) मृतः स न हि (Vivādaratnākara, p. 294).

VERSE CXLV

दुस्वाऽग्निर्ब्राह्मणांश्चाप्यं—V. L. (a) दुस्वाग्निर्ब्राह्मणानप्यं; (b) दुस्वाऽग्निं ब्राह्मणांश्चाप्यं; (c) दुस्वाऽग्निन् ब्राह्मणांश्चाप्यं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 409).

प्रविशेत्स—V. L. (a) प्रविशेत; (b) प्रविशेत्च (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 409).

VERSE CXLVI

स्थितः—V. L. स्थिताः

VERSE CXLVII

समारुह्य—V. L. उपारुह्य

रहोगतः—V. L. रहोगतम्

मन्त्रयेद्विभाषितः—V. L. मन्त्रयेताविभाषितः (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 410).

VERSE CXLVIII

स्पसारयेत्—V. L. प्रसेचयेत् (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 309).

म्लोच्छु—V. L. झोच (noted in do.)

VERSE CXLIX

बबोऽतिगात्—V. L. बबोऽधिकाम्

VERSE CLI

एव वा—V. L. एव च (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 410).
 दिनेऽर्धरात्रौ—V. L. दिने च रात्रौ (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 317).

VERSE CLIII

सम्प्रेषणं—V. L. स्य प्रेषणं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 410).
 अन्तःपुरप्रचारं—V. L. अन्तःपुरप्रजानां (do.); (b) अन्तःपुरप्रधानं
 (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 159).

Some Mss. have the following verses after 153 :

वने वनेचराः कार्या ग्रामे ग्रामीणकादयः (V. L. श्रमण्याटविकादयः) ।
 परप्रवृत्तिज्ञानार्थं शीघ्राचार [V. L. शीघ्राश्चार] परम्पराः ॥
 परस्य चैते बोद्धव्यास्तादृशैरेव तादृशाः ।
 चारसञ्चारिणः संस्था शठाश्च (V. L. गूढाश्च) गूढसंज्ञिताः ॥

VERSE CLV

प्रयत्नतः—V. L. विशेषतः

P. 535, l. 19—for समर्थनसंह read समर्थः न संह

VERSE CLVIII

Before verse 158 some Mss. have the following additional verse :

विप्रकृष्टे ऽध्वनीयस्य [V. L. ऽध्वन्यनानार्ते] उदासीनो बलान्वितः ।
 स खिलो मण्डलार्थस्तु [V. L. विजिगीषु मण्डलार्थी] यस्मिन् ज्ञेयः स
 मध्यमः ॥

VERSE CLIX

नयेन च—V. L. नयेन वा

P. 536, l. 10—for चोक्तौ read चोक्तं as in S.

VERSE CLX

षड्गुणाधिक्यमेव—V. L. षड्गुण्यं चिन्तयेत्

VERSE CLXI

सन्धिं विग्रहमेव च—V. L. सन्ध्याय च विगृह्य च

VERSE CLXII

सन्धित्तु—V. L. सन्धिश्च

राजा विग्रहमेव च—V. L. द्वैधं संभयमेव च

VERSE CLXIV

मित्रस्य—V. L. मित्रेण, noted by Medhātithi.

उपकृते—V. L. अपकृते, noted by Medhātithi.

VERSE CLXVII

चैव—V. L. वापि (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 326).

कार्यसिद्धये—V. L. कार्यस्य सिद्धये (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 326).

VERSE CLXVIII

व्यपदेशश्च—V. L. व्यपदेशार्थं (Kullūka; also noted by Medhātithi).

P. 538, l. 13—for अर्थपीडा read अर्थः पीडा

VERSE CLXIX

वग०—V. L. चिग (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 326).

चाख्यकां—V. L. चाधिकं

VERSE CLXX

प्रकृष्टा—V. L. प्रकृष्टा

तथा—V. L. तदा

कुर्वीत—V. L. मन्वेत (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 327).

VERSE CLXXI

वायाद्विपु—V. L. वायादरीन् (Viramitrodaya-Rājanīti, p. 327).

P. 539, l. 3—for पोष N reads तोष

VERSE CLXXII

अरीन्—V. L. (a) अरिम्; (b) रिपून् (Viramitrodaya-Rājanīti).

VERSE CLXXIII

सर्वथा—V. L. सर्वदा

P. 539, l. 13—for वस्थान read वस्थापन

—— l. 14—for भावः read भावाद् as in S.

—— „ —after प्रागुक्तार्थः add बलीयानेव हि व्यसनं बलं द्विधा करोतीति दृश्यते, which is wrongly printed on p. 540, ll. 1-2.

VERSE CLXXIV

गमनीयतमो—V. L. गमनाय समो

P. 539, l. 18—for नाक्यते read नाशक्यते

VERSE CLXXV

प्रकृतीनां च—V. L. प्रकृतीनां तु

उपसेवेत तं निर्यं—V. L. उपसेवेत सततं

VERSE CLXXVI

सुयुद्धं—V. L. स युद्धं (Govindarāja).

निर्विशङ्कः—V. L. (a) निर्विशङ्कः (Nītimayūkha, p. 58);

(b) निर्विशङ्कः

P. 540, ll. 1-2—Omit बलीया.....दृश्यते

—— l. 3—for तावि कीर्त read तानुकीर्त

—— l. 9—for चक्षकः read चक्षः

VERSE CLXXVIII

P. 540, l. 22—for मानामा read मानानामा

VERSE CLXXIX

P. 541, l. 4—Omit विसृश्यकारीति as in N.

— ll. 6-7—for कार्यमेव.....समाप्तो, S reads कार्यशेषमेव पूज्यते तत्परिसमाप्ते, which is better.

— l. 11—दिङ्नाममुक्तम् should be transferred to l. 8 after दृष्ट इति ।

VERSE CLXXX

तथा सर्वं स विदध्यात्—V. L. तथा प्रयत्नमातिष्ठेत्

VERSE CLXXXII

मासि—V. L. मासे (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 400).

वाऽय—V. L. वाऽपि

मासौ—V. L. मासे (Smṛtitattva, p. 713).

P. 541, l. 3—for कामश्च read कालश्च

VERSE CLXXXIII

अन्येऽपि तु कालेषु—V. L. अन्येऽप्यन्यतु कालेषु (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 401).

रिपोः—V. L. रिपी

P. 541, l. 9—for व्यसनपरस्य read व्यसनं परस्य

VERSE CLXXXV

कल्पेन—V. L. मार्गेण

प्रति—V. L. शनैः (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 401).

P. 543, l. 3—for कृत्स्नं read कृच्छ्रम् as in N.

VERSE CLXXXVI

स हि कष्टतरो रिपुः— V. L. तच्चिकुष्टतरो रिपु

VERSE CLXXXVII

गरुडेन—V. L. गारुडेन (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 400).

तन्मार्गं—V. L. तन्मार्गं

P. 543, l. 25—for योजजापे read योजनापे

VERSE CLXXXVIII

पाशेन—V. L. पाशेन (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 400).

विविशेत—V. L. निवसेत (Ditto).

यतश्च भयमाशङ्केत—V. L. आशङ्केत भयं यस्मात्; (b) यतो हि भयमाशङ्केत्; (c) यतः शङ्केत सं भयं (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 400).

सदा—V. L. तथा (Parāsharamādhava-Āchārā, p. 402).

P. 544, l. 4—for सम्पन्न read सम्पन्न as in N.

VERSE CLXXXIX

यतश्च भयमाशङ्केत्—V. L. (a) आशङ्केत यतो भीतिः; (b) भय यतो वा शङ्केत (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 400).

VERSE CXC

कृतसंज्ञान् समन्ततः— V. L. शतशङ्खपादिततः (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 401).

P. 544, l. 18—After संज्ञा add सम्बोधनाय as in N.

— l. 20—for तन्वमित्यादि read तन्वमेवं गन्तव्यमित्यादि as in N.

VERSE CXCI

For the first line Vīramitrodaya (Rājanīti, p. 405) reads:

युध्येत स्यन्दनारवेण समेऽनूपोद्धते द्विपैः ।

स्यन्दने—V. L. तथा

VERSE CXCI

कुरुचेन्नान्—V. L. (a) कौरुचेन्नान् (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 405); (b) कौरचेन्नान्

पञ्चालान्—V. L. पाञ्चालान् (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 402).

अग्रानी—V. L. उग्रानी (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 405).

P. 545, l. 28—for अमी कथिताः read अनीकस्थिताः as in N.

— „ —for स्वदेशा read न्यदेशा as in N.

— „ —for रवस read रवास as in N.

VERSE CXCV

तांश्च भृशं परीक्षयेत्—V. L. (a) तांश्च सर्वान् परीक्षयेत्; (b) भृशं तांश्च परीक्षयेत्; (c) तांश्च सभ्यक् परीक्षयेत् (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 402); (d) भृशातांश्च परीक्षयेत् (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 405).

P. 546, l. 5—for स्वबले read क्षबले as in N.

P. 546, l. 13—for शतचेष्टां read चेष्टां as in N.

VERSE CXCVI

तथा—V. L. (a) बलम्; (b) अपि (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 402).

P. 546, l. 25—for जलाशय read जलाशय

VERSE CXCVII

For the second line Smṛtitattva (p. 742) reads : युक्ते रैवे च युज्येत अवप्रेष्युष्येतिमीः ।

युज्येतैव—V. L. युज्येरैव (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 402).

P. 547, l. 5—for कुलीनाः read तत्कुलीनाः as in N and S.

—l. 9—for इष्टः स्व read इष्टस्व

VERSE CXCVIII

साम्ना दानेन भेदेन—V. L. साम्ना भेदेन दण्डेन

For the second line some Mss. read—

वियुक्तं प्रयतेठारिं विजेतुं सहसानतम्

P. 547, l. 13—for महाभन read सहासन as in S.

— l. 14—for दानविधा read दानं विधा

VERSE CC

असम्भवे—V. L. परिहये (Vīramitrodaya-Rājānīti, p. 404); Smṛtitattva, p. 742).

सम्पन्नो—V. L. (a) संयत्तो (Parāsharamādhava, p. 403); (b) संयुक्तो

रिपून्—V. L. रिपुं (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 403).

VERSE CCI

परिहारार्थ—V. L. परिहारंश्च (Kullūka and Parāsharamādhava-Āchāra, p. 403).

VERSE CCH

सर्वेषां तु—V. L. (a) सर्वेषाञ्च; (b) सर्वेष्य तु

समासेन—V. L. सममेव (Vīramitrodaya-Rājānīti, p. 410).

समधिक्रियाम्—V. L. समधिक्रियाम्

VERSE CCIII

धर्म्यान्—V. L. धर्मान् (Vīramitrodaya-Rājānīti, p. 410).

यथोदितान्—V. L. नियोजयेन्

VERSE CCIV

कालयुक्तं—V. L. काले युक्तं (Kullūka).

VERSE CCV

P. 549, l. 13—for वत्पौर्व read यत्पौर्व

—— l. 15—Omit सर्व

—— l. 23—for कर्मलभ read कर्मफलं लभ as in N.

—— „ —कुणयो should be transferred to l. 22 after

पङ्क्तादयः

—— l. 24—for दृष्टारचा read दृष्टाश्च as in S.

—— l. 25—for दिनाश विनाश विनि read दिगमाशविनि as in N.

—— l. 26—for देशाःसु read देशाः सु as in S.

P. 550, l. 1—for विचि read ऽविचि as in N.

—— l. 3—for पापुं न read पापं च as in N.

—— „ —for प्रवृत्तिः read निवृत्तिः as in N.

—— l. 7—for मारभ्या read मालभ्या as in N.

—— „ —for वै बलवानिति read वैव न चास्ति न as in N.

—— l. 10—for पदेशो भवति read पदेशा भवन्ति as in N.

—— l. 15—for नाशनस्तदैव यापयति read नाग्निस्तदैवापयति

—— l. 18—for अपरिज्ञात्...काळे read अपरिज्ञातस्वरूपकाल-
निमित्तगमकत्वात् । जन्मान्तरकृतप्रयत्ननिर्मायं दैवमेव
स्वरूपं कस्मिन् काळे as in N.

—— l. 23—for तदैवं read तेन दैवं as in N.

What are printed in Gharpure as verses 206 to 209 on p. 551 are not the text of Manu, but stray texts quoted and explained by Medhātithi in course of his comment on verse 205.

P. 551, l. 7—for तदयुक्तं read यदुक्तं

— „ —for दैवे च read दैवेन

— l. 10—for त्यन्तगुण्यदै read पञ्चगुण्ये दै as in N.

— l. 17—for सर्वस्य read पूर्वस्य as in N.

VERSE CCVI

भूमिं वा—V. L. भूमिं च

For the first three pādas Vīramitrodaya (Rājanīti, p. 323) reads as follows—प्राज्ञं कुलीनं दातारं शूरं वरुणं तथैव च कृतज्ञं शक्तिमन्तं च ।

VERSE CCXI

करुण्यवेदिता—V. L. कारुण्यवेदिता

VERSE CCXII

चेन्म्यां—V. L. चेमां (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 412).

अविचारयन्—V. L. अवधारयन्

P. 512, l. 19—for भरया read कक्षया

VERSE CCXIII

आपदर्थे—V. L. आपदर्थं (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 413).

दारान् रक्षेत्—V. L. दारा रक्षया (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 413).

सततं—V. L. (a) सर्वतो (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 413); (b) सर्वदा; (c) तु तथा

P. 532, l. 2—for तत्त्वयुक्तं read वक्तव्यमुक्तं

VERSE CCXIV

सृजेत्—V. L. नयेत् (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 413).

VERSE CCXV

सुपेयं—V. L. सुपायं (Nītimayūkha, p. 50).

प्रयतेतार्थसिद्धये—V. L. (a) साधयेत्कार्यमात्मनः, noted by Medhātithi; (b) प्रयतेतात्मसिद्धये (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 413).

VERSE CCXVI

विशेत्—V. L. व्रजेत् (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 160).

P. 554, l. 6—for पूर्व स्नाना read पूर्वस्थाना as in N.

— „ — for विशेषार्थं read विशेषार्थ

VERSE CCXVII

उदकैः—V. L. अगदैः (Kullūka).

शोचयेत्—V. L. (a) योजयेत् (Kullūka); (b) नेजयेत् (Govindarāja, Nārāyaṇa and Nandana; also Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 161).

नियतो—V. L. प्रयतो (Govindarāja and Rāghavānanda).

VERSE CCXIX

स्पृशेयुः सुसमाहिताः—V. L. संस्पृशेयुः समाहिताः (Nītimayūkha, p. 51).

शुद्धाः—V. L. युक्ताः (Nītimayūkha, p. 51).

स्त्रियश्चैव—V. L. स्त्रियश्चैव (Nītimayūkha, p. 51).

For the second line some Mss. read :—

वेषाभरणसंयुक्ताः संस्पृशेयुः समाहिताः, also Vīramitrodaya (Rājanīti, p. 161).

VERSE CCXX

यानशय्यासनाशने—V. L. (a) यानशय्यासनादिषु; (b) यानशय्यासनेषु च;
(c) यानशय्यासनासने (Nītimayūkha, p. 51).

VERSE CCXXI

ऽन्तःपुरे—V. L. ऽन्तापुरैः

यथाकालं—V. L. यथाकामं (Mitākṣarā on l. 328; Madana-pārijāta, p. 224).

VERSE CCXXII

पुनर्जन्म—V. L. पृथक् जन्म (Nītimayūkha, p. 51).

शस्त्रा—V. L. वस्त्रा (do.).

तश्च सम्य—V. L. तस्तथाप (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 167).

VERSE CCXXIV

भोजनार्थं च—V. L. भोजनार्थं तु

स्वम्यत्—V. L. सम्यक् (Nītimayūkha, p. 53).

स्त्रीवृतोऽन्तःपुरं पुनः—V. L. (a) स्त्रीभिरन्तःपुरं सह (Mitākṣarā on 1. 329); (b) स्त्रीभिरन्तःपुरं पुनः (Nītimayūkha, p. 53).

र्थं च—V. L. र्थं तु (Nītimayūkha, p. 53).

P. 555, l. 27—for चारिभिः read चारिकाभिः

— l. 28—for परिवृताभिरन्तः read परितोऽन्तः

VERSE CCXXV

संविशेत्—V. L. संविशेच्च (Nītimayūkha, p. 53).

उत्तिष्ठेच्च गतक्लमः—V. L. उत्तिष्ठेद्विगतक्लमः

VERSE CCXXVI

विधानमातिष्ठेत्—V. L. वृत्तं समातिष्ठेत् (Mitākṣarā on 1. 330).

सर्वमेतत्—V. L. (a) सर्वमेवेदं; (b) सर्वमेवैतत् (Mitākṣarā on 1. 330).

भृत्येषु विनियोजयेत्—V. L. मन्त्रिमुख्ये निवेशयेत् (Mitākṣarā on 1. 330 and Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 169).

Discourse VIII

Henceforward the page-references are to the edition of Manusmṛti with six commentaries, by V. N. Mandlik.

VERSE I

P. 869, l. 8—for बाध्यमाना read बाध्यमानता

—— l. 11—for अनदश्च read दण्डश्च as in S and F. N.

—— „ —Omit व्यवहारादयो

—— l. 16—for विशेषेस्या read विशेषेन्नेत्या

VERSE II

P. 870, l. 3—for तपस्विवद् read तपस्वि

—— l. 7—for परित्रने read पराजिता as in N

—— „ —for वित्तं read वित्तं

P. 871, l. 1—for सुखोप...वेपे read सुखोपसर्पणार्थ उद्धतवेपे as in N.

—— l. 4—for दर्शनाप read दर्शनोप as in N and S.

—— l. 8—for मात्रं फलं read मात्रफलं as in S.

—— ll. 9-10—for तारचस्यु read नाथ्वस्यु as in N.

—— l. 10—for वदङ्गिः read वदन्त as in N.

—— l. 11—for बान्धवादि read बान्धवाहि

—— l. 15—Before त्रैविध्यो add अचिकृतः

VERSE III

निबद्धानि—V. L. व्यवहारान् (Parāsharamādhava-Vyavaharā,
p. 18).

P. 872, l. 5—for नचपरी read नत्परी as in N.

— l. 6—for देशभेदाश्रय read देशभेदादाश्रय

— l. 12—for त्यस्यास्तैर्मृग read त्यसृक्षातैर्मृग

— l. 14—for नियता read इयता as in N.

— l. 15—for संभवे तन्मूला read यास्वसम्भवतन्मूला as in G.

— l. 19—for प्रत्ययिता read प्रत्ययितता as in N.

— l. 20—for लक्षितोऽपि read लक्षणेपि as in S and N.

P. 873, l. 7—for योगास्या read योगान् स्या

— l. 9—for पश्चाद्व्यूते read पश्चाद् ब्रूते

— l. 14—for नात्रास्त्येव read तदास्त्येव

— l. 18—for बलोपाधि read बलोपधि

— l. 19—for वेदयेन्नास्य read वेदयेतास्य as in N.

— l. 20—for याश्च...स्मी read य श्वस्ते सर्वे दातास्मी

— l. 21—for न्यायकायकान्तर read न्यायकान्तर as in S and N.

— l. 23—for भिचरिस्वदना read भिचारिस्वादना

— l. 24—for सिध्येन्न read सिध्येत्

P. 874, l. 1—for स्थितिरहत्तुं read स्थितिर्हन्तुं

— l. 3—for शोहरयं read शेवश्यं

— l. 7—for लेख्यैः सह यो read लेख्यसहायो as in G.

P. 874, l. 10—for हरति read हरेत् as in N.

— l. 15—for स्मृतिः कारण read स्मृतिकारणं as in S and N.

— l. 19—for विद्वानि read विरुद्धानि

— l. 21—for सक्ता read षक्ता

Between verses 3 and 4 some Mss. have the following additional verse :—

हिंसां यः कुहते कश्चिद्देयं वा न प्रयच्छति
स्थाने ते द्वे विवादस्य भिन्नोऽष्टादशधा पुनः ।

VERSE IV

P. 875, V. L. 5—for पेयते कृते यस्य स read पेताहते यद्वा सह as in N.

VERSE V

दण्डवाचिके—V. L. दण्डवाचके

VERSE VII

स्त्रीपुंसयोः—V. L. स्त्रीपुंसयोः—(Vivādachintāmaṇi, p. 1).

आह्वय एव V. L. (a) आह्वयमेव; (b) आह्वानमेव (Aparārka, p. 596).

विभागः—V. L. (a) विवादः (Smṛtisāroddhāra, p. 325); (b) विचारः (Kṛtyakalpataru).

VERSE VIII

“Nandana omits this verse”—Buhler.

चरतां—V. L. वदतां

कार्यविनिर्णयम्—V. L. कार्ये विनिर्णयम् (Aparārka, p. 596).

P. 877, l. 4—for ताननु...प्रवर्तिता read तामनुपालयेत् यास्वि-
दानीन्तनैः प्रवर्तिता as in N and S.

VERSE IX

नियुज्याद्विद्वांस—V. L. नियोज्यो विद्वान् स्यात्—suggested by Me-
dhātithi.

P. 877, l. 5—Omit अष्टादश...परायणम्, which is a description of the विद्वांसं ब्राह्मणं added by the scribe from some other source.

—— l. 6—for पादिका read पातिका

—— l. 10—for वक्षति read वक्ष्यति

—— „ —for श्रप्रकृतो read रचाधिकृतो

—— l. 11—for नियुजित स्वराउपतो read नियुजोत । स्वरायन्तो

VERSE X

प्रविश्य—V. L. उपविश्य

अभ्याम्—V. L. इमाम् (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 21).

VERSE XI

राज्ञश्च प्रकृतो—(a) राज्ञश्चाधिकृतो ; (b) राज्ञः प्रतिकृतो (Smṛtitattva II, p. 199).

P. 878, l. 7—for प्रकृतोन्तर read प्रकृतोनन्तर

“This verse is omitted by Nandana”—says Burnell. This is not right.

VERSE XII

न कृन्तमि—V. L. निकृन्तमि

विद्वास्तत्र—V. L. विद्वांसोऽत्र

VERSE XIII

सभा वा न प्रवेष्टव्या—V. L. (a) सभां वा न प्रवेष्टव्यं (Rāghavānanda);
(b) सभायां न प्रवेष्टव्यम्

P. 879, l. 2—for शाकान्यायविरुधं read शाकान्यायविरुद्धं

VERSE XIV

प्रेक्ष्यमाणानां—V. L. प्रेक्षमाणानां

P. 880, l. 1—for धर्मशास्त्र read धर्मःशास्त्र as in S.

— „ —for वेदधर्मेण read वेदधर्मेण

— l. 3—for न्यते read न्यन्ते as in N.

VERSE XV

मा नो—V. L. मा नो (Nandana).

P. 880, l. 5—for नोऽर्थतत्सहायो राजा वा S reads नोऽर्थं हन्तीत्यर्थः ।
प्रत्यर्थी तत्सहायो राजा वा

— l. 6—for मिथ्यारयः read मथ्यादयः

— „ —for जानानः read जानता

VERSE XVI

हयलम्—V. L. (a) त्वलम् ; (b) लयम्

P. 881, l. 1—for वादी read दर्शी as in S and F.

VERSE XVII

P. 881, l. 7—for जीवनं read जीवन्तं as in S.

— l. 8—for मनिष read मा निष as in N.

— „ —for दर्शननुपेक्षा कर्तव्या read दर्शनमुपेक्षा वा कर्तव्या
as in N.

— l. 9—for न्ययेत्यन्ते read नश्यत्येते as in I. O.

VERSE XVIII

धर्मस्य—V. L. गच्छति (Mitākṣarā on 2. 305).

साक्षिबभूवति—V. L. गच्छति साक्षिः (Parāsharamādhava-
Vyavahāra, p. 15).

- P. 882, l. 2—for स्यामो...तस्यायं read स्याम यतस्तत्पापं as in S.
 — l. 3—for निषेधादुत्प read निषेधातिक्रमादुत्प as in S.
 — l. 4—for यदि read यदि वा as in S.
 — „ —for धिक्कृतो मिथ्या चरितेनज्ञा read धिक्कृतैर्मिथ्या चरितैर्ज्ञा
 as in S.
 — „ —for न गृह्णीते read निगृह्णीते as in N.

VERSE XIX

यत्र—V. L. यदि (Aparārka, p. 604).

P. 882, l. 8—for दर्शनोपेक्षण...र्थं read दर्शनोपलक्षण...र्था

VERSE XX

- P. 883, ll. 2-3—Omit नच सर्वत्र...ब्रूयुः, not found in S.
 — ll. 5-6—for प्राप्स्यतस्य read प्राप्तस्य
 — l. 8—for पूर्वश्लो...शेष read पूर्वश्लोकार्धः प्रतिषेधशेष
 — l. 11—for स्तत्रापि read क्षयोऽपि

VERSE XXI

Aparārka (p. 60) transposes शुद्रः and राज्ञः

VERSE XXII

- P. 884, l. 3—for विवादनिर्णये तु read विवादनिर्णोत् as in S.
 — l. 6—for संकटेतु read संकटेषु as in S.

VERSE XXIII

आरभेत्—V. L. आचरेत्

- P. 885, l. 1—for धर्मप्रधानं read धर्मःप्रधानो as in S.
 — l. 2—for प्रधानं श्रेय read प्रधानमाश्रयेत् as in S.

VERSE XXIV

P. 885, l. 8—for धर्मावपि read धर्माधर्मावपि

—— l. 10—for धे.....भवन्ति read सर्वेषां तुल्यपीडा भवति as in S.

VERSE XXV

वाहयैः—V. L. वाक्यैः (Kṛtyakalpataru).

स्वर—V. L. मुख (Govindarāja).

P. 886, l. 1—Omit तथा चेदमाह—not in N or S.

—— l. 3—for प्रवेशा read सभाप्रवेशा

VERSE XXVI

गृह्यते—V. L. ज्ञायते

P. 887, l. 1—for तथाहि लोके should precede verse 26.

—— l. 3—for आस्थविशेषादिः read आस्थशेषादिः

VERSE XXVII

दायादिकं—V. L. (a) दायागतं (Vivādaratnākara, p. 598); (b) दायागतं (Vivādachintāmaṇi, p. 244).

यावत्पातीत—V. L. यावद्वातीत (Vivādaratnākara, p. 598).

P. 887, l. 6—After बालधनं add राज्ञा

—— l. 7—for अतोऽन्यस्मि read अतोऽस्मिन्

—— l. 8—After दोष्य add तद्विदं

—— l. 9—After शैशवः add अतिक्रान्तबालभावः । अयं च विकल्पो यो गृहशैशवो भवति तदर्थमतीतशैशव इत्युच्यते । अस्तु व्रतकः स विदुषेऽपि शैशवे as in S and F. N.

VERSE XXVIII

वशापुत्रासु—V. L. वभ्यापुत्रासु

P. 888, l. 5—for तासां च तद् read तासामेतद् as in S.

— „ —After स्त्रीणां add शील as in S.

— l. 9—for वशासु read वेशासु as in S.

— l. 11—for व्यभिचारे S reads व्यभिचाररतानां, which is better.

— l. 13—After विहितम् add एवमेवविधिं कुर्याद्योषित्सु पतिता-
स्वपि वस्त्राक्षपानं देयं च वसेयुरच गृह्णास्तिके, which is a quotation in the
Bhāṣya, and not a verse of the text as printed.

— l. 15—for भेदेन read तेन as in S.

— „ —for धनद्रव्य read धनं द्रव्य as in S.

— „ —for द्रष्टव्यतया read द्रष्टव्यः तया

— l. 16—for द्रुकासर्प read दूमिच्छोसर्प as in G.

— l. 17—for हिंसार्थघ्नी read हिंसासार्थघ्नी

P. 889, l. 1—for रेव read रेवं

— „ —for अधिवे read आधिवे

— l. 2—for तत्तु read न तु as in N and S.

— „ —for मत्या read मस्या

— l. 3—for रिच्छदात् विभू read रिच्छदा । भू

VERSE XXIX

तद्धरेयुः स्वबाम्भवाः—V. L. हरेयुर्बाम्भवा धनम्

P. 889, l. 6—After स्वामिन् इति add अचौरशङ्कया as in S.

— ll. 7-8—for जेतव्यं.....मिति read तत्तदेव हरेत्तस्य प्रत्या-

देशाय पाषिं इति, which is the form of Manu, 8. 334, which the Bhāṣya is apparently quoting.

— l. 8—for तद्विषतो read तद्विशेषतो

VERSE XXX

अवदं अवदात्—V. L. अवदं.....अवदात् (Madanapārijāta, p. 226).

रिष्यं—V. L. व्रष्यं (Aparārka, p. 778; Vyavahāramayūkha, p. 87).

परेश—V. L. परतो (Aparārka, p. 778).

P. 890, l. 2—Omit स्वां

— „ —After स्थापयितव्यं add पटहोषणो न वा कस्य किं हारित-
मिति प्रकाशयितव्यं as in S.

— L 7—for पारमाहुः read पहारमाहुः

— l. 8—for तदयं read तैरयं

— l. 9—for परकीयस्य read परकीयं

— „ —for वस्त्रादिवज्जुज्यमाना read वस्त्रादि च भुज्यमाने

— l. 10—for जपमुद्रादेस्तु read गजतुरगादेस्तु as in S.

— „ —for तस्माद्यथा श्रुता read तस्माच्च यथाश्रुता

VERSE XXXI

नुयोज्यो—V. L. नियोज्यो

संवाच—V. L. संवेद्य (Nandana).

VERSE XXXII

अवेद्यानो नष्टस्य—V. L. (a) अवेद्यन् प्रणष्टस्य (Nandana);

(b) अवेद्यंस्तु नष्टस्य (Vivādaratnākara, p. 347).

देशं कालं—V. L. देशकालौ (Nandana and Rāghavānanda).

वर्णं रूपं प्रमाणं—V. L. वर्णरूपप्रमाणं.

P. 891, l. 6—for स्पष्टं read नष्टस्य as in S.

VERSE XXXIII

P. 892, l. 1—for शिष्टानामेव read शिष्टानामेव as in S.

VERSE XXXIV

घातयेत्—V. L. ताडयेत् (Vivādaratnākara, p. 347).

VERSE XXXV

ममायमिति—V. L. ममेदमिति

मानवः—V. L. (a) हेतुना; (b) हेतुतः (Vivādaratnākara, p. 642).

द्वादशमेव वा—V. L. द्वादशमेव च (Vyavahāramayūkha, p. 88).

दण्ड्यः—V. L. दाप्यः (Vivādaratnākara, p. 642).

सङ्ख्यया—V. L. सङ्ख्याया

P. 893, l. 5—for चेति read वेति as in S.

— „ — for सोन्यवादी read सोऽसत्यवादी

— l. 6—for निधान read निधान

— l. 7—After अवसादं add न

— l. 9—for मात्रामस्याऽर्था read मात्रा मह्यमस्यार्था as in N.

VERSE XXXVII

निधिम्—V. L. धनम्

P. 894, l. 1—Omit यदा after निधिं

— p. 3—for विज्ञातः read विज्ञातस्वामिकस्तस्मिन् विद्वद्ब्राह्मण्यष्टेऽप्यस्त्येव राज्ञो भागः यतो वक्ष्यति निधीनां तु पुराणानामिति as in S.

After verse 37 some Mss. have the following additional couplet—

ब्राह्मण्यस्तु निधिं लब्ध्वा विप्रं राज्ञे निवेदयेत् ।
तेन दत्तं तु भुञ्जीत स्तेनः स्यादनिवेदयन् ॥

VERSE XXXVIII

प्रवेशयेत्—V. L. (a) विनिचिपेत् (Nandana); (b) निवेशयेत् (Rāghavānanda).

P. 894, l. 4—Before कोश add वो राज्ञा स्वयं निधिरधिगतः
तस्माद्विधेरयं ब्राह्मणेभ्यो दाननिबन्धो राज्ञः as in S.

VERSE XXXIX

निधीनां तु—V. L. निधीनां हि (Rāghavānanda and Nandana).

P. 895, l. 2—for गैरिकादिकादिषा read गैरिकादिषा

—— l. 6—for प्रभू read प्रभु

VERSE XL

चौरैर्हृतं—V. L. (a) चोराहृतं; (b) चौरहृतं—both noted by Medhātithi, who does *not* read चौरैर्हृतम्—as Buhler says.

P. 895, l. 8—for चौरैभ्य read चौरैर्यत् एवं as in S.

—— l. 11—for न तदीयं read तेन तदीयं as in S.

VERSE XLI

जातिज्ञानपदान्धर्मान्—V. L. जातिधर्मान्ज्ञानपदान्

धर्मवित्—V. L. शास्वतान्

प्रतिपादयेत्—V. L. (a) परिपालयेत् (Rāghavānanda); (b) प्रतिपा-
लयेत्

P. 896, l. 1—for किञ्च read केचित् as in S.

—— l. 2—for व्यपदेशौ read व्यपदेश्यै as in N.

—— „ —for क्रोशन्तीत्यत्र read क्रोशन्तीतिवत्

—— l. 6—After चैतत् add देशधर्माणाम् । यथा जातिर्निष्पा एवं
as in S.

—— „ —for दृष्टार्थ...दयः read दृष्टार्था गोप्रचारोदकरचक्षादयः as
in S.

—— l. 7—for प्राञ्जया read प्रामीया as in N.

—— l. 8—After जानपदा add जातिज्ञानपदाः as in S.

P. 896, l. 2—for देशबन्धस्य read देशसम्बन्धस्य

—— l. 9—for शेषस्यावशि read शेषशेषविशि

—— l. 11—for एतेना read तेना as in N and S.

—— „ —for नहि read ते हि as in N and S.

—— l. 12—Before निवारणीयः add न

—— l. 13—for विरोधाद्विरोधो read विरोधो as in S.

—— l. 16—for वयिक्कुरु read वयिक्कारु

—— l. 17—for विद्यादयः read रिकादयः

—— l. 18—for भो न्यूनो read भोऽस्तु न्यूनो as in N.

—— l. 22—for—भूतो वास एव read भूता वा त एव as in N.

—— „ —for कार्यात्तद read कार्याः । तद as in N.

—— „ —for सामायिकधर्मा read सामवायिकत्वादधर्मा as in N.

—— ll. 22-23—for चेभ्यसंबन्ध्यति read न चायं संविद्व्यति as in N.

VERSE XLII

लोकस्य—V. L. लोकेऽस्मिन् (Nandana).

कर्मण्यवस्थिताः—V. L. धर्मे व्यवस्थिताः (Nandana).

VERSE XLIII

नाप्यस्य पुरुषः—V. L. (a) नान्यस्य कस्यचित् ; (b) वाऽप्यस्य पुरुषः (Mitākṣarā on 2-5).

न च प्रापित—V. L. न चा प्रापित (noted in Bālabhāṭṭi on 2-5).

प्रसेव्यं—V. L. प्रसेतार्यं (Mitākṣarā on 2-5 and Aparārka, p. 605).

P. 897, l. 5—for तावदनपराद्धं read तवेदमपराद्धं as in N.

—— „ —for निर्जात read निर्जात as in N.

P. 897, l. 9—for राज्ञे read स्वराम्ने

—— l. 10—for यस्याप read यश्चाप

P. 898, l. 1—for करयदाना read अयादाना

VERSE XLIV

P. 898, l. 5—for देवग read दवग

—— „ —for तदुपक्रोधान्यतु read तदुत क्रोधाद्यतु

—— „ —for वृथा read विद्धं

—— l. 6—for क्रान्त read क्रान्तं

—— l. 7—for कृतिव्यव read प्रतिव्यव as in N and S.

VERSE XLV

साधियम्—V. L. साधियः

रूपं च कालं च—V. L. कालं च रूपं च

अर्थ—V. L. अर्मे (Kṛtyakalpataru).

P. 899, l. 6—for सत्येन read सभ्येन as in N.

—— „ —for अर्थगुरु read अय गुरु as in N.

—— l. 9—for सत्कविल्घुभवतीति read स कविल्लघुभवतीति as in N.

—— l. 10—for स्वभावतो read स्वभावः तस्य

VERSE XLVI

अविरुद्धं—V. L. अनु रूपं (Govindarāja).

P. 900, l. 5—for तस्माच्चनाह read तस्माच्चनाह as in N.

—— l. 10—for विमित्तत्वाभा read विमित्तत्वाभा

—— l. 11—for कस्मादप्येवं read कस्मात् । अथाप्येवं

—— l. 12—for न कस्य read कस्य as in N.

VERSE XLVII

अधमर्णाद्विभावितम्—V. L. अधमर्णविभावितम् (Vivādaratnākara, p. 76).

चोदितः :—V. L. नोदितः

P. 900 l. 18—for निर्वयं read निर्वयं

P. 901, l. 1—for त्यक्ता read युक्ता

P. 901, l. 2—for सत्वस्य read स्वत्वस्या as in S.

VERSE XLVIII

मर्णिकः—V. L. मर्णकः (Vivādaratnākara, p. 67).

मर्णिकम्—V. L. मर्णकम् (do.)

P. 901, l. 9—for ग्रहः read संग्रहः as in N and S.

— l. 10—for तरावपि read तरोपि

— l. 12—for निधनो read निधनौ

— l. 13—for याम read यास

VERSE XLIX

धर्म्येण—V. L. धर्म्येण (Vivādaratnākara, p. 67).

बलेन च—V. L. बलेन वा (Rāghavānanda and Nandana).

P. 902, l. 2—for विःश्वस read विस्वः स

VERSE L

मर्णिकात्—V. L. मर्णकात् (Vivādaratnākara, p. 74).

VERSE LI

अर्थेऽपश्यमाने तु—V. L. (a) अर्थे विवदमाने तु ; (b) अर्थे न धारयामीति ;
(c) अर्थेऽपह्नियमाणं तु

कारणेन—V. L. करणेन (Kullūka).

After verse 5 some Mss. have the following additional verse—यत्र तस्यात् कृतं यत्र करणं च न विद्यते ।

न चोपलम्भपूर्वोक्तस्तत्र दैवी क्रिया भवेत् ॥

P. 903, l. 6—for धनदण्ड read धने दण्ड

VERSE LII

देशं—V. L. (a) देशयं (Kullūka); (b) दिशं

अभियोक्ता दिशेत्—V. L. अभियुक्तो दिशेत्—noted by Medhātithi.

करणं वान्यदुद्दिशेत्—V. L. (a) कारणं वान्यदुद्दिशेत्

(b) करणं वा समुद्दिशेत्

(c) कारणं वा समुद्दिशेत्

(d) करणं च स्वमुद्दिशेत्

(e) करणं चान्यदुद्दिशेत्

P. 904, l. 3—for देशउत्तम read देशे देहयुत्तम as in S.

— l. 4—for लापोपलापोधर्मेण read लापोऽधर्मेण

— „ —for भियुक्तो read भियोक्ता

— „ —for तमर्णाय read तमर्णो

VERSE LIII

अदेशं—V. L. (a) अदेशयं (Kullūka); (b) अदेशं (Nandana).

पङ्कते च—V. L. पङ्कतीत

P. 905, l. 2—for मियद्वैतेन read मियद्वैतेन as in N.

— „ —for भव येन read भवं योऽनेन as in N.

— „ —for दिष्टं read दिष्टः

— l. 3—for देशसा read देशाः सा as in N.

VERSE LIV

देशं—V. L. देशयं (Kullūka.)

वस्त्वपधावति—V. L. वस्त्ववधावति, adopted by Medhātithi.

P. 906, l. 2—for पदिशत्यस्य read पदिश्येत्यस्य as in S and N.

— l. 6—for पदेश्याप read पदिश्योप

VERSE LV

असम्भाष्ये—V. L. असम्भाष्ये (Nandana).

देशे सम्भाषिते मिथः—V. L. देशेसम्भाषितेन च

नेच्छेत्—V. L. नेच्छेत्

P. 906, l. 9—for पुत्रमान्याद्य read पुरामात्याद्य as in N.

VERSE LVI

P. 907, l. 8—for प्रतिभावयेदिति read प्रतिभाष्यादिति as S and N.

— l. 9—कारेण नाव read कारेणाव

— l. 11—for इदमेवामवधा read इदमेवमे धा as in N.

— l. 17—for वक्तुरका read वक्तुम् अका

— ll. 17-18—for पितृप read पूर्वप

— l. 19—for परमपराऽनुयात् read ऽपरमाराधुयात्

— „ —for न चात्र स्मृत्यादयोऽनुक्त read न चात्रास्मृत्यादयो

उत्तर

— l. 20—for घुपहार read घपहार

P. 908, l. 5—for क्रमेपि read क्रमोपि

VERSE LVII

ज्ञातारः सन्तिमेत्यु—V. L. सन्ति ज्ञातार इत्यु (Kṛtyakalpataru).

ज्ञातारः—V. L. साक्षिणः (Kullūka).

ज्ञातारः सन्तिमेत्युक्त्वा—V. L. सन्ति ज्ञातार इत्युक्त्वा (Nandana).

कार्यैरेतैः—V. L. हेतुनाऽनेन (Nandana).

तमपि—V. L. तमिति

P. 908, l. 8—for तामिति read तामिति

P. 908 l. 10—for तथैव विवक्षितार्थक read यथैव विपक्षवाचक

—— „ —for प्रमाणावृत्त्या read प्रमाणाप्रवृत्त्या

—— ll. 10-11—पराजय...भावनिश्चय read पराजय एवं स्वपक्षसाध-

नाभावादप्यभावनिश्चयः

—— l. 12—for इतिशब्दप्र read इतिशब्दः प्र

—— l. 14—for चारणाः read चारिणः

—— l. 15—for न तत्र read तत्र as in S.

VERSE LVIII

अभियोक्तान्—V. L. अभियोगेन (Kṛtyakalpataru).

बध्यो—V. L. बन्ध्यो, favoured by Medhātithi

P. 909, l. 1—for किञ्चन read राजान्तिकं राज

VERSE LIX

यावन्निहू वीतार्थं—V. L. यावन्न ब्रवीतार्थं

दमम्—V. L. धनम्

P. 910, l. 1—for देश read दश

—— l. 2—for राक्ष्यमिति read राक्षयेयमिति

—— „ —for मानकुल read मानरकुल

—— „ —for दण्ड्य read दण्ड्यः

—— l. 4—for याचति read यावति

—— „ —Before द्विगुणं add तद्

VERSE LX

P. 910, l. 9—for तेस्त्य read तैस्त्य

VERSE LXII

अप्युक्ताः—V. L. अपर्यक्ताः (Aparārka, p. 665).

P. 911, l. 5—for अभिमवन्ति read अपिमवन्ति.

— l. 9—for भावार्थ read भवार्थ as in I. O.

P. 912, l. 1—for चत्रं read चत्राद्वा

— l. 3—for तत्संवदेक्षतानयेति read तत्संवादकान्तराभावे नापैति

— l. 4—for दुंसव read थंसव

— „ —for प्रतिश्रूयन्ते read प्रतिप्रसूयन्ते

— l. 5—for मृता read नृता

VERSE LXIII

कार्येषु—V. L. साक्ष्येषु (Nandana).

विपरीतान्—V. L. विपरीते

P. 912, l. 9—Omit सर्वकार्येष्वित्यर्थः

— l. 11—for लक्षणाः read लक्षणाद्

— l. 12—for विषयेऽन्ये read विधायान्यं

— l. 16—for न भाव read तद्भाव

VERSE LXIV

P. 913, l. 2—for वशिताः read वशतः*

— ll. 2-3—for संनिहित...शक्यते read सन्निहितवचनस्याक्षिप्तमनुवर्तिषु न शक्यते

VERSE LXV

न विज्ञस्थो—V. L. (a) न गृहस्थो ; (b) विविज्ञस्थो (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 66).

च सङ्गविवर्जितः—V. L. सङ्गेभ्यो विविर्गतः

P. 914, l. 1—for व्यवहारकृता read व्यवहार्यत्वेन

— l. 2—for पातं नाशङ्के read पातमाशङ्के

— l. 4—for जीवामहे read जीवामहे

P. 914, l. 5—for वृत्तपञ्चवितु read वृत्तेरचालयितु as in N.

— l. 10—for लालसतो read श्वाससतो as in N.

VERSE LXVI

अध्यधीने—V. L. (α) अध्याधीने—noted by Medhātithi; (b) नान्धाधीने (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 66).

P. 915, l. 1—for सहित read संहित

— l. 5—for अकटिण्य read कटिन

— „ —for चेष्ट read चेष्टः ।

— l. 6—for एवं श्रवण read एकः श्रवण

— l. 7—for सम्भन्तु read अभ्यन्तु

— „ —for गृहस्था read त्रिहस्ता

— l. 8—for स्वधर्मा read स्ववर्ग

VERSE LXVII

P. 915, l. 10—for बन्धनादिना read बन्धुवर्गादिनाशेन

— „ —for उन्मत्त read उन्मत्तः

P. 916, l. 1—for वित्तोप read चित्तोप

— „ —for तत्ससाधने read तत्साधने

VERSE LXVIII

P. 916, l. 5—for युवति read यु

— l. 8—for देशःस्था read देशस्था

— l. 10—for शक्या read शिष्या

— „ —for चाश्रुता read वाश्रुता

— l. 11—for अन्यानां read अन्यानां

VERSE LXIX

शरीरस्यापि—V. L. शरीरस्यैव (Rāghavānanda and Nandana).

चात्यये—V. L. वात्यये

शरीरस्यापि चात्यये—V. L. शरीरस्यात्ययेपि च (Smṛtitattva II, p. 214).

P. 917, l. 1—for यः read यत्

—— „ —for स्तेयंसा read स्तेयसा

—— l. 6—for वयः सादश्यकसं read वयःसादश्यसं

VERSE LXX

क्रियाप्यसम्भवे कार्यं—V. L. क्रिया वा सम्भवेत्कार्यं (Kṛtyakal-pataru).

क्रिया—V. L. क्रियो (Aparārka, p. 671).

शिष्येण बन्धुना वापि दासेन—V. L. शिष्येण वापि दासेन बन्धुना (Parā-sharamādhava-Vyavahāra, p. 70).

भृतकेन वा—V. L. भृतकेन च

P. 917, l. 9—for ज्ञाति read जाति

—— „ —for सुहृदैरिदोषा read सुहृदैरिदृष्टदोषा

—— l. 12—for जौव read श्रौत

VERSE LXXI

P. 918, l. 1—for निरुद्धा read निवद्धा

—— l. 2—for तदा read न चा

—— l. 3—for वाचोःस्थै read वाचोऽस्थै

—— l. 4—for वाचोः स्थै read वाचोऽस्थै

VERSE LXXII

साहसेषु च—V. L. साहसेषु तु

P. 918, l. 9—for कार्यंकरणं read कार्यंकरणं

VERSE LXXIII

P. 919, l. 1—for भूमिभागादौ read भूमिभोगादौ

—— „ —for भोगसा read भोगसाधने सा

—— „ —for केचिदर्थिनस्तत्र read केचिदर्थिना भागमाहुः केचित्प्र-
त्यर्थिनस्तत्र

—— l. 2—for कारिणाम...युक्तगुण read कारिणा सातिशयेन
युक्ताः गुण

VERSE LXXIV

Hopkins is wrong in asserting that “Nandana omits this verse.”

P. 919, l. 8—for साक्ष्यशब्दा read समक्षशब्दा

P. 920, l. 1—for ननु read ननु as in N.

—— l. 4—for दर्शनं read दर्शनम्

—— „ —for नुभूतमेव read नुभूतमनुभूतमेव as in N.

VERSE LXXV

अभ्येति—V. L. (a) अवैति ; (b) एवैति

VERSE LXXVI

स्पीचेत—V. L. वीचेत (Rāghavānanda and Nandana).

P. 921, l. 1—for यथावदभूत read यथावदनुभूत as in N.

—— „ —for नियुक्त read अनियुक्त

—— „ —for शेष read विशेष as in I. O.

VERSE LXXVII

एकोऽष्टादशस्तु साक्षी—V. L. (a) एकोऽष्टादशस्त्वसाक्षी noted by Medhātithi and attributed by Rāghavānanda to Govindarāja ;
(b) एकोऽष्टादशस्तु साक्षी (Smṛtitattva II, p. 213).

न स्त्रियः—V. L. च स्त्रियः (Nandana).

P. 921, l. 6—for ह्पावबोधा वा read ह्पावा बहुभ्यो वा as in N.

—— l. 7—for न्यतयान्यतः read व्यपयन्ति अतः

—— l. 8—for अग्ने read अग्ने

—— l. 11—for रोगादि read रागादि as in N.

—— „ —क्रान्तभू read क्रान्ता भू

VERSE LXXVIII

विमूयुः—V. L. व्रुयुस्ते (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 80).

P. 922, l. 2—for स्वभावतो read स स्वभावः as in N.

—— „ —Omit माभूत्तस्य.....न्यथा

—— l. 3—for नाक्रुष्ट read माक्रुष्ट

—— l. 5—for न तावतान read न तावता

—— l. 6—for लभ्यास्व read लभ्यात् स्व

—— „ —for उक्तं सत्या read उत सत्य

VERSE LXXIX

प्रासान्—V. L. सर्वान् (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 75).

ऽनुयुञ्जीत—V. L. प्रयुञ्जीत (do.)

ऽनेन—V. L. तेन

P. 923, l. 2—for पुरुषं read परुषं

—— l. 5—for विवाहः read विवाकः as in N.

VERSE LXXX

वेत्स्य—V. L. वित्त्य

इयन्न—V. L. (a) तन्न ; (b) यन्न (Nandana).

P. 923, l. 7—Before भवता add from I. O. Ms. (see *errata* at the end).

— „ —for साविभूते read साविभूताः

— l. 8—for साक्ष्यं read साक्षिणं

— „ —for ध्याद् दृष्टव्यं read ध्यादुक्तं दृष्टव्यं

VERSE LXXXI

सत्यं साक्ष्ये—V. L. ऋतं सत्यं (Parūsharamādhava-Vyavahāra, p. 75).

लोकानासोत्यनिन्दितान्—V. L. (a) लोकानासोतिपुष्कलान् (Parūsharamādhava-Vyavahāra, p. 75); (b) लोकान् प्रामोत्यनुत्तमान्

इह चानुत्तमां—V. L. इह चाप्युत्तमां

P. 924, l. 3—for साधु.....नास्मै read साधुबाधो जनेनास्मै as in I. O.

After verse 81 some Mss. have the following additional verse :—

विक्रयाद् यो धनं किञ्चिद् गृह्णीयात् कुलसन्निधौ ।
क्रमेण स विशुद्धं हि न्यायतो लभते धनम् ॥

VERSE LXXXII

साक्ष्ये—V. L. साक्ष्यं

P. 924, l. 5—for दष्टो.....दर्शनेन read दष्टादष्टशुभफलप्रदर्शनेन as in N and I. O.

— l. 6—for सत्यं वच read सत्यवच

— ll. 7-8—for जलचराणि read जलोदराणि

— l. 9—for उदाहरणगृहीतः read उदरगृहीतः as in I. O.

After verse 82 some manuscripts have the following additional verses—

ब्राह्मणो वा मनुष्याणां चादित्यस्तेजसामिव ।
शिरो वा सर्वगात्राणां चर्मणां सत्यमुत्तमम् ॥

नास्ति सत्यात्परो धर्मो नानृतात्पातकं परम् ।
 स्थितिश्च लोकधर्मश्च तस्मात्सत्यं विशिष्यते ॥
 सत्यं स्वर्गस्य सोपानं पाराचारस्य नौरिव ॥

VERSE LXXXIII

वर्णेषु—V. L. धर्मेषु

स्वस्यैवा—V. L. (a) स्वश्चैवा (Nandana); (b) स्वयञ्चा

VERSE LXXXV

P. 925, l. 5—for कारयं पापाचारस्तस्य read कः पुनरयं पापमाचरति
 तस्य as in I. O.

— l. 5—for शुभानां read शुभाशुभानां as in I. O.

— „ —for नवान्तर read न चान्तर as in I. O.

P. 926, l. 2—for साधं read साक्ष्यं

VERSE LXXXVI

P. 926, l. 6—for देवा read दिवा

— „ —for दृष्टयं read द्रष्टृत्वं

VERSE LXXXVII

ऋत—V. L. ततो (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 78).

पूर्वाह्ने वा शुचिः शुचीन्—V. L. सवनिवोपवेशयेत् (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 78).

द्विजान्—V. L. द्विजः (Aparārka, p. 673).

चै—V. L. (a) वा (Aparārka, p. 673); (b) च (Vyavahāramayūkha, p. 18).

P. 926, l. 10—for कृत read ऋत

VERSE LXXXVIII

पृष्णेय—V. L. अप्राण (Aparārka, p. 674).

पार्थिवम्—V. L. भूमिपम् (Aparārka, p. 674).

शूद्रं सर्वैस्तु—V. L. (a) शूद्रमेभिस्तु (Aparārka, p. 674); (b)

शूद्रमेतैस्तु

For the first half Parāsharamādhava (Vyavahāra, p. 78) reads सत्येन शापयेद्विप्रं क्षत्रियं वाहनायुधैः

P. 927, l. 4—for शब्दस्त्वपा read शब्दस्तुपा

VERSE LXXXIX

लोका—V. L. लोके (Smṛtitattva II, p. 215).

कृतज्ञस्य—V. L. कृतज्ञाश्च (do.)

ब्रह्मज्ञो ये—V. L. (a) ब्रह्मज्ञानां; (b) ब्रह्मज्ञा ये (Smṛtitattva II, p. 217).

मित्रद्रुहः—V. L. मित्रद्रोहि (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 78).

मृषा—V. L. तव (do.)

VERSE XC

भद्रं त्वया—V. L. (a) भद्रं च यत् (Nandana); (b) भद्रं त्वया (Rāghavānanda).

P. 928, l. 1—for अन्धेषु read अन्धे तु

— l. 2—After भवति add न पुनरन्यकृतस्य सुकृतस्यान्यत्र गमनमस्तीत्यसकृदुक्तमेतत्

VERSE XCI

स्थितस्ते—V. L. स्थितस्स (Aparārka, p. 674).

यत्नं—V. L. (a) यत्नं (Smṛtichandrikā-Vyavaharā, p. 204); (b) सत्त्वं; (c) यदि (Aparārka, p. 674).

मुनिः—V. L. पुनः (Aparārka, p. 674).

P. 928, l. 3—Omit कः

VERSE XCII

यस्तैवैष इति—V. L. तैवैष इत्ये (Aparārka, p. 674):

गमः—V. L. गज

P. 928, l. 4—ययैष read य एष

—— l. 5—for निगृही read निगृही

—— „ —for स चा...नयति read स च कृतापराधमधुनैव
यमयति as in I. O.

—— l. 6—for प्रत्ययिनः read प्रत्ययितः

P. 928, l. 8—for किं मेऽतः read किं ममान्ते

VERSE XCIII

कपालेन—V. L. कपाली च

शत्रुकुलं—V. L. (a) शत्रुगृहं (Rāghavānanda and Aparārka, p. 674); (b) शत्रुकुले

VERSE XCIV

अवाक्—V. L. अर्वाक् (Aparārka, p. 674).

नरकं व्रजेत्—V. L. (a) नरकं पतेत् (Rāghavānanda); (b) नरके वसेत्

P. 929, l. 2—Before निमित्तं add निश्चय

VERSE XCV

स नरः कण्टकैः सह—V. L. कण्टकैः स नरः सह

P. 930, l. 2—for मोहदुःख read महद्दुःखं as in N.

VERSE XCVI

तस्माच्च—V. L. तस्मिच्च

P. 930, l. 5—for सुग्रय read स्वग्रय

VERSE XCVII

साक्ष्येऽनृतं—V. L. साक्ष्यनृतं (Aparārka, p. 674).

सौम्य—V. L. सोम्य (Aparārka, p. 674).

P. 931, l. 2—for सम्बन्धो धन read सम्बन्धन

— l. 6—for संक्षयवेति read सङ्क्षयवेति

After verse 97 some Mss. have the following additional verse :

एवं सम्बन्धनाक्षरमान्मुच्यते नियतावृतः ।

पशुन् गोश्वपुरुषाणां हिरण्यं भूर्ययाक्रमम् ॥

VERSE XCVIII

P. 931, l. 8—for ततश्च read हननं च

— l. 9—Before संसर्गादिति add अम्यकृतेनैव पुण्यपाप्रादिना
ऽन्यस्य स्वर्गनरकादिप्राप्तिः

— l. 11—for पंशे read पदेशे

— „ —for विवृद्धिः read विवृद्धिः

VERSE XCIX

वदीः—V. L. वदेत् (Aparārka, p. 674).

After verse 99 some Mss. have the following additional lines :—

पशुवत् क्षीरं (क्षीर) वृतयोर्वधान्यत् पशुसम्भवम् ।

गोवद्भक्षहिरण्येषु धान्यपुष्पफलेषु च ।

अश्ववत्सर्वयानेषु क्षरोद्भवतरादिषु ॥

P. 932, l. 1—for जातानुजा read जातानजा

— l. 8—for पद्मारसम् read पद्मारसम्

— l. 13—for नादेव read चादेव

— l. 15—for वदन्ति चै एक read वद इति चैक as in N.

VERSE C

After verse 100 some Mss. add the following :—

पशुवत्सौद्रघृतयोर्गनिषु च तथाश्ववत् ।
गोवद्रजतवस्त्रेषु धान्ये ब्राह्मणवद्विधिः ॥

While others have the following :—

न तु तुष्यन्ति यस्यैव पुरुषस्य दुरात्मनः ।
तस्य पुत्रांश्च गृह्णन्ति सप्त सप्त परावरान् ॥

P. 933, l. 1—Before मैथुनाख्ये add कूपतडागादिस्थे महति जले
स्वल्पे वा भूमिवद्दोषः as in I. O.

VERSE CI

एतान् दोषानवेक्ष्य त्वं सर्वान्—V. L. एतान् सर्वानवेक्ष्यैव दोषान् (Nandana).
नृतभाषणे—V. L. नृतवादिनः (Aparārka, p. 674).
सर्वमेव—V. L. सत्यमेव (Nandana and Aparārka, p. 764).

VERSE CII

वाण्डिजिकान्—V. L. वाण्डिजकान्
प्रेष्या—V. L. प्रैष्या (Hēmādri-Dāna, p. 35).

P. 934, l. 4—for प्रकृतस्या read प्रकृतस्तथा

—— l. 5—for द्वयो स read द्वयोः स

After verse 102 some Mss. have the following additional
verse:—

येऽप्यतीताः स्वधर्मेभ्यः परपिण्डोपजीविनः ।
द्विजस्वमभिकारुहन्ति तंश्च शूद्राविवाचरेत् ॥

VERSE CIII

ताम्—V. L. ते

P. 934, l. 8—for तर्ह्ये वां read तर्हि दैर्घ्यं

—— l. 10—for विद्वा read विद्वा

—— l. 11—for शूद्रवदाच read शूद्रवदाच

VERSE CIV

यत्रतोर्लौभवेद्वधः—V. L. (a) उक्तं चेद्वधो भवेत् (Nandana); (b) यत्रोक्ते
तु भवेद्वधः (Smṛtichandrikā-Vyavahāra, p. 207).

सत्याद्विशिष्यते—V. L. तत्र विशिष्यते (Nandana).

P. 935, l. 1—for द्वाद्विविध read द्वाद्विधया as in I. O.

— 1. 2—for षेधे नैक read षेधेनैक

— „ —for तत्रेति read तत्र वधः as in I. O.

— ll. 2-3—for स्याः मनोमित्रत्वानुप read स्यासतो निमित्तत्वानुप
as in I. O.

— 1. 3—for स्वधौ read वधे

— „ —for निष्ठं न read निष्ठम्

— 1. 4—After व्यवहारे add पराजिताः सन्तः बधार्हा भवन्ति
तस्य नानुपपन्नो निमित्तभावः as in I. O.

— 1. 7—for न चेदसौ read नन्वसौ

— 1. 9—for विद्यया यशसो हेतुना read विद्यायशसोर्हेतुर्न

— „ —for ननु read न

— 1. 12—for शोषयते read साधयेते

— 1. 14—for ध्व्यारो read ध्यारो

— 1. 18—for मर्पयत्यास्यो.....मेवयस्येवं read मर्पयत्यस्योऽन्यदोषा-
वष्करणेन मन्युमुद्गीपयति as in I. O.

— „ —for रूपोहितः read रूपोपाहितः

P. 936, l. 4—for स्वस्वोनापि read स्वस्वोनापि

— „ —for दृष्टा read दृष्ट्वा

— 1. 12—for मृत्युना read मन्युना

- P. 936, l. 13—for एवोभयवधे read एवोतवधे
 — l. 15—for नियतो read अनियतो
 — „ —for श्लेष्मिकोपहितं read श्लेष्मकाय हितं
 — l. 17—for किं तव read किं तत्र
 — l. 20—for मन्युमरणहेतोः read मन्युःमरणहेतौ as in N.
 — „ —for पर्यन्तो read पर्यतो
 — ll. 20-21—for किञ्चिद्विज read केचिदुद्विज
 — l. 23—for सूत्यात्मा read शून्यात्मा
 — l. 25—for चिद्विपर्यं read चित्तद्विपर्यं
 — ll. 25-26—Omit केषाञ्चि...वदोषः; not in I. O.
 — l. 31—for कामिनां read कामिना
 — „ —for पुरुषव्यापिनी read पुरुषवातिनी

- P. 937, l. 3—for नास्य read मास्य
 — „ —for जीवितुं read जीवितं
 — „ —for चेच्छेदिति read उच्छेत्सीदिति
 — „ —for जिही read जिह्वी

VERSE CV

वाग्देवत्यैः—V. L. वाग्देवतैः (Aparārka, p. 682 : Parāsharamādhava-Prāyashchitta, p. 390).

यजेरंस्ते—V. L. यजेयुस्ते

तस्य—V. L. तत्र (Parāsharamādhava-Prāyashchitta, p. 390).

P. 937, l. 11—for ननु read ननु

P. 938, l. 5—for इदं तर्हि read कथं तर्हि

P. 938, l. 6—for देवस्या read देवता

— „ —for मिष्यते read मिज्यते

— l. 8—for सरस्वतीं इ read न सरस्वतीमि

— l. 10—for प्रीतया...प्रीता read इष्टया.....इष्टा

— „ —for योगेन read यागेन

— l. 11—for युक्त्या read युक्ता

— l. 12—for देवतापूजनं येत्यादि read देवतां पूजयतीत्यादि as in I. O.

— „ —for देवतात्वं मन्यते नूनं read देवतात्त्वमन्यतो मृग्यम् as in I. O.

— l. 13—for उद्दिश्या read उद्देश्या

VERSE CVI

कूष्माण्डैर्वापि जुहुयात्—V. L. (a) कूष्माण्डैर्जुहुयान्मंत्रैः; (b) कूष्माण्डैर्वापि जुहुयात् (Smṛticandrikā-Vyavahāra, p. 107).

उदित्यृचा वा—V. L. उदुत्तमेति

P. 939, l. 1—for तन्नेहादावि read तच्छंहाग्नावि as in I. O.

— „ —for शादनुव read शान्मान्त्र व as in I. O.

— „ —for नियम्यते read न इश्यते

— l. 7—for मंदं नुस्तोमा read मंदं तु सोमा

— „ —for वृत्यचित्तन्नायनाद्देवतेन read वृत्यर्थम् । वृत्तेना-

वृत्तेन

— l. 9—for विधिहीनत्वात् read हविर्होमत्वात्

— l. 10—for वोचयः सुव read वोचयसुव

VERSE CVII

नरोऽगदः—V. L. गतो नरः

सर्वतः—V. L. (a) सर्वशः (Mitākṣarā, p. 76); (b) सर्वदा

P. 939, l. 11—for आकारा read अकारा

—— l. 13—for न्योवद read न्यो न वद

—— „ —for स्तस्सदृशं read स्तदृशं

P. 940, l. 1—Before भवति add न

—— l. 2—for साक्षिणो बाढमि read साक्षिणो वोढार इ

—— l. 4—for ऋणोप read ऋणाप

VERSE CVIII

उक्तवाक्यस्य—V. L. उक्तसाक्ष्यस्य

P. 940, l. 7—for रोगास्य read रोगोऽस्य

VERSE CIX

अविन्दन्—V. L. नविन्दन् (Rāghavānanda).

सत्यं—V. L. (a) धर्मं; (b) कार्यं

P. 941, l. 3—After जानात्यर्थः add from I. O. Ms. (See *Errata* at the end).

VERSE CX

शेषे—V. L. चक्रे

पैजवने—V. L. पैयवने

P. 941, l. 5—for विशेषेषु read पुष्करेषु

—— l. 8—for शेष उपलेभ इति read शप उपालभ्मन इति

—— l. 9—for चरणौ read चरणी

VERSE CXI

स्वल्पे—V. L. अल्पे

P. 942, l. 3—for न्तरस्वज्ञाते read न्तरैस्त्वज्ञाते

VERSE CXII

भक्ष्ये—V. L. भक्ते

ब्राह्मणाभ्युपपत्तौ—V. L. ब्राह्मणस्य विपत्तौ

P. 942, l. 4—for नाकामि read ताः कामि

— l. 5—for यन्तु read यस्तु

— l. 6—After रूपशपथे add न

— l. 7—for कामादश read कामाद्दश

— „ —for पूर्वं जनमित्यादिकं करण्डविधानं read पूर्वमित्याद्य-
धिकदण्डविधानं

— l. 8—for थापि read यापि

— „ —for सहि read सह

— „ —for विवादो read विवादे

— l. 9—for प्रेत्य बहुदोषः read जात्यपह्नवादौ

— l. 11—for मेतच्च नहि read मेतच्च न तद्धि

— l. 12—for गतो न तत्र ह्येवमुच्यते read as in I. O. Ms.
(See *Errata* at the end).

— l. 13—for सम्बन्धिषु read सम्बन्धिनीषु

— „ —for विधौषु read विधासु

VERSE CXIII

P. 943, l. 1—for शपथास्त read शपथस्त

— l. 3—for शपतो न read शपेदेतानि

— l. 4—for बाध्यते read बाध्यते

VERSE CXIV

वैनं—V. L. (a) चैवं ; (b) वैनं (Rāghavānanda and Aparārka, p. 694).

वाप्येनं—V. L. (a) वाप्येवं ; (b) चाप्येनं (Rāghavānanda).

शिरांसि—V. L. शिरसि (Aparārka, p. 694).

पृथक्—V. L. दृढम् (Aparārka, p. 694).

P. 943, l. 5—for स्मृत्यन्तरा read स्मृत्यन्तरात्

—— l. 6—for निपुणनत्वेऽन्वे read निपुणतोऽन्वे

—— „ —After स्पर्शयेत् add from I. O. Ms. (See *Errata* at the end).

VERSE CXV

P. 944, l. 2—for चतुर्दशवाहा read चतुर्दशाहा

VERSE CXVI

वत्सस्य ह्यभि—V. L. वत्सस्यैवाभि (Nandana).

रोमाणि—V. L. लोमाणि

जगतः स्पशः—V. L. (a) जगतः स्पृशः (Nandana) ; (b) जगतां पतिः ;
(c) शपथः कृतः

P. 944, l. 4—for प्रत्यक्षः शाब्दो read प्रत्यक्षवेद्यो

—— l. 8—for स उ read स्पश उ

—— l. 9—for प्रणधि read प्रणिधि

—— l. 18—for हलमेव नौषदिति read हलमेवौषधमिति as in

I. O.

P. 945, l. 1—for चारितप्र read चारि न तस् प्र

—— l. 2—Before व्यभिच add यद्

—— „ --Before शपथो add न

—— l. 3—for ग्रहण read ग्रहेण

P. 945, l. 3—for प्राकृतस्य read प्राक्कृतस्य

— l. 4—for निमित्तत्वाकृता read निमित्तत्वात् । कृता

P. 945, l. 6—for पथेऽति read पथेऽपि

VERSE CXVII

विवादे तु—V. L. कृते कार्ये

कौटसाक्ष्यं—V. L. कूटसाक्ष्यं

कृतं चा—V. L. कृतं वा

VERSE CXVIII

मैत्रात्—मैश्यात् (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 81).

तमेस्थाने—V. L. तमस्वेन (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 81).

तस्य—V. L. तेषां

दण्डविशेषांस्तु—V. L. (a) दण्डविशेषांश्च ; (b) दण्डविशेषन्तु (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 81).

P. 947, l. 1—for प्रयोजना read योजना

VERSE CXX

मैत्रात्—V. L. (a) मैश्यात् (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 81) ; (b) मैश्या (Bālabhāṭṭī on p. 81).

दण्ड्यस्तु—V. L. (a) दण्डस्तु ; (b) दण्डस्स ; (c) दण्ड्यश्च ; (d) दण्ड्यः स्यात् (Mitākṣarā, p. 4).

भयाद्द्वौ मध्यमौ दण्डौ—V. L. (a) भयात् वै मध्यमं दण्ड्यौ (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 81) ; (b) भयात् द्वौ मध्यमौ दण्ड्यौ ; (c) भयात् वै मध्यमो दण्ड्यो (noted and rejected by Bālabhāṭṭī on p. 81) ; (d) भयादौ मध्यमो दण्ड्यो (Aparārka, p. 680).

P. 947, l. 4—for भयेन read मदीयेन as in S.

— l. 5—for पञ्चानान्तु द्वे read पञ्चानां द्वे

VERSE CXXI

P. 948, l. 1—for बन्धान्यतरं read बन्ध्यन्यतरं as in N.

— l. 2—for परो वध्यः read परो मध्यः

— ll. 3-4—for बालिशभाव read बालिशं बालभावः

— l. 4—for अप्राप्त...व्यवहारत read अप्राप्तबुद्धिस्थैर्यस्यां
बालिश इति व्यवहरन्ति as in S.

VERSE CXXII

कौटसाक्ष्ये—V. L. कूटसाक्ष्ये (Parāsharamādhava-Vyavahāra,
p. 82).

नियमाय च—V. L. निधनाय च (Nandana).

VERSE CXXIII

कौटसाक्ष्यं—V. L. कूटसाक्ष्यं (Parāsharamādhava-Vyavahāra,
p. 82).

ब्राह्मणं—V. L. ब्राह्मणान्

धार्मिको—V. L. पालको (Aparārka, p. 680).

VERSE CXXIV

यानि—V. L. तानि (Nandana and Parāsharamādhava-
Āchāra, p. 399).

P. 949, l. 5—for दकृतस्वो read दक्षतस्वो

VERSE CXXV

धनं देहः—V. L. नरदेहः (Parāsharamādhava-Vyavahāra,
p. 156).

चक्षुर्नासा—V. L. चक्षुर्नासे (Parāsharamādhava-Āchāra, p. 399).

VERSE CXXVI

अनुबन्धं—V. L. अपराधं (Nandana). ,
 सारापराधौ च—V. L. सारासारौ तथा
 आलोच्य—V. L. विज्ञाय

P. 950, l. 6—for सारणेन read सारेण न

—— l. 9—for भूमादिः read भूम्यादिः

VERSE CXXVII

अधर्मदण्डनं—V. L. अदण्डदण्डनं
 अस्वर्ग्यं च—V. L. अस्वर्ग्यं स्यात्

P. 951, l. 1—After दण्डनं add from I. O. Ms. (see *Errata* at the end).

—— l. 2—After यशः add do. do.

VERSE CXXVIII

अदण्ड्यान्—V. L. अदण्ड्यं (Vivādaratnākara, p. 649).

P. 951, l. 3—for पूर्वश्लोकेऽनुबन्धादीनि read पूर्वश्लोकोऽनुबन्धादि
 as in N.

—— „ —for विधिविशेषः read विधिशेषः as in N.

—— l. 4—for कृतार्थतां read वृथात्वं as in I. O.

VERSE CXXIX

वाग्दण्डं प्रथमं कुर्याद्विदण्डं—V. L. विग्दण्डप्रथमं कुर्याद्वाग्दण्डं
 (Mitākṣarā, 1. 366 and Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 293).

दण्डन्तु—V. L. दण्डश्च

P. 951, l. 6—for कार्यदोष read कोऽत्र दोष

VERSE CXXX

त्वेतान्—V. L. त्वेन (Vivādaratnākara, p. 630).

तदैषु—V. L. तदैव (Vivādaratnākara, p. 630).

सर्वमप्येतत्—V. L. सर्वमैवैतत् (Vivādaratnākara, p. 630).

P. 952, l. 3—for वाग्दण्डमृदु read वाग्दण्डे तु मृदु

— „ —for गृही read निगृही

VERSE CXXXI

संज्ञाः—V. L. संख्याः (Parāsharamādhava-Vyāvahāra, p. 115).

रूप्य—V. L. रौप्य (Vivādaratnākara, p. 665).

VERSE CXXXII

प्रथमं—V. L. परमं (Hēmādri-Vrata, p. 43).

P. 953, l. 1—for विप्रतिपत्त्या तावद्गवा read विप्रतिपत्त्यभावाद्गवा
as in I. O.

— ll. 2-3 असरे.....सर्वपः This is verse 133.

VERSE CXXXIII

विज्ञेया लिक्षैका—V. L. लिखा ज्ञेयैका (Hēmādri-Dāna, p. 15).

लिखा—V. L. लिख्या (Vivādaratnākara, p. 666).

परिमाणतः—V. L. च प्रमाणतः (do).

असरेणवोऽष्टौ विज्ञेया—V. L. असरेणवष्टकं ज्ञेयो

ते त्रयो—V. L. ते तु द्वे (Vivādaratnākara, p. 666).

P. 953, l. 3—for ततोप read तत्रोप

— l. 4—for ततश्च...परिमाणार्थं read ततश्च ये व्यभिचारयन्ति
न यथोक्तपरिमाणा यवाद्योऽर्था इति ते निरस्ता भवन्ति । नहि यवादीनामर्थानां
परिमाणम् । कथमेतत् । कथं तर्हि यथोक्तपरिमाणार्थं as in F. N. and S.

— l. 6—for संहर्तुं read संहन्तु as in S.

What is printed as verse 133 (Text) has already appeared
in its right place in l. 2.

VERSE CXXXIV

सुवर्णः—सुवर्ण (Vivādaratnākara).

त्रियवं—V. L. त्रियवः

स्वेक—V. L. स्वेव

कृष्णलम्—V. L. कृष्णलः

पञ्चकृष्णलिको—V. L. (a) पञ्चकृष्णलको (Vivādaratnākara, p. 666); (b) पञ्चकृष्णातो

P. 954, l. 1—for मध्यमशब्दोऽत्रा read मध्यशब्दो अत्रा

— „ —for मपिचि read पचि

— l. 2—for मध्यम read मध्य

— l. 3—for संगमनार्थ read गतार्थ as in S.

VERSE CXXXV

रौप्यमाषकः—V. L. रूप्यमाषकः (Vivādaratnākara, p. 666).

P. 954, l. 8—for कृष्णले इति संज्ञा read कृष्णले इति संज्ञी

— „ —for समुदायसंज्ञा read समुदायं संज्ञा

— „ —for ननु read न तु

— l. 9—for प्रादेशनिश्चयः read तत्तश्चानिश्चयः

— „ —for नादहीने read नादिहीने

— l. 10—for द्वार्य read उद्धार्य

VERSE CXXXVI

तात्रिकः—V. L. तास्तिस्रः (Vivādaratnākara, p. 666); but from the subsequent explanation provided it is clear that the reading intended was तत्रिकः

P. 955, l. 1—for कार्षापण इति read कार्षापणः पण इति

VERSE CXXXVII

चतुः सैवर्णिको—V. L. (a) चतुःसुवर्णको ; (b) चतुःसुवर्णिको (Vivādaratnākara, p. 666).

P. 955, l. 5—for समानन्तु read मानन्तु

VERSE CXXXVIII

त्वेव चोत्तमः—V. L. (a) त्वेकमुत्तमम् (Nandana), (b) चैव चोत्तमः (Mitākṣarā 1. 366) ; (c) त्वेव चोत्तमः (Vivādaratnākara, p. 665).

VERSE CXXXIX

“ According to Nārāyaṇa ‘some’ only have this verse ”—Buhler.

ऋणे देये प्रतिज्ञाते—V. L. ऋणोदये प्रतिज्ञातं (Vivādaratnākara, p. 77).

तद्विगुण—V. L. तु द्विगुण

P. 956, l. 4—for तत्सकाश read मत्सकाश

—— l. 7—for यावदणमि read यावन्तमि as in S and N

—— l. 8—for भेदविषय read भेदः । विषय

VERSE CXL

P. 957, l. 2—for तदधमर्ण read तदाधमर्ण

—— l. 3—for परमेयादिष्वष्ट read परमेयादिपुरसस्याष्ट as in I. O

VERSE CXLI

गृहीयात्—V. L. कुर्वीत

P. 957, l. 5—for जीयाता read जीवते

VERSE CXLII

मनुपूर्वशः—V. L. मानुपूर्वतः (Smṛtisāroddhāra, p. 326).

समम्—V. L. (a) मतम्; (b) समाम्, noted by Medhātithi.

P. 958, l. 3—यस्य वा महते (See I.O. Ms.—*Errata* at the end).

—— 1. 5—for महत्वादिकत्वाद् read महत्वाद् as in S.

VERSE CXLIII

त्वेवाधौ—V. L. चैवाधौ

P. 958, l. 9—for स्थानाद्विगु read स्थानाद् द्विगु

—— 1. 11—for आधिं...गुणं read तावदाधिं तु भुञ्जीत यावद् द्विगुणं
as in I. O.

—— 1. 15—for कीदृश्यमस्य read कीदृशमस्य

P. 959, l. 3—गौणौचात्र (see I. O. Ms.—*Errata* at the end).

VERSE CXLIV

तोषयेच्चैनम्—V. L. (a) तोषयेदेनम्; (b) नाशयेच्चैनम्; (c) तोषयेदैनम्
(Vivādaratnākara, p. 24).

P. 959, l. 6—After गरच्च add न

—— „ —for समितः read सम्मितः

—— 1. 9—for हानि भुञ्जी read हानिः । भुञ्जी

P. 960, l. 1—for विज्ञानीष्व read विनीनशो

*

VERSE CXLV

P. 960, l. 3—Before मीत्या add वसमर्थेन as in I. O.

—— 1. 6—for इयव read अय

—— 1. 7—for ऽधि read आधि

P. 960, l. 7—for धाविति read ध्युपनिध्योः as in N.

—— l. 9—त्रिलोभं धनं (See I. O. Ms.—*Errata* at the end).

—— l. 11—for अथवा read अथ वा

VERSE CXLVI

P. 961, l. 1—for बान्धवादयस्ते read बन्धा धेन्वादयः as in I. O.

—— l. 2—for बान्धवादीनां read बन्धधेन्वादीनां

—— „ —for पनिधिर्भागे read पनिधेर्भोगे as in I. O.

—— l. 3—for रचय read स्त्रिय

—— „ —for बन्धादीनां read धेन्वादीनां as in I. O.

—— l. 7—for द्भोग्यस्य read द्भोगस्य

—— l. 8—for मानामव read मानानामव

—— l. 9—After मन्यन्ते add (from I. O. Ms.—See *Errata* at the end).

VERSE CXLVII

P. 962, l. 1—for मित्यवस्थितेन read मिति व्यवहितेन as in S.

—— „ —for पुमानन्न read भुज्यमान as in I. O.

—— l. 3—for स्वामि read स्वामी

—— l. 6—After वक्ष्यामः add परैः as in I. O.

—— l. 7—for वस्यवंसति read वस्यैवं सति

—— l. 11—for साक्षा read साद्य

—— l. 12—for राज्ञस्त्री read राज्ञा स्त्री

VERSE CXLVIII

पौग—V. L. पौग (Aparārka, p. 632).

विषये चास्य—V. L. विषयश्चास्य (Smṛtisāroddhāra, p. 334).

तद्द्रव्य—V. L. तद्धन (Aparārka, p. 632).

P. 962, l. 14—for गण्डेयदि read गण्ड इति

P. 963, l. 1—for कश्मीर read कार्शमीराः

—— l. 2—for हीनस्यायं read हीनस्य नायं

—— l. 6—After भोगेन add न

—— „ —for यत्र दृश्य read दृश्य

—— l. 7—for तेन read ते यत्र

—— l. 8—for दानाद्यद्यस read दानादिः अस

—— l. 11—for भोग्य read भोग as in N.

—— l. 12—for भोगकेवलतां यस्तु read भोगं केवलतो यस्तु

—— l. 14—for नेकादशतो read नेकशतो

—— l. 16—for न यथा read यथा as in N.

—— l. 18—for दानाद्याराम read दानाद्यागम

—— l. 20—for त्वग्रेव read अग्रेव

—— l. 21—for वाचितान्वहितंन्यस्तं read अन्वाहितं हृतं न्यस्तं
as in Nārada's text.

—— „ —for न तु read ननु

—— l. 26—for रेकस्य read मेकस्य

—— l. 28—for नेतस्तत्त्वमुक्तं read न् । एतत्त्वमुक्तम् as in N.

—— l. 29—for खेव read वैव

P. 963, l. 31—for कळमेति read कळमिति

P. 964, l. 9—for स्यैव read स नैव

— l. 13—for नुपपन्ना read नुपपन्नम्

VERSE CXLIX

सीमा—Medhātithi on verse 252 notes that some people do not read सीमा here. What the other reading is cannot be traced.

निष्पेपोपनिधिः स्त्रियः—V. L. (a) निष्पेपोपनिधिस्त्रियः ; (b) निष्पेपोपनिधी स्त्रियः

श्रोत्रियस्त्वं च—V. L. (a) श्रोत्रियद्रव्यं (Parāsharamādhava-Vyāvahāra, p. 109) ; (b) ब्राह्मणस्त्वं च

न भोगेन प्रयस्यति—V. L. (a) नापभोगेन जीर्यते ; (b) नापभोगेन जीर्यति ; (c) नापभोगेन नश्यति (Parāsharamādhava-Vyāvahāra, p. 109).

P. 965, l. 4—for पजीयमाना read पजीय^यमाणा as in S.

— „ —for द्भोगस्य read द्भोगश्च

— „ —for मुपेक्ष read मुपेक्ष्येतापि

— l. 5—for सत्त्वाप read स्वत्त्वाप

— „ —for रूढ्या read गूढ as in F. N.

After 149 some Mss. have the following additional verse :

यद्विनागममत्यन्तं भुक्तपूर्वैस्त्रिभिर्भवेत् ।

न तच्छुभ्यमपाहर्तुं क्रमाधिपुरुषागतम् ॥

VERSE CL

P. 966, l. 1—for भोक्तव्यं ...दाधिं read भोक्तव्यो बलादाधिः

— l. 2—Omit बुद्धिमुत्सृजेदिति सर्वं, which is not found in N or S.

P. 966, l. 3—for नासितं read नाशितं

—— l. 6—for व्यधीनेन and व्यधीनः read व्यधीनेन and व्यधीनः

—— l. 8—for ददाती read ददाति

VERSE CLI

सकृदाहिता—V. L. सकृदाहता (noted by Mitākṣarā, p. 39).

सदे—V. L. शदे (Jolly) (Vivādachintāmaṇi, p. 11).

P. 966, l. 18—for आधिः सतदु read आधिस्तदु

—— l. 20—for मुखे read मुख्यं

—— „ —for सङ्ख्यास्य द्वै read सङ्ख्यायां स्याद्वै

—— l. 21—for हर्षत्वं read हार्षत्वं

P. 967, l. 1—for संतती read सन्तति

—— l. 8—for कउपका S reads य उप

—— l. 9—for गुणत्वे read गुणत्वं

—— l. 15—for प्रयोगस्य read प्रयोगश्च as in S.

—— „ —for आदीय read अदीय as in S.

—— l. 21—for उभयत्वा read उभयत्र

—— l. 23—for सक्रान्ते read सक्रान्ते as in N.

—— l. 24—for युगपरसर्वेदानीयन्ते read युगपरसर्वेदानीयते as

in N.

—— l. 27—for निषेधस्तु read निषेधोऽस्तु

—— „ —for गुण्यादृद्धि read गुण्याद्बुद्धि

—— „ —for दायसम read दानसम

—— l. 28—for अप्याहते read अयाहते

P. 967, l. 29—for न्यायात् read न्यायस्तु

P. 968, l. 1—for सा च फलं वार्षं read सद् फलं वार्षं

— ll. 1-2—for मालवक read लव

VERSE CLII

कुसीदपथ—V. L. कुसीदपद (noted in Vivādaratnākara, p. 14).

कृतानुसारादधिका—V. L. कृतानुसारादधिका, noted by Medhātithi.

P. 968, l. 7—for पेश्यं read पेश्य

— „ —for नुसारा read तु सारा

P. 969, l. 1—for प्राप्तस्यानुसारादधिका read प्राप्तस्तस्य या पुरुषसारा-
दधिका as in S.

VERSE CLIII

कालवृद्धिः—V. L. कालिका च (Madanapārijāta, p. 229 and Vidhānapārijāta II, p. 252).

दृष्टा—V. L. (α) दिष्टा (Vivādaratnākara, p. 9); (β) भीष्टा (Madanapārijāta, p. 229 and Vidhānapārijāta II, p. 252).

विनिर्हरेत्—V. L. पुनर्हरेत् (Kullūka and Vivādaratnākara, p. 9).

च या—V. L. न वा

P. 970, l. 1—After सावत्सरीं add तां

— „ —After अतिक्रान्ता add अति

— l. 3—for वर्षः read वर्षः as in S.

— „ —for न यावद् read तावद्

— „ —for मार्गशी read ग्रहणीया

— l. 9—for यामदृष्टा read या न दृष्टा as in N.

— l. 22—After यदि add न as in S.

— l. 23—Before हिरण्ये add अथवा

VERSE CLIV

करणं—V. L. कारणं (Jolly).

P. 971, l. 2—for निर्जितो read निर्जिता as in N.

P. 972, l. 3—After 'पीडितस्यानुग्रहः' add—अथ शक्तिविहीनः स्यात्.....प्रयोजनम् (all of which is printed on page 1116—bottom). The verse is wrongly printed as part of Manu's text, which it is not.

It is from Nārada (131) and is quoted and explained by Medhātithi in course of his comment on 154.

It is quoted in Vivādaratnākara (p. 71) as from Nārada, and is not commented upon by any other commentator.

P. 1116, l. 4—for प्रेक्ष्य read अपेक्ष्य

— „ —Omit युज्यत इत्यर्थः

VERSE CLV

P. 972, l. 4—Omit हिरण्यमदत्त्वा

— l. 7—for दीनां read दानां as in N.

VERSE CLVI

P. 973, l. 2—for तरणं read तरण

— „ —for तदेश read लदेशं

— l. 3—for देशं read हेशं

— l. 5—for मासमेव हन्तुं read मासं मे वहन्तु

— l. 7—for धर्मं read धमर्णं

— „ —for अतिक्रमोऽन read अतिक्रामन्न

— „ —for नाद्या read तद्द्या as in S.

VERSE CLVII

स्थापयन्ति तु यां—V. L. स्थापयन्तीच्छया (Vivādaratnākara, p. 11).

P. 973, l. 8—for शत read शतं

—— „ —for पात्रो read यात्रो

—— „ —for स्थूल read स्थल

—— l. 9—for मनं प्रति read मं प्रति

—— l. 11—for ध्याहोराणां read ध्याहारेण । अथ

—— „ —for भाख्यमन्यस्मा read भाख्यं तस्मा

VERSE CLVIII

यतेत.....V. L. प्रयच्छेत् (Nārāyaṇa).

तस्य—V. L. तत्र (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 185).

P. 974, l. 3—for द्विविधे read द्विविधो

—— „ —for प्रतिभूदर्शं read प्रतिभूः । दर्शं

VERSE CLIX

वशेषं—V. L. वशिष्टं (Vivādaratnākara, p. 57).

P. 975, l. 2—for धिकारःप्रति read धिकारप्रति as in S.

—— l. 5—for कार्यमिदमपनिष्पन्नमिदं read कार्यमिदम्परिनिष्पन्ने

इदं as in S.

—— „ —for ऽदत्तं read ऽदत्ते

—— l. 6—for एतस्य यद्वापयेदिति read एतस्येयद्वापये इति as in N and S.

—— l. 7—for अचिनि read अचनि

P. 975, l. 10—for रिवशे read रवशे

— „ —for दण्डशः शुल्काशश्च read दण्डांशः शुल्काशश्च

— „ —for दत्तः read ददत्तः

— „ —for पूर्यो read पूर्यौ

— ll. 11-12—for पुत्रेण दातव्या न भवेयु read पुत्रानभ्या भवेयु
which is the reading of Gautama 12.41, as quoted here.

VERSE CLX

विधिःस्यात्पूर्वचोदितः—V. L. विधिरेष प्रचोदितः (Vivādaratnākara,
p. 57).

P. 976, l. 3—for यस्य read दन्यस्य

— l. 4—for विधिभूत read विधिरुत

— l. 6—for भुवन्यस्य read भुवीत्यस्य

VERSE CLXI

P. 976, l. 8—for श्लोको न read श्लोकेन

— l. 11—for भूतज्जात read भूस्तज्जात

— „ —for गृहीत्वा N. S. read हिस्वा

VERSE CLXII

अलंघनः—V. L. अलक्षितः (Nandana).

P. 977, l. 1—for दद्याम भवतः read दद्याम् । अलंघनः

— l. 2—for धनं read धनः

— l. 3—for यद्यपि न दान read यद्यपि दान as in S.

— „ —for तद्योनि read तद्वद्योनि

P. 977 l. 4—Omit चेन्मैवं निरादेशे

— „ —वलंबन read वलंघन

— l. 5—for लंबन read लंघन

VERSE CLXIII

P. 978, l. 4—for बुद्धिस्व read बुद्धिः स्व

— l. 5—for युक्तार्थोभ read युक्तार्तभ

— „ —पराश्चेतिर्ज्ञ read परीताश्च ज्ञे which is Nārada's reading.

— l. 9—for प्रकृतिक्कि read प्रकृतकि

— l. 10—for स्वतन्त्र read अस्वतन्त्र

— l. 12—for कृतमर्थ read कृतः प्रकृतमर्थ as in N.

— ll. 12-13—for अभियुक्तविशब्दौ read अभियुक्तार्तशब्दौ

— l. 13—for धर्मिपरौ read धर्मपरौ

— l. 19—for मत्ताः प्रकृ read मन्तोऽप्रकृ

— l. 24—for इत्युक्तं read इत्युक्तम्

P. 979, l. 1—for तत्कृतः read तत्कृतं

— „ —for कार्यज्ञात read कार्यज्ञातं

— l. 2—for छदि read छन्दि

— l. 5—for हारस्तदा शिष्यते read हारास्तदेशिष्यन्ते

— „ —for एष read एव

— l. 8—for त्वर्तु read त्कर्तु

— l. 12—for नमु read न तु

— l. 14—for भर्तुरनुज्ञा read भर्तुरननु as in N.

P. 979, l. 18—for तस्य read कृतस्य

—— „ —for तदग्रहे निवसेत् read तद्गृहे निवसतः

—— „ —for विभक्तधनं read विभक्तो धनं

—— „ —for मपित read मर्जित

—— l. 19—for भीतव्य read स्तीतव्य

—— l. 20—for न प्रयात् read अग्रस्ययात् as in N.

—— l. 21—for असम्बन्धः कृतः read असम्बद्धकृतः

VERSE CLXIV

P. 980, l. 3—for मत्स्यवि read पत्स्यवि

—— „ —for द्विता.....खिता:.....दत्तास्तथा read द्विता.....
खिता.....दत्ता तथा

—— ll. 3-4—for सिध्यन्ति read सिध्यति

VERSE CLXV

वाप्युपधिं—V. L. चाप्युपधिं

P. 981, l. 1—for वापकं read धमनं

—— l. 2—for स्थण्डिले read स्थण्डिलं as in N.

—— l. 4—for वापन read धमन

—— l. 5—for वापनं read धमनं

—— l. 6—for मूल्ये read मूल्यं

—— l. 9—for प्रतिग्रहं न read प्रतिग्रहं

—— l. 11—Before द्वितीयस्य add न

—— l. 12—for योगवच्च read योगधमन

P. 981, l. 12—Before स्मृत्यन्तराद्वा add न कर्तव्यम्

—— l. 13—for यश्चाप्यु read यत्र वाप्युप

—— „ —for न्यतरे read न्यतरः

—— l. 16—for मासस्य read मासस्य

—— ll. 17-18—for समीहितः read स पीडितः as in N.

—— l. 19—for वाणिज्या read वाणिज्य as in N and S.

—— „ —दानमेवायं न विक्रयः read दानाधमनविक्रयाः

VERSE CLXVI

कृतो व्ययः—V. L. कृतव्ययः (Vivādaratnākara, p. 52 and Aparārka, p. 647).

कुटुम्बे च—V. L. कटुम्बार्थे

तस्यात्—V. L. तस्मात् (Aparārka, p. 647).

P. 982, l. 1—for तत्तद्व्यतिरेकेनान्य read न तद्व्यतिरेकेनान्य

—— l. 2—for यद्गृहीतं read येन गृहीतं

—— „ —for कुटुम्बेन read कुटुम्बे

—— l. 4—for तदृष्टे read तच्छिष्टे

—— l. 5—for भक्तास्पर read भक्ताःपर

—— „ —for करया read भरया

—— „ —for भक्ति read भक्तै

VERSE CLXVII

ध्यधीनो—V. L. प्यधीनो (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 164).

यमाचरेत्—V. L. समाचरेत् (do.)

पि व्यवहारं यमाचरेत्—V. L. वा व्यवहारं समाचरन्

तं ज्यायाञ्च विचालयेत्—V. L. (a) तमायान्तं विलम्बयेत् ; (b) तम्भ्या-
द्यं न विचालयेत् (Parāśharamādhava-Vyavahāra, p. 164).

विचालयेत्—V. L. (a) विचारयेत् (Nāndana and Vivādaratnā-
kara, p. 55) ; (b) विलम्बयेत् (Govindarāja).

P. 983, l. 1—Omit स पितु not found in N.

—— l. 1—for व्यवहारं ते read व्यवहारं

—— „ —for विक्रयञ्चे read विक्रयं चे

—— l. 2—for सदेशे read स्वदेशे

—— l. 3—for कृतमन्येनुमन्यन्ते read कृतमित्यनुमन्यते as in S.

—— „ —for तदुक्तं read तदयुक्तम्

—— ll. 3-4—from वि...सम्बन्धम् should be transposed
to line 3, after नुमन्यते

—— l. 4—for सम्बन्धम् read सम्बद्धम्

—— „ —for धीनैरस्वातन्त्र्यादध्यनीनस्य तत्कृतम् read धीनैरस्व-
स्वातन्त्र्यादध्यधीनस्य न तत्कृतं प्र

—— l. 6—for दधीनः read दध्यधीनः

VERSE CLXVIII

यच्चापि—V. L. यदपि

यच्चापि लेखितम्—V. L. वा लिखितं च यत् (Smṛtitattva II, p. 231).

अकृत्यान्—V. L. निवर्त्यान्

P. 983, l. 7—for बालाः स्वत read बालास्वत

—— „ —for कृतिस्थौष read कृतिस्थोष

—— l. 8—for लेख्यलेखितं read लेखितं as in N.

—— l. 10—for वायन read धमन

—— l. 11—for न्मत्ताध्य read न्मत्तार्ताध्य

—— „ —for वृद्धिर्वा read वृद्धैर्वा

—— „ —After सिध्यतीति add न

VERSE CLXIX

क्लिश्यन्ति—V. L. क्लिश्यन्ते

विप्र आढ्यो—V. L. विप्रश्चाढ्यो

P. 984, l. 1—for व्यवहारेणक्षणं read व्यवहारेक्षणं

—— l. 3—for विप्रं प्रतिग्रहीतव्याः read विप्रः प्रतिग्राहयितव्यः

—— l. 7—for कुसीदी read कुसीदीव

VERSE CLXX

P. 985, l. 1—for राज्ञा read राज्ञः

VERSE CLXXI

P. 985, l. 3—for क्षाय्यते read ख्याप्यते as in S.

—— „ —Omit स्माभिर, not in S.

—— l. 5—for धर्मद read धमर्द

VERSE CLXXII

च वर्धन्ते—V. L. विनर्धन्ते (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 75).

वर्णसंसर्गात्—V. L. (a) धर्मसंसर्गात् (Rāghavānanda); (b) वर्णा-
संसर्गात्, noted by Medhātīthi.

अबलानां—V. L. दुर्बलानां (Vīramitrodaya-Rājanīti, p. 275).

P. 986, l. 2—for प्रभवे read प्रभवैः as in N.

—— l. 4—for बलवद्विद्वभिरभि read बलवद्वभिरभिः

—— „ —for स्वेभ्य read तेभ्य

—— „ —for कर्तव्यं धर्म read कर्तव्यमधर्म

VERSE CLXXIII

P. 986, l. 6—for न केवलं read अयं च केवलं as in S.

—— l. 7—for तद्विद्विद्वत्वा read तद्वत्वा as in S.

—— „ —for यमस्ये read यस्ये as in N and S.

—— l. 8—for प्रसङ्गाख्यानेन read प्रसङ्गप्रत्याख्यानेन

VERSE CLXXIV

वशे—V. L. (a) वशं; (b) वरयं

P. 987, l. 1—for अचमै read अचमैव्य as in S.

— „ —for दंघर्मजं read दमघर्मजं as in S.

— l. 3—for दमघर्मजं read बध्नन्ति

VERSE CLXXV

तु संयम्य—V. L. च संयम्य

VERSE CLXXVI

स राज्ञा तच्चतुर्भागं—V. L. (a) स राज्ञा तु चतुर्भागं; (b) स राज्ञ्योचतुर्भागं

P. 987, l. 6—Omit the न after other या, not in S.

VERSE CLXXVII

धनिकाय—V. L. (a) धनिकेन (Mitākṣarā, 2. 43); (b) धनिकस्य (Aparārka, p. 646 and Vivādaratnākara, p. 70).

वकृष्ट—V. L. पकृष्ट (do.)

जातिस्तु—V. L. जातिश्च

भ्रेयांस्तु—V. L. भ्रेयांश्च

P. 988, l. 1—for धनेन read ऽधमर्णो

— l. 3—for हस्ययेक read हस्ययैक

— l. 4—for पद्यते read पठ्यते

VERSE CLXXVII

विवदतां नृणाम्—V. L. विवदमानयोः (Nandana).

समतां—V. L. समतां (Vivādaratnākara, p. 618).

P. 989, l. 1—for प्रत्ययः read प्रत्ययसिद्धानि

—— ll. 2-3—for समतं नयेद read समतां नयेद

—— l. 3—for दैकमन्थत read दैकमन्थं

VERSE CLXXIX

P. 989, l. 7—for नितरांनच read नितरां च

—— l. 8—for संपन्न read संपन्नः as in N and S.

—— l. 9—for नुग्रहीतमहिमहत्त्वेन read नुगृहीतमहिमत्त्वेन

—— l. 13—for प्रत्ययो read प्रत्यो

VERSE CLXXX

“Nandana omits 184, and places the other verses as follows :—180, 195, 188 b, 185, 186, 189, 194, 187, 188a, 181, 182, 183, 196, 190, 191, 192, 193.”—Buhler.

यथादायः—V. L. यथादानं

P. 990, l. 2—for निश्चिन्त्यते read निश्चिन्त्यते

—— „ —for समुद्र read सोऽमुद्र

—— l. 5—for नियुज्य read भियुज्य

—— l. 7—for मेषो read मोषो

VERSE CLXXXI

याच्यमानो—V. L. याच्यमानं (Aparārka, p. 664).

निषेप्तः—V. L. निषेप्त्रे (Aparārka, p. 664).

याच्यः—V. L. वाच्यः (noted in Vivādaratnākara, p. 94).

P. 991, l. 2—for शोधनी read शोधनीयः

—— „ —for पुनरनेक read पुनरेक

—— „ —for कृतप्र read कृतप्र

“The order of the verse referring to the trial of the bailee is, according to Govindarāja—181, 183, 184, 182,—and according to Nārāyaṇa, 181, 183, 182, 184.”—Buhler.

VERSE CLXXXII

सन्धस्य—V. L. सत्यस्य

तस्य—V. L. तेषु

P. 991, l. 8—for तत्त्वया read न स्वया as in N.

—— „ —for चेसा read छेप्रा

—— l. 11—for नाशको read नाशका as in S.

—— l. 13—for तेनैव त read तेनैत as in P.

VERSE CLXXXIII

यथाकृतम्—V. L. यथाक्रमम् (Aparārka, p. 664).

प्रतिपद्येत—V. L. प्रतिदद्यात्तु

परैः—V. L. परेण (Vivādaratnākara, p. 94).

P. 992, l. 2—for गृहीत read गृहीत

—— „ —for बलम्बं read बिलम्बं

VERSE CLXXXIV

तेषां—V. L. तेषां (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 209).

उभौ निगृह्य दाप्यः स्यादिति—V. L. (a) सस्निगृह्योभयं दाप्य इति;

(b) स्वयं निगृह्य दाप्यः स्यादिति (Vivādaratnākara, p. 94)

(c) उपसङ्गृह्य दाप्यः स्यादिति

P. 992, l. 5—for दृढस्य read दृढ्य as in N and S.

—— „ —for धिने read धिनो

—— „ —for साधारणा read धारणा

VERSE CLXXXV

P. 993, l. 1—for उत्पत्यन् read प्रत्यन्

—— l. 2—for यावन्निचे read याचते निचे as in N.

—— l. 4—for तस्मिन् read तस्मिन्

—— l. 5—for निचेतु न read निचेसुर्न

—— „ —for तदीये read त्वदीये

—— l. 8—for निचेसृ read निचेप्त्र

VERSE CLXXXVI

नियोक्तव्यो—V. L. नियोक्तव्यो (Kullūka).

न स राज्ञाभि—V. L. स राज्ञा नाभि

VERSE CLXXXVII

This verse has been omitted by Medhātithi ; neither the text nor the commentary is found in any of the Mss.

वृत्त—V. L. वृद्धिं (Vivādaratnākara, p. 94).

परिसाधयेत्—V. L. परिशोधयेत् (Vivādaratnākara, p. 94 *var. lec.*)

VERSE CLXXXVIII

निक्षेपेष्वेव—V. L. निक्षेपेष्वेव

स्यात्परिसाधने—V. L. स्यात्परिसाधने adopted by Medhātithi.

P. 995, l. 1—for परमसाध read परिसाध

VERSE CXC

शापयैश्चैव—V. L. शापयेश्चैव (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 208).

P. 996, l. 1—for प्रमायान read प्रमायानि

VERSE CXCI

यो निक्षेपं नार्पयति—V. L. यो नार्पयति निक्षेपं (Vivādaratnākara, p. 91).

यश्चानिश्चित्य—V. L. तथाऽनिश्चित्य

वा तत्समं दमम्—V. L. (a) दण्डं च तत्समम् (Aparārka, p. 663).

शास्त्रौ—V. L. शिष्यौ (Nandana).

दाप्यौ वा—V. L. प्रदाप्यौ (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 208).

P. 996, l. 3—for वानस्य निक्षिप्तयाच read वानस्यानिक्षिप्तं वाच

VERSE CXCH

निक्षेपस्यापहृत्तारं—V. L. हृत्तारं चाप्युपनिधेः

अविशेषेण—V. L. विशेषेणैव (Vyavahāramayūkha, p. 85).

P. 997, l. 1—for प्रतीत्योप read प्रीत्योप

VERSE CXCH

Nandana places this verse after the next three.

उपधाभिश्च—V. L. उपधाभिस्तु

यः कश्चित्—V. L. यत् किञ्चित्

P. 997, l. 2—for नेकविधद्रव्य read नेकविधं । द्रव्य

—— „ —for दातुं read दानम् । as in S.

—— l. 3—for नान्येन read नान्यद्व्येन

—— „ —for चित्रासमन्तरान्यत read चित्रासनम् राज्यत

—— l. 4—for गृह्यन्ते read गृह्यते

—— l. 5—for दापयमे read दापयामि

—— „ —Omit पुत्रमित्र, not in S.

—— „ —for दुहितान्व यात्यन्त read दुहिता स्वयत्यन्त

P. 997, l. 6—for मासज्य read मानीय

—— „ —for तत्समक्ष्यं read तत्समर्चं

—— l. 7—for द्युयाधिभिः read द्युपधाभिः

—— „ —for मार्गप्र read मार्गे प्र

—— „ —for विविधः कुठा read विविधकुठा

VERSE CXCV

यः—V. L. यत् (Aparārka, p. 665).

यावांश्च—V. L. यावान्वा (do.)

P. 998, l. 2—for भवेदाह read स चेदाह

VERSE CXCV

प्रतिपद्यते—V. L. प्रतिपाद्यते

VERSE CXCVI

धनस्यैवं—V. L. धनस्यैव (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 209).

राजा विनिर्णयं कुर्यादक्षिण्वन्—V. L. कुर्याद्विनिर्णयं राजाऽप्रक्षिण्वन् (do.)

P. 999, l. 2—for पकरणे read पप्रकरणे

—— l. 3—for श्लोकार्धन read सौहार्देन as in N.

—— „ —for विध्यर्थाः read विधिःअर्थवादः

VERSE CXCVII

P. 999, l. 6—for साक्षित्व read साक्षित्वम् ।

—— l. 7—for एव प्रतिषेधः read न साक्षित्वे एव प्रतिषेधः ।

—— „ —for मनुशास्तेषु read मनलुशास्तेषु

VERSE CXCVIII

सान्वयः—V. L. स्वान्वयः (Vivādaratnākara, p. 103).

अवहार्यो भवेच्छेष—V. L. (a) अवहार्यः स तु भवेत् ; (b) अवहार्यो भवेच्छेष

ऽनपसरः—V. L. अनवसरे

प्राप्तः स्यात्—V. L. प्राप्तु स्यात् (Vivādaratnākara, p. 103).

P. 1000, l. 1—for स्वामिविक्रिय read अस्वामिविक्रिय

— 1. 3—for आदिस्वा read आदिः स्वा

— „ —for गतसान्व read गतः सान्व

— „ —for सहयनुज्ञा read स हयननुज्ञां

— 1. 6—for प्रकाशनस्य read प्रकाशकयेषु वा क्रीतं तदा न चौरवद् दण्ड्यः षट्शतमेव दाप्यः अथवा यो न क्रीणाति न तस्य, as in S.

— „ —for यदितिनतश्च read यदि तु तश्च

VERSE CXCI

दायो—V. L. क्रयो

व्यवहारे यथास्थितिः—V. L. व्यवहार इति स्थितिः

P. 1000, l. 10—for प्रतिषेधव्यव read प्रतिषेधः व्यव

After verse 199, some Mss. have the following additional one, quoted also in Vivādaratnākara (p. 103).

अनेन विधिना शास्यः (V. L. शिष्यः) कुर्वन्स्वामिविक्रयम् ।

अज्ञानाज्ज्ञानपूर्वतु चौरवद्दण्डमहति ॥

It has been commented upon by Nandana and Rāma-chandra.

VERSE CC

हरयते यत्र—V. L. यत्र हरयेत (Aparārka, p. 635).

P. 1001, l. 2—for बलवत्सम्भोगो भोग एव संभोगकारणं read बलवान्
न सम्भोगः कारणम्

— „ —for भोगमात्रेण read न भोगमात्रेण

Nandana places this verse after 202.

VERSE CCI

विशुद्धं हि—V. L. विशुद्धस्तु (Vivādaratnākara, p. 103).

गृहीयात्—V. L. गृहीत्वा

क्रमेण—V. L. क्रमेण

P. 1002, l. 3—for अन्यथा स्वामिना तद्द्रष्टव्यं read अन्यथाऽस्वामिना
तद्द्रष्टव्यं

— l. 5—for र्धस्तेन read र्धोऽनेन

VERSE CCII

मूलम्—V. L. मूल्यम्

अनाहार्यं—V. L. अनाहार्यं (Vyavahāramayūkha, p. 87).

शोधितः—V. L. शोधितम् (Jolly; Vivādaratnākara, p. 103;
Vyavahāramayūkha, p. 87 and Aparārka, p. 776).

अदण्डो—V. L. अदण्डो (Aparārka, p. 776).

धनम्—V. L. च तद् (Nandana).

नाष्टिको—V. L. नास्तिको (Aparārka, p. 776).

P. 1002, l. 7—for नेन read येन

— ll. 7-8—for प्रकाश read प्रकाशे

— l. 8—for प्रसिद्धये read प्रसिद्धाया

— „ —for शोधिते read शोधितो

— „ —for नाष्टिकं read नाष्टिकः

— l. 10—for संक्षेपतः क्रमे प्रका read संक्षेपः । प्रका

VERSE CCIII

संसृष्टरूपं—V. L. (α) संसृष्टं रूपं (Vivādaratnākara, p. 119).

न सावद्यं—V. L. न चासारं (Kullūka).

न दूरे—V. L. दूरेण

P. 1003, l. 1—for नान्यकु read नान्यत् कु

—— l. 2—for यञ्च read यच्च

VERSE CCIV

P. 1004, l. 2—for शुष्कोस्यां read शुष्को यस्य

—— „ —for शुष्कदं read शुष्कदे

—— „ —for हर्तव्या read हर्तव्ये

VERSE CCV

न च या रूपमैथुना—V. L. न या संसृष्टमैथुना

P. 1004, l. 5—for न्यस्यापि read न्यस्या अपि

—— l. 6—After अजानतः add षट्शतम् as in I. O.

—— „ —for उन्मत्तया read उन्मत्ताया

—— „ —for कुष्ठोन्मत्तादयः read कुष्ठोन्मादादय

VERSE CCVI

नुरुपेण—V. L. नुसारेण (Vivādaratnākāra, p. 118).

P. 1005, l. 2—for काङ्क read काङ्ग

—— l. 3—for सामिकृतां read सामिकृतं

—— l. 4—for दारुप्यं read दानुरुप्यं

—— „ —for कर्तात read कर्तारः त as in S.

—— „ —for धानास्त्रिं read धानस्त्रिं

VERSE CCVII

च कारयेत्—V. L. तु कारयेत् (Vivādachintāmaṇi, p. 49).

P. 1005, l. 6—for तउपरि read तत उपरि

VERSE CCVIII

यस्मिन्—V. L. यस्य (Kṛtyakalpataru).

प्रत्यङ्ग—V. L. प्रत्यंश (Vivādaratnākara, p. 129 and Kṛtyakalpataru).

P. 1006, l. 1—for सायत्तेन प्रतिपुरुषे read आम्नायन्ते न प्रतिपुरुषं as in S.

—— l. 2—for तत्रासूया read राजसूया as in S.

—— ll. 2-3—for चिदजर्यकर्मसु read चिदंगकर्मसु as in S.

—— l. 3—for वदवव read वदध्वर्यव

—— l. 4—for उततारचैव सामान्याऽन्ये read उत तस्यैव साऽन्ये

—— l. 6—for एष read एव

—— „ —for उत्तरकर्तृ read उत कर्तृ, and as in S.

—— l. 7—for प्रधानदक्षिण्याया इव read प्रधानदक्षिण्याया इति कथयित्वा प्रश्नः—Bring here l. 8.

VERSE CCIX

हरेत चाध्व—V. L. (a) हरेदधाध्व (Vivādaratnākara, p. 120);
(b) हरेत वाध्व (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 221).

वापि—V. L. चापि (Vivādaratnākara, p. 120).

क्रये—V. L. क्रतौ

होता वापि हरेदध्वं—V. L. होता हरेत्तथैवाध्वं (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 221).

P. 1006, l. 10—**पुरुष.....नादृष्टार्थः** all this, as forming part of the Bhāṣya on 108, should be transposed to l. 7 above.

— „ —for **मनसा** read **मत सा**

P. 1007, l. 1—for **सोमोपाहर** read **सोमापहर** as in I. O.

VERSE CCX

स्परे—V. L. **सधिनः** (Vivādaratnākara, p. 118).

चतुर्थीशाश्च—V. L. (a) **चतुर्थीशास्तु**; (b) **तुरीयांशास्तु**

P. 1007, l. 3—for **तत्त्वाध्वं** read **तत्तासर्थं** as in S.

— „ —for **शस्त्रत** read **शत् । त**

— l. 4—for **तृतीयनः** read **तृतीयिनः**

— „ —for **शब्दस्त्वना** read **शब्दश्चना** as in I. O.

— l. 6 —for **समत्** read **समस्तत्** as in I, O.

VERSE CCXI

विधियोगेन—V. L. (a) **क्रमयोगेण** (Rāghavānanda); (b) **क्रमयोगेन** (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 221).

व्यांशप्रकल्पना—V. L. **व्यांशं प्रकल्पयेत्** (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 221).

P. 1008, l. 3—for **योगवै** read **योगः । वै**

VERSE CCXII

धर्मायै येन दत्तं स्यात्कस्मैविद्याचते धनम्—V. L. (a) **कस्मैविद्याचमानाय दत्तं धर्माय यद् भवेत्**; (there is nothing to show that this is Medhātithi's reading, as remarked by Hopkins);—(b) **धर्मायै येन यद्दत्तं कस्मैविद्याचते धनम्** (Vivādaratnākara, p. 147).

न देयं तस्य तद्भवेत्—V. L. (a) **तस्मै देयं न तेन तत्**; (b) **न देयं तेन तद्भवेत्** (Vivādaratnākara, p. 137).

P. 1009, l. 2—for ऋयेदिन्यत्र वादिनि युजीत read ऋयेदन्यत्र वा विनियुजीत

— 1. 5—After कर्मेति add उपक्रम्य

— 1. 6—for स्ववस्थि read व्यवस्थित as in S.

— „ —for निर्वृत्तप्रयोजनेति read निर्वृत्ते प्रयोजने इति as in S.

VERSE CCXIII

संसाधयेत्—V. L. सन्धारयेत् (Rāmachandra).

वा पुनः—V. L. मानवः (Nandana).

निष्कृतिः—V. L. निष्कृतिम्

P. 1009, l. 8—for देतदर्या read देतद्दर्पा

— 1. 9—for शङ्कमानं read शङ्कमानः

VERSE CCXIV

दत्तस्यैवोदिता—V. L. दत्तस्यैवोदिता

P. 1010, l. 3—for यमानो धर्मो न पश्य read यमाने धर्मो न नश्य as in S.

VERSE CCXV

भूतो—V. L. भूत्पो (Mitākṣarā, 2. 198).

न कुर्याद्यो—V. L. न यः कुर्यात् (Vyavahāramayūkha, p. 92).

कृष्णालान्यष्टौ न देयं चास्य—V. L. (a) कृष्णालान्यष्टौ च देयं चैव,

(b) कृष्णालान्यष्टौ न देयं चास्य (Vyavahāramayūkha, p. 92).

यथोदितम्—V. L. यथोचितम् (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 233).

चास्य—V. L. तस्य (Mitākṣarā, 2.198).

P. 1010, l. 6—for भूत्या read भूत्यः

P. 1011, l. 5—for गृह्णाति read गृह्णात्य

VERSE CCXVI

स्वस्थः—V. L. सुस्थः

सदीर्घस्यापि—V. L. सुदीर्घस्यापि (Nārāyaṇa; *not* Medhātithi, who is misrepresented by Buhler and Hopkins).

P. 1011, l. 6—for भृते read भृत्यो

VERSE CCXVII

सुस्थो—V. L. स्वस्थो (Aparārka, p. 797).

यस्तत्कर्म—V. L. यः स्वकर्म

अक्षपोनस्यापि—V. L. अल्पेनाप्यस्य

P. 1011, l. 9—for the opening line read अथ वा स्वामी न वारयत्येनं.....(see I. O.)

VERSE CCXVIII

P. 1012, l. 1—for परस्या read पदस्या

—— l. 3—for सूत्रा read तत्रा as in I. O.

—— l. 4—for समयसिद्धिः read समयः संवित् as in S.

—— „ for इदं यावता मनुते read इदं मया भवतामनुमते as in S.

—— l. 5—for प्रकारेणोप read प्रकरणोप

VERSE CCXIX

विसंवदेन्नरो लोभात्—V. L. विसंवदेत् लोभात्

P. 1012, l. 9—for दग्धएव दोषान्कर्तुं read तदेषां कर्तुं as in S.

—— l. 10—for वेदकमिति read वाडम् । किमिति as in S.

—— l. 11—for बाह्याभ्य read वा नाभ्य as in I. O.

—— l. 13—for विसंवादे मान्यस्यकल्पः read विसंवदमानस्यान्यः कल्पः as in S.

VERSE CCXX

निगृह्य—V. L. निकृल्य (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 253).
 चतुस्सुवर्णान् षण्ण्यस्कान्—V. L. चतुस्सुवर्णं षण्ण्यस्कं (Mitākṣarā,
 2. 187).

P. 1013, l. 2—for न्तराष्ट्राद्व्यशतं read न्तरे साष्टशतं

— l. 3—for परयेत् read परयन्

VERSE CCXXI

एतत्—V. L. (a) एवं (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 253
 and Vivādaratnākara, p. 182); (b) एतं
 दण्डविधिं—V. L. धर्मविधिं (Vivādaratnākara, p. 182).

VERSE CCXXII

च—V. L. वा (Kullūka and Aparārka, p. 831).
 दशाहात्—V. L. दशाहे (Aparārka, p. 831 and Smṛtitattva,
 p. 551).

P. 1014, l. 1—for मूलत read मूल्यत as in S.

— l. 2—for विरलक्रेतुरनुशयंन read विक्रेतुरनुशयेन

— l. 4—for वणिकपणने यो read वणिकपणोऽन्यो as in N.

— l. 8—for दवजा read देवजा

— „ —for क्रियते read विक्रियते

— ll. 10-11—for अविबद्धित read अविकृत

VERSE CCXXIII

नदाप्याकापि दापयेत्—V. L. (a) न दद्याकादक्षीत च (Nandana); (b)
 न दद्याच्च च दापयेत् (Aparārka, p. 831); (c) न दद्यान्नैव दापयेत्
 (Vivādaratnākara, p. 190).

दण्डयः—V. L. दण्डयौ

P. 1014, l. 13—for क्रेता बावतानुशय read क्रीतानुशयः । जातानुशय

P. 1015, l. 1—for अन्विच्छेत् read अन्विच्छन्

After verse 223 some Mss. have the following additional verses :—

स्याच्चतुर्विंशतिपणो दण्डस्तस्य व्यतिक्रमे ।
 पणस्य दशमे भागे दाप्यः स्यादतिपातिनि ।
 क्रीत्वा विक्रीय वा पण्यमगृह्णददतस्तथा ।
 पणा द्वादश दाप्यश्च मनुष्याणां च वत्सरान् ॥
 पणा द्वादश दाप्यः स्यात्प्रतिबोधे न चेद्भवेत् ।
 पशूनामप्यनाख्याने त्रिपदादुर्पणं भवेत् ॥

VERSE CCXXIV

P. 1015, l. 5—for न्मत्तये read न्मत्ताये

VERSE CCXXV

नाकन्यासु—V. L. नत्वन्यासु (Vīramitrodaya-Samskāra, p. 741).

अकन्येति तु—V. L. अकन्येति च

P. 1015, l. 7—for चक्रो read चाक्रो

— „ —for पर्यासकृत्वेन read पर्ययासकृत्वेन

VERSE CCXXVI

Some Mss. omit this verse.

P. 1016, l. 2—After दार add कर्म

— l. 3—for कर्तृत्वं read प्रागकर्तृत्वं as in S.

— l. 4—for विवाहमन्त्रा read विवाहः । मन्त्रा

— „ —for कन्यासु read नाकन्यासु

VERSE CCXXVII

P. 1017, l. 4—for इष read एष as in N.

—— l. 6—Before विवाह add न

—— l. 8—for प्रत्यधि read सत्यधि

—— l. 12—for पदे वदे read पदे

—— l. 14—for हानोत्तर read हानान्तर

—— „ —for त्स्यात्तत्पूर्वं read त्स्यान्न पूर्वं

—— l. 16—for श्रोपयोग read श्रोपभोग

VERSE CCXXVIII

This verse is omitted in some Mss.

धर्मे—V. L. धर्म्ये (Vivādachintāmaṇi, p. 88).

P. 1018, l. 2—for ज्ञेति read क्षिति

—— l. 3—for सच read वाचा as in N.

—— l. 4—for शमय्य read शम्य as in N.

—— „ —for मृत्विक्काद्वृत्तो read मृत्विक् च वृत्तो

—— „ —for यदसं read दत्तं

—— l. 9—for नुशयो read नुशये

VERSE CCXXIX

व्यतिक्रमे—V. L. यथाविधि (Vivādaratnākara, p. 170).

P. 1018, l. 12—for भवदि read भवेदि

VERSE CCXXX

चेमे—V. L. (a) चेमै (Vivādaratnākara, p. 171); (b) चेमो (Aparārka, p. 772).

चेतु—V. L. खेतु (Vivādachintāmaṇi, p. 81).

P. 1019, l. 2—for गृहे read तद्गृहे

VERSE CCXXXI

भूतो—V. L. भृतिः (Vivādachintāmaṇi, p. 80).

P. 1019, l. 15—for पद्यते read पठ्यते

This verse is placed by Nandana between verses 244 and 45—says Hopkins.

VERSE CCXXXII

श्वहतं—V. L. श्वप्रस्तं (Vivādaratnākara, p. 173).

एव तु—V. L. एव तत् (Aparārka, p. 773).

विनष्टं—V. L. जग्धं तु (Mitākṣarā on 2. 164).

पाल—V. L. गोप Vivādachintāmaṇi, p. 81).

—— l. 2—for स्वहत read श्वहतं

—— l. 3—for अपलस्य read चयस्य as in N.

—— l. 4—for सैवोत्प read सैव वोत्प

VERSE CCXXXIII

विधुष्य—V. L. विक्रम्य (Vivādachintāmaṇi, p. 81).

न पालो दातुमर्हति—V. L. न पालस्तत्र किञ्चिदपि (Aparārka, p. 772).

स्वस्य—V. L. तत्त्व (Vivādachintāmaṇi, p. 81).

VERSE CCXXXIV

कयौ चर्म च बालाश्च—V. L. चर्मकयौ सखिबालौ

पशुषु स्वामिनां दद्यात्—V. L. (a) पशुस्वामिनि दद्याच्च (Vivādaratnākara, p. 175); (b) पशुस्वामिषु दद्याच्च (Vyavahāramayūkha, p. 96).

स्वामिनां—V. L. स्वामिषु (Bālambhaṭṭi on 2. 164).

वस्ति स्नायुं च—V. L. (a) वस्ति स्नायु च (Vyavahāramayūkha, p. 96); (b) वस्तिस्नायूनि (Jolly); (c) वस्तिं पायूनि (Bālambhaṭṭi, 2. 164).

वस्तिं स्नायुं च रोचनम्—V. L. (a) वस्तिस्तिस्नायुरोचनम् (Vivādaratnākara, p. 75); (b) वस्तिस्तिस्नायुरोचनम् (Parāśharāmādhava-Vyavahāra, 265).

अङ्गाश्च—V. L. (a) अङ्गानि ; (b) अङ्गानि (Rāghavānanda and Mitākṣarā, 2. 164 and Vivādaratnākara, p. 175) ; (c) अङ्गादि (noted in Vivādaratnākara, p. 175).

अङ्गांश्च दर्शयेत्—V. L. अङ्गाभिदर्शने (Vyavahāramayūkha, p. 96).

P. 1021, l. 1—for पण्यं read कर्ण्यं

VERSE CCXXXV

त्वनायति—V. L. त्वनापदि

यत्—V. L. यां (Kullūka and Vivādaratnākara, p. 175, and Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 265).

P. 1021, l. 4—After अवष्टब्धे add न as in N.

VERSE CCXXXVI

अवरुद्धानां—V. L. अविरुद्धानां

यामुत्प्लुत्य—V. L. (a) यामुत्प्लुत्य ; (b) यामुप्लुत्य (Parāsharamādhava-Vyavahāra, p. 265 and Aparārka, p. 773).

VERSE CCXXXVII

धनुरशतं परीहारो—V. L. धनुरशतपरीहारो (Aparārka, p. 774).

परीहारो—V. L. (a) परीयाहो (Vivādaratnākara, p. 231) ; (b) परीवारो (Nandana).

शम्या—V. L. सभ्या (Vivādaratnākara, p. 231).

P. 1022, l. 6—for यामस्य read ग्रामस्य

—— l. 7—Before दण्ड add शम्या

VERSE CCXXXIX

वृत्तितत्र प्रकु—V. L. वृत्तिं च तत्र कु (Mitākṣarā, 2. 162).

शूकरमुखानुगम्—V. L. शूकरमुखोन्मितम् (noted by Bālabhaddi, 12. 162).

न विबोकायेत्—V. L. नावबोकायेत् (Mitākṣarā, 2. 162).

च वारयेत्—V. L. (a) चावारयेत्; (b) निवारयेत् (Mitākṣarū, 2. 162); (c) वावारयेत् (noted in Bālabhāṭṭī, 2. 162).

P. 1023, l. 3—for प्रकार read प्राकार as in S.

—— l. 6—for मुखंपरि read मुखपरि

VERSE CCXL

ग्रामान्तीयेऽथ—V. L. ग्रामान्ते येऽथ (Aparārka, p. 771).

विपालान्—V. L. विपालं

वारयेत्—V. L. (a) चारयेत् (Rāmachandra); (b) धारयेत् (Vivādaratnākara, p. 232).

पशुन्—V. L. पशुम् (Vivādaratnākara, p. 232 and Aparārka, p. 771).

P. 1024, l. 2—for हिते read हितः

—— „ —for गृहे.....पालः read as in I. O. Ms. (see *Errata* at the end).

—— l. 6—for पालप्रमादादपिचौवारयेत् read विपालंप्रेमादाद्यथ्युत्तंवारयेत् as in I. O.

VERSE CCXLI

पर्यं—V. L. दण्ड (Aparārka, p. 769).

चेत्रिकस्य—V. L. चेत्रिकाय (Aparārka, p. 769).

तु सदो देयः—V. L. (a) त्वसितं देयं; (b) तु शदो देयः (Aparārka, p. 769).

P. 1024, l. 10—for चत्रियो read नाः तृण

—— „ —for जयति read जयतो as in I. O.

VERSE CCXLII

न दण्ड्यान्—V. L. अदण्ड्यान् (Aparārka, p. 771).

P. 1025, l. 1—for मनुष्या read महिष्या

P. 1025—l. 1—for सत्कारै read उच्चार्यः as in I. O.

—— l. 2—for दीनां प्रकृतयो वो read दीनां प्रतिकृतयो देवा उ as in S.

—— l. 5—for मण्डनस्यः read मण्डनास्व as in N.

—— „ —for हीताऽव्यय read हीता अव्यय as in N.

—— l. 6—for गृहीत्वा read गृहीता

—— „ —for मयदण्डः read मयण्डः as in S.

VERSE CCXLIII

क्षेत्रियस्य—V. L. क्षेत्रिकस्य

VERSE CCXLV

सुप्रकाशेषु—V. L. सप्रकाशेषु (Vivādachintāmaṇi, p. 92).

सीमां—V. L. (a) एनां (Vivādaratnākara, p. 201); (b) एतां (Aparārka, p. 758).

सेतुषु—V. L. हेतुषु (which is wrongly attributed by Hopkins to Medhātithi.)

P. 1027, l. 3—for सप्रकाशेषु सेतवः read सप्रकाशेषु सेतुषु

—— „ —for शेषजाती read शिष्टजाती as in N.

—— l. 4—for दनुस्थि read दनुपस्थि

—— l. 5—for हेत्वाभि read हेत्वाभि

—— l. 6—for व्ययते read व्यज्यते

—— „ —for तत्तात्पर्येष्वेषु read तात्फलं उपेष्ट as in S.

VERSE CCXLVI

शास्त्रमन्त्रीन् शास्त्र—V. L. शास्त्रमन्त्रीशास्त्र (Mitākṣarā, 2. 150, Vivādaratnākara, p. 202).

सीमावृक्षांश्च—V. L. सीमावृक्षांस्तु (Vivādachintāmaṇi, p. 93).

P. 1027, l. 7—for एवं हि read एते च as in

VERSE CCXLVII

गुल्मान्वेषंश्च—V. L. गुल्मानन्वेष (Vivādaratnākara, p. 202).

कुल्लभक—V. L. (a) कुल्लभक (Bālabhaddhī, 2. 152 ; (b) दण्डक (noted in Bālabhaddhī, 1. 252).

तथा—V. L. यथा (Vivādachintāmaṇi, p. 93).

P. 1028, l. 1—for कुल्लभक read कुल्लभ

—— „ —for पाषाण कठि read पाषाणाः कठि

—— l. 2—for शकलैक read कलशैक

VERSE CCXLVIII

P. 1028, l. 4—for प्रकाशकानि read सकाशानि as in S.

VERSE CCXLIX

उपच्छन्नानि—V. L. भूमिच्छन्नानि (Vivādachintāmaṇi, p. 93).

VERSE CCL

तथा—V. L. च ह (Vivādaratnākara, p. 203 and Vivādachintāmaṇi, p. 93).

तुषान्—V. L. तथा (Vivādachintāmaṇi, p. 93).

VERSE CCLI

सीमायामप्रकाशानि—V. L. सीमाया अप्रकाशानि (Vivādaratnākara, p. 203 and Vivādachintāmaṇi, p. 93).

P. 1029, l. 3—for सादादपन्नमिव read सादादापन्नमिव as in S.

VERSE CCLII

विवदमानयोः—V. L. विवदतां नृयाम् (Vivādaratnākara, p. 204 and Vivādachintāmaṇi, p. 93).

P. 1029, l. 4—for निर्व्ययः read निर्व्ययः as in S.

P. 1029, l. 4—for वसतः read वसतेः

—— l. 5—for यस्तु read ये तु

—— l. 6—for पठन्ति read न पठन्ति as in S.

—— „ —for क्यतेति read क्येतेति as in S.

—— „ —After पुनः add उच्यते as in S.

VERSE CCLIII

सीमावादविनिश्चयः—V. L. (a) सीमावादे विनिर्णयः (Mitākṣarā, 2. 152); (b) सीमावादविनिश्चयः; (c) सीमावादविनिर्णये; (d) विवादे सीम-
निश्चयः (Vivādaratnākara, p. 203).

P. 1030, l. 6—for नीयेरन्नत्रव read नीयेरन्नैव as in S.

—— „ —for प्रकार्या read प्रकाशा

—— l. 7—for विनिश्चये तस्वाधिगमलिङ्गे read विनिश्चयः
तस्वाधिगमः । संशयितलिङ्गे ऽलिङ्गे as in S.

VERSE CCLIV

सीम्नि सा—V. L. सीम सत (Vivādaratnākara, p. 105 and
noted by Bālabhāṭṭī, 2. 152).

ग्रामेयक—V. L. (a) ग्रामीयक (Kullūka and Aparārka, p. 779
and Kṛtyakalpataṛu); (b) ग्रामीयक

P. 1031, l. 2—for निश्चित्य...कात्र read निश्चयः । असत्सु लिङ्गेषु
सीम्येव साक्ष्यं पृच्छयते काऽत्र as in S.

VERSE CCLV

समस्ताः—V. L. सामन्ताः (Aparārka, p. 759 and Vivāda-
ratnākara, p. 206).

सीम्नि निश्चयम्—V. L. (a) सीमनिर्णयम् (Aparārka, p. 759);
(b) सीमनिश्चयम् (Vivādaratnākara, p. 106).

निश्चीयात्तथा सीमां—V. L. (a) तथा तां च निश्चीयात् (Aparārka, p. 759); (b) तथा तं च निश्चीयात् (Vivādaratnākara, p. 206).

सर्वास्तारैव नामतः—V. L. (a) समस्तांस्तारं च साक्षिणः (Aparārka, p. 759); (b) सामन्तांस्तारचनामतः (Vivādaratnākara, p. 206).

P. 1032, l. 4—for यात्तव read यात् पत्रके लिखेत् as in I. O.

VERSE CCLVI

तं—V. L. तर् (Bālabhāṭṭi, 2. 152).

P. 1032, l. 6—for यद्यस्य read यद्यपि as in S.

—— ll. 6-7—for भयमञ्जनार्थं read भयसञ्जनार्थं

—— l. 7—for स शूका read शुद्धा as in I. O.

—— „ —for वाच्यं read वाच्यन्ते as in S and N.

—— l. 8—for वृत्तिसया read वीत्तिसया as in S.

—— „ —for भियुक्तं तं read भिः सुकृतं तं as in S.

—— „ —for कस्या read कन्या as in S.

VERSE CCLVII

P. 1032, l. 1—for त्वे वध्यते read त्वेवधारिते

—— l. 2—for वा सञ्ज read व्यासञ्ज

VERSE CCLVIII

ग्रामाः सामन्तवासिनः—V. L. (a) ग्रामसीमान्तवासिनः (b) ग्राम्याः सीमान्तवासिनः (c) ग्रामाः सीमान्तवासिनः (Mitākṣarā 2. 152 and Aparārka, p. 760) (d) ग्राम्याः सामन्तवासिनः

P. 1032, l. 6—for न्तवासि read न्तरवासि

VERSE CCLIX

सीम्रिसा—V. L. सीमसा (Parāsharamādhava, Vyavahāra, p. 272).

इमानप्यनुयुञ्जीत—V. L. (a) इतरानपि युञ्जीत, (b) हीनानप्यनुयुञ्जीत

P. 1033, l. 1—for प्रविष्टास्तस्काले read प्रतिष्ठानकाले as in S.

P. 1033, l. 1—for स्तमेति तदेमानपि read का गतिस्तदेमानपि as in S.

P. 1033, l. 3—for सद्भावे read मभावे as in S.

VERSE CCLX

खानकान्—V. L. खातकान् (Mitākṣarā 2. 152).

अन्याश्च—V. L. शून्याश्च (Vivādaratnākara, p. 209).

वनचारिणः—V. L. (a) वनगोचरान् (Mitākṣarā 2. 152), (b) शतशस्तथा

P. 1033, l. 8—for गोपानां read गोपा

P. 1034, l. 2—for यान्ना read पात्र as in S.; I. O. reads अन्न

VERSE CCLXII

सीमासेतुविनिर्णयः—V. L. (a) समासेषु तु निर्णयम् ; (b) सीमासन्धि-
विनिर्णयः (Vivādachintāmaṇi, p. 62).

विनिर्णयः—V. L. विनिश्चयः

P. 1034, l. 5—for कस्त्वं read कस्तन्न as in S.

VERSE CCLXIII

P. 1035, l. 1—Before परकीय add पूर्वैभ्यः सामन्तानामधिको दण्डः ।
पृथक् पृथगित्यनुवादः । उक्तवान्यायस्य । चेन्नादिप्रातिवेद्या अवश्यं ज्ञातारो
भवन्ति । प्रत्यसौ भरतः (?) । एषां दण्डमहवम् । सामन्तानान्, as in S.

P. 1035, l. 2—for विशतः read द्विशतः

VERSE CCLXIV

तडाग—V. L. तडाक (Aparārka, p. 766).

हरन्—V. L. वहन् (Vivādaratnākara, p. 222).

P. 1035, l. 3—for सीमाग्रहण read विभीषाग्रहणं as in I. O.

—— l. 4—for पूर्वत्र...विव read पूर्वे एनां सङ्ख्यामविव

—— l. 5—after लेखयामि add राज्ञा दण्डयामि as in S.

VERSE CCLXV

एकेषां—V. L. एतेषां (Rāmachandra).

प्रदिशेत्—V. L. प्रविशेत् (Aparārka, p. 764).

P. 1036, l. 1—for समकदौ read समोपकारौ as in I. O.

—— l. 3—for विवादिमत्तां read विवादिग्रामस्तां as in S.

After 265 some Mss. have the following additional verse :—

ध्वजिनी मत्सिनी चैव निधानी भयवर्जिता ।

राजशासननीता च सीमापञ्चविधा स्मृता ॥

VERSE CCLXVI

P. 1036, l. 5—for संक्षेपो read पदसंक्षेपो

—— l. 6—for योगाद्वस्त्र read योगाद्

—— l. 6—for वार्थो read वागर्थो

—— l. 7—for तथा च यथा read तथा च

—— „ —for र्थाप्रति read र्थप्रति

—— „ —for रंभो read रम्भे

—— l. 7—for समर्थितः read समर्थितम्

VERSE CCLXVII

पञ्चशतं—V. L. (a) ध्यर्धशतं (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 295 and Mitākṣarā 2. 207); (b) सार्धशतं, (c) वर्धशतं (d) ध्यर्ध शतं (Vivādaratnākara, p. 250).

P. 1036, l. 8—for भाषणं तेन भणितो यो read भाषणान् मर्मणि तोदः as in S.

P. 1036, l. 9—for अक्षदुःखोत्पादनं read असत उपन्यसनं as in I. O.

— „ —After गर्भिणीति add पातकोपपातकयोर्भोजनमिति as in N and S.

P. 1036, l. 10—After साहस add उपपातकयुक्ते तु दान्यः प्रथम-साहसम् as in S.

P. 1036, l. 10—for तस्य च वधताडने जि read शूद्रस्य वधः ताडनजि as in S.

P. 1036, l. 10—for यादि सर्वं read यादिरूपः as in S.

— „ —for भेदा वेदितव्याः read भेदाद् वेदितव्यः as in S.

VERSE CCLXVIII

पञ्चाशद्ब्राह्मणो—V. L. विप्रःपञ्चाशतं (Vivādaratnākara, p. 251 and Vivādachintāmaṇi, p. 71).

वैश्ये स्यादर्थ—V. L. (a) वैश्यस्याप्यर्थ (Aparāṅka, p. 808); (b) वैश्यस्य त्वर्थ (Vivādaratnākara, p. 251).

शूद्रे द्वावशको दमः—V. L. शूद्रे तु द्वावशो दमः (Vivādaratnākara, p. 251).

P. 1037, l. 1—for पतनीयादन्यः । तत्र दण्डा read पतनीयादन्यत्र सूत्रे दण्डा as in S.

P. 1037, l. 2—for दण्डविष read विष as in S.

VERSE CCLXIX

P. 1037, l. 5—for मन्न read मतन्त्रम् ।

— „ —for द्वादशव्यतिक्रमे परस्पराक्रोशे दण्डः read व्यतिक्रमे परस्पराक्रोशे द्वादशदण्डः as in S.

P. 1037, l. 5—for स च read साम्ये च as in S.

— „ —for चित्त read वित्त as in S.

— l. 6—for सर्वगुणानि read सर्वगुणेति as in S.

After 269 some Mss. have the following additional verses.—

विप्रक्षत्रियवत्कार्यो दण्डो राजन्यवैश्ययोः ।

वैश्यक्षत्रिययोः शूद्रे विप्रे यः क्षत्रशूद्रयोः ॥

समुत्कर्षापकर्षास्तु (भ्यां V. L.) विप्रदण्डस्य कल्पना ।

राजन्यवैश्यशूद्राणां धनवर्जमितिस्थितिः ॥

VERSE CCLXX

द्विजातींस्तु—V. L. (a) द्विजातिं तु (Aparārka, p. 809), (b) द्विजातिं च

क्षिपेत्—V. L. क्षिपन् (Vivādaratnākara, p. 253).

P. 1038, l. 1—for क्रोशन read क्रोशन् as in I. O.

— l. 2—for ब्राह्मण read ब्रह्मण

— „ —for धनं read धानं

— „ —for तेन read तेषि as in S.

VERSE CCLXXI

ग्रहं—V. L. ग्रहान् (Aparārka, p. 809).

स्वेषां—V. L. तेषां (Vivādaratnākara, p. 253).

निक्षेप्यो—V. L. (a) निक्षेपो (Vivādaratnākara, p. 253), (b) निःक्षेप्यो, (c) निश्चयो (d) निधेयो, (e) निधेयो

P. 1038, l. 4—for एवमन्यदपि read एवं तान्यपि as in I. O.

VERSE CCLXXII

विप्राणा—V. L. द्विजाना Aparārka, p. 809 (Vivādaratnākara, p. 254).

दुर्घेय—V. L. धर्मेय

P. 1039, l. 1—for अथ read अयं as in S.

— l. 2—After: यस्तु add प्रणयात् as in S.

— l. 3—Before न दोषः add तस्य as in S.

VERSE CCLXXIII

ब्रुवन्—V. L. वदन् (Vivādaratnākara, p. 254).

P. 1039, l. 5—for सत्येन read सत्ये च

— l. 6—for जात्यं read जात्या

— „ —for बान्धवतया some Mss. read वा हेलया

VERSE CCLXXIV

कार्पाण्यावरम्—V. L. कार्पाण्यं वरम् (Aparārka, p. 806).

P. 1040, l. 1—for विपटं read चिपिटनासः as in I. O.

— „ —for नासत्ये read सत्ये as in S.

— l. 2—for पणोवरो read वणावरो as in S.

— „ —omit युक्ते, not in S.

— „ —for पणो read पणा as in S.

VERSE CCLXXV

तनयं—V. L. श्वशुरं (Mitākṣarā 2. 204, and Parāsharamādhava, Vyavahāra p. 295).

P. 1040, l. 7—for गृह्ये read ग्रह्ये as in I. O.

— l. 8—for पुत्रं read तु पुत्रं यथा as in S.

— l. 11—for दक्षार read दाक्षार as in I. O.

VERSE CCLXXVI

तु दण्डः—V. L. ख दण्डः

क्षत्रिये स्वेव मध्यमः—V. L. (a) क्षत्रिये चैव मध्यमः (b) क्षत्रियेस्वेव मध्यमः (Vivādaratnākara, p. 255).

VERSE CCLXXVII

योरेव—V. L. योस्त्वेव (Vivādaratnākara, p. 256).

स्वजातिं—V. L. सजातिं

विनिश्चयः—V. L. विनिर्णयः

VERSE CCLXXVIII

P. 1042, l. 4—for पूर्व read पूर्वोत्तर

VERSE CCLXXIX

हिंस्याच्चेष्टेष्टमन्यजः—V. L. (a) हिंस्याच्चेष्टेष्टमन्यजः (Vivādaratnākara, p. 268, Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 288, Aparārka, p. 813, Vyavahāramayūkha p. 100, Mitākṣarā 2. 215 and Vivādachintāmaṇi, p. 75); (b) हिंस्याच्चेद्वकृष्टजः

P. 1042, l. 6—for तदङ्गस्य read तदङ्गमस्य

— „ — for हिंसावा read हिंसा च

— „ — After निपातनं add न

VERSE CCLXXXI

अवकृष्टजः—V. L. अपकृष्टजः

स्किचं—V. L. स्किचौ (Aparārka, p. 814).

वास्यावकर्तयेत्—V. L. वास्य प्रकर्तयेत् (Vivādaratnākara, p. 268).

P. 1043, l. 6—for स्याव read श्राव as in S.

— l. 7—for जन्मचोत्कर्ष उपासत read जन्मावकर्ष उपासतः । त as in S.

P. 1043 l. 8—for अङ्गविधौ च read अङ्गविधौ न as in S.

— l. 9—for अयन्तुदण्डः ख्यापनार्थः read तु दण्डख्यापनार्थम् as in S.

— „ —for भिद्यु read भियु as in S.

VERSE CCLXXXII

अवमूत्रयतो मेढम्—V. L. अवमूत्रयतः शिरनम्

अवशर्धयतो—V. L. पुरीषकरणे (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 288).

P. 1044, l. 1—for मुखं वा read मुखं च

— „ —for मनयति read मानयति

— l. 2—for स्वादेतस्यापि read त्वादेतस्यपि

— „ —for श्रावस्य read स्वावः तस्य

VERSE CCLXXXIII

दस्तौ—V. L. हस्तं

दाढिकायां—V. L. नासिकायां

वृषणेषु च—V. L. वृषणेषु तु

P. 1044, l. 6—for विवरणं विचार्यते read विचारणं निवार्यते

VERSE CCLXXXIV

च दर्शकः—V. L. प्रवर्तकः (Vivādaratnākara, p. 264).

चषट्—V. L. शतं (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 284).

मांसभेदा—V. L. (a) मांसभेदी ; (b) मांसभेदी ; (c) मांसभेदे
(d) मांसच्छेदे

P. 1045, l. 1—for मन्यते read उच्यते as in S.

— l. 5—for ऽस्यां read ऽस्थनां as in S.

— l. 6—for समर्थ read अर्थ

VERSE CCLXXXV

P. 1045, ll. 9-10 omit तथा.....दुष्प्रापतां, not in I. O.

VERSE CCLXXXVI

प्रहृते—V. L. प्रकृते (Vivādaratnākara, p. 266).

महद्दुःख—V. L. भवेद्दुःख

P. 1046, l. 1—for स्यश्लो read सस्य श्लो

—— l. 3—for दण्डमर्हति read दण्डः । महति

—— „ —for महद्गणा read महद्ग्रहणा as in S.

—— l. 4—for प्रमादस्तु read प्रमादतस्तु

VERSE CCLXXXVII

अङ्गावपीडनायां—V. L. अङ्गावपीडनानां

प्राण—V. L. वाण (Kullūka).

समुत्थानव्ययं—V. L. संवर्धनव्ययं

P. 1046, l. 6—for ग्रहणसंबन्धि read ग्रहणं सन्धि as in S.

—— „ —for याचितधने read यावता धनेन as in S.

* — l. 7—for दाप्यः read दातव्यः

—— „ —From एवं to अथवा omitted in I. O.

—— l. 9—for यत्किञ्चिद्भृते read यत्किञ्चिद्भृत

VERSE CCLXXXVIII

द्रव्याणि हिंस्याद्यो यस्य—V. L. यो यस्य हिंस्याद् द्रव्याणि (Mitākṣarā 2. 264).

द्रव्याणि—V. L. द्रव्यादि

राज्ञे—V. L. राज्ञो

P. 1047, l. 2—for जमा read जम

—— l. 2—for विशेषेणाहिंसता read विशेषेण हिंसता

VERSE CCLXXXIX

लोष्ट—V. L. (a) लोष्ट (Vivādaratnākara, p. 352); (b) लोष्ट (Aparārka, p. 820).

VERSE CCXC

यानस्य चैव यातुश्च—V. L. यानस्यैव हि यन्तुश्च (Vivādaratnākara, p. 280).

यातुश्च—V. L. (a) गन्तुश्च (b) यन्तुश्च

P. 1048, l. 4—for स्वामियान read स्वामिपाल as in S.

—— l. 5—Before अतिक्रम्य add अतिवर्तनानि

VERSE CCXCI—CCXCI

छिन्ननास्ये भग्नयुगे—V. L. छिन्ने नष्टे युगे भग्ने (Parāśharmādhya Vyavahāra, p. 290).

छेदने चैव—V. L. भेदने चैव (do.)

छिन्ननास्ये—V. L. छिन्ननास्ये (Aparārka, p. 863 and Mitākṣarā 2. 299).

अक्षभङ्गे—V. L. अक्षाभावे (Aparārka, p. 863).

चक्रभङ्गे—V. L. चक्राभावे (do.).

P. 1049, l. 4—for यानाङ्गत्वे read यानङ्गच्छत् as in S.

P. 1049, l. 4—for दृश्यमानस्य read दृश्यमानं as in S.

—— l. 5—for रक्षितुं read रक्षतु as in S.

—— „ —for गामिन्येन read गामिन्येव

—— l. 7—for काष्ठ read काष्ठं

—— „ —for वध्नि read वध

—— l. 8—Before अविधेयेषु add इतिकरणो भाषाप्रसिद्धतदर्थ-
शब्दोच्चारणार्थो न त्वयमेव शब्दः प्रयोक्तव्यः, as in F. N.

VERSE CCXCIII

युग्मं—V. L. युग्मं

द्विशतं दमम्—V. L. द्विशतो दमः

P. 1050, l. 1—for सहस्रापवर्तते read यानमपवर्तते as in N and S.

— „ —for द्गवां च read द्गतं च as in N.

— l. 2—for त्यादि read त्यादिना

— l. 3—for इति विवक्षति read इति विवक्षितम् as in S.

— l. 4—for च्यते read च्येत

VERSE CCXCV

विचारितः—V. L. (a) विचारितः ; (b) विचरितः, (c) विचक्षितः

P. 1051, l. 1—for शुभिरयुक्तै read शुभिरययुक्तै as in I. O.

— l. 3—for पार्श्वकीयाः read पार्श्वकीयान्

VERSE CCXCVI

प्राणभृत्सु—V. L. प्राणवत्सु (Vivādaratnākara, p. 283).

किंलिखं—V. L. किंलिखी (Vyavahāramayūkha, p. 109, Mitāk-sara 2. 300).

महस्त्वर्थ—V. L. महत्पूर्व (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 291).

P. 1051, l. 5—for वादण्डः read दण्डः as in I. O.

— l. 7—for मुख्याना read मनुव्याणा as in S.

— l. 8—for क्रमः read व्रमः

— l. 9—for यद्यद्ये.....भिप्रेता read यद्यन्ये चौरवदण्डा नामि-
प्रेता as in S.

— l. 9—for द्वेधो read द्वधो

— l. 10—for कस्य read न्यस्य

P. 1051, l. 10—for दयडः स्यादिति व्यतिदेशो युक्तः read दयडस्याति-
देशोऽयुक्तः as in N and S.

—— l. 11—for रोधिर्नैव read रोधेर्नैवं

—— „ —for गुणितः read गुणतः

—— l. 12—for यद्धर्मं read यद्यर्थं as in S.

VERSE CCXCVII

हिंसायां—V. L. (a) हिंसने (Vyavahāramayūkha, p. 109);
(b) हिंसतो (Parāsharamādhava, Vyavahāra, p. 291).

P. 1052, l. 1—for अपठित read अपचित as in L. O.

—— l. 2—Before अशुभाः add शुभा मृगाः पृषतादयः आकारतो
लभयतश्च पक्षिणो हंसशुकसारिकादयः as in F. N.

P. 1052, l. 5—for च्छेदेनं read च्छेदनं as in S.

VERSE CCXCVIII

पञ्चमाषिकः—V. L. पञ्चमाषकः (Parāsharamādhava Vyavahāra,
p. 291, Mitākṣarā, 2. 300).

माषिकस्तु—V. L. (a) माषकस्तु (Vivādaratnākara, p. 283);
(b) मासिकस्तु

P. 1052, l. 7—for नापि बाधकं read न बाधितं as in S.

VERSE CCXCIX

ताड्याः स्युः V. L. ताड्यास्ते (Samskāramayūkha, p. 52).

भार्या पुत्रश्च दासरश्च प्रेक्ष्यो—V. L. भार्या शिष्यश्च दासरश्च पुत्रो

P. 1053, l. 1—नीतिभ्रंशः omitted in L. O.

—— l. 3—for यस्य read यायस्य as in S.

—— l. 3—for विधिः पर read विधिपर

—— 6—for शिष्या read शेषा

VERSE CCC

कथंचन—V. L. कदाचन (Vivādaratnākara, p. 271).

प्राप्तः स्याच्चौर—V. L. (a) चौरस्याप्नोति, (Smṛtichandrika Samskāra, p. 142); (b) प्राप्तः स्याद् घोर (Samskāramayūkha p. 52).

P. 1053, l. 7—after ताडन add देश as in S.

— „ —for मनेन read मन्येन as in S.

— „ —for चादि read क्ष्यादि as in S.

— „ —for न प्राप्नोति I. O. reads प्राप्नोति

VERSE CCCI

विधिं दण्डविनिर्यये—V. L. त्रिविधं दण्डनिर्ययम्

P. 1054, l. 1—for नयदाने read वादपदे as in S.

— l. 2—for विवक्षितार्थः read न्वितार्थः

— „ —for धेय read धेये

VERSE CCCII

निग्रहादस्य—V. L. निग्रहाच्चास्य

P. 1054, l. 3—for तिपत्यर्थं read वृत्त्यर्थं as in S.

— l. 5 —for स्वार्थं read सार्थं

VERSE CCCIII

हि वर्धते—V. L. विवर्धने (Vivādaratnākara, p. 293).

P. 1055, l. 1—for ऋतु read ऋगु

— l. 2—for नेनाहरहः read नेनाह । अहरहः as in S.

— ll. 2—3—for शिष्या कसगवा read शिष्यावत् सा च गवा
as in S.

— l. 3—omit मिर्येपुष्यन्ते.....हरन्ति, not in S.

VERSE CCCIV

राज्ञो भवति—V. L. भवत्यस्य हि (Vivādachintāmaṇi, p. 263).

भवत्यस्य V. L. भवत्येव (Parāsharamādhava Āchāra, p. 397).

P. 1055, l. 4—for स्वकृताकृतधर्म read वनवासिभिरच कृतात् धर्म

— „ —for प्रष्टु read प्रच्छ

— l. 5—for कृतद्राज्ञः read कृताद्राज्ञः

— „ —for मुच्यन्ते read मुप्यन्ते

— l. 6—for तानि गृह्णन्ति read ताननिगृह्णन्तः

— „ —for रक्षयाणां read रक्षयाणां

— l. 7—for नृपति read च भृति

— „ —for गमयुक्तम् read गवचनमयुक्तम्

P. 1055, „ —for परिव्रजि read व्रजि

VERSE CCCV

वदाति—V. L. जुहोति (Vīramitrodaya, Rājānīti, p. 254).

रक्षयात्—V. L. पालनात् (which is wrongly attributed by Hopkins to Medhātithi).

P. 1055, l. 9—omit च after तस्य

— l. 11—for ग्रह read ग्रच

VERSE CCCVI

P. 1056, l. 1—for वातयेत् read वातयन्

VERSE CCCVII

प्रतिभागं—V. L. (a) भूतिभागं (Govindarāja); (b) सूतिभागं; (c) प्रीतिभागं (Nandana); (d) प्रतिभागं (Nārāyaṇa' and Vīramitrodaya, Rājānīti, p. 255); (e) प्रीतिं भागं (Parāsharamādhava Āchāra, p. 397).

VERSE CCCVIII

अरक्षितारमक्षारं—V. L. अरक्षितारं राजानं Kullūka.

हारकम्—V. L. हारिणम्

P. 1057, l. 1—for पूर्वस्य.....वादः S. reads रक्षोकोऽयं निन्दार्थेवादः

— „ —for आसो read असो

VERSE CCCIX

अनवेक्षितः—V. L. अनपेक्षितः (Kullūka).

विप्रलुम्पकम्—V. L. विप्रलोपकम् (Nandana and Vīramitrodaya, Rājanīti, p. 255).

नृपं विद्यादधोगतिम्—V. L. (a) नृपं गच्छेदधोगतिम्; (b) असस्यं च नृपं त्यजेत्;

P. 1057, ll. 5—6—for धाना some Mss. read धना

— l. 5—for धर्मो...निरचयः read धर्मो नास्ति विपरीताभिनिवेशः as in S.

VERSE CCCX

निगृह्णीयात्—V. L. निगृह्णीत (Vivādaratnākara, p. 630).

बन्धेन—V. L. दण्डेन

P. 1058, l. 1—for विध read विधि as in S.

— „ —for धार्मिकं read धार्मिकः as in S.

— „ —for उच्चैर read उच्चैरः as in S.

— l. 2 —for चरणं read धरणं as in S.

— „ —for दिभिःस्वा read दिभिरस्वा as in S.

— l. 3—for पर्यन्त read पर्यन्तः

VERSE CCCXI

पूयन्ते—V. L. पूज्यन्ते (Vivādaratnākara, p. 648).

सकम्पहेय—V. L. रक्षणेन

ज्याभिः—V. L. ज्यातः (Vivādaratnākara, p. 648).

P. 1058, l. 1—for पूर्वोक्त read पूर्वोक्तः .

—— l. 6—for पूर्ववद्विषा read पूयन्ते विषा as in S. .

—— „ —for अपरो.....ष्टकं read अथ वा as in S.

VERSE CCCXII

कुर्वता—V. L. कुर्वता

P. 1058, l. 8—for प्रत्यर्था ज्ञाति read प्रत्यर्थिज्ञाति as in N and S.

—— ll. 8—9—for द्रव्यमानं.....च्छेद्वा read द्रव्यमाने यदि तत्पिता तन्माता वा राजानं क्षिपेत् कुम्भयेत् अभिशपेद्वा as in I. O.

P. 1058, l. 9—for क्षमायां read क्षमा कार्या as in I. O. and S.

—— „ —for थियामेव read थियामपि + एव as in S.

—— „ —for विधमेवा read विधेः फलमेवा as in S.

VERSE CCCXIII

यः—V. L. यत्

यस्त्वैश्वर्यात्—V. L. (a) यस्त्वैश्वर्यात्, (b) यश्चैश्वर्यात्

P. 1059, l. 2—for कण्ड्वादिस्थं I. O. read कण्ड्वादित्वाद्यक्

VERSE CCCXIV

शक्तिं चोभयतस्तीक्ष्णां—V. L. (a) अग्निं चोभयतस्तीक्ष्णं (Aparārka, p. 1078);—(b) असिं चोभयतस्तीक्ष्णं (Mitākṣarā, 2. 267).

लगुडं—V. L. लकुटं (Mitākṣarā, 2. 267).

धीमता—V. L. धावता (noted by Medhātithi, also Aparārka, p. 1078).

P. 1059, ll. 4—5 for न वेदन्.....दण्ड read न चेदमागमनपरं विधिशस्त्रं दण्डविधित्वात् as in N.

P. 1059, l. 5—for स्तेनः स्यात् read स्तेनस्यातः

— „ —for निर्णय read विनिर्णय

— l. 6—for वीर्यवता read धैर्यवता as in S.

— l. 7—for मयेष read मयेय as in N.

VERSE CCCXV

वापि—V. L. वाध

After 315 some Mss. have the following additional verse—

गृहीत्वा मुसलं राजा सकृद्वन्यात्तु तं स्वयम् ।

वधेन शुध्यते(ति) स्तेनो ब्राह्मणस्तपसैव वा ॥

(Which is verse 100 of Adh. XI).

VERSE CCCXVI

P. 1060, ll. 6—7—for च वचनमनित्यवच्छ्रुतं पाक्षिकं युक्तं read न च नित्यवच्छ्रुतस्य पाक्षिकत्वं युक्तं as in S.

P. 1060, l. 8 for चेज्जाघातोऽघ्नन read चेद् घातयते राजा घ्नन् as in S.

— „ —for कल्पो read विकल्पो as in S.

P. 6. 1060, l. 9 to P. 1061, l. 1—for इयत्तु.....विधौ read इदन्तु शासनविमोक्षवचनं न नाम प्रतिषिद्धं सति विधौ

P. 1061, l. 2—for वृत्तिः read प्रवृत्तिः

— l. 3—for प्रदाने read प्रधाने as in S.

— l. 4—for रन्तरङ्ग read रङ्ग

— l. 5—for विधि read वैध as in S.

— „ —for मुख्येन read श्येन as in S.

— l. 7 for पिधानेऽहं वि read पि प्रधानेऽह्ने वि as in S.

— „ —for विधिः लक्ष read विधिलक्ष

— „ —for स्वरूपकार्यलो read स्वरूपस्य कार्यस्य च लो

P. 1061, l. 8—for चाडश read षोडशि

—— l. 8—for बुद्धि read शुद्धि as in I. O.

—— l. 10—for मुंच read मुंचे as in S.

—— „ —After वैन सः add एवं as in S.

—— „ —for लक्षं शास्त्र read लक्ष्यं शस्त्र as in S.

P. 1061, „ —for शरीरो read न शरीरो as in S.

—— l. 11—for न राजा read राजा as in S.

VERSE CCCXVII

P. 1061, l. 12—for निरस्य read निरस्यति as in S.

—— l. 13—for स्ये एवं read स्येवं.

—— „ —for न पुन read पुन as in S.

—— l. 14—for त्पाद्य read त्पद्य

—— l. 15—for याज्ये याजकः read याज्यो याजके

—— l. 16—for विधिसुप read विधिमप

—— l. 17—for सर्वेष्वन्यत्र...द्धिरतो read सर्वेष्वत्र विधिरस्तीति न बुद्धिरतो

Both N. and S. read verse 317 and its *Bhāṣya* after 318; but add—अयं श्लोको राजभिरित्यस्मात्पूर्वं लेखनीयः

VERSE CCCXVIII

राजभिर्धृत—V. L. (a) राजनिर्हृत, (b) राजविर्धृत, (c) राजनिर्धृत, (d) राजभिःकृत (Kullūka).

धृतद्—V. L. कृतद्

P. 1062, l. 1—for ग्रहणे read ग्रहेण

—— l. 1—for वृत्तो read धृतो

—— l. 3—for सत्री धार्मिकस्तद्वत्स read सन्तो धार्मिकास्तद्वत् । अस as in S.

P. 1062, l. 4—for विना स्थित read विनाशित as in S.

— „ —for हयानुप्र read हयान्नप्र as in S.

— l. 8—for शरी read शारी

— „ —for या राज्ञः read सा राज्ञः as in S.

— l. 6—for शक्यते read न शक्यते

— „ —for हिंसा read हि सा as in S.

— „ —for तत्स्वं read तच्च as in S.

— l. 8—After हिंसायां add न

— „ —for न रक्षानिवृत्तिः read रक्षार्थं नासिद्धिः as in S.

P. 1063, l. 1—for तन्निबोधनादपि read तन्निरोधनादिनापि

— „ —for तानि गृहीत्वा तान्दष्ट्वा भयादनेन read तान्निगृही-
तान्दष्ट्वा भयादन्नेन as in S.

P. 1063, l. 2—for दुःखमपितुं read दुःखयितुं as in S.

— „ —Omit तस्मादि...प्रवर्तन्ते

— l. 3—for विधिश्चेदल्पेष्वे read विधिश्च दण्ड्येष्वे

— l. 5—for बन्धनदण्डेन read च धनदण्डेन as in l. O.

VERSE CCCXIX

रज्जुं घटं—V. L. रज्जुघटं (Pārijāta quoted by Vivādaratnā-
kara, p. 328 and Vivādachintāmaṇi, Calcutta, p. 90).

P. 1063, l. 7—for स्यावस्थानं read स्थानं

— l. 8—for नृप read नृप

VERSE CCCXX

हरतोऽभ्यधिकं—V. L. (a) हरतोऽभ्यधिके (b) हरतो ह्यधिकं (Vivā-
daratnākara, p. 322).

शेषेऽप्ये—V. L. (a) शेषेऽप्ये । (Mitākṣarā 2. 275) (b) शेषे त्वे (noted by Bālabhāṭṭī 2. 275).

P. 1063, l. 9—for द्वद्वाविंशद्वद्वाविंश read द्वद्वाविंश

P. 1064, l. 1—for प्राकृत...त read प्राकृत एकादशगुणो दण्डः as in S.

VERSE CCCXXI.

तथा धरिममे—V. L. तुलाधरिममे

वस्तमानां—V. L. महर्षाणां

P. 1064, l. 6—Omit केचिदाहुः

—— l. 6—for यथा read यया

—— „— for श्रुत read शत

—— „— for नन्वग्रविशेषो हन्तुरस्ति read नत्वग्र विशेषे हेतुरस्ति as in S.

—— ll. 7—8—Omit नन्वग्र.....न्यस्मिन्

VERSE CCCXXII

इष्यते—V. L. उच्यते

त्वेकादशगुणं—V. L. (a) चैकादशगुणं (b) एकादशगुणं (c) एवेकादशगुणं

P. 1065, l. 1—for पढतं read पढतमेव

—— l. 2—for निमेयम् read विनिमेयम्

VERSE CCCXXIII

मुख्यानां चैव रत्नानां—V. L. रत्नानां चैव सर्वेषां (Mitākṣarā 2. 275).

P. 1065, l. 3—for भाग्यतः सं read भाग्यसं as in I. O.

as 1 ——— ll. 5—6—for सर्वत्रार्हत्यर्थो read सर्वत्रावध्यर्थो as in I. O.

VERSE CCCXXIV

दण्डं राजा प्रकल्पयेत्—V. L. राजा दण्डं प्रकल्पयेत् (Vivādaratnākara, p. 319).

P. 1066, l. 3—for खड्गशत्रो read खड्गःशत्रो

—— l. 6—for नयनान्तर read न तन्त्रान्तर as in I. O.

—— l. 8—for राज्ञा कर्तव्यं कार्या एव read न राज्ञा सुस्तव्या कार्यं च

—— „ for व्यपेक्षा read व्यपेक्ष्य

VERSE CCCXXV

खुरिकायाश्च—V. L. (a) स्थूरिकायाश्च (b) खुरिकायाश्च, (c) स्फुरिकायाश्च (Vivādaratnākara, p. 319) (d) नासिकायाश्च, (e) छूरिकायाश्च, (f) तूलिकायाश्च (Vivādachintāmaṇi, p. 135).

P. 1066, l. 11—for संततं read संभवति as in S.

—— l. 12—omit तेन

—— „ —for गोरक्षे ते read गोरथ ते

—— l. 13—for वाहानामुप read वाहनेप

—— „ —for अवश्यमयं read प्रतोदेन वाहने एवायं as in S.

—— l. 14—for या पालोर्ध read यां पालोऽन्यो वा भिन्दुर्ध
as in S.

VERSE CCCXXVI

गोमयस्य V. L.—आयसस्य

P. 1067, l. 1—for पादिति read पादि

VERSE CCCXXVII

वैदल V. L.—वैणव (Vivādaratnākara, p. 326).

VERSE CCCXXIX

अन्येषां चैव—V. L. अन्येषामेव (Vivādaratnākara, p. 326).

मादीनामद्यानां—V. L. मादीनां मद्यानां (do.).

पक्वानां च—V. L. (α) पक्वानां चैव (Vivādaratnākara, p. 326)

(b) फलानां चैव (Vivādachintāmaṇi, p. 140).

तन्मूल्याद्द्विगुणो—V. L. हरणे द्विगुणो (Vivādachintāmaṇi p. 140).

VERSE CCCXXX

पुष्पेषु V. L.—लतासु

अन्नेषु—V. L. अल्पेषु (Govindarāja and Vivādaratnākara, p. 325).

कृष्णलः—V. L. कृष्णलाः (Vivādaratnākara, p. 325).

P. 1068, l. 2—for रिपवनाय च धान्यं क्षेत्रेष्वेव read रिपवनस्य च धान्येष्वेव

P. 1068, l. 2—for रूपयोः read रूपस्य

—— l. 3—for तत्त्वं read तत्तु

—— l. 4—for नाद्रव्य read नानाद्रव्य

VERSE CCCXXXI

दण्डः—V. L. दण्ड्यः

P. 1069, l. 2—for प्रकारवादिको read प्रकारत्वादधिको as in S.

—— l. 3—Before येन add अथवा निरन्वयः as in S.

—— „ —After दण्ड्यः add अथवा अनारब्धं निरन्वयम् । सति तु रक्तके उभयापराधादस्यो दण्डः as in S.

VERSE CCCXXXII

हृत्वाऽप्ययते च यत्—V. L. (α) हृत्वाऽप्ययते च यत् (Vivādaratnākara, p. 286 and noted by Bālabhāṭṭī, 2. 266), (b) हृत्वापह्नूयते च यत् (c) हृत्वा चापह्नूयते भयात् (Smṛtisāroddhāra, p. 329), (d) हृत्वा चापह्नू-
ते च यः, (e) हृत्वाऽपह्नूयते च यत् (noted by Bālabhāṭṭī, 2. 266),

(f) कृत्वाचापह्नुते च यत्, (g) कृत्वाऽपभ्ययते यदि (Parāsharamādhava, Vyavahāra, p. 298), (h) कृत्वा यन्निह्नुते भयात् (Mitākṣarā, 2, 266).

P. 1069, l. 6—for मात्रमृणा read मात्र स्तेयमृणा as in S.

— l. 7—for वस्तुत्पाटना read वस्तोत्पाटना

— l. 9—for कृतं युक्तं read कृतमयुक्तं

— l. 10—for मन्विच्छेदसत्य read सन्विच्छेदेऽसत्य

— „ —for एवं वक्ष्यते read स्तेय एवावक्ष्यत् as in S.

VERSE CCCXXXIII

यस्वेतानि—V. L. यश्चेतानि (Vivādachintāmaṇi, p. 140).

तं शतं—V. L. तमाद्यं—(noted by Medhātithi.)

P. 1070, l. 2—after वक्तुं add किञ्चिद् द्विगुणीक्रियते

— „ —for क्षीरगृह read क्षीरं घृत as in S.

— l. 3—for अग्नीन्धन read अग्निगृहात् as in N and S.

— l. 5—for रूपक read रूपकलसस्यानुपकल as in S.

— l. 7—Before ताव add स

— l. 9—for भूते add हते as in S.

VERSE CCCXXXIV

P. 1070, l. 11—for सन्विच्छे read सन्विच्छे as in S.

— „ —for पेच read पेचः

— „ —for क्रियामसावाश्रितो read क्रियामात्राश्रितो

— l. 12—for स्तेन read स्तेनः

— l. 13—for प्रसिद्धि read सन्धि

VERSE CCCXXXV

राज्ञो—V. L. राज्ञा

यः स्वधर्मे न—V. L. (a) यो न स्वधर्मे, (b) यस्वधर्मेण (Parāsharamādhava Āchāra, p. 391).

P. 1071, l. 2—for शरीरं read शरीरमित्युक्तम् as in I. O.

—— ll. 2—3—for धनदानादि.....दण्ड्यः, read विवक्षितमधर्मात्मकतया यः स्वधर्मे नानुतिष्ठति स पापी दण्ड्यः as in I. O.

—— l. 3—for मः स्वकान्यो यः read मास्वकाद् यः as in N.

—— „ —for अनु read ज्ञानु

—— „ —for दण्डः read दण्ड्यः

VERSE CCCXXXVI

राजा भवेदण्ड्यः—V. L. राज्ञा भवेदण्डः (Vivādaratnākara, p. 654).

P. 1071, l. 4—for यो नातिगुण read यो नातिस्वजातिगुण as in I. O.

—— „ —for त्सह read त्सहस्र

—— l. 5—Before दण्डस्य add दृष्टार्थत्वात् as in S.

—— „ After दण्डस्य add तस्य

VERSE CCCXXXVII

षोडशैव तु—V. L. षोडशैव च

P. 1072, l. 3—for योरपि कृत read योरधिकृतः

—— l. 5—Before रक्षा add यतो

—— l. 6—for स्थापराधः read स्य कोपराधः as in I. O.

—— l. 7—for लोकौ धृतप्रतो read लोकविभृतौ as in I. O.

P. 1072, ll. 8-9 --for तुल्य...विषयस्या read तुल्यबलस्य विकल्पस्य परविषयाश्रयस्या as in I. O.

— l. 9—for द्विजगुण read द्विगुण as in S.

— l. 11—for अर्थवा...लं बन इति read अर्थवत्त्वात् विध्यवगतिः आधिक्यविधौ लघीयसीति as in I. O.

VERSE CCCXXXVIII

तद्दोषगुणविद्धि सः—V. L. (a) तद्दोषगुणवेदिनः (Mitākṣarā 2. 275)
(b) तद्दोषगुणविद्धिषः (noted, but rejected, by Bālabhāṭṭi 2. 275).
(c) तद्दानगुणवेदिनः (Parāśharamādhava Vyavahāra, p. 302).

अष्टापाद्यं—V. L. अष्टगुणं (Parāśharamādhava Vyavahāra 302).

पूर्णं वापि—V. L. पूर्णं चापि (do.)

VERSE CCCXXXIX

मूलफलं—V. L. फलं मूलं (Vidhānapārijāta II, p. 252).

P. 1073, l. 3—for दर्शनास्वाप read दर्शनाद्याप as in S.

— „ --for दोषा read दार्वग्न्य as in S.

— l. 5—for स्यादित्यादि read स्यादिति यदि

VERSE CCCXL

ध्यापनेन—V. L. ध्यापनाद् (Mitākṣarā 2. 113).

P. 1074, l. 2—for स्तेनं प्रतिगृह्णतां read तेन प्रतिग्रहप्रीत्या दायादि
गृह्यते

— „ —After पैव add वृत्तिः

— „ —for चोरं read चोरधने as in S.

VERSE CCCXLI

दण्डं—V. L. देयं (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 304).

VERSE CCCXLII

असन्दितानां—V. L. (a) असंहितानां, (b) असंघितानां (Vivādaratnākara, p. 319).

सन्दाता—V. L. (a) संघाता (Vivādaratnākara, p. 319), (b) सन्ध्याता

संदितानां—V. L. (a) संघितानां, (b) संहितानां

च मोक्षकः—V. L. विमोक्षकः (Vivādaratnākara, p. 319 and Vivādachintāmaṇi (p. 136).

हर्ता—V. L. हन्ता (Vivādachintāmaṇi (p. 136).

P. 1075, l. 3—for सजात read संजने as in S.

—— l. 5—for दासामु read दासानामु as in S.

—— l. 6—for राजेक्षया read तत्र राजेष्कुया as in S.

—— l. 7—for येत्तरा read येन्नरा as in S.

—— l. 9—for यद्यप्ययु read रथयु as in S.

—— l. 10—for स च read तच्च as in S.

—— „ —for शिक्षा read शिल्प्य as in S.

VERSE CCCXLIII

P. 1075, l. 13—for मृतस्या read मृतश्चा

VERSE CCCXLIV

P. 1076, l. 1—for साहिकः read साहसिकः

—— l. 3—for यान्नेव read यास्तान्नेव

—— „ —for यद्यप्य read यदप्य

P. 1076, l. 1—for नाशात्म read नाशनात्म

— „ —for निग्रहो नापेक्षते read निग्रहलोपेक्षते

— l. 4—for लय read लय

— l. 5—for मित्रगच्छ read मिच्छ

— l. 6—for द्वैधविशेष्य read द्वे विशेष्ये द्वे as in S.

VERSE CCCXLV

हिंसतः—V. L. (a) हिंसकः, (b) हिंसकात्

पापकृत्तमः—V. L. पापकृत्तरः

P. 1076, l. 8—for विधिः स्तु read विधिस्तु

— l. 5—for शचौरद read शचौरः । इ

— „ —for दयङ्ग्यः read दयङ्गः

VERSE CCCXLVI

P. 1076, l. 11—for द्वेष्ट्यैश्चा read द्वेष्ट्यश्चा

VERSE CCCXLVII

P. 1077, l. 1—for पार्वतीयस्य read पार्वस्थस्य as in S.

VERSE CCCXLVIII

द्विजातीनां च वर्णानां विप्लवे—V. L. विप्राणां विप्लवे धर्मविप्लवे

P. 1077, l. 3—for स्वबला read सबला

— l. 4—for धायीव read धायि च as in N.

— „ —for कत्वाच्छकाय read कत्वाशंकया

— l. 10—for परीक्षार्थमपि Buhler reads परीक्षार्थोपि

— l. 11—for कार्यकालते read कार्यकारिते

— l. 13—for विना read विनाश

P. 1077, l. 15—for यदुप read यद्युप

—— „ —for प्रवृत्ते read प्रवृत्तो as in S.

—— „ —for विशेषाणामभ्यवपत्ति read विशेषाणां स्त्रीविप्राणाम-
भ्यवपत्तिः

—— l. 17—Before असति add न पुनरत्र पशुहननम् as in N.

—— l. 18—for प्रतिहार read प्रहार

VERSE CCCXLIX

स्त्रीविप्राभ्यवपत्तौ—V. L. (a) स्त्रीविप्राभ्युपपत्तौ (Madanapārijāta, p. 714), (b) स्त्रीविप्राभ्युपपत्तौ

सन्धर्मेण न—V. L. धर्मेण सन्न

दुष्यति—V. L. नश्यति (Madanapārijāta, p. 784).

VERSE CCCL

प्राज्ञायं—V. L. श्रोत्रियं (Aparārka, p. 627).

बालवृद्धौ—V. L. बालवृद्धं

P. 1078, l. 1—for प्युद्यतो यः read प्युद्यते यः as in S.

P. 1079, l. 1—for विधार read विचार

—— l. 4—for विधि read विधे

—— l. 5—for इहभवतां read इहभवन्त

—— „ —for यद्यथातता read यद्यपि आतता

—— l. 6—for स्तेयकारी read सोऽपकारी

—— l. 10—for कृतवचन आतयित्वमुपैति read कृतवत आततायित्व-
मुपैति

—— l. 11—for इति नोक्तम् read इत्यनेनोक्तम्

After 350 some Mss. have the following additional verse:—

अग्निदो गरदश्चैव शस्त्रपाणिर्धनापहः ।
 चेन्नदारहरश्चैव वदेते ह्यथाततायिनः ॥
 उद्यतासिर्विषाग्निभ्यां शापोद्यतकरस्तथा ।
 आथर्वणेन हन्ता च पिशुनश्चापि राजनि ॥
 भार्या रिक्थापहारी च रन्ध्रान्वेषणतत्परः ।
 एवमाद्यान् विजानीयास्तर्वाग्निवाततायिनः ॥

VERSE CCCLI

तन्मन्यु—V. L. तन्मन्यु (Jolly).

P. 1080, l. 3—for मामेव read ममैव

— „ —for पारुष्ये च read पारुष्ये

— l. 4—for कृत इति read कृतम इति

VERSE CCCLII

मर्शेषु—V. L. मर्शे तु (Vivādaratnākara, p. 388 and Vivāda-chintāmaṇi, p. 114).

परदारोपसेवायां चेष्टमानाक्षराधिपः

प्रवृत्तान्तु—V. L. प्रवृत्तेषु (Aparārka, p. 853).

चिह्नयित्वा—V. L. (a) छिन्नयित्वा, (b) परिचिह्नय

उद्वेगजनकैः—V. L. उद्वेगजनकैः (Vivādaratnākara, p. 388).

P. 1080, l. 7—for यमर्थं read तेनायमर्थः as in S.

VERSE CCCLIII

लोकस्य जायते—V. L. जायते लोकानां

P. 1081, l. 3—for दारिका धर्ममूल read दारिकान् अधर्ममूलं

VERSE CCCLIV

पुरुषः सम्भाषा—V. L. (a) सम्भाषं पुरुषो (Aparārka, p. 854);
 (b) पुरुषाः सम्भाषं (Vivādaratnākara, p. 384), (c) पुरुषः सम्भाषे
 (Vyavahāramayūkha, p. 108).

योजयन् रहः—V. L. (a) योजयन् सह, (b) योजयेत्सह, (c) योजयेद्दहः.

P. 1081, l. 5—for—तमाळपितुं read तमाळायं योजयन्

—— „ —for—याद्दोषे read यादिदोषैः

—— „ —for नादिति read नादिद्वमिः

—— ll. 5-6—for—सम्भवा...दृष्टदोषः read शस्तः अयमेनामुपज-
पतीत्यमुत्र दृष्टदोषः शङ्क्यमानदोषो वा

P. 1081, l. 6 after चपलः add रहः

—— „ after केचित् add स

VERSE CCCLV

पूर्वं—V. L. दोषैः (Aparārka, p. 354).

VERSE CCCLVI

वनेपि वा—V. L. गृहेपि वा (Vivādachintāmaṇi, p. 173).

P. 1082, l. 3—for देश्या read देश्याः

—— l. 6—for संततो read सन्ततानां

—— l. 7—for येन केन read या न केन as in S.

—— „ —for संबन्धिनि read सम्बन्धिनी as in S.

—— l. 8—Before प्राप्नुयात् add संग्रह्यं

—— ll. 7-8, संग्रह्यं...भयितादिना should go to p. 1083, l. 3.

VERSE CCCLVII

उपकार—V. L. उपचार (Kullūka).

कट्वा—V. L. शय्या (Vivādaratnākara, p. 381).

P. 1083, l. 3—Before मूष्यं add ll. 7-8 of p. 1082 as amended above.

VERSE CCCLVIII

तथा—V. L. तथा (Mitākṣarā 2. 284).

नुमते—V. L. नुमतेः

P. 1084, l. 1—for प्रदेश read अदेश

— „ —for यथा read तथा

— l. 3—Before प्रतिषेधति add न.

— l. 3—for तस्मिन्नकृतेन देा read तस्मिन् कृते देा

— l. 4—omit खलं, not in I. O.

— ll. 4-5—for निवेदनस्यापि read वस्तावपि

— l. 5—for वृष्यताम् read वृष्येताम्

After 358 some Mss. have the following additional verse—

कामाभिवातिनी या तु नरं स्वयमुपप्रजेत् ।

राज्ञा दास्ये नियोज्या सा कृत्वा तद्दोषघोषणम् ॥

VERSE CCCLIX

सदा—V. L. स्मृताः (Vivādaratnākara, p. 385).

P. 1084, l. 6—for संग्रहस्वरूपं read संग्रहणस्वरूपं

— l. 6—for चत्रियादि read चत्रियादिः

— l. 8—for हेतु स्व read हेतुस्व

— „ —for तुल्ये हि read तुल्यश्च

— l. 9—for कोसौ read उक्तोसौ as in S.

— l. 10—for तीर्थादिष्वपिबद्धं read तीर्थादिष्वभिबद्धं

— „ —for दण्डाचूष read दण्डाचूष

— l. 11—for शूद्रोच्चिजातिगमने प्राणायो छेदाहो read शूद्रो

द्विजातिजीगमने प्राणयच्छेदाहो as in S.

P. 1084, l. 11—for मतः स्व read मतश्च as in S.

——l. 12—for कारः क्रियादिरूप read कारक्रियादिरूप

——l. 13—for यथेद read यथेद

——l. 14—for यं चाभवन् read यं च भवान्

——l. 15—शास्त्रमपयद्योज्य read शास्त्रमपयंनुयोज्य as in S.

——l. 15—for प्रतिषेधवत् प्रतिषेधवद्धि read प्रतिषेधं विद्धि as in S.

——l. 17—after निमित्तं add प्रायश्चित्तं as in S.

—— „ —for उपकारादिभिरादौ read उपकारादौ

——l. 18—for तत्परस्त्री read तत्परच परस्त्री

——l. 19—for राज्यापोहयानामेव तु निवृत्तौ read आधायामेव तु प्रवृत्तौ as in S.

—— „ —for गृह्य read निगृह्य as in S.

—— „ —for प्रजाप read प्रजप

——l. 20—for सत्यवादवन्नो read सत्यादावन्तो

——l. 21—for न read तेन

—— „ —for ग्रहण्यात् अङ्ग read ग्रहण्याङ्ग

—— „ after ज्ञातं read न

P. 1085, l. 1—for दाये दण्ड.....जातीयः स्त्री सं read दाये दण्ड्यते । इति बहुदण्डेष्वाम्नातेषु स महान् यो द्विजातीयस्त्रीसं as in S.

P. 1085, l. 1—for न सर्वत्र read सर्वत्र मारणम् as in S.

——l. 2—for सहरमतीभिः read भर्तृमतीभिः as in S.

—— „ —for न सजा read हीनजा as in S.

VERSE CCCLX

P. 1085, l. 3—for रितः read रिताः

VERSE CCCLXI

सम्भाषां परस्त्रीभिः—V. L. सम्भाषं सह स्त्रीभिः (Vivādaratnākara, p. 386).

P. 1085, l. 7—for प्रकाशमाना read प्रकाशमना

— „ —for कथं विनिषिद्धगोस्वामिना read कथं विनिषिद्धः स्वामिना

VERSE CCCLXII

नारीर्नि—V. L. (a) दारास्त्रि, (b) नारीस्त्रि (Vivādachintāmaṇi, p. 174).

P. 1086, l. 2—for स्मजा read स्मा जा as in S.

— „ —for उत्कृष्टमाकारं read उपपत्तिश्चमकाः as in S.

— l. 3.—for चारयपुरुषेण read चारयाः परपुरुषेण as in S.

— „ —for प्रतिष्ठंते read न तिष्ठंति as in S.

— l. 4.—for वारयन्ति read चारयन्ति as in S.

— „ —for ता मै read ते मै० as in S.

— l. 5—for जयति अन्त्याश्च स्त्री read सजयन्ति योजयन्ति अन्याश्च स्वस्त्री as in S.

P. 1086, l. 5—for वैश्या read वेरया

— „ —for सुरायां read स्वनारीयां as in S.

VERSE CCCLXIII

सम्भाषां तामिराचरन्—V. L. रहस्सम्भाषणं चरन्

P. 1086, l. 6—for भाषं read भाषां

— l. 7—for परिपूर्णता... प्रणययन्ते read परिपूर्णं तासु वेरयात्वम् । भर्तृभिरनुज्ञाताहि ताः पत्न्यायन्ते as in S.

P. 1086, l. 9—for पनतता read पनताः

P. 1087, l. 1—for दासीदासा गृह्यन्ते read दासी—उत सूफकारा-
दिशब्दवत् कर्ममूलकः (V. L. निष्कः) । इह तावदाद्या एव स्थितिः विशेषेणोपादाने
'ऽसामर्थ्यात् । या यस्य दासी वेश्यावच्चान्यैः संसृज्यते । राजदासीव दासी वा सा
निगृह्यते as in S.

P. 1087, l. 2—for विभागे चैतन्निपुणं चाखिन्निप्रच्छन्नम् read रिक्थ-
विभागे चैतन्निपुणं वक्ष्यामः । प्रव्रजिताः अरक्षकाः शीलमित्रादयः । ताहि कामुक इव
खिन्नप्रच्छन्नाः—as in S.

VERSE CCCLXIV

प्राप्नुयाच्चरः —V. L. प्राप्तुमर्हति

P. 1087, l. 5—for वच इत्यवधेः read इत्येवात्र as in S.

VERSE CCCLXVI

समामिच्छेत् पिता यदि—V. L. समागच्छेत्समामपि (Vivādaratnākara,
p. 402).

शुल्कं दद्यात्—V. L. शुल्कं दाप्यः

P. 1088, l. 1—for अकामायाः read अकामायाः कन्यायाः as in
Mad.

—— l. 4—for सामां read समां

—— l. 5—for तदनु read ननु

—— l. 7—for खेतेन read व्यंतेन

—— l. 9—for प्रतिपद्या read प्रतिपाद्या as in Mad.

VERSE CCCLXVII

तस्याशु कर्त्तामरुगुल्यः—V. L. (a) तस्याशु कर्त्त्यमरुगुल्ये, (Parāshara-
mādhava Vyavahāra, p. 321, Mitākṣarā 2. 288, and Aparārka,
p. 858), (b) छेत्तव्यामरुगुली तस्य, (c) तस्याशु कर्त्त्ये अरुगुल्यौ, (Vivādar-
atnākara p. 303).

चाहति—V. L. चाहति (Parāsharamādhava, p. 321, Mitākṣarā
2. 288).

P. 1089, l. 1—for विन्नाय read विन्नादय as in Mad.

—— l. 2—for कउर्वाः read कउर्वाः

—— l. 3—Bring the whole of line 4 after संहारोयम्

VERSE CCCLXVIII

सकामां दूषयंस्तुल्यो नाङ्गुलिच्छेदमामुयात्—V. L. (a) सकामां दूषयेद्यस्तु नाङ्गुलिच्छेदमर्हति, (b) सकामां दूषमायस्तु नाङ्गुलिच्छेदमामुयात् (Vivādaratnākara, p. 403.)

P. 1089, l. 6—After अथ add वा

—— l. 7—for एतामर्थेदृश्य read एतामर्थेदृश्य

VERSE CCCLXIX

तस्याः स्यात्—V. L. स्यात्तस्याः (Vivādaratnākara, p. 403).

द्विगुणं—V. L. त्रिगुणं (Aparārka, p. 859).

VERSE CCCLXX

या कन्यां विप्रकुर्यात्स्त्री—V. L. (a) या तु कन्यां प्रकुर्यात्स्त्री, (Vivādaratnākara, p. 403), (b) या च कान्यां प्रकुर्यात्स्त्री, (c) कन्यां प्रकुर्याद्या तु स्त्री

सा सद्यो—V. L. सद्योऽसौ (Vivādaratnākara, p. 403).

अङ्गुल्योरेव वा छेदं—V. L. (a) अङ्गुल्योरेव छेदनं चैव, (b) अङ्गुल्योरेव च छेदं (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 321, Vivādaratnākara, p. 403, Mitākṣarā, 2. 288 and Apārārka, p. 859).

VERSE CCCLXXI

संखिते—V. L. संखितः (Parāsharamādhava Āchāra, p. 119).

स्त्री ज्ञातिगुणदर्पिता—V. L. (a) ज्ञातिस्त्रीगुणदर्पिता (b) ज्ञाति स्त्रीगुणदर्पिता (Parāsharamādhava Āchāra p. 119), (c) स्त्री ज्ञातिबलदर्पिता, (d) स्त्रीज्ञातिबलदर्पिता (noted by Nārāyaṇa).

P. 1091, l. 1—for दर्पेण read ज्ञातिदर्पेण

—— l. 2—for नेना read नेन.

VERSE CCCLXXII

तत्र दद्येत पापकृत्—V. L. तावद्यावदसौ मृतः

VERSE CCCLXXIII

संवत्सरेऽभिशास्तस्य—V. L. संवत्सराभिशास्तस्य (noted by Medhātithi, who notes the other reading also).

P. 1092, l. 1—for स्सरे read स्सरं प्रतिपाख्यातीते संवत्सरे as in Mad.

P. 1092, l. 3—for स्तेयमिति read क्षियमिति

—— l. 4—for स्तेयकारो read स्तु यकारो

—— „ —for शत read व्रात

—— l. 5—omit सन्नमेव दास्य

व्रात्यां „ —for व्रात्या ये तद्वदहीना व्रात्या read व्रात्याः । ये तु द्वाहीनां

—— l. 7—for गौ read गौण्य as in Mad.

—— l. 9—for मुपे read मपे

—— l. 10—for निरूपपद read दुरुपपादं

—— l. 11—for बहु read व्रात्य

—— l. 13—for व्रात read व्रत as in Mad.

—— l. 15—for वरस्य read वरश्च

—— „ —for मरयांसं चेद्गृहे read मरणं तिष्ठेद्गृहे

VERSE CCCLXXIV

For the second line V. L.—(a) अगुसैकाग्रसर्वस्वी गुप्तौ सर्वेण हियते (Parāsharanādhava Vyavahāra, p. 318), (b) अगुसैकाग्रसर्वस्वी गुप्ते सर्वेण हियते (Vivādaratnākara, p. 395);—(c) अगुसं साग्रसर्वस्वौ गुप्तं सर्वेण हियते (Bālabhāṭṭi 2. 286).

अगुसमंग—V. L. अगुसे चाग्र.

सर्वस्वी—V. L. (a) सर्वस्वैः (Mitākṣarā 2. 286, (b) सर्वस्वं
गुप्त—V. L. गुप्ते

P. 1093, l. 1—for गङ्ग read गच्छ

— „ —for स्व read स

—l. 2—for तद्वत् read तद्वान्

—l. 3—for पराधानन्त रमे read पराधितमे

VERSE CCCLXXV

निरोधतः—V. L. निरोधितः (Vivādaratnākara, p. 396).

VERSE CCCLXXVI

गच्छेतां—V. L. सेवेतां (Mitākṣarā 2. 286).

यद्यगुप्तां तु—V. L. यद्यगुप्तायां

P. 1094, l. 3—for मित्यर्थनेति क्रमः read मित्यर्थः । नेतिवृत्तः as
in Mad.

— l. 4—for कारादण्डं read कारादण्ड

The Vivādaratnākara (p. 396) quotes Manu as—

ब्राह्मणीं यद्यगुप्तां तु सेवेयातामिति स्थितिः ।
गुप्तां चेच्छुद्रवदण्डयो दग्धयो वा कटाग्रिना ॥

VERSE CCCLXXVII

P. 1094, l. 7—for विप्रशुद्रव read शुद्रव

P. 1094, l. 1—for शुद्रगुप्ते read शुद्रस्य गुप्ते

VERSE CCCLXXVIII

वृत्तन्—V. L. जेत् (noted in Bālabhaddi 2. 286).

P. 1095, l. 4—for सनाह्वानेनाधिके read सनाह्वानेनाधिके

VERSE CCCLXXIX

प्रायान्तको—V. L. प्रायान्तिको (noted by Medhātithi; Vivādaratnākara, p. 393).

P. 1095, l. 10—for मौढ्यं read मौण्ड्यं as in Mad.

— „ —for प्रशक्त read प्रसक्त

VERSE CCCLXXX

पवस्थि—V. L. प्ववस्थि (Prāyashchittavivēka, p. 183).

राष्ट्रावेने—V. L. (a) राष्ट्राण्वेने, (b) राष्ट्रात्वेने

P. 1096, l. 2—for युगपत् Mad. reads सनवधारयो

VERSE CCCLXXXI

भूयान्—पापात् (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 159).

भुवि—V. L. कचित्

विद्यते भुवि—(a) भुवि विद्यते (Vivādaratnākara, p. 632); (b)

विद्यते कचित् (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 159).

VERSE CCCLXXXII

वृजेत्—V. L. वृजन् (Vivādaratnākara, p. 393).

ताडुभौ—V. L. तत्समं (Vivādaratnākara, p. 393).

After 382 some Mss. have the following additional verse:—

अग्निर्वा नैव वैरया न गुतां तु ब्राह्मणो वृजन् ।
न मूत्रमुण्डः कर्तव्यो दाप्यस्तूतमसाहसम् ॥

VERSE CCCLXXXIII

सहजो—V. L. सहजं

VERSE CCCLXXXIV

पञ्चशतं—V. L. पञ्चशतो (Vivādaratnākara, p. 396).

मौण्ड्यमृच्छेत्—V. L. मौण्ड्यमिच्छेत् (Vivādaratnākara, p. 396).

दण्डमेव—V. L. मौण्ड्यमेव (Lakṣmidhara, noted in Vivādaratnākara, p. 396).

VERSE CCCLXXXV

सहस्रं त्वन्त्य—V. L. सहस्रमन्त्य (Vivādachintāmaṇi, p. 178).

अगुप्ते चन्निषावैश्ये शूद्रां वा ब्राह्मणो वृजन्—V. L. (a) विप्रः चन्निषाविट्शूद्रस्त्रीरगुप्ताः परिवृजन्; (b) अगुप्ते वैश्यराजन्ते शूद्रां वा ब्राह्मणो वृजन् (c) अगुप्तां चन्निषां वैश्यां शूद्रां वा ब्राह्मणो वृजन् (Vivādachintāmaṇi, 178).

P. 1098, l. 3—for गुप्ताग read अगुप्ताग

— l. 3—for पदेशो read पदेशा

After 385 some Mss. have the following additional verses—

शूद्रोत्पन्नांशवापीयाकृवं मुच्येत किञ्चिवात् ।
तेभ्यो दण्डाहृतं द्रव्यं न कोशे सम्प्रवेशयेत् ॥
अयाजिकं तु तद्राजा दद्याद् भृतकवेतनम् ।
यथा दण्डगतं वित्तं ब्राह्मणेभ्यस्तु लभ्ययेत् ।
भार्यापुरोहितस्तेना ये चान्ये तद्विधा द्विजाः ॥

VERSE CCCLXXXVI

P. 1098, l. 7—for स्त्रीगमनमन्त्य read स्त्रीगः अन्य as in Mad.

VERSE CCCLXXXVII

कृत्सजात्येषु—V. L. कृत्सजात्ये (Vivādachintāmaṇi, p. 264).

सजात्येषु—V. L. स्वराग्येषु

P. 1099, l. 1—for साम्राज्य परः प्रा read साम्राज्यं पर प्रा

— „ —for सजात्येषु read सजात्येषु

VERSE CCCLXXXVIII

वर्त्विक्—V. L. (a) वर्त्विक्, (b) त्वर्विक्, (c) अर्विक्

याज्यं वर्त्विक् त्यजेद्यदि—V. L. याज्यमृर्विक् त्यजेद्यदा (Vivādaratnā-kara, p. 122).

शक्तं—V. L. शान्तं

P. 1099, l. 4—for तद्विप read तद्व्यप as in Mad.

—— l. 5—for कर्मणोरितरेतरत्यागे read प्रारब्धकर्मणोरितरेतरत्यागेन

—— l. 6—for तस्यायमन्यायः read तस्यायमस्यायः as in Mad.
or तस्यायं न्यायः

—— l. 8—for योजनीयाः read याजनीयाः as in Mad.

—— l. 11—for अथ याजकावृत्ति read अयाज्ययाजनाध्यापकावृत्ति;
though Stenzler reads अज्ञानाध्यापनाद्वृत्ति (Gautama 21. 12, 13).

VERSE CCCLXXXIX

राज्ञा—V. L. राज्ञो (Vivādachintāmaṇi, p. 154).

P. 1100, l. 1—for सक्तायाः read स्वक्षितायाः.

—— l. 3—for संभोगे read असम्भोगे

—— l. 4—for मानं read पानं as in Mad.

VERSE CCCXC

हितमात्मनः—V. L. आत्मनो हितम्

P. 1100, l. 6—for मानां read मानानां.

VERSE CCCXCI

P. 1101, l. 2—for आचार्यसाहित्ये read अर्चायां सहस्रं as in S.

—— l. 2—for स्वधर्मं read स्वधर्म

—— „ —for महत्वे read सहत्वे.

—— l. 3—for प्रथममप्य read प्रथमस्य

VERSE CCCXCII

प्रतिवेरया—V. L. प्रतिवेरया

विप्रो—V. L. विप्रौ (Vivādaratnākara, p. 358).

P. 1101, l. 5—for प्राब्दी read आदि

—— l. 6—for वसन्तौ read वसन्नुच्यते । यतश्च श्रोत्रियाग्रामपि-
प्रतिवेरयव्यपदेशोऽस्त्येव सर्वथा । अथवा आधानेन गृहान्तिके निवसन्तावाभ्यां
शब्दाभ्यामुच्येते । तौ as in I. O.

VERSE CCCXCIII

तदन्नं—V. L. तदन्नं

हिरण्यं—V. L. हैरण्यं,

हिरण्यं चैव माषकम्—V. L. दण्डं चैव स माषकम्.

P. 1102, l. 4—for उभयं read दातव्यं

VERSE CCCXCIV

न दाप्याः केनचित्करम्—V. L. (a) न दाप्यः केनचिद्दमम्, (b) न दाप्यः
केन चित्करम् (Viramitrodaya Rājanīti, p. 252).

P. 1102, l. 6—for कर्मवत्कारु read केन चित्करं as in S.

—— ll. 6-7—for दातव्या read न दाप्या as in S.

VERSE CCCXCV

व्याधितातौ—V. L. व्याधितातौ

VERSE CCCXCVI

शास्त्रमे—V. L. शास्त्रमे

नेनिज्यान्नेजकः शनैः—V. L. निज्याद्वासांसि नेजकः (Aparārka, p. 824).

P. 1103, l. 5—for मो दष्टो येना read मोऽदृष्टाय । तेना as in S.

—— l. 7—for प्रयच्छन्व read प्रयच्छेत् । मूल्येन व as in S.

VERSE CCCXCVII

तन्तुवायो दशपलं—V. L. तन्तुवायः पलं दश
पलं...पलाधि—V. L. फलं...फलादि

P. 1104, l. 3—for वृद्धि read वृद्ध्य

VERSE CCCXCVIII

नृपो हरेत्—V. L. हरेन्नृपः

P. 1104, l. 2—omit च

—— l. 6—for येषु read तेषु

—— „ —for शौक्ति read शौक्षिक

—— „ —for क्रयविक्रयसारसा read जयभयक्रयसारसार

—— l. 7—for गत स्यान्मदे read नीतस्य दे

P. 1105, l. 1—for ज्ञापि read ज्ञापयि

—— „ —for पण्य एव read पण्यम् । एवं

VERSE CCCXCIX

राज्ञः—V. L. राज्ञा (Aparārka, p. 834).

सर्वहारं हरेन्नृपः—V. L. सर्वस्वं हारयेन्नृपः (Aparārka, p. 834).

निर्हृतो—V. L. निक्षिपतो (Aparārka, p. 827).

हरेन्नृपः—V. L. नृपो हरेत्

P. 1105, l. 4—for कुकुमप्राच्येषु read कुकुमं प्राच्येषु

—— ll. 4-5—for तत्र तस्य प्रचालनं read तत् तत्र प्रत्याख्यातं

—— l. 4 —for कुमप्राच्येषु पट्टो read कुमं प्राच्येषु पट्टो

VERSE CD

P. 1106, l. 1—for वाचिज्य read वाचिजक

VERSE CDI

विचारं—V. L. विज्ञाय

P. 1106, l. 7—for त्तराधि read त्तरधि

VERSE CDII

पक्षे पक्षे—V. L. पक्षे मासे (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 315, Aparārka, p. 827 and Mitākṣarā 2. 251).

ऽथवागते—V. L. तथागते

P. 1107, l. 2—for वहीं read तर्हि

VERSE CDIII

सर्वं च स्यात्सुलक्षितम्—V. L. (a) सर्वं तु स्यात्सुलक्षितम्, (b) सर्वं तत्स्यात्सुलक्षितम्, (c) सर्वं स्यात्सुपरीक्षितम्, (d) सर्वं पार्थिवलक्षितम्, (e) सर्वतः स्यात् सुलक्षितम्, (f) सर्वं तत्स्यात् सुरक्षितम् (Vivādaratnākara, p. 301).

VERSE CDIV

यानं तरे—V. L. (a) यानतरे (Vīramitrodaya Rājanīti p. 270), (b) याने तरं (Vivādaratnākara, p. 640).

वैरुषो—V. L. वैरुषे (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 270).

दाप्यं—V. L. (a) दाप्यः (do.), (b) दद्यात् (Vivādaratnākara, p. 640).

तरे—V. L. (a) तरम् (Vivādaratnākara, p. 640), (b) हरे, (c)

भरः

वैरुषोऽर्धपणं तरे—V. L. पुरुषोऽर्धपणं तरम् (Aparārka, p. 834).

पुमान्—V. L. नरः

रिक्तः—V. L. (a) द्विकरः (Aparārka, p. 834, (b) रिक्तिकः (Vivādaratnākara, p. 640).

P. 1108, l. 1—for मध्या read मध्यं

VERSE CDV

P. 1108, l. 5—for परि read अपरि

—— l. 6—for व्यनं read न्यूनं

VERSE CDVI

P. 1109, l. 1—for नाग read नग

—— l. 5—for कल्पन्ते read कल्प्यते

VERSE CDVII

ब्राह्मणा—V. L. ब्राह्मणो (Aparārka, p. 835).

तारिकं तरे—V. L. तारिकं करम्

VERSE CDVIII

दासानां... दाशैरेव—V. L. (a) दासानां... दासैरेव (Vivādaratnākara, p. 641).

तद्दाशैरेव दातव्यं समागम्य—V. L. नावारूढैः प्रदेयं तत्समागम्य

P. 1110, l. 2—for शिथिलीकृतवातां read शिथिलीकृतवतां

—— l. 3—for स्वराजाक्षमा read स्वभा

VERSE CDIX

व्यवहारस्य निर्णयः—V. L. व्यवहारविनिर्णयः (Vivādaratnākara, p. 641).

P. 1110, l. 4—for राधाहस्तञ्ज read राधात् यद् अ

—— l. 6—for बन्धो read बद्धो

VERSE CDX

शुद्धं दास्यं—V. L. दास्यं शुद्धम् (Vivādaratnākara, p. 625).

P. 1111, ll. 1-2—for पच एव... पचस्त read प्रत्यक्षरदृष्ट्वाद्यायमुक्तं
इति चेदन्नाप्येव एव प्रत्यक्षः त ।

P. 1111, l. 2—for धर्माधि read धनाधि

— l. 2—for वरुधनै read विवरुधनै

— l. 3—for तत्र विधिः read न तत्र विधेः

— „ —for सचेदीदृशो read सचेदृशो

— l. 5—for तावपीति read तोऽपीति

VERSE CDXI

वृत्तिकर्षितौ—V. L. वृत्तिकर्षितम् (Vivādaratnākara, p. 153).

कारयेत्—V. L. कारयन्

P. 1111, l. 6—omit ब्राह्मणस्य च not in S.

— l. 8—for परिषत् read परिच्छदश्च

— l. 9—after दास्यं add न as in S.

VERSE CDXII

लोभात्—V. L. मोहात् (Aparārka, p. 789).

दास्यन्तु कारयेल्लोभात्—V. L. यो दास्यं कारयेल्लोभात् (Vivādaratnākara, p. 153).

प्राभवत्यात्—V. L. प्रभावत्यात् (Vivādaratnākara, p. 153).

P. 1111, l. 11—for करणं read करण

— „ —for नादिकं रु read नादिरु

— „ —for दास्यः read भावः

P. 1112, l. 1—for न्यो I. O. reads क्य

VERSE CDXIII

ब्राह्मणस्य स्वयम्भुवा—V. L. स्वयमेव स्वयम्भुवा

VERSE CDXIV

कस्तस्मात्तद्—V. L. कस्तं तस्मात् (Vivādaratnākara, p. 146).

विसृष्टो—V. L. (a) विसृष्टो, (b) तिसृष्टो (Aparārka, p. 786).

विमुच्यते—V. L. प्रमुच्यते (Vivādaratnākara, p. 146).

P. 1112, l. 3—for दास्या.....सृष्टोपि read तन्मुक्तोपि

—— l. 4—for कं read कः

—— „ —द्रो दा read द्रात् । तत् दा

—— l. 5—for वा दास्यान्मोक्षः read दास्यान्मोक्षम्

, VERSE CDXV

ससैते—V. L. ससैता (Aparārka, p. 789).

P. 1113, l. 4—for विज्ञायते read विज्ञायेत्

—— „ —for दासाः read दास्याः

—— ll. 4-5—for तुन ते read ननु

P. 1113, l. 5—for सर्वं एवोत्तरे read सर्वे चोत्तरोत्तर

—— l. 6—for दिना read विरक्षाधिकारः

—— ll. 9—for दित्यव read दित्यन्यव

—— l. 13—for धन स्वा read धनः स्वा

—— „ —for अतिस्वेन read अतिेन

VERSE CDXVI

भार्या—V. L. भार्याः

P. 1114, l. 7—after सा add न

—— l. 8—Before अन्ये add एवमुपप्रदारयोरपि द्रष्टव्यम्

—— l. 9—After तत्स्वयं add तथा हि

VERSE CDXVII

विज्ञाब्धं—V. L. विज्ञाब्धो

P. 1114, l. 10—for तथा च read अथ

— „ —for तदुक्तं read तदयुक्तं

— „ —for सर्वस्य दासः read सर्वदासः

— l. 11—Before कर्तव्या add न

VERSE CDXVIII

ज्ञोभयेताविदं—V. L. ज्ञोभयन्ताविदं

P. 1115, l. 1—for कर्म read स्वकर्म

— „ —for आवयेदन read आवयितुं न लभेरन् । अन as

in S.

VERSE CDXIX

P. 1115, l. 3—for नादप read नादयः

VERSE CDXX

प्राप्नोति परमां गतिम्—V. L. ब्रह्मलोके महीयते

Adhyaya IX

VERSE I

धर्मान् वक्ष्यामि शाश्वतान्—V. L. धर्मं वक्ष्यामि शाश्वतम्

P. 1117, l. 7—for प्रायेण read प्रायणे

— „ —for चामि read क्ष्यामि

— „ —for ग्रहणश्रुतिः read ग्रहणं स्तुतिः

VERSE II

विषयेषु च सञ्जन्यः—V. L. विषये सञ्जमानाश्च (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 322).

संस्थाप्या आत्मनो—V. L. (a) संस्थाप्या आत्मनो (Mitākṣarā, 2. 295),

(b) संस्थाप्याः स्वात्मनो

आत्मनो वशे—V. L. आत्मानमात्मना (Kṛtyasārasamuchchaya, p. 98).

P. 1117, l. 10—for दिव्यन्यतः read दिषु सञ्जन्यः

P. 1118, l. 2—Omit रूपदिष्टा भवति

— „ —for ज्ञायी read ज्ञायि

VERSE III

जी स्वातन्त्र्यमर्हति—V. L. स्वातन्त्र्यं कथित् क्षियाः (Samskāraratnamālā, p. 674).

रहन्ति स्थाविरे पुत्राः—V. L. पुत्रास्तु स्थविरे भावे (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 286 and Vivādaratnākara, p. 410).

P. 1118, l. 7—for लिङ read लिङ्

— l. 8—for चाधि read चाधि

P. 1118, ll. 11—12 omit तेन सर्वक्रियाविषयं

—— l. 12—for नेनार्थः read नर्थः

—— l. 13—for नस्तृता read नस्तृता

VERSE IV

वाच्यो...वाच्यश्चानुपपन्न—V. L. वाच्यो...वाच्यश्चानुपपन्न

वाच्यो मातु—V. L. वाच्यो मातु

VERSE V

विशेषतः—V. L. प्रयत्नतः (Vivādaratnākara, p. 411).

प्रसङ्गेभ्यः—V. L. प्रमादेभ्यः (Samskāraratnamālā, p. 675).

After (5) Some Mss. have the following additional verse—

भार्यायां रक्ष्यमाणायां प्रजा भवति रक्षिता ।

प्रजायां रक्ष्यमाणायामात्मा भवति रक्षितः ॥

VERSE VII

चरित्रं च—V. L. च वित्तं च (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 323).

स्वं च धर्मं—V. L. (a) स्वधर्मं हि (Vivādaratnākara, p. 411);

(b) स्वधर्मेण (Kṛtyasārasamuchchaya, p. 98).

प्रत्यनेन—V. L. (a) प्रजां चैव, (b) प्रजाश्चैव

P. 1120, l. 3—for साध्यं स्वीयमेते read साध्यः क्षिय एते

—— l. 5—for तद्भवति read तद्भवति

VERSE VIII

यद्व्यां—V. L. पुरुषः

भार्यां सम्प्रविश्य—V. L. भार्यां प्रविश्य स्वां

P. 1120, l. 6—for प्रत्या read पत्या पत्न्या उदरे प्र

—— „ —for मार read सार as in N.

—— l. 7—for शब्दयव read शब्दस्य भार्याय

VERSE IX

सुतं सूते—V. L. सूते पुत्रं

स्त्रियं—V. L. स्त्रियो (Vivādaratnākara, p. 414).

P. 1121, l. 2—for जातिं च मान read जातिस्त्वम् । समान

— l. 3—for उत्कृ...नमनु read उत्कृष्टपुरुष गमनमनु

VERSE XI

चैव नियोजयेत्—V. L. वा विनियोजयेत्

शौचे धर्मे ऽन्नपक्व्यां च—V. L. (a) शौचधर्मे च पक्व्याश्च (Vivādaratnākara, 416) ; (b) शौचे धर्मेऽन्नपक्वौ च (Smṛtitattva II, p. 147).

पारिषाद्यस्य—V. L. (a) पारीषाद्यस्य, (b) परिषाद्यस्य, (c) परीषाद्यस्य, (d) पारीषाद्यस्य, (e) पारिषाद्यस्य (Madanapārijāta, p. 192), (f) पारिषाद्यस्य (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 323), (g) पारिषोद्यस्य, (h) पारिषाद्यस्य

वेद्ये—V. L. (a) चेद्ये (Vivādaratnākara, p. 416) ; (b) रक्ष्ये (Smṛtitattva, II p. 147).

VERSE XII

P. 1122, l. 5—for कम्बुकेन read कम्बुकिनः तैः

— l. 6—for यथेष्टं read यथेष्ट

VERSE XIII

विरहोऽनम्—V. L. विरहेऽनम्

नारीसन्तूषणानि—V. L. (a) नारीणां तूषणानि, (b) स्त्रीणां वै तूषणानि

गेहवास—V. L. (a) गेहेवास (Aparārka, p. 108) ; (b) गृहवास, (Vivādaratnākara, p. 430).

P. 1123, l. 1—for बहुन्यप्य read बहुनि दिनान्यप्य

VERSE XIV

संस्थितिः—V. L. निश्चयः

सुरूपं वा विरूपं वा—V. L. (a) विरूपं रूपवन्तं वा (Vivādaratnākara p. 412), (b) रूपवन्तमरूपं वा (c) रूपवन्तं कुरूपं वा

P. 1123, l. 4—for पुरुषा read शूरा

VERSE XV

चलचित्ताद्य—V. L. (a) चलचित्तात् (b) चालचित्ताद्य, (Vivādaratnākara, p. 412).

P. 1123, l. 5—for रेतसो read चेतसो

VERSE XVII

अनार्यताम्—V. L. अनार्यवम् (Kullūka and Vivādaratnākara, p. 412).

द्रोहभावं—V. L. द्रोहभावं (Vivādaratnākara, p. 412 and Kullūka).

P. 1124, l. 5—for नेपदी read नेपादी

VERSE XVIII

For the second half there is another reading—विरिग्निद्या अदावादाः क्षियो नित्यमिति स्थितिः, which, Hopkin's remarks, is indicated "by other texts and supported by general statements in the Nirukta".

धर्मे व्यवस्थितिः—V. L. धर्मे व्यवस्थितः (Jolly ; Vivādaratnākara, p. 412).

P. 1125, l. 3—for अविहितमन्त्रे read अविशेषेण

— ll. 3—after ततश्च add प्रतिषेधमन्यमाना यत् किञ्चित् क्षीय-
वन्धि कर्म येन केन चिन् क्रियते—as in S.

P. 1125, l. 5—for ते ते read ते

— „ —for वादि read वाद

— l. 2—for वृत्तमिति read ऽनृतमिति

— l. 8—for हत्वाऽस्थिर read हयोऽस्थिर

— „ —for दृष्यद्वाच read दनृतवाच

VERSE XIX

विगीता विगमेष्वपि—V. L. (a) गदिता विगमेष्वपि (b) विगीता विगमेष्वपि (c) विगदा विगमेष्वपि (noted by Medhātithi).

निष्कृतीः—V. L. निष्कृतिम् (Vivādaratnākara, p. 412).

P. 1126, l. 1—for च संभ read चासंभ

— l. 2—for एकादश read एकदेश

— l. 3—for निरुक्तः read निरुक्तम् as in Mad.

— l. 6—for दिवश्च read दि यत् लश्च

— „ —for दासी read दासां

— „ —for यद्व्य read यद्व्य

VERSE XX

वृक्षां—V. L. वृक्षां

P. 1126, l. 7—for इति कार read इतिकर

— l. 9—for वा तत्पितुः read मत्पितु

— ll. 9-10—for रेत इति read पितेति

— l. 10—for कश्यते read कश्यते

VERSE XXI

ध्यायत्यनिष्टं यत्किञ्चित्—V. L. यच्च ध्यायत्यनिष्टं की

व्यभिचारस्य—V. L. व्यवहारस्य (Vivādaratnākara, p. 413).

VERSE XXII

P. 1128, l. 2—for विधैर्भं read विधैव भ

VERSE XXIII

शार्ङ्गी च—V. L. (a) शारङ्गी (b) सारङ्गी

VERSE XXIV

एताश्चान्याश्च—V. L. एते चान्याश्च—noted by Medhātithi.

प्राप्ताः स्वैः स्वैः—V. L. प्राप्तास्तैस्तैः

अपकृष्ट—V. L. अवकृष्ट (Vivādaratnākara, p. 416).

VERSE XXV

प्रजनार्थं—V. L. प्रजनार्था (Vivādaratnākara, p. 416).

P. 1129, l. 4—for वस्वस्वा read वस्वास्याः

VERSE XXVI

P. 1129, l. 5—for नहि read कोहि

The first sentence reading with आह should precede the verse (26).

— l. 6—for योजनं read पंचनं

— l. 7—for प्रयोजनं read प्रजनं

— l. 8—for किमि read कीमि

VERSE XXVII

परिपालनम्—V. L. परिचक्षणम्

प्रत्यर्थं—V. L. (α) प्रत्यहं (Kullūka, also noted by Medhātithi, who does not note the reading प्रत्यर्थं as Bühler says), (b) प्रीत्यर्थं (Govindarāja), (c) प्रत्यर्थं

P. 1130, l. 1—Omit अत्र...श्लोका, which is evidently a note made by the copyist.

— l. 2—for निधनं read निबन्धनम्

VERSE XXVIII

धीन—V. L. धीना (Madanapārijāta, p. 191).

च ह—V. L. (α) सदा (b) स्थिह (Madanapārijāta, p. 191).

VERSE XXIX

लोकान्—V. L. लोकम्

मनोवाग्देहसंयता—V. L. (a) मनोवाक्कायसंयता (b) मनोवाग्देहसंवृता

Verses 29 and 30 are only repetitions of Verses 164 and 166 of Adhyaya V. Though Medhātithi says here—पञ्चमे श्लोकाविमौ व्याख्यातौ, it is noteworthy that under Adhyaya V also he has not vouchsafed any व्याख्या of these two verses.

VERSE XXXII

भर्तुः—V. L. कर्तुः

कर्तरि—V. L. भर्तरि (Kullūka).

P. 1132, l. 1—for संस्कृतो read संस्कृता

—— l. 3—for चेन्नियो read चेन्नियं

VERSE XXXIII

P. 1132, l. 8—for कारशः read काशः or कारः as in Mad.

—— l. 9—for नाद्यावद्धेत्येव read नाय च हेत्येव

—— „ —for अन्यथा read अथा as in Mad.

VERSE XXXVI

यादृशं तूच्यते—V. L. (a) यादृशमुच्यते (b) यादृशं वाच्यते

तत्तस्मिन् बीजं स्वैर्व्यञ्जितं गुणैः—V. L. तत्त्वग्रं बीजं स्वैर्व्यञ्जितैर्गुणैः

P. 1134, l. 2—for उत्पादिते read उपपादिते

—— „ —for करया read करया as in Mad.

—— l. 3—for गुणै read गुणैः

VERSE XXXVII

P. 1134, l. 5—for पुष्पंति read पुष्पन्ति

—— l. 7—for तच्च read तच्च

—— „ —for पुष्प्यङ्गं भू read पुष्प्यङ्गम्

P, 1134, l. 7—for येनिगुणाम्प्राप्यति read येनिगुणान् प्राप्नोति

— l. 8—for निमित्तं...वर्तते read पुण्यतिर्भादुरनुवृत्तौ न वर्तते ।

इयं चानुवृत्तिः पुष्टेरङ्गम् ।

— „ —for पुण्य read पुण्य

— „ —for न्यार्थ read नर्थ

VERSE XXXVIII

P. 1135, l. 1—for हरयाद्दया read हरयेन न्या

— „ —for ऽपि परत्र read ऽपिरत्र

— l. 2—for वैक का read वैकः का

— l. —for न्नुसन्निक read न्नुसानि क

VERSE XXXIX

शालयो मुद्गाः—V. L. शालयो वापि

प्ररोहन्ति—V. L. प्ररोहन्ते

P. 1135, l. 4—for यथा वा read यथाबीजं

VERSE XL

P. 1135, ll. 6-7—Omit अन्यदुसं....प्ररोहति

VERSE XLII

पुसा—V. L. पुसां

P. 1136, l. 10—for यज्ञ read विश

— „ —After इत्युक्त्वा add गाथा

VERSE XLIII

विद्धः—V. L. विसः

वै विसं—V. L. (a) वै विप्रं (b) निविसं

VERSE XLIV

P. 1137, l. 5—for पुत्रोऽनेनापि read पुत्रोऽन्येनापि as in Mad. and S.

— l. 6—for च्छेदस्य read च्छेदकरय as in Mad.

VERSE XLV

प्रजेति इ—V. L. प्रजेह च

VERSE XLVI

विजानीमः—V. L. (a) विजानीत (b) विजानीध्वं

P. 1139, l. 3—for न्येव read न्येन

VERSE XLVII

सकृदाह ददानीति—V. L. सकृदानं ददातीति (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 388).

ददानीति—V. L. ददामीति

सकृत्सकृत्—V. L. सतां सकृत् (Smṛtitattva II, p. 182).

P. 1139, l. 6—for भागके read भागेषु

— l. 7—for परिकल्प्य read परिकल्प्य

— „ —for यद्यसाव read यद्ययमादावं as in N.

— l. 8—for दास्यैव read दा स्यादेव as in N.

— „ —for दितः read दितरैः as in N.

— „ —for भागके read भागे as in N.

— l. 10—for भागोप read भागाप

— l. 11—for शयाता read शयाना as in Mad. and S.

— „ —Before लभेरञ् add न

— l. 15—for संबन्धः read संबन्धे

— „ —for दाने वि read दानम्प्र as in S.

VERSE XLVIII

महिष्यजाविकासु च—V. L. अजाविमहिषीषु च (Vivādaratnākara, p. 578).

There is no Bhāṣya on this verse in any of the Mss. available.

VERSE XLIX

परचेन्न—V. L. परचेन्ने (Vivādaratnākara, p. 578).

VERSE L

यदन्यगोषु—V. L. (a) यद्यन्यगोषु (Vivādaratnākara, p. 579),
(b) यस्त्वन्यगोषु

मोघं स्कन्धितमार्शभम्—V. L. मोघं दृषभचेष्टितम्

VERSE LI

कुर्वन्ति—V. L. करोति (Vivādaratnākara, p. 579).

VERSE LII

गरीयसी—V. L. बलीयसी (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 350).

अर्थो—V. L. अर्थी (Vivādaratnākara, p. 579).

चेन्निशां बीजिनां—V. L. (a) चेन्निशां बीजिनं (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 350); (b) चेन्निशा बीजिना (Vīramitrodaya Samskāra, p. 656).

प्रत्यक्षं—V. L. प्रत्येकं (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 350).

VERSE LIII

क्रियाभ्युपगमाश्चेत्—V. L. (a) क्रियाभ्युपगमाश्चेत् ; (b) क्रियाभ्युपगमा-
श्चेत् (Mitākṣarā 2. 127); (c) क्रियाभ्युपगमार्थेन (Vivādaratnākara, p. 557).

VERSE LIV

चेन्नियस्यैव तद्दीजं—V. L. (a) तज्ज्ञेयं चेन्नियस्यैव, (b) तज्ज्ञेयं चेन्निकस्यैव (Vivādaratnākara, p. 579).

बीजी—V. L. वसा (Smṛtitattva, II, p. 150).

P. 1142, l. 4—for वाप read नाश

— l. 6—सर्वचेन्नप्राधान्यमित्यर्थः should go to l. 7, after फलमिति

VERSE LV

महिषी—V. L. महिषा (Smṛtitattva II, p. 150).

P. 1143, l. 1—for हारस्य read हारः as in S.

— l. 3—for हरयार्थं वातुग read हरयार्थत्वात्

VERSE LVII

P. 1144, l. 1—for वदन्नाप read वदस्याप

सम्यक्—V. L. सद्भिः (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 350).

प्रजेत्सिताधि—V. L. (a) प्रजेच्छयाधि; (b) बीजेत्सिताधि (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 350).

P. 1144, l. 6—for तनेति read सन्तनेति

— „ —for केवलायां read केवलायाः

— l. 7—for ज्ञातया read ज्ञाता

— l. 8—for नियोगे read नियोगो

— „ —for खोको read खोके

— „ —for विशेषेय read शिष्येय

— l. 10—omit तर्हि विशेषेय

— l. 11—for ग्रहणत्वेन read ग्रहणेन

— l. 3—for रकमव read रकत्वमव

— l. 5—for कार्या read कार्यं

VERSE LX

P. 1145, l. 6—for क्लीबादिनियोगो...विधिः read क्लीबादिरूपे पत्नौ जीवलस्येष एव विधिः as quoted in Bālabhāṭṭi on 2. 127.

P. 1144, l. 6—for नियुक्तां यो read नियुक्तौ यौ

——l. 9—after मनेन add न

VERSE LXI

अनिवृत्तं—V. L. (a) अनिवृत्तं (b) अनिवृत्तं

P. 1146, l.—अस्य प्रतिप्रसवः should go before verse LXI

——l. 2—for श्यतो read श्यन्तो

—— „ —for विधि read विधे

——l. 5—for तीय इति read तीयमिति

—— „ —for न लिङ्ग read लिङ्ग

VERSE LXII

निवृत्ते—V. L. (a) निवृत्ते (b) निवृत्ते

P. 1146, l. 9—for स्तुषा read स्तुषा

VERSE LXIV

P. 1147, l. 2—for पत्यादनि read पत्या नि

——l. 5—for शिष्टः read विशिष्टः

——l. 6—for विधिर्न वि read विधिर्वि as in N. and S.

——l. 10—for न तु read न च

——l. 11—for वृद्धि read प्रवृत्ति

—— „ —for तिरुण read तिरुपपण

P. 1148, l. 1—for निगच्छन्त्येव read निगच्छन्त्येव

——l. 2—for लक्ष्यं read लक्ष्यं

VERSE LXV

P. 1148, l. 5—for उद्वाहनं read उद्वाहः

—— l. 8—for मन्त्रे read मन्त्र

—— l. 9—for विधाविति read विधिरिति

VERSE LXVI

द्विजैरविद्वद्भिः—V. L. द्विजैर्हि विद्वद्भिः (Vīramitrodaya Samskāra p. 738.)

वेने—V. L. वेणे

P. 1149, l. 2—for घन्वयप read घन्यप

—— „ —for नीतन read नीतना न

—— l. 3—for मन्त्रेषु तु read मन्त्रेषु न

—— l. 5—for विशेषु read विशेषे

VERSE LXVII

P. 1149, l. 7—for उक्तं read इत्युक्तम्

VERSE LXVIII

तं विगर्हन्ति—V. L. गर्हन्ते तं हि (Vīramitrodaya Samskāra, p. 738).

ततः—V. L. तदा

कां स्त्रियम्—V. L. काः स्त्रियः

पत्यार्थं—V. L. पत्यार्थे (Vīramitrodaya Samskāra, p. 738).

P. 1149, l. 9—for अरूप read रूप

VERSE LXIX

सत्ये कृते—V. L. सत्यकृते (Smṛtitattva II, p. 129.)

VERSE LXX

सकृत्सकृत्—V. L. पृथक् पृथक् (Noted by Bālabhāṭṭi on 2. 127).
P. 1151, l. 3—for कां read क

VERSE LXXI

पुरुषानृतम्—V. L. पुरुषोऽनृतम्
P. 1151, l. 7—Before तस्य add तत्

VERSE LXXII

कन्यां विगर्हिताम्—V. L. कन्यां पतिव्रताम्

P. 1152, l. 1—for विधि read विधिः as in Mad.

—— „ —for विधीवत् read विधिवत् as in Mad.

—— l. 2—for दृष्ट...गृहीतां read दृष्टपूर्वां प्रतिगृहीतां or गृहीतां
पूर्वप्रतिगृहीतां as quoted by Vīramitrodaya Samskāra (p. 744).

P. 1152, l. 3—for प्रदु read विप्रदु

—— „ —for भावी read भावां

—— „ —before चत add अन्ये

VERSE LXXIII

अनाख्यायोपपादयेत्—V. L. अनाख्याय प्रयच्छति

तस्य तद्वितथं कुर्यात्कन्यादातुः—V. L. (a) तस्यापि वितथं कुर्यात्कन्यादानं,

(b) तस्यापि वितथं कार्यं कन्यादातुः

VERSE LXXIV

नरः—V. L. द्विजः

P. 1153, l. 3—for अपृष्टो read अपृष्टो as in Mad.

—— „ —for प्रदुष्टे read प्रदुष्येत् as in Mad.

Nandana inserts verses 95-96 after 74.

VERSE LXXV

स्वविधा—V. L. न विधा

P. 1153, l. 7—for निहते read सनिहिते

— „ —for परिग्रह read परगृह

VERSE LXXVI

धर्मकार्यार्थं—V. L. धर्महेतोस्तु

P. 1154, l. 2—for चोक्तं read नोक्त

— l. 3—for जीवन्ति read जीवन्ती

— l. 6—for श्वास्मादबाध read श्वास्माद् वचनात्

— l. 7—for कर्मवदन्य read कर्मभिः पिण्डदमन्य

— l. 8—for पूर्वः read पूर्णः

— l. 14—for न्यसेवि read नि । न च संवि

— „ —for काळ इति read कालमिति

— l. 15—for युक्तं read युक्तम्

— l. 16—for सुकार्याय read स्वकार्याय

— l. 21—for विद्यात्वं read विद्वत्त्वं

— l. 23—for प्रसूते read प्रसूते

VERSE LXXVII

दायं हत्वा—V. L. दयां कृत्वा (Vivādaratnākara, p. 423), which is a misprint.

प्रतीचेत—V. L. उदीचेत (Vivādaratnākara, p. 423).

द्विषायां—V. L. (a) द्विषन्ती (Kullūka); (b) द्विषती

त्वेनां—V. L. देनां (Kullūka).

P. 1155, l. 1—for स निष्का read न निष्का

— „ —for समप् read सम्प् as in Mad.

VERSE LXXVIII

अतिक्रामेत्—V. L. अतिक्रमेत्

प्रमत्तं वा—V. L. (a) प्रमत्तं वा (b) प्रमत्तं च

परिच्छदा—V. L. परिच्छदैः

ग्रीन्मासान्—V. L. ग्रीपुंसा

VERSE LXXIX

न त्यागोऽस्ति द्विषन्त्याश्च—V. L. न तं द्विषन्त्यास्त्यागोऽस्ति (Vivādarat-nākara, p. 423).

द्विषन्त्याश्च—V. L. द्विषाणायाः

P. 1156, l. 1—for क्लीवर्वा read क्लीवावी

— „ —before वातरेता add एको

— „ —for यादृशं यो read तादृशं या

— „ —for तस्य read तस्या

VERSE LXXX

मद्यपासत्यवृत्ता—V. L. (a) मद्यपाऽसाधुवृत्ता (Parāsharamādhava, Āchāra, p. 508) (b) मद्यपासप्रवृत्ता

वाधिवेत्तव्या—V. L. (a) साधिवेत्तव्या (b) वाधिवेत्तव्या (Samskāra-ratnamālā, p. 592) (c) प्यधिवेत्तव्या (Madanapārijāta, p. 188).

P. 1156, l. 4—for प्रतिषेधमापद्यमाना read प्रतिषिद्धमद्यपाना

— l. 4—for नियमस्य त्वन्य read नियमस्त्वन्य

— l. 6—for स्ततः पान read स्तत्पान

— „ —for अतिप्रवृत्तौ read अप्रवृत्तौ

— l. 7—for इन्नि read इनि

— l. 9—for हिंसा read हिंसा

— „ —for तादृश read तादृश

VERSE LXXXI

दशमे—V. L. नवमे (Vidhānapārijāta II, p. 363).

दमेधिवेद्याददे—V. L. (a) दमेधिवेद्या स्यात् (Vīramitrodaya Samskāra, p. 873; (b) दमेधिवेत्तव्या (Aparārka, p. 100).

P. 1157, l. 3—for अमनियमः read अयं नियमः as in Mad.

VERSE LXXXII

च कर्हिचित्—V. L. (a) कथंचन (Aparārka, p. 160); (b) तु कर्हिचित् (Parāsharamādhava Āchāra, p. 508).

VERSE LXXXIII

द्वेषिता—V. L. (a) द्वेषिता (Parāsharamādhava Āchāra, p. 509); (b) रोषिता (Vidhānapārijāta II, p. 59).

त्याज्या वा—V. L. न त्याज्या

P. 1158, l. 1—for ननु read नतु

—— l. 2—omit भिताडना

—— „ —for भाषणसंनि read संनिभाषणम् ।

VERSE LXXXIV

प्रतिषिद्धा पिबेद्या तु—V. L. (a) प्रतिषिद्धापि चेद्या तु (b) प्रतिषिद्धादिवेद्या तु

प्रेक्षासमाजं—V. L. (a) प्रेक्षासमाजौ, (b) प्रेक्षासमाजे (Vivādaratnākara, p. 437).

P. 1158, l. 7—for दण्डः स्वातन्त्र्ये read दण्डे स्वातन्त्र्यम्,

VERSE LXXXV

क्रमेण स्यात्—V. L. क्रमेणैव (Smṛtitattva, p. 298).

स्वाध्यापरा—V. L. (a) स्वचावरा (Parāsharamādhava Āchāra, p. 509); (b) स्वाः स्वावरा (Vivādaratnākara, p. 419) (c) स्वार्थेच परा (Smṛtitattva, II p. 191).

वेश्म च—V. L. वेश्मनि (Parāsharamādhava Āchāra, p. 509).

P. 1159, l. 1—before समानजातीयारच add समानजातीया अ

• VERSE LXXXVI

नैत्यकम्—V. L. (a) नैत्यिकम्; (b) नैष्ठिकम् (Vivādaratnākara, p. 419).

नास्वजातिः—V. L. नान्यजातिः (Parāsharamādhava Āchāra, p. 509 and Vivādaratnākara, p. 419).

स्वास्वैव—V. L. स्वा चैव

P. 1159, l. 4—for जारयं read जागरयं as in S.

VERSE LXXXVII

सजात्या—V. L. स्वजात्या (Vivādaratnākara, p. 419).

चाण्डालः—V. L. चण्डालः

VERSE LXXXVIII

भिरु—V. L. नुरु (Samskāramayūkha, p. 103).

यथाविधि—V. L. विचक्षणः (Parāsharamādhava Āchāra, p. 481).

P. 1160, l. 2—for प्राप्नोति रूप read प्राप्नोभिरुपः

— „ —for स्वभावः read सुस्वभावः

— l. 3—for कामवश read कामावेश

— „ —for प्राप्तं read प्राप्त

— l. 4—for लिङ्गाम read लिङ्गम्—अ

— ll. 4-5—for लिङ्गधर्मयुक्ते तामपि read लिङ्गम् धर्मप्रयुक्तायामपि

— l. 6 —for नाशा read न शा

After (88) some MSS. have the following additional verse—

प्रयच्छेन्नमिकां कन्यामृतकालभयान्वितः ।

अतुमस्यां हि तिष्ठन्त्यामेनां दातारमृच्छति ॥

* VERSE LXXXIX

न चैवैनां—V. L. नस्वैवैनां (Samskaramayūkha, p. 102).

प्रयच्छेत्—V. L. प्रयच्छेत

P. 1161, l. 1—for न दानं read दानं

VERSE XC

कुमार्यतु—V. L. नारी ऋतु (Samskāraratnamālā, p. 501).

उदीचेत्—V. L. उपासीत (Nandana and Viramitrodaya Samskāra, p. 772).

VERSE XCI

यदि स्वयम्—V. L. यदास्वयम् (Viramitrodaya Samskāra, p. 772).

VERSE XCII

मातृकं भ्रातृदत्तं वा—V. L. मातृदत्तं भ्रातृदत्तं (Madanapārijāta, p. 148).

स्तेना—V. L. (a) स्तेयं (Aparārka, p. 94) (b) स्तेनः (noted by Medhātithi).

पित्र्यं कन्या—V. L. पित्र्यदत्तं (Viramitrodaya Samskāra, p. 772).

P. 1162, l. 3—for नालङ्का read अलङ्का

VERSE XCIII

स हि—V. L. स च

P. 1162, l. 4—for निरोधेयं read निषेधेऽयम् । तत्र हेतुः as in S.

P. 1162, l. 5—for वेदयितुः read चाददतः

VERSE XCIV

P. 1163, l. 3—for वर्षा read वर्षा

VERSE XCV

विन्दते नेच्छयात्मनः—V. L. विन्देतानिच्छयात्मनः (which is not Medhātithi's reading, as has been wrongly asserted by Bühler and Hopkins).

P. 1163, l. 7—for यान्तु read यन्तु

— l. 11—for कल्पेत read कल्प्येत

— l. 12—for देवता read देवताया

— „ —after लभ्यते add तथा

— l. 13—omit द्विषाणां

— l. 14—for पतिर्विन्देत read अविविन्देत

VERSE CXVII

त्रियेत—V. L. त्रियते (Madanapārijāta, p. 153).

कन्यायां दत्तशुल्कायां—V. L. कन्याया दत्तशुल्काया (Vīramitrodaya Samskāra, p. 739).

दत्तशुल्कायां—V. L. शुल्कदत्तायां

P. 1164, l. 4—for प्रजार्थेषु वा read प्राप्ता सर्वेषु वा

VERSE XCVIII

P. 1165, l. 3—for प्रायश्चित्ते read प्रायश्चित्तविधानेन न

VERSE XCIX

पुनरन्वस्य—V. L. नरस्यान्वस्य (Samskāraratnamālā, p. 503).

यदन्यस्य प्रतिज्ञाय—V. L. यदन्यस्याभ्यनुज्ञाय

P. 1165, l. 5—for तदुक्तं read यदुक्तं

— l. 6—for स्यानुज्ञाय read स्य प्रतिज्ञाय

— „ —omit वरं

— „ —for कन्या read कन्यां

VERSE CI

व्यभीचारो—V. L. व्यभिचारो (Aparārka, p. 101 and Vivādaratnākara, p. 421).

P. 1166, l. 1—for वचनवित्या read वचनक्रिया as in Mad.

VERSE CII

नाभिचरेतां तौ—V. L. (a) नातिचरेतां तौ, (b) नाभिचरेयातां
वियुक्ता—V. L. (a) नियुक्ता, (b) विमुक्ता (Vivādaratnākara, p. 421).

P. 1166, l. 7—for संहारः श्लो० read संहारश्लो०

VERSE CIII

दायधर्म—V. L. दायभागं

VERSE CIV

समम्—V. L. सह (Halāyudha and Pōrijāta mentioned in Vivādaratnākara, p. 455; also Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 326).

P. 1167, l. 1—तथा...संक्रामति is out of place where it stands.

VERSE CVI

सर्वमर्हति—V. L. लब्धुमर्हति (Shrāddhakriyākaumudī, p. 450).

VERSE CVII

स एव—V. L. स एष

P. 1168, l. 1—for यथाश्रुति...ग्रहया read यथाश्रुततात्पर्यग्रहया

VERSE CVIII

पितेव—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

भ्रातृन्—V. L. भ्राता (do.)

ज्येष्ठे आ—V. L. ज्येष्ठभ्रा (Vivādaratnākara, p. 457).

पुत्रवत्—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

P. 1168, l. 3—for गर्हणीयाः read अर्हणीयाः । तैरप्ययं पितेति भावनीयम् as in S.

VERSE CIX

P. 1169, l. 1—for य एवगुणज्ये read य एवं गुणो ज्ये

VERSE CX

अज्येष्ठवृत्तिर्यस्तु स्यात्—V. L. (a) अज्येष्ठ एव यस्तु स्यात्, (b) अज्येष्ठ-वृत्तिर्यस्तन्न (Vivādaratnākara, p. 457).

P. 1169, l. 3—for पुत्रे च read पुत्रे इव

—— „ —omit कनीयांलोपि तथैव वर्तन्तेति

—— l. 5—for नुवृ read निवृ

VERSE CXI

धर्मकाम्यया—V. L. धर्मकाङ्क्षया (Aparārka, p. 719).

धर्म्या...क्रिया—V. L. धर्म्याः...क्रियाः (do.).

P. 1170, l. 1—for निरपेक्ष्यस्य read निरपेक्ष्य स्व as in Mad., or निरपेक्षस्य as in S.

P. 1170, l. 6—for मर्धं तस्व read मर्धमर्धं स्व

—— l. 7—for आद्याहव read आदौ । आहव

—— l. 8—before प्रतिपद्यन्ते add न

—— l. 9—for यजते read यजेते

—— l. 10—for कुर्वति read कुर्वीत as in Mad.

VERSE CXII

उपेष्टस्य विंश उद्धारः सर्वद्रव्याच्च यद्वरम्—V. L. ज्येष्ठः समुद्वरेदंशं
सर्वद्रव्याच्च यद्वरम्

तुरीयं तु—V. L. तृतीयं तु

P. 1170, l. 12—for छेयो read छेया

— l. 14—for कलियु read कृतयु

— l. 17—for प्राप्त read प्राप्तः

— „ —for नहि read नहीदं

— l. 18—for हेतु read हेतुः

— „ —for देशः सर्वं read देशपूर्वं as in Mad.

— „ —for निजान् जनपदश्च read आतिजानपदान्च

P. 1171, ll. 3—4—for मध्यद्रव्याद्वा read सर्वद्रव्यात्

VERSE CXIII

यथोदितम्—V. L. मिथो यदि

P. 1171, l. 8—for मध्यमंमध्य read मध्य

— l. 9—for श्लोकेर्ब read श्लोके च

VERSE CXIV

वरम्—V. L. वरान् (noted by Medhātithi.)

धनजातानां—V. L. धनजातीनां

अग्रम्—V. L. अग्रम्

P. 1172, l. 2—for दशाव...दशशब्दः read वयंवादवर्गादि वरमेकमादवीत
दि दशावावोऽश्वा वा सन्ति तदैकं श्रेष्ठमादरीत दशावयवे वर्गे दशशब्दः as in S.

VERSE CXV

देयं तु—V. L. देयं स्यात् (Vivādaratnākara, p. 476).

स्वकर्मसु—V. L. स्वधर्मतः

VERSE CVIII

पितेव—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

भ्रातृन्—V. L. भ्राता (do.)

ज्येष्ठे आ—V. L. ज्येष्ठभ्रा (Vivādaratnākara, p. 457).

पुत्रवत्—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

P. 1168, l. 3—for गर्हणीयाः read अर्हणीयाः । तैरप्ययं पितेति भावनीयम् as in S.

VERSE CIX

P. 1169, l. 1—for य एवगुणज्ये read य एवं गुणो ज्ये

VERSE CX

अज्येष्ठवृत्तिर्यस्तु स्यात्—V. L. (a) अज्येष्ठ एव यस्तु स्यात्, (b) अज्येष्ठ-वृत्तिर्यस्तन्न (Vivādaratnākara, p. 457).

P. 1169, l. 3—for पुत्रे च read पुत्रे इव

—— „ —omit कनीयांलोपि तथैव वर्तन्तेति

—— l. 5—for नुवृ read निवृ

VERSE CXI

धर्मकाम्यया—V. L. धर्मकाङ्क्षया (Aparārka, p. 719).

धर्म्या...क्रिया—V. L. धर्म्याः...क्रियाः (do.).

P. 1170, l. 1—for निरपेक्ष्यस्य read निरपेक्ष्य स्व as in Mad., or निरपेक्षस्य as in S.

P. 1170, l. 6—for मर्धं तस्व read मर्धमर्धं स्व

—— l. 7—for आद्याहव read आदौ । आहव

—— l. 8—before प्रतिपद्यन्ते add न

—— l. 9—for यजते read यजेते

—— l. 10—for कुर्वति read कुर्वीत as in Mad.

VERSE CXIX

चैकशफं—V. L. (a) सैकशफं (Mitākṣarā 2. 119, Madanapārijāta, p. 686); (b) स्वेकशफं (Aparārka, p. 723).

तु विषमं—V. L. (a) सैकशफं (do.; Madanapārijāta, p. 686); (b) च विषमं (Vivādaratnākara, p. 498).

VERSE CXX

P. 1175, l. 4—for चैवाधि read चैकाधि

VERSE CXXI

यवीयान्—V. L. कनीयान् (Mitākṣarā, 2. 136).

P. 1176, l. 3—for क्षेत्रं क्षेत्रजस्य read क्षेत्रजः

— „ —for तद्वाश्रित्य read तदध्याहृत्य

— l. 6—for वाहृत्य read वाध्याहृत्य

P. 1176, l. 8—for न विनिकल्पा read न विकल्पा

VERSE CXXIII

संहरेत् स पूर्वजः—V. L. (a) संहरेत् सर्वपूर्वजः; (b) संहरेत् स तु पूर्वजः (Vivādaratnākara, p. 473); (c) स लभेत् स तु पूर्वजः

ऽपरेऽप्येष्ट—V. L. परेऽप्येष्ट

VERSE CXXIV

अज्येष्ठायां—अपेष्ठायां (hinted by Medhātithi).

वृषभषोडशाः—V. L. (a) वृषभषोडशम्; (b) वृषभषोडश

P. 1178, l. 2—After गरीयसी add स गरीयसीम् यस्य कनीयसी स

VERSE CXXV

ज्येष्ठेन—V. L. (a) ज्यैष्ठ्येन (Viramitrodaya Rājanīti, p. 37); (b) ज्यैष्ठ्यस्य (Vivādaratnākara, p. 477).

VERSE CVIII

पितेव—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

भ्रातृन्—V. L. भ्राता (do.)

ज्येष्ठे आ—V. L. ज्येष्ठभ्रा (Vivādaratnākara, p. 457).

पुत्रवत्—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

P. 1168, l. 3—for गर्हणीयाः read अर्हणीयाः । तैरप्ययं पितेति भावनीयम् as in S.

VERSE CIX

P. 1169, l. 1—for य एवगुणज्ये read य एवं गुणो ज्ये

VERSE CX

अज्येष्ठवृत्तिर्यस्तु स्यात्—V. L. (a) अज्येष्ठ एव यस्तु स्यात्, (b) अज्येष्ठ-वृत्तिर्यस्तन्न (Vivādaratnākara, p. 457).

P. 1169, l. 3—for पुत्रे च read पुत्रे इव

—— „ —omit कनीयांलोपि तथैव वर्तन्तेति

—— l. 5—for नुवृ read निवृ

VERSE CXI

धर्मकाम्यया—V. L. धर्मकाङ्क्षया (Aparārka, p. 719).

धर्म्या...क्रिया—V. L. धर्म्याः...क्रियाः (do.).

P. 1170, l. 1—for निरपेक्ष्यस्य read निरपेक्ष्य स्व as in Mad., or निरपेक्षस्य as in S.

P. 1170, l. 6—for मर्धं तस्व read मर्धमर्धं स्व

—— l. 7—for आद्याहव read आदौ । आहव

—— l. 8—before प्रतिपद्यन्ते add न

—— l. 9—for यजते read यजेते

—— l. 10—for कुर्वति read कुर्वीत as in Mad.

VERSE CXXX

धनं हरेत्—V. L. हरेद्धनम् (Vivādaratnākara, p. 591).

P. 1180, l. 6—मेवधनं...युज्यते should be omitted.

VERSE CXXXI

यौतकं—V. L. यौतुकं

धनम्—V. L. वसु

P. 1181, l. 3—for सौदायक read सौदायिक

—— l. 4—for तत्सम्बन्ध read न संबन्ध

—— „ —for न भक्त read इतरेषु भक्त

—— ll. 5-6—for कुमारीभाग एव...यौतकं, read कुमारीग्रहणात् या

नास्ति कुमारी तस्या नास्ति । एवकारस्य च प्रसिद्धानुवादकत्वात् प्रकरणाबाधकत्वम् ।
अतरेच पुत्रिकाविषयं यौतकम्

P. 1181, l. 7—for निधाना read निर्धना

VERSE CXXXII

For the second line the Vivādaratnākara (p. 560) reads
—दैहित्र एव तु हरेदपुत्रस्याखिलं धनम् adding that it is Anuvāda of the
first half.

अपुत्रस्य पितुर्हरेत्—V. L. अपुत्रस्य हरेद्यदि (noted and rejected
by Medhātithi).

दद्याद् द्वौ पिण्डौ—V. L. दद्यात्पिण्डं

P. 1182, l. 3—for दातुः read यदा तु

—— „ —After तदा add न

—— „ —for दानेन read दाने

—— l. 5—for न तु read यदि

—— „ —for भार्यापुत्र read भार्यायामपुत्रः

—— l. 6—for पिता read माता as in S.

VERSE CVIII

पितेव—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

भ्रातृन्—V. L. भ्राता (do.)

ज्येष्ठे आ—V. L. ज्येष्ठभ्रा (Vivādaratnākara, p. 457).

पुत्रवत्—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

P. 1168, l. 3—for गर्हणीयाः read अर्हणीयाः । तैरप्ययं पितेति भावनीयम् as in S.

VERSE CIX

P. 1169, l. 1—for य एवगुणज्ये read य एवं गुणो ज्ये

VERSE CX

अज्येष्ठवृत्तिर्यस्तु स्यात्—V. L. (a) अज्येष्ठ एव यस्तु स्यात्, (b) अज्येष्ठ-वृत्तिर्यस्तन्न (Vivādaratnākara, p. 457).

P. 1169, l. 3—for पुत्रे च read पुत्रे इव

—— „ —omit कनीयांलोपि तथैव वर्तन्तेति

—— l. 5—for नुवृ read निवृ

VERSE CXI

धर्मकाम्यया—V. L. धर्मकाङ्क्षया (Aparārka, p. 719).

धर्म्या...क्रिया—V. L. धर्म्याः...क्रियाः (do.).

P. 1170, l. 1—for निरपेक्ष्यस्य read निरपेक्ष्य स्व as in Mad., or निरपेक्षस्य as in S.

P. 1170, l. 6—for मर्धं तस्व read मर्धमर्धं स्व

—— l. 7—for आद्याहव read आदौ । आहव

—— l. 8—before प्रतिपद्यन्ते add न

—— l. 9—for यजते read यजेते

—— l. 10—for कुर्वति read कुर्वीत as in Mad.

P. 1183, l. 1—for प्रत्यया read प्रत्यक्षा

— l. 7—for बधित read बाधित

— „ —for ते चेदपत्यमात्रे कानीने स्मरन्ति read तेन चापत्यमात्रो कानीनो भवति, as in S.

VERSE CXXXIII

न विशेषोऽस्ति—V. L. विशेषो नास्ति (Smṛtitattva II. p. 191).

VERSE CXXXIV

क्षियाः—V. L. क्षियः (Bālabhaddi, 2132).

VERSE CXXXV

अपुत्रायां—V. L. अप्रजायां (Aparārka, p. 754).

हरेतैवा—V. L. (a) हरेदेवा (Aparārka, p. 754), (b) हरेत्त्वैवा (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 374).

P. 1184, l. 7—for ननु read ननु

— l. 8—for तानि नामानि read तानीमानि

— l. 9—for ग्रहणं read गमनं

— l. 10—for संस read संस

— ll. 10—14 should be transposed to p. 1182, l. 11

as in S.

— l. 11—for ननु read सनु

— l. 12—After पदान्तरेऽपि add पदान्तरेषु दद्यात् । न च सर्वेष्वग्रहणपक्षे दद्यादिति नोदना पदान्तरेपि, as in N.

— l. 13—for प्रपिता read माता

VERSE CVIII

पितेव—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

भ्रातृन्—V. L. भ्राता (do.)

ज्येष्ठे आ—V. L. ज्येष्ठभ्रा (Vivādaratnākara, p. 457).

पुत्रवत्—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

P. 1168, l. 3—for गर्हणीयाः read अर्हणीयाः । तैरप्ययं पितेति भावनीयम् as in S.

VERSE CIX

P. 1169, l. 1—for य एवगुणज्ये read य एवं गुणो ज्ये

VERSE CX

अज्येष्ठवृत्तिर्यस्तु स्यात्—V. L. (a) अज्येष्ठ एव यस्तु स्यात्, (b) अज्येष्ठ-वृत्तिर्यस्तन्न (Vivādaratnākara, p. 457).

P. 1169, l. 3—for पुत्रे च read पुत्रे इव

— „ —omit कनीयांलोपि तथैव वर्तन्तेति

— l. 5—for नुवृ read निवृ

VERSE CXI

धर्मकाम्यया—V. L. धर्मकाङ्क्षया (Aparārka, p. 719).

धर्म्या...क्रिया—V. L. धर्म्याः...क्रियाः (do.).

P. 1170, l. 1—for निरपेक्ष्यस्य read निरपेक्ष्य स्व as in Mad., or निरपेक्षस्य as in S.

P. 1170, l. 6—for मर्धं तस्व read मर्धमर्धं स्व

— l. 7—for आद्याहव read आदौ । आहव

— l. 8—before प्रतिपद्यन्ते add न

— l. 9—for यजते read यजेते

— l. 10—for कुर्वति read कुर्वीत as in Mad.

VERSE CXLI

हरेत्तैव—V. L. हरेत्तैव (Vivādaratnākara p. 567; Viramītrodaya, Samskāra, p. 208).

सम्प्राप्तोऽप्यन्यगोत्रतः—V. L. सम्प्राप्तोऽस्य न पुत्रकः (Nandana).

P. 1187, l. 6—for भाक्तं read भाक्त्वं

—— l. 8—for विशदंशा read विशेषादंशा

—— l. 10—for वक्ष्यति read अवक्ष्यत as in N.

VERSE CXLII

हरेत्—V. L. भजेत् (Mitākṣarā, 2.132).

स्वधा—V. L. स्वधाम् (Samskāraratnamālā, p. 455).

कश्चित्—V. L. सुतः (Parāṣharamādhava Vyavahāra, p. 351).

P. 1188, l. 2—for नुगां read नुगो

—— l. 3—for दानादौ read दानाद्यौ

—— „ —for तद्वदेते read तदेतत्

—— l. 4—for स्मिन्स्व read स्मै स्व

—— l. 5—for हरये read हारये

VERSE CXLIII

अनियुक्ता—V. L. अनियुक्तः

P. 1189, l. 2—for चतुर्ं read चैत्रं as in Mad.

—— l. 3—for यद्यपि read यतः

—— „ —for नैव चा read तेनैव चा For this sentence

S reads नैवासौ चैत्रिरिष्यहरः

P. 1189, l. 9—for नाश read न श्र

—— „ —for चतुर्दशेनाणि read च दर्शनेनाणि as in Mad.

—— „ —for सूता read सुता

VERSE CVIII

पितेव—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

आतृन्—V. L. आता (do.)

ज्येष्ठे आ—V. L. ज्येष्ठआ (Vivādaratnākara, p. 457).

पुत्रवत्—V. L. पितृवत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 90).

P. 1168, l. 3—for गह्वणीयाः read अह्वणीयाः । तैरप्ययं पितेति भावनीयम् as in S.

VERSE CIX

P. 1169, l. 1—for य एवगुणज्ये read य एवं गुणो ज्ये

VERSE CX

अज्येष्ठवृत्तिर्यस्तु स्यात्—V. L. (a) अज्येष्ठ एव यस्तु स्यात्, (b) अज्येष्ठ-वृत्तिर्यस्तत्र (Vivādaratnākara, p. 457).

P. 1169, l. 3—for पुत्रे च read पुत्रे इव

— „ —omit कनीयांलोपि तथैव वर्तन्तेति

— l. 5—for नुवृ read निवृ

VERSE CXI

धर्मकाम्यया—V. L. धर्मकारुण्या (Aparārka, p. 719).

धर्म्या...क्रिया—V. L. धर्म्याः...क्रियाः (do.).

P. 1170, l. 1—for निरपेक्ष्यस्व read निरपेक्ष्य स्व as in Mad., or निरपेक्षस्तद् as in S.

P. 1170, l. 6—for मर्धं तत्स्व read मर्धमर्धं स्व

— l. 7—for आद्याहव read आदौ । आहव

— l. 8—before प्रतिपद्यन्ते add न

— l. 9—for यजते read यजेते

— l. 10—for कुर्वति read कुर्वीत as in Mad.

VERSE CXLVII

मिथ्योत्पन्न—V. L. वृथोत्पन्नं

P. 1191, l. 1—for युक्तेन read युक्तेति

— „ —for विरोधे read विरोधो

— l. 2—for हारस्तत्र तु read हारस्तत्र तत्र

— „ —for पूर्वानुमतमिच्छन्ति read पूर्वे तु न तमिच्छन्ति
as in S.

— „ —for जारज read कामज

— l. 3—for भाष्युच्यते read भावी अत उच्यते

— l. 4—Before पाठे read अनियुक्तेति

VERSE CXLVIII

चैकजातानां—V. L. (a) स्वेकजातानां (b), चैकजातीनां, (c) स्वेव जातानां

P. 1191, l. 7—After मन्यन्ते add— नानाजातीयासु बह्वीषु जातानां
वच्यमाणां चतुरोशान् हरेदित्यादि भागव्यवस्था । एकस्यां तु विजातीयायां कदापि
न प्रयुज्यते । तस्येहासम्भवादग्रहणम् as in S.

VERSE CXLIX

यदि—V. L. यदा (Vivādaratnākara p. 527).

विभागोऽयं विधिः स्मृतः—V. L. विभागोऽयं प्रकीर्तितः (Vivādaratnā-
kara p. 527).

VERSE CL

प्रधानतः—V. L. विधानतः

P. 1192, l. 2—for एकस्यां...ग्रहणं read कीनाशो दाहः ।

— l. 3—for सुर read सीर

— l. 4—for यावन्तोऽशास्त read यावन्तोऽशास्तत

VERSE CLI

वैश्याजः सार्धम्—V. L. वैश्याजोऽध्यर्धम् (Vivādaratnākara, p. 528).

P. 1193, l. 1—for अवयाद्धि read अवये द्वि

— „ —for संख्येऽवक read संख्ये तु क

VERSE CLII

सर्वं वा—V. L. सर्वथा

रिक्थजातं—V. L. धनजातं

तद्दशधा—V. L. तु दशधा

परिकल्प्य च—V. L. (a) परिकल्पयेत्, (b) परिकल्पितम्, (c) प्रविभज्य तु; (Parāsharamādhava, p. 343), (d) प्रविभज्यते (Vivādaratnākara p. 528).

P. 1193, l. 2—for ऋक्थ read रिक्थ,

VERSE CLIII

हरेवृद्धयंशमंशं—V. L. द्वयंशमेकमंशं (Vivādachintāmaṇi, Calcutta, p. 144).

चतुरोशान्—V. L. चतुरंशान् (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 343).

P. 1193, l. 3—for विशिष्टायागमायाहमे भा read विशिष्टयोरागम-
योरन्यो भा as in S.

— l. 4—for ऋत्रिया read ऋत्रियायाः

— l. 7—for सर्वं स्वरिक्थो read सर्वत्र स्वस्वो

— l. 8—for शूद्रो लभ्य read शूद्रो लभते

— l. 9—for मूलं मते read मूलमन्ते

P. 1194, l. 2—for लभतेऽन्यत्र नियुक्तम् read न लभन्तेऽन्यत्र नियोक्तम्

VERSE CLIV

यद्यपि स्यात् सपुत्रो—V. L. यद्यपि स्यात्सपुत्रो वा (Vivādaratnākara, p. 535).

यस्यपुत्रोपि वा भवेत्—V. L. (a) यद्यपुत्रोपि वा भवेत् (Parāshara-mādhava Vyavahāra p, 344 and Aparārka, p. 735), (b) यद्यपुत्रोपि वा भवेत्, (c) यद्यपुत्रोऽपि वा भवेत् (Vivādaratnākara, p. 535).

P. 1194, l. 3—for सपुत्रो read सपुत्रो

— l. 5—for इयन्तु द्रष्टव्य read इयन्तुदुष्टा व्य

— „ —for बहुवचनं read यदा बहुवचनं

— l. 6—for समानभावजा read समानासमानजा

VERSE CLV

रिक्थभाक्—V. L. दायभाक्

P. 1195, l. 1—for दद्यात्तदास्य read दद्यात्

— l. 4—After स्तीति add वदन्तः as in S.

— l. 5—for का read काचित्

— l. 6—for शुश्रूषा चे read शुश्रूषुरचे

— l. 7—Before एक add कथन्नास्ति

— l. 8—for अभ्रात् read अभ्रात्

VERSE CLVI

वा—V. L. ये (Smṛtitattva II. p. 193).

P. 1195, l. 13—for क्षत्रिया read क्षत्रियस्य

P. 1196, l. 1—for तथाप्युक्तं read तथाचोक्तं

— l. 2—for लभते के read लभेतैके

— l. 3—for सर्वर्णेष्वपि read सर्वर्णेष्वसवर्णास्वपि

— „ —for याता read जाता

— „ —for जायांश read ज्यायोःश

VERSE CLVII

भार्या विधीयते—V. L. भार्योपदिश्यते (Vivādaratnākara p. 532, Śmṛtitattva II. p. 193).

P. 1196, l. 4—for लोमा read लोम

VERSE CLIX

बाम्भवाश्च—V. L. बाम्भवास्तु (Vivādaratnākara, p. 549).

VERSE CLXI

यादृशं फलं—V. L. यादृशं गुणं

तादृशं फलं—V. L. (a) तादृशं गुणं, (b) तादृशं कुलं

P. 1196, l. 2—for शात्तु नाशक्का read शात्तुल्यत्वाशक्का

— l. 3—for ज्ञानभियु read ज्ञाननियु

P. 1197, l. 4—for तम read तमः

— l. 5—for मृषाया read मृषानप

VERSE CLXII

यस्य यत्—V. L. यद् यस्य (Vivādaratnākara, p. 543 and Aparārka, p. 739).

P. 1198, l. 1—for यत्तल्पज read यस्तल्पजः

— l. 2—for को हेतुः read न हेतुकः

VERSE CLXIII

तु प्रजीवनम्—V. L. तत्प्रजीवनम् (Parāśharamādhava Vyavahāra p. 348).

P. 1199,—for दन्ये read दयः

VERSE CLXV

पितृरिक्थस्य—V. L. पित्र्यरिक्थस्य

P. 1200, l. 1—After एव add न

—— l. 5—for नाफला read न फला

—— „ —for न्तरपे read न्तरापे

VERSE CLXVI

For the first line, the Vivādaratnākara (p. 553) reads
संस्कृतायां तु भार्यायां स्वयमुत्पादयेत्तु यम्

स्वचेत्रे—V. L. स्वे चेत्रे (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 38).

स्वयमुत्पादयेद्वि यम्—V. L. (a) स्वयमुत्पादयेद् द्विजम् (b) स्वयमुत्पादितश्च यः (Parāsharamādhava, Prāyashchitta, p. 38).

प्राथमकक्षिपकम्—V. L. (a) प्रथमकक्षिपकम् (Rāghavānanda), (b) प्रथमकक्षिपतम् (Vivādaratnākara, p. 553).

P. 1200, l. 7—for तायां read ताया

—— l. 8—Before तेषां add न हि

—— „ —for चतुरः read मन्वानाः

—— „ —for रसान्सं read रसा न सं

—— l. 11—for किमु read किं

—— l. 12—for च जनके read चाजनके

—— „ —for कुर्वन्नन्यो नेति read कुर्वन्नन्येनेति

—— l. 13—for येतु read यत्तु

—— „ —for जादिज read जादेरज

—— l. 16—for नाह्यभि read नाद् व्यभि

P. 1201, l. 1—for इष्टो read इष्टं

— „ —for ल्यप read ल्युप

— ll. 1-2—for योहि प्रायश्चित्त read याभिप्रायाच्च

— l. 2—for पुत्रकर्मागमोऽप read पुत्रः कर्मागमप

— l. 3—for क्षेत्रजे read क्षेत्रजादीनाम्पुत्रत्वे as in S or क्षेत्रजादीनाम्पुत्रपक्षे as in Mad.

— l. 4—for भवानिति read भ्वाइति

— „ —for यदा read यथा

— „ —Before पुत्र add न

— l. 5—for अथ स्वयं read यथा च स

— l. 6—Omit अथ वृत्तिर्या

— „ —for पुत्रिका read पुत्रिकापुत्रस्य

— l. 7—for तदग्रहणमतस्तत्सा read तदग्रहणम् । तत्सा

VERSE CLXVII

स पुत्रः क्षेत्रजः स्मृतः—V. L. स ज्ञेयः क्षेत्रजः सुतः (Vivādaratnā-kara, p. 555).

व्याधितस्य—V. L. पतितस्य (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 38).

VERSE CLXVIII

सदृशं—V. L. सदृशः

वृत्तिमः—V. L. वृत्तकः

पिता च—V. L. पिता वा (noted by Medhātithi, not approved by him, as Buhler says).

प्रीतिसंयुक्तं—V. L. प्रीतिसंयुक्तौ (Aparārka, p. 736).

P. 1202, l. 1—Omit वा after पठितुं

—— „ —for च्छांदा read च्छायां दा

—— l. 2—for सखा read स्वखा

—— l. 4—for ज्ञातितः read जातितः

VERSE CLXIX

गुणदोषविचक्षणम्—V. L. गुणदोषविचक्षणः

तु प्रकुर्याद्यं—V. L. यं प्रकुर्वीत (Nṛtyasārasamuchchaya, p. 74).

विज्ञेयश्च—V. L. विज्ञेयस्तु

P. 1202, l. 5—for स तु read ये तु

—— l. 6—for ननु read न तु

—— „ —for तुक्त read तूक्त

—— l. 7—for तथा read तदा

—— „ —Before जातो add येनाहं .

VERSE CLXX

यस्य—V. L. यस्तु

न च ज्ञायेत—V. L. न विज्ञायेत

कस्य सः—V. L. कस्य चित्

स गृहे—V. L. स्वगृहे

P. 1202, l. 9—for दान्त्या read दान्ता

VERSE CLXXI

P. 1203, l. 4—for अन्यत्वमप्यन्य read अन्यत्र । तथाप्यन्य

VERSE CLXXII

P. 1203, l. 6—After प्राक् add व्याख्यातः

—— l. 7—for सत्यस्मि read सत्यंन्यस्मि

VERSES CLXXIII—CLXXVIII

The Bhāṣya on these verses is not available.

VERSE CLXXIV

सदृशोऽपि वा—V. L. सदृशोऽथ वा (noted by Bālabhāṭṭi, on 2.131, Madanapārijāta p. 653).

अपत्यार्थ—V. L. अपत्यार्थे (Aparārka, p. 738).

स क्रीतकः—V. L. (a) स तु क्रीतः (Vivādaratnākara, p. 570),
(b) स क्रीतस्तु (Madanapārijāta, p. 653).

VERSE CLXXV

वा स्वयेच्छया—V. L. (a) वा ययेच्छया (b) स्वेच्छयापि वा (Viramītrodaya Samskāra, p. 743); (c) स्वेच्छयात्मनः

VERSE CLXXVI

सा—V. L. ऽसौ (Aparārka p. 92).

VERSE CLXXVII

यस्मै—V. L. यस्तु (Shuddhikaumudī p. 92).

आत्मानं स्पर्शयेद्यस्तु—V. L. आत्मानमर्पयेद्यस्तु

तस्तु स स्मृतः—V. L. तस्स उच्यते (Suddhikaumudī p. 92.)

VERSE CLXXVIII

यं ब्राह्मणस्तु शूद्रायां—V. L. ब्राह्मणो यस्तु शूद्रायां

VERSE CLXXX

ययोदितान्—V. L. ययोदितम्

P. 1207, l. 4—for कल्पा read अनुकल्पा

VERSE CLXXXI

य एते—V. L. यत्र ते (Vivādaratnākara, p. 574).

ऽभिहिताः—V. L. विहिताः

यस्य ते—V. L. (α) यस्यैते (Vivādaratnākara, p. 574), (β) यस्यैतत्

P. 1207, ll. 9—12,—सर्वेषामपि...र्थवादः—all this should go under 202.

[The Bhāṣya on 182-202 is not available.]

VERSE CLXXXII

एकश्चेत्—V. L. यद्येकः

सर्वास्ताम्—V. L. सर्वे ते (Vivādaratnākara, p. 582, Mitākṣarā 2.132).

VERSE CLXXXIII

सर्वासा—V. L. ब्रह्मीना (Srāddhakriyākaumudī, p. 479).

ग्राह पुत्रवतीर्मनुः—V. L. पुत्रिण्यो मनुव्रवीत् (Dattakamīmāṃsā, p. 14).

VERSE CLXXXIV

श्रेयसोऽलाभे—V. L. श्रेयसोऽभावे (Vivādaratnākara, p. 552).

VERSE CLXXXV

पुत्रा रिक्थहराः—V. L. पुत्रो रिक्थहरः (Aparārka, p. 653).

एव च—V. L. एव वा (Aparārka, p. 653).

आतर एव च—V. L. आतर अत्र च

VERSE CLXXXVI

सम्प्रदातैषां—V. L. सम्प्रदस्तेषां (Aparārka p. 544).

After 186 some Mss. have the following additional verse.

असुतास्तु पितुः पत्न्यः समानांशाः प्रकीर्तिताः ।

पितामहश्च ताः सर्वा मातृकल्पाः प्रकीर्तिताः ॥

VERSE CLXXXVII

भवेत्—V. L. हरेत् (Smṛtitattva II, p. 195).

सकुल्यः स्यात्—V. L. सकुल्याः स्युः

After 187 some Mss. have the following additional half-line.

हरेर (द) नृत्विजो वाऽपि न्यायवृत्ताश्च याः स्त्रियः ।

VERSE CLXXXIX

द्रव्यं—V. L. धनं (Vivādaratnākara, p. 597).

VERSE CXC

सगोत्रात्पुत्रमा—V. L. गोत्रात्तन्तुं समा (Aparārka, p. 742).

पुत्रमाहरेत्—V. L. तन्तुमाहरेत् (Vivādaratnākara, p. 589).

स्यात्तत्तस्मिन्—V. L. स्यात्तत्तस्य

तत्र यद्विषयजातं—V. L. तत्र यो विषयभागः (Aparārka, p. 742).

तत्तस्मिन्—V. L. तं तस्मै (Aparārka, p. 742).

VERSE CXCI

द्वौ तु यौ—V. L. द्वौ चैव

VERSE CXCH

समं सर्वे—V. L. सर्वे पुत्रा (Kalpataru quoted, Bālabhaddi on 2. 145).

VERSE CXCH

यथाहृतः—V. L. यथागतः (Vivādaratnākara p. 516).

VERSE CXCV

भ्रातृमातृ—V. L. मातृभ्रातृ

अध्यावाह्निकं—V. L. अध्यावह्निकं (Mitākṣarā, 2. 135-136).

प्रीतिकर्मणि—V. L. प्रीतितः स्त्रियै (Vivādaratnākara, p. 522).

VERSE CXCV

वृत्तायाः—V. L. वृत्तायां

VERSE CXCVI

यद्वसु—V. L. यद्वनम् (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 373 ; Vivādaratnākara, p. 519).

अप्रजायामतीतायां—V. L. (a) अतीतायामप्रजसि (Vivādaratnākara, p. 519), (b) अतीतायामप्रजायां (Smṛtitattva II, p. 186).

VERSE CXCVII

दत्तं—V. L. किञ्चित् (Vivādachintāmaṇi, Cal., 143).

यत्त्वस्थाः स्यात्—V. L. (a) यत्तु तस्याः, (b) यत्तस्यै स्यात्

अप्रजायामतीतायां—V. L. (a) अतीतायामप्रजसि (Aparārka, p. 753), (b) अतीतायामप्रजायां

VERSE CXCVIII

स्त्रियां तु—V. L. स्त्रियास्तु (Madanapārijāta, p. 667).

VERSE CXCV

मध्यगात्—V. L. मध्यकात्

VERSE CC

क्षीभिः—V. L. कक्षि (Smṛtitattva II, p. 184).

VERSE CCH

तु न्याय्यं—V. L. (a) च न्याय्यं, (b) तन्न्याय्यं (Vivādaratnākara, p. 487).

प्रासाच्छादनमत्यन्तं—V. L. (a) प्रासाच्छादनमभ्यङ्गं, (b) प्रासाच्छादनमात्रं
तु

मनीषिणा—V. L. मनीषिणः (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 377).

पतितो ह्यददद्भवेत्—V. L. पतिताः स्थुरदिस्त्ववः (Vivādaratnākara, p. 487).

P. 1207, ll. 9-12—should come under this verse—

VERSE CCIII

तु—V. L. त्रु (Vīramitrodaya Samskāra, p. 195).

दायमर्हति—V. L. दातुमर्हति

P. 1218, l. 1—for त्यजसत्तानानामपत्यं read त्यजतश्चूनामापत्यं

—— 1. 3—for जंय read तन्मू

—— „ —for वा तेन read वाऽनेन

—— 1. 4—after विवाहः add उपनेयता च ज्ञात्यन्धपङ्क्तूनां
वातरेतसः क्लीवस्य दर्शिता । उन्मत्तादयस्त्वनुपनेयाः कुतस्तेषां विवाहः, as in S.

—— „ —for ग्रहण्यासा read ग्रहण्यासा

—— 1. 5—for तस्य सर्वपङ्क्तूदृष्टेर्न्यपतितोपि स्मृति read तच्च
स्मृति

—— 1. 8—for तद्दर्शयितव्यम् read तद्दर्शितम्

VERSE CCIV

यदि विद्यानुपाक्षितः—V. L. (a) यदि विद्यानुपाक्षिनाम् (b) यदि
विद्यानुपाक्षिनः (Mitākṣarā 2. 118).

VERSE CCV

ईहातरचेद्वनं—V. L. ईहातो यद्वनं (Vivādaratnākara, p. 507).

P. 1219, l. 5—for अस्त्येव विभा read अस्त्येवाविभा

—— ll. 5-6—for अपित्र्येऽपि read अपित्र्य इति

VERSE CCVI

मैत्र्य—V. L. मैत्र (Vivādachintāmaṇi, Calcutta, p. 135).

माधुपर्किक्—V. L. माधुपर्किक् (Vyavahāramayūkha, p. 55).

P. 1220, l. 1—for विद्याया read विद्यया

—— l. 2—for यदप्ये read यद्यप्ये

—— „ —for जायमानेन read याजनेन as in S.

—— l. 3—for यतस्तल्लभ्यते read यद्वनं लभ्यते as in S.

VERSE CCVII

विभाज्यः—V. L. विभाज्यः (Aparārka, p. 720).

P. 1221, l. 2—for न चेयं read न देयं as in N. and S.

VERSE CCVIII

For the second line the Mitākṣarā (2. 118) reads दायादेभ्यो न तद्दद्याद्विद्यया लब्धमेव च ; so also Parāsharamādhava (Vyavahāra, p. 377) and Madanapārijāta, (p. 685).

उपार्जितम्—V. L. उपार्जयेत् (Mitākṣarā, 2. 118).

पितृद्रव्यं—V. L. पितृद्रव्यं

तद्—V. L. च (Aparārka p. 723).

P. 1221, l. 6—omit न before वक्तव्यः as in N.

—— l. 7—for मन्त्रे read मैत्रे

VERSE CCIX

पिता—V. L. यदा

मनवासं—V. L. (a) मनुपन्नन् (b) मनवाप्यं (Vivādaratnākāra p. 461).

P. 1222, l. 1—for तदोक्तं read तदुक्तम्

— „ —for चेष्ट read वेष्ट as in Gautama 25. 2.

— l. 2—for यतस्ते read यदैव ते

— l. 5—before नियोक्तव्यं add न

— „ —for पुत्रकामेन वा वि read पित्रा चाकामेन वि as in Gautama 15. 9.

— l. 6—for विति read निति as in Gautama 15. 9.

VERSE CCX

विभक्ताः—V. L. संसृष्टाः (Vyavahāramayūkha, p. 65).

विभजेरन्—V. L. विभजेयुः (Vivādaratnākara, p. 601).

ज्यैष्ठ्यं तत्र—V. L. (a) ज्येष्ठस्तत्र, (b) ज्येष्ठो ह्यत्र

P. 1222, l. 12—for स्वपित्रय read अपित्रय

— l. 13—for भूतः सर्वंग read भूतपूर्वंग

VERSE CCXI

P. 1223, l. 2—for तस्यां read तस्य

VERSE CCXII

विभजेरन्—V. L. विभजेयुः (Mitākṣarā 2. 139).

P. 1223, l. 3—for संसृष्टार्थे गृहीयुः read संसृष्टार्थे ते गृहीयुः

— „ —for अपुत्रा read अप्रजा

P. 1223, l. 4—for प्रवृत्ता read प्रप्ताः

—— „ —for प्रतिगो read पतिगो

—— „ —for त्विय read न त्विय

—— l. 5—for दुर्यञ्ज read दुर्ये च as in Mad.

P. 1224, l. 3—after जीवतेरिति add तत्र...दर्शयति which appears wrongly in l. 4.

VERSE CCXIII

यो ज्येष्ठो...लोभाद्—V. L. यो लोभाद्...ज्येष्ठो (Vyavahāramayūkha, p. 58).

सोऽज्ये—V. L. स, ज्ये (Mitākṣarā 2. 126).

P. 1224, l. 5—for शनिर्हं read शानर्हं

VERSE CCXIV

यौतकम्—V. L. यौतुकम्

P. 1225, l. 2—for पयेद्यन्ते read पयेद्यदा ते

—— „ —for स्तद्वर्धनं read स्तद् धनं

—— „ —for तादृश read तादृशं

—— l. 4—for स्यैव न यौतकम् read स्यैव तद्यौतकम्

VERSE CCXV

न पुत्रभागं विषमं—V. L. न तत्र विषमं भागं (Vivādaratnākara, p. 468).

P. 1225, l. 5—for तेभ्योऽस्मि read तस्यास्मि

VERSE CCXVI

हरेद्धनम्—V. L. धनं हरेत् (Vivādachintāmaṇi, Calcutta, p. 159).

ये स्युः—V. L. यैस्तु

P. 1226, l. 1—for भागे द्वयं read भागे भागद्वयं

—— l. 3—before पितु add ये

—— l. 4—for त एव मेव read तत एव

VERSE CCXVII

दायाद—V. L. दायाण (Vivādaratnākara, p. 591).

VERSE CCXVIII

दश्येत—V. L. दश्यते

VERSE CCXIX

चेमं प्रचा—V. L. चेमप्रचा (Madanapārijāta, p. 685).

पत्रं—V. L. पात्रं

P. 1227, l. 2—for वृद्धा वास्तु चारा read वृद्धाः वास्तु च चोरा

The Bhāṣya on 220-227 is not available.

VERSE CCXX

विभागो—V. L. हि भागो

VERSE CCXXI

राजान्तकरणावेतौ—V. L. (a) राज्यान्तकरणावेतौ ; (Viramitrodaya Rājanīti p. 152), (b) राङ्गान्तकरणावेतौ (Vivādaratnākara, p. 611).

निवारयेत्—V. L. (a) निवासयेत्, (b) विवासयेत् (Vivādaratnākara, p. 611).

दोषौ—V. L. द्वेष्यौ (Vivādaratnākara, p. 611)

VERSE CCXXII

प्रकाश—V. L. प्रत्यक्ष (Vivādachitāmaṇi, Calcutta, p. 166.)

प्रतिपात—V. L. प्रतीपात (do.)

VERSE CCXXIV

कारयेत वा—V. L. (a) यच्च कारयेत् (Aparārka, p. 804); (b) यश्च कारयेत् (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 392), (c) कारयित वा (Vīramitrodaya, Rājanīti p. 153); (d) कारयेत्तथा (Smṛtisāroddhāra p. 334).

VERSE CCXXV

कितवान् कुशीलवान् क्रूरान्—V. L. (a) कितवाञ्छीलवान् कैलान्, (b) कितवाञ्छीलवान् क्रूरान्, (c) कितवान् कुशीलवान् केतान्, (d) कितवान् कुशीलवान् केरान् (Narāyaṇa, Vivādaratnākara, p. 315), (e) कितवान् कुशीलवान् चौरान् (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 153).

VERSE CCXXVII

वैरकृतं—V. L. वै विकृतं (Vivādaratnākara p. 611).

VERSE CCXXIX

P. 1231, l. 3—for सम्बन्धेनाव read बन्धनेनाव

— l. 4—for कर्मणि read कर्मणी

VERSE CCXXX

For the second line Parāsharamādhava (Vyavahāra, p. 159) reads शिथिलाविलरज्ज्वाद्यैर्विधान्नृपतिमर्दनम्

दरिद्राणां च रोगिणाम्—V. L. दरिद्रानाथरोगिणाम्

P. 1232, l. 1—for दमः read दमं

— „ —for व्यादि read फादि

VERSE CCXXXI

ये नियुक्तास्तु—V. L. येऽनियुक्तास्तु (noted by Medhātithi)

नृपः—V. L. बुधः

P. 1232, l. 4—for अन्वस्मा read अन्वतरस्मा as in S.

— l. 5—for माणो read माणे

VERSE CCXXXII

P. 1233, l. 2—for खितमस्ति read खितमिति

— „ —for संवाधशा read संबन्धेन शा

— l. 3—for ब्राह्मणयोरपि read ब्राह्मणस्यापि

VERSE CCXXXIII

भूयो—V. L. प्राज्ञो (Mitākṣarā 2. 306.)

तीरितं—V. L. (a) निर्णीतं (Nandana); (b) तारितं

यद्भवेत्—V. L. (a) सम्भवेत् (Smṛtitattva, II p. 231);

(b) विद्यते (Mitākṣarā 2. 306).

निवर्तयेत्—V. L. (a) निवर्तते, (b) पि वर्तयेत् (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 161).

विद्यात्—V. L. ज्ञेयं (Mitākṣarā 2. 306).

P. 1233, l. 5—for धिकारणे read धिकरणे

— l. 6—for नु शब्दं read नुशिष्टं

— l. 7—धनग्रण.....ज्ञानादिना—all this should go under verse 234.

After 233 some Mss. have the following additional verse—

तीरितं चानुशिष्टं चयो मन्येत विकर्मणा ।

द्विगुणं दण्डमास्थाय तत्कार्यं पुनरुद्धरेत् ॥

VERSE CCXXXIV

अमात्याः—V. L. अमात्यः

प्राङ्विवाको—V. L. प्राङ्विवाका

यः कुर्यात्—V. L. (a) यत्कुर्यात्, (b) यः कुर्यात्

तं सहस्रं च—V. L. (a) तान् सहस्रं च ; (b) सहस्रं चैव ; (c) सहस्रं तांश्च

P. 1234, l. 1—for अर्थतस्तु read अर्थं तु

— „ —for प्रज्ञा read अज्ञा

VERSE CCXXXV

तरकरो—V. L. स्तेयी च

श्रेयाः—V. L. वेद्याः

VERSE CCXXXVI

P. 1235, l. 2—for स्वकिनः शरीर read स्वकनं शरीर

VERSE CCXXXVII

स्तेये च—V. L. स्तेये तु

ब्रह्महत्याशि—V. L. ब्रह्महत्याशि—(Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 304).

VERSE CCXXXVIII

For the second line the Vivādaratnākara (p.635) has the following—चरेयुः पृथिवीं सर्वां दान्यास्तृतमसाहसम्

असंयोज्याः—V. L. (a) असंयोज्याः; (b) असम्भोज्याः (Prāyashchittavivēka, p. 27).

असम्भोज्याः—V. L. असम्भाज्याः (Prāyashchittavivēka, p. 27).

विगर्हितः—V. L. (a) विवाहितः, (b) विवाहिनः (Vivādaratnākara, p. 635).

P. 1236, l. 2—for अविग read विग

VERSE CCXXXIX

ज्ञातिसम्बन्धिभिः—V. L. ज्ञातिसम्बन्धिनः

P. 1236, l. 5—for दोषे read योगे

VERSE CCXL

तु कुर्वाणा... नाङ्क्या राजा ललाटे स्युः—V. L. त्वकुर्वाणा... अङ्क्या
राजा ललाटेषु

पूर्वे वर्णा—V. L. (a) सर्ववर्णा, (b) सर्वे वर्णा, (c) पूर्ववर्णा (Mitākṣarā,
2. 270).

ललाटे स्युः—V. L. (a) ललाटे तु, (b) ललाटेषु

P. 1236, l. 6—for शूद्रादावन्यपूर्ववर्णा read शूद्रादन्ये पूर्ववर्णा as
in Mad.

VERSE CCXLI

ब्राह्मणस्यैव—V. L. ब्राह्मणस्यैव

VERSE CCXLII

तान्यकामतः—V. L. तानि धर्मतः (Vivādaratnākara, p. 635).

हार—V. L. हानि (Vivādaratnākara, p. 635).

VERSE CCXLIII

महापातकिने—V. L. महापातकिनां

तेन दोषेण—V. L. तेनाधर्मेण (Vivādaratnākara, p. 637).

दोषेण—V. L. पापेन

VERSE CCXLIV

पपादयेत्—V. L. पकल्पयेत् (Vivādaratnākara, p. 637).

त—V. L. तत् (Prāyashchittavivēka, p. 122).

श्रुतवृत्तोपपन्ने वा—V. L. (a) श्रुतवृत्तोपसम्पन्ने ; (b) श्रुतविद्योपसम्पन्ने
(Vivādaratnākara, p. 637).

VERSE CCXLV

राज्ञां—V. L. राज्ञो (Vivādaratnākara, p. 638).

दण्डधरो—V. L. दण्डधरो (Vivādaratnākara, p. 638).

P. 1238, l. 5—for किने read किने as in S.

VERSE CCXLVI

पापकृद्भ्यो—V. L. ब्राह्मणेभ्यो (Vivādaratnākara, p. 638).

यत्र वर्जयते—V. L. यत्र च नियते

कावेन—V. L. लोके तु (Nandana).

P. 1239, l. 1—for माणश्च read माणं च

—— l. 2—for विकृतिः read विकृतं

—— „ —for अविहानम् read विविहीनम्

VERSE CCXLVII

यथोक्तानि—V. L. यथोक्तानि (Vivādaratnākara, p. 638).

विकृतं न च—V. L. (a) विकृतिर्न च, (b) विकृतं च न

VERSE CCXLVIII

यैरुद्वेजनकरै—V. L. यैस्तमुद्वेजनकरै (Parāsharamādhava Vyavahāra, p. 396).

P. 1240, l. 1—for त्याद्याः read त्याद्यैः

VERSE CCXLIX

तावान् वध्य—V. L. यावान् वध्य (Vivādaratnākara, p. 649).

धर्मस्तु विनियच्छतः—V. L. धर्मश्चैव नियच्छतः (do.)

P. 1240, l. 3—for राज्ञोऽप्रयु read राज्ञ उपयुं

—— ll. 3-4—for प्रत्यवरोधेन read प्रत्यवायेना

—— l. 4—for यच्छति read यच्छत इति

—— l. 5—for संस्कारा read संहारा

—— „ —for इष्टा read दृष्टा

—— l. 6—for दित्युक्तं read दित्युक्तं

—— l. 7—for दोषः read उदोषः

VERSE CCL

उदितोऽयं विस्तरशो—V. L. उदितोविस्तरेशां (Vivādaratnākara, p. 618).

हारस्य निर्ययः—V. L. हारविनिर्ययः (do.)

VERSE CCLI

धर्म्याणि कार्याणि—V. L. कार्याणि सर्वाणि (Vivādaratnākara, p. 618).

VERSE CCLII

निविष्टदेशस्तु—V. L. निविष्टदेशेषु

कृतदुर्गश्च—V. L. कृतदुर्गस्तु

P. 1241, l. 2—for तत्कृत्यं read तत्कृत्या

VERSE CCLIII

P. 1241, l. 4—for आर्यवृत्तं read आर्यं

— „ —for कर्तव्येत read कर्तव्यं इत

— „ —for ते च read तेन

P. 1242, l. 2—for भावमात्रेण read भावमात्रं न

— 1. 3—for पाळनेपि read पाळनमपि

— „ —for स्वराज read स्वराज्य

— 1. 5—for दनार्य read दार्य

— 1. 6—for नित्या तु read नित्याननु as in Mad.

— „ —for अथो read अतो

VERSE CCLIV

तस्य—V. L. यस्य

स्वर्गाच्च—V. L. स्वर्गात्स

VERSE CCLV

निर्भयं तु—V. L. निर्भयं हि (Vivādaratnākara, p. 294).

तस्य तद्वर्धते—V. L. तस्याभिवर्धते.

लिख्यमानः—V. L. लेख्यमानः

VERSE CCLVI

हारकान्—V. L. हारिणः (Vivādaratnākara, p. 289).

VERSE CCLVII

तेषां—V. L. त्वेषां

स्वेते ये स्तेनाटविकादयः—V. L. (a) त्वेवं स्तेनाटव्यादयो जनाः
(Vivādaratnākara, p. 291).

(b) स्वेते स्तेनाटव्यादयो जनाः

(c) चैव स्तेना भटविका जनाः

(d) त्वेषां ये स्तेनाटविकादयः

P. 1243, l. 3—for तुलादिना read तुलाविशेषेण

— l. 4—for शकाः जवनिका read शवशुकाः वाणिजकाः

VERSE CCLVIII

श्रौपधिकाः—V. L. सोपधिकाः (Vivādaratnākara, p. 291).

उत्कोचकाश्रौपधिका वञ्चकाः कितवास्तथा—V. L. उत्कोचकाश्रौपधिकान्
वञ्चकान् कितवास्तथा

भद्राश्वमेधणिकैः सह—V. L. (a) भद्राश्वमेधणिकैस्सह, (b) भद्राश्वमेधणिका-
स्तथा (c) भद्राश्वमेधणिकास्तथा, (d) भद्राश्वमेधणिकास्तथा, (e) भद्राश्वमेधणिकैस्सह
(Vivādaratnākara, p. 291).

मङ्गलादेशवृत्तान्—V. L. मङ्गलादेशवृत्तान्

P. 1243, l. 6—for उत्कोचकार्येण read उत्कोचका ये

— l. 7—for वञ्चन्य read वञ्चन्य

— „ —for हटोपकारे read अपकारे

P. 1244, l. 1—for उपधावनग्रह read उपधिः । कितवा धनग्रह

P. 1244, l. 2—for न्यग्रस्था read न्यग्रोद्यथा

— l. 3—for नानाकारण read नाकारिणो

— „ —for ग्रामिणान् read ग्रामीणान्

— „ —for बान्धुप read ये ह्युप

— l. 5—for आदेश read मङ्गलादेश

VERSE CCLIX

शिल्पोपचार—V. L. शिल्पोपकार

P. 1244, l. 8—for निपुणाश्चापकारे read निपुणाश्चोपचारे

VERSE CCLX

एवमाद्यान्—V. L. एवमादीन्

विजानीयात्—V. L. विजातीयान्

P. 1245, l. 1—for दान read दान् न

— l. 2—for न यदि read नयति

— l. 3—for मूर्खाद्यान् read मूर्खाद्यान्

— „ —for वादि read वादी

— l. 4—for चारण read चारिण

— ll. 4-5— तुल्यकर्म..... कथयिष्यन्ति—all this should go under verse 261.

VERSE CCLXI

सुचरितैः—V. L. तु चरितैः (Vivādaratnākara, p. 293).

गूढैः—V. L. तैस्तै (Vivādaratnākara, p. 293).

प्रोत्साद्य—V. L. (a) प्रोत्साद्य (Vivādaratnākara, p. 293), (b)

प्रोत्साद्य, (c) प्रोत्सार्य

VERSE CCLXII

भिक्ष्याप्य—V. L. भिक्षाप्य (Vivādaratnākara, Calcutta, p. 79).

The Bhāṣya on verse 262 to 273 is not available.

VERSE CCLXIII

निभृतं—V. L. निगूढं

VERSE CCLXV

जीर्णो—V. L. शीर्णो (Aparārka, p. 841).

VERSE CCLXVII

तत्सहायैरनुगतैर्नानाकर्मप्रवेदिभिः—V. L. तत्सहायैः स्वानुगतैर्नानाकर्मप्र-
वादिभिः

उत्सादयेत्—V. L. उत्साहयेत् (Govindarāja).

उत्सादयेरुचैव—V. L. उत्साहयेरुचैव

VERSE CCLXVIII

ज्योपदेशैः—V. L. (a) ज्यापदेशैः, (b) ज्यप्रदेशैः

VERSE CCLXIX

समिध—V. L. सपुत्र

VERSE CCLXXI

वातयेत्—V. L. ताडयेत् (Vivādaratnākara, p. 339).

VERSE CCLXXII

राष्ट्रेषु रक्षाधिकृतान्—V. L. (a) राष्ट्रे पुरे वाधिकृतान्; (b) राष्ट्रेषु
राष्ट्राधिकृतान् (Aparārka, p. 850, Vivādaratnākara, p. 341).

अभ्याधातेषु—V. L. अभ्यागतेषु (Vivādachintāmaṇi, Calcutta,
p. 93).

हुतम्—V. L. हुतान्

चोदितान्—V. L. देशितान् (Vivādaratnākara, p. 341).

VERSE CCLXXIII

तमस्योषेत्—V. L. समाप्तोषेत् (Vivādaratnākara, p. 625).

VERSE CCLXXIV

हिताभङ्गे—V. L. (a) इडाभङ्गे, (b) हिडाभङ्गे, (Aparārka, p. 850),
(c) तडागभङ्गे, (d) सेतुभङ्गे

नाभिधावन्तो—V. L. अनभिधावन्तो (Aparārka, p. 850).

P. 1250, l. 2—for निर्वास्तेना read निर्वास्यना as in N.

VERSE CCLXXV

कोषापहतृन्—is misprint for कोषापहतृन्

प्रातिकूल्येवस्थितान्—V. L. (a) प्रतिकूलेषु च स्थितान् (Aparārka, p. 853, Mitākṣarā 2. 302), (b) प्रतिकूलेवस्थितान् (Vivādaratnākara, p. 367), (c) प्रतिकूलेषु वा स्थितान्, (d) प्रतिकूल्येवस्थितान्

ररीणां—V. L. वीराणां (Vivādaratnākara, p. 367).

घातयेद्विधिर्दण्डैररीणां चोपजापकान्—V. L. (a) अरीणामुपधावतो
घातयेद्विधिर्वैः; (b) अरीणां चोपजापकान्—हरेस्त्वर्वस्वमेव च (Parāsharamū-
dhava Vyavahāra, p. 395).

P. 1250, l. 3—for ज्ञाति read जाति

VERSE CCLXXVI

क्षित्वा—V. L. (a) कृत्वा; (b) भिक्त्वा (Aparārka, p. 845).

तीक्ष्णशूले—V. L. तीक्ष्णशूले (Mitākṣarā, 2. 275).

VERSE CCLXXVII

अङ्गुलीः—V. L. अङ्गुली (Vivādaratnākara, p. 321,
Parāsharamūdhava Vyavahāra, p. 302, Aparārka, p. 845).

प्रथमे ग्रहे—V. L. प्रथमागसि (Vivādachintāmaṇi, Calcutta, p. 87.)

VERSE CCLXXVIII

मोषस्य—V. L. मोषस्य

हन्यात्—V. L. शिष्यात्

चौरमिवेश्वरः—V. L. (a) चौरान्नरेश्वरः (Vivādaratnākara p. 338),
(b) चौरानिवेश्वरः (Aparārka, p. 849).

P. 1252, l. 1—for सीता read शीता

VERSE CCLXXIX

तडागभेदकं—V. L. (a) तडाकभेदकान्, (b) तडाकभेदकम्

यद्वापि—V. L. (a) तद्वापि, (b) तथापि

दाप्यस्तुत्तम—V. L. (a) दाप्यश्चोत्तम, (b) दद्याच्चोत्तम (Vivādaratnākara, p. 365).

The Bhāṣya on 280 and 281 is not available.

VERSE CCLXXXI

तडागस्य—V. L. तडाकस्य

VERSE CCLXXXII

अमेध्यं चाद्यु शोधयेत्—V. L. (a) अमेध्यं च प्रशोधयेत्; (b) अमेध्यानां च शोधनम्

P. 1253, l. 1—for दिर्नि read दिभिर्नि

VERSE CCLXXXIII

तच्च—V. L. न तु (Aparārka, p. 765).

आपद्गतोऽथवा वृद्धो—V. L. (a) आपद्गतो वा वृद्धो वा; (b)
आपद्गतस्तथा वृद्धो (Vivādaratnākara, p. 222).

P. 1253, l. 3—for शक्ता गृ read शक्तास्ते गृ

VERSE CCLXXXIV

P. 1254, l. 2--for वाऽनन्यरत read वाऽतत्परत

VERSE CCLXXXV

प्रतिकु—V. L. अनुकु (Vivādachintāmaṇi, Calcutta, p. 101).

पञ्च दद्यात्—V. L. दद्यात्पञ्च (Vivādaratnākara p. 363).

P. 1254, l. 4—before येन add संक्रमः

— „ for संक्रमध्वज read ध्वजः

— l. 5—for धीताप्रत्यापसिं read धीतप्रत्याससिं as in Mad.

VERSE CCLXXXVI.

च दण्डः—V. L. तु दण्डः (Vivādachitāmaṇi, Calcutta, p. 100.)

अपवेधे—V. L. अपि वेधे

P. 1255, ll. 2—for तेन कु read अकु

— „ —for अत्र वेधतिर्भेदने विद्यने read अवेधितप्रदेशेन विध्यते

— l. 3—for विचरे read विध्यते

VERSE CCLXXXVII

समामुयात्—V. L. (a) स प्रामुयात् (Aparārka, p. 822), (b) सम्प्रामुयात् (Vivādachitāmaṇi, Calcutta, p. 80.)

मध्यममेव—V. L. मध्यम एव

P. 1255, l. 8—After समत्वेन add न

VERSE CCLXXXVIII

च सर्वाणि—V. L. च कष्टानि (Nandana.)

राजमार्गे निवे—V. L. (a) राजा मार्गे निवे; (b) वामार्गे निनिवे (Vivādaratnākara p. 630).

दुःखिता—V. L. दुष्कृता

VERSE CCLXXXIX.

प्राकारस्य च भे—V. L. प्राकारस्यानुभे (Vivādaratnākara, p. 367.)

द्वाराणां भेत्तारं—V. L. द्वाराणां भंक्तारं (do.)

प्रवासयेत्—V. L. प्रमापयेत् (do.)

After (289) some Mss. have the following additional verse :—

एतेनैव तु कर्माणि श्रान्तः श्रान्तः पुनः पुनः ।

कर्माण्यारभमाणं तु पुरुषं स्त्री निषेवते ॥

P. 1256, l. 4—for दुर्गता read दुर्गंगता

VERSE CCXC

चानासैः—V. L. (a) चानासौ; (b) चानासेः; (c) विद्वेषे (Aparārka, p. 821.)

(d) चानासे

P. 1256, l. 8—for भूताद्याधराः read भूतविद्याः as in F. N. as in Mad.

VERSE CCXCI

बीजोत्क्रष्टा—V. L. (a) बीजात्क्रष्टा, (b) वीर्यात्क्रष्टा,

(c) बीजोत्क्रुष्टः, (d) बीजोत्क्रुष्टः,

(e) बीजोत्क्रुष्टाः (f) बीजोत्क्रुष्टोः,

(g) बीजोत्क्रुष्टा, (h) बीजोत्क्रुष्टं (i), बीजोत्क्रुष्टी

(Vivādaratnākara, p. 296.)

विकृतं—V. L. विविधं

भेदकरचैव—V. L. भेदनाच्चैव (Aparārka, p. 825.)

विकृतं प्राप्नुयाद् वधम्—V. L. प्राप्नुयाद् विकृतं वधम् (Vivāda-chitāmaṇi, Calcutta, p. 81.)

P. 1257, l. 1—for बिजानि read बीजानि

— l. 2—for बीजं यत्क read बीजमुत्क

VERSE CCXCII

P. 1257, l. 8—for न्याये read आद्यायं

VERSE CCXCIII

पहरणे—V. L. पहारे तु (Vivādaratnākara, p. 324).

प्रकल्पयेत्—V. L. प्रवर्तयेत्

P. 1258, l. 2—for कार्यं श्र read कार्यञ्च

— l. 3—for द्रव्य ज्ञानाप्यनु read द्रव्यज्ञानानु

VERSE CCXCIV

सहाङ्गं—V. L. (a) समस्तं, (b) समग्रं, (c) समस्ता (Vīramitrodaya.)

P. 1258, l. 10—for दिति read दिनेति

— „ —after प्रकृतिस्त्वेन add गुरुलघुभावश्च । प्राकृतीनामेवार्थ उच्यते । यदि महान् लोभो अमात्यादि राज्यप्रकृतिस्त्वेन

P. 1258, l. 11—for योध read शोध

P. 1259, l. 1—for मन्त्रि read मन्त्री

— l. 3—for कापालिनि read कपालानि

— l. 4—for योज्यो भेदः read यो भेदः

VERSE CCXCV

महत्—V. L. नृपः (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 278).

P. 1259, l. 5—for स्वबलस्य read स्वस्य

— „ —for सुवर्ण read स्ववर्ण

— „ —for दण्डः read दण्डकोशयोः

— „ —for राष्ट्रं read राष्ट्रयोः

— „ —for शकार्यं read शङ्कायां

VERSE CCXCVI

ससाङ्गस्येव इ—V. L. ससाङ्गस्यास्य (Viramitrodaya, Rājanīti, p. 320).

विष्टब्धस्य—V. L. विश्रब्धस्य

P. 1260, l. 1—for दित्यवष्ट read दिति । विष्ट

—— l. 2—after कैकस्य add न

—— l. 3—for तदनाद read तन्महताद्

VERSE CCXCVII

तुषे तु—V. L. तुषे हि

भेष्टं—V. L. शिष्टं

VERSE CCXCVIII

कर्मणाम्—V. L. केवलम्

महीपतिः—V. L. (a) परात्मनः (b) परात्मनोः

P. 1261, l. 3—omit वा after कर्मणि

VERSE CCXCIX

आरभेत ततः कार्यं संचिन्त्य गुरुलाघवम् ।—V. L. गुरुलाघवतो ज्ञात्वा
ततः कर्म समाचरेत् (Nandana).

P. 1261, l. 6—for क्रोध read क्रोधसमुत्थानि

—— l. 7—for समहीतं read समीहितं

VERSE CCC

P. 1262, l. 1—गीता (नृत्यगीता)...वेदितव्यानि—This should go under verse 299.

—— l. 2—for जानो पि read जा अन्योपि

—— „ —for जन read जान

—— „ —for चीयन्ते read चीयते

VERSE CCCI

P. 1262, l. 4—for शेषत read शेष

— „ —for सिद्धेः read सिद्धः

— „ —for वृत्तादि read वृत्ताणि युगादि

VERSE CCCII

कर्मस्थोऽभ्युद्यतस्त्रेता विचरंस्तु कृतं युगम्—V. L. (a) कर्मस्थोऽभ्युद्यितस्त्रेता
विकृतं सुकृतं युगम्

(b) धर्मस्थोऽभ्युद्यितस्त्रेता विकृतं सुकृतं युगम् ।

(c) कर्मस्थोऽभ्युत्थितस्त्रेता विकृतं सुकृतं युगम्

P. 1263, l. 1—for अनुष्ठान read अनुत्थान

— „ —for याना तिष्ठ read याननुतिष्ठ

— l. 2—for संपादा read संपदा

VERSE CCCIII

वायोश्च—V. L. वातस्य (Viramitrodaya Rājānīti, p. 19).

VERSE CCCIV

स्वं—V. L. तत् (Viramitrodaya Rājānīti, p. 19).

चरन्—V. L. चरेत्

VERSE CCCV

राज्ञान्—V. L. राज्यान्

विरयं—V. L. सम्यक् (Nandana, Viramitrodaya Rājānīti, p. 19).

VERSE CCCVI

वियन्तस्याः प्रजा—V. L. वियन्तस्यः सर्व (Viramitrodaya Rājānīti, p. 19).

VERSE CCCVII

प्रजाः—V. L. सर्वे

P. 1264, l. 3—for राधेन read राधे

VERSE CCCVIII

वरुणैर्न यथा पाशैर्बद्ध एवाभिदृश्यते—V. L. वरुणेनापि पाशैश्च बध्यते
वारुणैर्नरः

एवाभिदृश्यते—V. L. एव हि दृश्यते

P. 1264, l. 4—for अवशङ्किता read अवशिष्टिता

— „ —for कार्यं read अकार्यं

VERSE CCCIX

चान्द्रवृत्तिको—V. L. चन्द्रवृत्तिको (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 19).

P. 1265, l. 1—for निर्वाता आपन्न read निर्वात

VERSE CCCXII

युतो—V. L. युक्तो

P. 1266, l. 1—for हारः श्लो read हारश्लो

VERSE CCCXIII

ब्राह्मयान्—V. L. ब्राह्मयम् (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 151.)

सद्यः सबलबाहुनम्—V. L. सभृत्यबलबाहुनम्

VERSE CCCXIV

सर्वभक्ष्यो—V. L. (a) सर्वभक्षो, (b) सर्वभक्षा

चाप्यायितः सोमः—V. L. (a) चाप्यायितश्चेन्दुः

VERSE CCCXV

लोकानन्यान् सृजेयुस्ते—V. L. लोकानलोकान् कुर्युस्ते (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 151.)

VERSE CCCXVI

यानुपाश्रित्य—V. L. (a) यान् समाश्रित्य (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 151), (b) तान् समाश्रित्य
 ब्रह्मैव च—V. L. ब्रह्म चैव (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 151).
 तेषां—V. L. तेषां

VERSE CCCXVII

The Vīramitrodaya (Rājanīti, p. 151) reads the verse as

प्रणीतश्चाप्रणीतश्च यथाभिर्देवतं महत् ।
 एवं विद्वानविद्वान्श्च ब्राह्मणो देवतं महत् ॥

P. 1268, l. 1—for नादिक्रि read दानादिक्रि as in S.

VERSE CCCXVIII

वर्धते—V. L. (a) पूज्यते (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 151);
 (b) वर्तते

P. 1268, l. 3—for प्यविज्ञे read प्यनवज्ञे

VERSE CCCXIX

वर्तन्ते—V. L. वर्तते (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 151).
 हि तत्—V. L. (a) महत् (b) हि सः
 ब्राह्मणाः पूज्याः—V. L. ब्राह्मणः पूज्यो (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 151).

VERSE CCCXX

अत्रस्थाति प्र—V. L. अत्रस्थापि प्र (Vīramitrodaya Rājanīti, p. 152).
 सँशः—V. L. सँतः

P. 1268, l. 5—for *विज्ञावस्था* read *विज्ञाः व्यवस्था*

P. 1269, l. 2—after *नाशकः* add *नैवम्*

VERSE CCCXXI

P. 1269, l. 3—omit *केनैवम्*

— l. 5—for *सर्वं* read *सर्वत्र*

VERSE CCCXXII.

सम्पृक्त—V. L. *संयुक्त* (*Vīramitrodaya Rājanīti*, p. 143).

चक्रं च—V. L. *चक्रं तु*

इह चासुत्र—V. L. *इहासुत्र च*

P. 1270, l. 1—for *चत्रिय* read *चक्रं*

VERSE CCCXXIII

पुत्रे राज्यं समासज्य—V. L. (a) *पुत्रे राज्यं समासाद्य*, (b) *पुत्रे राज्यं समासज्य*, (c) *सुतं राज्ये समावेरय*

P. 1270, l. 3—for *रजसा* read *जरसा*

VERSE CCCXXIV

सदा युक्तो—V. L. *समायुक्तो*

P. 1270, l. 9 *तदायु* read *सदा यु*

— „ omit *लोकेभ्यस्तपरः*

VERSE CCCXXV

P. 1271, l. 1—omit *शूद्रेष्व*

— „ for *पचारे* read *पचारं*

VERSE CCCXXVI

कृत्वा दारपरिमहम्—V. L. कृतदारपरिमहः (Madanapārijāta, p. 227).

P. 1271, l. 3—for नियुक्तः read नित्ययुक्तः

VERSE CCCXXVII

P. 1271, l. 5—for विका यै यां वद्धर्माय प्रीति read विकार्यै यावद्धर्मायापीति

VERSE CCCXXVIII

कामः—V. L. कामं

कथंचन—V. L. प्रयत्नतः

P. 1272, l. 2—for भुक्ष्य read भुञ्ज

— l. 4—omit यदा

— „ for प्रकृतिः read प्रवृत्तिः

VERSE CCCXXIX

विद्याद्वयं—V. L. विद्यादर्थे (Madanapārijāta, p. 227).

VERSE CCCXXX

बीजानामुसिर्विष्व—V. L. बीजोसिविधियुक्तः (Madanapārijāta, p. 227).

चेन्नदोषगुणस्य—V. L. चेन्नबीजगुणस्य

मानयोगं च—V. L. (a) मानयोगांश्च (Madanapārijāta, p. 227),

(b) जनयोगांश्च

P. 1273, l. 1—for मुप्यते...मुप्यते read मुप्यते...मुप्यते

VERSE CCCXXXI

गुणागुणान्—V. L. गुणागुणम् (Madanapārijāta, p. 227).

परिवर्धनम्—V. L. (a) च विवर्धनम् (Parāsharamādhava, 417),

(b) वृद्धिरर्जनम् (Madanapārijāta, p. 227).

P. 1273, l. 3—for विक्रेयं read विक्रेय

VERSE CCCXXXIII

दद्याच्च—V. L. विद्याच्च (Madanapārijāta, p. 227).

अन्नमेव—V. L. भक्ष्यमेव (Madanapārijāta, p. 227).

VERSE CCCXXXIV

यशस्विनाम्—V. L. तयस्विनाम्

नैश्रेयसः—V. L. निःश्रेयसः (Madanapārijāta, p. 230).

VERSE CCCXXXV

सृष्टुवाग—V. L. सृष्टुःशान्तो (Parāsharamādhava Āchāra, 418)

ब्राह्मणापाश्रयो—V. L. (a) ब्राह्मणापाश्रयो, (b) ब्राह्मणोपाश्रयो
(Parāsharamādhava Āchāra p. 418).

P. 1275, l. 1—for शुचि read शुचिः

Adhyaya X

Before verse (1) some manuscripts add the following line :—

अतः परं प्रवक्ष्यामि अध्येतव्यस्य यो विधिः

VERSE I

P. 1277, l. 1—Before ग्रहणार्थं add वेदः कृत्स्नोऽधिगन्तव्यो सरहस्यो द्विजन्मनेति, as in A. N. S. & C.

P. 1277, l. —for वेदस्य वा read वा

—— l. 7—for ज्ञाति read जाति

—— l. 11—before तथा add उच्यते

—— „ —for यत read अत

—— „ —for तथा read यथा

—— l. 12—for मेव read मेवं

VERSE III.

वर्णानां—V. L. सर्वेषां

P. 1278, l. 7—omit हृदयङ्गमाभिरित्यादि [ग्राम एव]

—— l. 8—for रेकादशतो read रेकादशद्वादशयोः

VERSE IV

P. 1279, l. 5—for स्यादेवस्त्व read स्यात् एताश्च as in A. and N.

—— „ —for युक्तो read युक्ता

—— „ —for सार्थः read तार्थाः

—— l. 7—for शङ्क्यते read शङ्क्येत

—— l. 8—for मयं श्लो read परः श्लो

VERSE V

P. 1280, l. 4—for धर्मे read धर्मैः as in S. and A.

— „ —for शक्यं read शक्य

— l. 5—for भर्तृसं read सं as in S.

— l. 7—for तनय read तत एव य

— l. 9—for यद्यपि read यदपि

— „ —for पुनःपुनः read पुनः

— l. 12—for नाद्धेतु read नाद्धर्तु

— l. 13—for शब्दमपसार्य read शब्दपर्यायेण as in N. and A.

— l. 21—for प्रमाणं तैरेव read प्रमाणांतररूप as in S.

— l. 22—for श्लोकैः read श्लोको

— „ —for पुरुषा read सा as in S.

— „ —for भ्युप read ए्युप

— l. 26—for वचनात्वात् read वर्धनत्वम् । त

— l. 28—for केन read एकेन

— l. 27—for यद्दर्शं read अद्दर्शं

P. 1281, l. 5—for गारश्वाद्देव read गौरश्वाद्देव

— l. 10—for अन्तरेप्र read अन्तरप्र

— l. 14—after धर्माः read यत्र

— „ —for स्वीयो read स्त्रियो

— l. 16—for न्तरेण त्रित्व read न्तरत्व

— l. 20—for देव read देव

P. 1281, l. 20—for तबु read तषु as in S.

—— l. 24—for ज्यत एवाप read ज्यते तत्राप as in S.

—— „ —for च सच read वचनम्

—— l. 26—for तासु read तास्तु

—— „ —for वाद्यत्वं ध read वान्वयध

P. 1282, l. 2—for तद्वा read तद्वा

—— l. 4—for तस्त्वत read तस्तत

—— l. 5—for यते read यतो

—— l. 6—for स्तिमे read स्थितमे

VERSE X

P. 1285, l. 2—for सदा read अपसदा

—— „ —for फलदा अपशीर्षाः read फलादवसजाः

—— „ —for भिद्यन्ते read निन्यन्ते

VERSE XI

P. 1285, l. 3—for म्ये नत्व read म्येन त्व

VERSE XII

शूद्रादायोगवः—V. L. (a) शूद्राद्यायोगवः, (b) शूद्रादयोगवः

चाण्डालश्चा—V. L. चाण्डालस्त्व

वर्णसंकराः—V. L. (a) वर्णसंकरे

जायन्ते वर्णसंकराः—V. L. जायते वर्णसंकरः

VERSE XIII

यथा—V. L. तथा

प्रातिशोम्येपि—V. L. (a) प्रातिशोम्ये तु, (b) प्रातिशोम्येन

P. 1286, l. 4—for न त्वध्ययनादिषु read न तु यजनादिषु as in S.

—— l. 5—for कीर्तिरलोके read कीर्तिश्लोके as in S.

—— „ —for एवं read एव.

—— „ —for चण्डाल read चण्डालवद्

VERSE XIV

P. 1287, l. 1 for न्तरानाज्ञः read न्तरनाज्ञा

—— l. 2—Omit या before जातिः

—— l. 3—for तदर्थेवद् read न ह्येतद् as in A.

—— l. 4—for दोषाः read दोषः

VERSE XV

P. 1287, l. 5—for स्मिँल्लोकेन read स्मिँश्लोके न

VERSE XVII

एव तु—V. L. एव वा

VERSE XVIII

पुक्कसः—V. L. (a) पुक्कसः, (b) पुक्कसः

VERSE XIX

चतुर्जातस्तथोग्रायां—V. L. उग्रासु जातो चत्तायां

तथोग्रायां—V. L. तथोग्रायां च

वेण—V. L. वेन.

कीर्त्यते—V. L. कीर्तितः (Parāsharamādhava Prāyashchitta,

VERSE XX

जनयन्त्यप्रतांस्तु तान्—V. L. (a) जनयन्त्यवूतान् सुतान् (b) जनयन्त्यप्रतायां
(noted by Medhātithi, who does not mention any such var.
lec. as 'avratāḥ' as wrongly asserted by Buhler.

व्रात्यानिति विनिर्दिशेत्—V. L. व्रात्यानित्यभिनिर्दिशेत्

VERSE XXI

भृञ्जकण्टकः—V. L. (a) भृज्जकण्टकः (b) भृस्यकण्टकः (c) भृस्यकण्टकः.

वाटधानौ—V. L. (a) वाढधानौ, (b) वाढधानौ

पुष्पधः शैल एव च—V. L. (a) पुष्पशैल एव च, (b) पुष्पः
शैलकस्तथा, (c) पुष्पशैल एव च, (d) पुष्परेषरएव च, (e) पुष्पवसैशैलस्तथा,
(f) पुष्पशीवक एव च.

VERSE XXII

व्रात्यालिच्छिवि—V. L. (a) व्रात्यालिच्छिवि, (b) व्रात्यालिच्छिवि, (c)
व्रात्यालिच्छिवि

VERSE XXIII

कारुषश्च—V. L. पारुषश्च

विजन्मा च—V. L. निजङ्गश्च

VERSE XXIV

जायन्ते वर्णसकराः—V. L. जायते वर्णसकरः

P. 1290, ll. 2-3—for तास्वयं read स्वयं

— 1. 3—for चत्र read चात्र

— 1. 4—Before कंचित् add इति

VERSE XXVI

वाण्डालश्च V. L. वाण्डलस्तु

VERSE XXVII

जनयन्ति स्वयोनिषु—V. L. जनयन्ति विगर्हितान्

मातृजात्याः—V. L. (a) मातृजात्यां, (b) मातृजातौ noted by Medhātithi.

मातृजात्यां प्रसूयन्ते प्रवरासु च योनिषु—V. L. मातृजातौ स्वयोन्यां तु सदृशं जनयन्ति वै (Govindarāja).

P. 1292, l. 1—for योनि read योनिषु

—— l. 3—for म्वष्टां read म्वष्ट्यां

—— „ —for शानैव read शानेव

—— l. 4—for वर्णयो read स्वयो

—— l. 6—for प्रतिबोम read प्रकृतप्रतिबोम

—— „ —for प्रसज्यत read एत

—— l. 7—for ज्ञेय read ज्ञेयं

—— „ —for दृष्टमयो read नष्टमयो

—— l. 8—for लोम्यं च सा read लोम्य सा

—— „ —for शेषमनपेक्ष्य read शेषापेक्षा

VERSE XXVIII

स्वयोन्यां तु—V. L. स्वयोन्यां च

बाह्येष्वपि क्रमात्—V. L. (a) बाह्येष्वपि क्रमः (b) बाह्येष्वयं क्रमः

अनन्तर्यात्—V. L. अनन्तर्याम्

P. 1293, l. 2—for क्षययोरा read क्षययोरौ

—— l. 3—for उपनयं न read उपनयनं

—— „ —for लोमता read लोमाज्जाता

VERSE XXIX

P. 1294, l. 1—for वत्रिया read वसृजाया

— „ —for वत्रा read वत्ता

— l. 2—for वत्रियाया read वसृजायायां

— l. 3—for ण्डालाभ्यः read ण्डाल्याम्

VERSE XXX

P. 1294, l. 4—for बाह्यतरेण बाह्याजाताः read बाह्यतरोत्पत्तिर्वर्णिता

VERSE XXXI

P. 1295, l. 2—for लोमाश्च read लोमाः च

— l. 4—After केचिद्धीनाः add केचिद्धीनाः

— l. 6—for वत्रियचाण्डाला अपि read वसृचाण्डालापि

— l. 7—for श्याग्र read श्यग्र

— l. 12—for भवन्ति read भवन्तः

VERSE XXXII

दासजीवनम्—V. L. (a) दास्यजीवनम्, (b) दास्यजीविनं

सैरन्ध्रं—V. L. (a) सैरिन्ध्रं, (b) सैरन्धिं

P. 1296, l. 2—for लाभकर्मकार्य read लोभात् कर्मकारि

— l. 3—for वृत्तिबाह्वं read वृत्तिं द्वि

P. 1297, l. 1—for रारण्य read रा अरण्य

— l. 2—omit वर्षकः, not in S.

VERSE XXXIII

मैत्रेयक—V. L. मैरेयक noted by Medhātithi.

P. 1297, l. 5—for अतस्तं read अजलं

— „ —for वन्दाति read वन्दीति

— l. 6—for वार्यं ज read वामुं ज

VERSE XXXIV

मार्गवं—V. L. मागधं

VERSE XXXV

मृतवस्त्रभृत्स्वनार्यासु—V. L. (a) मृतवस्त्रभृत्सुनारीषु, (b) मृतवस्त्रा-
स्वनार्यासु

पृथक् त्रयः—V. L. पृथक् क्रियाः

VERSE XXXVI

वैदेहिकात्—V. L. वैदेहकात्

P. 1299, l. 2—for निषाद्यौ read निषाद्योः

— „ —for देह्यामि read देह्यात् मि

— l. 3—for भेदे क read भेदेन चैक

VERSE XXXVII

P. 1299, l. 4—for हारत्वात् read हारवान्

VERSE XXXVIII

चाण्डालेन—V. L. चण्डालेन

तु सोपाको—V. L. च सोपाको

पुष्कस्यां—V. L. (a) पुष्कस्यां, (b) पुष्कस्यां

P. 1300, l. 1—for तद्वत्वादि read तद्वत्त्वादि

VERSE XXXIX

P. 1300, l. 4—for न्तावसा read न्यावसा

—— l. 5—for दिवृत्ति read दिवृत्तिः

—— „ —Omit राहारादिति.....तीय एवसे

VERSE XLI

स्वजातिजान्—V. L. सजातिजान्—

षट् सुता—V. L. (a) षडुक्ता, (b) षड्गुणा

P. 1301, l. 1—for तीयास्तु read तीयासु

—— l. 5—omit धर्मिण्य...नीयः, not in A. S. and N.

VERSE XLII

प्रभावैस्तु—V. L. (a) प्रभावैश्च, (b) प्रभावेण

P. 1302, l. 2—for ब्राह्मणजात read ब्राह्मणाजात

VERSE XLIII

ब्राह्मणातिक्रमेण—V. L. ब्राह्मणादर्शनेन

P. 1302, l. 3—for तथो read यथो

VERSE XLIV

पुण्ड्रकाः—V. L. (a) पौण्ड्रकाः, (b) पौण्ड्रकाः, (c) चान्द्रकाः, (d)

चान्द्रकाः

चौद्र—V. L. (a) चोद्र, (b) सोद्र, (c) चोण्ड्र, (d) चाद्र, (e) चौल,
(f) चोळ, (g) चोङ्ग, (h) चौङ्ग

पल्लव—V. L. पल्लव (b) पल्लव

दरदाः क्षशाः—V. L. दरदास्तथा

P. 1303, l. 5—for न तमि read न जनमि

VERSE XLVI

P. 1304, l. 2—for आत्मानो read आत्मानं

— „ —after न्दितानि add तथा च वक्ष्यते which appears wrongly in line 3.

VERSE XLVIII

आयोगवस्य च—V. L. आयोगवस्य तु

मद्गु—V. L. मंलु

बुब्बु—V. L. (a) बूबु, (b) वूच, (c) भूभु, (d) चब्बु

P. 1304, l. 5—for त्वाष्टि read त्वष्टि

VERSE XLIX

पुष्कसानां—V. L. (a) पुष्कसानां, (b) पुष्कसानां

वेयानाम्—V. L. वैयानाम्

VERSE L

P. 1305, l. 4—for वसेयः read वसेयुः

— „ —for विज्ञातोविज्ञाति read विज्ञाताजाति

VERSE LI

अपपान्नाश्च—V. L. (a) अवपान्नाश्च, (b) अयःपान्नाश्च

P. 1305, l. 4—for पान्नाय read पान्नाः

— l. —for शक्तेषु read सक्तेषु

P. 1306, l. 1—for तद्गृहीयुः read ते गृहीयुः

— l. 2—for गर्दभ read गर्दभं

VERSE LII

मृत्तचैलानि—V. L. मृत्तचैलानि

मिन्नमाण्डे च—V. L. मिन्नमाण्डेषु

VERSE LIII

मिथस्तेषां—V. L. मिथश्चैषां

VERSE LIV

P. 1307, l. 1—Omit रात्राविति

VERSE LV

P. 1307, l. 4—हित read हिता

VERSE LVI

शय्याश्चा—V. L. शय्याश्च

VERSE LVII

P. 1307, l. 7—for दृष्टव्यम् read द्रष्टव्यम्

VERSE LIX

P. 1308, l. 3—for मात्मयिं read मात्मीयं

—— „ —for गृह्णा read निगृह्णा

VERSE LX

यस्य—V. L. यदि

P. 1309, l. 1—for सलोके read लोके

VERSE LXI

राष्ट्रिकैः—V. L. राष्ट्रियैः

VERSE LXII

गवाथ वा—V. L. गवार्ये च

क्षीबाढाम्युपपत्तौ—V. L. (a) क्षीबाढाभ्यवपत्तौ, (b) क्षीबाढाम्यवपत्तौ

P. 1309, l. 4—for त्वमेव read त्वादेव

VERSE LXIII

अस्तेयं—V. L. अक्रोधः

एतं—V. L. (a) एवं, (b) एकं

सामासिकं—V. L. स्वाभाविकं

चातुर्वर्ण्यं—V. L. वर्ण्यं

P. 1310, l. 3—for ण्येयं read एय

— l. 4—for स्तेषा read तेषा

— l. 5—for गमस्तेषामुत्पन्नः read गमात्तेषामुपपन्ना

— „ —for तिर्नोधि read तिर्ध

— l. 7—for तेऽति read ते ते

Between the two halves of 63, some Mss. have the following additional lines:—

आद्यकर्मातिथेयं च दानमस्तेयमार्जवम् ।

प्रजनं स्वेषु दारेषु तथा चैवानुसूयता ॥

VERSE LXIV

P. 1310, l. 10—for पित्र्यर्थे योगता read उपत्यर्थयोगता

P. 1311, l. 3—for से सति read सेति

— l. 6—for आश्रया read अश्रेया

— l. 7—for एष एवार्थः read व्यापकार्थः

VERSE LXV

एवं तु—V. L. एवं च

P. 1312, l. 2—Omit एते

— „ —for प्राप्तं read प्राप्ता

VERSE LXVI

श्रेयस्त्वं कस्यचिद्भवेत्—V. L. (a) श्रेयस्त्वं क्वेतिचेद्भवेत्; (b) श्रेयस्त्वं केतिचेद्भवेत्; (c) श्रेयस्त्वं केतिचिद्भवेत्; (d) श्रेयान् कस्त्वनयोर्भवेत्; (e) श्रेयस्त्वं नेति चेद्भवेत्

VERSE LXVII

P. 1313, l. 4—for एवमन्यत्र read एव, नान्यत्र as in S.

VERSE LXVIII

P. 1313, l. 5—for पाराश read पारश

— „ —for हेतुम read हेतुव

— l. 6—for पूर्व read पूर्वः

VERSE LXX

अन्ये—V. L. एके

P. 1314, l. 4—for त्रिषु read त्रीषु

— „ —for क्षेत्र read क्षेत्रं

— l. 6—for स्थितिः read स्थितं

VERSE LXXI

P. 1315, l. 2—for भवेत्केवलं read भवेत् खिलमेव

VERSE LXXII

P. 1315, l. 5—for यदाशक्यन्ते read यदा शक्यते

VERSE LXXIII

नासमाविति—V. L. तामसागतिः

P. 1316, l. 1—for दिजा read द्विजा

—— l. 3—for बुद्ध्वा read बुद्ध्या

—— l. 4—for शूद्रस्तुल्यः स्यात् read शूद्रस्तुल्यो न स्यात्

—— „ —for समौ read नासमौ

VERSE LXXIV

स्वकर्मण्यवस्थिताः—V. L. स्वकर्मव्यवस्थिताः

P. 1316, l. 9—for विकारं read धिकारं

VERSE LXXV

यजनं याजनं—V. L. याजनं यजनं

ग्रहरं चैव षट् कर्मायथग्रजन्मनः—V. L. ग्रहं चैव ब्राह्मणानामकल्पयत्
(Vīramitrodaya Paribhāṣā, p. 45).

VERSE LXXVI

P. 1317, l. 4—for कर्मसु read कर्म

—— l. 5—for अपि चा read अपि वा

VERSE LXXVII

निवर्तन्ते—V. L. निवर्तेरन्

ब्राह्मणान्—V. L. (a) ब्राह्मणः, ; (b) ब्रह्मा वै ; (c) ब्राह्मणा

VERSE LXXVIII

प्रतिहितान्धमान्—V. L. प्रति तथैतानि

VERSE LXXIX

पशुकृषिः—V. L. पशुकृषी (Mitākṣarā, 1. 119).

P. 1318, l. 3—for वणिक् read वणिक्

—— l. 4—omit वणिक्

VERSE LXXX

च रक्षयम्—V. L. तु रक्षयम्

P. 1319, l. 1—for स्वकर्मशास्त्रप्रवृत्ति read स्वकर्मसु । शास्त्रीयवृत्ति

VERSE LXXXI

स ह्यस्य—स त्वस्य (Viramitrodaya Rājanīti, p. 13)

प्रत्यनन्तरः—V. L. प्रत्यनन्तरम् (Madanapārijāta, p. 231).

P. 1319, l. 3—for प्राप्तं read पयांसं

—— l. 6—for निवृत्तिः read वृत्तिः

—— „ —for कारी read करी

—— „ —for शस्त्रा read शास्त्रा

—— „ —for शेषो read शेषा

—— l. 7—after शूदेवपीति add तथा चाह from line 8.

below.

VERSE LXXXII

P. 1319, l. 8—omit तथा चाह here.

—— l. 9—for वणिग् व्यायामविक्रय read वणिज्यायामविक्रये

—— l. 11—for ना स्व read चास्व

VERSE LXXXIII

हिंसाप्राया—V. L. हिंसाभयात् (Parāsharamādhava Āchāra, p. 426).

P. 1320, l. 3—for स्तस्याम read स्तस्याः प्र

— „ —for स्थापयते read स्था आपयते

VERSE LXXXIV

P. 1320, l. 5—for न तु तद्युक्तं read यदुक्तम्

— l. 9—for काष्ठवत् read काष्ठहत्या

— „ —for अनुभवन्ती read अनुभूतं

— „ —for सर्व read सर्वैः

VERSE LXXXV

P. 1321, l. 1—for क्रयं read क्रयं

— „ —for दाना read दाना

— l. 3—for भावा read स्वभावा

— „ —for नैपुण्यं read नैपुण्यं

— l. 4—for गर्हिता read गर्हिततरा as in S.

— „ —after कृषिः add ततो न्यूना वाणिज्या as in S.

— „ —for चादयः read चा as in S.

VERSE LXXXVI

अपोहेत—V. L. व्यपोहेत (Madanapārijāta, p. 232).

P. 1321, l. 7—for तथा read यथा

P. 1322, l. 1—for स्मारण्याः read स्था स्मारण्याः

VERSE LXXXVII

P. 1322, l. 4—for माजिना read माविका

VERSE LXXXVIII

अपः—V. L. अयः (Samskāramayūkha, p. 123).

चिरं—V. L. चारं (Nārāyaṇa).

चौद्रं—V. L. चारं (Nandana).

P. 1323, l. 2—for मृद्धि read मृद्धीका

— l. 3—for वेधेनि read वेधनि

VERSE LXXXIX

नीलीं—V. L. (a) नीलिं ; (b) नीलं (Madanapārijāta, p. 232).

मद्यं—V. L. मजां

च लाक्षां च—V. L. बलाकां च (Madanapārijāta, p. 232).

सर्वाश्चैकशकांस्तथा—V. L. (a) सर्वानेकशकांस्तथा, (b) सर्वाश्चैकशकान् पश्यन्, (c) सर्वाश्चैकशकान् बहून्, (d) द्विशकैकशकांस्तथा (Madanapārijāta, p. 232).

P. 1323, l. 6—for अश्वाश्चत read अश्वाश्चत

After 89 some Mss. have the following additional verse:—

त्रपुसीसं (से) तथा लोहं तैजसानि च सर्वशः ।

बालाश्चर्मं (पाशाश्चर्मं) तथास्थीनि सस्नायूनि च वर्जयेत् (वसास्नायूनि रोचनाम्) ॥

VERSE XC

कामं—V. L. हस्तं

शुद्धान्—V. L. शुद्धान्

P. 1323, l. 10—for रेयागामी बहु read रे चागामिनि बहु

P. 1324, l. 1—for अचिर read चिर

— l. 2—for यवतिलानविक्रीयन्ते read यत्र तिलान् विक्रीयन्ते

— l. 3—for ब्रह्मा read वीक्षा

ERSE XCI

दानात्—V. L. यानात् (Samskāramayūkha, p. 124).

कृमिभूतः—V. L. कृमिभूत्वा

श्वविद्यायां—V. L. (a) स्वविद्यायां, (b) स विद्यायां (Parāsharamādhava Āchāra, p. 431), (c) च विद्यायां

For the second line some Mss. read—कृमिर्भवति विद्यायां कर्मणा तेन पापकृत्

P. 1324, l. 9—for युक्तं read न युक्तम्

— „ —for स्थाना read स्नाना

VERSE XCII

शूद्रो भवति—V. L. शूद्रीभवति

चौरविक्रयात्—V. L. चारविक्रयात्

VERSE XCIII

इतरेषां तु पण्यानां—V. L. इतरेषामपण्यानां (Mitākṣarā—3. 40).

नियच्छति—V. L. निगच्छति

VERSE XCIV

रसैः—V. L. तिलैः (Nandana and noted by Medhātithi).

च कृतान्नेन—V. L. (a) चाकृतान्नेन (Aparārka, 933 noted by Mitākṣarā,) (b) वाकृतान्नेन (Madanapārijāta, p. 233).

P. 1325, l. 4—for अन्येन read चन्तेन

— l. 5—for पायसादिना read पायसापूपादिना

— l. 6—for गौतमेनैवं दर्शितम् read गौतमो भेदं दर्शयति s in N. and A.

VERSE XCVI

लोभाद्—V. L. मोहाद्

कर्मभिः—V. L. जातिभिः (Vivādaratnākara, p. 363).

VERSE XCVII

वरं—V. L. श्रेयान्

परधर्मेण जीवन् हि—V. L. परधर्माश्रयाद् (Mitākṣarā, 3. 41).

सद्यः—V. L. विप्रे (Samskāramayūkha, p. 123).

न पारक्यः स्वनुष्ठितः—V. L. (a) परधर्मास्वनुष्ठिताद् (Madanapārijāta, p. 233), (b) परधर्मात् स्वधिष्ठिताद्

VERSE XCVIII

P. 1327, l. 6—for तदुक्तं read तदयुक्तं

— l. 7—for सर्वं शे read सर्वंशे

VERSE XCIX

शूद्राः—V. L. शूद्रः (Madanapārijāta, p. 233).

पुत्रादाराख्यं प्राप्नोति—V. L. (a) पुत्रदाराख्ये प्राप्ते, (b) पुत्रदाराख्यप्राप्ते (Madanapārijāta, p. 233).

VERSE C

प्रचरितैः—V. L. सुचरितैः

P. 1328, l. 2—for यत्र छेद read पत्रच्छेद

VERSE CI

स्वे पथि—V. L. स्वपथि

अवृत्ति—V. L. स्ववृत्ति (Aparārka, p. 935).

P. 1328, l. 5—for वृत्तिर read वृत्तिम

— l. 6—for कश्चित read कश्चितः

— „ —for प्लुपान् read प्लुवन्

VERSE CII

दुष्यतीत्येतद्—V. L. दुष्यते ह्येतद् (Smṛtitattva II. p. 362).

P. 1329, l. 2—for गेय read गे न

VERSE CIII

गर्हिताद्—V. L. ऽगर्हिताद् (Parāsharamādhava Āchāra, p. 183).

ज्वलनाम्बुसमा—V. L. ज्वलनार्कसमा (Parāsharamādhava Āchāra, p. 183).

P. 1329, l. 4—for युक्तो read उक्तो

— „ —for ज्ञायेति read ज्ञायेते

— l. 6—for एवं read एव

— l. 7—for देव वा read देकवा

— l. 8—for सत्प्र read ऽसत्प्र

— „ —for प्रवृत्तिः read प्रवृत्तिः

VERSE CIV

यतस्ततः—V. L. इतस्ततः (Yatidharmasaṅgraha, p. 75).

For the second line the Samskāraratnamālā reads—स्त्रिष्यते
न स पापेन पद्मपत्रमिवाम्भसा

जीविताख्य—V. L. जीवनाख्य (Aparārka p. 935).

पापेन—V. L. दोषेण (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 326).

P. 1329, l. 10—for प्रतिग्र read परिग्र

— „ —for कर्माक्षदपे read कर्मानवे

— l. 11—for दम्भ read दः

VERSE CV

पापेन—V. L. दोषेण (Aparārka, p. 935).

P. 1330, l. 1—for शुनः । शेष read शुनःशेष

—— l. 2—for प्रकृति read परकृति

VERSE CVI

परिरक्षार्थ—V. L. रक्षार्थाय (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 326).

VERSE CVII

विजने—V. L. निर्जने (Parāsharamādhava Prāyashchitta p. 326).

बृधोः—V. L. (a) बृधोः (b) बृहत्

VERSE CIX

तथैवा—V. L. तथा वा (Aparārka, p. 935).

VERSE CX

शूद्रादपि—V. L. शूद्रस्यापि

VERSE CXI

ध्यापनैः कृतम्—V. L. ध्यापनात् कृतम् (Aparārka, p. 936).
P. 1332, l. 1—for ते च वक्ष्यति read तेन न वृत्तिः

VERSE CXII

P. 1332, l. 4—for ग्रहः स read ग्रहस

—— ll. 5-6—for ग्रहणं प्रशस्त्यग्र read ग्रहणोऽनस्तग्र

—— l. 6—for क्षोभः read क्षोभं

- P. 1332, l. 6—for वृत्तिरि read वृत्तिर
 — „ —for किञ्चित्स्यात् read किञ्चित्साम्यम्
 — l. 7—for पपन्नेन read पपन्नो न
 — „ —for कुर्वीतयमिति read कुप्यतीत्ययमिति

VERSE CXIII

- P. 1333, l. 2—for न्यन्न read न्यद्
 — „ —for निमित्तैः read विप्रैः
 — l. 4—for दित्सन्नया read दित्सन् या

VERSE CXV

- P. 1334, l. 2—for निबन्धा read बन्धा
 — l. 3—for तदीय read तद्वाय
 — l. 6—for षश्रवणेपि read षः । सर्ववणपि
 — l. 8—for प्रयोगः read योगः
 — „ —Omit आवर्जनः not in S.

VERSE CXVI

धृतिः—V. L. गिरिः (Aparārka, p. 936 and Mitākṣarā, 3.42, and Nandana).

भैक्ष्यं—V. L. भैक्षं

गोरक्ष्यं—V. L. गोरक्षा (Mitākṣarā, 3. 42).

- P. 1335, l. 3—for वृत्ति read वृत्त्य
 — „ —for मात्रे read मात्र

VERSE CXVII

ऽस्त्रिकाम्—V. L. ऽस्त्रकम्

VERSE CXVIII

भागमापदि—V. L. भागमर्हति

VERSE CXIX

नाहवे—V. L. (a) न भवे, (b) न भवे

वैस्यात्—V. L. वैस्यान् (Vīramitrodaya Rājanīti p. 263).

VERSE CXX

विंशं कार्षापणावरम्—V. L. (a) विंशत्कार्षापणावरम् ;

(b) विंशत्कार्षापणापरम्

(c) त्रिंशत्कार्षापणावरम्

P. 1337, l. 1—for व्यवहारिणः शूद्राः read व्यवहारिणां लाभादृष्टो
भागो ग्रहीतव्यः । विट्शब्दः प्रजावचनः । हिरण्यव्यवहारिणां विंशतितमः ।
कर्मेपकरणः शूद्राः as in S.

VERSE CXXI

वृत्तिमाकांक्षन्—V. L. वृत्तिमाकांक्षेत्

आराधयेद्यदि—V. L. (a) आराधयेदिति, (b) आराधयेदपि

जिजीविषेत्—V. L. जिजीविषुः

VERSE CXXII

P. 1338, l. 3—after त्युक्तं add भवति

— „ —for यमिति...विष्टकर्मैव read यमिति । यदाऽस्य एव

— l. 4—for यदस्य read यदास्य

VERSE CXXIII

कीर्त्तते—V. L. कथ्यते (Parāsharamādhava Āchāra, p. 421).

भक्त्यस्य—V. L. भवेत्तस्य (do.)

VERSE CXXV

P. 1339, l. 7—for पुलका read पुलका

VERSE CXXVI

P. 1340, l. 6—for न युज्यते read युज्यते

VERSE CXXVII

धर्मैषवस्तु—V. L. धर्मैश्चरन्ति (Smṛtitattva II, p. 381).

धर्म—V. L. (a) वृत्तिं (Smṛtitattva II, p. 381); (b) वृत्तं

मन्त्रवर्ज्य—V. L. मन्त्रवर्जं (Shāntimayūkha, p. 2).

P. 1340, l. 9—for अतस्ता read अतस्ते

— „ —for शंसा read शंसां

— l. 7—for आय read अय

— „ —for विधयाधानाक्षप read विधानादग्न्याधानाक्षेप as
in S.

VERSE CXXX

एते—V. L. एवं

VERSE CXXXI

आतुर्वर्ण्यस्य कीर्तितः—V. L. (a) आतुर्वर्ण्ये प्रकीर्तितः

(b) आतुर्वर्ण्यः प्रकीर्तितः

(c) आतुर्वर्ण्याः प्रकीर्तिताः

Adhyaya XI

[The corrections are based mainly upon S. and N.]

VERSE I

यक्ष्यमाण—V. L. यक्षमाण (Madanapārijāta, p. 468).

सर्ववेदसम्—V. L. सार्ववेदसम् (Hemādri-Dāna, p. 30).

गुर्वर्थं पितृ—V. L. गुर्वर्थपितृय (Madanapārijāta, p. 429).

स्वाध्यायाध्युपतापिनः—(a) स्वाध्यायाद्युपतापिनः (b) स्वाध्यायाध्युपतापिकः
(Madanapārijāta, p. 468).

P. 1343, l. 1—for स्नातकविशेषेण read अनेकविशेषण

— „ —for नार्थो read नार्थी

— l. 5—for वषय read वषय

— „ —for द्यर्षो read द्यर्षी

— l. 9—for विश्रित्य निर्वचनेभ्यो read विःस्वेभ्यो निर्वचनेभ्यो

VERSE III

एतेभ्योहि—V. L. (a) एतेभ्योऽपि

द्विजाग्नेभ्यो—V. L. द्विजाग्नेभ्यो

P. 1344, l. 2—for तथापि read तथाहि

VERSE IV

ब्राह्मणान् वेदविदुषः—V. L. (a) ब्राह्मणो वेदविदुषे, (b) ब्राह्मणो वेदविदुषि
(c) ब्राह्मणोभ्यश्च विद्वद्भ्यः

दक्षिणाम्—V. L. दक्षिणाः

P. 1345, l. 3—for पदेश read पदेशः

After verse V some MSS. have the following additional verse.

बुद्धौ च मातापितरौ साध्वी भार्या सुतः शिष्यः ।

अपकार्यशतं कृत्वा भर्तव्या मनुरब्रवीत् ॥

Which occurs in Māṇḍalik's Edition after verse 10. It is quoted by Medhātithi under 2. 189. and Kulluka has the following, which is omitted by all other commentators—

धनानि तु यथाशक्ति विप्रेषु प्रतिपादयेत् ।

वेदविस्सु विविक्तेषु प्रेत्य स्वर्गं समरनुते ॥

Māṇḍalik has treated this as text and numbered it 6. We have decided to omit it. But we retain the numbering of Māṇḍalik's Edition (cf. Bühler, Burnell etc.)

VERSE VII

भक्तं—V. L. वित्तं (Parāsharamādhava Āchāra, p. 157).

अधिकं वाऽपि—V. L. अतोऽधिकं वा

P. 1346, l. 2—for लुक्त read उक्त

VERSE IX

दुःखजीविनि—V. L. दुःखपीडिते

सधर्म—V. L. स धर्मः

मध्वापातो—V. L. मध्वापानो

P. 1347, l. 1—for वदति read ददाति

—— l. 3—for सदसो read धर्मसदसो

VERSE X

यत्—V. L. यः

देहिकम्—V. L. दैहिकम्

जीवतश्च—V. L. जीवतोऽस्य

VERSE XI

P. 1348, l. 1—for वैश्या read हिरण्या

—— l. 2—for विविमये read विविमयेन

—— „ —for न च read ननु च

—— l. 3—for चादः read द्याहुः

—— „ —for वाप read चाप

—— l. 4—for विशेषेण निर्वच read विशेषेणेति वच

—— l. 7—for कुतः read हीनक्रतुः

—— l. 8—for सत्यमसो read सत्यप्यसो

VERSE XIII

P. 1349, l. 5—for कस्या read कस्या

—— „ —for सा, read शास्त्राद् या चैवतिचेत्ययमेव

VERSE XIV

तयोः—V. L. द्वयोः

VERSE XV

तथा—V. L. यथा

प्रवर्धते—V. L. (a) विवर्धते, (b) प्रवर्तते

P. 1350, l. 4—for आदा read अदा

VERSE XVI

सप्तमे भक्ते—V. L. सप्तमं भक्तं (Aparārka, p. 938).

VERSE XIX

P. 1352, l. 3—After यस्यापहरति add यस्मै च प्रयच्छति

VERSE XX

यद्धनं—V. L. धनं यद्

VERSE XXII

तस्य—V. L. तस्माद्

प्रकल्पयेत्—V. L. च पालयेत्

VERSE XXIV

यजमानो हि भिक्षित्वा—V. L. भिक्षित्वा यजमानो हि

कहिंचित्—V. L. धर्मवित् (Parāsharamādhava, p. 155).

VERSE XXV

यो न सर्वं—V. L. यः सर्वं न (Mitākṣarā, l. 127).

VERSE XXVI

ब्राह्मणस्त्वं वा—V. L. ब्राह्मणस्त्वं च

लोभेनापहिनस्ति यः—V. L. लोभेनापहरेत्तु यः

P. 1354, l. 6—after गच्छत्येव add किन्तु

— „ —Before धनं add यद्

P. 1355, l. 3—for यद्युक्त read तदनुकूल

VERSE XXVII

नित्यं—V. L. चैव

P. 1355, l. 8—for विधिनात्र read विधानान्

VERSE XXIX

विरवैश्च देवैः साध्यैश्च—V. L. वैश्वदेवैः स्वसाध्यैश्च

विधेः—V. L. विधिः (Smṛtitattva, II p. 87).

VERSE XXX

वर्तते—V. L. (a) वर्तयेत् (Smṛtisāroddhāra, p. 306); (b)

विद्यते—V. L. जायते (do.)

For the second line the Samskāra-ratnamālā, p. 14 reads
स नामोति फलं तस्य परत्रेति श्रुतिः स्मृतिः.

VERSE XXXI

वेदयेत् V. L.—वेदयीत

P. 1357, l. 3—for प्रतीयेऽभिधिन्यादित्यपि read प्रतीयते । शिष्यादिति

VERSE XXXIII

विचारयन्—V. L. (a) विचारितम्, (b) भिचारयन् (Nandana),
(c) भिचारितम्

After 33 some MSS. have the following additional verse

तदस्त्रं सर्ववर्णानामनिवार्यं च शक्तिः ।

तपोवीर्यप्रभावेण अवप्यानपि बाधते ॥

VERSE XXXIV

द्विजोत्तमः—V. L. (a) द्विजोत्तमाः (b) द्विजोत्तमैः

Between the two halves of (34) some MSS. have the
following additional half verse—

तद्धि कुर्वन् यथाशक्ति भ्रामोति परमां गतिम् ।

VERSE XXXV

मैत्री—V. L. मैत्री

नृयाज्ञ—V. L. कुर्याञ्च, (Nārāyaṇa)

शुक्लं,—V. L. (a) शुक्लं, (b) शुक्लं, (c) शुक्लं ('stale.')

P. 1358, l. 5—for चरेत् read चरते

VERSE XXXVI

न वै—V. L. नैव

After (40) some MSS. have the following additional verse—

अज्ञहीनो दहेद्राष्ट्रं मन्त्रहीनस्तु ऋत्विजः ।
दीक्षितं दक्षिणाहीनो नास्ति यज्ञसमो रिपुः ॥

VERSE XLI

कामकारतः—V. L. कामचारतः

VERSE XLII

P. 1361, l. 3—for पदिशो read पदेशो

— l. 4—for स्यैवास्य read स्यैकस्य

— l. 5—अग्नीनां.....जिज्ञास् should go below under verse (43), before पूर्वविध्यतिक्रमे

VERSE XLIII

तेषां सततमज्ञानां वृषलाग्न्युपसेविनाम्

V. L. पापानां सततं तेषामग्निं शूद्रस्य जुह्वताम् (Nandana).

VERSE XLIV

प्रसज्जि—V. L. (a) प्रसक्त्ये, (b) प्रसज्जि (Prāyashchittaviveka, p. 10), (c) प्रसज्यजि (Smṛtisāroddhara, p. 351).

For the second line Parāsharamādhava (Āchāra, p. 50) reads अविग्रहाच्चेन्द्रियाणां नरः पतनमुच्छति (which occurs in बाह्यवस्त्रम्)

P. 1362, l. 9—for शुचिः स्य read शुचित्य

P. 1363, l. 2—for व्यता प्रधा read व्यताप्रधा

— „ —for फलासि read फलसि

P. 1363, l. 2—for *व्यता* read *व्यतां*

— „ —for *नावगमं कु* read *वागमकु*

— l. 3—for *निविध्यते* read *न निष्पद्यते*

— „ —for *वायोन्न* read *वायो यन्न*

— l. 7—for *वाच्य* read *बोध्य*

— l. 8—for *स्वनानामपि* read *स्वनायामपि*

— l. 11—for *निमित्तं विशेषयेत्* read *निमित्तविशेषे यत्*

— „ —for *नाम प्रतीयते* read *प्रतीयते*

— l. 12—for *या जायते* read *जायते*

— l. 14—for *यैः सुखलुब्धेषु* read *यार्थेषु सर्वेषु*

VERSE XLV

P. 1364, l. 5—for *मुपकर्तव्यं* read *मुदाहर्तव्यं*

VERSE XLVI

शुध्यति—V. L. *नश्यति* (Aparārka, p. 1040).

पृथग्विधैः—V. L. *पृथक् पृथक्* (Madanapārijāta, p. 705).

P. 1365, l. 2—for *एवं* read *एव*

— l. 4—for *तथापि* read *तथा च*

— l. 8—for *त्वासि* read *त्वसि*

— l. 9—for *ख्यात* read *ख्यान*

— „ —for *तत्तदेव* read *सत्तदेव*

— „ —for *निकृ* read *निष्कृ*

— l. 14—for *कायो हि* read *योहि*

P. 1365, l. 14—for मद्यपः read मद्याप

— „ —for बुद्ध्यायसु read बुद्ध्या सु

— l. 15—for धे read नथे

— „ —for गानतु read गानां तु

— l. 16—for धेल read अर्थेल

— l. 19—for गौय read गौयः

— „ —कृलप read कृले प

VERSE XLVII

दैवात्—V. L. मेहात् (noted by Medhātithi).

द्विजः—V. L. सति

P. 1366, l. 3—for दर्शपूर्वं read पूर्व

— l. 5—for न संसर्गं read संसर्गं

— l. 6—for श्रयत्वा read याश्रयत्वा

— „ —for सिद्धिः read सिद्धः

— l. 8—omit शिष्टैः

After (47) some MSS. have the following additional verse—

प्रायो नाम तपः प्रोक्तं चित्तं निश्चय उच्यते ।

तपो निश्चयसंयुक्तं प्रायश्चित्तमिति स्मृतम् ॥

VERSE XLVIII

दुरात्मानो—V. L. दुराचारा

P. 1366, l. 10—for शेषे read शेष

VERSE XLIX

श्यावदन्तताम्—V. L. श्यावदन्तकः

P. 1367, l. 3—for रिक्थ्य read रैक्थ्य

—— „ —for केयो read कोयो

—— l. 4—for वैकस्यं read ग्वैकस्यं

VERSE L

पौतिनासिक्थं—V. L. पूतिनासिक्थं,

After (51) some MSS. have the following additional verses—दीपहर्ता भवेदन्धः काणो निर्वापको भवेत् (V. L. निर्वापकस्तथा) हिंसया व्याधिभूयस्त्वमरोगित्वमहिंसया

(V. L.—हिंसारतस्सदा रोगी वाताङ्गः पारदारिकः)

(V. L.—हिंसया व्याधिभूयस्त्वं स्फीतोऽन्यस्यभिमर्षकः)

This verse has been accepted by Bühler as the text of Manu and translated as such.)

- VERSE LII

कर्मविशेषेण—V. L. कर्मावशेषेण

VERSE LIII

निन्द्यैर्हि—V. L. निन्दितैः

P. 1369, l. 1—for कृतैः सह read कृतैनसः

VERSE LIV

गमः—V. L. गमम् (Aparārka p. 1044)

संसर्गश्चापि—V. L. (a) संयोगं चैव, (b) संयोगश्चैव (Madanapārijāta p. 786) (c) संसर्गं चैव (Aparārka, p. 1044)

VERSE LV

अनृतं च समुत्कर्षे—V. L. अनृतं स्वयमुत्कर्षे

P. 1370, l. 2—for यो वासना read योधना

— „ —for तपद्रूस्तप read तद्रूपस्तद्रूप

— l. 5—for तादिशं read तामिशं

VERSE LVI

कौटसाक्ष्यं—कूटसाक्ष्यं (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 293).

ब्रह्मोऽम्भता वेदनिन्दा कौटसाक्ष्यं—V. L. ब्रह्मोऽम्भं वेदनिन्दा च कूटसाक्ष्यं (Aparārka, p. 1047).

गर्हितानाद्ययोः V. L. (a) गर्हितान्नाज्ययोः (Mitākṣarā 3. 231),

(b) गर्हितान्नाद्ययोः (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 293).

P. 1371, l. 2—for न्यञ्चापि read न्यन्नापि

— l. 3—for युज्य read भुज्य

VERSE LVII

P. 1371, l. 4—for शब्दौ read गद्गौ

— „ —for ऽसती read ऽसति

VERSE LVIII

स्वयोनीषु—V. L. (a) स्वयोन्यासु (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 231), (b) स्वयोनिसु

P. 1371, l. 6—for तस्या read तस्य

— l. 7—for शङ्खे read क्षीमशङ्खे

— „ —for विषय read विषम

P. 1371 l. 8—for करणस्य न्याय read करणस्यान्याय

— l. 9—for सं निदेश read सनिर्देश

P. 1372, ll. 3—4—for वक्ष्यते । न त्याज्यमतः read विवक्षिते नान्या-
य्यम् । अतः

— l. 4—for धानामेव read धमेव

— „ —for ब्रह्म read ब्रह्मह

VERSE LIX

संयाज्य—V. L. संयाज्यं

विक्रयाः—V. L. (a) विक्रयम्, (b) विक्रयौ, (c) विक्रयः

पारदार्यात्मविक्रयाः—V. L. (a) पारदार्यमविक्रयः, (b) पारदार्यमविक्रयम्
—noted by Medhātithi.

P. 1372, l. 6—for वामसे read वां से

— l. 7—omit अन्येन

— l. 8—for दनु वृ read दननुवृ

— „ —for ध्याया read ध्यापका

— l. 9—for ध्यायस्या read ध्यायस्पयस्या

— l. 10—for दैहि read दैकाहि

P. 1373, l. 1—for प्राप्तस्य read प्राप्तवयस्कस्य

VERSE LX

परिवेत्ताऽनुजेनूढे,—V. L. (a) परिवेत्तिताऽनुजेनोढे, (b) परिवेत्तानुजेनोढे,
(c) परिवेत्तिता चानुजेन

VERSE LXI

वार्षुष्यं वृत्तलोपनम्—V. L. (a) वार्षुषित्वं वृत्तच्युतिः, (b) वार्षुषित्वं
वृत्ताच्युतिः (Prāyashchittāviveka, p. 192).

P. 1373, l. 5—for धनाप read अनाप

—— l. 6—for सिष्टः read शिष्ट

—— l. 7—for शास्त्रतो read इच्छातो

—— „ —for चेदितश्चेच्छास्त्रकृ read यदि चेच्छाकृ

P. 1374, l. 1—for मिथ्या read मिच्छा

—— l. 2—for सौंदर्या read सौर्या

—— „ —Before फले add वा

VERSE LXII

भृताध्यापनमेव च—V. L. (a) भृतकाध्यापनं तथा (Prāyashehitaviveka, p. 192), (b) भृत्याध्यापनमेव च, (c) भृताश्चाध्यापनं तथा, (d) भृतादध्यापनं तथा, (e) भृत्याच्चाध्यापनं तथा

भृत्या चाध्य—V. L. भृतादध्य (Prāyashchittaviveka, p. 192).

P. 1374, l. 5—for ये ऽसौ read यः सो

—— l. 7—for अयत्यानि read अपण्यानि

VERSE LXIII

हिंसौषधीनां स्त्रयाजीवो—V. L. (a) हिंस्रौषधिस्त्र्युपाजीवो (Nandana)
(b) हिंस्रौषधीनां स्त्र्युपाजीवो.

P. 1375, l. 1—for योग एव read योगः

—— „ —for मार्या read मार्यानि

—— l. 2—for वर्धनं read प्रवर्तनं

—— „ —for सुप read उप

—— l. 3—for सेना read श्येना

—— l. 4—omit भार्यापण्यभा

VERSE LXIV

- 、 P. 1375, l. 5—for ण्णुक् read ण्णुक्
 ——— l. 7—for ण्णता read ण्णना
 ——— l. 8—for ननु read ननु
 ——— „ —for यतः read ययोरिति

VERSE LXV

- स्तेयं—V. L. स्तैभ्यं
 ऋणानामनपक्रिया—V. L. ऋणानां चानपक्रिया (Prāyashchittaviveka, p. 192).
 कौशील्यस्य च क्रिया—V. L. (a) कौशील्यस्यनक्रिया, (b) कौशिक्यं
 न्यसनक्रियाः
 भिग—V. L. भिग (Prāyashchittaviveka, p. 192).

- P. 1376, l. 5—for सस्व read ऽसस्व
 ——— „ —for कुर्व read अकुर्व
 ——— l. 9—for तेरनु read तेरननु

VERSE LXVI

- कुप्य—रूप्य
 P. 1376, l. 11—for पठा read कटा
 ——— l. 12—for दुद्यम read द्दने
 ——— l. 13—for वेधनं read वेवनं

VERSE LXVII

- कृत्यं—V. L. (a) कृत्या, (Mitākṣarā 3. 242); कृत्वा (Madanapārijāta, p. 924).
 जैह्व्यं—V. L. मैक्ष्यं (Madanapārijāta, p. 924).
 च मैथुनं पुंसि—V. L. पुंसि च मैथुन्यं (Madanapārijāta, p. 924).

P. 1377, l. 1—for रम्यं read रमेयं

— „ —for मद्ययं read मद्य

— l. 2—for मद्यत्वमनाद्ये read मद्यत्वमनाद्ये

VERSE LXIX

P. 1378, l. 1—for न पुनः read पुनः पुनः

VERSE LXX

P. 1378, l. 5—for स्पृवंसः read स्पृध्वंसः

VERSE LXXII

द्वादशसमाः—V. L. (a) द्वादशाब्दानि (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 399, Madanapārijāta, p. 187, Aparārka, p. 1053); (b) द्वादश समाः

भैक्षारथा—V. L. भिक्षारथा (Madanapārijāta, p. 787).

P. 1379, l. 3—for शब्दार्थवादः read शब्दार्थवादः

VERSE LXXIII

P. 1380, l. 2—for शब्दार्थविदः read आत्मान

— l. 3—for आत्मन read ज्ञानम्

VERSE LXXIV

P. 1381, l. 1—for ज्ञानाम् read हिरण्या

— „ —for हिरण्या read हिरण्य

— „ —for दिग्भ्य read दिदिग्भ्य

— „ —for दृष्ट read दृष्टि

VERSE LXXVI

वेदविदुषे—V. L. वा वेदविदे (Mitākṣarā 3. 250, Aparārka, p. 1061).

धने हि—V. L. धने वा (Mitākṣarā 3. 250).

VERSE LXXVII

वाऽनुसरेत्—V. L. (a) वाऽनुवसेत्, (b) वाऽनुचरेत् (Mitākṣarā 3. 249).

त्रिवै वेदस्य संहिताम्—V. L. त्रिःकुर्वो वेदसंहिताम्

P. 1382, l. 9—for श्रुतं दृष्ट्वा read शतं बुद्ध्या

— „ —for वध ए read वधे । ए

VERSE LXXVIII

कृतवापनो—V. L. (a) कृतवपनो, (b) कृतवासोवा

हितेरतः—V. L. हितेन वा

P. 1383, l. 1—for कश्चिदपूर्वं वचनः read वपनम्

VERSE LXXIX

सद्यः—V. L. सम्यक् (Aparārka, p. 1058).

गोब्राह्म—V. L. गोब्राह्म (Madanapārijāta, p. 797, Aparārka p. 1058).

VERSE LXXX

अववरं—V. L. त्रिवारं

प्रतिरोद्धा—V. L. (a) प्रतिषेद्धा

मपिजित्य—V. L. मपिजित्य

विमुच्यते—V. L. विमुच्यति

VERSE LXXXI

P. 1385, l. 1—for तस्मा read अस्मा

— „ —for क्कान्त read क्काम्तं

VERSE LXXXII

ऽवभृथस्नातो—V. L. (a) ऽवभृथे स्नातो, (b) ऽवभृथे स्नात्वा, (Mitāk-sarā, 3. 244).

P. 1385, l. 5—for अन्ये इत्याहुर्वै read अन्ये तु वै

—— l. 6—for उयस्य read यस्य

VERSE LXXXIV

P. 1386, l. 3—for मस्यक् read मस्यस्य

VERSE LXXXV

पावनाय स्यात्—V. L. पावनी यस्मात्

पवित्रं—V. L. पवित्रा

P. 1387, l. 3—for स्वाद्गुणां read त्वाद्विगुणां

—— l. 4—for लभ्यते read लभते

VERSE LXXXVII

चेजाना—V. L. चेज्याना (Prāyashchittaviveka, p. 87.)

P. 1388, l. 1—for जातीयत्वं एव read जातीय एव

—— l. 6—for शेषान्न की read शेषान् की

P. 1389, l. 1—for कीविट read की यद्विट्

—— „ —for येषु read यत्तु

—— „ —for अवम read अथम

—— „ —for पातकम् read पातक

—— l. 5—for कुषा read कुषा

After (87) some Mss. have the following additional verse—

जन्मप्रभृतिसंस्कारैः संस्कृता मन्त्रवाचवा ।

गर्भिकी त्वयवा स्यान्नामात्रेयी च विदुर्बुधाः

VERSE LXXXVIII

प्रतिरभ्य—V. L. प्रतिरभ्य

P. 1389, l. 10—for कौटिल्य read कौट

VERSE LXXXIX

रदिता—V. L. रुदिता

VERSE XC

मोहा—V. L. स्मोहा (Nāndana)

तया सकाये—V. L. (a) तया स्वकाये, (b) तयास्य काये (Madana-pārijata, p. 815).

किश्चिवास्ततः—सच किश्चिवात्

P. 1390, l. 2—for वापिबेयुः read आसिन्वेयुः

VERSE XCI

द्रसमेव वा—V. L. द्रसमेव च (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 412.)

P. 1391, l. 4—for वांति read वंति

VERSE XCII

P. 1392, l. 5—for चान्मेन read चान्मेन

— l. 8—for वास्यान्नसुरा read वास्यात् सुरा

VERSE XCIV

यथैवैका तथा सर्वा न पातव्या—V. L. यथैवैका न पातव्या तथा सर्वा (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 411.)

यथैवैका—V. L. यथा चेका (Aparārka, p. 1044.)

- P. 1393, l. 2—for मृद्वीकारस्य read मृद्वीकारसस्य
 — l. 5—for किंच read एचं च
 — l. 5—for संमृश्या read समष्ट्या
 — l. 6—for कारयो read कयो
 — l. 10—for तृणेन read तृणे
 — l. 12—for तद्द्वया read न च द्वया
 — l. 15—for माध्वी read माधवी
 — l. „ —for ओरा read ओरो
 — l. 16—for गुण read ओर्गुण
 — l. 17—for सवौची read सवञ्ची

VERSE XCV

पिशाचानां—V. L. पिशाचानां

VERSE XCVI

P. 1394, l. 5—for कथं न कार्यं read कथमकार्यम् ।

VERSE XCVII

P. 1395, l. 1—for अधीतवेदब्रह्मसं read अधीते वेदे सं

- „ —for स्थितहृदयेनोच्यते read स्थितं हृदयं ब्रह्मशब्देनोच्यते
 — „ —omit तदपे.....दिति

VERSE XCVIII

बिद्धिता—V. L. बिद्धिता

VERSE XCIX

गम्यतु—V. L. गच्छ च

स्वकर्म व्यापयन्—V. L. गृहीत्वा सुसलं (Aparārka, p. 1079).

VERSE C

हन्यात् तं—V. L. कुर्वात् इतं (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 414.)

तपसैव तु—V. L. तपसैव वा

P. 1396, l. 4—after मिति add च

— l. 8—हन्ता read हर्ता

VERSE CI

'ब्रह्महयो—V. L. (a) ब्रह्महयि, (b) ब्रह्महति, (c) ब्रह्मवध (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 415.)

P. 1397, l. 1—for चिकं धर्मा read चिकधर्मा

VERSE CII

गमनीयं तु—V. L. गमनं चैव

VERSE CIII

गुरुतत्त्वोभि—V. L. गुरुतत्त्वभि

तस्ते—V. L. तस्ये (Madanapārijata, p. 836.)

स्वप्यात्—V. L. सुप्यात्

सुमीं—V. L. शूमीं (Prāyashchittaviveka, p. 137.)

वारिलप्तेत्—V. L. (a) चारिलप्तेत्, (b) स्वारिलप्तेत्, (c) मारिलप्तेत्, (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 253 and Madanapārijata, p. 837.); (d) माखिलप्तेत्

मृत्युना स विशुध्यति—V. L. मृत्युर्भवति शुद्धये

P. 1398, l. 2—for यांशीमत्वे read यांशीगत्वे

— „ —for मातैव समा read मातेव माता समा

— l. 3—before तद्वा add सूभिः

VERSE CIV

नैऋती—V. L. नैऋतिं (Madanapārijata, p. 836).

P. 1398, l. 6—for प्रत्यगुदग्द read प्रत्यग्द

VERSE CV

P. 1399, l. 1—for द्विजा read विजा

— l. 3—Read here चीरं.....प्रायश्चित्तं which is wrongly printed at the end of the Bhāṣya on verse 106.

VERSE CVI

मासानभ्यसेत्—V. L. मासानभ्यसेत्

P. 1399, l. 3—चीरं...चित्तं should go before, to the end of Bhāṣya on verse 105.

VERSE CVII

पुमिर्नामाविधेर्ब्रतैः—V. L. विविधैर्नियमैरिमैः

VERSE CVIII

वेद्य—V. L. तेन (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 191).

P. 1400, l. 1—for विद् read दिद्

— l. 3—for लक्ष्यमा read लक्ष्यामा

— l. 4—for येन read वा न

— „ —for न्वस्यापि read न्वस्या अपि

VERSE CIX

आचरेत्—V. L. (a) आचरन् (b) अचरेत् (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 191).

P. 1401, l. 3—after संबन्धः add न समासादिनाचरं

—— l. 5—for वित्यनेन read वित्यस्यानेन

—— „ —for स्नान—read पाद— as in A.

VERSE CX

तिष्ठन्पूर्व—V. L. तिष्ठन् मूर्ध्नि (Smṛtisārodhara, p. 358).

वीरासने—V. L. (a) वीरासने, (b) वीरासनी (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 191.)

वसेत्—V. L. (a) भवेत्, (b) विशेत् (Smṛtisārodhara, p. 358).

P. 1401, l. 11—for शुभ्रवित्वा read शुभ्रवित्वा

VERSE CXI

आसीनासु तथा—V. L. आसीनास्वपि वा (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 191).

तथासीना—V. L. तथासीत

VERSE CXII

अभिषक्ता—V. L. (a) अभिषिक्ता (Smṛtisārodhara, p. 358), (b) अभिषक्ता, (c) अभियुक्ता (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 191).

पङ्कलग्ना—V. L. पङ्कमग्ना

सर्वप्रायैः—V. L. (a) सर्वोपायैः, (b) सर्वमोचैः (Smṛtisārodhara, p. 358).

विमोचयेत्—V. L. स्वशक्तिः

P. 1402, l. 1—for शब्दे read शब्दो

—— l. 2—for प्रायैर्म read प्रायैो म .

VERSE CXIII

गोरक्ष्वा—V. L. गोरक्ष्यं (Parāsharamādhava. Prāyāśchitta, p. 191).

वाति वा भृशम्—V. L. वाति वाति वा (Smṛtisārodhara, p. 358).

VERSE CXIV

पिबन्तं—V. L. पिबन्ती

P. 1403, l. 2—for धार read वार

— l. 2—for धीयत read धीयते ।

VERSE CXV

गामनु—V. L. गा अनु (Parāsharamādhava Prāyāśchitta, p. 191).

P. 1403, l. 4—after बहुशः add न

— „ —for बहुस्वार्थ read बहुवचनार्थ

— l. 5—for दियोगविपक्षां read दियोगे मृते

— „ —for तस्य read यो

— l. 7—for न्यासामासे च न read तथाऽन्यास्य मासेन

— l. 10—for कल्पते read कल्पिते

— „ —for पतेः स्वेष्ट read पन्नेष्टिच्छ

— l. 13—for न मया read अनया

— „ —for कथं read कथञ्चित्

— „ —for सितव्यं read सिकम्

VERSE CXVII

अवकीर्णवर्जं शुद्धयर्थं—V. L. (a) अवकीर्णी तु शुद्धयर्थं (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 425), (b) अवकीर्णवर्जं शुद्धयर्थम्, (c) अवकीर्णविशुद्धयर्थं (d) अवकीर्णी च शुद्धयर्थं, (e) अवकीर्णं व्रते शुभ्येत्

चान्द्रायणमथापि वा—V. L. चरेचान्द्रायणं व्रतम् (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 425).

VERSE CXVIII

पाकयज्ञविधानेन—V. L. स्थालीपाकविधानेन (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 436).

यजेन्विश्रुतिं—V. L. नैऋतं यजते (Aparārka, p. 1140).

P. 1404, l. 3—for व्रतनियमः read व्रतानि तस्यातिक्रमः

—— l. 5—for यागा read साध्या

—— l. 6—Before उक्तं add सः

VERSE CXIX

हुत्वा—V. L. कृत्वा

होमान्—V. L. होमं (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 436).

समेवृचा—V. L. समिवृचा (Madanapārijāta, p. 909).

P. 1405, l. 4—for अतः read अन्ततः

—— l. 5—for वातमरुच्छब्दौ read वातगुह्यशब्दौ

VERSE CXX

P. 1405, l. 1—for व्रतस्या read व्रतस्थ

VERSE CXXI

मारुतं—V. L. मरुतः

P. 1406, l. 1—for आद्याहुतिरिति read शुद्धयाद्याहुतिरिति

—— „—for ब्रह्म read ब्राह्म

VERSE CXXII

वसित्वा—V. L. संवेष्ट्य (Prāyashchittaviveka, p. 387).

सप्तागारात्—V. L. सप्तागारं (Aparārka, p. 1141).

VERSE CXXIII

वर्तयन्नेक—V. L. (a) वर्तयेस्वेक (Prāyashchittaviveka, p. 387), (b) वर्तयेदेक Smṛitisārodhāra, p. 363).

त्रिषवणमरुदेन—V. L. त्रिषवणं त्वरुदेन

VERSE CXXIV

अन्यतरं—V. L. अन्यतमं

P. 1407, l. 3.—for देशे read देशे

—— l. 5—for रिति याच्या read रार्तिमिया

VERSE CXXV

ऐन्दवः—V. L. ऐन्दवम्

तप्तः स्याद्यवकैस्त्यहम्—V. L. (a) तप्तः स्याद्यावकस्त्यहम् Mitākṣarā 3. 290). (b) तप्तं स्याद्यावकं त्यहम्

VERSE CXXVI

सृष्टः—V. L. स्थितः

P. 1408, l. 1—for समुक्तं read सममुक्तम्

—— l. 2—for श्रद्धस्य वि read श्रद्धवि

—— l. 3—वैश्य...वा should go to next line, after वृत्तिशीलं

VERSE CXXVII

V. L. विनिपात्य—L. विनिहत्य

दद्यात्सुचरितव्रतः—V. L. (a) दद्यात्सुद्वयर्थमात्मनः (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 73). (b) दद्यात्सुचरितव्रतः

VERSE CXXVIII.

अनन्दं—V. L. द्वयन्दं (Nandana)

ग्रामा—V. L. ग्रामे Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 73).

ब्रह्महृद्यो—V. L. ब्रह्महृति

वसन्—V. L. वसेत्

P. 1409, l. 1—for इतरस्या read इत्यस्या

— ll. 1—2—for तदुक्तं read तदयुक्तम्

VERSE CXXIX.

दद्याद्भैक्षशतं—V. L. (a) दद्यात्भैक्षशतं, (b) दद्याद्भैक्षशतं

P. 1409, l. 4—for अतुल्य read अल्प

— „ for वन्द read वन्दं

VERSE CXXXI

माज्जरनकुलौ—V. L. माज्जरं नकुलं

P. 1410, l. 3.—for दायवि read दायव

— l. 4.—for कथंचैतत् एवं read कथं चैते

— „ for हन्तार read हन्तव्यतया

— l. 6.—for भ्यन्ते read भ्यते

— l. 11.—for भयवेति read भयंचेति

— „ —for मावरयं read मवरयं

P. 1410, l. 12—for यच्छे read आर्द्धे

—— l. 14—for द्वाकथं read द्वाच्यं

—— l. 17—for धेक्ये read धेक्यं

—— „ —for विशेषेण read विशेषण

—— „ —after विवक्षा add वा

—— l. 17—for कथं चेदिति read कथं चैतदिति

—— „ —for सर्वमेवेति read सर्व एत इति

—— „ —for खेटक read खेटकार्थ

—— „ —for मृगया read मृगयायां

VERSE CXXXII

वाग्देवतम्—V. L. वा रैवतम् (Madanapārijāta, p. 949).

उपस्पृशेत्—V. L. अपः स्पृशेत्—

P. 1411, l. 2—for तर read तरः

—— „ —for न पर्वता read पर्वता

—— „ —for समाना read सामाना

—— „ —for पेक्षते read पेक्षते

—— l. 3—for प्राकृते read प्रकृते

—— l. 4—for गायाम read गायामे

—— l. 6—for उक्तः । खवन्त्या read उक्तस्य नद्यां स्नानम्

VERSE CXXXIII

सर्पं—V. L. सर्पान् (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 67).

पलालभारकं—V. L. पलालं भारकम् (Madanapārijāta, p. 950.)

सैसकं—V. L. सीसकं

अग्निं—V. L. (a) अग्नीं (Aparārka, p. 1132); (b) अग्नीं (Prāyashchittaviveka, p. 527).

चैकमाषकम्—V. L. चैव माषकम् (Mitākṣarā 3.273).

सैसकं चैकमाषकम्—V. L. माषकं चैव सैसकम् (Aparārka, p. 1132).

P. 1412, l. 2—for वा सरे read वातरे

— „ —for वृत्ते इन्द्रि read वृत्तेन्द्रि

— „ —for सप्राणि read सर्वप्राणि

VERSE CXXXIV

वराहे V. L. वराहं (Prāyashchittaviveka, p. 240).

तित्तिरौ V. L. तित्तिरिम् (do.)

शुके—V. L. शुकं (do.)

P. 1412, l. 4—for ढकद्रो read ढके द्रो

— „ —Omit हायनो

VERSE CXXXV

बलाकां च—V. L. (a) बलाकांश्च, (b) बलाकां वा

VERSE CXXXVI.

इयं—V. L. गयं (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 69).

गजम्—V. L. गजान्

P. 1413, l. 1—for इस्ति read इस्ती

VERSE CXXXVII

कन्यादान्.....अकन्यादान्—V. L. कन्यादः.....अकन्यादः (Aparārka, p. 1132) Mitākṣarā 3. 272.

वु—V. L. च (Prāyashchittaviveka, p. 527).

VERSE CXXXVIII:

वस्तावीन्—V. L. (a) वस्तावीः (Aparārka, p. 1128) (b) वस्तावीन्

जिन—V. L. (a) जाल, (b) जीन, (c) जील, (d) जात, (e) जीर्ण
(Aparārka, p. 1128).

हत्वा—V. L. गत्वा—noted by Medhātithi.

नारीहर्त्वाऽनवस्थिताः—V. L. (a) नारी हत्वाऽनवस्थिताम् (Prāyashchittaviveka, p. 227).

P. 1414, l. 3—After दुक्तं add न

After (138) some MSS. have the following additional verse.

वर्णानामानुपूर्व्येण त्रयाणामविशेषतः ।

अमत्या च प्रमाप्य कीं शुद्धहत्याम्रतं चरेत् ॥

VERSE CXXXIX

एकैकशश्चरेत्—V. L. एकैकस्य चरेत्

P. 1414, l. 4—for केचि read कचि

VERSE CXL

अस्थिमतां तु—V. L. (a) अस्थन्वतां तु, (b) अस्थ्यन्वितानां, (c) अस्थि-
म्वतां तु

VERSE CXLI

P. 1415, l. 3—for प्रयोजनो read प्रयोजनतो

— l. 4—for यश्चा read यश्च ना

— „ —for कृमी read कृमि

VERSE CXLII

तु वृ—V. L. च वृ (Prāyashchittaviveka, p. 243).

अप्य—V. L. आप्य (Madanapārijāta p. 920)

गुल्म—V. L. दृढ (Prāyashchittaviveka, p. 243.)

P. 1415, l. 6—for शतंज read शतज

— l. 7—for प्रवृत्त read प्रवृत्तो

VERSE CXLIII

रसजानां—V. L. राजसानां

वृत्तप्राप्तो विशोधनम्—V. L. वृत्तं प्राप्य विशुध्यति (Aparārka, p. 1138).

विशोधनम्—V. L. शुशोधनम्

P. 1416, l. 1—for अज्ञाद्भ read अज्ञाद्याद्भ

— „ —for गुंडोदधि read गुणोदधि

VERSE CLXIV.

वृषालम्भे—V. L. वृषारम्भे

ऽनुगच्छेत्—V. L. तु गच्छेत्

VERSE CXLV

कृत्स्नं—V. L. (a) कृष्णं, (b) सर्वं, (c) पापं

श्रुतानाद्य—V. L. (a) श्रुताज्ञाय, (b) श्रुताज्ञादि

P. 1417, l. 2—for श्रुत read श्रुत

VERSE CXLVI

P. 1417, l. 3—for ततश्च read तच्च

— l. 4—for वायुरचेति read वायुं प्रति

— „ —for प्रातित्त read वि स

— „ —for षड्रतो read षड्रतो

— „ —After माध्वी add वा

— l. 5—for प्रत्यवायः read प्रत्यवाय

- 1. 6—for पान एतदनिर्वे read पानानिर्वे
- उक्तम् — 1. 7—for यत्र मुख्या या सुरोक्ता read यन्मुख्यायाः सुराया
- „ —for सुरापाने read असुरामद्यपाने
- „ —for माचरे read मभ्यसे
- „ —for श्रेय read इय
- 1. 8—for बुद्धिपूर्वे च read उप्यसकृत्पाने बुद्धिपूर्ववत्
- 1. 9—for मद्यपानां read मद्यानां
- „ —for द्रव्या read द्रव्याणि

VERSE CXLVII

पिबेत्पीत्वा—V. L. पिबेदुष्णं

शृतं—V. L. श्रितं

P. 1418, 1. 2—for यद्यपि read यदि

- 1. 3—for तरततोऽतः read तरं स्वादतः
- „ —for बृत्त्य read निवृत्त्य
- 1. 4—for घृतं... घृत read सृतं...सृत
- „ —for घृतशब्दः read शृतशब्दः
- 1. 4—for प्रू read पि

VERSE CXLIX

गन्ध—V. L. सुख (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 349).

सोमपः—V. L. सोमपाः (Mitākṣarā, 3.255).

ब्राह्मणस्तु—V. L. ब्राह्मणस्य

त्रिरायम्य—V. L. त्रिरात्रम्य (Madnapārijāta, p. 822).

P. 1419, 1. 3—for प्रसि read प्राप्ति

VERSE CL

सुरासंस्पृष्टमेव च—V. L. सुरासंस्पृष्टमेव च (Mitākṣarā, 3. 254).

P. 1419, l. 7—for यथा read तथा

VERSE CLI

P. 1420, l. 2—for भवन्त्येव read भवेत्येव

— „ —After व्रतानि add तानि

VERSE CLII

P. 1420, l. 4—Before विशेषं add कीमद्वयं

* — „ —for तदास्पृष्टं read तदास्पृष्टम्

— l. 5—for अगामि read आगामि

— l. 6—for जनेदं read जने इदं

— l. 7—for स्नानात् read स्नानात्

— „ —for यवक read यव

VERSE CLIII

P. 1421, l. 1—for शुक्तेष्वित्येतत् प्रयाभ्यनुष्ठानाद् read शुक्तेष्वित्या-
थनुष्ठानानि । इ

— l. 3—for निष्कामयाय read निष्कामयम् । य

— „ —for पचाशय read पाकाशय

VERSE CLIV

भूषणपुरीषाणि—V. L. भूषणं पुरीषं वा (Parāsharamādhava Prāyash-
chitta, p. 296).

P. 1421, l. 4—After युक्तं add अमत्या

VERSE CLV

एतदेव—V. L. मांसमेतद् (Aparārka, p. 1166).

P. 1422, l. 3—for तुल्य read तुच्छ

— „ —for दुस्थितस्य read दूहितस्य

— l. 4—for कतरसदे read कतरः । एतदे

VERSE CLVI

क्रव्यादसूकरोद्ग्राणां—V. L. क्रव्याद्विशूकरोद्ग्राणां (Mitākṣarā, 3. 391).

तसकृच्छ्रं—V. L. तसकृच्छ्रो (Aparārka, p. 1166).

नरकाकसराणां च—V. L. नरकाककराख्यानां (Mitākṣarā 3. 291).

P. 1422, l. 5—for शब्देन read च शब्देन

— „ —for क्रव्यादानां read क्रव्यादादीनां

— l. 7—for काकादन्यत्रोपेक्षते read काकेत्यत्रोपेक्ष्यते

VERSE CLVII

समावर्तको—V. L. (a) समावृत्तिको, (b) समावृत्तको (Aparārka, p. 1144), (c) समावर्त्तिको, (d) शमावृत्तको

P. 1423, l. 1—for कृते read अकृते

VERSE CLVIII

मतचारी—V. L. ब्रह्मचारी

P. 1423, l. 7—After समापयेद् add अकृत ... वर्धकारमाह
which comes in l. 8—below.

VERSE CLIX

- काकाशुच्छिष्टं—V. L. (a) काकरवोच्छिष्टं (Madanapārijāta, p. 932), (b) काकाशुच्छिष्टं (Prāyaschittaviveka, p. 320).
 वर्षलाम्—V. L. वर्षलम्
 ब्रह्म—V. L. ब्राह्मी (Madanapārijāta, p. 932).

VERSE CLX

- अज्ञानभुक्तं तूत्तार्यं—V. L. (a) अज्ञानभुक्तशुद्धयर्थं, (b) अज्ञानभुक्तमुत्तार्यं, (c) अज्ञानभुक्तं तूद्गार्यं, (d) अज्ञानभुक्तं तूत्तार्यं, (e) अज्ञानभुक्तमुद्गार्यं, (f) अज्ञानभुक्तं यद्गार्यं

P. 1424, l. 2—for गौतमीये read गौतमीयं

— l. 3—for तस्माद्वा read तस्माद्वा

VERSE CLXII

स्वजातीय—V. L. सजातीय (Mitākṣarā 3.265).

P. 1425, l. 5—for किञ्चि read किञ्च

— l. 6—for धनमाप्त्यैवं read धनमप्त्यैवं

VERSE CLXIII

मनुष्याणां तु—V. L. मनुष्याणां च

जलानां च—V. L. तद्गगानां

शुद्धि—V. L. शुद्धौ (Prāyaschittaviveka, p. 344).

चान्द्रायणं व्रतम्—V. L. चान्द्रायणेन तु (Mitākṣarā 3. 265.)

P. 1425, l. 8—ब्राह्मणा read ब्रीह्या

—1425, l. 9—for तद्भ read एतद्भ

— l. 10—for गेप्येवमेव read गेच

VERSE CLXIV

वेरमनि—V. L. (a) वेरमतः (b) वेरमनः (Madanapārijāta, p. 874).

तन्निर्वात्यात्मशुद्धये—V. L. तत्पापस्य विशुद्धये

P. 1426, l. 3—for शक्य read शक्यं

VERSE CLXV

P. 1426, l. 4—for भक्ष read भक्ष्य

VERSE CLXVI

चैल—V. L. (a) चैल, (b) चल, (c) तैल (Mitākṣarā, 3.265) Aparārka p. 1110.

P. 1426, l. 6—for वंशः स्तं read वंशस्तं

P. 1427, „ —for अष्ट read मृष्ट

VERSE CLXVII

तान्नस्य रजतस्य च—V. L. सर्वस्याश्ममयस्य च (Prāyaschittaviveka, p. 341).

अयःकांस्योपलानां च द्वादशाहं—V. L. अयःकांस्योपलादीनां हरणे च

कणाक्षता—V. L. (a) कणाक्षमुक्, (b) कदक्षता (Mitākṣarā 3. 265).

VERSE CLXVIII

द्विशकैकशकस्य च—V. L. द्विशुरैकशुरस्य च (Madnapārijāta, p. 875) Mitākṣarā 3.265.

कीटजो—V. L. कीटजी (Madanapārijāta, p. 875).

P. 1427, l. 4—before एकशुरा add एकशका

VERSE CLXIX

द्विजः—V. L. नरः

अगम्यागमनीयं तु—V. L. अगम्यागमनं चैव

VERSE CLXX

P. 1428, l. 2—for स्वयोन्यादिष्वित्येव read सुप्यादित्येव

—— l. 3—for भागिन्यः read भगिन्यः

—— l. 5—for पुत्रा read पित्रा

—— l. 8—for ममत्यासु read म् । अन्यासु

VERSE CLXXI

भ्रातुरासस्य—V. L. (a) भ्रातुस्तनयां, (b) भ्रातुरासश्च, (c) भ्रातुरासां च

P. 1429, l. 1—for माव्व read मातृव्व

—— „ —for तुलदु read तुलस्य तु

VERSE CLXXII

नोपयच्छेत्तु—V. L. नोपयच्छेत्

P. 1429, l. 4—for ताविशेषात् read तामिधानाविशेषात्

—— l. 5—for युक्तो read ऽयुक्तो

—— l. 7—for विका read चिका

VERSE CLXXIII

पुरुषः—V. L. गोवर्जं (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 272).

अखे चैव—V. L. (a) कुखे चैव, (b) अखे खे च (noted by Medhātithi).

P. 1430, l. 2—for सममेव read समः

VERSE CLXXIV.

समासेव्य—V. L. समारोप्य (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 276).

The Prāyashchittaviveka (p. 369) reads the verse 174 as—मैथुनं तु समासेव्य गोयानेऽप्यु दिवापि वा ।

रुनात्वा वस्त्रैर्जपित्वाप्यान् प्राणायामेन शुध्यति ॥

VERSE CLXXV

चण्डालां—V. L. चाण्डालां

P. 1431, l. 3—for सम्यगिति read साम्यमिति

VERSE CLXXVI

यत्पुंसः—V. L. यत्पुंसां

P. 1432, l. 3—for युवति read चेति

— l. 10—After तावता add प्रायश्चिताभावः

VERSE CLXXVII

प्रदुष्येत्—V. L. प्रदुष्येत

सदृशेनोपमञ्जिता—V. L. (a) सदृशेनोपयञ्जिता, (b) सदृशेनानुमञ्जिता
(c) सदृशेनोपमञ्जितम् (Aparārka, p. 1125).

P. 1432, l. 16—for तुलानि read तुलानी

P. 1433, l. 3—for तज्जा read यज्जा

— l. 3—for उपाय read उत य

— l. 4—for प्रबन्धाश्च read तत्सम्बन्धाश्च

— „ —for असगो read सगो

— l. 6—for धौत कुर्वन्त्यै read धौ कुर्वन्तु वै

— „ —for क्रियते read क्रियेत

After (177) some MSS. have the following additional verse.

आश्वत्थश्चित्रविशं क्षियः शुद्धेऽपसङ्गताः ।

अप्रजाता विशुध्येयुः प्रायश्चित्तेन नेतराः ॥

VERSE CLXXVIII

P. 1433, l. 8—for कृष्णशब्दपुं वा read कृष्णशब्द एव वा

—— l. 9—for शयन read शयान

—— l. 10—for तस्या read यस्या

—— l. 11—for भाद्र read भद्र

—— „ —for वाक्या read वाक्या

—— „ —for वाक्य read वाक्य

VERSE CLXXIX

एषा—V. L. (a) एताः (b) एषां

इमाः शृणुत निष्कृतीः—V. L. इमां शृणुत निष्कृतिम्

VERSE CLXXX

सहाचरन्—V. L. समाचरन्

P. 1434, l. 3—for नाशन read नाशनात्

—— „ —for सहागमन read सहगमनं यान

—— l. 4—After तादृशमेव add एकस्यां

—— „ —for आसनमे read एकस्मिन्नासने ए

—— „ —for कृत्वाप्य read क्वचित्ति

—— „ —for मिर्न्नेच read मिर्न्नेच

VERSE CLXXXI

तत्संसर्गविशुद्धये—V. L. तत्संसर्गस्य शुद्धये

P. 1435, l. 5—for पंचाङ्ग read पञ्चाना

— l. 6—for दिश्यते read दिश्यन्ते

— „ —for अन्नोच्यते read अचोच्यते

— l. 14—for चित्सम read चित्तत्सम

— „ — for ह्यते read यिष्यते

— l. 15—for मंयां read मंयां

— l. 16—for राग read रापग

— l. 17—for आभे read अभे

VERSE CLXXXII

बान्धवैर्बहिः—V. L. बान्धवैः सह

VERSE CLXXXIII

पदा—V. L. (a) तदा, (b) सदा, (c) यदा (Madanapārijāta, p. 964)

VERSE CLXXXIV

निवर्तेरंश्च तस्मात्—V. L. (a) निवर्तेरंस्ततस्तस्मात् (Mitākṣarā, 3. 295.

यात्रा चैव हि लौकिकी—V. L. यात्रामेव च लौकिकीम् (Mitākṣarā 3. 295).

VERSE CLXXXV

अपेक्षता च—V. L. अपेक्षतान

पदसु—V. L. यद्वनम्.

प्राप्तयासास्य—V. L. प्राप्तयास्तस्य

P. 1437, l. 7—for अतोषं read अतोषत्

— l. 7—for दातव्य read दातव्यं

— l. 8—for धनाना read धनानां

VERSE CLXXXVI

तु चरिते—V. L. सुचरिते (Madanapārijāta, p. 966).

P. 1438, l. 2—for कुम्भ read नव

VERSE CLXXXVII

P. 1438, l. 5—for सकृप्रा read स कृतप्रा

— l. 6—for सुयाज read शुद्धयाज

VERSE CLXXXVIII

एतमेव विधिं—V. L. (a) एवमेव विधिं, (b) एतदेव व्रतं (Mitākṣarā 3. 260) (c) एतदेव विधिं

कुर्यात्—V. L. कार्यं (Mitākṣarā, 3. 260).

P. 1439, l. 1—for पतिताः read पतिता

— l. 3—for रोधादपि read रोधाःप्रीत्यातदपि

— „ —for बाहुमार्सं read तासां

— ll. 5-6—for नैवाभि read नीवाभि

— l. 9—for शक read अशक

VERSE CLXXXIX

किञ्चित्—V. L. कञ्चित् (Prāyashchittaviveka, p. 141).

सहाचरेत्—V. L. समाचरेत्

कृतनिर्योजनश्चैव न—V. L. (a) कृतनिर्योजनश्चैताम्, (b) कृतनिर्योजन-
काञ्चैव न (Prāyashchittaviveka, p. 141).

P. 1439, l. 2—for श्वितां न read श्वितान्

VERSE CXC

बालान्नाञ्च कृतान्नाञ्च विद्युदानपि—V. L. बालान् च कृतान् च विद्युदावपि

P. 1440, l. 1—for किंचि read कंचि

—— l. 4—for पेक्षते read पेक्ष्यते

—— l. 5—for संवासः प्रति read संवासप्र

VERSE CXCI

नानूष्येत—V. L. (a) नालोष्येत (Madanapārijāta, p. 871);
(b) नानुतिष्ठेत (Prāyashchittaviveka, p. 384).

VERSE CXCH

विकर्मस्थास्तु—V. L. विकर्मस्थाश्च (Aparārka, p. 1107).

P. 1441, l. 2—After यस्य add यत्

VERSE CXCHH

कर्मणा ब्राह्मणा—V. L. ब्राह्मणाः कर्मणा (Mitākṣarā, 3. 290).

ब्राह्मणा—V. L. मानवा, noted by Medhātithi.

जप्येन—V. L. जपेन (Aparārka, p. 1150).

P. 1441, l. 6—for वर्ण read मानव

VERSE CXCV

P. 1442, l. 4—for सत्यमिति read सायमिति

VERSE CXCVI

कुर्युस्तस्य—V. L. (a) कुर्युस्तेऽस्य, (b) कुर्यात्तस्य

P. 1442, l. 6—for नास्तिकवेश read स्मैकदेश

VERSE CXCVII

च—V. L. वा (Samskāramayūkha, p. 122).

व्यपोहति—V. L. विशुष्यति

- P. 1443, l. 1—for आस्यः सो read आस्यस्ते
 — 1. 2—for निधनादि read चिदादि
 — „ —for अहीने read अहीनं
 — „ —for रात्रिकं read रात्रादिकं
 — 1. 8—for यः क read न क
 — „ —for भिचारिणी read भिचरणी
 — 1. 9—for न्यनि read न्यपि नि
 — 1. 10—for अभिचारिणी read अभिचरणी
 — 1. 11—for ज्योतिषो read ज्योतिषा
 — „ —for तद्विधि read तद्वत्

VERSE CXCVIII

अपसेधति—V. L. (a) अदसेधते (Madanapārijāta, p. 918), (b) अपकर्षति (Aparārka, p. 1152).

- P. 1444, l. 1—for ख्यानं न read ख्यानम् ।
 — „ —for प्राक्त् read प्राक् चैत्
 — 1. 2—for यानस्य तु read यानस्यानु

VERSE CXCLIX

ग्राम्यैः—V. L. ग्राम्यैः

P. 1445, l. 4—omit दन्तैः

After (199) some MSS. have the following additional verse.

शुना प्रातोपक्षीढस्य दन्तैर्विदक्षितस्य च ।
 अद्भिः प्रक्षालनं प्रोक्तमग्निना चोपचूडनम् ॥

VERSE CC

एव वा—V. L. एव च

शाकला—V. L. शाकला

होमाश्च शाकला—V. L. होमश्च शाकलो (Mitākṣarā, 3. 386).

P. 1444, l. 6—for शलाकादि read शलाकामि:

VERSE CCI

तु कामतः—V. L. च कामतः (Prāyashchittaviveka, p. 462).

खरयानन्तु—V. L. खरयानं च

आत्वा तु—V. L. आत्वा च

आत्वा तु विप्रो दिग्वासा—V. L. विवासा जलमाप्नुत्य (Aparārka, p. 1184).

VERSE CCII

विनाङ्गिरप्सु वाप्यार्तः—V. L. (a) विनाङ्गिरथ वाप्यार्तः, (b) विनाङ्गिरप्सु वाऽप्यन्तः (Aparārka, p. 1187).

सन्निवेश्यतु—V. L. (a) संनिवेश्यतु (Aparārka, p. 1187), (b) संनिवेश्य च

सचैलो—V. L. (a) सचेलो, (b) सचलो

P. 1445, l. 3—for स्तब्ध read स्तब्धः

— „ —for शरीर read शारीर

VERSE CCIV

P. 1446, l. 7—Before उपसंग्रहणं add चमिवाद्य

VERSE CCV

कण्ठे वा बध्य—V. L. कण्ठे चासज्य

VERSE CCVI

इत्य च—V. L. इत्य तु

VERSE CCVII

महीतके—V. L. (a) महीतलाव, (b) द्विजम्भनः, (c) द्विजम्भवाम्,
(d) द्विजवताम्

P. 1447, l. 5—for रुधिर read रुधिरं

VERSE CCVIII

कृष्णातिकृच्छ्रौ—V. L. (a) कृष्णातिकृच्छ्रं (Prāyashchittaviveka, p. 464), (b) कृष्णातिकृच्छ्रो (Mitākṣarā 3.280).

कुर्वीत विप्रस्योत्पाद्य शोणितम्—V. L. सूक्पाते कृच्छ्रोऽभ्यन्तरशोणिते (Mitākṣarā, 2.380).

VERSE CCIX

P. 1448, l. 3—for एवं read एव

— „ 5—for जाश्चेत्तस्मान्न read जाश्चेते । तस्मान्न

VERSE CCX

व्यपकर्षति—V. L. भ्युपकर्षति

VERSE CCXI

परं च—V. L. परंतु (Prāyashchittaviveka, p. 508).

चरन्—V. L. चरेद्

द्विजः—V. L. नरः (Madanapārijāta, p. 710).

P. 1449, l. 2—for वर्तते read निवर्तते

— l. 6—for यत्तच्छी read तच्छी

— „ —for प्रकृ read प्राकृ

— „ —for भोजनं प्राप्तं भुकेति read भोजनात् प्राकृत भोकेति

— l. 7—for नतरां read नन्तरं

- „ —for तथा हस्तवेदिकायां read उपहो हविष्यं वेदिकं
 — l. 9—for प्रार्थन read प्रार्थना
 — „ —for यदि read यद्

VERSE CCXII

कृच्छ्रं सान्तपनं स्मृतम्—V. L. कृच्छ्रः सान्तपनः स्मृतः

VERSE CCXIV

स्नायी—V. L. स्नायात्

After (214) some MSS. have the following additional verse.

अपां पिबेच्च त्रिपलं पलमेकं च सर्पिषः ।
 पयः पिबेत्तु त्रिपलं त्रिमात्रं चोक्तमानतः ॥

VERSE CCXV

सर्वपापापनोदनः—V. L. (a) सर्वपापप्रणाशनः (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 26), (b) सर्वपापप्रणाशनम्

VERSE CCXVI

कृण्ये शुक्ले—V. L. शुक्ले कृण्ये (Madanapārijāta, p. 742, Aparārka, p. 1243).

हासयेत्—V. L. प्रासयेत्

P. 1452, l. 1—for स्वयं read रवे

— l. 2—for मन्त्रं read मन्त्रयो

VERSE CCXVII

एतमेव—V. L. (a) एवमेव, (b) एकमेव

नियतरश्चरम्—V. L. नियतरश्चरेत्

नियतरश्चरश्चान्द्रायणं व्रतम्—V. L. नियतभ्रान्द्रायणमयापरम् (Nan-dana).

VERSE CCXVIII

इविष्याशी—V. L. इविष्यस्य (Aparārka, p. 1243 and Mitākṣarā, 3.325).

VERSE CCXIX

स्मृतम्—V. L. (a) चरन् Mitākṣarā, 3.325, (b) चरेत्

VERSE CCXX

शीतीः स—V. L. शीतिस (Hemādri-Kāla, p. 23).

P. 1453, „ —omit कस्मिंश्चिद्

VERSE CCXXI

P. 1454, l. 2—for प्रायश्चित्तानि read प्रायश्चित्तं सर्वप्रायश्चित्तम्

—— l. 4—for तथा read यथा

—— l. 8—for क्षानावृ read एक्षानावृ

—— l. 9—for क्रम...क्रम read क्रिम...क्रिम

—— l. 10—for वर्जनम् read वर्जनमत्र वदन्ति

VERSE CCXXII

समाचरेत्—V. L. समाचरन्

P. 1455, l. 1—omit अत्र वदन्ति

—— —for स्थिति कर्त read स्थितिकर्त

—— l. 5—for कृष्टाः read कृष्णाः

VERSE CCXXIII

त्रिरहः—V. L. (a) त्रिरहम्, (b) ररिह (Aparārka, p. 1230).

निशायां च—V. L. निशायाश्च

VERSE CCXXIV

विहरेत्—V. L. विहरन् (Madanapārijāta, p. 748).

अशक्तोऽथः—V. L. अक्रोधश्च (do.)

P. 1456, l. 2—for शिष्टा read शिष्ट

VERSE CCXXV

P. 1456, l. 4—Before सर्वकृच्छ्रेषु add सर्वेषु

VERSE CCXXVI

पापास्तु—V. L. पापास्तु

शोधयेत्—V. L. शोधनैः

P. 1457, l. 2—After शोधयेत् add कस्यायं शोधयेदित्यर्थः as in N.

— „ —for ननु read नतु as in N.

VERSE CCXXVII

P. 1457, l. 4—for तापेन read तापौ वैमल्यस्यम्

— l. 5—for धौने read धौने

— „ —for जन्मम्ये read जन्मेत्ये

P. 1457, l. 5—for हिंसायमन्य read हिंसायाः । अ

— l. 6—for एतदाह्वेदानीं eard एतदाह्वदाने

— „ —for पविति read पवीति

VERSE CCXXVIII

ऽनुभाषते—V. L. प्रभाषते

VERSE CCXXIX

गहंति—V. L. निन्दति

मनस्तस्य—V. L. नरःस्वस्य

VERSE CCXXX

नैनं कुर्यात्पुनरिति—V. L. (a) नैतत्कुर्यात्पुनरिति (Prāyashchittaviveka, p. 30), (b) नैनं कुर्यात्पुनरिति, (c) नैनः कुर्यात्पुनरिति

तु सः—V. L. (a) नरः (Prāyashchittaviveka, p. 30), (b) ततः

P. 1458, l. 5—for विमिश्र read निवृत्ति as in N, S and A.

—— l. 6—for निवर्तेते read निवृत्त्ये

—— l. 7—for प्रयतः read पूयते

VERSE CCXXXI

मनोवाङ्मूर्तिभिः—V. L. मनोवाक्कर्मभिः

P. 1459, l. 2—Drop तद् after शुभं

—— l. 3—Before दण्डादेः add न

—— l. 4—for मात्रादक्षा read मक्षा

—— l. 11—for यमा read नियमाः

—— l. 12—After न च add तदेव ।

VERSE CCXXXIII

P. 1460, l. 5—for श्रित आश्रमनः प्रसा read श्रित आश्रमनःप्रसा

VERSE CCXXXIV

दैवमानुषकम्—V. L. दैवमानुषकम्

P. 1460, l. 6—for मानार्क read मानिक

—— l. 8—for स्वाऽतोव read स्वा । अन्तोऽव

VERSE CCXXXV

वैश्यस्य तु—V. L. वैश्यस्य च

P. 1461, l. 1—for सद्धिम read सद्धीर

—— l. 2—for यांबोधः read यांबोधः

—— l. 3—for महत्यपि व्रतसिद्धिः read महतीष्वापसिषु

VERSE CCXXXVI

प्रपश्यन्ति—V. L. प्रशंसन्ति

VERSE CCXXXVII

अगदा—V. L. अगदो

तेषां—V. L. त्वेषां

VERSE CCXXXVIII

सर्वं तु—V. L. (a) सर्वतत्, (b) तत् सर्वं

P. 1462, l. 3—for शत्रूणां read शत्रुणा

—— „ —for तपस्वी read तपस्वि

—— l. 7—for विधः read विधाः

P. 1462, l. 7—for यद् read यद् तु

—— „ —for पुनर्दुष्प्रापं read पुनः प्रापं

—— l. 8—for ज्ञानां read ज्ञानि

—— l. 9—for ज्ञातो read ज्ञातो

—— „ —for भवतीति read भवति सर्वैर्देवैर्ज्ञातो भवतीति

—— „ —for ज्ञात read ज्ञात

—— „ —for यद् read यद् क

— 1. 10—for वेदेषु ज्ञात read वेदैर्ज्ञात

— 1. 11—for श्रित्ताविदा read श्रितौर्दा

— 1. 14—for नार्थेपि read नार्थतापि

— 1. 16—for इत्याधि read इत्यधि

P. 1463, l. 1—for यदु read यद् दु

VERSE CCXL

कीटाश्वाहि —V. L. ध्वानश्वाहि

P. 1463, l. 5—for वाऽधि read वाधि

VERSE CCXLI

मनोवाकर्मभिर्जनाः—V. L. (a) मनोवाक्कर्मभिर्जनाः, (b) मनोवाक्काय-
कर्मभिः

निर्देहन्ति—V. L. निरुण्दन्ति (Parāsharamādhava, Prāyas-
chitta, p. 454).

VERSE CCXLII

कामान् संवर्धयन्ति च—V. L. कामं सम्पादयन्ति च

P. 1464, l. 4—for शमना read नयना

— „ —for स्तनं read स्तपो

— „ —for मुपैत्युपयञ्जिति read मुपैत्यसङ्गतानां

— 1. 5—for कृतकाम read कृतकामि

— 1. 6—after स्फलं add ददाति

VERSE CCXLIII

P. 1465, l. 1—for तपसः सा read तपस्सा

— 1. 2—for यत्तादृकं वेदाः read यत्तादृग्देवाः

VERSE CCXLIV

इत्येतद्—V. L. इत्येवं

पुण्यमुद्भवम्—V. L. पुण्यमुत्तमम्

P. 1464, l. 3—for भाग्य read भाग्यं

— l. 4—for कृस्तस्य read कृत्स्नस्य

After (144) some MSS. have the following additional verse—

ब्रह्मचर्यं जपो होमः काले शुद्धाल्पभोजनम् ।
अरागद्वेषलोभाश्च तप उक्तं स्वयम्भुवा ॥

VERSE CCXLV

क्रियाचमा—V. L. क्रियाः चमाः

P. 1466, l. 3—for पातकान्यपि read पातकजान्यपि

— l. 4—for स्मृतिः read स्तुतिः

VERSE CCXLVI

यथैवस्तेजसा—V. L. (a) यथैव तेजसा (b) यथैवांस्योजसा (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 172).

यथैवस्तेजसा वह्निः प्राप्तं निर्दहति ज्ञयात्—V. L. यथैवांसि समिद्धोऽग्निः प्राप्तानि दहति ज्ञयात्

प्राप्तं—V. L. प्रारय (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 172).

सर्वं—V. L. कृत्स्नं

ज्ञानाग्निना—V. L. ज्ञानकृतं (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 172).

P. 1466, l. 6—Before प्रायश्चित्त add न

— l. 6—for गार्धत्वात् read गार्धं तत्

— l. 8-9—omit न स्थिषा

— ll. 8-9—for हृक्—स्वादिना read कः विना

VERSE CCXLVII

P. 1467, l. 1—for प्रकथा read प्रकरणा

VERSE CCXLVIII

सव्याहृतिप्रणवकाः—V. L. (a) सव्याहृतिः सप्रणवाः, (b) सव्याहृतिकाः सप्रणवाः (Aparārka, p. 1216).

मासात्—V. L. साक्षात्, (b) मासान् (Mitākāṣṛā 3. 302).

P. 1467, l. 2—for भयपथा read भयथा

—— l. 3—for कारक्यं read कारक्यं

—— l. 5—for कालेन read काले

—— l. 6—for तेन read न

VERSE CCXLIX

जपवाप इत्येतत्—V. L. जपित्वाऽपैत्येनो (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 457).

च प्रतियुचम्—V. L. (a) चापि चतुचम्, (b) प्रतिपत्युचम्, (c) चतुचमप्रति, (d) चेत्युचं प्रति (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 457).

माहित्रं—V. L. माहेन्द्रं—noted by Medhātīthi.

Jolly notes—‘The glosses of these, N and Nd point to a reading त्र्युचं प्रति or प्रतित्र्युचम्. But in Medhātīthi we find no mention of any such reading.’

P. 1468, l. 1—for प्रतीकारार्थं read प्रतीकार्थं

—— „ —for माहेन्द्रं माहि read माहित्रं माहि

—— l. 2—for विमुक्ता read वियुक्ता, as in S.

—— „ —omit अक्रतु अचो, not in S.

—— l. 3—for त्वरचेतो read त्वरचेतो

VERSE CCL

कल्पमेव च—V. L. कल्पमेव वा

अपहृत्य सुवर्णं तु—V. L. (a) अपहृत्य हिरण्यन्तु, (b) सुवर्णमहृत्यापि, (Mitākṣarā, p. 3.304), (c) सुवर्णमपि हृत्यादि

P. 1468, l. 6—for सने च read सनेयच

VERSE CCLI

जपित्वा—V. L. (a) जप्त्वा च, (b) जप्त्वा तु

हविष्पन्तीय—V. L. हविष्पान्तीय

P. 1469, l. 1—for इति इतिकरणः read इतिकरणः

VERSE CCLII

यत्किंचेदमितीति वा—V. L. (a) यत्किंचेदमितीति च; (b) यत्किंचिदिदमितीति च, (Madanapārijāta, p. 993), (c) यत्किंचिदमितीति वा

P. 1469, l. 4—for दुर्हणीय read दुहेयाय

VERSE CCLIII

चान्नं—V. L. वान्नं (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 174.)

VERSE CCLIV

समाप्तभ्यस्य—V. L. मासमभ्यस्य

च तृचम्—V. L. वा तृचम्

P. 1470, l. 3—for समा read समां

VERSE CCLV

P. 1470, l. 5—Before वण्मंसान् add अन्वार्धम्

VERSE CCLVI

जप्त्वा वा—V. L. जप्त्वा च (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 457).

VERSE CCLVII

पावमानीभै—V. L. पावमानी भै (Prāyashchittaviveka, p. 501).

गाः—V. L. गां

P. 1471, ll. 6-7—for पदं नाम गवामनुगमन read अन्तम्

VERSE CCLIX

त्रिजं पित्वाऽघमर्षणम्—V. L. जप्त्वा त्रिरघमर्षणम्

P. 1472, l. 3—for अन्त read अत

VERSE CCLX

पापापनोदनम्—V. L. (a) पापप्रणोदनम् (Madanapārijāta, p. 746),
(b) पापापनोदकम्

VERSE CCLXI

P. 1473, l. 2—for पातकि read पातक

VERSE CCLXIII

चिह्नो—V. L. चिह्नं

P. 1473, l. 5—for देकाकार्ष read देककार्ष

VERSE CCLXIV

चाद्यानि—V. L. चान्यानि

P. 1474, l. 1—after तीर्थैः and अन्यानि

VERSE CCLXV

यस्तं वेद स वेदवित्—V. L. (a) यो वेदेनं स वेदवित्, (b) यो वेद तं स वेदवित्

P. 1474, l. 4—for न तु ज्ञानाक्षर read नस्वज्ञाताक्षर

After (265) some mss. have the following additional lines—

पृथग् ब्राह्मणकल्पाभ्यां सहिवेदस्त्रिवृत् स्मृतः ।

एष वोऽभिहितः कृत्स्नः प्रायश्चित्तस्य निर्णयः

(V. L. प्रायश्चित्तविनिर्णयः)

निःश्रेयसं धर्मविधिं (V. L. नैःश्रेयसं कर्मविधिं) विप्रस्येमं (V. 'L. विप्रस्यैनं) निबोधत

Adhyaya XII

[The corrections are based mainly upon N, S & A].

VERSE I

P. 1477, l. 1—for सामान्यार्थं read सम्मानार्थं

— l. 5—for तावन्ति read यावन्ति

— l. 6—for तुल्यानि read नित्यानि

— l. 10—for कृते read इत्यादिना

— l. 11—for नच read ननु

— l. 13—for शास्त्राचो read शास्त्रयो

— „ —for तन्नानुष्ठा read तन्नानुष्ठा

— l. 15—for इत्यपेक्षा read इत्युपेक्षायां

— l. 18—for प्रवर्त read प्रतिवर्त

— l. 20—omit कर्तृकरण इति च श्रूयते

— „ —for विधिस्ता read विधेस्ता

— l. 22—for युज्यते read नियुज्यते

P. 1478, l. 2—for वदन् read वेदेन

— „ —for तन्न read नच

— l. 3—for नचा read तन्ना

— l. 8—for नैवं read एवं

VERSE III

देहसम्भवम्—V. L. कायसम्भवम्

P. 1478, l. 10—for कर्मशब्दो read कर्म । कर्मशब्दो

— l. 11—for चेज्यामेव read चेज्यायामेव

— „ —for शुभमशुभ—read शुभफलमशुभ—

P. 1479, l. 1—for साधनादिवत्कर्मा read साधनादेव कर्मा

VERSE IV

देहिनः—V. L. देहिनाम्

P. 1479, l. 3—for तदाने read दाने

— l. 6—for सर्वद read सर्वेद

— l. 7—for कारणात् read कारणं

— l. 9—for मेघवर्णं read मधेवर्णं

— ll. 10-11—for विविधस्य read त्रिविधस्य

VERSE V

मानसं त्रिविधं स्मृतम्—V. L. त्रिविधं कर्म मानसम् (Madanapārijāta, p. 692).

P. 1480, l. 3—Omit अन्ये.....भिभवति

— l. 5—for एतद्भयाच्च read एतदुभयं सम्भवति

— l. 6—for विदां read वेदं

VERSE VI

पैशुन्यं चापि—V. L. (a) पैशुन्यं चैव, (b) पैशुन्यमपि (Aparārka, p. 998).

सर्वशः—V. L. सर्वतः (Aparārka, p. 898).

असम्बद्धप्रलापश्च—V. L. (a) अनिवद्धप्रलापश्च (Aparārka, p. 998),

(b) असम्बद्धःप्रलापश्च (Madnapārijāta, p. 692).

VERSE VII

शारीरं—V. L. कायिकं (Madanapārijāta, p. 692).

P. 1481, l. 2—for मांदा read मांदादा

VERSE VIII

मनसैवायं—V. L. मनसा चैवं (Madanapārijāta, p. 692).

उपशुद्धे—V. L. उपयुक्ते

च कायिकम्—V. L. तु कायिकम्

After (8) some Mss. have the following additional verse :—

त्रिविधं च शरीरेण वाचा चैव चतुर्विधम् ।
मनसा त्रिविधं कर्म दश धर्मपर्याप्त्यजेत् ॥

VERSE IX

P. 1482, l. 3—for नार्थं प read नार्थप

After IX some Mss. have the following additional verses :—

शुभैः प्रयोगैर्देवत्वं व्यामिश्रैर्मानुषो भवेत् ।
अशुभैः केवलैश्चैव तिर्यग्योन्यु जायते ॥
वाग्दण्डो हन्ति विज्ञानं मनोदण्डः परां गतिम् ।
कर्मदण्डस्तु लोकोत्थीन् हन्यादपरिरक्षितः ॥
वाग्दण्डोऽथ भवेन्मौनं मनोदण्डोऽथ वनाशनम् ।
शारीरस्य हि दण्डस्य प्राणायामो विधीयते ॥
त्रिदण्डं धारयेद्योगी शारीरं न तु वैश्वम् ।
वाचिकं कायिकं चैव मानसं च यथाविधि ॥

VERSE X

कायदण्डस्तथैव च—V. L. (a) कर्मदण्डस्तथैव च, (b) कर्मदण्डश्च ते त्रयः (Madnapārijāta, p. 374), (c) कायदण्डश्च ते त्रयः, (d) कर्मदण्डोऽथ ते त्रयः (Aparārka, p. 951).

यस्यैते निहिता बुद्धौ त्रिदण्डीति स उच्यते—

V. L. (a) यस्यैते नियता दण्डाः स त्रिदण्डी व्यवस्थितः

(b) यस्यैते नियता दण्डाः स त्रिदण्डीति कथ्यते (Aparārka, p. 951).

(c) यस्यैते नियता बुद्धौ त्रिदण्डीति स उच्यते (Prāsharamādhava Āchāra, p. 533).

VERSE XI

सुसंयम्य—V. L. तु संयम्य

निगच्छति—V. L. नियच्छति

P. 1483, l. 5—for वान अत्र read वासुत्र

VERSE XII

P. 1484, l. 2—After शरीरे and वृत्तिः

— „ —for पायादि read पानादि

VERSE XIII

सर्वं—V. L. कर्म

P. 1485, l. 2—for महदाभिभूतं read महदादिभूत

— „ —for नानारूपं भोग read निरूपभोगं

— l. 5—for सहशब्दस्या read सहजशब्दश्चा

— l. 6—for तदपियो read तद्वियो

VERSE XIV

तं व्याप्य—V. L. तौ व्याप्य

After (14) some Mss. have the following additional verse—

उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः ।
यो लोकत्रयमाविश्य बिभर्त्यव्यय ईश्वरः ।

P. 1486, l. 1— सर्वकर्मकर्तृत्वं read सकर्मकत्वम्

— 1. 2—for महान्ति read महानिति

— „ —for क्षेत्रज्ञस्यात्म read क्षेत्रज्ञः अस्या

— 1. 3—for स्थितां read स्थितं

— „ —for श्रवणं read श्रवणम्—

— 1. 5—for विचारप्रपञ्च read चराचरप्रपञ्च

VERSE XV

P. 1487, l. 4—After प्रवृत्तित्वात्—add नात्रभूतानि

VERSE XVI

यातनार्थीयम्—V. L. यातनात्मीयम्

ध्रुवम्—V. L. इदम्

P. 1487, l. 5—Omit नात्रभूतानि

— 1. 6—for दुष्कृतीनां read दुष्कृतिनां

— 1. 7—Before यद्यति add तदर्थायं

— 1. 7—for यद्यति read यदति

— „ —for हिष्णुः read सिष्णु

VERSE XVII

P. 1488, l. 1—for अनुभूयच्छलेन read अनुभूयतेन

— l. 2—for सूक्ष्मासु read सूक्ष्मासु

VERSE XVIII

ऽनुभूय—V. L. ऽनुभूया

P. 1488, l. 4—for महाक्षेत्रज्ञाच्च read महान्क्षेत्रज्ञश्च

P. 1489, l. 1—for संघात्म read संघातात्म

— l. 2—for सुखो read असुखो

— „ —for प्रतिरंध्रिणि read प्रतिपन्थिनि

VERSE XIX

सुखासुखम्—V. L. शुभाशुभम्

P. 1489, l. 7—for नरलोके read पूर्वश्लोके

— „ —for युक्तं read युक्तं

— l. 8—for ततः read सतः

P. 1490, l. 3—for तद्वर्थं read तद्वर्थत्र

— l. 4—for कारणा read करणा

— l. 6—for प्रवणभासा read प्रवणता सा

VERSE XX

यथा—V. L. यथा

P. 1490, l. 7—for हृदाभि read हृदादिभि

VERSE XXI

स परित्यक्तो—V. L. सम्परित्यक्तो

P. 1491, l. 2—for ताङ्मिष्टु read तानिष्टु

— l. 3—for स्वर्गशरीराणि भक्ष्याणि read शरीराणि
स्वर्गभक्ष्याणि

VERSE XXII

यामीस्ता—V. L. यामीस्तु

पुनरप्येति—V. L. पुनरभ्येति

P. 1491, l. 4—for एतच्चान्यलोक read एतच्चान्य श्लोक

VERSE XXIII.

दध्यात्—V. L. दद्यात्

P. 1492, l. 2—for भवे read भवेत्

VERSE XXIV

तमश्चैव—V. L. तमश्चेति (Parāsharamādhava Prāyashchitta,
p. 487).

P. 1492, l. 4—for तर्हि read तर्हि

VERSE XXVI

भूताश्रितं—V. L. भूताश्रयं

P. 1493, l. 1—after मोहः add न यथा मदमूर्च्छाद्यवस्थास्वप्नैतन्यमेव
(from next line).

— l. 3—after स्वभावः add अनुच्छेदादोजवासनाया आश्रय-
प्राप्तिस्थितत्वात् from p. 1494, l. 2

VERSE XXVII

प्रशान्तमिव—V. L. प्रभातमिव (Aparārka, p. 999).

P. 1494, l. 2—for दैवक read दैक

VERSE XXVIII

यत्तु दुःख—V. L. यत्तु दुःखे

ऽप्रतिपं—V. L. प्रतिघं

हर्तुं—V. L. (a) हारि, (b) भर्तुं

VERSE XXIX

अव्यक्तं—V. L. अव्यक्त

VERSE XXXI

P. 1495, l. 3—for तत्कस्यति सब read तत्सम्ब

—— l. 4—for यवापि read यवा अपि

—— l. 5—for सम्बन्धस्य read सत्त्वस्य

—— „ —for गुरुद्वारापि read गुरुप

VERSE XXXII

आरम्भरुचिता—V. L. आरम्भरतिता

ऽधैर्यं—V. L. दैन्य

VERSE XXXIII

क्रौर्यं—V. L. धैर्यं

P. 1496, l. 5—for गणनी read चग्रहणेन

—— l. 5—for हारेऽना read हारेऽवना

VERSE XXXIV

त्रिषु—V. L. नृषु

VERSE XXXV

लज्जति—V. L. लज्जते

VERSE XXXVI

न च शोचति—V. L. स च शोचति

इच्छति—V. L. अच्छति

P. 1497, l. 5—for धनानामा read धर्मायामा

— „ —for तच्च read यच्च

— l. 6—for काले read काके

— „ —for पुष्कल read पुष्कला

— l. 8—for चरन्ते read चिनोति

VERSE XXXVII

यत्—V. L. यः

सर्वेणोच्छति—V. L. सर्वं येनेच्छति

चात्मास्य—V. L. चास्यात्मा

VERSE XXXVIII

यथोत्तरम्—V. L. यथाक्रमम्

P. 1498, l. 3—for सत्यं read सत्त्वं

VERSE XXXIX

येन यस्तु गुण्येन—V. L. (a) येन यांस्तु गुण्येन, (b) येन येन तु गुण्येन

VERSE XLI

त्रिविधैषा—V. L. त्रिविधैषां

P. 1499, l. 4—for बुद्धिपूर्वप्रयोगश्च read बुद्धिपूर्वा बुद्धिपूर्वप्रयोगाश्च

— „ omit च after कर्मणां

VERSE XLII

सरीसृपाः—V. L. सकच्छपाः (Madanapārijāta, p. 693).

मृगाश्चैव—V. L. शृगालाश्च

VERSE XLIII

म्लेच्छाश्च गर्हि—V. L. म्लेच्छा विगर्हि (Aparārka, p. 1,000).

सिंहा व्याघ्रा वराहाश्च—V. L. सिंहव्याघ्रवराहाश्च (Madanapārijāta, p. 693).

VERSE XLIV

तामसीषु—V. L. तामसेषु (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 487).

P. 1500, l. 2—for विग read पि ग

VERSE XLV

कला—V. L. कला (Aparārka, p. 1,000).

पुरुषाः शस्त्रवृत्तयः—V. L. (a) पुरुषाश्च कुवृत्तयः (Aparārka, p. 1,000), (b) पुरुषाः शस्त्रपाणयः

प्रसक्ताश्च—V. L. प्रयुक्ताश्च

जघन्या—V. L. प्रथमा (Aparārka, p. 1,000) and Madanapārijāta, p. 693).

VERSE XLVI

राज्ञां चैव—V. L. राज्ञश्चैव

बादयुद्धप्रधानाश्च—V. L. दानयुद्धप्रधानाश्च (Aparārka, p. 1,000) and Madanapārijāta p. 693).

P. 1501, l. 1—for श्वर च read श्वरः च

VERSE XLVII

For the first line the Aparārka (p. 1,000) reads गन्धर्वा
गुह्यकारश्चैव विविधा भूचराश्च ये

विषुधानु—V. L. विविधानु

राजसीषु—V. L. राजसेषु (Parāsharamādhava, Prāyashchitta,
p. 487).

VERSE XLVIII

दैत्याश्च—V. L. सिद्धाश्च

वैमानिका—V. L. वैनायका (Madanapārijāta, p. 694).

VERSE XLIX

द्वितीया—V. L. मध्यमा

P. 1502, l. 3—for पूर्व read पूर्वी

— l. 4—for चेतनादित read चेतनत्वम् । त

VERSE L.

महानव्यक्तमेव च—V. L. (a) महानव्यक्त एव च, (b) महदव्यक्तमेव च
(Parāsharamādhava Parāyashchitta, p. 488).

P. 1502, l. 8—for रूपार्थः read रूपार्थः

— l. 11—for ये ये प्रकाराः सन्ति read त्रयः प्रकाराः सम्भवन्ति

— l. 12—दि read दिवा

— „ —for प्यो व्यक्ति read प्योऽव्यक्त

— „ —for संख्ये read सांख्ये

— l. 14—for गा चा read गाक्षा

— l. 15—for चेति read वेति

P. 1503 l. 1—after म्योपि, add निकृष्टतरं

— l. 2—for श्रुतितः read श्रुतिर्न

VERSE LI

एष सर्वः—V. L. एष धर्मः

त्रिः प्र—V. L. त्रि प्र (Madanapārijāta, p. 694)

VERSE LII

P. 1503, l. 7—for इन्द्रियसंगो read इन्द्रियप्रसङ्गः संगो

—— l. 8—for परमात् संसारान् read पापात् संसारात्

VERSE LIV

तत्क्षयात्—V. L. (a) ते क्षयात्, (b) तत्क्षयम्, (c) तत्क्षयात्

P. 1504, l. 1—for तत्क्षया read तत्क्षया

—— l. 2—for क्षयं read क्षयः

—— „ —for नरक read नरकं

VERSE LV

पुष्कसानां—V. L. (a) पुष्कसानां, (b) पुष्कसानां, (c) पुष्कशानां,
(d) पुष्कशानां

चाण्डाल—V. L. चाण्डाल (Madānapārijāta p. 700).

VERSE LVI

पलङ्गानां—V. L. भुजङ्गानां

क्षैव—V. L. क्षापि

VERSE LVII

लूताहि—V. L. लूतादि

च पिशा—V. L. सपिशा (Parāsharamādhava Prāyashchitta,
p. 511).

VERSE LVIII

P. 1505, l. 2—for कृताः read कृतः

VERSE LIX.

ऽमध्य—V. L. ऽमेध्य

P. 1506, l. 2—for नैक read अनेक

—after विष्णो add ऽभ्याः

VERSE LX.

योषितम्—V. L. योषिताम् (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 511).

च विप्रस्त्वं—V. L. (a) तु विप्रस्त्वं, (b) च ब्रह्मस्त्वं

भवति ब्रह्मराक्षसः—V. L. भवन्ति ब्रह्मराक्षसाः (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 511).

VERSE XLI.

मानवः.....जायते—V. L. मानवाः.....जायन्ते Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 511).

प्रबालानि—V. L. प्रबाल च

हेमकर्तृषु—V. L. लोहकर्तृषु (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 511).

VERSE LXIII

वपां—V. L. (a) वसां Parāsharamādhava, p. 511), (b) रसान्—

तैलं तैलपकः खगः—V. L. (a) तैलं वा तैलपायिकः, (b) चैल्लपायः खगः;

(c) तैलं तैलवकः खगः; (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 511),

(d) तैलं तैलपगः खगः, (e) तैलं तैलपयः खगः

चीरीवाकस्तु—V. L. (a) चक्रवाकस्तु; (b) वीचीवाचकः, (c) वीचीवाक् च,

(d) चोरवासस्तु (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 512).

बलाका—V. L. बलाकः (Parāsharamādhava, Prāyashchitta, p. 511).

VERSE LXIV

कार्पासता—V. L. कार्पासं ता (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 512).

गोधा गां वाग्नुदो गुहम्—V. L. (a) गोधामासाक्षुवस्तुतिः, (b)

गोधामासाक्षु वस्तुभिः, (c) गोधागव्यं ददो गृहम्

VERSE LXV

कुक्षुन्दरिः—V. L. कुक्षुन्दरी (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 512).

पत्रशा—V. L. पत्रंशा

VERSE LXVII

फलमूलन्तु—V. L. (a) फलपुष्पन्तु, (Parāsharamādhava Prāyashchitta, p. 511). (b) फलं पुष्पन्तु

VERSE LXIX

हृत्वा—V. L. कृत्वा Mitākṣarā 3. 216).

भार्यास्वम्—V. L. पत्नीस्वम्

VERSE LXXX

पापान्—V. L. पापाः

प्रेष्यतां—V. L. (a) भृत्यतां, (b) प्रेततां

वस्युषु—V. L. शत्रुषु

VERSE LXXI

विप्रो धर्मास्वकाव्युतः—V. L. विप्रो भवति विव्युतः (Mitākṣarā 3. 220).

कूटपूतनः—V. L. (a) कटपूतनः (noted by Medhātithi), (b) कठपूतनः

P. 1509, l. 4—for चास्यं read चास्य

VERSE LXXII

मैत्राक्षिज्योतिकः—V. L. (a) मैत्राक्षज्योतिकः

(b) मैत्राक्षज्योतनः

चैलाशकश्च—V. L. (a) चैलाशकरचः; (b) तैलाशकरच

P. 1510, l. 3—for तिका read तिक

— „ —for मैत्राक्ष्ये read मैत्राक्षे

— l. 4—for दिव्यलोकः read दिव्यालोकेः

— l. 3—for अक्षं ज्यो read अक्षज्यो

— „ —for त्याल्लोके read त्यालोके

VERSE LXXIII

विषयात्मकाः—V. L. विषयैषिणः

P. 1511, l. 3—for स्य स्यात्त read स्य त

— „ —for भावतयैव read भावतैव

— „ —for त्सहि read त्सहि

— l. 4—for तस्मृ read न तस्मृ

— „ —for त्मत्वेच सं read त्मत्वेन सं

— l. 5—for वृत्तिरशि read वृत्तिः शि

VERSE LXXIV

P. 1511, l. 7—for पानां read पायानां

— „ —for भ्यासान् read भ्यासात्

VERSE LXXV

विवर्तनम्—V. L. प्रवर्तनम्

VERSE LXXVI

करम्भबाहुकातापान्—V. L. करम्भबाहुकास्तसाः

दाह्यान्—V. L. दुस्सहान्

VERSE LXXVIII

काष्ठानि—V. L. कष्टानि

VERSE LXXX

जराश्चैवाप्रतीकारां—V. L. (a) राज्ञां चैव प्रतीकारं; (b) जराश्चैवाप्रतीकाराः

VERSE LXXXI

तत्तत्फलमुपाभुते—V. L. स तत्तत्फलमभुते

P. 1513, l. 1—after राजसेन add तामसेन वा

— ll. 1-2 for तादृशेनेत्यर्थः read तादृशेन

VERSE LXXXII

एष सर्वः—V. L. (a) एष धर्मः, (b) एष सर्गः,

विप्रस्येद्—V. L. विप्रस्यैवं

P. 1513, l. 4—for वर्तितव्यम् read निवर्तितव्यम्

VERSE LXXXIII

संयमः—V. L. (a) सङ्ग्रहः, (b) निग्रहः

VERSE LXXXV

P. 1515, l. 1—for मात्रज्ञा read मात्मज्ञा

— l. 2—for ज्ञेयवि read ज्ञेयज्ञवि

— l. 6—for स्वज्ञान read स्वज्ञानं

— „ —for सेना read सेवना

— „ —for मर्थ्य read मर्थ्ये

— l. 8—for विधाया read विधायाः

— „ —for स्वायक read स्वायनक

VERSE LXXXVI

सर्वेषां—V. L. पूर्वेषां

सर्वदा—V. L. सर्वं वा

P. 1515, l. 10—for करत्वं read करतरत्वं

— „ —for मंण read मंणः

— l. 11—omit स्तेषु.....पद्यते

— l. 13—omit नहि भवति

— l. 14—for कथमुद्दि read कथमनुद्दि

— „ —for सामान्यसा read सामान्यस्य सा

— l. 15—for स्करमिति read स्करतरमिति

P. 1516, l. 1—for नामवै read नामपि वै

— l. 2—for कादीनि read कानीति

— „ —for वैदिकेषु read वैदिकानि । वैदिकेषु

— „ —for त्वेन तद्भावः read त्वेनान्तर्भावः

— l. 3—for भवति read भवन्ति

— „ —After क्रमशः add तस्मिन्

— „ —for तपोगुरु read तपोदुरु

— l. 4—for सादीनामप्य read सादीन्यप्य

— „ —for स्कर read स्करतर

— l. 5—for मायवत्क read मायवतः क

— l. 6—for श्रेयस्करत्वे read प्रेयस्करत्वे

— l. 7—for यथोक्तकल्पवि read यथोक्तं मुख्यवळवि

— „ —for अतुल्यायाः श्रुतेः स्मृत्या read अतुल्यबलायाः
स्मृतेः श्रुत्या

P. 1516, l. 7—for स्मृति read श्रुतिस्मृति

— l. 8—for र्ययुक्तं read र्यादुक्तं

— l. 9—for शुद्धे read श्रुतिद्वये

— l. 10—for भाव्याते read भाव्यते

— l. 12—for च्यये read च्यते

— „ —for विधिस्तै रु read विधिरु

— l. 13—omit अग्निहोत्राद्युपदेशः

— „ —for त्मानं read त्मज्ञानं

— „ —for तैर्व्याख्यातमिति आत्मज्ञानं श्रुतिपरत्वेन read
आत्मज्ञानं श्रुतिपरत्वेन तैर्व्याख्यातमिति

P. 1516, l. 15—for वैदिकमन read वैदिकमंत्र

— „ —omit मर्थस्य

— l. 16—for शाखा read शास्त्रा

— l. 19—for स्ववे read वे—

— l. 20—for मथुराः read माथुराः

— l. 21—for सती read सतीयं

VERSE LXXXVII

तु—V. L. हि

तस्मिंस्तस्मिन्क्रियाविधौ—V. L. यस्मिन् कस्मिन् क्रियाविधौ

P. 1517, l. 1—for वैदिक read वैदिकः

— l. 4—for पदेश read पसद

— l. 5—for पिदुःखा read विदुषाम

— „ —for प्रत्यहगामिनः read प्रतिवागगामि न

- „ —for क्षियमपे read क्षियमुपे
 — 1. 9—for मज्जानानस्य read मन्यस्य
 — „ —for सातिशयेन read सातिशयेन
 — „ —for कृतिनि read कृतनि
 — 1. 11—for वीप्साया read क्रिया

VERSE LXXXVIII

चैव—V. L. चैत (Mitākṣarā, 3. 58).

कर्मवैदिकम्—V. L. कर्मणःफलम्

P. 1518, l. 1—for प्राधान्यं तत्र नि read प्राधान्येन तत्रप्र

— 1. 2—for सुखादयः read सुखाभ्युदयः

— 1. 3—After प्रवृत्त add निवृत्त

VERSE LXXXIX

निष्कामं ज्ञानपूर्वं तु—V. L. ज्ञानपूर्वं तु विद्वद्भिः (Aparārka, p. 1033).

इह चासुत्र—V. L. इह वासुत्र (Aparārka, p. 1033).

निवृत्तम्—V. L. प्रवृत्तम्

P. 1518, l. 5—for स्वात्सा read स्वात्ससा

— „ —for काम्यत एव read काम्यमेव

— „ —for ज्ञानं पू read ज्ञानयू

P. 1518, l. 5—for षोनाधि read षोऽनधि

— „ —for अनयोपि read अथापि

— 1. 6—for तदुभय read नेभय

After (89), some MSS. have the following additional verse:—

अकामोपहतं नित्यं निवृत्तं च विधीयते ।

कामतस्तु कृतं कर्म प्रवृत्तमुपदिश्यते ॥

VERSE XC

साम्यताम्—V. L. (a) साम्यताम् (Aparārka, p. 1033), (b) साष्टिताम्

भूतान्यप्येति—V. L. (a) भूतान्यप्येति, noted by Medhātithi, (b) भूतान्यप्येति favoured by Medhātithi; (c) भूतान्यप्येति, (d) भूतान् परयति (Aparārka, p. 1033).

P. 1519, l. 1—for चिद्दृष्ट्वा स्वर्गफलानि त read चिद्दृष्टफलानि । न च

— l. 3—omit स्वकल्प

— ll. 4-5—for शांतग्रामकः read ग्रामकामः

— l. 6—for तिष्ठमानं read निष्टं

— ll. 6-7—for हनि read हानिः

— l. 7—for अथोचम्यं read अथावरयं

— „ —for परिहरः read परिहारः

— „ —for तद्विकल्पकानां read तद्विकल्प्यमानं

— l. 8—for प्रभूता read भूता

— „ —for पंचधेति read पञ्च वै इति

— „ —for तथाप्यप्येति read तत्राप्यप्येति

— „ —Before विद्मः add न

P. 1519, l. 9—for पत्तिं ये पठन्ति read पत्तिः

— „ —for न चा read स चा

— „ —Before पांचभौ add न

— l. 10—for चान्वेति read रेवान्वेति

— „ —for भवत्पांचभौतिकं च read भवत् पांचभौतिकं वा

— „ —for संसरि read संसारि

- 1. 11—for नित्याका read नित्याना
 — „ —for कामानां read काम्यानां
 — 1. 12—for यागा read योगा
 — „ —for प्रवृत्तं read प्रवृत्तिः
 — „ —for किंचन read किंच कर्म
 — 1. 13—for अथन read येन
 — „ —after माप्यत इति, add प्रशंसा सन्ति च काविषित्
 देवत्व प्राप्तिफलानि कर्माणि यथा च माव्याप्या (?) प्रथम इति, as in S.

P. 1519, l. 13—for तथा read तथा

- 1. 14—for फलं क read फलसंक
 — „ —for कर्मणा read कर्मणां
 — „ —for तदभावो read स्वभावो
 — 1. 15—for कार्यकारण read कार्यकरण
 — „ —for न्यव्यतिक्रि read न्यप्यक्ति
 — „ —for मारंभत read मारभंत
 — 1. 16—for चकरि read न करि
 — 1. 17—for ज्ञानस्योपभोगः read ज्ञानस्य कोपयोगः
 — „ —for प्रवर्तते read प्रवर्तत
 — „ —for काम्ययो read काम्यविषिद्वयो
 — „ —for त्युक्तगर्भ read त्युक्तंभग
 — 1. 18—for विद्यमानं तस्यैव read नविद्यामनम्यस्या
 — „ —for नचानुद्धितयोगविद्याया read न ज्ञानुद्धिताया-
 मविद्यायां
 — 1. 19—for चेचापि read यथा

VERSE XCI

समं पश्यन्—V. L. सम्पश्यन्

अभिगच्छति—V. L. अभिगच्छति

P. 1520, l. 1—कथं...आह—This should preside the verse.

—— „ —for पुण्यप्रा read प्राण्यप्रा

P. 1520, l. 2—omit प्रतिषेधवद्भेदावभास

—— l. 3—for अद्यते वध्यस्य read सम्पद्यते वध्यः । त्य

—— „ —for न स्वाराज्यदेवतार्थः read एष एव स्वाराज्यपदार्थः

—— l. 5—for नास्थ्यादि read नागिनरादि

—— l. 6—for त्मापदेशेन read त्मोपदेशेन

—— „ —for चोच्यते read चोद्यते

—— „ —for स्वाराज्यान read स्वाराज्यम्

—— l. 7—before चंद्रादि add न

—— „ —for क्षतेन्द्रिया read क्षते नेन्द्रिया

—— l. 8—for आदितः read आदि । अतः

—— „ —for पश्यन्ती read पश्यन्ति

—— „ —for भाषे तदुच्यते read भाषयेदित्युच्यते न

—— „ —for परस्यात् read पराःस्मृताः or परत्वात्

VERSE XCII

परिहाय—V. L. परिहाय

शमे च स्यात्—V. L. समावेश्य

P. 1521, l. 2—for स्वालं read त्वस्वालं

—— „ —for मन्त्र read मन्त्र

—— „ —for मुक्ते read मुक्ता

—— l. 3—for मेधादिषु read धर्मादिषु

VERSE XCIII

जन्मसाफल्यं—V. L. जन्मसामग्र्यं

P. 1521, l. 4—for द्विजन्मनां भवति read द्विजो भवतीति

— „ —for चराण्यक read चारण्यक

— l. 6—for पश्येत्प्र read पश्येत्तत्प्र

P. 1522, l. 1—for भिक्षा read भिक्षो

— l. 3—after श्रुवीत add अतन्नाह

VERSE XCIV

अशक्यं—V. L. अतर्क्यं

P. 1522, l. 4—Before रूपप्रत्ययो add—

चक्षुरिवचक्षुः दर्शनहेतुत्वसामान्यात् ।

यथा चक्षुःपरिच्छिन्नेस्त्वेनेष्टितः (?)

— l. 4—for कृतत्वात् महा read कृतत्वमाह

— l. 5—for प्रमाण्य read प्रामाण्य

— „ —for दोषसदृशाद्भा read दोषसद्भा

— l. 8—for तद्युतं read तदुक्तम्

— l. 9—for भावाग्महत्त्वेन read भावानामात्मत्वेन

— l. 10—for गांगा read गांगाभ्यासे

— l. 11—for पुष्टं read दृष्टं

— l. 12—for त्वद्रूपा read तद्रूपा

— l. 15—for मन्तरेण read मन्तरेण्य

— „ —for अथवा प्रमातुं शक्य read अथ च प्रमातुमशक्य

VERSE XCV

प्रेत्य—V. L. प्रेतै (noted by Medhātithi).

श्रुतयो—स्मृतयो

P. 1523, l. 2—for दृष्टेषु read दृग्धेषु

— „ —for दांत read दान्ताः

— „ —for कुदृष्ट्या read कुदृष्टयः

— l. 3—for दृष्टान्तः read दृष्टान्ताः

— l. 4—for उक्ता अप्ययुक्ता read उक्ताः । तत्र युक्ता

— „ —for रात्रियति read रात्रीयन्ति

— l. 5—for देशेनाप्रामाण्ये read देशे न प्रामाण्यं

— „ —for शक्यमपिशक्तेरुद्देशिकस्य read सत्यामपि शक्तौ
उपदेशिकस्य

P. 1523, l. 7—for देवातासि read देवतात्वसि

— „ —for मत्यास्य read मृतस्य

— „ —for स्तामो read स्तमो

VERSE XCVI

विनश्यन्ति V. L. (a) व्यथन्ते च, (b) व्यवन्ते च

VERSE XCVII

चत्वारश्चाश्रमाः पृथक् V. L. स्मृतिश्चत्वार आश्रमाः

भवत्—V. L. भव्यं

भविष्यं—V. L. भविष्यत्

P. 1524, l. 5—for वर्णेष्वतु read वर्णेषु तु

P. 1525, l. 1—for नांता read नां च

— „ —for वेदावेद—read वेदादेव

VERSE XCVIII

प्रसूयन्ते—V. L. प्रसिष्यन्ति

प्रसूतिगुणकर्मतः—V. L. (a) प्रसूतिगुणकर्मतः, (b) प्रसूतिगुणधर्मतः
(c) प्रसूतेगुणधर्मतः (noted by Medhātithi), (d) प्रसूतगुणकर्मतः

P. 1525, l. 4—for कर्मण read कटुश

— „ —for वेदाः read वेदात्

— l. 6—for गुणधर्म read गुणकर्म

— l. 7—for प्रसूतिस्तस्या read प्रसूतिः साम्या

VERSE XCIX

P. 1526, l. 1—omit तस्मादेतत्परमन्ये

— l. 4—for युक्तं read मुक्तं

VERSE C

P. 1526, l. 6—for दण्डेन तावदण्ड read दण्डनेतारः रण्ड

VERSE CI

After (101) some MSS. have the following additional verse:—

न वेदबलमाश्रित्य पापकर्मरुचिर्भवेत् ।
अज्ञानाच्च प्रमादाच्च दहते कर्म नेतरात् ॥

VERSE CII

वसन—V. L. वसेत् (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 132).

लोके तिष्ठन्—V. L. तिष्ठन् लोके (do.)

P. 1527, l. 2—Before तत्रेति add यत्र

— l. 3—for ब्राह्मणादि read ब्राह्मणा

VERSE CIII

P. 1527, l. 4—for न पुनः read ग्रन्थिनः

— „ —for दमस्या परतां read यत्नेन पठन्तः

— l. 5—for श्रेष्ठ read श्रेष्ठत्व

— l. 6—for श्रेष्ठतरा read श्रेष्ठतराः

— l. 7—for अन्यवशानामनु read व्यवसायिनः अनु

— „ —omit दानैतदन्यथेतिशक्यते

— l. 8—for दर्शनैव read दर्शज्ञानम्

CIV

विद्या च—V. L. विद्यापि (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 144).

किल्बिषं—V. L. कल्मषं (Smṛtichandrikā Samskāra, p. 144).

P. 1528, l. 2—for तुभावे read स्वभावे

— „ —for बला read केवला

CV

धर्मशुद्धिं—V. L. (a) धर्मसिद्धिं, (b) कर्मशुद्धिं

अभीप्सता—V. L. अभीप्सताम्

P. 1529, l. 1—for वर read वरणं

— „ —for पूर्वकाश read पूर्वपक्ष

— „ —for शोऽङ्ग read शोन

— l. 2—for पनमुतै read पनम् । ए

— l. 3—for त्वास्सिद्धिः read त्वादिसि

— „ —for सवभ read तत्सोभ

— „ —for चानुमानेनोपरि read च प्रत्यक्षेण च

- 1. 4—for नित्य read ऽनित्य
 — 1. 6—for अनु read येन न
 — 1. 7—for सपक्षयो read सपक्षविपक्षयो
 — 1. 8—for विधम read विधविधिप्र
 — ll. 9-10—for विद्याक्षेपः शुद्ध read विध्याक्षिप्तः सुहृद्

P. 1529, l. 10—after पदिष्टः add न च ह्यमपि प्रसैशव, wrongly printed at the end of Bhāṣya or verse 108.

P. 1529, ll. 10 to 16 should be transposed to the end of Bhāṣya or verse 108, on p. 1531, after संदेहः

P. 1529, l. 11—after हेतुच्छिष्ट read हेतुशिष्ट

- „ —for प्रमाणं read प्रमाणी
 — 1. 13—for सधर्म read सधर्मः
 — „ —for मैं ब्रूते दोष read मैं ब्रुवतो दोषः
 — „ —for पिचिकि read विचिकि
 — 1. 16—for योत्र read गोत्र
 — „ —for उत्पद्यते read वपपद्यते

VERSE CVI

आर्षं धर्मोपदेशं च—V. L. आर्षधर्मोपदेशेन

P. 1530, l. 1—for धर्माप read धर्मोप

— 1. 3—for स्यार्थ read स्यार्थः

— 1. 5—for यदुच्चारणेन मंत्राद्यामयं विधिः read यदुच्चारणं मन्त्राणां प्रयोज्यत्वमन्यते अतश्चाविकृत एव मन्त्रः प्रायोक्तव्य इति सोऽपिशक्तविरोधी तर्कः । न चायं विधिः

P. 1530, l. 7—for स्वरूपेण परा read निरूपणपरा

— l. 8—for तत्र read न तत्र

— l. 9—before शब्दाः add न

— „ —चनानामात्मना read चनादात्मनाः

— l. 10—for स्पृष्टुद्वयः read विपश्चितः

— l. 12—for प्रसिद्धं read प्रतिषिद्धं

— „ —for किञ्चित् read केचित्

— l. 13—omit वेदः

— „ —for स्थापक—read स्थापकः

— l. 14—for प्रामाणि read अप्रामाणि

— l. 16—for यदपि read यद्यपि

— „ —for स्पृष्टं read स्पृष्टितं

— „ —for धर्मकभाषाभ्या read दान्तभाष्य

— l. 17—for प्रयच्छत read प्रायच्छन्

— „ —for य उक्तवां read योक्तमा

— „ —for कथं read कैयं

— l. 18—for रेषां read रेषा

— „ —for वादीनि read वादिनी

VERSE CVII

उपदिश्यते—V. L. उपदेक्ष्यते

P. 1531, l. 1—for दारा read दरा

VERSE CVIII

P. 1531, l. 5—for श्रुते read श्रुति

—— l. 6—after सदेहः add ll. 10—16 of p. 1529.

—— „ —omit न च द्वयमपि प्रशंसैव, which should be transposed to the end of Bhāṣya or verse 105.

VERSE CIX

P. 1531, l. 7—for कानामेव read कामेव

P. 1532, l. 2—for परिवृंह्यानि read स सपरिवृंहयः

—— l. 3—for वामपि read वामेव

—— l. 4—for न्याभिधानमुच्यते read न्यानि प्रमाणाभ्युच्यन्ते

—— „ —for श्रुतः read श्रुतिः

—— „ —after तेषां add ते

—— l. 5—for प्रामाण्य read प्रमाण

—— l. 6—for सच read साच

VERSE CX

वृत्तस्था तं—V. L. वृत्तस्थास्तं (Nityāchārāpradīpa, p. 69).

विचालयेत्—V. L. विचारयेत्

P. 1532, l. 9—for स्येति read स्या इति

—— l. 10—तानी ... हेतुः read तानिदानीं परिषत्त्वहेतुगुणान् दर्शयति

After 110 some MSS. have the following additional verse :—

पुराणम्मानवो धर्मो साङ्गोपाङ्गचिकित्सकः ।

आज्ञासिद्धानि चत्वारि न हन्तव्यानि हेतुभिः ॥

VERSE CXI

परिषस्याद्दशवरा—V. L. पर्वदेशा भवेदिति (Madanapārijāta, p. 774).

नैरुक्तो—V. L. निरुक्तो (Smṛittava II, p. 199).

हेतुक—V. L. हेतुक (Madnapārijāta, p. 774).

P. 1533, l. 1—omit गुणान् दर्शयति

—— ll. 1-2—omit पूर्वोक्ता... ..लिप्सामिति

—— l. 3—for वेदन read वेदार्थ

—— l. 4—for वेदार्थ read वेदार्थ

—— „ —for निमुक्तो read नैरुक्तो

—— „ —for श्रुतिशास्त्रा read शास्त्रा

—— l. 5—for पराकु read पराःकु

—— „ —for कुशलतर read कुशलतरा

—— „ —for पूर्वो read पूर्वे

—— l. 6—for मानुषी read मानुपूर्वी

—— ll. 6-7—for धर्माश्रयात्त read धर्मेनिर्णायकत्वमाश्रयेत्

VERSE CXII

अवरा परिषज्जेया—V. L. अपरा पर्वद् विज्ञेया (Mitākṣarā 3. 300).

P. 1533, ll. 8-9—for ज्ञायतेऽन्य read ज्ञायते नान्य

VERSE CXIV

द्विजोत्तमः—V. L. समाहितः (Mitākṣarā 3. 300).

P. 1534, l. —after चिनः add यं

VERSE CXV

यं वदन्ति—V. L. यद्वदन्ति

तमोभूता—V. L. तमोमूढा

तद्वक्तृन्नुगच्छति—V. L. वक्तामनुगच्छति

VERSE CXVI

अस्मादप्रच्युतो—V. L. (a) तस्मादप्रच्युतो, (b) तस्मादविच्युतो

P. 1535, l. 5—for पदेशत read पदिश्यत

VERSE CXVII

ममेदं सर्वमुक्तवान्—V. L. ममेदमुक्तवान् स्वयम्

P. 1535, l. 7—for ममा read मया

— „ —for निकार्या read नकार्या

— „ —for कांस read कवका

VERSE CXVIII

मतिम्—V. L. मनः (Aparārka, p. 1027)

सर्वं ह्यात्मनि—V. L. सर्वमात्मनि

P. 1536, l. 1—for वान्यः read वा यः

— l. 4—omit नेनदर्श

— „ —for प्यात्म read आत्म

— „ —for प्रत्ययान्तर read प्रत्ययानन्तर

— l. 5—for कर्मणि read कर्माणि

— „ —for श्रुतोपभ्यास read श्रुतोऽप्यभ्यासः

— l. 7—for विकरणः read देहाधिकरणः

- 1. 8—for तदुक्त read ततुक्त
 — „ —for मृत्प्योरूप read मृत्प्योरूप
 — „ —for नैतस्य read एतस्य
 — 1. 9—for न्नेह प्र read आहम्प्र
 P. 1536, 1. 14—for न वक्तु read वक्तु
 — „ —for ओद read औत
 — 1. 14—for दर्शयन्मि read दश्यतइ
 — „ —for विकारस्य ग्रामस्य read विकारग्रामस्य
 P. 1537, 1. 2—for ओत read चेत

VERSE CXX

स्वेषु—V. L. खेषु

- P. 1538, 1. 2—for यतो read यो
 — „ —for बाह्या read बाह्या
 — 1. 3—for कुशलो read तयोः
 — , —for सर्वतत्प read तेजःप
 — „ —for प्यामि read स्नमादि
 — „ —for स्नेहो read स्नेहे

VERSE CXXI

हरम्—V. L. हरिम्

- P. 1539, 1. 2—for ततो read क्काम्ते
 — „ * —for मति read मपि

